N. Inw. 5538 IV

*

Przywileje
i
Ustawy cechowe
Towarzystw rzemieslniczych
w miescie Krakowie.

Spis

Cyrulicy

Grzebiennicy
Haftarze
Jaglarze
Iglarze

Kordybannicy

Kupcy

Kuśnicy

Gorzelniki

Instatnicy

Mydlarze
Nożownicy
Olejarze
Olstrownicy
Owczarnicy
Pancerznicy
Papiernicy
Pasnicy

Str.

Cech Barchaniczy
Contabernium Barchanariorum.

Przepisane ustawy dla tego Cechu od Rady miasta Krakowa byly nastepuiące.
Burmistrz y Rada Miasta Krakowa, Wiadomo czyniemy komu to
wiedziec nalezy. Isz iako wrzeczach potocznych y wrządzie wszela-
kiey Rzplitey czas iest naylepszym mistrzem, tak y czasowi służyc
iest nieposlednia mądrość, bo zczasem siła się rzeczy odmienia, y
częstokroc to co przed laty służyło, mniey teraz pozyteczno iest.
A ze za tym nnieyszym czasem idąc Cech Barchanniczy Krakow-
ski według potrzeby czasu tego y Cechu swego artykuły nizey
opisane niektore wyięte z dawnego Privilegium swego y po-
prawione, niektore teraz nowo złozone w Cechu swoim roz-
myslnie y uważnie iednostayną radą y zezwoleniem swym po-
stanowione nam y Urzędowi naszemu do uwagi podali, prosząc
Urzędu naszego abyzmy artykuły te ich nizey napisane przyięli
y onym zazywac ich pozwolili; tedy my na prozbę ich chcąc iako
Miasto to tak y Cech ten Barchanniczy wrządzie dobrym zacho-
wac y pomnozyc artikuły te ich nizey napisane zgodnie przez
nich zawarte przypatrziwszy się im y uważywszy dobrze powag
Urzędu naszego przyięlizmy y przymuiemy, i onych zazywac do
woley naszey chcąc aby tak od mistrzow Cechu tego iako y
od Czeladzi ich były cale zachowane, pod winami nizey wtych
artykułach opisanemi, pozwolilizmy: ktore to artykuły tak
się zaczynaią: Naprzod Mistrzem wtym Cechu według Privile-
iow

iow dawnych zostaiacy powinien Starszym wstempnego dac złotych dwa, a dla wszytkiego Cechu na kolacią achtel piwa dobrego dwo-raznego; parę gęsi y parę pieczeni; y parę kaptłanow; a dla po-trzeb Cechowych do Skrzynki Cechowey powinien dac dziesięć grzywien; trzy grziwny przy wstępnym zaraz, a potym Siedm grzywien na siedmiow Suchedni po sobie nierozdzielnie nastempuia-cych, tak zeby wszytkie dziesięć grziwien we dwuch leciech wy-płacił. Ten iednak ktoryby był Mistrzowicem tego rzemio-sła; takze y ten ktoryby Mistrzowne panne poymował, tyl-ko połowicę tego wszytkiego dac powinien będzie. Wdowie rzemiosła tego ktoraby według przywileiu dawno to rzemio-sło robiła, gdyby Czeladnika towarzysza niemiała, ma iey być dany od naymłodszego mistrza Cechu tegosz; a ieżeliby go ten niemiał, od dawnieyszego od konca poczynaiąc asz do nay-starszego mistrza; ktoryby kolwiek miał towarzysza oprocz starszych przełozonych roku tego, z ktorych iednak ieżeliby kto-ry miał dwuch Towarziszow, powinien dac iednego Wdowie. Takze gdzieby iey Uczenia iakiego mąz odumarł ma przi niey zosta-wac, y to rzemiosło przy towarzyszu iey danym robic, tylko cztery niedziele przed wyzwoleniem ma być do inszego mistrza dla wyzwolenia oddany. Powinna tesz będzie tasz Wdowa podatkow wszelakich do Cechu dawac połowicę. Roboty rzemiosła tego barchanni-czego, iako białe, czerwone, czarne, pstre y wszelakiey inszey barwy, byle na ospowaniu przedzianym robione wełną y bawełną maią być na Smatruzie na mieyscu ich dawnym przywileiowanym przes tychze mistrzow przedawane wczym im nikt robotami takiemisz przeszkadzac nie ma, y gdzieby kto tak potrzetach iako in-

szych wszelakich mieyscach przy Krakowie przeszkadzał takiemisz robotami temu maią bydź Urzędnie zabierane, y do urzędu oddane. Żaden mistrz ani mistrzowa nie powinien ludzy towaru ganie, kupca tak iawnie iako y pokątnie odmawiać y odwoływać pod winą grzywny iedney za każdą razą. W swięta w które Smatruz zamykaią, nie maią robot swych przedawać tedagdzie po kretach tylko iako iest zwyczay pod Smatruzem po trzech koleią; w swięta iednak uroczyste Pana Jezusowe, Panny Maryey, Apostolskie, maią wszelakiego przedawania wszyscy zaniechać pod winą grzywny iedney. Partacze rzemiosła tego którzy by tak w Krakowie, iako y około Krakowa we wszystkich przedmieściach rzemiosłu temu przeszkadzali, według umiey Cechu tego z Barchannikami tak z Kazimirskiemi iako z Kleparskimi mianey tak społnie iako y z osobna.... zabierać y znosić, y roboty zabrane do szpitala oddawać; wszyw.... molestacyey prawney choćby też nayWięcey zabrali, byle urzędnie sobie postąpili, nie powinni od nikogo ponosić. Nawet y Sukiennicy Kazimirscy, Kleparscy, y gdziekolwiek indziey mieszkaiący nie maią im przeszkadzać, y u którego by się znalazło naczynie albo materia Barchannikom służąca, takiesz osnowa albo wątek przędze, to im ma bydź wszystko urzędnie zabrano, y do dispositiey urzędney oddano. Nikt przędze do rzemiosła ich należącey w Krakowie skupować nie ma, oprocz mieszczan Krakowskich na ich własną potrzebę, a to pod przepadkiem takowey przędze. Uczen każdy rzemiosła tego powinien trzy lata uczyć się u mistrza iednego nie odchodząc, a naukę.... tak niżeli się wyzwoli powinien wywieść Genealogią urodzenia swego, dopiero z Genealogią ma bydź

4

w Cechu wyzwolony. Mogą iednak cisz Barchannicy Krakowscy mia-
wszy iednego Ucznia dwie lecie na nauce, drugiego przy nim
na naukę także na trzi lata przijąć tak żeby nie razem ale ie-
den po drugim we dwie lecie, to iest wytrwawszy na nauce trzy
laty zupełnie swoie, był wyzwolony. Na Mszą załobną suche
dniową Bracką, która ma być śpiewana, także y na pogrzeb kaz-
dey osoby Cechowey powinien się każdy stawić tak mistrz iako y to-
warzysz, Mistrz pod winą groszy dwunastu, a ż towarzysz pod winą
groszy szesci. Ktoryby tesz mistrz mistrzowi lubo sam przez się lubo
przez kogo inszego towarzysza y inszego czeladnika odmowił, a był-
by w tym przeswiadczony ma być karany w Cechu kamieniem wo-
sku y wroceniem tegosz Czeladnika. Czeladz Cechowa ma się
przystoynie przeciwko mistrzom swym zachowywać, przistoynie
zyć, roboty pilnować: inaczey gdzieby wystepna była, przez star-
sze mistrze według wielkości wystepku ma być karana. Do tego
tesz Towarzysz robiąc u Mistrza swego będzie brał połowice
zarobku swego, z ktorey połowice zarobku swego powinien dać
od stołu na tydzień mistrzowi swemu według drogości czasu. Jeze-
liby kto zkąd indziej przywiozł robotę Barchanniczą alias
sztukę do Krakowa takową może na samym tylko smatruzie sztu-
ką całą iaką z warstatu wyjdzie poddać; iednak gdzieby się miał
pułsztuczkami, łokciami y kawałkami przedawać, a był by w tym
postrzezon i przeświadczon, traci takową wszytke robotę. Na co
dla lepszey ~~wiary~~ wiary y pewności te artykuły wyzey opisane pod pie-
częcią miasta Krakowa wydać wskazalismy. Działo się na Ra-
tuszu Krakowskim dnia szostego Miesiąca Wrzesnia Roku
Pańskiego Tysiąc Szescset Trzydziestego Szostego. Joannes
Roraysky Sekretarz Miasta. Przywiley ten w całey mocy dnia 24° Lutego 1637 r. na War-
szawie na Seymie walnym Krolestwa zatwierdził Władysław IV Krol Polski.—

Cech Barchaniarzy Tkaczów i Farbierzy Contubernium Barchanariorum.

Burmistrz i Rada Miasta Krakowa wiadomo czyniemy, komu to wiedzieć należy, iż iako wszelakich potocznych i wszędzie wszelakiey Rzeczypospolitey czas iest naylepszym mistrzem tak i czasowi służyć iest nieposlednia mądrość, bo zczasem wiele się rzeczy odmienia, że co zwyczayne to, co przed laty służyło, mniey teraz pożyteczne iest; a że zatem niniejszym czasem idąc cech barchaniarzy krakowski, według potrzeby czasu tego i cechu swego artykuły niżey opisane ~~niektóre~~ niektóre wzięte z dawnego przywileiu swego i poprawowione niektóre teraz nowo złożone według swoich rozmyślnie i uważnie iednozgodną radą i zezwoleniem swym postanowione nam i urzędowi naszemu do uwagi podali, i prosząc urzędu naszego abyśmy artykuły te ich niżey napisane przyięli y onym zażywać im pozwolili: Tedy my naprawdę ich chcąc iako miasto to, i cech ten barchaniarzy w rządzie dobrym zachować, i pomnożyć artykuły te ich niżey napisane zgodnie przez nich zawarte; przypatrzywszy się im i uważywszy dobrze powagą urzędu naszego przyięliśmy i przyimujemy, y onych zażywać do woli naszey chcąc, aby tak mistrzów cechu tego, iako i czeladzi ich były w całe zachowane podwinaiąc niżey w tych artykułach opisanemu pozwoliliśmy.

Które to artykuły tak się zaczynaią. Naypierw mistrzem w tym cechu według przywileiów danych zostaiący powinien starszym wstępnego dać złotych dwa a dla wszystkiego cechu na kolacyią achtel piwa dobrego dwuwarzonego, par gęsi, par pieczeni i parę kapłanów. A dla potrzeb cechowych do skrzynki jednowy powinien dać dziesięć groszy, trzy grzywny przy wstępnym zaraz, a potem siedm grzywien na siedmioro suchedni po sobie nieodzielnie następuiących; A aby żeby wszystki dziesięć grzywien we dwóch leciech wypłacił. Ten iednak który by był mistrzowiczem tego rzemiosła, także i ten który by mistrzowne pannę poimował, tylko połowice tego wszystkiego dać powinien będzie. Wdowie rzemiosła tego, która by według przywileiów dawno to rzemiosło robiła, gdyby czeladnika towarzysza nie miała, maią być dane od naymłodszego mistrza cechu tego; a iżeli by go ten nie miał, oddawaniu wego od końca poczynaiąc aż do naystarszego mistrza. Który by kolwiek miał towarzysza oprócz starszych przełożonych rzemiosła tego, z których iednak iżeli by który miał dwóch towarzyszów powinien dać iednego wdowie. Także gdyby by iey uczniów całkiego mąż odumarł

ma przy nim zostawać i to uczniowstwo przy-
towarzyszu dany robi tylko cztery niedzie-
le przed wyzwoleniem ma być do inszego maj-
stra dla wyzwolenia oddany: powinna też
będzie tak wdowa podatków wszelakich do
cechu dawać połowicę, roboty rzemiosła tego
barchanierego, jako białe, czerwone, czarne
pstrze i wszelkiej inszej barwy byle na os-
nowaniu przędzianym robione według i barwio-
ne mają być na smatruzie na miejscu
ich dawnym uprzywilejowanym przez tych-
że majstrów przedawane w czym ich nikt
robotami takiemiż przechadzać nie ma
y gdzie by kto po trzecich jako inszych wsze-
lakich miejscach przy kramach przechadzał
takiemiż robotami, temu mają być
urzędnie zabierane i do urzędu oddane. Żaden
majster a majstrowa nie powinien cudzego
towaru ganić, kupca tak jawnie jako
i potajemnie odmawiać y odwoływać pod
winą grzywny jednej za każdy raz. Wszyst-
kowe smatrusz zamykają nie mają
robót swoich sprzedawać lada gdzie pstrze-
tak tylko jako jest zwyczaj pod smatru-
zem pod rzutem koleją. Wszystkie jednak uro-
czyste, Pana Jezusowe, Panny Maryj-
y i Apostolskie mają wszelakiego sprze-
dawania wszystkiego zaniechać, pod winą grzy-
wny jednej.

Cartarzów i stularzów miasta tego, którzy
by tak w Krakowie iako i około Krakowa
we wszystkich przedmieściach miastu temu
przeszkadzali; według umiech cechu tego z bar[illegible]
chami: tak z Kazimierskiemi iako i z Kle-
parskiemi mianiy tak wspólnie iako y
z osobna wolno będzie zabierać y znosić y
roboty zabrane do szpitala oddawać, wszy-
zelkiey molestacyi prawney. Ktoby też na-
więcey zabrali były urzędownie sobie przy-
piti nie powinni odnieśionego ponosić na-
wet i sukiennicy [illegible] Kazimierzcy Kleparscy
i gdzie kolwiek indziey mieszkaiący nie
maią im przeszkadzać i ieżeliby którego by się
natrafiło narzynie albo materyią barcha-
nikowi służąca tak oraz i osnowa albo wą-
tek z przędzą to im ma być wszystko u-
rzędnie zabrane i do dyspozycyi urzędowney
oddane. Nikt przędze do miasta ich
należący w Krakowie skupować nie ma
oprócz mieszczan Krakowskich, na ich
własną potrzebę i to pod przepadkiem ta-
kowey przędzy. Uczeń każdy miasta tego po-
winien trzy lata uczyć się umieiętności iednego nie
odchodząc a na kwiécen trzech lat niźeli się wy-
woli powinien wywieść genealogia urodze-
nia swego, dopiero z genealogią ma być
w cechu wyzwolony. Mogąc jednak się Barchanicy

Mogą ż jednak ci z Barchanicy Krakowskiey jednego Ucznia Dwie lecie na nauce trzymać, drugiego przy nim na naukę także na trzy lata przyjąć, tak żeby nie razem, ale jeden po drugim we dwie lecie, to jest wytrwawszy na nauce trzy lata zupełne swoje był wyzwolony. – Na mszą żałobną suchedniową Bracką, która ma bydź śpiewana także i na Poźnek każdey Osoby Cechowey, powinien się każdy stawić tak Mistrz, jako i Towarzysz, Mistrz pod winą Groszy Dwunastu a Towarzysz pod winą groszy sześci. – Któryby też Mistrz, Mistrzowi lubo sam przez się lubo kogo inszego Towarzysza, i inszego Czeladnika odmówił; a był by w tym przeświadczony ma bydź karany w Cechu Kamieniem Wosku i wróceniem Czeladnika. – Czeladź Cechowa ma się przystoynie przeciwko Mistrzom Swym zachowywać, przystoynie żyć, roboty pilnować, inaczey gdzie by występna była, przez starsze Mistrze według wielkości występku ma bydź karana. Do tego też Towarzysz robiąc u Mistrza swego będzie brał połowicę zarobku swego, z którey połowicę zarobku swego powinien dadź od stołu Mistrzowi Swemu na tydzień według drogości czasu. – Jeżeliby kto z kądinąd przywiózł Robotę Barchanniczą alias Tkacką do Krakowa, takową może na samym tylko Jarmarku Sztuką całą, jaka z Warsztatu wyszła, sprzedać; jednak gdzieby ją miał Pół-sztukami, Łokciami, i Kawałkami sprzedawać, a byłby a w tym postrzeżon i przeświadczon, traci takową wszystką robotę. – Na co dla lepszey wiary i pewności, te Artykuły wyżey opisane pod pieczęcią Miasta Krakowa wydać rozkazaliśmy. Działo się na Ratuszu Krakowskim Dnia Szóstego Miesiąca Września Roku Pańskiego Tysiącz sześćset trzydziesci sześć. —— &c. &c. &c.

Ten przywiley Cechu Barchanicznego, z dawnych Akt wyięty, i na nowo Roku rzeczonego Władysławowi IV Królowi Polskiemu do zatwierdzenia podany został. – Cech ten utrzymywał się sam w sobie prawami swemi rządził się, nie udając się bynajmniej do Cechów innych i Gospody. – Poźniey dopiero kiedy wprowadzonym zwyczajem, zwykły się odmieniać ubiory i stroje Polaków, okazała się potrzeba albo sprowadzania z zagranicy nowych materyi, albo nowych Rzemieślników, a z tąd zakładania nowych Cechów i nowych Rzemiosł. Zatym Cech Barchaniczy Dobrowolnie połączyć się musiał z Cechami Tkaczów, Sukienników i innych mających jednę naturę i jedno powstanie – Otóż nowe Ustawy połączonych Cechów —

Burmistrz i Rada Miasta Stołecznego Krakowa. Wszem
w obec i każdemu ~~komu o tem wiedzieć~~ z osobna podajemy
do wiadomości, iż stanąwszy przed Urzędem Naszym sławetni
Jakób Bogaczyk, Jakób Zwoliński, Kasper Machowicz
Walenty Mereszowicz Cechu Barchaniczniego Starsi; także
Walenty Konopkowicz Walenty Ozowicz, Marcin Hy
bernowski, Jakób Baworski, Józef Kwaterowicz, Paweł
Hybernowicz pomienionego Cechu młodsi, Sędzieł Igna:
Pruski Falbierz przełożyli przed Urzędem Naszym iż mając
swoie roboty Barchanickie i Tkackie rękami swemi
i czeladzi na warsztatach wyrobione, dla onych farbowa
nia częstokroć różnie ~~[illegible]~~ Falbierza szukać muszą: co aby
z prędszą i Braci i Ludu pospolitego było wygodą, pro
sili, abyśmy im do ich zgromadzenia za Magistra Sławetne
go Igna: Pruskiego jako i w nauce Farbierskiej ćwiczonego przy
jąć pozwolili i w jeden cech z Cechem Barchanicznym i Tkac
kim Krakowskich Farbierzy złączyli. Przetoż Urząd niniejszy
przychylając się do prośby strony życząc aby to mogło być nie
tylko z wygodą zgromadzenia Barchanickiego i Tkackiego, Sędzieł
Farbierskiego, ale też i inszych osobnego Rzemiosła roboty po
trzebujących i kupujących i ażeby za czasem większe swoje
te Cechy mogły brać pomnożenie pomienionego Igna: Pruskie
go do Cechu Barchanickiego przyjąć i przyłączyć pozwolił
za jeden Cech tak Barchanicki jako Tkacki i Farbierski, że ma
być na potym rozumiany, deklarowawszy że i innym na potym
Farbierzom do Zgromadzenia Barchanickiego wstępującym takowe
Prawa i Przywileje służyć powinny. Niniejsza ordynacya
opiat. – Pierwsza. Uczeń Rzemiosła Farbierskiego każdy powinien
się trzy Lata u jednego nie odchodząc uczyć Magistra. Nado
kończeniu zaś trzeciego Roku niżeli się wyzwoli powinien wywieść
Genealogią Urodzenia swego, dopiero w Cechu przy Magistrach wyzwo
lony być ma. – Druga. Po wyuczeniu się y Wyzwoleniu wstępujący na
Magisteryą powinien wstępnego dać Sto dwa do Starszych a dla potrzeb
Cechowych do Skrzynki Cechowey Dziesięć Groszy, toż przy wstę
pnym dniu, a Jedno po jedney Groszowie na Siedmioro Szpitali
Miejskie Krakowskie immediate przed wstępowaniem na Ma
gisteryą przyjąć. Trzecia że pomieniony Igna: Pruski Farbierz
ma synów swoich, którzy się przy Rodzicu swoim Farbierstwa ucz
nie mają

nie mały wzyli, Urząd (nimiejszy) pozwala aby takowych Synów Pruskie
go, którzy mogą iuż bydź doskonałemi w Falbierstwie, aby
oprócz u Barchaników wyzwolić, Zapisać i Mistrzami uczynić
i Obserwowawszy wyżej pomienione punkta, wstępnego płacić; przy
jęcia Miejskiego. — Na potym zaś po wyzwoleniu i po przy
jęciu za Mistrzów Synów tegoż Pruskiego na Falbierstwo zgodnych
inni chcący się tego uczyć maią u tych Magistrów Farbie
rów trzy lata, zaczą wszy Naukę terminować i Ordynacyę
niniejszą obserwować. — Czwarta Falbierze tak teraz ja
ko i na potym będący mieć maią Władzę i wolność
wszelakie Przędze, wszelakiej Farby tudzież Płutna farbo
wać, maglować, i oraz tak od Barchaników do farbowa
nia przyimować i za słuszną zapłatą wygodę w farbowa
niu i w dofarbowaniu czynić, aby z tąd Barchanikom i lu
dziom w potrzebujących w robotach nabrzyta była wygoda. — Piąta
także Pruski tudzież i inni Falbierze maią mieć wolność na
bywać roboty Barchaniczej i Tkaczey, od Brata Cechu te
goż a nie od Partaczów, ani innych Osób w Cechu tym nie
będących; i oraz na Smatnicza na Miejscu uprzywilejowanym
Barchanikom zdawna służącym nie po domach według Luszewa (używania?)
nia wystawiać przedawać. — Czynsz jednak należyty na Cło
z tego miejsca powinien płacić, w czym i inni po nim ~~po nim~~
następujący tym że Prawem i tą Wolnością zaszczycać się maią.
Szósta. — Aże Cech Falbierzów z Barchaników i Tkaczów w
jedno złączony pro uno corpore ma się rozumieć tedy jako Fal
bierze przy prawach Barchaniczemu Cechowi zdawna nadanych
stać maią; tak też na obronę ich praporcyonalną według liczby
Osób i fortun Concurrować powinni kwotę względem przeciwko
Dzików albo Partaczów, którzy takowe roboty Barchanicze przeciwko
Prawom Cechowi służącym nanosić lub nazwozić ważyliby się. — Wza
jemnie Tkacze i Barchanicy gdyby ich roboty kto obcy ważył się
nawozić, takowym ze Sumptem dopomagać i bronić proportio=
naliter Falbierzom jako jeden Cech powinni. — Siódma do zgro
madzenia cechowego y sessyi każdych za obwieszczeniem scho
dzić się wspólnie z Barchanikami Falbierze powinni, i miej
sce ~~[illegible]~~ mieć i do obrady około dobra Cechowego nale
żeć maią. Tudzież też na Msze S. Żałobne Brackie przyjść

odać się według opisania Praw Barchanikciów i inne powinności tak jako Barchanicy odprawiać, tak też Tkacze odprawiać powinni pod Winami w Prawach opisanemi. — Osma — Względem Uczniów Ludzie Czeladzi Cechowej towarzyszów wstępnych z nich taxy płacą Zarobków myta iakowekolwiek należały od Majstrów swoich Tkaczów w tym się wszystkim stosować maią. Takbiorze do Praw Cechowi Barchaniczemu nadanych, która Ordynacya dla większej wiary Pieczęcią Miejską przy podpisie ręki Sekretarza i Pisarza Naszego stwierdzić rozkazaliśmy. — Działo się w Krakowie w Srodę przed Swiętem WNiebowstąpienia Pańskiego. Dnia 19. Miesiąca Maja. Roku Pańskiego 1694. —

August II Sas Król Polski potwierdził ten przywiley Roku 1697. — —

Cech Bednarski.

Contubernium Doliatorum. —

Burmistrz i Rada Miasta Krakowa Wszem w obec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy oznajmujemy, iż przyszedłszy przed Urząd nasz Radziecki Krakowski Starszi Wawrzeniec Piętkowic i Piotr Magdalenkowic Starsi na ten czas cechu i Zgromadzenia Bednarzów i Leglarzów Krakowskich podali nam niżej podpisane Artykuły i porządki w zupełnym Zgromadzeniu tegoż Cechu zgodnie za pozwoleniem wszystkich Braci spisane, według których przykładem innych Cechów sprawować się mają, prosząc, abyśmy one przejrzeli i uważyli a Zwierzchnością władzy urzędu naszego potwierdzili. Które Artykuły tako w sobie słowo od słowa mają:

1. Najprzód kto chce bydź Mistrzem w tym Cechu, wprzód przy wywodzie dobrego urodzenia i zachowaniu swego na Miejskie prawo przyjęcie potym ma zadać sztukę u starszych cechu tego, i przy zadaniu sztuki ma dać do skrzynki cechowej wstępnego Złotych dwa. Które sztuki mają bydź takowe: Bednarzom kadź wielka mydzeniowa albo podobnego Drzewa na dwanaście stóp szeroka, wanna do tegoż wielka Browarnia z takiegoż Drzewa Garsiów Garbarski i Achtel piwa. A Leglarzom wanienka na jedno drzewie: Bębenek na cztery garce, Maślnica i Konew z przykryciem, z tym dokładem: że robota Leglarska ma bydź z Obręczami Białemi. Przy początku Sztuki powinien dać na potrzeby Cechowe do Skrzynki Cechowej Zło: Dwa, a przy dokończeniu Sztuki powinien według zwyczaju Braci skromnie poczęstować, coby to poczęstowanie nie kosztowało więcej nad 10 Zło. A gdyby pomienionym Sztukom zadosyć nie uczynił, powinien rok i sześć Niedziel znowu zadawać, a potym przyzwoicie zrobiwszy Sztuki pomienione kończyć i inszym powinnościom których by jeszcze nie odprawił dosyć uczynić. Każdy Brat Cechu tego i towarzysz obesłany do Cechu albo na żałobną Mszę Cechową albo na pogrzeb gdyby się nie stawił za każdy raz powinien dać funt wosku do Cechu.
2. Dwaj najmłodsi w cechu, jeden Bednarz a drugi Leglarz powinni we dni święte świece palić i gasić, o czym się powinien takowy wywiadować

na które święta ma

to czynić, także i umarłych nosić, przybrawszy dwóch do tego młodszych, co przed nimi bez w Cechu miejsca, mają pod winą Dwóch funtów wosku za każdy raz, kiedyby który w tym omieszkał. Strzelbę jednak Cechową wszyscy porządkiem jako w Cechu mają po dwóch powinni odprawować pod tęż winą kosztem swoim, wszak niektóry i ułomni mają być od tego wolni.

3. We dni Niedzielne i Święta nie mają robót swych na przedaży wystawiać pod tęż winą. Jeden drugiemu nie ma towarzysza odmawiać pod tęż winą. Wszakże gdyby o mało było Towarzyszów, Młodszy powinien go ustąpić starszemu. A gdy Towarzysz przyjedzie, powinien do pierwszego Mistrza, który najpierwej od Brony którą przyjedzie ustąpić, który o nim Starszemu Mistrzowi da znać, aby tam robił kędy mu P. Starszy naznaczy, w czym Starszy ma upatrować, aby go tam dał, kędy go kto nie ma. A gdyby niechciał na tym naznaczonem miejscu zostać, Towarzysz powinien zaraz w pole wyjeżdżać, i żaden Mistrz nie powinien mu roboty dawać pod winą kamienia wosku. Wszakże dwie Niedziele przebywszy u naznaczonego Mistrza, wolno mu będzie za robotę onemu Mistrzowi podziękować, a po podziękowaniu, skoro drugie dwie Niedziele minie do inszego Mistrza odejść, a [illegible] wozowięc to jest zowaty Towarzysz, gdy przyjedzie, nie powinien go żaden chować bez żony tylko dwie Niedziele coby sobie na strawę zarobił, a to pod winą czterech funtów wosku, żaden też Towarzysz Towarzyszowi nie ma odmawiać Mistrzowi i odwabiać tak też do Węgier lub gdzie indziej pod więzieniem i winą kamienia wosku. Uczniów nie może jeden więcej chować, tylko jednego, chyba na wyzwolenie może przyjąć drugiego. A gdzieby Uczeń poczęszy się uczyć u jednego do drugiego się przeniósł, taki już nie ma być przyjmowany do Rzemiosła, tak tu w Krakowie jako w innych Miastach, przyległych.

4. Po Drzewo nie godzi się zachodzić za miasto, a po Obręczy tylko za Szewską Bramę a Drzewo w Rynku tylko kupować na Targu jeden drugiego nie podkupować ani mu żadnym sposobem targu psuć pod winą dwóch kamieni wosku, i to kupowanie sami Mistrzowie przez się a nie przez żony swoje mają odprawować, chyba żeby Mistrz był chory, albo po jakiej potrzebie z Krakowa wyjechał. Żaden jednak rzniętego naprzeciwko

Drzewa nie ma kupować

i z niego robić pod winą pół kamienia wosku, i Mistrzowie takową robotę żeby przez nie ludzie szkody nie mieli, podług przysięgi swojej powinni będą prowadzić i wnieść obracać, dla czego mają co niedzielę roboty i Materyą u każdego Mistrza oglądować. Gdzieby też Materyi o mało przywiezione było, którejby i Bednarz i Leglarz potrzebował, gdy ją jeden kupi z nich powinien jej drugiemu za swe pieniądze połowę udzielić pod winą dwóch funtów wosku i Bednarz Leglarzowi, i Leglarz Bednarzowi nie powinien się w robotę wdawać. Leglarze mają takową robotę robić białą mianowicie konwie piwne i wodne wielkie i małe z wiekami, Wanienki do dzieci, Szafliki wielkie i małe w białą obręcz, Sągwie do Limonii rozmaite tak wielkie jako małe. Bębenki wielkie i małe, Maślnice wielkie i małe, Szkopce wielkie i małe, Barytki nie mają większej robić nad garcy sześć, Lasów nie ma być większej miary nad piędzi półtrzecia w dna i wszelka robota która im należy drobna powinni robić; w czym nie powinni im Bednarze przeszkadzać to jest w tym pomienionym drobnym naczyniu pod winą pół kamienia wosku. Bednarze zaś wszelkie roboty Rzemiosła swego robiąc, powinni tego doglądać jak najbardziej żeby Achtele były słusznej miary i mniejsze Achtele psować, i tych coby je robili albo poprawiali pół kamieniem wosku karać tak żeby miał Achtel w sobie garcy Siedmnaście i dwa a pół Achtel trzydzieści i jeden.—

5to Żaden Bednarz nie ma drugiemu Bednarzowi w karczmarza roboty przeszkadzać i przyjmować, chyba żeby sam karczmarz w nim nie korzystał i z pierwszym się Bednarzem porachował i jemu wszystko zapłacił. Żaden Bednarz Karczmarzowi w Święto nie ma naczynia poprawić, chyba żeby tego była przyczyna gwałtowna, którejby przed Świętem karczmarz nie upatrzył i gdzieby się to poprawieniu dać nie mogło odłożyć bez szkody karczmarzowi. Mają też Mistrzowie Starsi w Cechu Młodszą Bracią sądzić o wszystkie występki karać: wszakże gdyby kto ich Dekretem nie kontentował się, może do Urzędu naszego Radzieckiego appellować F i ich Dekretowi dosyć czynić nie chciał takiego Je° Mości Pan Burmistrz za instancyą starszych karze zaraz bez wszelakiego innego Processu pojmać, więzić, aż dosyć Dekretowi Cechowemu uczyni i winę Urzędowi naszemu, że nie był posłuszny Cechowi, z osobna według wynalazku

Naszego odłoży.

F a gdyby który tak zuchwały znalazł się, coby i nie appellował y ich dekretu

6. Niepowinien też żaden z Cechu tajemnie wynosić, ani z żadnym Partaczem przestawać pod winą kamienia wosku. Niepowinien się też żaden przekupień ani Karczmarz Materyi im do Rzemiosła należącej wykupować pod utraceniem tejże Materyi do Cechu.

7. Niepowinien na nich żaden tu (do Krakowa) zjeżdżać ani Wozić do brzegu z tej strony Wisły ku Krakowu robót ich Rzemiosła naważać ani nanosić, ani onych tako w Krakowie jako i około Krakowa, ani we Dworach Duchownych i Świeckich, ani w Klasztorach, ani w żadnych Kamienicach (chyba na potrzebę ich własną) na Podgórzu na Zwierzyńcu na Smoleńsku, na Retorya, na Krupnikach, na Biskupiu na Wesołej albo jakiejkolwiek Jurysdykcyi, lubo teraz lub też i potem zrobionej i powstałej tu w okoliczności Krakowskiej naniesionych albo nawiezionych nie przedawać pod utraceniem tychże robót, ani też żaden obcy Bednarz nie może tu w Krakowie Karczmarzom Krakowskim roboty żadnej robić, pod winą czterwartu grzywien na Karczmarzów. Dotego Partacze około Krakowa i przy Krakowie nie mogą być żadni coby im w Rzemiośle ich przeszkadzać mieli, z których każdego wszelakim urzędem tako Miejskim Krakowskim jako i Grodzkim i inszym przystojnym wolno będzie zabierać i więzić, aż go do Cechu swego i powinności Cechowi należącej przywiodą i przymuszą.

My tedy urząd Radziecki Krakowski wyżej opisane Artykuły i porządki przejrzawszy i przeczytawszy a one do dobrego Porządku być potrzebne i z prawem się zgadzające uważywszy, Władzą urzędu naszego utwierdzamy i approbujemy, przykazując aby w niczem nie naruszane i w cale od wszystkiej Braciej Cechu tego ad bene placitum nostrum zachowane były. Na co dla lepszej wiary pomienione Artykuły Autentycznie pod pieczęcią naszą Radziecką onym wydać rozkazaliśmy. Dan na Ratuszu Krakowskim dnia Dwudziestego Miesiąca Sierpnia Roku Pańskiego Tysiącznego Sześćsetnego Czterdziestego Czwartego. (: Tu następują radców podpisy :)

dalej podpis Władysław Król

[illegible]

Dnia 21. Sierpnia 1644. w Krakowie (.—

Cech Białoskórniczy
Contubernium Albicerdonum.

My Starsi i młodsi Cechu Białoskórniczego Krakowskiego, wszyscy Siedząc z pozwoleniem Jmći Pana Burmistrza i zszedłszy się do Cechowej Gospody uważaiąc, iż za czasu odmiennością wiele się wszystko odmieniać rzeczy, i biorąc miarę teraźnieyszych do dawnieyszych czasów, jako w innych Cechach tak i w naszem Zgromadzeniu znaydują się różnice które wyciągaią do dobrego wyrwisić strona aby tem lepiey Cech nasz mógł bydź sprawowan Niniejsze Artykuły z praw dawnych wyięte dla prędszego ich wypełnienia i łatwieyszym sposobem odprawienia między nami namówione oraz Urzędowi Jchmościów PP: Radziec Krakowskich prezentować zgodziliśmy się i o approbacyą prosić namówiliśmy. —

I Gdy kto będzie chciał odprawiwszy powinności swoje według Przywileju i Artykułów Cechowi służących Majstrem w Cechu zostać takowy najprzód Miejskie Prawo przyjąć powinien, potem przez dwóch Majstrów do Cechu wstąpić i o Braterstwo prosić, jeżeli Majstrowski syn bratem zostaie, ma dać zaraz Złoty Polski, jeżeli zaś obcy temu wolno potem w Niedziel cztery przez dwóch Majstrów wprzód się opowiedziawszy prosić całego Zgromadzenia, aby był do Cechu przyięty i syn Majstrowski powinien dać wstępnego 60: oraz, Muszkiet, Lontu sążniów No Dziesięć i prochu pół kamienia, i Kul Muszkietowych pół kopy, do Baszty Cechowej na obronę miasta, a zaś obcy wstępuiący ma dać więcey o jeden na Ratusz drugi do Cechu. Item na Ratusz Bandolet jeden, Drugi do Cechu Lontu sążniów Dwadzieścia, prochu kamień, kul muszkietowych kopę na Ratusz i tak wiele do Cechu, potem w Niedziel cztery powinien prosić potrzeb.

potwierdzenia Magistrowskiego odłożyć Złoty Jeden, obcy in duplo a tak porządków Cechowych ma bydź uczyniono jako już ma zachować młody Magister, tenże ma sztukę Majstrowską robić, to jest: najprzód skór Koplowych No 20 i ak najpięknięy na Zamsz wyrobić, Jelenich dwie, Baranich No 20 Dwadzieścia na biało, które to sztuki tak porządnie, biało maią bydź wyrobione, aby ich nikt nie zganił, albo nazad przywrócone nie były te zaś sztuki u Starszego Majstra maią bydź robione, iednako Magistrowski syn także i ten który Wdowę tego Przemiorta albo Córkę Magistrowską za Małżonkę sobie pojmie, ten już od robienia sztuk wolnym bydź ma.

III Magistrem zostawszy powinien trzy lata bydź bez Ucznia, a przed przyięciem Ucznia ma cztery roku Towarzysza chować, potem wolno mu będzie ucznia przyiąć i każdy obcy ma bydź na lat pięć zapisany, a gdy się wyuczy i Towarzyszem zostanie ma wędrować roku Jeden i Niedziel sześć. Stan czeladny ma terminować lat trzy, potem mu będzie wolno Magistrem zostać, gdzie mu się podobać będzie. Magistrowscy zaś Synowie po wyuczeniu nie powinni wędrować tylko spopierwszy Szynk iść ani też Młodszym Towarzyszem bydź tylko obcy, ale stan czeladny powinni terminować lat trzy, iako i obcy.

IIII Uczniowie czasów teraźnieyszych aby według Starodawnego zwyczaju jako za przodków tego Cechu bywało przyimowani i zapisani byli.

IV Żaden Towarzysz nie powinien bydź ~~za~~wugowany z Warsztatu, choćby mu na godzinę i na pół trybówka zadana była, póki Majster innego Towarzysza mieć nie będzie, aby przez to Magister w robocie swey szkody nie popadł.

V Jeżeliby który z Magistrów lub Czeladzi Dekretem Cechowym

kontentowáć się nie chciał a do inszych Cechów lub w Koronie będą-
cych, lub extra regnum appellowáł, takowa jego appellacya żadnej
wagi mieć nie ma, tylko do samych Jmć Panów Radziec
Krakowskich, ktoby zaś był sprzeczny, i do własnego Urzędu Ra-
dzieckiego Krakowskiego aporcyjnie appellować wzbraniał się, tylko do
Cechów lub extra Regnum lub obcych brał się, ma popadać winę sto
czerwonych złotych, połowię szlachetnemu Urzędowi Radzieckiemu
a drugą Cechowi Białoskórniczemu Krakowskiemu na ich potrzebę.

VI Gdyby Cech który Białoskórniczy lub w Koronie będący, lub extra
Regnum od Cechu Białoskórniczego Krakowskiego lub Majstra lub
Towarzysza trybuwkę złożonego domyślił się przyjęć i obtrąsować,
takowemu Cechowi wolno trybuwkę na gadzinę i na put odrzucić.

VII Cech Krakowski Białoskórniczy nie ma bydź od żadnych
Cechów trybuwkami obciążony, lecz przed Jchmościami Panów Radziec
Krakowskich przypo~~xxxxxx~~ zwany.

VIII Żeby było wolno Panom Białoskórnikom Krakowskim
wszytkie skóry do ich Rzemiosła należące kupować i robić, mianowi-
cie Łosie skóry, Wołowe, Jelenie, Koźlowe, Gamzykowe, Baranie
i Cielęce, nie godziec ich surowych za granicę wywozić tak swemu
jako i obcemu, gdy się tak wiele razy przydawało, iż ludzie zagrani-
czni skóry drobne powykupowali, przez co miasto swoiej wygody
nie miało.

IX Zabiegając zgubie tego Cechu Białoskórniczego który in dies
inderterius idzie przez co podatki Rzeczypospolitej ginąć muszą, nie
dla czego inszego tylko, że pastarze i inszej podłej kondycyi ludzie
tak obcy jako i tutejsi najbardziej kupcy, jako Żydzi z kąd inąd
nie tylko do miasta Krakowa jako i na insze Jarmarki po miast
Miasteczkach i Miastach skóry ~~zaszyte~~ zamszowe z kąd inąd wożą które

który Krakowskiej roboie prównać nie mogą przez co ubodzy Kupie
osutkani bywaią, a Białoskornicy Krakowscy na swój towar który
tu ponoszą wszelkie podatki tak prywatne jako też, i publiczne
Miastu iako Rzeczypospolitej należyte opłacaiące odbycia ta mieć nie
mogą. Tedy ktoby się ważył lub obcy lub Obywatel Krakowski
lub Magister tego Rzemiosła lub ktokolwiek mieszkaiący człowiek
tu do Krakowa oprócz samego Jarmarku w który Jarmark na
Jatkach tylko a nie poiedynkiem przedawać będzie wolno, takowy
towar, który Białoskórnicy robią albo robić mogą, to iest Zamsz
różnego Irchy i innych różnych skór białych, nanosząc towar ta-
kowy ma być przez Urząd Miejski Krakowski na Miejskich
na Szlacheckich zaś i Xiężych gruntach, przez Urząd Grodzki za-
brany, którego towaru zabranego połowica ieżeli na Miejskim
Grunie Urzędowi Miejskiemu Radzieckiemu Krakowskiemu,
ieżeli na Szlacheckim albo Xiężem gruncie Urzędowi Grodzkiemu
Krakowskiemu należeć ma, a druga połowica Cechowi Krako-
wskiemu Białoskórniczemu.

X Żeby się żaden nie ważył lub Obywatel Krakowski lub obcy
tak na gruntach jak i na maiętnościach Miejskich, Szlacheckich,
Kazimierskich, Kleparskich, Biskupich, i jakichkolwiek mia-
nowane być mogą na mil dziesięć około Krakowa żadnego
partacztwa zakładać. Którvby Partactwem swoim Cechowi Biało-
skórniczemu Krakowskiemu w pożytkach przeszkadzać mógł to
iest wyrobieniem Zamszu, Irchy, i różnych Białych skór iako i
praniem i chędożeniem kołetów i wszelkich robót Zamszowych sub
poena Dwuchset grzywien, których połowica Urzędowi pod którego

Jurisdykcią Partacz

Jurisdyktiey Partwe mieyska, a drugą Cechowi Krakowskiemu Białoskorniczemu.

XI. Żeby się żadne Cechy Kuśmierskie po Miastach i Miasteczkach na mil dziewięć koło Krakowa nie ważyły od towarów Panów Mistrzów i Białoskorników Krakowskich wybierać ~~nic~~ nic, sub poena stu grzywien które grzywny jako w bliskim punkcie należeć mają. —

XII. Kiedy by się przydało, iżby w całej Koronie będące Cechy Rzemiosła Białoskórniczego kłopotami zamieszane były, i do zgody przyjść nie mogły, żeby tu w Krakowie a nie gdzieindziej tylko w Cechu PP. Białoskórników wszelkie ich kłopoty ugodzone były, a ta ugoda powinna w wszystkich inszych Cechów Białoskórniczych, z któremi Cech tutejszy korrespondcie walor ma mieć swój.

XIII. Ponieważ PP. Białoskórnicy bez rybiego tłustego do wyrobienia robót swojch obejść się nie mogą i bardzo siła do robót ich wychodzi a przed przekupniami Krakowskiemi dokupić się nie mogą, że niektórym Białoskórnikom często kroć u Przekupniów lubo inszemi tłustemi zmieszane kupować go bardzo drogo na garnce przychodzi, przez co wniwecz się i my sami obracamy, i roboty ich prędko się psuią. Tedy zabiegaiąc temu wszystkiemu aby żaden z Przekupniów nie ważył się takowego tłustego, wprzód niżeli go PP. Białoskórnicy nakupią, a ieżeliby oni kupić nie chcieli, tedy dopiero natenczas wolno będzie Przekupniom, takowe tłuste kupić, co komu będą chcieli przedać, pod winą czternastu grzywien i zabraniem takowego tłustego, których grzywien połowica Jchmościom PP. Rajcom Krakowskim, a druga połowica Cechowi Białoskórniczemu należeć ma.

XIV. Aby się żaden Magister Cechu Białoskórniczego Krakowskiego kiedy się dowie, że do Krakowa rybie tłuste przywiezie kto, nie ważył go bez wiadomości PP. Starszych, Cechu tego targować, lecz wprzód PP. Starszym o nim opowiedzieć, którzy powinni dwóch

Magistrów wybranych, aby to tłuste ztargowali i na Cech kupili, postać
które stargowanych i kupionych maią go do Jednego z Panów Starszych
przywieść i tam się nim proporcyonaliter wszystek Cech powinien po-
dzielić, dla tego, aby ubodzy Magistrowie nie przepłacaiące go iako insi
wygodę swoię mieli, a ktoryby przeciwko temu wystąpić śmiał
takowy ma przepadać kamień wosku, według teraźnieyszej ceny i te
tłusto rybie które zakupił wszystkiemu Cechowi na podział dać.

XV Żeby się żaden nie ważył tego iako inszego Cechu Magister
tak w Rzemiosła iako też i w kogo inszego, gdy który Magister wpro
skóry do Rzemiosła swoiego należące zatargnie i podkupować go, chyba
żeby ten który wprzód zatargnie od targu swego odstąpił sub poena gry-
wien czterech, których grzywien połowica Urzędowi Mieyskiemu
Radzieckiemu Krakowskiemu, a druga do Cechu Białoskorniczego
należeć ma, także pod zabraniem tychże skór na Szpital.

XVI Jezliby tako młodszy iako i Starszy Magister Cechu Biało-
skorniczego nie dał się według uznania zupełnego Cechu w karaniu,
takowy ma pod posłuszeństwem i winy czternastu grzywien odłożenia
chyba żeby robił do Ichmościów PP. Radziec Krakowskich appellowal,
iść na Ratusz do więzienia za kłótkę i tam siedzieć tak długo, aż
Dekretowi Cechowemu dosyć uczyni.

XVII Towarzysz każdy ma się w każdą nowę w domu Magistra swego
a nie gdzieindziej znaydować, pod winą dwóch grzywien. A ieżeliby Ma-
gister Jego tego w Cechu nie opowiedział, przepada cztery kamienia
wosku, za wychłow zaś Towarzyszowi każdemu po Złotemu Jedne-
mu dano bydź ma, ale w ten obyczaj, żeby mu żadna robota nie
była pracowna, odprawiwszy się na tarnicę po pół grosza na tydzień
po Staremu odebrać powinien od Magistra. –

XVIII Skóry zakiełbasnych lub z Węgier, lub z Rusi tu na przedaj

przywiezione były, powinny na Cech kupione bydź, podług starego zwy-
czaju, a ktoby się ważył sam przez się takowe skóry nie opowiedziawszy
się Starszym kupić, takowy popada sto grzywien, których grzywien
połowica będzie należała Ichmościom PP. Rajcom Krakowskim
a druga połowica Cechowi Białoskórniczemu Krakowskiemu należeć ma.

XIX Żeby się żaden nie ważył tako z Czerwonych Garbarzów iako też
i z Kurdybaników i inszej kondycyi ludzi skór takowych które do
Rzemiosła Białoskórniczego należą to iest: Łosie, Jelenie, Sarnie, Daniele,
Gamzikowe, skupować i przekupować sub poena trzydziestu grzywien, któ-
rych grzywien połowica naprzód Urzędowi Miejskiemu Krakowskiemu, a
druga połowica Cechowi Białoskórniczemu Krakowskiemu należeć ma. —

XX Gdyby się przydało, iżby Brat który zostawszy lub Rzeźnikowi
lub też komukolwiek co winien, a do Cechu nań skarżyć przyszedł, tedy
za upomnieniem ma frysztu Niedziel dwie do uspokojenia Kredytora
swego, a ieśli onego we dwóch Niedzielach nie zaspokoi, powinni Panowie
Starsi temuż Bratu Rzemiosło złożyć, gdyż przez takiego całemu
Cechowi nie stawa, i za iednego wszyscy Kredyt u ludzi tracą, a ieźliby
i po drugich dwóch Niedzielach i na Rzemiosła złożenie nie dbał,
powinien będzie za skutkiem do więzienia bez wszelkiego pomowienia iść, pod
winą pół kamienia wosku nieodpuszczenie winy, gdyby posłuszeństwa
uczynić nie chciał.

XXI Kiedyby się trafiło iżby który z Braci lub też i Czeladzi
jakikolwiek wielki występek popełnił, a od Urzędu skarany, za owe
występek był a Cech Krakowski Białoskórniczy uraz w tymże występku
miał, iżby też wolno było o tenże występek w Cechu skarać. —

XXII Ażeby się żaden nie ważył który Cech Białoskórniczy Krakowski
trzyma na inszych Jurisdykcyach postanawiać i mieszkać, tylko na
Miejskich Jurisdykcyach Krakowskich, a ieżeliby się który ważył ten

żeby z Cechu wypędzowany był, i od wszystkich Praw i wolności Cechowych oddalon, póty póki się nie przeniesie na tej Jurisdykcią Miejską, pod nie-posłuszeństwo według uznania karany był. Spisano i oddano na Ratuszu Miasta Krakowa w dzień Offiarowania Najświętszej Panny Tysiąc Sześćset Dziewięćdziesiątego siódmego roku. —

Tu następują podpisy Burmistrza i Rajców miasta.

Porządki te miały swoją wziętość aż przez samego Burmistrza podpisane, a do roku 1697. w którym August II. odnawiając i potwierdzając przywileja i ustawy wszystkich Cechów i te warunki Cechu Białoskórnego w tymże roku dnia 19. Grudnia podpisał. —

Inne przywileja w Cechu być mają:

Zygmunta Augusta: r. 1549. Stefana r. 1578. Radców miasta: r. 1593. Jana Kazimierza z r. 1661. Tegoż r. 1661 w języku niemieckim. Magistratu Krako: r. 16[illegible]

Fundusze: Posiada grunt z przywilejem Zygmunta Augu: od r. 1556 na nowej wsi przy Łobzowie z którego pobiera czynszu Zł: 90.

Roku 1804 pozmieniawał srebra za summę Zł: 1259 gr. 25 tasumma za-hipotekowana przynosi dochodu Zł: 63 rocznie.

Z tych dochodów Cech utrzymuje Szkołę we wsi Januszewicach, któ-rego utrzymanie kosztuje rocznie od półtora do dwóch tysięcy Zł: Polskich, na to się wszyscy Białoskórnicy składać muszą, bo wszystkim potrzebny. —

Cech Blacharski

Contubernium Laminariorum.

Artykuły Stanowienia Cechu Blacharskiego Ich Mościom Panom Rajcom Krakowskim do approbowania i potwierdzenia porządnie spisane.

Artykuł I. Któryby Towarzysz Rzemiosła Blacharskiego chciał się postanowić to iest Majstrem zostać przy Mieście Krakowie, tedy powinien będzie wedle obyczajów Rzemiosła Naszego niżej podpisanego postępować i te Artykuły zachować: Najprzód ma mieć Listy świadeczne Urzędowe od poczciwego urodzenia swego, także i drugie od przystojnego wyuczenia się Rzemiosła Blacharskiego. —

II Powinien będzie Towarzysz Rzemiosła Blacharskiego który żenić się ożenić w roku przedtem i sześć Niedziel w Cechu opowiedzieć, a Bracia maią mu naznaczyć u którego Majstra przez ten czas ma przerobić, niewychodząc przerobiwszy roku i Niedziel sześć, ma sobie dać Cechę obesłać, i do Cechu powinien wstąpić z ludźmi uczciwemi, żądać P.P. Majstrów oposrodetko między niemi, co gdy mu pozwolono będzie powinni go zaraz ~~[illegible]~~ prezentować do Miejskiego a potem powinien dać wstępnego Złotych Dziesięć i sztukę robić. A taka sztuka ma być: Latarnia wielka która na Okręcie bywa, ma bydź w niej ryngów Dwadzieścia cztery, drótem ma bydź nitowana, z czarney Blachy; pukle na tych nitach maia bydź mosiężne. Druga Latarnia ma bydź ze Zwierciadłem, którey więc używaią w nocy przed Końmi w nocy jadący, które ma bydź zwierciadło Kryształowe ma bydź twarz smoczą, Krzesiwko według proporcyi trzymania, ma bydź puklów mosiężnych piętnaście i wyrzynania na wszystkich stronach

oddawato, Ktorą Sztukę za dozorem PP. Starszych powinien robić. A jeżeliby ktory takowej sztuce dosyć nie mógł uczynić albo żeby się Bracie nie według proporcyi zdał, tedy nie powinien bydź do Cechu przyjęty, aż tę sztukę zrobi. A przytym Panom Majstrom powinnym Kolacyą przystojną sprawić, ktora przecie więcej nad Złotych Dwadzieścia nie ma kosztować. Od obesłania Cechy powinien dać groszy sześć, a na miejscu ostatnim siadać i bydź posłusznym PP. Majstrom w tym, co do porządku Cechowego należy.

III Gdyby tu do Krakowa przyjechał Majster z inszego Miasta ze wszystkiem sprawny, i chciałby się postanowić, ten będzie wolny od przerobienia Roku i sześciu Niedziel jednak według obyczaju stąpiwszy do Cechu z ludźmi godnemi powinien Miejskie wprzód przyjąć, potym dać wstępnego Złotych Dwadzieścia i sztukę robić ale tej nie płacić, do obesłania Cechy groszy Dwanaście, Pisarowi groszy sześć powinien dać i niższe miejsce otrzymać.

IV Ktoryby kolwiek Partacz przyjechał do Krakowa chciałby sobie robić i gdziekolwiek wykładać robotę swoią bez wiadomości Cechowej; tedy ma mu bydź zabrana robota Urzędownie i ich Mościom Panom Rajcom, ma dać pięć grzywien, a do Skrzynki Cechowej drugie pięć grzywien winny, i robota przepada, połowa Ich Mościom Panom Rajcom a druga połowa do Cechu. —

V Synowie Majstrowscy jeżeliby się ktory został niewyzwolony po śmierci Ojcowskiej, ten się powinien uczyć przynajmniej roku jeżli będzie dorosły u Majstra ktorego naznaczy z Cechu, albo też u Matki; tylko przed wyzwoleniem powinien będzie u Majstra ktorego mu Bracia naznaczą przerobić się Niedziel Dwanaście

i od tego Majstra ma bydź wyprowolony.

VI Jezeliby też Syn Majstrowski chciał się postanowić i Majstrem zostać, wtedy się będzie w pół roku powinien przedtem w Cechu opowie-dzieć, i tako się wpisać do pół roku zupełnego ma wstępić do Cechu z ludźmi godnemi żądając po środku między Bracią na niższym miej-scu usieść, Każdy syn od stępnego i kolacyi ma bydź wolny ale sztukę powinien odprawić.

VII Córki Majstrowskie gdyby który Towarzysz Rzemiosła naszego Blacharskiego za Małżonkę chciał poiąć i Majstrem tu zostać, ten powinien pół sztuki robić i pół wstępnego odprawić.

VIII Wdowy jezeliby którą Towarzysz Rzemiosła Naszego za Małżon-kę poiął, tedy ten powinności w Cechu odprawić iako i ten co Córkę Majstrowską poiął. Dotego pozostały Wdowie ma bydź Towarzysz Dany wyprowolony z Cechu do Rzemiosła sposobny i wolno Jej będzie Rzemiosło robić, poki za mąż nie pójdzie. Insze Rzemiosła też Wdowa według stanu swego powinna żyć, pod utratą stronom Dziatek Rzemiosła wszystkie też powinności Cechowych powinna odprawować gdyż w Towarzystwie odprawiać rachunki powinna do tego Majstra z Cechu prosić, aby przy tem był.

IX Strony Uczniów który tylko jeden ma bydź w każdego Majstra. Ten Uczeń powinien się wyjąć lat cztery bez okupu a nie mniej, jezeliby ~~w pół~~ uszedł w tych leciech a niebyłoby go przez pół roku, przyszedłby chciałby się wyjąć, tedy powinien będzie też lata odprawować znowu, a jezeliby przyszedł przed pół rokiem ma bydź przyjęty na te lata a od pisania Pisarzowi Groszy trzy; od Cechu groszy sześć powinien dać, przytym Uczeń każdy powinien mieć List od uczciwego urodzenia rodzica, a jezeliby go zaraz nie mógł mieć tedy ma Rękoimią pewną stawić, że go ma stawić

najdalej za

Cztery roku do Cechu, a wszystkie ma bydź schowany aż się
wyzwoli. Wolno też każdemu Majstrowi drugiego przed wyzwo-
leniem pierwszego na pół roku przyiąć chłopca. –
X Młody wyzwolimy się powinien bydź robieńcem przynajmniej rok
wędruiąc po Miastach Koronnych lub zagranicznych dla większego
przyuczenia się Rzemiosła i Obyczajów uczciwych a powinien
bydź Majstrom i Towarzyszom posłuszny co mu w Rzemiośle rozkażą
a gdy będzie wolę miał, zaraz za Towarzysza ma się opowiedzieć
Majstrowi owemu u którego robi i przerobić u niego ma Nie-
dziel Dwanaście a to dla tego, aby go Majster przeyzmiał ieśli iest
godzien ~~stołka~~ stołka Towarzyskiego, iżby onego Towarzyszom zalecił, aby go
między siebie przyięli y zmyśli i porządki swe Towarzyskie z nim
odprawili przy którym przyięciu za Towarzysz wypisieniu powinni
będą bydź przynajmniej ieden Majster, a Towarzyszów dwóch stra-
szych swego Rzemiosła, albo też na miejscu iednego Towarzysza
Majster tylko który nieodpowiedział ieszcze Towarzyszom z Towarzy-
stwa, boby nie było iego miejsce ważne. –
XI Strony Towarzyszów którzy gdy przywędruią do tego Miasta o
którym mowa tedy powinien porządkiem obyskać roboty, to iest
od starszego aż do najmłodszego Majstra, albo na próżny Warsztat
a ieśliby też który Majster chciał sobie postać po Towarzysza, ma się
opowiedzieć Braci, żeby potem ~~[illegible]~~ poswarki nie było, a Towarzysz przywę-
drowany z Listem Majstrowskim ma do niego o robotę wstać i
ma od niego wziąć contenans w liściu obiecaną we dnie Niedziele
po rachunku ma przerobić u tego Majstra Niedziel Dwanaście
Któryby też Towarzysz u Majstra swego w domu na noc nie był
podpada winy Złoty Jeden także Któryby Poniedziałek (jako radzi
czynią) Święcił

Swięcąt groszy Ośmnaście toties, quoties,

XIII Gdyby też który Majster od Pana Boga chorobą był nawiedzony i nie mógłby sobie rady dać, tedy panowie Majstrowie powinni mu dać Czeladnika z między siebie tako długo, aż ozdrowieje a ozdrowiawszy ma tego Czeladnika na swoje miejsce puścić. —

XIII Jeśliby też który Majster był tako nietawny który żeby odmówił od drugiego Majstra Czeladnika, lub Chłopca a był w tym przeświadczony, tedy powinien onego Towarzysza, albo robienia albo Chłopca naraz przywrócić z kąd odmówiony a przytym ma bydź według zdania wszystkich Braci Cechu karany, a Towarzysz ma dać trzy Wochlony Salva appellatione do Ich Mościów Panów Radzieckich a jeśliby Towarzysz lub robience, albo Uczeń niechciał się wrócić do tego Majstra ma przez od Miasta szedrować a Chłopiec od Rzemiosła; jeśli się na to miejsce kędy był odmówiony niechce wrócić z tym, jeśliby który Kupca od roboty bądź Mejskiej bądź domowej odmówił, podpada winy grzywien pięć do Skrzynki i Panom Rajcom drugie pięć. —

XIV Jeśliby też Towarzysz, który w Partacza siadł robić, abo sam Partaczem został taki, niema mieć miejsca między uczciwemi Majstrami Towarzyszami aż się w Cechu sprawi. Takie którzyby Majstry, Towarzysze, Wyrobience, z Partaczami składki jakie mieli abo z niemi przestawali i zasiadali tacy maią bydź karani według zdania Majstrów i Towarzyszów.

XV A iż się to trafia iż lubo dla długów lubo dla winy jakiej przyczyny, majster z żoną i ze wszystkiem wyiedzie z Miasta nieopowiedziawszy się w Cechu i na wzgardę Cechu, i kiedy indziej, bądź w Cechu, bądź bez Cechu Rzemiosło Blacharskie robią, gdyby potym takowy Brat ~~w~~ w roku i sześć Niedziel nie wrócił się, abo do

do Cechu jż ma się porrożu nie pisał, abo się nieozłożił w tym który potym wrócinny się ma dać do Cechu wtępnego Złotych sześć a Cugany wszystkie przez czas niebytności Jego odłożyć, A to dlatego iż żadnych Cięzarow Cechow przez czas odejścia swego nie ponośił.

XVI Jeśliby który Majstrowie mieli jakie porozumienie i wyrwanie robót z Partaczami i do tego z niemi przestawali, a byli w tym przeświadczeni, tedy tyle razy ilby się tegoważyli maią dać winy Kamień Wosku. Jeśliby jaki Partacz będzie na gruncie Szlacheckim będzie na Duchownym Przedmieściu naszem robił i robotę swoją z przeszkodą naszą niemało sprzedawał, takowych wolno nam zabierać Urzędem Grodzkim i połowica tej roboty Urzędowi, a druga do Cechu należeć ma. Także na Miejskim Gruncie Urzędem Miejskim ma bydź, które to postanowienie i porządki wyżej opisane maią bydź od wszystkich Majstrów Towarzyszów, Robieniow, i Ucniow Przemiosła Blacharskiego cale i świątobliwie zachowane i do jedności zgody jest uszczenione f. które każdy w tym Cechu i Przemiesle iest powinien zachować f. przyprzedpieno. A Starsi Cechu tego dochodów Cechowych to jest wtępnego win pilno powinni doglądać, aby na stronę nie odchodziły i rachunek tego Urzędowi gdy tego potrzeba będzie oddać bydź powinni, także Appelacyi od Dekretów swoich do Jaśnie Wielmożnych Panów Radziec Krakowskich dopuszczać stronie ukrzywdzonej powinni bydź, a gdy który Towarzysz w Sztuki odrabiać będzie tedy przy pilnowaniu, abo oglądaniu tej Sztuki onego do kwartów i do oględowania się przymuszać nie powinni chybaby swojej ochoty i ludzkości Towarzysz, co dla nich uczynił.

Porządki te do utrzymania w całości i bezpieczeństwie Cechu Blacharskiego opisane i oddane były na Ratuszu miasta Krakowa, następnie podłożone do zatwierdzenia, uzyskały podpis Jana Kazimierza Króla Polskiego dnia 16 Listopada 1666. r. —

Uwaga Ponieważ u spisanych Cechu blacharskiego znajdują się trzy przywileja przeto Cech składa w kopji Wierzytelny jeden tylko ostatni, jako będący zbiorem Poprzedniczych a wszystkiego jest tylko niemal powtórzeniem jednych wedle drugich. —

Cech Ciesielski
Contubernium Carpentariorum.

Najprzód któryby Mistrzem chciał zostać powinien będzie najpierwej Prawo Miejskie przyjąć, nim Mistrzem zostanie a potym żeby takowy dał grzywien sześć a te sześć grzywien ma bydź obrócono na potrzebę Cechowę, te żeby żaden Mistrz z Rzemiosła Ciesielskiego nie miał więcej ~~Sześć~~ jedno dzierobocie, trzeciej dorabiaiące pod winą kamienia Wosku, który na służbę Bożą ma bydź obrócony aiżby żaden z Mistrzów niewziął jedno iednego ucznia do trzech lat, tym sposobem gdy ucznia przyimie pierwszego gdy się przewiny pierwszy roku, żeby każdemu Mistrzowi wolno było na drugi rok drugiego ucznia przyjąć, a trzeciego roku trzeciego, gdy się pierwszy uczeń ma dowczać, a to dla tego, żeby nie stało Rzemieśli, tak ku potrzebie Jego Kr: M: jako też i Rzeczypospolitej. A gdyby przeinczony uczeń wywczywszy się Towarzyszem będąc, przerobił u Mistrza Tydzień a nieporozumiawszy się w Sobotę przy płacy, żeby na drugi tydzień nie chciał robić, tedy ma bydź karan tym myłtem co na tydzień zarobi a którby Mistrz dał mu robotę, nierozmiawszy się od drugiego, żeby był karan pod kamieniem wosku i którby Towarzysz nie przyszedł w Poniedziałek do roboty, tedy żaden mu Mistrz nie ma dać roboty zupełnej tydzień, a ieśliby też który Mistrz dał robotę jemu tedy ma bydź karan pod kamieniem Wosku, a którby z Mistrzów nie chciał bywać na schadzkach, tedy za nieposłuszeństwo ma bydź karany Sześciu groszy, także też aby każdy się Cieśla którby na Pogrzeb albo żałobną Mszą nie chodził, tedy ma bydź karany winy Dziewiema Groszami, a którby też zasię z Towarzyszów

Towarzysza Ciesielskiego w Cechu, albo w Bractwie iuż nie był, ani postug
czynił tedy nie ma Rzemiosła robić. A ieżliby się który takowy znajdo-
wał, coby się tego ważyć śmiał, tedy powinni będą Urzędowi którемu
kolwiek to oświadczyć i pomocy PP: Burmistrzów Krakowskiego
Kazimirskiego i Kleparskiego prosić, a do potrzeby Rzeczy pospolitey
Mieyskiey zostawiwszy przygody Ogniowey czasów wszyscy pod winą karanie
nia Woyku Towarzysze, a Mistrzowie Cechowi pod pięciu grzywien win
przez Radę Krakowską karani bydź maią, oprócz tych, którzyby
przez zamknienie Miasta przyiść do takowego gwałtu nie mogli, i
Stawić się na miejsce tam, kędyby Ogień był siekierami, i Ko-
mieniny którzyby po brzegach Miejskich przyimować chcieli robotę,
powinny będą naypierwiey wkupnego do Bractwa trzy grzywny dać, i
wszelakie onera i posłuszeństwo Starszym Cechu tego, tak jako i insi
młodsi będą powinni oddawać, podług Artykułów wyżey opisanych
na które się oni zgodzili i my poprawalamy, i Jem to na robocie maią
stawiać o wschodzie Słońca na Śniadanie odpoczywać pół godziny, a
na Obiad godzinę a nie maią z roboty wchodzić aż o Dziewiętey
Którey godziny. Dano w Krakowie dnia szóstego po oktawie Bożego
Ciała roku Pańskiego Tysiąc pięćset osmdziesiątego trzeciego.—

Burmistrz i Rada Miasta Krakowa wszem obec i każdemu zosobna komu to wiedzieć należy oznajmujemy iż my obaczywaiąc, że jako postępki w Sprawach ludzkich niemniej zabiegiem czasów i lat iako też przez następowanie różnych postępków i Obyczajów odmienione i nawatlone bywaią, tak też doznawamy, że w zwyczajach dawnych i porządkach Cechu Ciesielskiego nierząd nie mało zachodzi, a to dla swawolnych ludzi, których się im dalej tym więcey mnoży, który nie maiąc z drugiemi Cechu ani statecznego Mistrza wyuczenia Partaninom Studarstwę się bawią i tako nie tylko Mistrzom i Towarzyszom Rzemiosła tego Ciesielskiego, który ciężary wszelakie tak Króla JMości jakoteż i Miejskie na sobie noszą, żywność odejmuią, szkodę im wyrabiaią i dziwnemi sposoby psuią a tako dla wielu Mieście nieporządku wrota otwieraią. Ale też tem więcey że niebędąc w Rzemieśle tym jako przy należy ćwiczonemi, tylko jako tułaiący się Partacze robót wszelakich tako u stanu Duchownego jako osób Szlacheckich i u ludzi Miejskich się podejmuią i tako Partaiąc razy psuią, a wieli budyniu szkodzie wszelakiego stanu ludzi, dla których z dobrem uważeniem urzędu naszego przyczyn i też za podaniem jednostajnym Starszych i młodszych Mistrzów Rzemiosła Ciesielskiego na którym Rzemieśle jako wiele Miastu zależy, każdy snadnie obaczyć może zabiegaiąc dalszym nierządom na które się iawnie zanosi do tego przychylaiąc się do Starodawnych zwyczajów w Cechu tym, i innych Bractwach zachowałych postanawiamy. Żeby żaden będzie Rzemiosła Ciesielskiego jakikolwiek któryby do Cechu Ciesielskiego nie był przyjęty i w Mistrza Cechowego nie robił albo też i Prawa Miejskiego nie miał przy Mieście Krakowie kędyżkolwiek robót żadnych, ani po brzegach Miejskich przyjmować, ani

ono odprawować, albo swoy partacz naiyść się nie śmiał, ale owszem żeby porządku Bractwa przyiętemu i ostatecznie się Rzemiosła przyzwo-swey budowanie jako na to słuszku pożytkowi ludzkiemu odprawował, albo więc przy Misyi się nie bawił.

A jeżeliby się który takowy nalazł któryby przeciwko Starodawnym Porządkom i zwyczajom a niniejszemu postanowieniu przeciwić się chciał, i niebędąc w posłuszeństwie Cechowym szturować i Partacz się naiść takowego Starsi Cechu Ciesielskiego wziąwszy z sobą pomoc Urzędu tego na którem takowy Partacz mieszka, albo jeżeliby się takowy na miejscu mieszkania swego absentował, albo też fixum domicilium nie miał jako często tułaczów takich się znajduje, tedy z Urzędem tym pod którego Jurisdictią robotę robi, takowego imać i do tegoż Urzędu więzienia podać maią, i z niego Sprawiedliwości żądać, który za występek swoj winę podług wynalazku Urzędu tamecznego karany będzie, a przy Misyi zabawiać się nie więcey nie będzie mogł, dotego aby Czeladź Rzemiosła tego Ciesielskiego tym pilnieysza robót i Rzemiosła była, tudzież, aby dla nieumiejętności niektórych z Mistrzów młodych szkoda się ludziom nie działa, tedy każdy Mistrz młody który do Cechu za Mistrza przystać będzie chciał przy przyięciu, aby dał sześć grzywien do Skrzynki Cechowey na potrzeby Cechowe, iż ten Cech Ciesielski w Kościele u Ś. Franciszka Kaplicę swoię ma, którą aby Chwała Boża potrzebami do ozdoby kościelny należącemi opatrzona była, ten Starodawny zwyczay za pamięci ludzkiey zachowywany był, żeby każden ze Mistrzów po groszy Dwa na Suchedni a z Towarzyszów każdy po Groszu na Suchedni każdy dawał, teraz Ci niektóry z Towarzyszów temu przeciwni są, i temu zwyczajowi więcey podlegać nie

chcą powiadaiąc

powiadaiąc że na to Prawa i Przywileju niemaszą, ktora zwycz chociażby w Przywileju opisana nie była iednakże usus et Consuetudo vim legis obtinet ten zwyczaj chwalebny zdawna zachowali pomienioney Braciy Cechu Ciesielskiego potwierdzamy tym sposobem, żeby każden z Mistrzów Cechu Ciesielskiego z wspólnemi Towarzyszami Rzemiosła swego ile by ich w niego podpisano każdego roku na dzień Swiętey Troycy do Zgromadzenia Ciesielskiego przyszedł, tam Mistrz sam się wszelkie Schadzki dorowne każde po groszy dwa zachuiąc takoż i Towarzysze Jego, każdy z nich za każde Schadzki po groszu do Skrzynki Cechowey dał, i odłożył na potrzeby i ozdobę Kaplice Ciesielskiey, a gdyby ktoren z Mistrzów z bezwzględnie swey nie przyszedł taki każdy przepadnie kamień Wosku do Cechu, iednak przecie Schadzki wcale odłożone być maią. A z tych wiem i groszów ktore zebrane będą powinni Starsi na każdy rok Stołowym i drugim Mistrzom przy obieraniu Starszych służbę uczynie kiedyby się też trafiło potrzebą tak Rzeczypospolitey Mieyskiey jako i Cechowey żeby Mistrzowie do Cechu obesłani byli, a ktoryby ze nich nie przyszedł do Cechu albo się nie opowiedział i przyczyny nie bycia swego nie oznaymił takowy każdy winą groszy Srebrnych niewdopuszczoney karany będzie, ktore pieniądze do Skrzynki Cechowey obrócone być maią, co się dotyczy myta albo zapłaty Mistrzowskiey bezwzględnie maią się zachować podług porządku w Przywileju ich opisanego z tym dokładem, aby Czeladź nie od Dwunastey i Wtorey, ale od Dwunastey trzeciey godzinie z roboty schodzili tak lecz jako zimie godzinę iedną wpołudnie na obiad sobie pozwalamy, ktore Artykuły wyżey opisane sam przez nas Cechowi mianowanemu potwierdzone zachowuiąc iednak sobie i Sukcessorom Naszym władzą zupełną, gdzieby czas i wcze potym tego potrzebowała takowe Artykuły tam in parte quam in toto odmienić i przydać, ale dla lepszey wiary i pewności Niniejszego pisania nasze

pieczęcią naszą Radziecką ut utwierdzone. Spisano i oddano na Ratuszu miasta Krakowa przedejutrz Świętego Jana Chrzciciela Tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt piątego roku. — Późniey dnia 13. Listopada 1605 roku, zatwierdził i podpisał ten przywiley

Zygmunt III. Król.

Zygmunt z Łaski Bożej Król Polski Wielkie Xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Pan i Dziedzic oznaymuiemy tym listem naszym iż będąc dokładnie przeświadczeni iż posługacze Kościoła Katedralnego Krakowskiego dla wielu zatrudnień przy tymże Kościele z dokonania ich obowiązku wypływaiących w dzwon wielki Królewski udzwoni niemogą, który my na Chwałę i cześć Stwórcy Najświętszej Panny tudzież Świętych opiekę nad tym Kościołem trzymaiących ulać kazali i pomiędzy innemi dzwonami zawiesić a z tąd powstaie wielka niewygoda przyzywania ludu pobożnego na Modlitwę i Opowiadanie Słowa Bożego przeto my za poradą Sewernyna Bonera Burgrabiego Zamku naszego Krakowskiego ~~Kapitana~~ Rabsztyńskiego i Bieckiego Starosty Wielkorządce naszego i przełożonego nad żupami naszemi ze Majstrami i Czeladzią Cechu Cieśielskiego tak w Krakowie jako na Kazimierzu i Kleparzu mieszkaiącemi dobrowolną zawarliśmy ugodę na mocy której wszyscy Członkowie tego Cechu o wiązania Dzwon wielki utrzymuiącym staranie i troskliwość nieustannie będą mieli, szkody jego naprawiali ciężarem Jego w czasie dzwonienia poruszali bez żadnej sprzeczki

wymówki

i zaniedbania, a to w Święta niżej opisane: pospołu na pierwsze Nieszpory, później na Jutrznię, tudzież na Summę i na drugie Nieszpory Bożego Narodzenia, także na pierwsze Nieszpory, Jutrznię, Summę i drugie Nieszpory Świąt Świętego Szczepana pierwszego Męczennika, Świętego Jana Apostoła i Ewangielisty, Świętych Trzech Królów, Oczyszczenia, i Zwiastowania Najświętszej Panny, także na Summę Wielkiego Czwartku, i Wielkiej Soboty, na Jutrznię, Summę i drugie Nieszpory w Niedziele Zmartwychwstania Pańskiego, także na Jutrznię na Summę i na drugie Nieszpory dwóch następnych Świąt Wielkanocnych także na pierwsze tylko Nieszpory Jutrznię i Summę Świąt Uroczystych, Świętego Wojciecha, Biskupa, Zygmunta Króla, Floryana Męczennika, i w dzień Urodzenia Świętego Stanisława Chwalebnego Pasterza, i Męczennika, także na pierwsze i drugie Nieszpory na Jutrznię i Summę w Dzień Wniebowstąpienia Pańskiego, na pierwsze Nieszpory Jutrznię i Summę tudzież drugie Nieszpory Zielonych Świątek pierwszego, drugiego, i trzeciego Święta, na pierwsze, i drugie Nieszpory na Jutrznię i Summę w Uroczystość Świętej i nierozdzielnej Trójcy, i Bożego Ciała, tudzież na Processyą w połowie Summy Bożego Ciała, (a jeżeliby deszcz przeszkodził i Processyi obchodzić nie dozwolił tedy w Oktawę Bożego Ciała w czasie Processyi tylko) także na pierwsze, i drugie Nieszpory na Jutrznię i Summę innych Świąt poniżej opisanych iako to: na Narodzenie Świętego Jana Chrzciciela Piotra i Pawła Apostołów, Nawiedzenia, Wniebowzięcia, i Narodzenia Najświętszej Panny, Przeniesienia Świętego

Stanisława, w Uroczystości Świętego Wacława, Wszystkich SS: tudzież Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny pod karą Dwunastu Groszy za każde opóźnienie albo zaniedbanie Dzwonienia. — Z naszej zaś strony za pilność i utrudzenie przy w tym Dzwonieniu podjęte przyznajemy Cechowi Cieślarskiemu roku równie grzywnę pieniędzy z dochodów naszych wypłacać, którą wypłacić też na teraz Sewerynowi Bonar teraźniejszemu Wielkorządcy naszemu, a potem ktoby był na Jego miejscu też Summę wyliczyć polecamy. Dano w Krakowie między Oktawą Wszystkich Świętych 1525 roku

Cech Czerwono-Garbarski.
Contubernium Ruficerdonum.

Punkta do dobrego Rządu Cechu Czerwono=Garbarskiego tak z dawnych ordynacyi Szlachetnego Magistratu Krakowskie=go, jakoto w roku 1600 i 1627 Cechowi nadanych, jakoteż z okoliczności czasu nowo zebrane i pod approbacyą Szlachetnego Magistratu Krakowskiego podane.

Najprzód: Starsi nowi maią bydź obrani czterech, ktorzy na starszeństwie swym Cech ten Czerwono=Garbarzów tak sami z siebie iako i kazdego z nas wedle porządku tego czynić i rządzić będą. Ktorych Starszych obieranie według dawnego i teraznieyszego zwyczaju takowem sposobem będzie. 2. Gdy rok będzie wychodził starszeństwa, powinni Panowie Starsi Cech cały obesłać przez brata Młodszego za Konsensem Imci Pana Prezydenta Miasta Stołecznego Krakowa naten czas będą=cego, a to pod karą grzywien czternastu do Skrzynki Cechowey, w ktorym to Cechu zupełnem i zagajonem powinni rachunki z Percepty i Expensy Cechowey uczynić, wszystkie przywileja, Dekreta, Regestra, i co w mocy swoiey mieli pod inwentarzem pokazać, a to czynić powinni w Sobotę przed Niedzielą trzecią po trzech Krolach, i zaraz po skonczonych Rachun=kach, maią braci Cechowey oznaymić godzinę lub też przez brata młodszego dziś na jutro obesłać, na Wotywę do Ko=scioła Swiętego Szczepana, na ktorey to Wotywie powinni się wszyscy znajdować, przed Ołtarzem Cechowym Swiętego Mikołaja, po

po skończonej zaś Wotywie wszyscy Bracia Cechowi maią w raz z Panami Starszemi iść na miejsce zwykłe, trzema, nigdzie nie wstępuiąc na Elekcyą nowych Starszych 3. Przyszedłszy do Cechu każdy według porządku miejsce swoie zasiądzie, i tak panowie Starzi jakotéż wszyscy Urzędnicy Cechowi z Funkcyi swoich wcześnie podziękować powinni, a potem wszyscy pokląkłszy, maią wezwać Ducha Przenajświętszego, aby im dał iedność serca w obraniu wcześnie Starszych czterech, którzy będą w Panu Bogu Cechowi potrzebnych rozumieli, gdzie zaraz Jmci Pan Pisarz Cechowy, będzie kartki rozdawać Braciom wszystkim na wota, które zaraz z napisem powinny bydź oddane i czytane, a dopiero ci powinni bydź Starszemi, który wszystkie wota mieć będą, który nowo obrani Starzi wymowić się z tego nie będą mogli. 4. Po skończonej Elekcyi nowych Panów Starszych czterech, zaraz przeszli Panowie Starsi powinni będą Panom Starszym nowo obranym wszelkie Prawa, Przywileja, Dekreta, Regestra, i wszelkie inne rzeczy Cechowe, jakotéż apparaty Bractwie Kościelne oddać pod inwentarzem, a zatem klucze oddawszy i urząd Starszeństwa im zdadzą, co też i inni Urzędnicy Cechowi uczynić maią. 5. A gdy nowo obranym Starszym iuż zdany będzie Urząd Starszeństwa tedy zagainwszy Sesyą Urzędniki także Kościelne iakotéż Cechowe, wedle zdania swego obiorą, z czego się żaden wymowić nie będzie mógł. 6. W każde cztery Niedziele Panowie Starzi powinni będą Sąd gainy w Cechu miewać na zwykłem miejscu 7. Ich powinności te też będą, Sprawy Cechowe odprawować, o krzywdę Cechową czynić, gdy potrzeba

będzie, w czym się zaraz wszystkich Braci Cechowych dokładać powinni będą. 8, Cechu gdy ktko pilnie potrzebować będzie, Panowie Starsi każdemu obertać powinni będą, tak swemu jak i obcemu, na który Cech potrzebujący powinien dać swój Magister Złotych osiem, i Brat Cechowy. Czeladnik Złotych sześć, obcy Magister Złotych Dziesięć, innych zaś osób za ustnym rozporządzeniem Imć Pana Prezydenta natenczas w Cechu rozstrzygane będą, powinny interesa bez wszelkiej zwłoki, wyjąwszy Osoby w tem punkcie samym wyrażone, jakoto Magistrów swoich, Czeladzi, i obcych Magistrów 9. Ktoryby też z Panów Starszych, lub Urzędników Cechowych, w Urzędzie swoim był niedbałym, albo występnym, karany będzie kamieniem Wosku na potrzeby Cechowe, Ołtarza Brackiego. 10. Magistrowie, którzy Starszemi bywali, nie będą powinni podług żadnych Cechowych czynić, prócz gdy ich wybiorą dozorcami Budynków, i Jatek Cechowych, albo gdy ich Panowie Starsi prosić będą do Spraw pilnych Cechowych, a którzyby upornie nie chciał i temu sprzeciwiał się, karany będzie pół kamieniem Wosku. 11. Bratem w Środku naszym gdy ktko będzie zostać chciał, naprzód powinien będzie Czeladnikiem być lat trzy, i u Magistra aby robił roku jeden, na jednem miejscu, przytym powinien będzie pokazać konszafty i listy swoje gdzie się uczył, oraz Metrykę dobrego i wolnego urodzenia swego 12. Jeżli będzie Magistrowski Syn tutejszy powinien być Czeladnikiem lat dwa, niżli Bratem Cechowym zostanie, powinien się Cechowi oznajmić podczas gdziej

Sessyi i na Niedziel cztery opowiedziec, potem powinien Miejskie Prawo potwierdzic, i Jatkę własną Cechową miec i złe w Cechu pokarac; wstępnego powinien dac Złotych Sześć do Skrzynki Cechowey, dla P. Pisarza Złotych Dwa, dla Pana Starszego Cechu Złotych trzy, dla Podstarszego Złotych Dwa. 13. Ieżeli nowo wstępuiący Magister powinien wprzód po oddawaniu się do Cechu Sztuki robic, na które Sztuki, powinni mu z Cechu kupic i oddac skór wołowych dobrych i ciężkich trzy, Krowich trzy, Jałowicą iedne, Cielęcych siedem, Chabetarzch Jeden, Koźlowych Dwie, Baranią Jedne, które to swoim kosztem powinien wyprawic i wygotowac, jakim mu kunsztem Panowie Starsi rozkażą pięknie, dobrze, i ozdobnie, których Sztuk Panowie Starsi doględac maią, a ieżeliby jaką wadę w niżej wyrażonych Sztukach upatrzyli, tedy Brat ten nowo staraiący się wstępic do Cechu według uznania Cechu, gdy te sztuki uważac będą, karze podług uznania Cechowego podlegac będzie, to iest: aby gdyszkody od Cechu dane zepsute będą, Cechowi zapłacił, kare za sztuki złe pokazane grzywien Dwadzieścia odłużył, bez wszelkiego uporu pod nagrodzeniem szkody z tąd wynikaiącey, ieżeliby był uporny. 14. Sztuki zaś Mistrowski syn do Cechu staraiący się z pomienionych skór sobie od Cechu danych takie odprawic powinien to iest: skurę iedne Wołową, aby była wyprawiona szaro Dębno, z którejby mogły bydz podeszwy dla różnego stanu ludzi dla Szewców, Rymarów, Siodlarzów, na prostą robotę. Powtóre Drugą Skurę powinien wyprawic Czarno na Jucht dla Siodlarza na wierzch

na wierzch Karety, lub dla Rymarza na Tłomoki, lub spory;
Potrzecie Trzecią skurę powinien wyprawić na blank, która po-
winna bydź przerznięta na pół to iest iedna strona powinna
bydź glansowana gładka iako marmur, a druga połowa
czarno, która się powinna zdać dla Rymarzy na Pańskie spory
i Uzdy pod rzędziki, jakoteż i dla Siodlarzy do Kulbak
Angielskich. Poczwarte: Skórę Juchtową Krowią Jedne, która
się zdać powinna dla Panów Szewców, na boty czarne, tak
Polskie, jako i Niemieckie. Popiąte Skórę Jedne na Wosko-
wane Boty dla Żołnierzy i Hajduków komisne. Item Poszóste
Skurę Jedną Krowią na flintpasy dla Żołnierzy i Hajduków
do Karabel i dla Hoffycierów jakoteż i na pasy dla Bractwa,
wyprawić czerwono. Item Posiodme Habelaczek Jeden po-
winien wyprawić na firanki, albo na materaki lub sepet do
obicia dla Siodlarza, Item po Osme. Skórkę Jedne Cielęcą
wyprawić, i wychędożyć na Czarno, z której mogłyby bydź Boty
Xiężskie, Niemieckie, jakoteż i Polskie, która skórka powie
się Ciema Cielęca smarowana. Item. Skórkę Jedną Czarną
wyciąganą w kratkę na Białogłowską robotę, czyli trzewiki.
Item Skórkę Jedne z miązdry czarno jako Sutmo dla Dam
na trzewiki. Item Skórkę Jedne Cielęcą na Woskowane
Boty dla Officyerów pod Szwarc, którą zowią Angielska. Item
Skórkę Jedne Cielęcą Jedne sparzą wybijaną na Stołki. Item
Skórkę Jedne Czerwoną glansowaną, która się powinna zdać
na stołek albo podszewkę dla Kopaków, Hajduków, albotęż

Siodłanów i Rymarzów na oblamki do Karet i sporów. Item
Skórkę Kozłową na Pańskie Boty smarowaną lub trzewiki. Item
Skórkę Kozłową drugą na glanc czarną na Boty Polskie. Item
Skórę Jedne Baranią na Xiążki dla Panów Introligatorów,
Item Skórkę Jedne Baranią szarą glancowaną na Kulbakę
Angielską. 15. Ale jeśli Cudzoziemiec będzie, powinien prawo
Miejskie mieć, Jatkę własną swoje, przez dwoch Magistrów, Któ
ny Starszemi bywali Starszych, i Cechu prosić, aby go do Cechu
przyjęli, przed ćwiercią roku, niżeli Miejskie Prawo przyjmie, jeśli
Miejskie będzie miał w Cechu, i zadosyć może temu wszystkiemu
i Cechowi uczynić, czego gdy się podejmie, maią mu Panowie Stars
naznaczyć dwoch Magistrów Braci Cechowej do prezentowania na
Miejskie i do Cechu, którzy naznaczeni będą, mu powinni dać
wszelką informacyą, co powinien dać, jeżeli temu wszystkiemu
może zadosyć uczynić, Jatkę czyli może kupić, czyli to od Cechu
czyli po pozostałem Bracie lub Wdowie, którym za informacy
i podięte fatygi zapobiegaiąc na dalszy czas depaktacyom
Osób wszelkich, a principaliter Cudzoziemców garnących się do
tego Cechu, powinien dać po Złotych Cztery Kontentacyi, potem
Jego oświadczeniu, powinni go w Cechu prezentować, jako już jest
Mieszczaninem i Kupno Jatki Cechowej per Extraktum pokaza
a przy tym Panom Starszym, jakoto Starszemu i Podstarszym
dać po Złotych Cztery Jednemu, i na Cech Złotych Dwanaście
wstępnego, i Panowi Pisarzowi Złotych Cztery. 16. Po uczynio-
nem wstępie zaraz mu Panowie Starsi powinni dać skór i

Skórek po parze, ktoryby też, to jest obcy Mistrowskę Corkę lub Wdowę tego Rzemiosła Czerwono Garbarskiego poiąwszy poymować, takowy wszystkie Sztuki wyżey wyrażone odprawić powinien a do Skrzynki Cechowey dać Złotych Sto, jako i syn Majstrowski na potrzeby Cechu, zaś ten obcy do Cechu staraiący się i obcą za Zonę poymuiący, powinien Sztuki wszystkie wyżey wyrażone zupełnie i dobrze odprawić modeluszem jako mu Panowie Starsi rozkarzą wyprawić i wychędożyć, ktory za Majstra nie może bydź przyięty, poki Sztuk pomienionych nie odda w Cechu, ktoro gdy odda zaraz wyłożyć powinien Majsteryi do Cechowey Skrzynki Złotych Dziesięć, w ktore Złotych Dziesięć i Konsolacya dla Braci Cechowych mieścić się powinna, ktorey expensy ostrożność Panowie Starsi mieć powinni, unikaiąc nagany i powrócenia przy Kalkulacyi. Co gdy wszystko wypełni powinien go Cech za Majstra i Brata swego uznać i w Katalog wspołbraci Cechowey zapisać. 17. Gdyby się zaś trafiło, żeby ktory z Czeladzi naszey gdziekolwiek w Woiewodztwie Krakowskim lub innem chciał się lokować, albo Rzemiosło nasze Czerwono Garbarskie robić, a przytym sobie w Cechu naszym Krakowskim Bratem, oraz Majstrem zostać, to powinien w zupełnem Cechu Kunszafty swoie, Listy i Metrykę, pokazać, i jako się tuy tała tego Rzemiosła uczył, dobrze się sprawował, na wszystko co podług Rzemiosła tego powinności i zwyczaju było, donieść, w czym gdy się wywiedzie takiego wolno będzie do Zgromadzenia naszego przyiąć, ktory wprzod na dwanaście Niedziel

przez Panów Starszych Cechowych Cechowi z intencyą swoią zgłosić się i oznaymić powinien, zaś Panowie Starsi całemu Cechowi o takim Kunkurencie oznaymić będą powinni. A gdy iuż będzie miał zostać Bratem Cechowym powinien pierwszym Panom Starszym wyliczyć Złotych Dwanaście, Wstępu na Cech dać Złotych Dwadzieścia cztery, Magistratowi Złotych Dwieście, i co Sukcedni Cechowi Złotych Dwa, lub co rok Złotych osiem, iak się umówi w zupełnym Cechu. Jeśli zaś będzie tuteyszy wyzwoleniec i tu za Czeladnika robił, a dobrze się sprawował takowy mieć powinien Klemencyą. Od całego Cechu tuteyszego iż w pobliższym miasteczku zostawać będzie. 18. Ale gdyby się miał, zaś skądsi Kolniekolwiek lub w Kilka lat tu do Krakowa sprowadził i tu mieszkać, tedy powinien Mieyskie Prawo przyiąć, Jatkę kupić, według praw Cechowych sprawić się, i Sztuki wyżey opisane odprawić. 19. Posługi wszystkie młodsi Magistrowie Cechowi należące na rozkazanie Panów Starszych pełnić powinni bez wszelkiey wymówki, a sprzeciwiaiący się lub nie posłuszny, karany będzie pod Kamieniem Wosku. 20. Taiemnice Cechowi i do Cechu tylko i spraw Jego należące, ktoby wynosił przed Urzędem bądź i własney żonie tak Starszy iako i młodszy takowy powinien bydź w Cechu karany podług uznania Braci Cechowey, wszystkiemu iednak wolna Appellacya do Szlachetnego Magistratu Krakowskiego, która powinna bydź dopuszczona. 21. W Cechu gdyby się który swarzył, albo drugiemu Bratu przymówił, albo

w Wotowaniu

Wotowaniu przeszkadzał, albo przez własną wolą z Cechu wyszedł, karan będzie Kamieniem Wosku. 22. Gdy się Brat z Bratem Cechowi pobiją albo sobie nieuczciwie przymówią, albo gdyby jeden o drugim na ustroniu przed ludźmi nieuczciwie mówił, w tym jawnie przeświadczony Kamieniem Wosku skaran będzie. 23 Ktory do Cechu albo do Starszych albo na Pogrzeb, lub Suchedniową Mszę tak Magister, iako i Magistrowa tudzież Wdowa, tudzież też i Czeladź wszystka, gdy ich młodszy z rozkazu Starszych wiadomie nie przyjdą lub też Starszym o zatrudnieniu swoim nie doniosą, i od nich pozwolenia nie wezmą, z takowych każdy trzema funtami Wosku karan będzie. 24 Niegdy ktoby się dopuścił, albo nieżądne ludzie przechowywał, takowego do Urzędu Panowie Starsi donieść powinni, podług przysięgi na Starszeństwo wykonanych, a takowy występca karan będzie przez Urząd podług występków i Prawa. 25. Ktoryby Magister albo Magistrowa lub też Czeladnik Panom Starszym i inszym Urzędnikom Cechowym, gdy tego co im zaleca doglądać będą przymawiał, albo łajał, karan będzie Kamieniem Wosku. F 27 Ktoryby Brat Cechowy z Kupcem Cudzoziemskim jakie pacta miał, to jest, żeby na niego skóry skupował, albo z nim na spół handlował, albo go skupowania uczył, takowego podług Juramentu do Magistratu donieść powinni lub z takim prawnie czynić, i kary podług prawa żądać. 28. Ktoryby Czeladnika albo sługę drugiemu Bratu odmawiał karan będzie trzema Kamieniami Wosku. 29. Gdy ktoremu Panowie Starsi lub cały Cech zakażą kart albo kostek grania, albo gier

F 26. Ktoryby w Święto robił, albo w jakie gry się wdawał albo ich dobre niszczył, karan będzie Kamieniem Wosku. —

inszych, lub też upijania się gorzałką i innemi trunkami, żeby
przez to fortunkę swoią utracał, albo nań skargi bywały, albo
strojów bez miernych nie przystojnych nad swój stan i kondycyą
tak żony iako i siebie a niechciałby tego trzy razy będąc napo-
mnianym poprzestać, karan będzie kamieniem wosku i tygodniem
więzienia na Ratuszu Krakowskim. 30. Którzyby z Braci Cecho-
wych zabawiwszy się na grze lub pijaństwie w domu na noc nie
był karan będzie pół kamieniem wosku. 31. Na rynku gdy
Brat targuie skóry, a nie odszedłby dalej iak wóz Forman-
ski zastąpić może, nie ma ich wykupować drugi pod karą
od każdej skóry pół kamienia wosku. 32. Gdy się na Ryn-
ku trafi skór więcej iak Dziesięć do kupienia, ieden Ma-
gister ich zakupić nie będzie mógł, ale drugiego Brata, który
będzie chciał, powinien będzie przypuścić pod karaniem od
każdej skóry pół kamienia wosku. 33 Na wolnicy, któryby
więcej kupił a niż rozkazą w Cechu, karan będzie kamie-
niem wosku od każdej skóry. 34. Skór do żół nie ma
żaden więcej stosować ieno do pięci, ani więcej w Jednych zo-
tach, ieno popolitych skór wołowych, krowich, Jałowicych
Sześćdziesiąt, albo Skórek Cielęcych, Koźlowych, Baranich,
wszelkiego rodzaju małych Chałdelowaków razem popołu trzy-
sta. 35. Od Żydowskich skór surowych, które Brat Cechowy
od Rzeźników Żydowskich kupować będzie, według kontraktu
wiecznego od każdej skóry Jałowicej, krowiej, jako i wołowej
powinien do Cechu pół grosza dać, a któryby się w tym nie

rzetelnie i nie spczyże obchodził, tedy takowy przewiadczony, pier=
wszy raz trzy kamienie Wosku, drugi raz sześć, trzeci raz
Dwanaście, czwarty raz z Rzemiosła zrzuceniem karan będzie.
36. A ktoryby się ważył więcej do zół skór kłaść, takowe
skóry wolno będzie zabrać tym Rzemieślnikom, ktory tego dogląda
dać będą, ktorych zabranych połowa na Szpitale, a druga na
Cech ma bydź obrócona 37. A ktoryby takowych skór brać
bronił, albo doglądać zabraniał, albo do Domu Rzemieślnikow pu=
ścić nie chciał, karan będzie pięci kamieniami Wosku, po
pierwsze, wtóre, i trzecie, a ktoryby dalej się ważył przeciwko
temu wykroczyć, takowego Panowie Starsi donieść maią do
Urzędu, ktory karan będzie podług uznania Urzędowego. 38.
Skóry wyprawne w domu, ktoryby przedawał, gdy w Cechu
zabroniono będzie Szewcom, Paśnikom, Sadelnikom, Rymarzom,
rzom, Kaletnikom, Siodlarzom tutejszym albo też i obcem i
inszem Rzemieślnikom, karan będzie dziesięcią grzywien,
ktorą karę Panowie Starsi powinni obracać na potrzeby Ce=
chowe, i skóry takowe wolno będzie wziąść Bratu, ktoryby je
zdybał, z ktorych połowa na Szpital, a druga na potrzeby
Cechowe ma bydź obrócona. 39. A ktoryby Magistrow swych
skór własnych więcej do Jatek wynosił, albo inaksze aniż
w Cechu rozkaz podług potrzeby targu przez Starszych przy=
sięgłych uznanej dla dobra publicznego i wygody zważanej ka=
ran będzie od każdej skóry po funtów cztery Wosku, w czem
Starsi przewiadczeni karani bydź powinni 40. Będzie by też

ktory Brat

miał więcej Jatek aniż iedne, tedy nie będzie mogł przedawać tylko w Jedney Jatce, ani więcej towaru tylko jak Brat Drugi, po wiele skór i skórek różnego gatunku Bracia w Lutow umówiwszy i pozwoliwszy rozkazaniem przedawać wedle potrzeby targu. 41. W Jatkach gdyby ieden drugiemu przeszkodził w przedawaniu, karan będzie pół kamieniem Wosku. F.42. 43. Dębna być kupowany porządkiem wedle mieszkania, każdy Magister po Jedney furze kupić, a nie więcey powinien, osobno Brzozowy, osobno Śmierkowy, albotez Dębowy i Rokitowy, Wszystki Dębowe powinny być korcem rozdzielane, które się tu nie w każdy rok rodzą i przywożą z Węgier, a któryby więcei kupił, albo nie porządkiem maiąc porozumienie z kierchwolnick, żeby mu na gotowe wożono, albo inny na niego skupował, karan będzie pięciu kamieniami Wosku, połowa tej kary powinna być dana na Szpital, a druga połowa na Lutow potrzeby obrócona, ten jednak punkt tak się ma rozumieć gdyby podostatek pomienionych materyałów nawożono a nie potrzebowaliby tego drudzy Bracia ubożsi, wolno będzie każdemu na ostatek kupić i zapłacić. 44 Rynwy, Sielchobz takżi porządkiem jako Magistrowie mieszkaią, każdy furę jaka przyjdzie przyjąć powinien, a któryby w tem chytrze się ochodził karan będzie pół kamieniem Wosku. 45. Któryby Magister albo Magistrowa lub Czeladnik któryważył się wyprawiać, albo rozmowić Szewcom, Paśnikom, i inszym Rzemieślnikom który kamieniem naszym robią, karan będzie Rzemiosła straceniem

gdyby się

F. 42. A gdyby z Jatek kupca odwiódł, karan będzie dwoma kamieniami Wosku. —

gdzieby się trzykroć przeświadczony dopuścił, jednak takowy pierwszy raz pięć kamieni Wosku, wtóry osm kamieni, trzeci dziesięć kamieni, a po czwartej utraceniem rzemiosła popadnie. 46. Panowie Magistrowie jakoteż i Magistrowe Wdowy od skór wszelkich płacić do Cechu powinni, jakoto od Wołowych, Krowich, Jałowiczych, Habelaczków po Groszu jednem miedzianem od jednej, od Cielęcych, Kozłowych, Baranich i innych drobnych od jednej po Szelągu jednem, co każdy lub gdyby powinni oddawać i płacić Rewizorom lub też zaraz jak oszabrują powinni przyjść do Pana Starszego opowiedzieć się, i napisać na tablicy, że tyle lub tyle szabrowali mało lub wiela nim przyjdą do Dębu, powinni posłać po Rewizorów, a jeśliby lub Panowie Starsi lub Rewizorowie miarkowali jaką nierzetelność dla dojścia prawdy i doświadczenia rzetelności, mogą kazać przerachować, a jeśliby się więcej znalazło nad opowiedzenie, takowi powinni być karani po raz i drugi, a po trzecie jeśliby się więcej znajdowało niż na tablicy napisano będzie, takowe skóry powinny być zabrane, których połowa na Szpital, a druga połowa na Cech obrócone. 47. A któryby się taki chytry z Magistrów lub Wdów znalazł, żeby w nocy szabrował skóry i skórki, żeby ich nie opowiedział, i od nich Cechowi nie zapłacił, chcąc Cech oszukać lub Rewizorom zaprzeć, a dowiedziawszy się który z Magistrów lub Rewizorów o tem, zaraz powinni iść na Rewizyą, a jeśliby w tym takowy był przeświadczony, takowe skóry powinny być policzone i siła ich będzie, od takowych skór, powinien dać kary od każdej

skóry wielkiey złoty jeden a od małych od każdey gromy spie-
który kary połowa na Cech, a druga na Szpitale ma bydź
obrócona 48. Gdyby się trafiło, żeby Wdowa z inszego Rzemiosła
poięła sobie Męża lub Córkę Garbarską, kto oprócz Rzemiosła
naszego wziąłby sobie za żonę, takowe Cechem naszym zaszczycać
się nie mogą, ani Rzemiosła naszego robić, podobnym sposobem
syn inszego Rzemiosła Wdowę lub Córkę Rzemiosła Czerwono=Garbar-
skiego pojmujący, żadną prerogatywą Rzemiosła naszego szczycić
się nie może i nie powinien. 49. Magister, którybyi się ważył
skóry obcey wyprawy sprowadzić albo od Partaczów kupować lub je
chędożyć a za swoje sprzedawać, przez coby inni Rzemieślnicy
mieli opuszczanie, takiemu Magistrowi powinny bydź takowe skóry
zabrane, skonfiskowane i na potrzeby Cechowe obrócone. 50. Magister
któryby wyprawiał funtowe skóry, powinien dobre i sposobne do
takowey roboty i wyprawy dobierać, to iest: skóry ciężkie, zdrowe
a nie kóźlskie które się zakazuią pod karą przez Cech maiącą
bydź wznaną, aiby przez tę nierzetelność kupuiący żadaiąkiego
towarem nie był zwiedziony i oszukany. 51. To też stanowiemy
aby żaden Rzeźnik albo Szewc w naszych Magistrów Czerwonych
Garbary mieszkać, albo Kurdybanika w iednem Warsztacie z
naszem Magistrem robić nie ważył się, pod utraceniem Rzemio-
sła, i karami przez Cech maiącemi bydź wznanemi 52. Jeśliby
też który Magister ważył się drugiego Magistra tak tu w Kra-
kowie, jakoteż na Kazimierzu, Kleparzu, lub po innych Miaste-
czkach w Rzeźników podkupować, albo się chytrze wypytować, a

dowiedziawszy się tam iść, lub przez kogokolwiek Subordynować
i więcej obiecać i w kupnie podchodzić, takowy każdy karze podług
uznania Cechowego podlegać będzie. 53. Któryby się zaś Przeskodnik
naszych tu w Rzeźników Krakowskich, Kazimierskich, i Klepar-
skich, bez opowiedzi Starszych naszych kupować, drożyć i nad
taxę obkładać, a nasz Magister Garbarski Krakowski spotka-
wszy go był potrzebny, takiego i skóry wolno będzie zabrać, albo
go przyaresztować, aby się sprawił, ieżeliby zaś Cech lub który
Magister tych skór nie był potrzebny, to powinien od nich zapła-
cić do Cechu. 54. Gdyby też Magistrowie nasi chcieli na Jar-
marki wyjeżdżać i swój towar tam przedawać, powinni iedno
miejsce mieć i gospodę, i ieden wedle drugiego, aby stawał, albo
siedział, iak się wstępni do Cechu i tak się sprawowali, jako
w Jatkach swoich, i pod karą tą, która iest o Jatkach
opisana. 55 Tak też Panowie Magistrowie powinni mieć
wgląd i baczność jako tu w Krakowie tak i na Jarmarkach
który nie są z terminacyi Czerwono=Garbarskiej w przedawaniu
skór tak Cielęcych iako i Koźlowych i wszelkiego rodzaju, a
gdzieby kolwiek który z Panów Magistrów naszych Czerwono=
Garbary, czyli to na Jarmarkach, czyli na Targach, lub na
którymkolwiek miejscu widział skóry przedawaiących Materyałem,
do Panów Czerwono Garbary należącem, i sprzedających nie znaj-
dował się w Zgromadzeniu naszym, takowe skóry i Materyał
do Panów Czerwonych Garbarzy należący, powinny mu bydź za-
brane i na

potrzeby Cechowe skonfiskowane 56. Gdyby się też trafiło, żeby się który czyli to od Rzemieślników, czyli ode Dworu jakiego, lub którejkolwiek kondycyi, i Stanu osoba, lub Duchowna lub Świecka, o Magistra którego lub dla oddania towarów, lub listu albo którejkolwiek rzeczy Magistra naszego, którego kolwiek pytała, tedy takowy Magister powinien pytającemu się o niego pokazać i opowiedzieć a gdyby tego nie uczynił karany będzie powinien w Cechu podług uznania Panów Braci Cechowych. 57. Żaden z Panów Magistrów Czerwonych Garbarzów kupca odmawiać nie powinien, ani prowadzić do innego Magistra, gdyby takiego towaru nie miał, ale kupujący niech sobie kupuje gdzie mu się podobać będzie, czyli tu u Magistra naszego, czyli gdzie indziej, a któryby w tem był przewiedziony karan będzie karą w mienionym Wosku. 58. Gdy się trafi, że który kupiec czyli to Podwórnik czyli Żyd lub ktokolwiek przywiezie towar do Rz: Czerwonych Garbarzy należący, stanie w Domu, którego Magistra Cechu tego Czerwono Garbarskiego, lub w tem Domu gdzie Magister Czerwony Garbarz mieszka, tedy żaden z innych Magistrów Czerwonych Garbarzów bez wiadomości tego Magistra, który w tem Domu mieszka lub Jego jest, nie ma się ważyć kupować takowego towaru, chyba, że pomieniony Magister nie będzie chciał kupić takowego towaru, w tenczas dopiero innemu Magistrowi współbratu Cechu tego wolno będzie kupić takowy towar, a któryby w tem wykroczył, karan będzie w Cechu pół kamieniem Wosku

Wosku 59. A ktoryby się Magister tego ważył, aby miał z Uczniami albo Towarzyszami umowę iakąś z strony Rzemiosła ++++ żeby z niemi na Rzemiosło nakładał, albo im skury skupował, albo nico z niemi nad ich powinność postępował ++++ zachodzi takowego Magistra Starsi karać będą po trzykroć razy sześcią Kamieniami Wosku, a czwarty raz gdyby w tem był przeświadczony powinien bydź Szlachetnemu Magistratowi przez Panów Starszych doniesiony, i z Rzemiosła zrucony. 60. Magistrowie wszystkiemi swemi pieniądzmi oddawać Lichom za Wosk rachując każdy funt Wosku nas zawsze po Złotym Jednem.

O Towarzyszach i Czeladzi

1. Towarzysze ++++ ktory tu robić będą to powinni Magistrowi skory wyrabiać, srzedle przycaju dobrze i jako około nich Magister robić rozkaże, gdy tego potrzeba, to iest futorować Szpickować, Szaborować, Falcować, Sztrajchować, dębić i inszą roboty wszelakie około wyrabiania czynić a wyrobiwszy każdego osuszyć, wytkrysz++++plować, wyczernić, wyszlichtować, wygotować, i szare wyrychtować, gdy Magister rozkaże do Jatki wynieść, co potrzeba z Towaru i co ku Rzemiosłu należy powinien pełnić, niewymawiając się. Takie skiglę ++++ deptać, wsadzać, wybijać, drzew sobie urąbać i wszelką robotę, co komu należy, robić, dąb rznąć, szelchołz tupić, wapno, popioł, sowić, pod kotłem ogień czynić, pilnować aż wygore, Drwa zawsze za dnia układać, także pod Kotłem i insze rzeczy należące na rozkazanie Magistra, zaraz gdy rozkaże, sprawować. A za to będzie mu Magister

powinien dać Wochlonu na tydzień, to iest, ieśli wszystkę robotę dosko-
nale potrafi i robi, na którego by się Magister ze wszystkiem mógł
spuścić, iako naylepszemu w Rzemiośle Złotych cztery, a niedosko-
natemu w robocie Złotych trzy, albo iako sobie go ugodna, lecz żaden
z Magistrów nie powinien większego Czeladnikowi Wochlonu dawać
nad Złotych cztery, a któryby się Magister tego ważył karany w
Cechu będzie powinien pół kamienia Wosku, podobnież gdyby mu
też miał podarunki dawać lub tryngelt iaki, oprócz, gdyby się
pilna robota iaka trafiła po fajrobót, curychtować, któremu po godzi-
nie od Sztuki zapłacić powinien Magister od iedney skórki lub skóry
od skóry ze wszystkiem wyprawney bydlęcey growy Dwanaście, od Cielę-
cey growy Cztery. Także mu Magister powinien dać do Warsztatu Boty
Warsztatne i Firflekę dla uspanowania swoich, który towarzysze wszy-
scy powinni przed piątą godziną z rana wstawać, a robić do godziny
siódmey wieczór, czy w zimie, czy w lecie, zawsze iednako i punktualnie
a to pod karą pół kamienia Wosku gdyby się na niego Magister w
którymkolwiek punkcie z tych skarżył. 2. A ponieważ do tego
czasu Czeladź złe i nieporządne życie wedtug zbytniego pijaństwa i
gry, które oni przed i po północy prowadzili, i z tego różne Swywole
jakoto bitwy, chałasy, przeklęństwa, i nieuwczciwość stawa pozostawały
a zatem Magistrom bywa opóźniona robota, dla tego postanawiamy,
że gdy Czeladnik do iakiego miasta przyiedzie nie powinien
dłużey zostawać przez roboty iak tydzień w Majstra, albo na Gospo-
dzie własney Garbarskiey i nie gdzie indziey, a potem powinna

Czeladź w Niedzielę po Kazaniu lub po Nieszporach albo po wszystkiem Nabożeństwie tegoż Czeladnika Szynkować według zwyczaju Profesyi grzecznoś pokazać i nie powinni tegoż wędrownego Czeladnika dłużej zabawiać iak godzin cztery, iednakże Starszy Czeladnik wie- ców przed tem powinien się u Pana Starszego opowiedzieć, który mu Dwóch albo iednego z Magistrów / ieżeli tego potrzeba będzie / narna- czyć powinien. Dlatego Czeladź Magistrowscy, tutejsi Synowie i Uczniowie w ostatnim potrzeu terminie swego zostaiący, nie powinni się dłużej w Kompanii znajdować tylko póki na pacierze nie zadzwonią, czyli raczej do godziny siódmej, aby z tąd Magistrowie dłużej z wieczerzą nie czekali. A ieżeliby Towarzysze swojego Szynku nie dokończyli, to się im pozwala najdłużej do godziny dziewiątej w wieczór, a po tej zwłoce powinni się każdy Czeladnik u swego Magistra znajdować, w Domostwie, lub Mieszkaniu, które to postanowienie Czeladź i Magistrowscy Synowie, nie tylko przy powtórzeniu, lecz codziennie na pamięć ten obowiązek dotrzymać i ziścić powinni, a ieżeliby który z Towarzyszów i Czeladzi lub Magistrowskich Synów temu przykazowi i ustanowieniu sprzeciwił się i onego nie obserwował według naznaczonej wyżej godziny u swego Magistra w mieszkaniu lub Domostwie nie znalazł się, takowy Czeladnik albo syn Magistrowski, ma być karany je- dnem Wochlonem. Item. Żeby się zaś trafiło, żeby Czeladź zbun- towała się, każdy z nich pomienionej karze z osobna podlegać będzie Item. Gdyby który Magister takowe zabawki z Czeladzią praktyko- wał, albo się sam z niemi na pijaństwie zabawiał i to pozwalał i zaraz na zajutrz o nie rychłem przyjęciu Czeladnika swego do Domu

Panom Starszym lub z nich iednemu nie doniósł, a Starsi z kąd inąd potem o tym się dowiedzieli, takowy Magister pod karaniem Woska karany będzie 3. Na którego by Towarzysza Magister skarzył o nie posłuszeństwo iakie w Rzemieśle takowy karany będzie siedzeniem więzienia na Ratuszu Krakowskim i karaniem Woska. A któryby Towarzysz co przewinił z tąd powodu nie usprawiedliwiwszy się w tedy Magistrowie czyli cały Cech powinni za nim pisać, żeby mieysca nie mógł mieć nigdzie dotąd, ażby się powróciwszy sprawił i usprawiedliwił 4. Towarzysz któryby Magistrowi przymówił albo łajał, karan będzie siedzeniem więzienia i karaniem Woska. 5. Magister karze lub tego Czeladnika który, nie powinien wystrzegać przeciwko przystojności i powinności Czeladnika. 6. Towarzysze sami siebie sądzić ani karać nie będą mogli, ale krzywdy swoie do Cechu odnosić powinni, pod karaniem karania Woska każdego z nich. 7. Towarzysz który do Krakowa przywędruie, ten Magister na którego przyidzie kolka powinien go stanować tydzień ieden, lub Dwa, to iest, tych jakoto z Szląska górnego, albo Dolnego, z Saxonii, z niektórych miast jakoto: z Wielkopolskiey, z Węgier, którzy też tak trzymaią i szanuią naszą Czeladź z tąd wędruiącą za oddaniem pozdrowienia od Nas przez Czeladź naszą lub obcą, tak i ci Towarzysze, którzy tu przychodzą toż samo czynić i oddawać powinni tak Magistrom iako i Towarzyszom, a który bez grusu i Kondsaftu, przyięty bydź nie może do roboty 8. Inni zaś Towarzysze, którzy do nas przychodzą z dalszych Nacyi iakoto: z Morawy, Czech, Rakus, Hisspanii, Szwajcarii, i wielu innych Nacyi

którem także to

Nayistotnieyszy

[...]stawszy to odmiezcaé powinniśmy ponieważ inny w nich iest porządek to iest aby gdy przychodnie wzięty swoie na Gospodzie Towarzyskiey w Ojca Gospodniego złożył, a Gospoda Towarzyska gdzieindziey być nie powinna, tylko u Majstra którego Schodnik naszego, którego sobie Cech obierze, albo Towarzysze sobie uproszą, i w którego by było miejsce sposobne i wygodne dla rozmówienia się z Czeladzią Szynkie Towarzyskiego odprawiania, i innych obrzędków do Towarzyszów należących. 9. Ojciec gospodni zaś powinien każdego Czeladnika, gdy do niego przychodnie pozdrowienie odda, i o noclęg będzie upraszał, mile przyjąć, i o Konszafty go spytać, aby ich pokazał jeśli iest prawdziwy Czeladnik Garbarski a ieśliby też tu chciał robić u którego Majstra, i była dla niego robota, to mu powinien pokazać i zaprowadzić. 10. U Ojca Gospodniego na tablicy Katalog wszystkich Panów Majstrów znajdować się powinien zaraz [...] na ścianie zawieszony, i gdy który z Panów Majstrów Czeladnika będzie potrzebował, napisać powinien, do Ojca Gospodniego iść oświadczyć się, i napisać się, lub nie umieiący pisać kazać się napisać, że iest potrzebny Czeladnika, a gdy który z Czeladzi przychodnie, ten go Majster bliższy będzie, który go dawniey potrzebował, i pierwiey iest napisany na tablicy oprócz Panów Starszych, którzy naypierwsi są do Czeladnika, gdy przychodnie i gdyby żadnego nie mieli. 11. Gdyby się zaś trafiło, żeby żadnego Czeladnika widać nie było z wędrówki, a miałby który z Majstrów dwóch Czeladzi, tedy ieden drugiemu Majstrowi, któryby go potrzebował, maiąc pilną robotę upraszał o niego, powinien ustąpić, żeby nie popadł szkody iakowey przez to w robocie, i zawodu nie uczynił, w czem Panowie Rewizorowie dać powinni pilność, ieśliby sobie sam

nie mogł zrobić takowej roboty i iako rzetelnie płaci od wyrzucania.
12. Gdy zaś z takowych Czeladzi, który roboty nie dostał, to mu zaraz
Oyciec gospodni powinien dać za cały Cech Złotych Dwa, gdyby miał
robotę a niechciał robić, takowemu nie powinien dać żadnego Cesniku
i na gospodzie długo trzymać 13. Jeżeliby który z Czeladzi za listem
tu przyszedł, to powinien Oycu gospodniemu takowy list pokazać,
od któregoby Magistra miał, który Oyciec gospodni przeczytawszy
zaraz mu powinien pokazać do tego Magistra, do któregoby pomieniony
Czeladnik miał pisanie, a nie do innego 14. Oyciec gospodni co
Niedziel cztery pod czas gainego Cechu odbierać sobie będzie za Cesnik
pieniądze iako wiele wydał i ilu osobom, który powinien mieć Księż-
kę Czeladzi wszystkiej i zapisywać kiedy który przyszedł z kąd co za
Ladzman, iako siła robił Niedziel, długo się bawił na gospodzie, kiedy
przyszedł do Krakowa, kiedy wyszedł, w którym roku gdzie robił
według Kunsztu Cechowego. 15. Czeladnikowi naszemu tutejszemu
wyzwoleńcowi lub i cudzemu, ieżeliby się Córka Magistrowska lub pozo-
stała Wdowa tegoż Rzemiosła upodobała, a już przedrowemi byli,
to mogą w krótkim czasie Magistrowstwa dostąpić, w Niedziel sześć
lub Dwanaście u Magistra którego sobie odprawiwszy Sztuki i Cech
zapłaciwszy iako wyżej napisano, nie przedrowny zaś Magistrem tutejszym
być nie może 16. Żaden Towarzysz lub Czeladnik Czerwono Garbarski
nie ma się ważyć u Kundypanków robić, Vmbkomtkich iako się iuż
praktykowało, że ich do siebie od nas odmawiali i do siebie przyimowali
o czym gdyby się który z Panów Magistrów Braci naszych lub Towarzy-
szów dowiedział, powinni Panu Starszemu donieść i takowy Czeladnik zaraz

od Kurdybanika, u którégoby robił ma być na Ratuszu wzięty a Kurdyba-
nik zasporowany.

O Uczniach.

1. Magister któryby chciał Ucznia trzymać i uczyć Rzemiosła naszego, najprzód powinien być rok Magistrem w Cechu naszym Krakowskim i w tem roku Czeladnika trzymać powinien Niedziel piętnaście, a dopiero mu wolno będzie Ucznia przyjąć do terminu, jednak wprzód o tem opowiedzieć się powinien w Cechu zawczasu, którego Ucznia tylko Niedziel cztery trzymać powinien od Cechu do Cechu zasiadego na probie, ieżeli będzie sposobny i ochotny, wstrzemięźliwy i wierny a to pod karą pół Kamienia Wosku na wykraczającego w tym mającego być złożoną. 2. Uczeń który się uczyć będzie chciał powinien mieć lat szesnaście dopiero go Magister może przyjąć do Rzemiosła, ponieważ to Rzemiosło silnych do roboty potrzebuie Uczniów. Item. Powinien Listy dobrego urodzenia swego i wolnego ani poddany aby Cech wiedział pokazać. Item. Powinien rękojmię przez dwóch Magistrów Cechu naszego mieć, którzy za niego ręczyć będą, że dosyć temu wszystkiemu w Rzemiośle uczyni do którego się zapisuie. Item. Od zapisu ma się uczyć tego Rzemiosła lat trzy, posłuszny wszelkiemu co mu Magister rozkaże czynić, z Domu bez woli Magistrowskiey nie wychodzić, Kart, Kostek, i gry żadnej nie grać, i wiernym we wszystkiem być powinien w czym ieżeliby się nie posłusznym znalazł, karan będzie siedzeniem więzienia, i plagami podług uznania Cechowego.

3. Po wyyściu czterech Niedziel próby tenże Uczeń ma być sposobem wyżej wyrażonem zapisany, i u tego Magistra terminować, u którégo

był na próbie od którego zapisu powinien dać Złotych dwanaście, i
Panu Pisarzowi Cechowemu Złotych cztery. 4. Gdyby Uczeń czasu swego
nie determinowawszy, Rzemiosła się nie douczywszy, ani wyzwoliwszy się
od Majstra swego odszedł, tedy Rekomidenci którzy za niego przy zapi-
sie ręczyli, powinni go w trzech niedzielach postawić, a jeśliby go nie
postawili albo się o niego gdzieby się znajdował upominać nie chcieli,
powinni będą dać do Cechu Złotych trzydzieści Polskich, a jeśliby
też aż po trzech Niedzielach dopiero go stawili, tedy on Uczeń powi-
nien się de novo tak trzy uczyć u tego Majstra lub innego, gdyby go
tego Magister nie chciał przyjąć, lub u niego nie miałby co robić, takowego
Ucznia z Cechu powinni starsi inszemu Bratu oddać, u którego by
nie próżnował, ale się Rzemiosła uczył. 5. Uczeń każdy gdy już te
trzy lata terminu swego rzetelnie i zupełnie wybędzie, powinien do Cechu
dać Złotych Trzydzieści, i szylt czyli wotum srebrne, i zaraz powinien
będzie wypisany i wyzwolonem w zupełnem Cechu, po którym wypisaniu
i wyzwoleniu powinien mieć robotę przyzwoitą na dni osiemnaście
a po tych wypełnieniu powinien się na wędrówkę zabierać na dwa
roki jeśli jest obcy, a Magistrowski syn tutejszy na roku Jeden, i
prędzej się do tego miasta, gdzie był w terminie i wyzwolony powró-
cić, póki mu ten czas nie minie. 6. Powróciwszy zaś z wędrówki
do tego Magistra, u którego terminował i wyzwolony był, poświadczenie
Lermagistrów i Towarzyszów od tamtych gdzie wędrował Czeladzi oddać
powinien zawsze zarówno robić w Warsztacie. 7. Magister który Ucznia
wyuczył i wyzwolił, nie powinien inszego Ucznia przyjmować do terminu

póki po nim

po nim Czeladnika nie trzymał pierwej Niedziel piętnaście po wyzwolinach tego Ucznia, ktorego wyzwolił innego dopiero mu wolno będzie przyjąć w Niedziel Dwadzieścia i pięć. 8. Gdyby zaś Uczeń podczas swego terminu umarł, Magister powinien tylko Niedziel piętnaście Czeladnika trzymać, i według upodobania swego może sobie powtornie innego Ucznia przyjąć, żeby zaś trafiło, aby Uczeń umyślnie do Zołnierzy przystał, bez dania iemu racyi z Terminu, powinien tenże Magister od tego czasu od ktorego Uczeń od niego odszedł, na Niedziel piętnaście Czeladnika przyjąć, potem ieżeli się Magistrowi będzie podobało, wolno Ucznia przyjąć. Co się zaś Magistrowskich synow tyczy, tych wolno będzie każdego czasu przyjąć, u ktorego będą chcieli zostawać Magistra, czyby to miał Czeladnika, czy Ucznia, takei się u każdego mieścić może i terminować, według każdego woli Magistra, byleby miał lat szesnaście, a przy Ojcu się iuż ćwiczył, takowy powinien bydź zapisany tylko na pół=tora roku. 9. Żeby się zaś trafiło, aby ktory Magister zmarł, a Syna swego w Cechu zapisał i rekomendował, takowemu wolno przy Matce zostawać i w Warsztacie robić, a potem go może cały Cech wyzwolić, iednak przed wyzwoleniem u Panow Starszych powinien wprzod robić tygodni Dwanaście, aby go wymiarkowali w robocie bydź doskonałego. 10. Jeżeliby zaś od Ojca Cechowi nie był rekomendowany ani zapisany, a Matka po śmierci swego Męża poszłaby za drugiego Męża, może ten sam Magister lub drugo,

lub krótko był Magistrem, tego swego Pasierba na rok albo półtora, albo dwa roki jako się mu podobać będzie zapisać przy iednem lub dwóch Czeladnikach wyjć, zaczym drugiego obcego do nauki przyimie. 11. Gdyby się trafiło, żeby także zapisany Uczeń oby po zmarłym Magistrze pozostał, takowego Pan pozostała Wdowa powinna za pierwszem Cechem do Cechu oddać Panom Starszym, a Cech będzie przeziąt komu go będzie miał w mocy do dokończenia terminu oddać, tenże Cech Pani Wdowie powinien Czeladnika dać, ieżeli go potrzebować i o niego prosić będzie, iak najdokładniejszego w Rzemiośle, lub któregoby sobie życzyła do roboty dać od którego kolwiek Magistra, lecz też będzie powinna co garny Cech czteronie dzielny od skór Wołowych Cielęcych, Krowich i Jałowicych opowiadać i płacić rzetelnie do Cechu oraz Rewizorów od Cechu wyznaczonych na Rewizye piętnie przyimować i wszelkie składki, któreby były w Cechu ułożone płacić, na Suchedni uczęszczać, iako też na Pogrzeby za rozkazaniem Panów Starszych, a nie będąca w tem posłuszna karze podlegać będzie, iako i inni Magistrowie podług uznania Cechowego, to iest, za każde sprzeciwienie się którem ukolwiek punktowi po trzy fonty Wosku.

Zygmunt trzeci z Bożej łaski Król Polski, Wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, i Inflandzkie, a Szwedzki Gotski Wandalski dziedziczny Król.

Wiadomo czynimy teraźniejszym listem naszym wszem obec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy. Iż gdy przyszło do wiadomości naszej przez pewnych Rad naszych imieniem Starszych Melchiora Krajna i Wojciecha Widmana i wszystkiego Bractwa Cechu Czerwonych Garbarzy Mieszczan Krakowskich, którzy się uskarżali na to iż (ponieważ oni pewną Summę do Skarbu naszego albo na wielkie rzędy od łatek swych i insze ciężary i podatki nam i Miastu naszemu Krakowowi są powinni i one oddaią) wielkie i nieznośne szkody w Rzemieśle swym to iest w przedawaniu skór wyprawnych od ludzi obcych, i tych którzy z niemi Cechu ani Bractwa nie maią, którzy ani Skarbowi naszemu ani miastu Krakowowi do żadnych pożytków i podatków względem przedawania tychże skór nie są obowiązani i nic nie płacą ponoszą. I aby na pohamowanie takowych, maią z łaski od Swiętej pamięci Decessorów naszych Królów Polskich Prawa i Przywileja nadane, i od nas potwierdzone, aby się żaden z takowych nie śmiał waryć skór wyrobionych przedawać w Krakowie i około Krakowa na miejscach inszych, okrom dzień targowy ieden w tydzień excypuiąc, którzy iż widzimy bydź przyczyną zniszczenia tychże Garbarzy Krakowskich, i zatem z szkodą Proventów naszych Wielkorządowych, i miasta

Krakowa

albowiem ludzie obcy i Cechu z niemi nie maiący wiązaniy z tąd okazyą, cierpiewnie w Rynku Krakowskim skór obfitości wielką tych ale, bądź dobrze wyrobionych naniołszy przedaią, a czego na Rynku nie sprzedadzą, potajemnie w Dworach Duchownych i Szlacheckich prudaią, albo po domach roznoszą, zaczym gdy ludzie potrzebuiący skór nakupią we wtorek, albo na miejscach skrytych dostatek, próżno Garbarze Krakowscy i z Jatkami swemi na przedanie swych skór każdy dzień czekaią. My tedy chcąc poddanych naszych poratować i prowenta i Miastu Krakowskiemu powinne wcale zatrzymać. Iż pomienieni Garbarze Krakowscy dostatek skór wyprawnych dodawać się podejmuią rozkazujemy, aby żaden tako Garbarze obcy iako przekupnie żydowie i inszy iakiejkolwiek kondycyi Cechu z nimi nie maiący nie śmiał się ważyć skór wyprawnych prócz Jarmarków Krakowskich trzech to iest: pierwszy na Święty Stanisław w Maju, drugi na Święty Wit, trzeci na Święty Michał do Krakowa przywozić, i prudawać, tak w Mieście iako i na przedmieściu na Kazimierzu na Kleparzu, na Stradomiu, na Podzamczu, na Biskupiu, i po wsiach okolicznych, aż na mil dwie iako i w Dworach Duchownych i Swieckich, pod utraceniem takowych skór, które bądź wszędzie bądź przypatrzie wolno będzie Garbarzom Krakowskim zabrać, których skór jedna część Skarbowi naszemu, druga Urzędowi, trzecia Bractwie Garbarskiemu na Wosk do Kościoła Świętego Szczepana należeć ma. A iesliby skóry prędzej sprudane były, a niżby postrzeżono, tedy takowy prze-

darza do Urzędu zaopatrzony i przeświadczony, winą sta grzywien karany będzie, których także iedna część Skarbowi Naszemu, druga Urzędowi, trzecia Bractwu Garbarskiemu na wosk do tegoż Kościoła będzie oddana. Wszakże Garbarzom Kazimierskim przy Krakowie będzie wolno w każdy dzień w Domach swych na Kazimierzu przedawać, a w Krakowie tylko we Wtorek na miejscu przystałem, a nie w insze dni pod utraceniem skór, i winą wyżej opisaną. Przeto wszystkim w obec, i każdemu z osobna teraz i na potym będącym Dygnitarzom Urzędnikom, Woiewodom, Starostom, Wielkim Rządcom i ich Namiestnikom, Burmistrzom, Rajcom, Woytom, Ławnikom Miasta naszego Krakowa i inszym poddanym naszym, jakiegokolwiek stanu godności kondycyjej i zwierzchności, albo przełożeństwa będącym wyraźnie przykazujemy, aby ćwiczonych Garbarzów Krakowskich poddanych naszych, we wszystkich tych przerzeczonych ordynacyach cesarskich zachowali, i aby zachowani byli przestrzegali i onem wedle potrzeby przeciwko temu sprzeciwiaiącem się niesłusznem do pochamowania ich pomocą i ratunkiem byli. A to dla łaski naszej, i dla powinności swej. A Urzędnicy Miast niechaj to koniecznie exekwują pod winą sta grzywien Polskich Skarbowi naszemu przypadaiącą nie odpuszczenie. Na co dla lepszej wiary ten list ręką naszą podpisawszy pieczęcią Koronną obwarować roskazaliśmy. Dan w Warszawie dnia 3 Miesiąca Czerwca Roku Pańskiego 1616 Panowania Królestw naszych Polskiego 29, a Szwedzkiego 23 roku. —

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriā.
Nos Stephanus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, necnon Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cujaviæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Livoniæ &c. Princeps Transylvaniæ. &c.

Significamus tenore præsentium quibus expedit, Universis et Singulis præsentibus et futuris harum notitiam habituris: Exhibuisse coram Nobis certos Consiliarios Nostros nomine Seniorum et totius Contubernii Ruffi: cerdonum Cracoviensium ante Portam Cracoviensem Sutorea dictam Civium Literas Titulo et Sigillo Serenissimi Henrici Regis Poloniæ Prædecessoris Nostri, Relatione quoq; et manus propriæ Magnifici Valentini Dembinski de Dembiany Regni Poloniæ Cancellarii communitas, sanas, salvas et integras omniq; suspicionis nota carentes. Ac supplicâsse ipsos Consiliarios Nostros ut ipsis Literas et earum omnium contenta exemplo Serenissimorum Prædecessorum et Antecessorum Nostrorum approbare, ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem Literarū Confirmationis Serenissimi Prædecessoris Nostri suprarecensiti verba hæc sunt quæ sequuntur. In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Henricus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, necnon Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cujaviæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniæ, Livoniæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podlachiæ &c. Dominus, necnon Dux Andium, Borboniorum, Alvernorum, Comes Marchiæ Foresti, Quertii, Rovergii, Montisforti &c. Significamus tenore præsen

præsentium quibus expedit universis et singulis præsentibus et futuris harum notitiam habituris. Exhibuisse coram Nobis certos Consiliarios Nostros nomine Seniorum ac totius Contubernii Rufficerdonum Cracoviensium ante Portam Cracoviensem Sutoria dictam manentium binas Literas Pargamineas. Primas quidem Titulo et Sigillo magno, sona Sericea subappenso, Serenissimi olim Vladislai Regis Poloniæ Antecessoris Nostri et Relatione Venerabilis olim Stanislai Ciotek Cantoris Cracoviensis Regni Poloniæ Vice Cancellarii communitas et in Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Vigesimo Tertio emanatas, continentes in se Erectionem Quadraginta Mensarum pro cutibus vendendis Cerdonibus ipsis destinatarum et ex eisdem Mensis pensionem Quadraginta Marcarum singulis Quatuor Anni temporibus per Decem marcas Nobis perpetuo pendendarum, tum etiam definitam facultatem Cerdonum Casimiriensium, Stradomiensium, Clepardiensium et aliorum extraneorum undequaque venientium vendendarum suarum cutium Feriis tantum Tertiis et hoc non in Domibus, nec aliis locis occultis, Præterea liberam facultatem vendendarum, obligandarum et commutandarum pro beneplacito suo Mensarum suarum, et in omnibus ac singulis Prærogativis, Privilegiis, Immunitatibus et Gratiis Regalibus quibus tum et ante potiebantur, conservationem, sanas, salvas, omniq suspitionis nota carentes. Alteras vero Literas Serenissimi olim Sigismundi Primi Regis Poloniæ Antecessoris Nostri Titulo et Sigillo ejusdem olim Majestatis subappenso, ac etiam Relatione et manu Reverendi olim in Christo Patris Domini Samuelis Maciejowski Episcopi Chelmensis et Regni Poloniæ Vice Cancellarii communitas et in Anno Domini Millesimo

Quingen-

Quingentesimo Quadragesimo emanatas continentes in se plenariam facultatem Cerdonibus supra recensitis Cracoviensibus ipsismet tantum concessam, Institas Nostras Regales in usum vendendarum cutium exstructas, nonnisi coram Senioribus Residentibus et constitutis vendendi, invadiandi, conducendi, inscribendi, reformandi, resignandi, et resignatas suscipiendi. Tum etiam liberam venditionem tam internis quam externis hominibus suarum cutium elaboratarum seu rudium de more antiquo eorum et Civium Mercatorum Cracoviensium. Praeterea omnia eorum gravamina, controversias rixas inter ipsosmet tantummodo excitatas per Seniores eorum Contubernii poenis mulctari debere salvo videlicet Jure Regali, sanas itidem salvas, omniq suspitionis nota carentes, ac supplicasse ipsos Consiliarios Nostros ut ipsas Literas supra recensitas et alia omnia Rufficerdonum Jura, Privilegia, Libertates, Praerogativas, Decreta, Immunitates, tam ad Contubernium eorum pertinentes quam privatis Personis servientes, tam etiam Spirituales quam Saeculares a Serenissimis Antecessoribus et Praedecessoribus Nostris Regibus, Ducibus, Dominis cujuscunq Status et conditionis existentibus concessas ac emanatas confirmare, approbare ac ratificare dignaremur. Et si quidem Nos pro obligatione Nostra Parisiis Anno proxime praeterito facta dum praescripta Regali Pompa a Statibus Regni Nostri in Regem inauguraremur, Sacroq Diademate coronaremur, omnia Jura, Libertates, Privilegia, Literas Immunitates Regni Poloniae Ecclesiasticas et Saeculares Ecclesiis Regno quoq Poloniae ejusdemq Praelatis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Civibus, Incolis et quibuslibet Personis cujuscunq Status et conditionis existentibus per Divos Praedecessores Nostros Principes, Reges et quoscunq Dominos et Haeredes Regni Poloniae juste et legitime concessa, ad Sancta Dei Evangelia conjuravimus simulq spopondimus ac promisimus ea omnia tenenda, servanda, custodienda et attentanda in omnibus Conditionibus atq punctis

ctis. Ad supplicationem tamen Consiliariorum Nostrorum nomi
Ipsorum Seniorum totiusq Contubernii Rufficerdonum comme
moratorum Nobis factam exemplo quoq Serenissimorum Princi
pum et Illustrissimorum Ducum Antecessorum et Prædeces
rum Nostrorum inhærentes, Literas ipsas summatim recens
tas et alia omnia et singula ipsorum Rufficerdonum Jura,
Libertates et Immunitates tam Ecclesiasticas quàm Seculares
Literas Decreta Privilegia ab Ipsis Serenissimis præmemoratis
Regibus, Principibus, Ducibus et Dominis Prædecessoribus Nostri
optatissimis juste et legitime concessa /: quæ hic pro specialiter et
singillatim tam in genere quàm in specie pro insertis haberi vo
lumus :/ in quorum usu et possessione hucusq existunt, in o:
mnibus eorum omnium Jurium positionibus, punctis Condi
onibus, articulis et clausulis innovandum, confirmandum et
ratificandum duximus, uti quidem de certa Nostra et Consilia
riorum Nostrorum in præventi Conventu Regni congregato
rum scientia, innovamus, confirmamus, approbamus et
ratificamus præsentibus Literis Nostris. Decernentes ea
omnia et singula robur debitæ ac perpetuæ firmitatis obti
nere, nonsecus quamsi à Nobis Ipsis præmissa omnia in ge
nere Jura concederentur. Et quoniam eo nomine eorundem
Rufficerdonum Cracoviensium expositum est coram Nobis
per eosdem Consiliarios Nostros quòd Judæi et alii Revend
tores cutium expolitarum contra Privilegium Ipsorum s
pra recensitum et in damnum non mediocre, utpote qui
pensione Nostra supraspecificata sunt onerati, præsumu
ac audent cutes ejusmodi expolitas Casimiriæ, Stradomi
Clepardiæ et in sublastro in Domibus, Testudinibus et Cela
riis etiam Diebus Privilegio ipso interdictis occulte et in
locis occultis distrahere. Quorum Nos indemnitati prosp
ctum iri volentes potestatem facimus præsentibus Literis
Nostris Dignitariis et Officialibus tam Castrensibus quà

Civilibus

Civilibus Cracoviensibus, Casimiriensibus, Stradomiensibus, Clepardiensibus praesentibus et pro tempore futuris, Cutes Judaeorum et aliorum Revenditorum ac etiam Cerdonum extraneorum quas iidem occulte et Diebus Privilegio Rufficerdonum saepe commemorato interdictis, in Domibus, Testudinibus, Celariis et aliis locis occultis in Civitatibus commemoratis et in Sub Castro distrahere deprehensi et per ipsos Rufficerdones delati fuerint, Officii sui Authoritate accipere, dimidiamque partem pro Fisco Nostro, et alteram dimidiam partem pro se convertere sine cujusvis contradictione et renitentia. Pro universis et singulis praesentibus et futuris Dignitariis, Officialibus, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, eorumque locatenentibus, Proconsulibus, Consulibus, Advocatis et Scabinis eorumque Vicesgerentibus caeterisque Subditis Nostris, cujuscunque Status, gradus, Dignitatis, Conditionis vel praeminentiae existentibus districte praecipientes mandamus ut ipsos Rufficerdones Nostros juxta Jura, Privilegia, Immunitates, Libertates ac Praerogativas eorum, ipsis a Serenissimis Antecessoribus et Praedecessoribus Nostris tum a Nobis ipsis concessas quoties eo nomine requisiti fueritis, nedum ipsi conservent, manuteneant et defendant verum etiam ab aliis quorum interest, conservari, manuteneri ac defendi curent. Pro Gratia Nostra et suo erga Nos debito Officio, Officiales autem Civiles faciant id omnino atque praemissa exequantur sub poena Centum Marcarum Fisco Nostro irremissibiliter refundenda. In cujus rei Testimonium Sigillum Nostrum praesentibus est subappensum. Datum Cracoviae in Conventu Regni Generali Coronationis Nostrae Feriâ Sextâ Magna Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Quarto. Regni verô Nostri Primô. Praesentibus Reverendissimis in Christo Patribus

Jacobo Uchanski Gnesnensi, Legato Nato Regni Poloniae Prima-
te, Stanislao Slomowski Leopoliensi Dei Gratia Sanctarum
Ecclesiarum Metropolitanarum ArchiEpiscopis et Reverendis
Francisco Krasinski Cracoviensi, Stanislao Karnkowski Vladisla-
ensi et Pomeraniae, Adamo Konarski Posnaniensi, Petro Myszkow
Plocensi, Alberto Staroirzebski Chelmensi eadem Gratia Episcopis
necnon Magnificis Sebastiano de Mielecz Castellano Cracovien
Brzestensiq, Joanne Firley de Dombrowica Palatino et Capitaneo
Generali Cracoviensi Regni Poloniae Supremo Mareschalco Raha-
tinensiq, Nicolao Radziwil Duce in Dubniki et Bierze, Vilnen-
si, Magni Ducatus Lithvaniae Cancellario Zielensi, Mozizen
Bossieoviensiq, Petro a Zborow Sandomiriensi Camionacensiq
Gasparo Zebrzydowski de Wierzborg Calissiensi, Alberto de
Lasko Siradiensi, Eustachio Wolowicz Trocensi Castellano, Ma-
gni Ducatus Lithvaniae Vicecancellario Brzestensi Kobrzy-
nensiq, Joanne Sierakowski de Bogusławice Lanciciensi Prze-
decensiq Joanne Chodkiewicz Comite in Sklow et Bychow Ca-
pitaneo Generali Terrarum Samogitiae Magni Ducatus Lith.
Supremo Mareschalco Livoniae Administratori ac Exercituum
Praefecto, Kovnensi, Plotelensi, Thissoviensiq Tenutario, Constanti-
no Konstantynowicz Duce de Ostrog, Kijoviensi Vlodzimieriensi,
Georgio Jazlowiecki de Buczacz Russiae, ac Exercituum Regni
Campestri Praefecto Lubaczoviensi, Czervonogrodensi Sniatinensi,
Nicolao de Mielecz Podoliae, Grodecensi Novae Civitatis Korczyn
Stanislao Lawski a Strzegoczin Vicesgerenti Masoviae, Nicolao
Kiszka de Cziechanowiecz Podlachiae Drohiciensi Bielscensiq
Capitaneo, Palatinis, Camenecenq et Capitaneis, Petro a Czarnkow
Posnaniensi Babimostenq, Hieronymo Ossolinski Sandomiriensi,
Krzeczoviensiq Joanne Konarski Calissiensi, Joanne Comite a
Tenczyn Voynicensi Lublinensi Parczoviensiq, Joanne de Tho-
micze Gnesnensi, Stanislao Herborth de Fulsztin Leopoliensi
Drohicensi Samboriensiq Capitaneis, Andrea Comite a Ten-
czyn Belzensi, Joanne Kostka de Stangenberk Gedanensi et Ter-
rarum

rarum Prussiæ Thesaurario, Lucensi, Dirschaviensisq; Andrea Comite in Gorka Miedzirzecensi Gnesnensisq Capitaneo, Nicolao Ligeza de Bobrek Zavichostensi Biecensi Ždaczoviensisq Capitaneo, Joanne Herburth de Fulsztin Sanocensi Premysliensisq Capitaneo, Castellanis, Valentino Dembinski de Dembiany Cancellario Regni, Hieronymo Buzenski de Buzenin Thesaurario Regni Zuppario Cracoviensi, Brzeznicensisq Krzezoviensi Capitaneo, Nicolao Naruszowicz Magni Ducatus Lithvaniæ Thesaurario Marconiensi, Miadelensi, Upoliensi, Pruensisq Capitaneo, Andrea Opalinski, Nicolao Chrophoro Radziwił Duce in Olyka et Nieswierz Comite in Szydlowiecz Magni Ducatus Lithvaniæ Curiæ Nostræ Mareschalcis, necnon Venerabilibus, Generosis atq Nobilibus Viris Dominis Stanislao Ossowski Scholastico Sandomiriensi Gnesnensi Canonico, Stanislao Sandivogio à Czarnkow Commendatore Posnaniensi, Drohinensi Capitaneo Referendariis Curiæ Regni, Erasmo Dembinski Decano et Scholastico Sandomiriensi, Martino Izdbinski de Russiecz Scholastico Cracoviensi, et aliis quam plurimis Dignitariis Officialibus Secretariis et Aulicis Nostris ad præmissa Testibus fide dignis. Datum per manus Magnifici Valentini Dembinski de Dembiany Regni Poloniæ Cancellarii. Valentinus Dembinski Regni Poloniæ Cancellarius sst. Relatio Magnifici Valentini Dembinski de Dembiany Regni Poloniæ Cancellarii etc. Cui quidem Supplicationi Consiliariorum Nostrorum modo prætacto Nobis factæ uti justæ ac Juri communi consentaneæ benigne annuentes, Literas præinsertas in omnibus earundem punctis, clausulis, Conditionibus et Articulis approbandas, confirmandas et ratificandas duximus, uti quidem confirmamus, approbamus et ratificamus præsentibus. Decernentes easdem et omnia earundem contenta robur debitæ ac legitimæ firmitatis obtinere, inquantum debitus earundem usus et possessio hucusq retinentur. In cujus rei Testimonium Sigillum Nostrum præsentibus est Subappensum. Datum Varsaviæ in Conventu Generali Regni. Vigesima Nona Die Mensis Januarii, Anno Domini Millesimo Quingentesimo

Septu-

Septuagesimo Octavo. Regni vero Nostri Anno Secundo
Stephanus Rex manu propria. Locus Sigilli in pixide
Laminea expressi.

Privilegium Serenissimi Henrici
de Anno 1574 et Serenissimi
Stephani de Anno 1578 Regum
Poloniæ, quo confirmata sunt
Jura Rufficerdonibus Civibus
Cracoviensibus servientia et ne Præ-
peditores Judæi cutes expolitas
in præjudicium eorundem Ruffi-
cerdonum divendant, inhibetur
sub confiscatione.

Augustus Secundus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Podoliæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæq necnon Hæreditarius Dux Saxoniæ Princeps et Elector.

Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest universis et singulis. Reproductas fuisse coram Nobis Literas Pargameneas manu Serenissimi olim Joannis Casimiri Prædecessoris Nostri subscriptas, Sigilloq minori Cancellariæ Regni communitas, continentes in se Confirmationem Privilegiorum Contubernio Rufficerdonum Cracoviensium servien. Supplicatumq Nobis est, ut easdem Literas Authoritate Nostra Regia approbare, nonnulla vero Contubernio huic necessaria Puncta ex Clementia Nostra addere et largiri dignaremur. Quarum quidem Literarum tenor sequitur et est talis = Joannes Casimirus Dei Gratiâ Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæq, necnon Sveccorum, Gottorum, Vandalorumq Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest universis et singulis. Exhibitas coram Nobis esse Literas Pargameneas infrascriptas manu Serenissimi olim Divæ memoriæ Vladislai Quarti Fratris et Antecessoris Nostri Desideratissimi subscriptas et Sigillo Regni pensili communitas sanas, salvas, omniq suspicionis nota carentes, Supplicatumq Nobis, ut easdem Authoritate Nostra Regiâ approbare et confirmare dignaremur. Quarum Literarum ea est quæ sequitur Series = Vladislaus Quartus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæque necnon Svecorum, Gottorum, Vandalorumq Hæreditarius Rex - Significamus præsentibus Literis Nostris Quorum interest

Universis

universis et singulis, Exhibitas esse coram Nobis Literas Pargamene as infrascriptas manu Serenissimi olim Divæ memoriæ Parentis et Antecessoris Nostri Desideratissimi subscriptas et Sigillo Regni communitas, sanas, salvas omniq suspitione carentes, Supplicatumque Nobis esse ut easdem Authoritate Nostra Regia approbare et confirma re dignaremur. Quarum quidem Literarum ea est de verbo ad verbum quæ sequitur series: Zygmunt Trzeci z Bożey Łaski Krol Polski Xiążę Litewskie Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie y Inflantskie, á Szwedzki, Gotski, Wandalski Dziedziczny Krol. Wiadomo czyniemy teraźnieyszym Listem Naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy. Iż gdy przyszło do wiadomosci Naszey przez pewnych Rad naszych imieniem Starszych Melchiora Krayna y Woyciecha Widmana y wszystkiego Bractwa Cechu Czerwonych Garbarzow Mieszczan Krakowskich, ktorzy się uskarżali na to: Iż poniewaź oni pewną summę do Skarbu Naszego albo na Wielkie Rządy od Iatek swych y inne cięzary Podatki nam y Miastu Naszemu Krakowowi są powinni y one oddaią, wielkie y nieznosne szkody w Rzemiesle swym, to iest w przedawaniu Skor wyprawnych od Ludzi obcych, y tych ktorzy z niemi Cechu ani Bractwa niemaią, ktorzy ani Skarbowi Naszemu, ani Miastu Krakowowi do żadnych pożytkow y podatkow względem przedawania tych Skor nie są obowiązani y nic niepłacą, ponoszą. I acz na pochamowanie takowych maią z Łaski od Swiętey pamięci Decessorow Naszych Krolow Polskich Prawa y Przywileia nadane y od Nas potwierdzone, aby się żaden z takowych nie smiał ważyć Skor wyrobionych przedawać w Krakowie y koło Krakowa na mieyscach inszych, wtorek Dzień Targowy ieden w Tydzień excypuiąc, ktory iż widziemy bydź przyczyną zniszczenia tychże Garbarzow Krakowskich y zatym y z szkodą Prowentow naszych Wielkorządowych y Miasta Krakowa, albowiem Ludzie obcy y Cechu z niemi nie maiący wziąwszy ztąd okazyą bespiecznie w Rynek Krakowski Skor obfitosć wielką bądź złe, bądź dobrze wyrobionych naniosłszy przedaią, á czego na Rynku

nie prze:

nie sprzedadzą potaiemnie w Dworach Duchownych y Szlacheckich przedaią, albo po Domach roznoszą. Zaczym gdy Ludzie potrzebuiący Skor nakupuią we Wtorek albo na mieyscach skrytych dostatek, prozno Garbarze Krakowscy y z Iatkami swemi na przedanie swych Skor każdy Dzien czekaią. My tedy chcąc Poddanych Naszych poratowaé y Prowenta y Miastu Krakowskiemu powinne wcale zatrzymać. Iż pomienioni Garbarze Krakowscy dostatek Skor wyprawnych dodawać się podeymuią, Rozkazuiemy aby żaden tak Garbarze obcy, iako Przekupnie Żydowie y inszey iakieykolwiek Kondycyi, Cechu z niemi nie maiący nie smiał się Skor ważyć wyprawnych, procz Jarmarkow Krakowskich Trzech, to iest pierwszy na Swięty Stanisław w Maju, Drugi na Swięty Witt, Trzeci na Swięty Michał do Krakowa przywozić y przedawać tak w Mieście iako y na Przedmieściu na Kazimierzu, na Kleparzu, na Stradomiu, na Podzamczu, na Biskupiu y po Wsiach okolicznych aż na mil dwie iako y w Dworach Duchownych y Szlacheckich pod utraceniem takowych Skor, ktore bądź Urzędnie, bądź prywatnie wolno będzie Garbarzom Krakowskim zabrać, ktorych Skor iedna część Skarbowi Naszemu, Druga Urzędowi, Trzecia Bractwu Garbarskiemu na Wosk do Kościoła tegoż będzie oddana to iest Swiętego Szczepana należeć ma. A ieżliby Skory prędzey przedane były, a niżby postrzeżono, tedy takowy Przedawca do Urzędu zapozwany y przeswiadczony Winą Sta Grzywien karany będzie, ktorey także iedna Część Skarbowi Naszemu, Druga Urzędowi, Trzecia Bractwu Garbarskiemu na Wosk do tegoż Kościoła będzie oddana. Wszakże Garbarzom Kazimierskim przy Krakowie będzie wolno w każdy Dzień w Domach swych na Kazimierzu przedawać, w Krakowie tylko we Wtorek na mieyscu zwykłym, a nie w insze dni pod utraceniem Skor y Winą wyżey opisaną. Przeto wszystkim wobec y każdemu z osobna teraz y na potym będącym Dygnitarzom, Urzędnikom, Woiewodom, Staro-

stom

stom Wielkim Rządzcom y Ich Namiestnikom, Burmistrzom, Raycom
Woytom, Ławnikom Miasta Naszego Krakowa, y inszym Poddanym
Naszym iakiegokolwiek Stanu, Godności, Kondycyi y Zwierzchności
albo Przełożeństwa będącym wyraźnie przykazuiemy aby Czer-
wonych Garbarzów Krakowskich Poddanych naszych we wszystkich
przerzeczonych Ordynacyach teraznieyszych zachowali, y aby zacho-
wani byli, przestrzegali, y onym według potrzeby przeciwko temu
się sprzeciwiaiącym y nieposłusznym do pochamowania ich pomo-
cą y ratunkiem byli. A to dla Łaski naszey y dla powinności Swey.
A Urzędnicy Miast niechay to koniecznie exekwuią pod winą
Sta Grzywien Polskich Skarbowi Naszemu nieodpuszczenie prze-
padaiącą. Naco dla lepszey Wiary ten List Ręką naszą podpisawszy
Pieczęcią Koronną obwarować rozkazaliśmy. Dan w Warszawie
Dnia Trzeciego Miesiąca Czerwca Roku Pańskiego Tysiącznego
Szesćsetnego, Szesnastego. Panowania Krolestw Naszych Polskiego
Dwudziestego Dziewiątego, a Szwedzkiego Dwudziestego Trzeciego
Roku. Sigismundus Rex. Gvilhelmus Kochanski S. R. M.tis
Secretarius mp. Nos itaq. Supplicationi prædictæ uti justæ annuen-
tes benigne, Literas in omnibus earum punctis, clausulis, Articulis
approbandas et confirmandas duximus, uti quidem quantum Juris
ratio permittit, ususq. earum habetur, approbamus et confirma-
mus præsentibus, volentes easdem vim et robur debitæ firmi-
tatis obtinere debere. In cujus rei fidem præsentes manu No-
stra Subscriptas Sigillo Regni communiri mandavimus. Datum
Varsaviæ Die XXII. Mensis Septembris Anno Domini 1637mo
Regnorum Nostrorum Poloniæ V. Sveciæ vero VII. Anno. Vladislaus
Rex. Joannes Gembicki S. R. M.tis Secrius. Nos itaq. Supplicationi
prædictæ uti justæ benigne annuentes præinsertas Literas in o-
mnibus earum punctis, clausulis, Articulis et Conditionibus appro-
bandas et confirmandas esse duximus, uti quidem quantum Juris ra-
tio permittit, ususq. earum habetur, approbamus et confirmamus
præsentibus, volentes easdem vim et robur debitæ firmitatis obtinere
debere. In cujus rei fidem præsentes manu nostra Subscriptas Sigillo

Regni

Regni communiri jussimus. Datum Cracoviae in Conventu Regni Generali felicis Coronationis Nostrae Die Decima Mensis Februarii Anno Domini 1649. Regnorum Nostrorum Poloniae et Sveciae Primo Anno. Joannes Casimirus Rex. Thomas Uiejski Regiae Mttis Secretarius. Locus Sigilli pensilis. Nos itaque Augustus Rex Supplicationi hujusmodi benigne annuendo, praeinsertas Literas in omnibus et singulis earum punctis, clausulis, Articulis, et conditionibus approbandum et confirmandum esse duximus, prout quidem approbamus et confirmamus. Caeterum quia iidem Rufficerdones non tantum onera Reipublicae et Civitatis ferunt, sed etiam Censum ex Institis Cerdonicis ad Magnam Procurationem Arcis Nostrae Cracoviensis pendunt. Jam autem Ipsorum Praepeditores victum hic in Civitate quaerentes, suasque cutes ipsorum elaborationi de Jure antiquo spectantes hic in praejudicium Contubernii Rufficerdonum divendunt, sicque Contubernalibus victum praeripiunt. Ideo volentes subvenire Civibus et Privilegiatis Rufficerdonibus praecipimus ne cuipiam extra Contubernali hic Cracoviae liceat suas cutes diutius praeterquam duabus Septimanis, idque solo tantum tempore Nundinarum hic Cracoviae celebrari solitarum divendere, post duas autem elapsas hebdomadas a distractione cutium penitus tum et alio quoque tempore quivis extra Contubernalium abstinere debebit, idque sub confiscatione earundem cutium per medium Officio Consulari Cracoviensi et Contubernio applicanda, ac seorsiva poena duplici Quatuordecem Marcarum luenda, toties quoties Nostrae Declarationi expressae quis extraContubernalium contravenisse ausus fuerit. Item Personae Exoticae hic Cracoviae Cutes apud Lanios ementes

et extra

et extra Regnum evehentes, à qualibet Cute tenebuntur Grossos tres Contubernio in necessitates Capellæ ad Altare Contubernii Rufficerdonum pendere et solvere, Insuper quia iidem Rufficerdones sunt Cives Cracovienses, vigore autem Generalium Urbis Metropolitanæ Jurium concernentium sunt liberi à quibusvis Exactionibus, Ideò ne quispiam ab Ipsis et eorum elaboratis cutibus ullas exactiones tam in portis quàm aliis locis audeat exigere, sub gravi indignatione Nostra, tum et sub pœnis de injustè extorso Theloneo sancitis seriò præcipimus et interdicimus præsentibus Literis Nostris Decernentes eas vim et robur perpetuæ firmitatis obtinere debere. In quorum fidem præsentes manu Nostrâ subscriptas Sigillô Regni communiri jussimus. Datum Cracoviæ Die XIX. Mensis Decembris Annô Domini 1697. Regni verò Nostri Annô Primô.
Augustus Rex. Maximilianus de Tenczyn Ossolinski Vexillifer Drohiciensis Sigilli Majoris Regni Secretarius mp

Privilegium seu Ordinatio à
Srmo Sigismundo Tertio Con:
tubernio Rufficerdonum Civitũ
Crac de Anno 1616. collatũ et
p Srmos Joannem Casimirum
1649. Vladislaum IV. 1637.
Augustum II. 1697. approbatũ
et confirmatũ. contra Praepodi:
tores. et Judaeos.

Cech Garncarski.

Contubernium Figulorum.

Iż zagęściła się siła przeszkadzawców tak Mężczyzny iako i Białogłów, którzy Garcarską robotę wszelaką wozami skupiwszy one po gruntach Szlacheckich Duchownych i Miejskich czyniąc wykładaiąc na ulicę przedaią, czyniąc też koszami po kamienicach Dworach i Domach Duchownych Szlacheckich i Miejskich przedaiąc rozmaicie, przez co Garncarzów Krak. którzy wszystkie ciężary Rzeczypospolitej i Miejskie ponoszą w niwecz obracaią i niszczą, tedy zabiegaiąc temu aby do ostatniej nie przychodziło ruiny, i tak Rzeczpospolita iako i miasto szkody nie miało, stosuiąc do przywileiów Cechowi temu od Naiiaśnieyszych Królów Ich MMć nadanych i Dekretów co nie ferowanych mieć chcemy, aby żaden któryby Cechu Garncarskiego w Krakowie i w Kazimierzu nie trzymał, nie ważył się Garncarskiej roboty jakimkolwiek imieniem nazwanej tak wiele i Kaflów do Krakowa, Kazimierza, Kleparza, Stradomia Biskupia, i na żadnym gruncie Szlacheckim, Duchownym jakimkolwiek imieniem nazwanym także i do Żydów koszami nosić ani wozami wozić ani pod kamienicami wszelakiemi potrzebnie przedawać, ani ich przekupować oprócz tych którzy w sobie w Kazimierskim i Krakowskim zostaiący Cechu robią, pod utraceniem takowego Towaru i grzywien dwudziestu, czego wszystkiego połowica Cechowi Garncarskiemu Krak. na potrzeby Cechowe, a druga połowica Urzędowi temu, który na affektacyą Garncarzów Krak. takowe roboty Garncarskie zabierze należeć ma, excypuiąc iednak Jarmarki które się w Krakowie odprawuią, ieden na Święto przypadaiący S^go Stanisława w Maju przez trzy Niedziele. Drugi na Święto S. Witta przez dni dziesięć. Trzeci na Święto S. Michała Archanioła przez Niedziel cztery, na które wolno będzie każdemu lub przynosić lub przywozić garncarską wszelaką robotę i one według upodobania swego, kiedy mu się podoba w Mieście Krakowie przedawać będzie, w czem Garncarze Krakowscy nikomu przeszkadzać nie maią. Garncarze Krak. nie

gdzieindziej przedawać

będą Garcarskie roboty, tylko w Jatkach swoich toż się ma rozumieć i o Warmińskich Garcarzach którzy wespół z Krakowskiemi Cech trzymaią, i że tylko także w Jatkach swoich takowe roboty przedawać mają.

Dan w Krakowie na Ratuszu miejskim dnia 1671. dnia 5 Marca.

Przywilej ten podpisał Michał Korybut Król: Wiśniowiecki 25. Marca 1671. dalej Jan III. Sobieski dnia 14. Marca 1676. następnie August II. dnia 18 Grudnia 1697. a naostatek August III d. 20 Listopada 1738 roku ——

Prawa dla cechu garncarskiego, przez Burmistra i Raycow Krak. nadane, w r. 1504.

Burmistrz i rada Miasta Krakowa. Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tym wiedzieć należy iż po wezwaniu Mistrzów Cechu Garncarskiego na Ratusz Miejski pospołu z niemi warunki następne spisaliśmy i do wykonania Mistrzom tego Cechu daliśmy. Najprzód Ktobykolwiek Mistrzem tego Rzemiosła przyjęty zostać ma z innemi Mistrzami przed PP: radnemi stanąć i prawo Miejskie przyjąć, tudzież Dzieła ręki własnych przed starszemi w Cechu okazać jakoto: Garnek wielki, Kocioł, lub naczynie w rodzaju nie pospolitem które ma bydź oznaką jego biegłości następnie Rękojmię jego Mistrzostwa. Powtóre Jezeliby Mistrz z kąd inąd przybył i tu w Krakowie osiedlić się zamierzył powinien listy wszystkie okazać jako się gdzieindziej sprawował jak Rzemiosłem swoim władał; tudzież wykazać pochodzenie rodu swojego, Mistrzów prosić o przyjęcie do Cechu z Mistrzami pójść na Ratusz prawo Miejskie przyjąć, co jeżeli będzie dopełnionym Starsi Cechu Garncarskiego wnoszą na prośbę jego i pomyślną o uwiadomieniu jego. Takim sposobem Mistrz przyjęty do Cechu da i złoty Gr: 18. Braciom będzie posługiwał do świec o ich zapaleniu i gaszeniu będzie miał staranie a ileby razy tego zaniedbał tyle razy za każdą winę złoty Gr: 1. Jeden. Także nad bronią Cechową będzie miał dozór według zwyczaju w innych Cechów przyjętego, a jeżeliby tego dozoru zaniedbał a był dostrzeżony kamieniem prochu ma bydź ukarany.

3° Każdy Mistrz Cechu Garncarskiego powinien robotę swoją uważnie wykonywać, glinę dobrze zaprawiać, i naczynie jak najlepiej wyrabiać. Bo jeżeliby który towar swój nie dobrze wyrobiony albo wypalony na targ wystawił a przez Mistrzów Starszych w tym był dostrzeżony i przekonany taki cały towar utracić powinien i do cechu na naprawę broni jeden kamień prochu oddać ma. 4° Żaden Mistrz więcej utrzymać czeladzi nie może prócz jednego a drugiego chłopca. Wszyscy Mistrzowie jednakowy dostatek robotników mieć powinni a gdyby którey Mistrz czeladnika nie miał dwóch chłopców na jego miejsce utrzymać może. 5. Czeladnik któryby nazajutrz po Niedzieli albo po jakim uroczystym święcie do roboty nie przybył bez jakiej słusznej przyczyny albo gdyby w karczmie upity leżał cały jego zarobek tygodniowy powinien przepadać albo do

roboty

od żadnego Mistrza nie powinien bydź przyjętym 6.te Jezeli czeladnik owędrowany na zarobek przybył do tuteyszego miasta nie może go żaden Mistrz utrzymywać dłużej nad dwa tygodnie, a którby Mistrz dłużej takowe utrzymywał pod karą ma zapłacić do cechu 6 Groszy i czeladnika odprawić. 7.te Jezeliby jaki czeladnik z kąd inąd wygnany tutaj na robotę przybył żaden Mistrz przyjąć takowe nie może pod karą 6 Gr. 8. A ieżeliby się taki czeladnik oczyścił może bydź według zwyczajów innych cechów do roboty przypuszczony. 9.te Chłopiec wyzwalaiące się na czeladnika ma zapłacić do cechu 6 Groszy na wydatki broni i czci Bozy. 10. Syn Mistrzowski przynajmniey Rzemiosło swojego Ojca daley prowadzić o tej zapłaty 6. Groszy niechaj wolnym będzie. 11.te Zaden Mistrz więcey czeladnikowi płacić nie może i nie powinien jako Gro: 12. a ieżeliby mu więcey dać chciał powinien się innym Mistrzom opowiedzieć, dlaczego to czyni. 12.te Odmawiać czeladnika żaden Mistrz nie może pod karą kamienia wosku 13. Jezeliby który chłopiec w terminie czasu naznaczonego nie dobył, a do drugiego Mistrza poszedł, i o przyięcie prosił, któryby go Mistrz przyjął da za karę kamień wosku i chłopca oddali. 14. Którby czeladnik u Mistrza przez zimę pracował, taki powinien u tegoż samego Mistrza dotrwać i dorabić aż do Swiętu S: Jana Chrzciciela. 15. Zaden Mistrz w dzień Niedzielny ani też w Swięto uroczyste wyrobów swoich do pieca nakładać nie może, a któryby ten warunek przestąpił za każdą razą zapłaci winy 6 Groszy. 16.te Każdy Mistrz glinę białą sam przez siebie powinien wyrobić, z gatunkiem innych glin nie mięszać, ani innego gatunku gliny gliną białą nie zaprawiać, ktoby w tym winnym znaleziony był zapłaci kary 6 Groszy. 17. Zaden drugiemu wykopaney gliny zabierać nie może ani takowey w cudzym dole zaprawiać gdyż każdy przestępuiący ten warunek oprócz kary 6 Groszy glinę wykopaną powrócić winien i na swojem miejscu z kąd tamtę wziął położyć. 18. W Zatkach zaleca się naywiększą skromność i zgodę w piciu, bo ieżeliby któren żaden drugiego słowami zelżył, albo nieprzyzwoitości się dopuścił kamieniem wosku ma bydź ukarany, a gdy

tego

uiścić nie chciał ma być na Ratusz odesłany i tam trzymany dotąd,
dopóki tej kary nie wykona. 19.ty Skoro Starsi Cechu wezwą którego
Mistrza na posiedzenie na wyznaczony czas i godzinę nie stanął, płaci za
karę Gro: 6. 20. W zgromadzeniu Cechowym każdy ma się uczciwie
zachować, strzedz się kłótni i obyczajów grubiańskich, żadnego rodzaju broni
ani szabli, ani siekiery, przy sobie nie mieć, z mówieniem się nie wyrywać
sprzeczki nie wszczynać, ani też żadnej nieobyczajności popełniać. Każdy
przestępca ustanowienia tego da pod karę kamień wosku. 21. Jeżeliby
się sprawa w Cechu jakiego Mistrza tyczyła, natenczas przyjaciele jego,
wyjść powinni, ażeby albo pomiędzy sobą kłótnie nie zaszły, albo porzą-
dku się nie psuł, albo się zbyteczny hałas nie robił. 22. Sprawy
Cechowe nie gdziekolwiek jak tylko w Cechu odprawować się winny, a co
w Cechu będzie postanowione nie wolno tego rozpowiadać, ale w tajem-
nicy w sobie zachować. 23. Starsi Cechowi nie mogą także ani
gniewem, ani grubijańskiemi wyrazami przeciwko młodszym postępować
pod karą kamienia wosku. 24. Kobiety i Wdowy które na przekupstwo
towar nabywają nie zawsze u jednego Mistrza brać mają, lecz kolejno
u wszystkich, aby wszyscy jednakowy zarobek mieli 25. Żaden
Mistrz w dzień Niedzielny albo Święto uroczyste towaru swego na
sprzedarz wystawiać nie może bez pozwolenia Starszych pod karą
jednego kamienia wosku. 26.- Na Nabożeństwo Żałobne którego
kolwiek ze Zgromadzenia Cechowego wszyscy się zgromadzić powinni
a ktoby tego zaniedbał bez słusznej przyczyny zapłaci kary Gro: Jeden
któryby się zaś spóźnił i na toż Nabożeństwo przybył po pierwszym
Offertorium zapłaci kary pół grosza 27. Po Nabożeństwie i
pogrzebie zmarłego przyjaciele winni jego żonę lub męża zmarłej
żony uczciwie aż do samego pomieszkania odprowadzić pod karą
zapłaty Gro: Jeden 28. Mistrzowie od Starszego wyznaczeni jedni
powinni usługę w tym Nabożeństwie sobie przez trzymanie świec,
a drudzy przez dźwiganie trumny lub Mar Kościelnych, jeżeliby
kto oby do świec lub trumny dźwigania był wezwany tedy jemu
zapłacić należy ze Skrzynki Cechowej podług zwyczaju.
Warunki te do wszystkich i wykonania Cechowi Garncarskiemu dane
utworzone i spisane były na Ratuszu Miejskim w Krakowie

roku tysiąc pięćset czwartego w Sobotę przed Świętem Świętego Szymona i Judy Apostołów. Następnie roku tysiąc pięćset dziewiątego te prawa Cechu Garncarskiego jedynie dla miasta Krakowa służące rozciągnięte były i dla tych Garncarzy którzy na Kazimierzu w późniejszych czasach osobny Cech mieli. Stąd dać pamiętać.

Książkarze.
Introligatorze.
Księgowniczy.
Księgo-dzieje, dzieje.

Cech Introligatorski.

Contubernium Introligatorum.

1º Jeśliby który Introligator, z któregokolwiek Miasta, Miasteczka albo ze wsi ważył się tu do Krakowa Księgi oprawne przywozić, y one Bibliopolom sprzedawać, uchraniaiąc się przeto Cech y Poborów potaiemnie, przez co się szkoda wielka Królowi JeoMości y Miastu temu Stołecznemu, także też y Rzemiosłu temu dzieje: Dlatego wolno będzie Starszym Cechu tego takowe Księgi zabierać, których połowica Miastu temu, a druga Delatorowi przynależeć będzie. Jeśliby takie Księgi Bibliopola który potaiemnie kupił, y będzie przeświadczony Introligatorom Krakowskim z utraceniem zapłaty woźnie y winę uchwaloną Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu oddać. To się ma rozumieć o takowych Introligatorach, którzy to takie Księgi oprawne Bibliopolom Krakowskim ku szkodzie Cechu tego przynoszą y przedaią. —

2º Któryby kolwiek Bibliopola, Drukarz, albo kupiec, księgami handluiący nieuczywszy się Rzemiosła tego, a miałby naczynie Introligatorskie, albo towarzysze, Chłopca chować, albo też sam to Rzemiosło robić śmiał, takowe mu wolno będzie, tak naczynia jako i Księgi robione pobrać, y takowy wszelki powinien będzie Radzie Krakowskiey winę według upodobania od tey nieodchodzące od Urzędu. — . — . —

3 Ponieważ tu w tym sławnym mieście Introligatorowie oneraa wszystkie iednako iako y Bibliopole y inni kupcy Drukarze którzykolwiec

PP: Zaprzyklonychwali Którzykolwiek księgami handluią ponoszą y jeden od drugiego zywności za chemy w ..ces y Xsięgi oprawne przedaią y przedawać będą, będźto tu, będź do innych

Miast oprawne wywożą y wywozić będą, ponieważ tu miejskie Prawo maią niczmieli robot żadnych do Kazimierza, ani do inszych Mia- steczek. i Wsi okolicznych do robienia wydawać, gdyż im ta Introligatorowie Krakowscy robotami wszelakiemi, dogadzaią, y dogadzać mogą. — A jeśliby się który nad ten przywilej roboty sta- kowe wydawać ważył, takowy przeświadczony, y oskarżony do Urzędu Radziec powinien będzie dać winy grzywien czternaście, y Księgi, które tylko dostać Introligatorowie Krakowscy bę- dą mogli, wolno im będzie zabierać na potrzebę Cechową —

4 Żaden Introligator ani Szkatulnik, tak z Kazimierza jakoteż y z Kleparza robot od Kupców z Krakowa wynosić nie ma, ani też tak Księgi robionych iako y Szkatuł, albo Puderd na ~~Flasze~~ Flasze przynosić pod utraceniem tych robot, tyle kroć, ile kroć by się tego który ważyć śmiał, ponieważ tu z tuteczniemi Mistrza- mi powinno się Miejskich nic od prawaią, ani prawa Miejskiego maią, i a przez to Mistrze Krakowskie do ..dzy y Ubóztwa przywodzą. —

Oprzeto jeśliby się który nadto postanowienie ważył roboty pomienio- ne wynosić, albo przywozić, wolno zawsze będzie ma Introligatorom Krakowskim te roboty zabierać, czego połowica miastu temu, a dru- ga delatorowi przypadać ma. —

5 Postanawiamy takze, jesliby się trafiło, żeby tu do Miasta Mistrz który Rzemiosła Introligatorskiego, albo Szkatulniczego z innego Miastu y Miasteczka przyiachawszy Rzemiosło tu robić chciał,

takowy wszelki

powinien prawo Miejskie przyiąć, Sztukę iako i inni Towa-
rzysze odrobić, tudzież według przemowienia swego Braciey zpra-
wić, a grzywien dziesięć na potrzeby Cechowe oddać. Co się też y
o Mistrzach Kaźmierskich rozumieć ma. —

6 Postanawiamy, że wszelki Towarzysz, ktoryby się tu na robie,
nie Sztukę na Rok wedle przywileiu Cechu Introligatorskiego
zapisał, a potem zaniechałby robienia sztuki takowey, tym raz
pogardziwszy, już więcey tu sztuki ~~takowey~~ robić nie będzie mogł,
y nie ma. —

7 Przypatrzywszy się słusznie naturze własney rzemiosł wszytkich, iż
żaden Mistrzem nazwany bydz niemoże, tylko ten ktory porządnie
y dostatecznie Sztuki zrobi. — Przeto chcemy y postanawiamy
żeby żaden Towarzysz robienia Sztuk nieodprawował pieniędzmi:
owszem one porządnie, tak jako są w Przywileiu głownym wyrażone
oddawał y odrabiał. —

8 Postanawiamy także: Kiedy ktoremu Mistrzowi Sztucznemu przyidzie
sztuki swoie w Przywileiu opisane oddawać tym sposobem, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ oddawać je powinien będzie — To jest po jedney tylko na Złot
Mistrz Młodszy podawać ma, ktorey sztuce ma się każdy Brat statecznie
przypatrzyć y o niey zdanie swoie, jeśli źle, albo dobrze zrobione
Braciey wszytkiey powiedzieć, ktorem mu żaden przeszkadzać nie
ma pod winą talara iednego, czego Panowie Starsi Introliga-
torowie jako nato przysięgli z pilnością przestrzegać y doglądać
będą, a errory, ktoreby ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Bracia słusznie uznali, powinien Pisarz
Cechowy

z pilnoscią napisać, ktora to sztuka wszelka przez Młodszego Mistrza na uznaniu podana ma bydź ex pluralitate Votorum przyjęta.

9) Postanawiamy też aby kiedy Panowie Bracia do spraw swoich zgromadzenia zasiadaią, ieden drugiego miał w wszystkiey grzeczności, żeby między niemi zamowy nieuczciwe nie zachodziły, y także, aby się ieden drugiemu w Votum Jego nie wtrącał, drugich nie turbuiąc — A ieżeliby ktory z Mistrzów przeciw teraznieyszemu postanowieniu wykroczył, takowy ma dać winy groszy dwanaście, toties, quoties, by to uczynił. —

10 Ponieważ ciała Mistrzów Rzemiosła tego w Miastach y Miasteczkach do tey Korony należących mieszkaią, i ktorzy nie trzymaią się z nikim Cechu nieporządnie wywraią chcemy, żeby tacy uczniowie, dla lepszego w rzemiośle przećwiczenia, y dla należytszego wyzwolenia u starszych Mistrzów Cechu tego według biegłości w Rzemiośle zostawali y przez nie wyzwalani byli. Toż się też rozumie y o uczniach Kazimierskich tak Introligatorskich iako Szkatulniczych. —

11 Ponieważ Cech Rzemiosła tego Introligatorskiego w tym Stawnym Koronnym Mieście Krakowie iest naydawniey nad inne Miasta przy Sławney Akademii Krakowskiey fundowany a prawy y przywileiami Ś. Sławney pamięci Krolów Polskich utwierdzony chcemy y postanawiamy, aby dyspozycya /: alias Myście Towarzyszów :/ nie była w innych tylko w ...

mego

Cechu Krakowskiego ogłoszą, insze naucyję.

12 Któryby kolwiek Towarzysz robiąc u którego Mistrza Mieszczani-
na Krakowskiego promocniki y Sztuczki chował, a on to wiedząc
Towarzyszom Starszym, że przy takim robić niechcę, nie-
znajmiał, a oniby się tego od inszych dowiedzieli, takowy
ma dać do Skrzynki Towarzyskiej winy grzywnę iedną.
A gdy się tego przeć chciał, ma być oddany Urzędowi Wyż-
szemu, a tam się powinien będzie wedle prawa odwieść. —

13 Gdyby się który towarzysz ważył to Rzemiosło robić w Kla-
sztorze którejkolwiek Reguły y Zakonników będź też u
Szlachcica którego, albo Miesz. w Grodzie, albo też takim
[illegible] sprawować, albo ich uczył, wszelki takowy nie-
ma mieć miejsca między Mistrzami, ani między Towarzy-
szami, ale winę oddać według uznania Mistrzów ~~[illegible]~~
wszystkich. —

14 A iż się bardzo wiele Partaczów rozmaitych Rzemiosła tego
zagęściło, którzy tu w Mieście ku szkodzie y zniszczeniu
Cechu tego Księgi tak iako zrobione, albo starej opra-
wy tolonej po Wendecie y po Ulicach rozmaicie przedawać śmie-
ią, pożytku tym żadnego Miastu nie czyniąc. Tedy chce-
my y postanawiamy, żeby takowi, jako też i ludzie y
Partacze przez Urząd Miejski karani byli, a ktemu y Księ-
gi, które nowo robione przedaią tracić y przepadać będą.
Które to Księgi na potrzeby ubogiego Szpitala Żakowskie-
go

obiadance będą — Spisano i dano na Ratuszu Miasta Krakowa dnia
26 Lipca w dzień S. Anny 1616 roku. Przywiley ten uzyskał
podpis i zatwierdzenie Zygmunta III. w Warszawie dnia 29. Lutego 1620

Drugi Przywiley.

Punkta P.P. Introligatorom Krakowskim należące —
Pierwszy ponieważ widziemy iż Cech Introligatorski Kra-
cale niszczeie, podatki Rzeczy pospolitey Województwu y Mia-
stu Krakowowi znacznie sie zmnieyszaią, co się dzieie nie przez
co innego, tylko, iż rózni ludzie Prawa Mieyskiego Krakow-
skiego niemaiący nawet y po inszych gruntach y Jurisdik-
cyach mieszkaiący podatków y poborów żadnych tak Rzeczy-
pospolitey Województwa iako też y Miastu nieplacą. Xięgi i
Xiążki rózne nowo Introligowane po rożnych Mieyscach y Uli-
cach Fretach y Kramach nigdy się Rzemiosła Introligator-
skiego nieuczące /: przedaią, pożywienie Naszym Introligatorom
Krakowskim /: którzy wszelakie Podatki y ciężary takie ~~podatki~~ pobory
Rzeczy pospolitey Województwa y Miasta Krakowa równo z inszy-
mi Cechami Krakowskiemi ponoszą :/ całe odeymuią y do wni-
wecz obrócenia, przez to prowadzą — Dla tego zabiegaiąc temu
postanawiamy, aby się żaden tak Drukarczyk, Papiernik iako
y wszelaki inny Człowiek /: oprócz I.M. P.P. Bibliopolów
y Drukarzow

takie Introligatorów Krakowskich, którym wolno takowe Księgi y Książki wszelakie Introligowane przedawać y niewazyt, takowych Ksiąg y Książek nowo oprawionych nikędy w Mieście Krakowie, ani na przedmieściach Jego przedawać pod utraceniem takowych Ksiąg y Książek y winy dwojga czternastu grzywien, czego wszystkiego połowica temuż Cechowi Introligatorskiemu Krakowskiemu należeć ma, połowica Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu z drugą; jednak zabieranie tych Ksiąg y Książek ma być z Urzędem, na którego Juridikcyi, takowe Księgi y Książki do przedawania zastane będą. Drugi: Iż rzecz to bardzo zagęściło, że niektórzy JchMci Panowie Bibliopole y Drukarze, Księgi y Książki w Sexternach będące, tak do Nabożeństwa należące, jakoteż y inne różne Żydom do oprawy dawają mijając robotą Introligatorów Krakowskich, co się się dzieie z zgorszeniem ludzi Katolickich z urąganiem się y naśmiewaniem z Obrazków w Książkach będących Narodu żydowskiego, z wzgardą praw pospolitych także z ujmą pożywienia Introligatorom Krakowskim — Przeto zabiegając temu, postanawiamy: aby się żaden niewazył Ksiąg y Książek żadnych do oprawy dawać Żydom y Introligatorom Sch. pod utraceniem Ksiąg y Książek takowych y pod winą pięćdziesiąt grzywien, Czego wszystkiego połowica Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu

a druga połowica Cechowi Introligatorskiemu Krakowskiemu na Jeh Cechowe potrzeby należeć będzie. Żydzi takie aby się nieważyli Ksiąg i Książek Katolickich oprawiać, także oprawnych pod Kleszcie sprzedawać pod Winami, których Ci Introligatorowie Krakowscy coram Judicio Palatinali dochodzić powinni będą. Trzeci z De czek do oprawy Ksiąg y Książek należących Żydzi wykupować niemaią, póki ich według potrzeby Introligatorowie Krakowscy nienabywaią, pod winami, których także maią coram Judicio Palatinali ciż Introligatorowie dochodzić. —

Czwarty: przytym jeśliby który z Introligatorów chciał Cech Introligatorski przyiąć, ten powinien będzie Mieyskie prawo Krakowskie przyiąwszy w Krakowie mieszkać, y także Cech Introligatorski, według praw y porządków temuż Cechowi należących przyiąć y we wszystkim się, według tychże praw y porządków ich sprawować, alias, jeśliby Cecha przyiąć niechciał, takiemu nie ma być dopuszczono pod winą pięćdziesiąt Grzywien Rzemiosła Introligatorskiego robić, która Wina, tak jako i inna obrócić się ma, jednak w przyimowaniu takowych do Cechu się gro wować niebędą — Działo się w Cechu dnia dwudziestego wtórego Miesiąca Stycznia Roku Pańskiego Tysiącznego Sześćsetnego Siedmdziesiątego Szóstego, Jan Trzyszka Stanisław Chmielowski Grzegorz Gomołkowicz, Walenty Krokier, Bartosz Bukowski, Wojciech Szałkowicz Szkatulnik — Ustawy te wschwalone nadłatupieczęte zatwierdzone zostały d. 25 Stycznia 1676. a później sam Król Jan III takowe podpisał i nadał im moc nienaruszoną. —

Jan Trzeci z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski y Czerniechowski &c. —

Oznaymuiemy tym Listem przywilejem Naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy. Za panowania naszego nieszczęśliwego nie poczytamy, jako gdy w pokoiu poddani swoi Prawami, y wolnościami zaszczycaiąc się, w należytym swoie Rzemiosła sprawuią porządku, gdy zaś bez (praw Miasta y Cechu) umarłemi być się zdaią. A przeto gdy doniesiono Nam jest, przez W. W. Rady przy Boku naszym, na ten czas będących, że Miasta naszego Stołecznego Krakowa Introligatorowie Kościołom Bożym y Sławney Akademii Krakowskiey, takie Szlacheckiey kondycyi Ludziom bardzo potrzebni Rzemieśnicy, w swoim rzemiośle od niewiernych Żydów tego Rzemiosła umieiących uszczerbek ponoszą. Żydzi bowiem Miasta pomienionego Krakowa (iako się nam wiadzieć dostało.) nie tylko Księgi Chrześciańskie w Sexternach biorąc od Drukarzów, oprawuią, ale one z znaczną tychże Introligatorów szkodą, po różnych Miastach Mia-

steczkach

Wsiach na Sejmach, jarmarkach y Targach przedaią: My tedy zabiegaiąc temu, oraz chcąc aby ci niewierni Żydzi, w Xięgach Chrześciańskich jakich na wzgardę Wiary Świętey nieczynili Exorbitancyi, za słuszną rzecz poczytaliśmy Introligatorom Miasta wyżey mianowanego Stołecznego Krakowa, dać prawo, iako też niniejszym przywilejem daiemy na wieczne czasy.

Naprzod fundując się na Przywilejach tymże Introligatorom przez Najjaśnieyszych Antecessorów Naszych, nadanych mieć koniecznie chcemy: aby Żydzi nietylko żadnych Xiąg jakiegokolwiek języka y Pisma będących Chrześciańskich między, tak przez się, iako przez subordynowane Osoby nieprzedawali, ale też ani w Sexternach kupowanych oprawiali — Gdyby się pokazało, że temu prawa y przywilejowi byliby przeciwni Żydzi y na Sejmach, Jarmarkach, Targach, także publicznych y prywatnych innych miejscach Xięgi Chrześciańskie przedawali — Gdy co tym Urzędy na Sejmie odbytym Marszałkowski [illegible] w Miastach Podwojewodzy, albo Grodzki, a na Jarmarkach Starościńskich, sędzia podczas Jarmarku będący na sprzeciwiaiących się Prawom tym y wolnościom winy od arbitrium suum formować y na rekwizycyą, którego kolwiek z Introligatorów Krakowskich do skutku nieodwłocznie przy[illegible]ie będą powinni, tak jednak, aby zabieraniem Xiąg Chrześciańskich pomienieni niewierni Żydzi tym prawom sprzeciwiaiący się karani byli, którego zabierania takim

sposobem Xiąg medietas

Judicio, et parti cedere będzie powinna — Mieć chcemy przytem iż inquantum by się pokazało, że który Chrześcian iakimkolwiek imieniem nazwanych Ksiąg Chrześciańskie na Handel Żydowi Drukarniach, kupował, tedy podobnym sposobem, tak nabyte Towary Żydowskie iako wyżej namienione zabierane do Sądów pomienionych będą. Nie powinni przytem byli Drukarze temże niewiernym Żydom Ksiąg Chrześciańskich, tak w Sexternach do oprawowania, jako oprawnych do przedawania dawać, ale y owszem tego im zabraniać pod winą pięćdziesiąt Grzywien. A jeśliby się w Sklepach tychże Żydowskich Księgi Chrześciańskie jawiły, tedy wolno będzie tymże Introligatorom Krakowskim, z posłanym od Urzędu ...ej czynić. Introligatorowie zaś samych zachowujemy przy wolnościach im wydawanych Przywilejach od Antecessorów Naszych nadanych, a przez nas potwierdzonych, pozwalaiąc im tak oprawowanie różnych Ksiąg, jako też y onych na różnych tak publicznych iako y prywatnych mieyscach, to jest po Sejmach Jarmarkach y Targach przedawania, Wiekopomnie, Któremu przywilejowi, aby tem większa wiara dana była, on Rękami własnemi podpisujemy y Pieczęć Koronną przycisnąć zlecamy. Dan w Lwowie dnia dwudziestego czwartego Miesiąca Marca. Roku Pańskiego tysiącznego Szcześćnego Osmdziesiątego Siodmego. Panowania Naszego Trzynastego roku

Jan Król – Przywiley Introligatorom Miasta Krako
wa y wolności w Nim opisane – R.dy Stanisław Poglewski Ka
nonik Włodawski JKM Sekretarz m p – Miejsce pieczęci Krolew
skiey w puszcze blaszaney na czerwoney Maszie wyciśnięty. –

W prosbie pisaney do Prezydenta pod d. 19. marca 1816 to wyrażono:
Wyznać Zgromadzenie musi, iż dochod byłby większy, lecz dla znaczney
liczby [illegible] w Krakowie znajdujących się, szczegolnie majstrowa
zupełnie podupadło tak dalece, iż niektorzy za czeladnikow robią, inni
professyą zupełnie porzucili, niektorzy miasto Kraków opuścili,
inni z jałmużny utrzymują się. –

Cech Kapeluszniczy
Contubernium Pileatorum. –

My Starsi i Młodsi Bracia Cechu Czapniczego Krakowskiego widzęc, iż temi czasy wielkie się przeiudicia w Cechu Naszym dzieię, co iest z uimą i naruszeniem przywileiowey ordynacyi od Swiętobliwey pamięci Krolów Ichm. Panow naszych Miłości, wych, Kazimierza, Augusta, Stephana i Zygmunda trzeciego Cecho, wi naszemu Miłościwie nadanych. Tedy zabiegaiąc, aby takie przeiu, dicia i naruszenia praw naszych nie były, ale żeby całe w swoiey klu, bie i mocy zostawały, Artykuły tym niżey opisane przez nas godnie uchwalone do approbacyi Ich Mściow Panom Rayeom Krakowskim podaiemy. I. Nayprzod przychylaiąc do praw i przywileiow naszych i one w cale zachowuiąc: Ten któryby się śmiał sprzeciwić, albo con, tradicować Prawom naszym, taki ma bydź karany winą w tychże przy, wileiach opisaną. – II Aby się tem lepszy porządek w Cechu naszym stał. Tedy któryby się Brat Cechu naszego ważył ucznia żona, tego na Naukę przyimować, i onego wyzwalać. Gdyżby to było z prze szkodą wielką Cechu naszego, Albo gdyby się tenże uczeń ożenił pod czas uczenia się swego u Mistrza, ten nie będzie mogł Rzemiosła się tego u Mistrza swego douczać, ale ma bydź od niego ex nunc odsą, dzony, a ten Mistrz któryby się ważył uczyć wiedząc o tym, że żo, naty iest, albo douczać, ma bydź karany utraceniem mieysca w Cechu miedzy Mistrzami. III Aby każdy uczeń przy wyzwoleniu swym za Naukę i wyćwiczenie się w Rzemieśle naszym dał do Skrzynki Mistrzom złoty ieden do Kościoła na świece oprocz synow Mistrzowskich tak, że i z Miasteczek postronnych które nie są uprzywileiowane, takow, wiż uczniowie kiedy przywędruią, złoty ieden do Skrzynki Mistrzom na świece dać będą powinni IV Każdy Mistrz Cechu naszego nie powi nien cudzie ucznia na Naukę przyimować, i onego zapisywać, aż pierwey

list

aż pierwey list od urodzenia pokaże, pod winą kamienia Wosku A nie po-
winien na Mistrzostwo wstępować, aż pierwey Mieyskie prawa przyimie
X. Aby żaden, a zwłaszcza ten który by się doskonale Rzemiosła nie
uczył nie ważył się na Bracią naszę Cechową na Jarmarki żadnych
robot nawozić, i one przedawać, pod utraceniem i zabraniem onych
przez Urząd tameczny, których połowica Urzędowi tamecznemu
a druga Braciey naszey należeć będzie, do Cechu na Armatę. —
XI. Aby żaden knap i inszy ludzie iakiegokolwiek stanu nie ważył
się roboty to iest: Pilśni watłowaney robić i oney nikędy przeda-
wać, która tylko Czapnikom Krakowskim należy pod utraceniem
i zabraniem oney, (której połowica Urzędowi, a druga Braciey do Cechu na
Armatę należeć się będzie. XII. Czeladnik Rzemiosła naszego prze-
wędrowawszy aby się nie ważył robić u Partaczów, ale ma do Star-
go Mistrza o robotę wysłać. A ktoby się tego ważył, ma bydź od
Rzemiosła odsądzony i w Miestieczkach inszych nie ma mieć mieysca
między czapnikami. XIII. Któryby się Czeladnik u Mistrza swe-
go nierządu iakiego dopuścił, a przeświadczony, albo zaskarżo-
ny był, taki ma bydź od Rzemiosła odsądzony i Panom Rayc-
com Krakowskim do execucyi odesłany, A któryby Mistrz
tego zataił, ten ma bydź na ćwierć roku od Rzemiosła złożony
IX. Brat któryby na Losowaniu niebył, które w Dwoch Nie-
dzielach po nowym roku zawsze przypada, taki ma odłożyć
winy do Skrzynki groszy dwanaście X. Któraby żona Brata Cech-
nego na Rynku dała przyczynę drugiey swarzyła się z nią, al-
bo odmawiała kupca albo ganiła roboty, taka każda ka-
na ma bydź kamieniem Wosku i więzieniem urzędownym
XI. Któryby Brat odmawiał Towarzysza drugiemu za prze-
świadczeniem świadka iednego, taki ma bydź karany odię-
ciem odięciem tego Towarzysza i winą dwiema kamieniami

Wosku

XII Brat Cechowy którýby tu kupił wełnę w Krakowie za swe pie=
niądze i tak wiele iey potrzebował, iako iey kupił, ma przy niey zo=
stawać, i onę wyrabiać, a gdy mu iey tak wiele nie potrzeba było ma
iey Braci po trzecie puścić, tak iako go samego kosztuie, a gdzieby
iey więcey zawziął z Bracicy niżeli go kosztuie, za przeświadcze=
niem ma bydź karany Kamieniem Wosku. XIII Mistrzowie wszy=
scy bzapmiczego Rzemiosła z którychkolwiek Miasteczek, przy=
ległych gdyby się czego dopuścili przeciwko Rzemiosłu temu do
rozeznania i skonczenia sporow i sprawy swey maią się do Ce=
chu naszego ucie s dostateczną informacyą wziąść. Także ie=
dyby sobie chcieli w Miasteczku swym prawa stanowić, tedy
się powinni będą wprzod Cechowi naszemu pokazać dla wery=
fikacyi, aby się zgadzały z Naszemi pod utraceniem tych że praw
ich XIV. Mistrz młody kiedyby nie palił świec w kościele na
święta uroczyste, iako i nasze święta, ten ma bydź tygodniem
roboty. XV Którýby Mistrz na pogrzebie niebył, ten ma bydź
karany groszy dziesięć, a czeladnik Rzemiosła naszego gro=
szy pięć. XVI kiedy się sprawa zacznie w Cechu, a Brat któ=
ry porwałby się słowy na Brata, ten ma bydź do więzienia
odesłany, i trzy dni w nim siedzieć, A którýby się porwał
ręką na Brata, ten ma bydź karany, iako prawo ukazu=
ie i odesłany do Ich M. Mciów Panow Radzieć Kra=
kowskich.

Cech Konwisarski
Contubernium Cantrifusorum.

My Rayce y Starsi Miasta Krakowa publiczne swiadectwo dajemy tym listem w którym się opisuje porządek, sprawowania się y sobie postępowania, w Rzemieśle Konwisarskim y Mosiężnyckim, od których będąc requirowani załawych się nad nieporządkiem w Rzemiesłach swoich, z tey przyczyny, że dotąd żadnego cechowego nie mają listu, według którego by się mogli sprawować y rządzić, y sobie według Boga y sumnienia we wszystkim postępować, więc tedy chcąc zadosyć uczynić intencyi ich, ażeby odtąd rzemiesła miastu naszemu wielce potrzebne, do chwalebnego porządku za czasem przyść mogły, dajemy im cechowy list, według którego by się sprawować y rządzić mogli, y chcemy, żeby po wszystkie czasy te dwa rzemiesła Konwisarskie y mosiężnickie ieden miały cech, y według porządku sobie w tym liście sobie danego pilnie się sprawowali, obserwuiąc wszystkie punkta y artykuły które publicznie na Ratuszu czytane były, y od nich przyięte y za pożyteczne Rzemiesłu swemu uznane były. Działo się w wigilią Świętey Małgorzaty Panny y męczenniczki Roku od Narodzenia Pańskiego 1512.

Imo Kto chce Maistrem zostać w Krakowie powinien następuiące sztuki zrobić według starego zwyczaju, to iest powinien konew cynowa trzykwartowa zrobić i formę do niey, powtóre powinien zrobić ulocrona Misse pięć funtową y do niey formę. 3 powinien y misse drugą robić inszey roboty sześć funtową y formę do niey. 3 powinien dwa talerze zrobić y formę do nich. y te są sztuki które każdy Maister zrobić powinien wstępuiąc na Maystrowstwo. —

IIdo a kiedy te sztuki pokaże y maistrem zostanie powinien do cechu złożyć Złotych 13 y kolacyą sprawić maistrom inszym według możności swoiey, choćiażby też y maystrowski syn był albo sobie córkę maistrowską wziął.

IIItio Synowie maystrowscy mają te mieć excepcyą nad inszych że bydź maią wolni od pomienionych sztuk, a ten któryby sobie córkę maystrowską wziął za małżonkę od dwóch tylko wolny niech będzie a drugie powinien zrobić to iest konew cynową y Misse.

4to Jeżeliby się trafiło żeby który maister chciał się z Krakowa gdzie indziey wynieść, albo całe wyprowadzić na insze mieysce, y za czasem chciałby znowu się powrócić, powinien do cechu pół grzywny złożyć, a ma bydź wolny od wszyst pomienionych sztuk, y znowu będzie do Cechu przyięty

5to Każda wdowa może rzemiosło prowadzić jeżeli chce y stanie ią na to. Żaden zaś niechay się nie waży mieć kramików dwóch, żeby się też y uboższy pożywić mógł przy możnieyszym, będźto nożiernik albo też konwicarz.

6to Żeby zaś naczynie krakowskie w postronnych w aktywnie było postanowiliśmy za ich pozwoleniem, żeby na złotym konwicarze złocone naczynia dwu nastey proby robiali, insze zaś naczynie co z nayleprzey cyny.

7mo Jeżeliby się taki znalazł któryby falszywie robił albo taynie nad zmierzay przedawał ludzi oszukuiąc chcąc większy dla siebie mieć pożytek, za pierwszym razem niechay mu zabrane będzie y potem zesmelcować, za drugim razem toż samo uczynić y na ratusz niechay pięć grzywien złoty, jeżeliby zaś za trzecim razem zaś oważył się to czynić, niechay mu będzie zakazane rzemiosło y do miasta wale niechay się nieważy wchodzić.

8. Co się zaś tycze starego naczynia do naprawy, niechay jak naylepszą cyną naprawiane będzie.

9. Kiedy Maistrowie idą naczynie probować y znaydą podłe y zfalszowane to niechay wszytko naczynie zabiera co przez cały tydzień się zrobiło.

O Czeladnikach.

Kiedy który Czeladnik przywędruie, powinni starzy czeladnicy maistrów obchodzić y iemu mieysce w którego maistra znaleść, y u niego niechay tak długo robi, jak mu się zdać będzie, czeladnicy drudzy niechay go w święto albo w niedziele przywitaią a nie w roboczy dzień. Kiedy się który odprawi niechay zaraz z miasta dalej powędruie. Jeżeliby który czeladnik z maistrem się swoim skłócił y iuż się od niego dla niezgody odprawił, y powróciwszy poiednał się z nim może u niego robotę przyiąć iednakże drugim czeladnikom niechay za pokutę da co za cały tydzień zarobił. Jeżeliby który czeladnik odprawiłsię a przyszedłszy do inszego maistra y u niego by robotę przyiął powinien się go maister pytać czyli dobrym albo złym sposobem od swego się maistra odprawił. Jeżeliby który Czeladnik poniedziałek albo inszy dzień roboczy święcił y niechciałby robić bez woli maistra swego, ten ma bydź karany y te pieniądze niechay będą na wosk. Kiedy będą trzy dni tylko robotne w tydzień, powinien maister Czeladnikowi zapłacić za pół czwarta dnia. Jeżeli w pracy swoiey pilny był. Jeżeliby kiedy Czeladnik drugiego namówił żeby od maistra swego odszedł niechay da strof na wosk. ten zaś który go namówił niechay da za pokutę co za cały tydzień zarobił do

Cechu y może na swoim się mieyscu zostać. nie powinien czeladnik ieden drugiego karać oprócz wiadomości maistra nad sześć groszy. Jeżeliby który maister Chłopca przyiął ten powinien się naymniey cztery lata uczyć, y powinien dać groszy 6 do Cechu. Jeżeliby zaś który Chłopiec uciekł od maistra przed czasem y powrócił się powinien ten czas przez który się absentował nagrodzić. Żaden maister niechay się nieważy dnia iednego dwóch Jarmarków odprawiać według starego zwyczaiu. Każdy młodszy maister drugim powinien świece rozdawać póki go inszy młodszy nie wyzwoli. Żaden niechay się nie waży drugiego podczas Jarmarku z mieysca rugować pod karą. Wszyscy maistrowie którzy się znayduią na Kazimierzu, Stradomiu albo na Kleparzu niechay także zwyczaie robią jako w samym Krakowie. Jeżeliby niechcieli y podległszy by robili maistrowie Krakowscy chłopców ich maią za niewyzwolonych mieć.

O Mosiężnikach.

1. Kto chce w Mosiężników maistrem zostać powinien następujące sztuki pokazać y zrobić, na tym mieyscu gdzie od starszych naznaczone będzie 1.mo Ma zrobić gwicht czterofuntowy y do tego wagę iedne dwafuntową, powtóre ma zrobić iedne parę ostrogów mosiądzem przeciągnione y parę obrączków do łaźki iedney miary y wielkości y wszystko co z mosiądzu się robi może do nich robić zwłaszcza. Konwisarze zaś ich roboty tykać się niepowinni ani robić z mosiądzu. Synowie maistrowscy którzy się w Krakowie rodzili maią bydź wolni od pomienionych sztuk, według starego zwyczaju

2.do który sobie córkę maistrowską weźmie za małżonkę ma bydź wolny od dwóch sztuk tylko.

3. Którykolwiek maisterważyłby się przedawać oprócz jarmarku niechay mu wszytko zabrane będzie.

4. żaden maister nie powinien więcey nad dwóch czeladników mieć y do tego dwóch Chłopców, chyba żeby który przywendrował y niemiałby roboty to w ten czas może go przyiąć i tak długo trzymać ieżeli będzie chciał póki mu się mieysce nie trafi, niepowinni czeladnicy ieden drugiego karać oprócz woli y wiadomości maistra swego.

5. Żaden czeladnik niechay się nie waży dzień robotny święcić y to uczyniwszy oprócz maistra swego woli niechay za pokutę maister mu zatrzyma co za cały tydzień zarobił.

6. Jeżeliby czeladnik który przywendrował niechay czeladnicy tegoż rzemiosła pierwszy drugich maistrów dla zaleczenia roboty dla niego nieobchodzą aż mistrz, ażeby niebyła przeszkoda jaka maistrom w robocie.

7. Jeżeliby który czeladnik u maistra robił (dni 14.) który w Krakowie pierwszy raz jest, powinien się maistrowi swojemu ofiarować cały kwartał.

8. Jeżeliby czeladnik chciał się odprawić albo by też maister sam iego odprawić chciał powinien to uczynić w niedzielę albo w święto.

9. Kiedy czeladnicy drugiego wyprowadzaią, nie maią się dłużey bawić nad jednę godzinę.

10. Kiedy czeladnik który do maistra przychodzi, nie ma go prędzey przyiąć ani siedzieć prosić, póki się go nie spyta jakim sposobem od maistra swego odstał.

11. Że zaś przedtym w Krakowie mało mosiężników było i konwicarze z mosiądzu robiali, teraz zaś że dostatkiem ich jest niechay konwisarze przy swojem się trzymaią, i z cyny niechay tylko robią, mosiężnicy zaś niechay z mosiądzu robią jako rzemiosłu swojemu przyzwoity materiey co się zaś miedzi tycze i naczynia miedzianego, mogą tak mosiężnicy jako też konwisarze robić.

[illegible]

N. K. [illegible]

Cech Kotlarski
Contubernium Chaldeatorum

My starsi i Młodsi Magistrowie Cechu Kotlarskiego tak Polacy iakotez Cudzoziemcy, zgromadziwszy się wszyscy za pozwoleniem Nobilis ac Spectabilis Magistratus Cracoviensis, do Cechu naszego niektóre Punkta: stosuiąc się do porządków Cechu Kotlarskiego extra fines Regni będących: a to żeby żadne między Czeladzią wędruiącą nie zachodziły Kontrowersye: do Ordynacyi Naszych dawnych, Cechowi naszemu od Swiętej pamięci, Naiiaśnieyszych Królów Polskich, nadanych i approbowanych za iednostayną Nas wszystkich na to zgromadzonych, i za zdrową zgodą, dla rozmnożenia dobra Pospolitego postanowiliśmy. Które Punkta albo Artykuły, we wszystkim tak od nas samych, iako i od Sukcessorów naszych, pilno zachowane bydź. Salva nihilominus tych Punktów albo Artykułów Jego Królewskiej Mci Pana naszego Miłościwego et Nobilis ac spectabilis Magistratus Cracoviensis approbatione.—

1. Naprzód. Iż Skrzynka ~~Cechowa~~ z przywilejami Cechu naszego Kotlarskiego, zawsze przy Starszym w Mieście samym nie na przedmieściu zostawać powinna, także i inne necessaria do Cechu należące Kluczyki zaś przy drugim Kollegze Cechu Kotlarskiego bydź powinny. Także chcemy, ażeby żaden Przywiley z pomienioney Skrzynki, bez Konsensu całego zgromadzenia nigdy nie wychodził.

II Item Gdyby się kiedy trafiło, ażeby Cechowy Brat lub też inny Człowiek o Sessyą na pewny dzień zatarżoną upraszał tedy za Konsensem Nobilis ac spectabilis Magistratus Cracoviensis ma bydź złożona. Bracia zaś i Towarzysze (ieżeliby ich natenczas potrzeba było) stawić się

wszyscy powinni. A ktoryby się natenczas do Cechu nie stawił, kiedy będą obesłani, lubo to Magister, lubo Towarzysz takowy Magister winą złotych Dwa, a Towarzysz złotym jednym skarany ma być, ktora to wina powinna bydź złożona do Skrzynki na potrzeby Cechowe, ktoby zaś tej winy zaraz złożyć nie chciał, takowy powinien będzie pod posłuszeństwem, tak Magister jako i Towarzysz pojść na Ratusz, i tam dotąd zostawać póki nie odłoży ustawionej winy. Ten iednak ktoryby natenczas był chory, albo gdzie odiechał, albo dla słuszney przyczyny nie mogł się natenczas stawić do Cechu z wiadomością Pana Starszego ma bydź wolny od założoney winy. Towarzysze gdy będą obesłani do Cechu, w Stołu siedzieć nie powinni, ale maią stać przed Stołem dotąd, póki się sądy Cechowe i materye do nich należące nie odprawią: Po odprawieniu zaś onych i po oddaniu zdania swoiego powinni będą z Izby ustąpić takze przy inszych konsultach, radach nie powinni bywać.

III **Item** Pod czas Suchedni przed zagajeniem Sessyi tak Majstrowie jako i Towarzysze, najpierwej powinni płacić każdy z nich Suchedni swoje, Majster groszy sześć, Towarzysz groszy trzy, przytem powinny bywać trojakie Pytanie według zwyczaju dawnego, jeżeliby ktory do ktorego miał jaką urazę albo skargę tak Majster na Towarzysza, jakotez Towarzysz na Majstra. Takze na żałobnych Mszach Swiętych w każde Suchedni wszyscy Majstrowie i Towarzysze bywać zawsze powinni a ktoby bez oswiadczenia się Panu Starszemu i bez pozwolenia Jego dla słuszney okazyi i przyczyny nie stawił się na pomie-

nioną Mszę Swię-

tałkowy ma bydź karany Majster winą Złotych Dwa,
Towarzysz Złp: Jednym.

IV. Item Towarzysz któryby chciał wstęp do Cechu naszego
Kotlarskiego uczynić, i przy Prawach albo Przywilejach,
temuż Cechowi Kotlarskiemu Krakowskiemu od Najjaśniej=
szych Królów nadanych i approbowanych zostawać. Naprzód
powinien w Cechu List urodzajny, drugi od wyzwolenia w tym
kunszcie Kotlarskim pokazać i przez Mieszczanów Starszym
Majstrom Cechu Kotlarskiego w tym się odezwać i oznaymić
przed ćwiercią roku. Przytem ma dać opowiednego do
Skrzynki Cechowej Złotych Dwadzieścia i Cztery. Potym u
Starszego powinien robić ćwierć roku, a to dla tego jeżeli
jest w tym kunszcie Kotlarskiem doskonale wyćwiczony, aby
pokazał należyty dokument kunsztu i nauki swoiej. Gdy
to wypełni ma dać wstępnego do Skrzynki Cechowej Złotych
sto, currenŧ moneta.

IV. Item Po odprawieniu wstępnego powinien będzie wyrobić
Sztuki ze miedzi smelcowanej, którą nie kto inszy ale sam
zostaiący Majstrem, ma sobie smelcować w domu u siebie, albo
w inszego Majstra uproszonego; Potym przy widzu Starszych
Majstrów powinien będzie robić naprzód: Kocieł pivny, z
burtem na dziesięć piędzi szeroki w wierzchu, w głębz zaś
pół piętej piędzi od wierzchu maia bydź Sztuki trzy Burtu
a tafli pięć. —

Item Garniec gorzałczany ze dwóch Sztuk, Szala jedna
ma ważyć funtów dwadzieścia, druga szala funtów osiemnaście
Te sztuki pozwalaią się robić ze pomocnikami, tylko żeby
była miedź dobra, i dobrze

usmelcowana, nie przez kogo inszego, tylko przez tegoż samego który Majstrem zostawać będzie. Któryby zaś takowych nie wystawił Sztuk, i sam nie zrobił, ma dać za nie do Skrzynki Cechowej dziewięćdziesiąt złotych. Pecunia zaś Cechowe powinien będzie wypłacić nie czyniąc ciężkości żadnej ratami złto 100 dopiero ma bydź przyjęty za Majstra do Cechu Kotlarskiego.

V. Item Towarzysz Cudzoziemski któryby chciał wstąpić do naszego Cechu Kotlarskiego uczynić Najprzód powinien będzie otrzymać sobie Szynk w Gospodzie Generalnej od Towarzyszów naszych Polskich także Imię Towarzyskie i kubki cynowe oddać do Gospody według zwyczaju dawno postanowionego. Także aby żadnego do Cechu tego nie przyjmowano, któryby w Ordynacyach Cechowych wyżej wyrażonych wszystkich nie wypełnił kondycyi i Prawa Miejskiego nie przyjął.

VI. Item Syn Majstrowski któryby Ojca swego w tymże Kunszcie Kotlarskim chciał naśladować takowy ma bydź wolny od połowy wstępnego i sztuk także i retentów wypłacenia Cechowych. Tenże respekt powinien mieć, któryby Wdowę albo Córkę Majstrowską tegoż Kunsztu Kotlarskiego za Małżonkę pojął.

VII. Item Hamernik któryby chciał bydź do Cechu tego przyjęty Najprzód powinien list urodzajny, drugi od wyzwolenia pokazać. Potym Kozpan wykować na zawieszki w którym mają bydź szał Dziesięć, w dłusz takiowe, a wszerz na pół takie, jeśliby zaś robota Jego nie dobra i niedoskonała znajdowała się tedy powinien inszą robić i oddać takową któraby żadnej nie miała nagany.

Item Hamernik mieszkaiący czyli na Szlacheckim, czyli na Miejskim gruncie, ażeby się żaden nie ważył Żydom, Przekupniom, i innym postronnym Kottarzom kotłów Kszpanów, Blach, miedzi i innej roboty robić bez Konsensu Cechu Generalnego Krakowskiego i nie wykupować żadnej Miedzi i owszem gdyby mu się iaka do kupna trafiła powinien się każdy Hamernik komportować i donosić o tym Kottarzom Krakowskim. Ponieważ przez to znaczna się dzieje Szkoda Cechowi Krakowskiemu. Także Hamernicy nie maią warsztatnią robić roboty szczególnie swoią tylko Hamerniczą robotę niech praktykuią której się wyuczyli.

Item Czeladzi i Chłopców do siebie odmawiać nie godzi im się, bo kunszt niechwalebny karania godny. Zatym ażeby się o takowym występny i Gwałtowniku praw naszych dowiedziano, ma bydź karany pięćdziesiąt grzywnami których to połowa Szlachetnemu Majstrowi Krakowskiemu, druga połowa Cechowi Kotlarskiemu Krakowskiemu należeć będzie.

VIII. Item Towarzysz kiedy z kąd przyjdzie do Miasta Krakowa tedy naprzód powinien wstąpić po obyczaju do najbliższego Miasta od Bramy w Mieście mieszkaiącego, którą z pola wnijdzie lub do Polaka, lub do Cudzoziemca i przywitać się według zwyczaju a inquantum by go tenże Majster do roboty niepotrzebował, tedy powinien iść do drugiego pobliższego Majstra, i tak per consequens póki nie zostanie w robocie. Towarzysz zaś nie powinien sobie wybierać ani szukać u żadnego Majstra Warsztatu ani roboty pod winą Dwunastu Wochlonów Tygodniowych.—

Item Wędrownemu Towarzyszowi Szynk w Gospodzie Generalnej uprzywilijowany, a nie w domu

przyzwoitym powinien bydź uczyniony i sprawy do tegoż Szynku należące powinny bydź oporządzane – Towarzysze zaś maią się skromnie, spokojnie, w poszanowaniu wszelakim zachowywać ordynarie pod czas Szynku. Powinny bydź także oporządzane troiako, wszystkie sprawy rzemieślnikowi młodemu a który bykolwiek przeciwko tej Ordynacyi wykroczył i nie zachował jej pilnie, takowy powinien będzie cały szynk zapłacić. – Maystrowie zaś powinni rewizyą czynić w każde Szynkowni, ławy rónej znajduiącej się i innych rzeczy do Gospody należących. Dla porządku należytego między Towarzyszami tako przychodzącemi iako i odchodzącemi, aby wiedzieli iako się maią zachować i rządzić według trybu zdawna praktykowanego i zwyczaju dawnego.

Item kiedy Towarzysz z Krakowa wędrować będzie tedy inni Towarzysze zostaiący w Warsztacie powinni mu wyszynk uczynić w domu, w inquantum by przypadło. – Święto na ten czas to w Gospodzie, gdzie też według zwyczaju powinny bydź troje pytania. Przy tym ieżeliby miał albo wiedział co na którego Towarzysza tedy powinien się wykazać uspokoić, i z pojednać. Długi zaś jakiekolwiek komu by winien był powinien wypłacić. Gdy tak wszystko wypełni tedy Towarzysze powinni mu dadź tawarzyszką rękę a Towarzysz Warsztatni albo inszy młodszy powinien mu tłomoczek za Miasto wynieść na pożegnaniu uczciwości. Gdyby zaś nie było Towarzysza w Warsztacie tedy Chłopiec powinien tłomoczek za Miasto wynieść.

IX. **Item** kiedy Majster przyjmuie Towarzysza do roboty tedy nie powinien się z nim na wochlon iednać i umawiać aże we tygodniówka Dwie Niedzieli tygodniowe.

dopiero po dwóch Niedzielach powinien się Majster z Towary=
szem umówić o Wochlon tygodniowy według ręki Jego a Towa-
rzysz ma się i powinien skromnie i pilnie w robocie zachować
żadnych dni nie spacyerować pod winą wochlonu tygodniowego
na który się ugodnał.

Item Majster każdy Kunsztu Kotlarskiego na Święto S. Michała
albo w Tydzień powinien Towarzyszowi swojemu dać Burkat
Złotych cztery, a Towarzysz za to tak Polski jako Cudzoziemski
powinien każdy będzie wstawać o godzinie czwartej do Roboty a
nie przestawać aż w wieczór o godzinie siódmej i tak per consequens
aż do wielkiego Czwartku, co się ma zachować według zwyczaju
pod winą Wochlonów sześciu tygodniowych.—

X. Item Jeżeliby się kiedy trafiło, ażeby kto doniósł do Panów
Starszych Kotlarów szkodę jakiej w naczyniu miedzianym,
tedy takowe rzeczy powinny będą przytrzymane. A któryby
się ważył takowe rzeczy kupić nie dbając na opowiadanie, ta-
kowy traci pieniądze które dał. Ale bardziej powinien będzie
sądzony od Szlachetnego Maystratu według Prawa Dekretem
jaki będzie uznaią.

XI. Item Chłopiec któryby kolwiek chciał się uczyć Rzemiosła
Kotlarskiego gdy go Majster przyjmować będzie powinien mieć
List urodzajny, ażeby nie był poddany Szlachcicki, dopiero go
Majster ma w Cechu zapisać przy Towarzyszach na lat cztery
od zapisu powinien dać Majster do skrzynki cechowej Złotych
Dwa; gdy go zaś wypisować będzie ma dać Zło: ~~Cztery~~ Trzy.

Item Gdy Chłopiec wyterminuie i wyuczy się dobrze Rzemiosła
Towarzyszu odebrawszy. Ucznia wypisanego w Cechu od Majstrów

powinni go

wyprawić w Gospodzie Generalnej. A winien ma dać Towarzy-
szom, na zabiegane miodu Garcy trzy pod Kabat Złotych
Dziewięć Piwa Achtel, miodu Garcy pięćnaście, wódki na
brudne Garcy Dwa, za Kubki Cynowe Złotych Dziewięć. Kolacyi
żadnej ani Muzyki nie należy. Zatym Towarzyszu więcej nic
na wyzwoleniu dopominać się nie powinni pod winą ka-
mienia wosku.

XII. Item Jeżeliby się trafiło, ażeby miedź stara do Krakowa
przywieziona także Fajkanty albo Szplejsy, tedy ten Brat
który o tem pierwej wiadomość powinien inszą Bracią opo-
wiedzieć, a którzyby kolwiek pomienionej potrzebowali miedzi
tedy według możności aby się nią podzielili, któryby zaś ze
Braci tego nie uczynił takowy powinien podpadać dwoje
czternaście grzywien których połowa Szlachetnemu Majstrowi
Krakowskiemu druga połowa Cechowi Krakowskiemu Kotlar-
skiemu należeć będzie.

XIII. Item Dzieje się też niemniejsza szkoda Cechowi Kotlarskiemu
i Miastu kiedy Żydzi wykupują Miedź starą, którą obcym
Kotlarom potajemnie przedają, i do innych wynoszą Miast
albo Miasteczek. Więc jeżeliby się kiedy przytrafiło, ażeby ta-
kową Miedź wykupowali, tedy powinna być zabrana i konfisko-
wana, której połowa Cechowi Kotlarskiemu, druga połowa
Szlachetnemu Majstratowi Krakowskiemu ma należeć.

XIV. Item W kupowaniu jakoteż w przedawaniu miedzi nowej
czyli starej, żaden Majster drożej ani taniej dawać, ale się owszem
powinni trzymać i rządzić według taxy postanowionej. Także
żaden Majster aby się nie ważył Kupca żadnego do siebie odma-
wiać, lub przez Żonę, lub przez

chłopca, lub przez sługę albo inne osoby wyrażiemy w tym Artykule Jngpantum by zaś jaki kupiec potrzebował roboty a natenczas ów Majster nie miał gotowey takowey roboty, tedy go nie powinien będzie trzymać u siebie ale niechaj sobie szukać sobie roboty po innych Kotlarzach do swoiey woli i upodobania roboty. – Ani też jeden drugiemu, aby się nie ważył zabiegać roboty. A jeśli o takowych Panowie Bracia Cechowi dowiedzą się, maią bydź karani każdy z osobna bez żadnego respektu grzywien dwoygiem oteymattu, których to połowa Szlachetnemu Majstrowi Krakowskiemu, druga połowa Cechowi Kotlarskiemu należeć będzie.

XV. Item Majster każdy iako nayspilniey przestrzegać tego powinien będzie, aby partaczowie, którzy żadnych podatków ani ciężarów w Mieście Krakowie nie ponoszą jakoto na Kazmierzu, Stradomiu, Kleparzu, Przedmieściach Duchownych Domach tak na gruncie Szlacheckim jakotez Mieyskim przemieszkiwaią, aiby takowym przechodnikom nie wolno było wyrabiać miedzi ani przedawać, tylko samym Cechowym Kotlarzom Krakowskim, zaczym takowa ich miedź powinna bydź zabrana i konfiskowana i onychże samych zabierać do więzienia.

Item Żaden Żyd ani przekupień tak z Krakowa jakotez z Kazmierza, ze Stradomia, z Kleparza i innych Miast i Miasteczek okolicznych, i dalszych nie powinien będzie nanosić żadney Roboty Kotlarskiey pod utraceniem tejże roboty, której połowa Proconsuli et Consulibus Civitatis Cracoviensis, druga połowa Contubernio Chaldeatorum Cracoviae cedere debebit.

XVI. Item Majster każdy nie powinien chować albo trzymać Towarzyszów więcey tylko dwóch, trzeciego zaś z konsensem wszystkich

Panów Braci, takze

i Chłopca jednego do nauki wprzód jednak aby był zapisany, drugiego zaś nie ma przyiąć aż się pierwszy w pół przewiczy a to dlatego azeby i młody Majster, który się niedawno postanowił mógł mieć swoje poparcie maiąc wolę dorabiać się.—

Któryby się zaś Majster więcey ważył Towarzyszów albo Chłopców chować i trzymać takowy ma bydź karany od całego Zgromadzenia Braci wszystkich, winą Kamienia wosku.—

XVII. Item Wdowa tegoż Kunsztu Kotlarskiego pozostała powinna bydź zachowana przy naszych porządkach a ma iako zarabiać iako inni Majstrowie i wolno Jey Towarzyszów chować według potrzeby swoiey, ieżeli będzie chciała, tegoż Kunsztu Kotlarskiego pilnować i wyrabiać. W czym Majstrowie Jey zabraniać nie powinni, ale owszem dać Jey potrzeba Towarzysza ieżeli go będzie affektowała.

XVIII. Item Żaden Majster tego Kunsztu Kotlarskiego, azeby się nie ważył Towarzysza, albo ucznia, ieden od drugiego Brata do siebie odmawiać, lubo przez Żonę, lubo przez sługę, lub przez inne Osoby, ocym gdyby się dowiedziano, takowy ma bydź karany winą Kamienia Wosku.

XIX. Item Towarzysz żaden nie powinien się tryńkieltu dopominać od lutowania pokrywy, ~~zas~~ ani od pobielania żadney statkyny od którey nie należy tylko zwyczajnie groszy sześć, co za przepiiia albo raczey od naprawki nie należy się brać żadnemu Towarzyszowi więcey, iako groszy dwadzieścia ani Naparstku.

XX. Item Jeżeliby się Towarzysz ieden ze drugim u Majstra pobił, albo u Stołu, albo w Łożu, albo w Warsztacie, takowy ma bydź karany sześciu

Wochlonami tygodniowemi. Jeżeliby zaś w Gospodzie tedy trzema. Jeżeliby się uciekli do Gospody tedy im się tam rowno powiedzieć, kiedy na to obiedwie strony zezwolą.

XXI. Item Żadnemu Towarzyszowi nie godzi się odprawić od Majstra swego, przed Swięty na dniu Niedzieli, tylko w same Swięta, albo według czasu umowionego od Kwartału. A ieżeliby się Towarzysz sam odprawił od Majstra, a znowu został w robocie, takowy karany ma bydź dwiema Wochlonami tygodniowemi.

XXII. Item Gdyby się trafiło Swięto w ktory tydzień a Towarzysz natenczas nierobił w Poniedziałek takowy karany ma bydź sześcią Wochlonami tygodniowemi, i więzieniem Niedziel Dnie.

XXIII. Item Żaden Towarzysz nie powinien się na Gospodzie zabawiać publiczney, ani kartami, ani kostkami, ani żadnoz muzyką, tańcami, & nadto nocować nie powinien żaden niegdzie tylko w domu u Majstra swego, ktoby tego Artykułu albo postanowienia nie zachował, takowy ma bydź karany trzema wochlonami tygodniowemi i więzieniem.

XXIV. Item Żaden Towarzysz nie ma z sobą nosić żadnego naczynia kotlarskiego jakoto cyny, miedzi, grosządzi, i innych rzeczy, ani mieć gdzie w schowaniu, o czem gdyby się dowiedziano, takowy traci wszelkie Imię Towarzyskie, ponieważ każdy powinien się zachować wszędzie podług obyczaju i trybu uczciwego Towarzyskiego, bo to każdemu wielce przynależy.

XXV. Item Jeżeliby ktory Towarzysz odchodził w drogę, a został winien do Cechu albo do Gospody, albo Majstrowi swemu, dług iaki, takowy godzien tryboński iakoz Majstrowie wnaią, tenże

powinien się do Cechu

stawić i sprawić, potrzykrocz wochlonów sześć, Towarzyszowi zaś żadnemu z takowym nie godzi się robić w żadnym warsztacie dotąd póki się nieusprawiedliwi pod winą wochlonów sześciu.

XXVI. Item Ażeby się żaden Towarzysz nie ważył z roboty powstać od Majstra swego bez Konsensu Starszego Cechmistrza, ale powinien donieść i ukazać się przed Starszym Magistrem, coby tego za przyczyna albo okazya była. Starszy zaś wyrozumiawszy rzecz powinien Towarzyszowi w tym dać radę, jako sobie ma postąpić A nie zaraz bunty podnosić z drugiemi, który zaś będzie Towarzysz okazyą powstania jakichkolwiek buntów albo konspiracyi takowy ma bydź karany dwiema wochlanami tygodniowemi i więzieniem.

XXVII. Item Kotlarze okoliczne w miasteczkach mieszkaiący uczniów swoich albo Chłopców powinni zapisować albo wypisować tu w Cechu Kotlarskim, ponieważ żadnego Prawa nie maią którymi by się według obyczajów Kotlarskich regulowali. Z kąd idzie że i Rzemiosła Kotlarskiego uczyć nie mogą Chłopców ani wyzwalać itd, zaczym gdy Chłopiec pobywszy który roku w Rzemieśle Kotlarskim nie może się doczekać wyzwolenia, uchodzi i biega ode wsi do Wsi, od Miasteczka do Miasteczka i partoli jako może, z kąd najwięcej pomnaża się Partaczów, którzy ludzi złemi a nie należytemi zarażaią robotami. Z kąd Cech Krakowski wielką ponosi Konfuzyę. Zaczym takowych Partaczów nie powinien nikt bronić, ani zastępować, ani im żadnej protekcyi dawać, ale i owszem karać onych należy.

XXVIII. Item Ażeby się żaden Majster nie ważył Żydom Kuszpanowani Firkantów przedawać, tylko szczególnie gotową robotę przez

których prawna się dzieje szkoda

Cechowi Kotlarskiemu, tudzież i samym Kotlarzom Krakowskim tożsamo warujemy, albowiem insi Kotlarze mieszkaiący po miasteczkach chowaią sobie partaczów, którzy im snadno tym sposobem różne roboty partolą które oni po Jarmarkach rozwożą, i ze pożytkiem swoim przedaią. A Kotlarze Krakowscy różne ponoszą ciężary i opłacania dla tego prawie żadnego mieć nie mogą pożytku. Nawet i w Czeladzi wielki ponoszą uszczerbek i szkodę, których odmawiaią do siebie.– Któryby tedy Majster w tym się wiernie nie zachował takowy ma bydź karany dwojgiem ośmnasta grzywien, których to półtora Szlachetnemu Majstrowi, druga półtora Cechowi Kotlarskiemu będzie należała.–

XXIX. Item A iezliby który Majster, albo Towarzysz, przeciwko tym Ordynacyom wszystkim wyżej wypisanym, i approbowanym Cechowym wykroczył, takowego powinni sądzić Majstrowie jednak circa pluralitatem votorum Majstrów Konkluzya powinna bydź Salva appellatione ad Nobilem ac spectabilitem Magistratum Cracoviensem, któby się Dekretem Panów Majstrów nie kontentował.–

Prawa te Cechu Kotlarskiego podpisał Władysław IV. Król Polski dnia 20 Grudnia 1642. w Warszawie. Dalej Michał Korybut na Sejmie walnym Warszawskim 27. Lutego. 1672. roku. Poźniej Jan III. w Krakowie dnia 28 Lutego 1684. nastepnie August II. na Sejmie Koronacyjnym w Krakowie dnia 26 Listopada 1697.–roku.—

Ustawy Cechu Kotlarskiego.

Contubernii Aerifabrorum sive Chaldeatorum.

Magistrat miasta Krakowa dopiero r. 1635 d. 4 Novembr. roku zwołał starszych na Ratusz i za wspólnem z nich porozumieniem spisał ustawy następujące:

Naprzód: Każdy któryby chciał wstęp do Cechu naszego Kotlarskiego uczynić y przy Prawach, Przywileiach cechu Kotlarskiemu nadanych zostać wprzód ma przed wszystkiem cechem list od urodzain y od wyzwolenia w tymże rzemieśle Kotlarskim pokazać y przez ludzie tymże Starszym Mistrzom cechu Kotlarskiego ćwierćią roku przedtym oznaymić a potym wyśćiu ćwierći roku dać wstępnego do skrzynki mistrzowskiey wedlug zwyczain.

Item. Po odprawieniu wstępnego Sztuki z miedzi smelcowaney (którą nie ktoinszy, tylko samże ten Mistrzem zostawaiący ma sobie smelcować) takie w domu u siebie albo też u którego inszego Mistrza, którego sobie uprosi, przy dozu Starszych Mistrzach ma wyrabiać: Naprzod kocieł wielki browarny wierzchem na dziewięć piędzi, a wgląb półpięty piędzi. Burta w nim ma bydź trzy sztuki a Tafli pięć.

Item Garnice gorzałczany ze dwuch Sztuk; z których Sztuk iedna ma wynosić Funtow dwadzieścia, a druga zaś Funtow Ośmnaście, wszakże te sztuki pozwalaią się wyrabiać y z pomocnikami, byle tylko miedź była dobra y dobrze wysmelcowana nie przez kogo inszego tylko przez tego, który Mistrzem zostawa

Item Syn Mistrzowski któryby chciał iść sladem Oycowskim ma bydz wolen tak od połowice sztuk iako też y wstępnego co także ma potkać y tego, któryby bądz Corkę Mistrzowską bądz też wdowę Rzemiosła Kotlarskiego za małżonkę poiął.

Item Mistrz każdy aby przestrzegał tego iak nayplniey, żeby ~~Kramarzom~~ Szwarzom albo przekupniom Gastaczom żadnych podatkow także y ciężarow w Mieście nie ponoszącym, któryby tak w Krakowie, Kazimierzu, Stradomiu, Kleparzu, Przedmieściach Dworach Domach, tak na gruncie Slacheckim iako

też y Miez alium przemieszkiwali niewolno było przeciwko ni-
nieyszey ordynacyey naszey miedz wyrabiać, y wyrobioną prze-
dawać, tylko samym Cechowym, a to pod straceniem takowey mie-
dzi wszystkiey.

Item Żaden Żyd ani tesz Przekupień tak z Krakowa Kazimierza
Stradomia Kleparza y z innych Miast Miasteczek okolicznych
nie będzie powinien roboty gotowey z kądkolwiek nawozić tak
pod czas Jarmarku, iako tesz y przez Jarmarku pod utrace-
niem wszystkiey roboty, ktora ma isc czesc Proconsuli et Consu-
libus Civitatis Cracoviae Druga czesc Contubernio Chaldeato-
rum Crac: pro comparanda armatura cedere debebit. Oprocz
Mistrzow Cechowych ktorym się tylko pod czas Jarmarku
et non alias robote Kotlarską przedawać pozwala, y to Cetna-
rem albo Cetnarami sposobem kupieckim y zwyczaiem innych
Miast sine tamen commutatione aeris noviter elaborati pro
aere vetusto usu iam corrupto et attrito.

Item Żaden Przekupień ani tesz Żyd tak z Miast wyprzey
mianowanych, iako tesz y Miasteczek okolicznych nie ma mie-
dzi starey przez Używanie wypalonej skupować y za granice
wywozić pod Straceniem teyze miedzi ktorey czesci maią cede-
re tymze dwiema iako w Artykule przeszłym.

Item Żaden Mistrz tegosz Cechu Kotlarskiego nie ma sie waży[ć]
ani tesz będzie powinien, towarzysza albo Ucznia od drugiego
do siebie lub przez siebie samego, lub tesz przez Żonę albo tesz
przez kogo innego odmawiać, a to pod winą Kamienia wosku
tyle, ile razy by sie iem tego dopuscił, y na nim to było prze-
swiadczono.

Item Aby Każdy Mistrz towarzyszow nie więcey tylko dwuch
albo trzech w robocie niechował, a to dla tego aby y ten, kto-
ry sie przytym Miescie osadził Towarzysza ku swey potrze-

mógł mieć iako młody Mistrz gdy się na wołą dorabiać,
A którzyby się więcey chować ważył, tedy ma bydź karany ta-
ki wina według wynalazku Ich Mciow P. P. Radziec Krakowskich.

Item Wdowa naszego Rzemiosła Kotlarskiego pozostała ma
bydź zachowana przy naszych Cechowych porządkach, kto-
rych także ma zażywać iako y inni Mistrzowie y wolno by
także będzie chować towarzysza iednego dwuch, według po-
trzeby ieżeli będzie chciała Rzemiosła tegosz Kotlarskiego
pilnować.

Item Towarzysz żaden tegosz Rzemiosła Trunkielu więcey
nie ma brać tylko dwa grosza, a gdzieby więcey wziął putgros-
kiem albo szelągiem a Mistrzowi nie dał, tedy ma bydź tako-
wy karany wiezieniem.

Item Od cyny nie Towarzyszom ale Mistrzom ma należeć.

Item Od Kotła Starego gdzieby szedł Towarzysz na Miasto opra-
wiać by y grosz zarobił ma Mistrzowi dać.

Item Od zrobienia nowey Panwie wielkiey do piwa, albo Łaźnie
ma dać Mistrz Towarzyszom dwanaście groszy a od wprawienia
dna do starey Sześć groszy.

Item Od Kotła nowego do wosku albo do toiu dać Towarzy-
szom groszy sześć a od wprawienia dna do starego groszy trzy.

Item Mistrz Każdy Towarzyszom powinien dać na każdy ty-
dzień piwnego groszy dwa.

Item Do Łaźni także Mistrz Każdy towarzyszom na każdą
Sobotę ma dać, a gdzieby się trafiło Swięto w Sobotę tedy
ma dać Mistrz w drugą Sobotę Towarzyszom za dwie.

Item Pościel co cztery Niedziele białą, a koszule co dzie
niedziele dawać prać.

Item Towarzysze powinni wstawać od S. Michała asz do Postu o dziewiątey godzinie na całym zegarze do roboty, a prze-stawać robić w ten czas kiedy swiece zaswiecą.

Item Lecie nie mają Towarzysze raniey wstać tylko kiedy dzień do roboty, a godzinę przed wieczorem przestać.

Item Towarzysze nie powinni będą do Łaźnie raniey cho-dzić tylko lecie godzin dwie przed wieczorem a zimie zaś godzinę.

Item Towarzysz ktory gdyby się przegrał albo tesz nagrę co zostawił ~~sie~~ ma bydz od czeladzi inszey karany trzema Wochłonami, a ieżeliby się to Mistrzow samych doniosło tedy szescią.

Item Gdzieby szedł towarzysz od Miasta przez złe się rozmo-wiwszy z Mistrzami albo z Towarzyszami, będąc im co winien do Cechu albo do gospody, albo temu Mistrzowi u ktore-goby robił, tedy godzien trybówki, iaką Mistrzowie uznaią, ktora Trybowka ieżeliby był wielka trybowany tedy stanąwszy na sprawę Mistrzom zaraz będzie powinien dać Wochło-now szesć, a Towarzyszom trzy, y niewolno będzie temu towarzyszowi Trybowką wielką Trybowanemu nigdzie robić ani tesz żadnemu towarzyszowi przy nim dotąd poki się nie sprawi, a to pod winą takową iakowa od Mistrzow Cecho-wych wynaleziona bydz będzie mogła, to iest według wystę-pku ich. A ieżeliby tesz małą Trybowką był Trybowany tedy Mistrzom od tego będzie powinien dwa Wochłony, a towarzyszom ieden. Pozwala się iednak temu przerobić cztery niedzie-le ale przecie za dozwoleniem Mistrzowskim y Towarzyskim

Mistrzowskimi i Towarzyskimi.

Item Towarzysz każdy ieżeliby ktory wziął odpuszczenie a potym został, tedy takowy ma być karany iednym Wochlonem, a to dla tego, ażeby dla darow odpuszczenia niebrali.

Item Gdzieby się trafił Towarzysz nowotny do gospody, a nie umiałby iego Warstatnik obyczaiow mu rozpowiedzieć tedy powinien będzie dać za to Wochlon ieden, a swego Warstatnika na to mieysce ma posadzić.

Item Towarzyszowi żadnemu nie będzie wolno brać odpuszczenia, przed Jarmarkiem ani przed Swięty na dwie niedzieli w Jarmark y w Swięta wolno ale na wędrowkę po Jarmarku zas y po Swiętach we dwie niedzieli wolno kędy się mu podoba.

Item Niemcowi żadnemu gdy przywędruie nie maią Towarzysze czynkować tylko we dwie niedzieli.

Item Towarzysz kozdy ktoryby chciał wziąć odpuszczenie u Mistrza w Niedziele a nie byłoby go w domu, tedy mu będzie wolno wziąć y w Poniedziałek choćby też y sam był tylko w Warstacie.

Item Jeżeliby Towarzysz ktory przed Jarmarkiem albo też przed Swięty w niesłuszny czas wziął odpuszczenie tedy takowy ma być karany od Mistrzow dwiema Wochlonami a od towarzyszow iednym, a gdzieby też sam Mistrz dawał mu do tego przyczynę, tedy Towarzysz ten ma opowiedzieć Starszym, co także tym sposobem nie wolno Mistrzowi będzie dać odpuszczenia.

Item Towarzysz ieden z drugim gdzieby się pobił u Mistrza to iest w Warstacie abo u Stołu, także też y u Łoża tedy taki ma bydź karany od Mistrzow Dwanasta Wochtonow a od Towarzyszow Szescia, a gdzieby tesz w gospodzie tedy szescią Wochtonow, a od towarzyszow trzema, a gdzieby tesz nie[ł] się skarzy do gospody, a nie do Mistrzów tedy ich wolno będzie poiednać ieżeli obie stronie na to pozwolą.

Item Chłopiec ktoryby się nie iednał na Rzemiosło u Mistrza od niego odszedłszy swą wolą winnego robił za pieniądze a potym przyszedłby się douczyć do tegosz Mistrza u ktorego się nie iednał tedy takowy gdy za towarzysza będzie zostawał powinien będzie czeladzi dać za to Achtel piwa.

Item Syn Mistrzowski przy wyzwoleniu swym w tym Rzemiosle czeladzi także powinien dać Achtel piwa.

Item Towarzysz kiedyby się zadłużył gospodyniey albo gospodarzowi w swey gospodzie a skarzył nań gospodarz przed czeladzią tedy gdy towarzysze powinni opowiedzieć przed Mistrzami w Cechu.

Item Gdzieby się trafiło w ktory tydzień Swięto a nie robił w ten czas Towarzysz w Poniedziałek, tedy takowy ma bydź karany więzieniem y dwunasta Wochtonow.

Item Zaden Towarzysz nie będzie powinien z sobą nosić ani tesz wiadomym kiedykolwiek zchowaniu mieć zadney materyey do Rzemiosła należącey, to iest miedzi cyny gwozdzi ani naczynia pod uczciwym.

Inne wszystkie obyczaie z strony szynku y sprawy gospodyni ktore się tu nie pisały gdzieby się ktory Towarzysz nie zachował według Starego zwyczaiu albo tesz sobie swawolnie w czym poczynał tedy takowy ma bydź karany od czeladzi według iego występku w czym go Mistrzowie nie maią zastępować, ani tesz z zadney

rzeczy wyjmowac. &c

Drugie ustawy Tegoż Cechu.

Powyższe ustawy niebyły zupełnie dogodne dla cechu Kotlarskiego, dlatego za wspólną poradą Stanisław Musiałowicz i Bartłomiej Wosprzyna starsi spisali r. 1670 nowe ustawy i te podali do zatwierdzenia Magistratowi miejskiemu. (potwierdził je Magistrat Krak. d. 19 Januarii 1672) Są one następującej osnowy:

My starsi y młodsi cechu Kotlarskiego, tak Polacy iako y cudzoziemcy zgromadziwszy się wszyscy za pozwoleniem Nobilis ac Spectabilis Magistratus Cracoviensis do Cechu na dzień dzisieyszy, niektore punkta ściągające się do porządków Cechow Kotlarskich extra fines Regni będących aby żadne między czeladzią wędruiącą nie zachodziły Controversie do Ordynaciey Naszych dawnych Cechowi Naszemu od Swiętey Pamięci Naiaśnieyszych Krolow Ich MM. Polskich nadanych y approbowanych, zaiednostaino Nas wszystkich nato Zgromadzonych, y za zgodą dla rozmnożenia dobra pospolitego namówiliśmy y przyczyniliśmy, y aby we wszystkim onesz tak od Nas samych iako y od Successorow Naszych zachowane były postanowiliśmy; salva nihilominus tych punctow tak Je K. Msci P. N. M. swojego, iako y Nobilis ac Splis Magistratus Cracovien approbatione.

1. Naprzod Skrzynka Cechu Naszego aby zawsze przy Czymasie w Mieście samym a nie na Przedmieściu zostawała, a klucze od niey przy danym Starszym Cechu Naszego Kotlarskiego być powinny.

2. Gdy by się to kiedy trafiło, żeby lub Cechowy lub Obcy człowiek o Cech na pewny dzień Cechu Naszego prosił, tedy za Pozwoleniem Nblis ac Splis Magistratus Cracovien: ma być złożony, Bracia y czeladz (ieżeliby było ich potrzeba

obestania) stawić się wszyscy, niniejszemu Natomiast powinni, a ktoby się do Cechu na ~~ten czas~~ ten czas y zawsze kiedy obestany, lub Mistrz lub Towarzysz, tak Polak iako y Cudzoziemiec nie stawił, takowy Mistrz winą złotych Dwu, a Towarzysz złotym iednym w Cechu karany bydz ma, która winą do Skrzynki Cechowey na Potrzeby Cechowe obrócić się powinna będzie, a ktoby tey od tey niechciał, takowy powinien będzie pod posłuszeństwem tak Mistrz iako y Towarzysz tak Polak iako y Cudzoziemiec na Ratusz poyść y tam poki nie od tey Winy zostawać. Ten iednak ktoryby był chory, albo na ten czas gdzie odiachał albo odszedł albo dla inney słuszney przyczyny nie mogł na ten czas do Cechu przybydz, ma bydz od tey winy wolny; Towarzysze iednak gdy będą obestani do Cechu tak Polscy iako y Cudzoziemcy u stołu siedzieć nie powinni ale przed stołem stać: dotąd poki się Sądy Cechowe y Materye do niey należące nie odprawią; Po odprawieniu zasię y po oddaniu swoiego Zdania, powinni będą z Izby ustąpić y przy inszych Radach consultach a komunikatach ~~Relaciach~~ relatiach bywać nie będą powinni. Także na Żałobnych Mszach w każde Suchedni pod Winą niżey opisaną bywać tak Mistrzowie iako y Towarzysze powinni. Podczas też Zgromadzenia Cechowego troiakie powinny bywać według dawnego Cechu Kotlarskiego zwyczaiu pytania.

3. Hamernik ieżeliby chciał do tego Cechu bydz przyięty powinien będzie Gspan w ktorym Szati dziesięć na Wanienki na Łokiec w dłusz' a na puł łokcia wszystko wyrobić, żeby w tym ze Gspanie Tworcenauzenia znaydowały się bez nagany, ieżliby iednak ta

ieżeliby ieżnak ta robota tego nie dobra y nie doskonała się zna-
lazła tedy ma inszą dobrą zrobić, ktora by nagany żadney nie mia-
ła. Przy tym Smię Towarzyskie odda Czeladzi, y Złotych Trzy Curren-
tis Moneta ~~Monetą~~ a Cechowi Złotych Dwadzieścia y Cztery za Przyięcie
do Cechu, a skoro odprawi wszystkie Sztuki y Mieyskie Krakowskie
przymie, dopieroż ma bydź za Mistrza do tego Cechu przyięty.

4. Aby żadnego do Cechu tegoż nie przymowano, ktoryby wszy-
stkich w Ordinaciach Cechowych wyrażonych nie wypełnił Condi-
ciey, y Mieyskiego Prawa Krakowskiego nie przyiął, nie powin-
ni iednak będą wyciągać na wielkie koszty y wstępne do Ce-
chu, na czasy złe respectuiąc, y aby okazyią do wniszczenia obro-
cenia y nie robienia Rzemiosła nie byli.

5 Towarzysz kiedy zkąd inąd przywędruie do Miasta, tedy po-
winien do nabliższego Mistrza przy tey Bramie ktorą z Pola
wnidzie mieszkaiącego, lub Polaka lub Cudzoziemca, nie wybiera-
iąc sobie wstąpić, a ieżeliby goten Mistrz do ktorego przy
Bramie wstąpi do roboty potrzebował u niego zostawać bę-
dzie powinien: Ieżeliby zas ten Mistrz nie korzystał w tego robo-
cie, tedy do bliższego znowu iść powinien, a tak per consequens
pokiby na robocie u ktorego nie został. Temu Towarzyszowi
teraz Mistrz co w robocie tego będzie korzystał roboty dać
powinien: Towarzysz iednak nie powinien wybierać sobie ro-
boty u żadnego Magistra, lecz tak u Polaka iako y Cudzo-
ziemca, ktory korzystać w nim będzie bliższego od Bra-
my, ktora z wędrowki do Miasta wnidzie zostawać pod Winą
wosku funtow tego dniowych dwunastu powinien będzie.

6. Szynk Towarzyszowi tak Polskiemu iako y Cudzoziemskiemu

we dwie niedzieli po przywędrowaniu w Gospodzie na to uprzywileiowaney, a nie w domu Prywatnym ma bydz odprawiony, y te porządki ktore do Szynku ~~maią się~~ należą iemu opowiedziane bydz maią. Przy ktorym Szynku maią się wszyscy skromnie spokoynie y w poszanowaniu ieden drugiego zachowac, kart ani kostek nie grac. A ktoby przeciwko tey Ordynaciey zgrzeszył tako powinien będzie szynk cały zapłacie. Przy ktorym Szynkowaniu troie pytania Zwyczaynego Cechowego odprawione bydz maią.

7 Kiedy Zas Towarzysz lub Kolebi lub Cudzoziemelii z Krakowa wędrowac będzie powinien ma Warsztatnik tegoż Warsztatu wyszynk czynic w domu, a ieżeliby Swięto przypadło to w Gospodzie, Troie pytania według zwyczaiu bydz powinno. A ieżliby zkimkolwiek miał Zascie Towarzysz, natenczas to powinien będzie uspokoic wszytko, y długi ieżeliby komu winien zostanie zapłacie. A gdy to odprawi powinni mu będą dac Zwyczayne pożegnanie. A Warsztatnik tegoż Warsztatu albo inszy Młodszy, ktory z nim będzie robił powinien mu będzie Ptomoczek za miasto wynieść, a na pożegnanie garniec piwa kupic mu. A ieżliby natenczas w tym że Warsztacie Towarzysza nie było tedy y chłopiec powinien mu będzie Ptomoczek za Miasto wynieśc.

8 Mistrz kiedy przymie Towarzysza nie powinien się z nim na Robotę tygodniową umawiac, asz kiedy Niedziel dwie u niego przerobi, dopieroż po wyściu tych dwuch niedziel, według ręki Towarzysza powinien mu będzie Mistrz wochlon tygodniowy pozwolic, według umowy z nim uczynioney.

9 Mistrz każdy tegoż Rzemiosła Kollarskiego powinien Towarzyszom swoim Ligesz na Swięto Swiętego Michała albo w tydzień

po nim odprawić, albo każdemu Towarzyszowi po Złotych Trzy dać. Za
10 Towarzysz każdy tak Polski iako y Cudzoziemski, od Swięta Swię-
tego Michała zaczynaiąc. Powinien rano wstawać o czwarty
godzinie na pułzegarzu z pułnocy, a do godziny siodmy na pułzega-
rzu robić powinien asz do Wielkiego czwartku.
10 Towarzysz Hamernicy, Grochu od miedzi nikomu nie po-
winien przedawać, tylko Samemu Mistrzowi, Okrawki co od
rzyć odchodzą Samemu Mistrzowi należą y z tym Grochem.
11 Jeżeliby się kiedy trafiło, żeby kto opowiedział przed PP.
Starszemi Kotlarzami, Szkodę swoię ktoraby go lub przez
kradziesz lub przez zgubę, iaką w Naczyniu Miedzianym po-
padła, y prosił żeby takowych rzeczy gdyby się trafiło nie-
kupowano, y owszem zatrzymano, oczym PP. Starsi Ko-
tlarze Braią opowiedzieli; a znalazł by się ktory taki, ktoryby
{nie dbaiąc na takową opowiedź:} takie naczynie kotlarskiej Ro-
boty, z tey zguby nad zakazanie po publicaciey kupił takowy tra-
ci pieniądze za tę Robotę dane y Winami według Prawa przez
Dekret Splis Magistratus, iako zasłużył, karany będzie ma. kto-
rego PP. Starsi Cechu tego odniesc będą do JchMM. PP.
Radzcow zaraz powinni.
12 Chłopiec ktory się chce tegosz Rzemiesła Kotlarskiego
uczyć, powinien na ten czas kiedy go Mistrz w Cechu na Rzemie-
sło zapisać będzie, dać złotych dwa, do Cechu, kiedy się wyzwala
złotych Dziewięć między Towarzyszów y List od Urodzaiu po-
kazać. Powinien się iednak uczyć lat Trzy u Jednego Mi-
strza, ktore wpisanie ma być przy Towarzyszach. Jednak
żeby nie był Poddanym Szlacheckim.

13 Jezeliby się trafiło żeby Miedź przywieziono do Krakowa Sta-
rą, tedy powinien ten ktoryby ią chciał wszystkę kupić Inszym
Bracią opowiedzieć, iezeliby ktory cokolwiek potrzebował
abysię podzielili każdy według możności swoiey, ktoryby
dnak tego nie uczynił, tedy Winę dwoyga Czternastu Grzywien
popadać ma, ktorych połowica Urzędowi JchM.M. P.P. Ra-
com Krakowskim, a druga połowica do Cechu Kotlarskiego
należyć ma.

14 Dzieie się tesz nie mnieysza szkoda Cechowi y Miastu
ze zydzi wykupuią Miedź Starą a Ocem pokryiomo p[rze]-
daią Kotlarzom, przetosz ieżeliby się kiedy przytrafiło, że
takową Miedź wykupowali tedy im ma bydz zabrana y konfis-
kowana ktorey połowica Cechowi, a druga połowica JchM.
M.P.P. Radcom Krakowskim należeć ma.

15 Jezeliby Mistrz albo Towarzysz, przeciwko Ordinaciom Ce-
chowym, co wykroczył takowego Powinni Mistrzowie y z Towa-
rzyszami, oraz Sądzie, iednak circa pluralitatem Wotorum
Mistrzow Conclusia ma bydz, Salva appellatione ad Sp[ectabi]lem
Magistratum Cracovien: Jezeliby się kto Dekretem PP.
Mistrzow nie kontentował. Stanisław Musiałowicz na ten-
czas Starszy ~~Alias~~ alias primas m.p. Bartłomiey Wło-
szczyna natenczas Starszy m.p.

Te ustawy były potwierdzone p. Michała Króla Wiśniowieckiego d. 28 Lutego
1672. r. następnie p. Jana Sobieskiego d. 28 Lutego 1684 r. daley przez
Augusta II. d. 26 Listopada 1697. —

Cech Kowalski,

Contubernium Ferrifabrorum. –

powagą naszą Królewską approbowaé, stwierdzić i wyrażać raczył, którychto słowa się cząstki

Radni Miasta Krakowa.

(1592) Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało. Oznaymuiemy y wiadomo czyniemy. Iż postanowiliśmy byli dawnieyszych Lat Ordynacyą pewną w Cechach Kowalskim, Ślo-sarskim, Ostrogznianym, Zegarmistrzowskim y Rusznikarskim natenczas złączonych y ieden przynaymniey Cech prezentuiących względem Rzemiosł ich zachować się powinną, która chociaż wcza-sie owym dosyć dostatecznie postanowiona y przez też Cechy iedno-myślnie zachowywana była, y na potym zachować się powinna, iednakże gdy nastąpiło rozłączenie między Cechami przerzeczo-nemi nastąpiło, tak, że teraz Cech Kowalski oddzielny od innych zostaie, a z tey przyczyny szczególney Ordynacyi swoiey potrze-buie; Dlaczego My Ordynacyą przerzeczonemu Cechowi Ko-walskiemu Krakowskiemu na Instancyą y usilne żądanie Starszych y Młodszych Mayztrów tegoż Cechu przed Nami oświad-czone powtornie postanowiliśmy y potwierdziliśmy, podług Ar-tykułów przez Tychże spisanych y przed Nami położonych, iednak za wolą y upodobaniem Naszym y po nas będących Radców Krakowskich pomiarkowaną, odmienną lub uchyloną w cało-ści albo w części być mogącą wedle okoliczności czasu y potrzeby, Którey to Ordynacyi Osnowa nastąpuie.

I. Mistrzem Rzemiosła Kowalskiego, kto chce zostać tym sposobem do środku Cechowego przyiść ma, Naypierwey powinien u Mayztra tuteyszego Krakowskiego Rok albo pół roku przerobić, dlatego żeby on Mistrz świadectwo o nim, dał, że temu może dosyć uczy-

nić

II. Y Wenu List od urodzenia y odwyzwolenia pokazać y Miejskie Prawo przyiąć powinien. —

III Potem nagotowawszy materyą do robienia Sztuk powinien w Cechu żądać dwu Mistrzów tego Rzemiosła, którzyby mu Informacyą dali, którym kształtem o Sztuki żądać ma, które żądanie kiedy do wszystkiego Zgromadzenia uczynione będzie, ma potym żądać żeby mu miejsce do kowania, y dwoch Mistrzów do przyglądania roboty Jego, sztuk niżey opisanych, naznaczono. Którzyby Mistrzowie świadectwo dali, że swą własną Ręką te Sztuki kował, przytym ...; obliczności z jedney sztuki żelaza ma urobić jedną Siekierę wielką okrągłą, leśną, ...iż z tey sztuki żelaza nic z mnieyszaiąc ani też przyczyniaiąc jedno z gołą żeby z oney sztuki siekiera wyformowana była Osobna też drugą Siekierę wielką Stolarską tęż z jedney sztuki żelaza. — . —

Potrzecie urobić ma Podkowę wielką z jedney sztuki żelaza, dwakroć w ogniu żelaza zagrzewaiąc. Ale robotę wszystkę w Cztereh Niedzielach wyprawić będzie powinien. A zgotowawszy tedy przed wszystkim Cechem pokaże, Aby tak Starsi iako y Młodsi rozsądek sprawiedliwy uczynili, jeżeli się takowa robota godzi albo nie = A jeżeliby iaki niedostatek we wszystkich albo w jedney sztuce znaleziony był, tedy takowy Mistrz powtórnie y potrzecie robić znowu powinien, tak długo aż dostatecznie będzie doświadczony y pochwalony. — —

A gdy iuż robota Jego będzie przyięta tedy do Skrzynki na Zbroie Groszy Piętnaście a Pisarzowi y Roztowi po groszu dać powinien. A tak iemu Obyczay zachowania Cechowago przepowiedziany będzie Zaczym wolno mu będzie robić, Kraty, Okienice, Drzwi, żelazną wszelką robotę czarną okrom pilowanych rzeczy. —

Jednak Mistrzowski Syn Kowalski, któryby Mistrzem chciał zostać, tylko pięć Sztuki ma robić to iest, podkowę wielką y insze wszystkie postępki odprawiać, iako inni odprawuią

IV. Nowotny Mistrz Cechowy ma opatrywać swiece Bractwie y Leyfuch na każde Święto przez wszystek czas pokiby drugi Mistrz Młodszy nie będzie, czego iezeliby nieuczynił ilekroć ma być Funtem Wosku karany.

V. Starszych dwóch na każdy Rok tym sposobem obierać maią to iest że któryby się do iednego Starszego u którego Skrzynka Bractwa natenczas będzie, Bracia Młodsi iednego z tych Starszych którzy w Stołu zostaią a ci także drugiego z Młodszych wybrać zgodnie maią. A iezeliby się też Bracia zgodzili na owych którzy w Stołu zostaną, tedy ich prozbami więcej mogą. Skrzynka Bractwa u Starszego Przyięiętego a niegdzie indziey chowana być ma. Przez jedne Suche dni porządkiem. Schadzka Braci we wszech kolwiek sprawach, tak króla Imci jako też Imci Panów Radnych albo też własnych sprawach zwyczaynie do Starszego Brata, przy którym natenczas Skrzynka Bractwa będzie na obesłanie Starszych bywać ma, a którzyby indziey się zeszli albo też do Cechu nieprzyszli każdy z nich Funtem Wosku ma być karan.

VI. Z Bronią albo orężem do Cechu żaden chodzić nie ma pod winą Funtem Wosku. —

Żaden Mistrz jeden drugiemu nie ma się w robotę wtrącać albo też jeden drugiemu Czeladzi odmawiać pod winą puł kamienia Wosku — . —

Jeżeliby który z Mistrzów robotę niewarowną zrobił a przyjętaby nań skarga, ma być funtem Wosku karany. —

Taiemnice które się w Cechu trafiaią, maią Bracia wiernie zachować, pod winą Funta Wosku. —

Na obesłanie Mistrza Starszego każdy Młodszy Brat przyjść ma pod winą Funta Wosku. — . —

Sprawiedliwości każdy z Mistrzów jeden z drugiego mianowicie w tych rzeczach, które się Cechu jeno tyczą, powinien nayprzod dochodzić, w Cechu, a któryby opuściwszy Cech zarazem do Ich mościów Panów Radziec albo do Pana Woyta pozywał, tan-

kowy

dwoma fientami Woska powinien bydź karany. Wszakże od wynalazku Starszych do Sławetnych Panów Radzice, appellacyą każdemu wolna bydź ma, albo też ieżeliby się Sprawa w Cechu Rozprawić nie mogła, ma być do Sławetnych Panów Radzieco od Pana Nowotnego ieżeliby się co między Braćią przytrafiło, ma być przez wynalazek Braci wszystkich sądzono y karano.

VII. Żaden się przy tym Mieście ważyć nie ma roboty kowalskiey robić, tak do kramów albo na Smatrus, ażby był pierwey do Cechu przyjęty. A który by się nadto ważył robić, temu ma być za za dozwoleniem Sław: Panów Radzice robota zabrana, ktorey połowica do Skarbu Ratusznego, a druga do Cechu obrocona bydzie + Na Strzelbę. –

VIII. Tak z Kusze jako z Chałkownice Panowie Starsi popołowicy na Stawkę maią dawać z Skrzynki Bracki wszakże gdyby który kusze, albo Rusznicze zepsował, albo y Chałkownice, tedy swoim groszem naprawić powinien, gdzieby po swoiey potrzebie strzelaiąc zepsował, a gdzieby po Brackiej potrzebie tedy na pospolitą szkoda iść ma. –

IX. Do pogrzebu Umarłych także na każdą osobną Mirę za Obesłaniem Starszych wszyscy się znijść powinni, a którzyby nie przyszedł, winy grosz jeden do skrzynki przepadnie, Wszakże gdyby zasłuszną przyczyną niemogł przyjść, powinien przez Matiornkę swą od Starszego dozwolenia wziąść. –

X. Odnoszenia Ciał zmarłych Mistrzów, braćia w Leciech podeszli, są wolni, aczkolwiek w Powietrze wszyscy maią bydź, a Z Skrzynki Cechowej zapłata bydź ma Ludziom do tego sposobnym. –

XI. Zhaździkolwiek by był, tak, Obcy jako i tameczny, którzyby w Cechu Kowalskim niebył, nie ma tu w Krakowie y przy Krakowie, rzeczy kowalskich, które tu robią przedawać oprocz

oprócz Jarmarku, a jeżeliby się takowy znalazł, mają takową
robotę, którą nagotował, Starsi Mistrzowie Kowale za
dozwoleniem Jchmciów Panów Radzie Krakow. Miast za-
brać, której połowa na potrzebę Ratuszną, druga do Cechu
na zbroie obrócone bydź ma, ku przeszkodzie, i uwarowaniu
szkody Ludzkiej y oszukaniu w robotach Kowalskich, któ-
re Ludzie postronne na Jarmarki przywozić zwykli, niewa-
rowne, niema żaden roboty swej ku przedawaniu wykładać
w Jarmark, aż ją pierwej Starsi Kowale oglądają, a ktoby
inaczej uczynił, ma być takowa robota przez Starsze Kowa-
le za dozwoleniem Jchmościów Panów Radzie Temu zabrana, któ-
rej połowica na potrzebę Ratuszną, a druga do Cechu na
zbroie ma być obrócona, Sierpy tak na Rynku jako y gdzie
indziej niczyjego innego mają być przedawane oprócz sa-
mych Kowalów Mieszczan Krakow. Miast pod utraceniem ta-
kowych Sierpów y pod winą Kopy Jchmościów Panów Radzi-
com. — —

XII. Na Smatruzie gdzie jest miejsce dane od Jchmościów Panów
Radzie Krakow. Miast, Cechowi Kowalskiemu zdawna zamierzo-
ne, aby się żaden nieważył żadnych rzeczy Kowalskich, które
tu robią, albo też przekupnych pod winą Radziecką y utra-
ceniem tey roboty przedawać, oprócz samych Kowalów, Mie-
szczan Krakow. Miast a Wdów Kowalskich pozostałych tego
Cechu; Gozdzi wszelakich, żaden przedawać niema, tak w
Rynku iako y w kramach iech, albo w Piwnicach na kopy, ani
na dziesiątki, okrom samych samych Kowalów na Smatru-
zie, ale całemi Laskami y tylko w targ, a w Jarmak Gozdzie
wszelakie każdemu z przedawać wolno, a Jeżeliby kto ina-
czey uczynił, mają bydź Gozdzie przez Starsze Mistrze za dozwo-
leniem Jchmciów Panów Radzie zabrane, których połowica

na Ratusz a druga do Cechu na Zbroię przepadać ma, Robo-
ty wszelkiey kowalskiey żaden niema przedawać na żadnym in-
nym mieyscu, iedno na Smatruzie, oprócz Łańcuchów y insz-
żelaznych rzeczy, które w piwnicach pewnych według stare-
go zwyczaiu przedawane bydź mogą. —

XIII. Wendeta iż dla przedawania tylko starych rzeczy jest po-
stanowiona, przeto ktoryby się ważył nowych rzeczy kowal-
skich przedawać na Wendecie, takie tymże sposobem zabra-
ne, y napoły na Ratusz y do Cechu obrocone bydź maią. Ro-
boty ktoraby była kowalom naprzeszkodzie żaden z kowa-
lów, albo Wdów, także też y innych kupować niema pod
utraceniem tey roboty, podług sposobu przepisanego. —

XIV. Żelaza wszelkiego, tak Polskiego Węgierskiego, Morawskie-
go, które przywożą na Rynek, aby się żaden kupiec y Precho-
pień, nieważył kupić na przekup, to jest żeby że przedawa-
miał, aż do Obiadów, to jest pokiego kowalich pospolity na
swą własną potrzebę nie nakupi, a inaczey czyniący, ma być
Urzędowi Panów Radzie podany y podług Ich woli karany.

XV. Towarzysz od Mistrza u którego robi, niema odcho-
dzić, ażby mu przedtym Niedzieli dwie wypowiedział, ta-
ż też ma czynić przed Święty, przed Jarmarkiem na Trzy
Niedziele niema bydź dane odpuszczenie. Ażeliby ktoś
Odpuszczenia odrzec, albo w czem Mistrowi przewinił, ma być
jawnie przed wszytkiemi opowiedziany, w Poniedziałek
albo w inszy dzień. Ktoryby Towarzysz bez słuszney przyczy-
ny nierobił traci Wachlon tygodniowy. Na pogrzeb
Mistrowski powinni Towarzysze iść: Ciało do gro-
bu nieść, czego jeżeliby który nieuczynił, albo też po
pogrzebie do roboty zaraz się niewrocił, traci Wachlon

Tygodniowy do Skrzynki brackiey.

XVI. Uczeń każdy ma się uczyć według umowy z Mistrzem uczy-
nioney, a ino dać jednakowego groszy 6. albo Srzeb do Skrzyn-
ki, a gdy za Towarzysz zostać ma, powinien go Mistrz
przed wszystkim Cechem oznaymić, że ma w Rzemieśle do-
syć uczynić, y drugie groszy sześć powinien dać, a Pisarzowi
y Pisarzowi po groszu, a obyczay ma mu być powiadany, ja-
ko się ma sprawować. A dla wiary tego wszytkiego, Pieczęć
Miasta tego przycisnąć zleciliśmy. Działo się w Ratuszu
Naszym Krakowskim w Piątek przed Świętym Świętego Wa-
wrzyńca Męczennika Naybliższy.—
Roku Pańskiego Tysiącznego Pięćsetnego dziewięćdziesią-
tego Drugiego.——

My przeto Zygmunt Krol przerzeczony do prośby
przed nas zaniesiony łaskawie skłoniwszy się wyżey wyrazony
List y Artykuły we wszytkich tychże Punktach, Klauzu-
lach y Kondycyach approbować stwierdzić y upoważnić posta-
nowiliśmy jakoż (: ile Prawo pospolite pozwala :) approbu-
jemy, stwierdzamy, y upoważniamy, niniejszym Listem Na-
szym y aby też Artykuły, y wszytko co w nich jest zawarto moc
y stałość powinną, y należytą zawsze miało. Wolą naszą jest
to jeszcze na Prośbę pomienionych Rzemieślników im pozwa-
laiąc.—

XVII. Przeszkadzicy.

Aby żadni tułacze y nieumieiętni Rzemieślnicy Partacze
czyli Sterarze (: z niem. Stöhrer) zwani w Cechu z niemi niebędący Cieślów Miey-
skich równo z niemi nieponoszący, którzy ukrycie po przed-
mieściach y innych prywatnych mieyscach błąkaiąc się, tako-
we Rzemiosła sprawuią y roboty swe wielkiey szkodzie przeł-
ożonego Cechu na Sprzedarz wykładaią, a tym sposobem od

Cięzarów Mieyskich oraz o Naszych y Rzeczy pospolitey Po-
datków uchylaią się, y one zmnieyszaią, odtąd bez mienności
Prawa Cechowego, takowych Rzemiosł sprawować y robót
przedawać nieważyli się. –

XVIII. Jeżeliby zaś którzy przeciw teraznieyszey woli y rozporządze-
nia Naszemu postępować odważyli się, Rozkazujemy wszy-
tkim tegoż Miasta Magistraturom, jakoto Wojewodom, Staro-
stom Wielkorządcom y Ich Namiestnikom, tudzież Burmi-
strzowi y Radnym Krakowskim, teraz y napotym będący,
aby na żądanie pomienionego Cechu Rzemieślników zapa-
trzywszy się na teraznieyszy List Nasz nieoczekuiąc innego
Rozkazu Naszego takowych błąkaiących się Rzemieślników
temu pozwoleniu y rozporządzeniu Naszemu sprzeciwia-
iących się od takowey śmiałości powściągali, y onych wszędzie
oraz z ich Warsztatami y robotami, aby tylko to było bez szko-
dy zacnych y Szlachetnych Osób zabierali y tym przez po-
łowę z rzeczonym Cechem dzielili się. Inaczey dla Łaski Na-
szey y powinności swey nieczyniące. A dla lepszey wiary ni-
nieyszy List podpisany Pieczęcią Koronną ztwierdzić rozka-
zaliśmy. Działo się w Warszawie na Seymie walnym Ko-
ronnym Dnia Trzydziestego Miesiąca Maja Roku Pań-
skiego Tysiącznego Pięćsetnego Dziewięć dziesiątego Trze-
ciego. Panowania zaś Naszego Roku VI Zygmunt
Król (Miejsce Pieczęci) =
Wawrzeniec Gębicki =

My przeto do prośby rzeczoney Łaskawie Skłania-
iąc się, naypierwey to wszystko jakowyżey wyrażono jest, we wszy-
tkich Punktach, Klauzulach, y Artykułach approbować
y potwierdzić postanowiliśmy (: jako ile prawo pospolite
pozwala :) approbujemy y potwierdzamy teraznieyszym

Listem Naszym y jeszcze niżej opisane Artykuły rzeczonemu Cechowi przydaiemy y na zawsze do zachowania —

XIX. Ażeby naymłodszy Mistrz w Cechu tym nietylko co mu w Przywileiu namienioną Ordynacyą naznaczono jest wykonał, ale też w Cechu wszystkie usługi czynił, dopóki inny nowy do tego Cechu nieprzystąpi. —

XX. Aby Młodzieńcy, którzy się w Cechu do Rzemiosła na jeden Rok zapisuią dwa Złote, którzy zaś na dwa Lata przynaymniey jeden Złoty od zapisania Cechowi zapłacili. —

XXI. Ażeby żaden z tegoż Cechu w dni Swięte Sierpów bez pozwolenia Starszych pod karą Kamienia Wosku do Cechu maiącego bydź danego na przedaż niewykładał. —

XXII. Ażeby Konował w Krakowie Konie leczący, w nadgrodę Zysku upadaiącego, którzyby także Majstrowie w tymże Cechu takową sztukę umieiący mieć mogli, Cechowi na każdy Kwartał Roku, Cztery Złote, dawał y wypłacał, pod karą schwytania przez który kolwiek Urząd na nim wykonaną bydź maiącą. Nie będzie jednak mógł, zapłaciwszy te kwoty, kuć pod Kowami Koni, chybaby się do tegoż Cechu zapisał pod karą na Szturaczów czyli Partaczów wyżej przepisaną. —

XXIII. Ażeby żaden przekupień, nieważył się Węgli przekupować w Krakowie, y na jednę milę około Krakowa, pod karą konfiskacyi tychże Węgli samemu Cechowi dostać się maiących.

XXIV. Ażeby Ślósarze w tychże Kowalów roboty, niewdzierali się, jako to żelaznych prostych Drzwi, Okiennic, Krat, Chaków sadzonych do Kamienia, sprężyn do Karyt y Kolasów nierobili, ani do takowych robót czynienia ich Czeladzi nieprzechowywali, pod karą skonfiskowania robót, a w niedostatku Siedmiu Grzywien Pieniędzy Polskich, dla tegoż Cechu dać maiących.

XXV. Rozkazuiemy wszystkim przerzeczonego Miasta Naszego Krakowa Magistraturom, to iest Woiewodom, Starostom Wielkorządcy y Jego Namiestnikom, także Burmistrzowi y Radnym, ażeby na Prośbie rzeczonych Kowalów wyżej

wyrażone Ordynacyie zachowali y do Exekucyi przywie-
dli; a dla lepszej wiary teraznieyszy List Ręką naszą pod-
pisanyś Pieczęcią Koronną ztwierdzić rozkazaliśmy;
Działo się w Krakowie Dnia dwudziestego Siodmego
Miesiąca Grudnia. Roku Pańskiego Tysiącznego
sześćsetnego Czterdziestego Czwartego Panowania Nasze-
go w Polszcze II a w Szwecyi XII, Roku, Władysław
Król | Miejsce Pieczęci | Wojciech Krzycki

Przywiley ten potwierdził dnia 14. Miesiąca Sierpnia 1683. roku. Jan III. Sobieski
później Stanisław August Poniatowski z dodaniem jeszcze następujących
warunków:

XXVI. Żeby wolno będzie Majstrom Cechowego Kowalskiego Krakowskiego Po-
jazdy i nowe wszelkie jakoto Karety, Kolaski, Kocze y inne wystawiać y
w robocie Jch nikt im przeszkody czynić niema, ani Tandeciarze
y Tandeciarki rzeczy nowych takowych roboty Kowalskiej
sprzedawać niepowinni, jakie w kramach Kowalskich znaj-
dują się, a to pod Konfiskatą.

XXVII. Kto chcący Majstrem w tym Cechu zostać zamiast sztuki Majster-
skiej, teraz w modzie y używaniu niebędącej, inną sztukę ja-
ką mu Starsi Cechowi podług czasu y mody przepiszą zrobić po-
winien. —

XXVIII. Że niebędzie mógł żaden Majster Cechowy innego Ucznia do u-
miejętności przyjąć, tylko takiego któryby był z wolnych Rodziców
urodzony lub od Pana własnego z Poddaństwa uwolniony.

Na co dla lepszej wiary y wagi ninieyszy List Nasz Ręką
Naszą podpisany pieczęcią Koronną ztwierdzić rozkazaliśmy
Dan w Warszawie Dnia dwudziestego siodmego Miesiąca
Listopada Roku Pańskiego Tysiącznego Siedmsetnego
Osmdziesiątego Szóstego, Panowania Naszego XXIII Roku

Stanisław August Krol (L.S.)

Nayponorniey supplikowano nam iest Jmieniem tegoż Cechu abyśmy przerzeczony list potwierdzić raczyli My tedy do prosby pomienioney skłoniwszy się takowy list we wszystkich punktach, artykułach i Kondycyach approbować i potwierdzić umyśliliśmy cały ile prawo dozwala approbujemy, stwierdzamy i uporządkowamy teraznieyszym listem naszym y aby temuż listowi y wszystko co w nim iest zawarto wmocy i skutkości zawsze zostawało mieć chcemy, co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy pieczęć Koronną stwierdzić rozkazaliśmy. Działo się w Krakowie dnia 14. Mca Sierpnia R. P. 1683. Panowania naszego dziesiątego roku Jan Król.

Mieysce Pieczęci wyższey. Krysztof Taranowski Kanonik Krakowski Warszawskiey Jego Królewskiey Mości Sekretarz

My przeto Stanisław August Król do przerzeczoney prosby skłoniwszy się wyżey wyrażony przywiley Konfirmacyiy Bractwu Kowalskiemu Miasta naszego Krakowa służący we wszystkich iego punktach Klauzulach i Kondycyach ap-probować stwierdzić i uporządkować umyśliliśmy. Cały powagą naszą królewską stwierdzamy, approbujemy i uporządkowamy z dodatkiem i objaśnieniem następuiącym.

Stanisław August z Bożey Łaski, Król Polski, W. X. Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflandzki, Smoleński, Siewierski y Czerniechowski.

Oznaymuiemy niniejszem Listem naszym wszem wobec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, iż pokładany był przed Nami List na pargaminie ręczią Języka Łacińskim ręczią polskim, pisany ręką ś. p. Najjaśnieyszego Jana III. Króla Polskiego przodka Naszego podpisany i pieczęcią wielką koronną zawieszoną utwierdzony, zdrowy, cały, nie naruszony i żadnej wątpliwości niepodpadający zamykający w sobie Konfirmacyą prawa czyli artykułów do dobrego Rządu cechowi Kowalskiemu w Miaście Naszego Krakowie służących, i służących y supplikowano nam jest przez Panów Rady Naszey przy boku Naszym zostających Imieniem Starszych Naszych Magistrów Cechu tegoż abyśmy pomieniony list powagą naszą Królewską utwierdzić i approbować raczyli który dla łatwiejszego Braci rzeczonego Cechu zrozumienia wiadomości naszego Polski przełożony od słowa do słowa taki w sobie brzmi:

Jan III. z Bożej Łaski Król Polski oznajmujemy niniejszem listem, wszem wobec każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, iż pokładany był przed Nami list Pargaminowy, przywileje Cechu Kowalskiego potwierdzający nie wyrażony, zdrowy cały i nienaruszony, jako się z niego okazywało, żadney nagany podeyrzenia niemający, którego słowo w słowo następuje osnowa.

Władysław IV. z B. Ł. Król: Polski W. X. Li: Ruski Prus: Mazo: Żmudz: Inf: Smolen: i Czerniechowski także Szwedzki Gotski i Wandalski dziedziczny Król: Oznaj: niniey listem nasz: wszem wobec i kaź: z osob: kom o tem wiedzieć należy. Iż pokładana była przed nami ordynacya Cechu Kowalskiego Miesczan Krakowskich r. 1592. sprawiona i przez: Naj: naypierwiey dawno Ojca Naszego Zyg: III. Kró: Pol: w r. 1593. potwierdzona i przyjęta y Supplikowano nam jest Imieniem tegoż Cechu, abyśmy taką ordynacyą także potwierdzić i szczególney łaski naszey pewnemi prerogatywami ponieważ raczyli której ordynacyi przez tegoż Najjaś: i Naypotęż: Ojca naszego potwierdzonej osnowa jest takowa.

Zygmunt III. z B. Ł. Król: P. W. X. Li: Rus: Prus: Mazo: Żmudz Inf: Smole: i Czerniech: także Szwed: Got: i Wand: dziedziczny Król. Oznaymiamy listem naszym wszem wobec i każ: z osob: kom: o tem wiedzieć należy. Iż gdy między innemi Urzędu Naszego Królewskiego obowiązkami uważyliśmy być niezę niepośledniey w dobry Rząd miasta jako też Cechy rzemieślnicze opatrywać przywileyami swoiemi, iżby w niemi ortach swoich doskonalić się i ozdobę oraz pomnożeniem miast Królestwa Naszego do lepszego wraz porządku i stanu przychodzić mogli Supplikowano nam jest Imieniem niniejszych majstrów Cech: Kowal: M: Krak: abyśmy artykuły niżej opisane przed nami okazane od urzędu Miast Krakowa onym autentycznie dane y pozwolone zawierające w sobie Ordynacyą, jak każdy rzemieślnik swego ma używać się one sprawować i w granicach rzemiosła swojej hamować się powinien.

Actum in Officio Consulari Clepardiensi Sabbathô ante Festum Sancti Andreæ Apostoli proximô Die Vigesima Nona Mensis Novembris Anno Domini Millesimô Septingentesimô Quinquagesimô Quintô.

Ad Officium et Acta præsentia Consularia Clepardiensia personaliter Venientes Famati Lucas Krupinski et Ioannes Koprowski Ferrifabri Seniores Cives Clepardienses suo et totius Contubernij Nomine agentes, obtulerunt eidem Officio et Actis præsentibus Consularibus Clepardiensibus Privilegium â Sacra Regia Majestate Domino Clementissimo feliciter Regnante sub Data Varsaviæ Die Decima Quarta Mensis Ianuarij Annô proximè elapsô Millesimô Septingentesimô Quinquagesimô Quartô, cum Confirmatione anteriorum Privilegiorum benignè sibi collatum, manu Serenissimi Regnantis subscriptum et sigillo Regni communitum, sanum salvum et illæsum, nulliq suspitioni obnoxium, petens idem ad Acta præsentia suscipi, ijsdem ingrossari, et sibi authenticè extradi permitti. Quod ab Officio præsenti obtinuerunt. Cujus quidem Privilegij Sacræ Regiæ Majestatis Tenor est ejusmodi. Augustus Tertius Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podoliæ Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæq; nec non Hæredita-

tus Dux Saxoniæ et Princeps Elector. Significa-
mus præsentibus Literis Nostris, Quorum inter-
est Universis et singulis exhibitas Nobis esse
Literas Pargameneas infrascriptas Manu
Serenissimi Divæ memoriæ Joannis Casimiri
Antecessoris Nostri Regis Poloniæ subscri-
ptas, Sigilloq pensili Majoris Cancellariæ Re-
gni communitas, continentes in se Confir-
mationem renovationis Ordinationis seu
Articulorum Contubernii Ferrifabrorum
Civitatis Nostræ Clepardiensis ad Cracoviam
sitæ, cum auctione et melioratione eorun-
dem per Magistratum Clepardiensem
factæ, sanas, salvas, et illæsas omniq suspiti-
onis nota carentes, Quarum Tenor de verbo
ad verbum sequitur estq talis. Joannes
Casimirus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus
Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ
Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ Czernia-
choviæq, nec non Svecorum, Gottorum, Van-
dalorumq hæreditarius Rex. Significamus
præsentibus Literis Nostris quorum interest
Universis et singulis, Exhibitas Nobis fuisse
Nomine Famatorum Stanislai Reszkowicz
Alberti Piskatowicz Civium et Seniorum
Contubernii Ferrifabrorum conflagratæ Civi-
tatis Nostræ Clepardiensis ad Cracoviam
Literas authenticas infrascriptas, Sigillo
ejusdem Civitatis seu Magistratus commu-
nitas, sanas, salvas, illæsas, omniq suspitio-
ne carentes, continentes in se renovatio-
nem Ordinationis seu Articulorum cum
auctione et melioratione eorundem Con-
tubernii prænominati in locum conflagrato-
rum Privilegiorum per Magistratum Cle-
pardiensem factam, et conscriptam tenore
de verbo ad verbum sequenti Proconsul Advoca-
tus Consules Civitatis Sacræ Regiæ Majesta-
tis Clepardiensis, notum facimus præsentibus
quorum interest, Universis et singulis. Cum ad
affectationem Famatorum Contubernii Ferrifa-
brorum Clepardiensium Seniorum, tunc etiam

pro officii

pro officiis Nostris, bonum antiquum ordinem Civitatis retinentes, siquidem in conflagrationem ejusdem tempore Suetica invasionis excitata Contubernij praenominati Privilegia Ordinationes a Serenissimis Praedecessoribus Nostris largita, eadem violentia Ignis sublata sunt, ne idem Contubernium quod antiquitus seorsivis gaudebat ordinationibus dissolvatur porrectos per seniores dicti Contubernij Famatos Stanislaum Rzeszowicz et Albertum Piskatowicz Articulos, ut pote quorum in usu fuerunt, nec Privilegijs ac Libertatibus Iuribusve Civitatis contraria, authoritate officij Nostri renovare et firmare aequum duximus. Tenor autem eorum Articulorum talis. 1º Mistrzem Rzemiesta Kowalskiego kto chce zostac, tym sposobem do Cechu y srzodku Cechowego przychodzie ma. Naypierwey powinien u Mistrza tuteyszego Klepar- skiego Niedziel Dwanascie przerobic, dla tego zeby on Mistrz Swiadectwo o niem dat ze temu moze dosyc uczynie. Potym nagotowawszy Materyą do robienia sztuk powinien w Cechu zadac dwoch Mistrzow tegoz Rzemiesta, ktorzyby mu informa- cyą dali, ktorym ksztattem o sztuki zadac ma. Ktore zadanie kiedy od wszystkiego zgro- madzenia uczynione bedzie, ma potym zadac, zeby mu miysce do kowania y dwu Mistrzow do przyglądania roboty iego niszey opisaney naznaczono, ktorzyby Mistrzo- wie Swiadectwo dali, ze swą własną rę- ką te sztuke kowat, przy ktorych obliczno- sci z iedney sztuki zelaza ma urobie iedne siekierke wielką okrągłą leszną, nie tey sztuki ze- laza nie umnieyszaiąc, ani przyczyniaiąc, iedno zgoła zebyzoney sztuki siekierka wyfor- mowana była. Zosobna tez drugą siekierke wielką stalmarską tez z iedney sztuki zelaza. Potrzecie urobie ma Podkowę wielką z iedney sztuki zelaza dwakroc w ogniu zelazo ro- zgrzewaiąc, atę wszystkę robotę ma w cie

czterech niedzielach wyprawic. Zgotowawszy tedy
przed wszystkim Cechem pokaże, aby tak Starszy
iako y Młodszy rozsądek sprawiedliwy uczynili
iesli się takowa robota godzi albo nie; A iesliby
iaki niedostatek we wszystkich albo w iedney
sztuce naleziony był, tedy takowy Mistrz
powtore y potrzecie znowu robić powinien,
tak długo, aż dostatecznie będzie doswiadczo-
ny y pochwalony. Tenże ma Kolacyą Mistrzo-
wską sprawić wedle nakazania Braci Star-
szych także y Młodszych, a tam iemu oby-
czay zachowania. A gdyby ktory Brat powa-
żył się przy tey Kolacyi tumult iaki uczy-
nić, y szkodę iaką, albo zniewagę tedy powi-
nien karan bydź pod taką Kolacyą zacho-
wania Cechowego przepowiedziany będzie.
Zaczym wolno mu będzie robić kraty, o-
kiennice, drzwi żelazne y wszelką robotę
czarną, okrom pilowanych rzeczy. Iednak
Mistrzowski Syn Kowalski ktoryby Mi-
strzem chciał zostać, tylko poł sztuki ma
robić, to iest podkowę wielką y wszystkie
postempki odprawić, iako inszi odprawia-
ią, Także y Ten ktoryby Corkę Mistrzo-
wską w Stan Małżenski pojął, także
poł sztuki zrobić powinien, także y ten
ktoryby się z Wdową ożenił tegoż rzemiosła
y Cechu poł sztuki zrobić powinien. Ledo No-
wotny Mistrz Cechowy ma opatrywać Swie-
ce Brackie y Leytuch gotować na każde
Swięto przez wszystek czas poki drugi Mło-
dszy Mistrz nie będzie, na każde Suchedni
Leytuch gotować y Mary powinien, także
Swiece w każde Swięto na Mszy wielkiey
zaswiecać będzie powinien swą osobą, a gdy-
zby do tego przyiść nie mogł będąc wielkiey
trudnosci, tedy powinien prosić Braci Starszych
także y Młodszych, aby za dozwoleniem onych
mogł Chłopca swego do tego zostawić, także y na
Nieszpory powinien palić, y na inne uroczyste
Swięta, a gdyby nie był posłuszny y nie według tego
się sprawował, ile razow by swiec nie zapalił, tedy
za każdym razem powinien bydź karany fon-

tem wosku

tem wosku nieodpuszczonym. 3tio Mistrz też młody dziękuiąc ze służby powinien dać na Boże Ciało na beczkę piwa prostego do Cechu tamże poprawy sztuk złotych Dwanaście, które powinien wypłacić na cuganty także y na Schedni za uproszeniem Braci, wolno mu też będzie oddać y razem. kuAemu List od Urodzenia y od wyuczenia pokazać y Mieyskie Prawo przyiąć powinien. 4to. Starszych dwu na każdy Rok tym sposobem obierać maią, to iest z szedłszy się do iednego Starszego u którego Skrzynka Bracka na ten czas będzie, Bracia Młodsi iednego z tych Starszych którzy u Stołu zostaną, a ci także drugiego z Młodszych wybrać zgodnie maią, a iesliby się też Bracia zgodzili na onych którzy u stołu zostaną tedy ich prozbami uzyć mogą. 5to. Skrzynka Bracka u Starszego Przysięgłego á nie gdzie indziey chowana bydz ma. 6to Schadzka Braci wiakichkolwiek Sprawach tak Krola JMci iako też y JchMciow Panow Radzie albo też w własnych Sprawach swych, do Starszego Brata przy którym na ten czas Skrzynka Bracka będzie, na obesłanie Starszych bywać ma, a ktoby indziey się zeszli, albo też do Cechu nie przyszli, każdy z nich funtem Wosku ma bydz karan, z Bronią albo Oręzem do Cechu chodzić nie ma żaden pod winą funta wosku. 7mo Zaden Mistrz nie ma iedźiec iden drugiemu w robotę wtrącać, albo też ieden drugiemu Czeladzi odmawiać pod winą potkamienia Wosku, iesliby który z Mistrzow robotę niewarowną zrobił, á przyszłaby nan skarga, ma bydz funtem wosku karany. 8vo Taiemnie które się w Cechu trafiaią maią Bracia wiernie chować pod winą funta Wosku. 9no Na obesłanie Mistrza Starszego każdy Młodszy Brat przyiść ma pod winą funta Wosku. 10 Sprawiedliwości każdy z Mistrzow y Towarzyszow ieden z drugiego mianowicie w tych rzeczach które się ich Cechu dotyczą powinien naypierwiey w Cechu dochodzić, A któryby opuściwszy Cech do JchMciow Panow Radziec albo do Pana Woyta pozywał, takowy dwiema funtami Wosku

ma bydź karany. Wszakże od wynalazku Starszych do IchMć Panow Radzice Appellacya każdemu wolna bydź ma, Albo też iesliby się Sprawa w Cechu odprawić nie mogła ma bydź do IchMć Panow Radzice odesłana. Nowotnego iesliby się co między Bracią przytrafiło ma bydź przez wynalazek Braci wszystkiey sądzono y karano. 11mo Zaden się przytym Mieście nie ma ważyć roboty kowalskiey robić, oprocz Braci Cechu Kowalskiego ani robotę zkąd inąd nie przekupować, tak podkowami iako y ufralami, także y robotę insze czarną ktorą tu robią przy Cechu Kleparskim, Także partacz żaden nie ma się ważyć robić tu przy tey okoliczności Miasta tutecznego to iest Kleparza, tak na Gruntach tutecznych Mieyskich, iako y na Duchownych ani na Szlacheckich, gdyby się takowy znalazł tedy ma bydź zabrany z dozwoleniem IchMć Panow Radzice, także z dozwoleniem Wielkorządowym. Albowiem gdyby kto roboty nawiozł, takowa robota zabrana ma bydź do Cechu kowalskiego połowa na Wielkorządy połowa do Cechu, także y żelaza roznego tak cetnarowego iako y snopowego nie ma żaden Mieszczanin wprzod zakupować onegoż aż Bracia nayprzod sobie nakupią, gdyby się ważył przeciw tym Prawom y Przywileiom Mieszczanin postępować, tedy pozwawszy go przed IchMć Panow Radzice, iako z Dekretu ichże będzie osądzony, tę winę wykonać powinien. 12mo Do Pogrzebu umarłych także y na Załobną Mszą za obesłaniem Starszych wszyscy zniść powinni, aktoryby nie przyszedł winy groszy trzy do Skrzynki przepada. Wszakże gdyby za słuszną przyczyną niemogł przyiść powinien przez Małżonkę swą od Starszego dozwolenie wziąść, a od noszenia ciał zmarłych Mistrzow Bracia w Cechu podeszli maią bydź wolni, wpowietrze zaś okoliczne wszyscy maią bydź od tego wolni, a z Skrzynki Cechowey zapłata bydź ma ludziom do tego sposobnym. 13tio Zkądkolwiek by był tak obcy iako y tuteczny ktoryby w Cechu kowalskim niebył, nie ma tu na Kleparzu y przy Kleparzu rzeczy kowalskich ktore tu robią przedawać, 14to Niewarowney roboty swey nie ma żaden kupcedarin wykładać w Jarmarku, aż pierwey Starsi kowale one oglądaią, aktoby inaczey czynił ma bydź takowa robota do Cechu z dozwoleniem IchMć Panow Radzice przez Starsze kowalem

Zabrana

zabrana 15to. Towarzysz od Mistrza swojego u kto-
rego robi nie ma odchodzić, azeby mu przed tym
Dwie Niedzieli wypowiedział, także też ma u-
czynie y przed Swięty przed Jarmarkiem na
trzy Niedziele, nie ma bydz dane odpuszcze-
nie, a iesliby okrom odpuszczenia odszedł al-
bo czym Mistrzowi przewinił, ma bydz ia-
wnie przed wszystkiemi opowiedziany, w
Poniedziałek albo winszy dzień ktoryby
Towarzysz przez słuszney przyczyny nie
robił traci wachlon Tygodniowy 16to Na po-
grzeb Mistrzowski powinni Towarzysze iść y
ciało do grobu niesc czego iesliby ktory nieuczy-
nił, albo tez po pogrzebie do roboty zaraz
się nie wrocił traci wachlon Tygodniowy
do Brackiey Skrzynki 17mo Uczeń kazdy ma
się uczyc według umowy Mistrzowskiey uczy-
niony, a ma dać Złotych dwa gdy będzie na
Rok wiednany, a gdy na dwie lecie Złoty ieden,
także gdy go wolnym będą mieli czynie, tedy
Złotych dwa powinien dać do Skrzynki, Pisarzo-
wi Groszy szesc, a ktory na Ćwierć Roku ten ma
Złotych trzy dać. A gdy za Towarzysz wstać
ma, powinien go Mistrz przed wszystkim
Cechem oznaymie ze mu w Rzemiosle dosyć
uczynił, a obyczay ma bydz powiedziany iako
się sprawował. 18vo Reganty co cztery Niedziele
powinny bydz zaciągnione, tam kazdy Brat
powinien dać do Skrzynki po Groszu, a gdyby
Brat omieszkał, kiedy iuz skrzynka będzie
otwarta powinien dać Groszy trzy do Skrzynki.
A gdyby tez był zaciągniony Regant postawszy
przez Małzonkę swoię, tedy powinien pro-
sic o veniam, y takowy iuz nie będzie ka-
rany, także y w mięszkaniu iesliby ktory
Brat drugiego podnazał, powinien bydz
karany trzema funtami Wosku. 19no
Gdyby tez Karbownika ieden drugiemu
odiął y wział się takowey roboty robić, te-
dy ma bydz karany dwiema funtami
Wosku. Do tego Małzonka pozostała
po Nieboszczyku gdy się sprawować będzie

pięknie, powinna będzie zamiesto robić chowa-
iąc Czeladkę dla pożywienia, á gdyby Czeladzi
było skąpo, tedy kędy dwoch będzie u Magi-
stra czeladzi, tedy powinno iey iednego dać
ktoryby był na Magisztrowskim miey-
scu. 2do Do tego na Boże Ciało na Procesyą
także na Oktawę Bożego Ciała powin-
ni Braćia dwa Młodzi postać do zbroi,
także y Braćia insi wespołek zszedszy
się do Cechu tamże pod winą dwu fun-
tow Wosku iść na Procesyą z Muszkie-
tami Cechowemi porządnie, albo tez ze
swoiemi. Ktoryby Brat taki nieposłusznym
był, tedy powinien bydz dwiema funta-
mi wosku karany. Do tego gdyby tez
z Cechu Krakowskiego chciał przystąpić
do Cechu Kleparskiego, tedy powinien także
potsztuki robić, y tam tez powinien wszy-
stkiemu dosyć uczynić iako y insi Braćia.
3tio Aby żaden Mistrz nieważył się Stel-
machowey roboty przyimować, starym żela-
zem kować ani kolasy ani Rydwana ani
tez karet pod winą kamienia wosku, gdy-
by tez Mistrz Cechowy robotę kupił partac-
ką bez wiadomości Starszych y wszystkiey
Braci, będzie powinien puł kamienia
wosku dać, także gdyby się tez trafiło
podczas złey drogi, żebyśmy węgla dostać
nie mogli, tedy ktokolwiek przywieźć
a ieden Brat miałby to wszystko zaku-
pić powinien będzie z drugiemi Braćią
społecznie dzielić pod winą kamienia
wosku, kiedy Mistrz przyimie Ucznia
powiniengo Braciey opowiedzieć we
dwie Niedzieli, a ieśliby się złą powinno-
nością przetrzymał winien będzie ka-
mienia wosku. 4to Gdyby tez fur-
man albo chłop winien był Bratu
ktoremu za robotę, y niezapłaciwszy iey
insza

inszy u drugiego Brata robic kazał, tedy ten Brat, ktoremu winien ma isie do Starszego prosząc go, yżeby tey roboty wydawać nie kazał poki by mu niezapłacono. Quibûs quidem Articulis Officium Nostrum Consulare diligenter examinatis, et perpensis, nec in eis quidpiam animadvertentes quod in praejudiciu Jurium Nostrorum Communium aut aliorum Contuberniorum esset, in eosdem consentiendum esse duximus, prout per praesentes /: salva eorundem per Sacram Regiam Majestatem Dominum Nostrum Clementissimum approbatione :/ consentimus, renovamus, et eandē Ordinationem manutenere promittimus praesentibus ad id mediantibus. Ex Prothocollo Actorum Officij Consularis Clepardiensis desumptū et extraditum Die XXV Januarij Annô Domini Millesimô Sexcentesimô, Sexagesimô Primô. (L. S.) Locus Sigilli. Atq́ Supplicatum Nobis Nomine Supranominatorum Seniorum et totius Contubernij Ferrifabrorum Clepardiensium, ut insertas Ordinationis et Articulorum Suorum Literas, Authoritate Nostra Regia tum innovare, tum confirmare dignaremur. Cui Supplicationi Nos benigne annuantes, pristinumq́ Ordinem Civitatis Nostrae Clepardiensis conservantes, praeinsertas dicti Contubernij ordinationis Literas in omnibus earundem Punctis, Clausulis, Articu-

lis, necnon atq adeo toto sensu renovandas confirmandas et approbandas esse duximus, uti quidem renovamus, approbamus, et confirmamus praesentibus Literis Nostris. Decernentes easdem, in quantum Juris est usuq earum habetur, vim ac robur suum perpetuo habere debere. In cujus rei fidem praesentes manu Nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum in Oppido Czestochoviensi Die V.ta mensis Februarij Anno Domini MDCLXI. Regnorum Nostrorum Poloniae XIII. Sueciae XIV. Joannes Casimirus Rex. Andreas Miaskowski Abb. Ped. Regens Canceli. Regni. Locus Sigilli pensilis Majoris Cancellariae Regni. Supplicatumq Nobis esse per Certos Consiliarios Nostros Lateri Nostro assidentes nomine et pro Parte Famatorum Seniorum totiusq praedicti Contubernij Ferrifabrorum Civitatis Nostrae Clepardiensis, ut praeinsertas Literas approbare confirmareq dignaremur. Nos itaq Augustus Rex supplicationi eorum uti justae benigne annuentes, easdem Literas approbandas et [?] cum istis ad Articulos suprascriptos adjectionibus videlicet ad Articulum Ultimum Poniewaz Cech kowalski Kleparski niemoze się dokupic zelaza [?] przed podkupuiącemi, a od podkupuiących musi kupowac, przeto od Cechu zelaza kto zakupuie na handel

niech płaci

nicił płaci do Cechu Kowalskiego po Groszy
Dwanaście. Item ad Articulum 13tiu
Tenże Cech Kowalski Kleparski wol-
ność mieć będzie Kolaski, karety, Wozki
kute y przedawać dla wygody rożnym
Stanom. Item aby Bracia Cechu Ko-
walskiego przy Sessyach trzeźwość
zachowywali, a ktoryby się z nich upił
y hałasy w Cechu robił, potkamie-
niem Wozku do Dyspozycyi Cecho-
wey ma bydź karany; confirmandas
esse duximus, prout de Suprema Po-
testate Nostra Regia in omnibus
earum punctis, Clausulis nexibus,
Ligamentis, conditionibus et articu-
lis, una cum praedictis adjectioni-
bus approbamus, confirmamus et
ratificamus, easdemq vim et robur
perpetuae firmitatis obtinere debere
declaramus, praesentibus Literis No-
stris. In Cujus rei fidem praesentes ma-
nu Nostra subscriptas Sigillo Regni
communiri jussimus. Datum Var-
saviae Die 14ta Mensis Januarij Anno
Domini MDCCLIV. Regni vero Nostri
XXII. Annô Augustus Rex Confirma-
tio Articulorum Contubernij Ferrifabro-
rum Clepardiensium. Joannes Kłos-
sowski Canonicus Cathedralis Premysli-
Cory S. R. Mttis Sigilli Regni Secretarius mp.
Post Cujus Privilegij Sacrae Regiae Maje-
statis ad Acta praesentia ingrossationem
originale offerentes ad se receperunt et
de recepto Cancellariae Officij praesentis qui-
etarunt.

Pro Parte DD Ferrifa
brorum Clepardien-
sium Privilegij Sᵃᵉ
Rᵃᵉ Mttis introducenti.

Oblata

In Officio Consul.
Clepardiensi Anno
Domini 1755to

Cech Kramarski
Contubernium Institorum.

My Burmistrz i Rada Miejska J. K. Mości Stołecznego
Krakowa, wiadomo czynimy komu o tem wiedzieć należy, iż prze-
stąpili przed nami Sławetni Balcer Fiałkowski, Piotr Stabonio-
wicz, Wojciech Kuszakowicz, Stanisław Sołtysowicz, Grzegórz
Drozdowicz, Jakób Rytter mieszczanie i Kramarze Krako-
wscy abyśmy dobry między niemi porządek oraz i Zgromadzenie
ich ustanowili. Ponieważ jako każde Królestwo i Państwo zgodą
i jednością stoi, na niej swoie fundamenta zakładając tak i
Miasto Kraków na tym się zasadza, aby pokój miłość i
jedność między obywatelami i Sąsiadami zachowało. Gdyż
Concordia res parvae crescunt, discordia maxime dilabuntur.
Przeto że tako zobopolne i zgodne między Kramarzami
Mieszczany Krakowskiemi zawarło się Zgromadzenie do
którego unitis et concordibus concurrunt animis, prosząc aby-
śmy im punkta i Artykuły do Zgromadzenia tego kup-
ieckiego należące postanowili i pisać kazali. Widząc My tedy
rzecz słuszną i temu Miastu potrzebną, tudzież przychylając się
do Ich prośby takowe tego nowo zawartego Zgromadzenia się
(Salwa J. K. Mości Pana Naszego Miłościwego approba-
cyą) uczyniliśmy i postanowiliśmy Ordynacyą:
Najprzód Aby każdy Kramarz który towarem do tego ku-
piectwa należącym bawi się i bawić się będzie, nie ważył się
na Żydowskim targu i gdzie indziej w Krakowie z towarem
swoim Kramarskim zasiadać, i go wykładać, póki się nie
wywiedzie że nie jest Poddanym Szlacheckim i od Urodzenia
i dobrego Urodzenia zachowania Listu nie pokaże słusznego

do tego póki

Miejskiego Krakowskiego Prawa nie przyimie, gdyż żadnemu ktoryby Prawa Miejskiego Krakowskiego nie miał, nie wolno będzie handlu takowego w Krakowie nikędy prowadzić, ani Towarów na przekup Mieszczanom Kramarzom Krakowskim wszelako do Miasta Podatki i Ciężary ponoszącym w pojęzmeniu przeszkadzaiące skupowaic pod zabraniem takowego towaru ktorego części jedna Nobili ac Spectabili Magistratui Cracoviensi, druga do Skarbu Miejskiego Krakowskiego, a trzecia do Zgromadzenia nowo nastaiącego Kramarzów Krakowskich na potrzeby tegoż Zgromadzenia należeć ma. Toż się ma rozumieć i o tych wszystkich ktorzy kolmiki navynie Tokarskie drewniane, puzdra, kałamarze, talerze, nici, sznurki, tasiemki, fajfki, Cybuchy, przedaią, ci do tej Kongregacyi Kramarskiey należeć maią. A ktoryby nie był w niey i Miejskiego Prawa nie miał /wyimuiąc z tego Ubogie Wdowy/ takiemu nie wolno będzie powienionym towarem handlować i ma mu to bydź przez Urząd zabroniono.

Druga Wolno będzie Kramarzom Mieszczanom na Żydowskim Targu z Towarem swoim Kramarskim zasiadaiącym, i innym w tymże Zgromadzeniu będącym iako i inszym Panom Kupcom Krakowskim noże Cudzoziemskie rożnego gatunku /jakich Nożownicy Krakowscy nie robią i robić nie umieią/ takie i Góralskiej roboty do Kuchni wszelakiego Stanu ludziom bardzo potrzebne bez wszelakiego Nożowników Krakowskich impedimenta przedawać, a ponieważ Nożownicy Krakowscy zabraniaią, aby Kramarze Krakowscy Partackiej roboty Nożów nie przedawali, tedy ciż Nożownicy Krakowscy powinni będą tymże Kramarzom Krakowskim Nożów dobrych Mało- wych roboty swoiej z widelcami

co potrzeba za pieniądze dodawać, a Kramarze Krakowscy
pomimo je będą kupować. A jeśliby zaś Nożownicy Krakowscy
dodawać im takowych Nożów nie chcieli, tedy wolno będzie
Kramarom Krakowskim opowiedziawszy się wprzód Urzędowi
Krakowskiemu Radzieckiemu, i wziąwszy od niego pozwole-
nie gdzieindziej podobnych nożów nabywać toż się ma i o Grze-
bie~~[...]~~ [nnikach] Krakowskich rozumieć

Trzecia Ponieważ wszelakie Zgromadzenie gdy od Służby
Bożej zaczyna, tedy Jm Pan Bóg Błogosławić raczy. Życząc
My tedy, aby i temu Zgromadzeniu Pan Bóg błogosławił Wszech-
mogący wkładamy na tez Zgromadzenie aby Ołtarz w
Kościele Panny Maryi w Rynku Krakowskim będącym
mieli i ów według zwyczaju inszych podobnych Zgromadzeń
potrzebami opatrywali i Nabożeństwa swoje Sześćdniowe
przy nim jako najprzystojniej odprawowali.

Czwarta Aby Starszych z pośrodku siebie Czterech co rok
wstąpiwszy w Post ludzi dobrych, i statecznych obierali, którzy-
by Rządu dobrego w tymże Zgromadzeniu przestrzegali i pilno-
wali. A gdyby się między niemi co nieprzystojnego stało zeby-
nobili ac Spectabili Magistratui Cracoviensi odnosili albo raczej
do wiadomości podawali pod Winą Sześciu groszy, która ma
należeć Nobili ac Spectabili Magistratui Cracoviensi.

Piąta Wolno będzie Mieszczanom Kramarom Krakowskim w
tymże Zgromadzeniu będącym Grzebienie Cudzoziemskie
i takich Grzebieniarze Krakowscy nie robią, i robić ich nie umieją
to jest Wrocławskie, Lipskie, Noremberskie, i Węgierskie,
także i ~~Szpilarską~~ [iglarską] robotę przedawać w czem im także Grzebien-

niż tylko Szpilarze

Krakowscy nie maią przestrzegać

Szósta Powinnaż to Zgromadzenie Kramarzów Krakowskich
samych tylko Mieszczan i Mieszczek Krakowskich iest postano-
wione, i na potym trwać będzie, którzy Towary swoie w Krak-
owie pod Juryzdykcyą Miejską Krakowską przedawaią, i Podatki
wszelakie do Miasta płacić, takze ciężary ponosić będą, tedy też
do żadnej inszej nikt z tego Zgromadzenia nie będzie mógł
bydź pociągany (sub poena Evocationis in omnibus Causis Juris-
dykcyi tylko jako Prawo mieć chce.) do Magistratu Krako-
wskiego Salvis in Causis appellabilibus do Sądu Króla JMci
gravatum se sentienti appellatione manente ad Decretum Urzędu
Radzieckiego Krakowskiego

Siódma Aby nikt inszy tylko ten który na Miejskie Prawo
i iest Kramarzem i do tego Zgromadzenia w Regestr wpisany,
Towarów do Kramarzy należących w Krakowie i na inszych
wszystkich Juryzdykcyach przy Krakowie będących nie
przedawał, Tassów i Towarów swoich nigdzie niewykładał pod przepad-
kiem i zabraniem cum scitu et expressa voluntate JMci
Pana Burmistrza Krakowskiego nunc et pro tempore rezydu-
iącego, wszystkiego Towaru. A iż się znaydują różni Bieganowie
Pielgrzymowie i Przechodniowie, co do Rzymu, do Pragi, do Wiednia
do Wrocławia i po innych Kramach nie będąc Mieszczanami Kra-
kowskiemi towary skupuiąc chodzą, a potym te Towary do Mia-
sta Cła od nich żadnego i Miastu należącego nie zapłaciwszy
różnemi sposobami do Miasta przenoszą i po różnych Klasztorach
Kamienicach różnym ludziom (przez co iest wielka szkoda Mia-
stu) przedaią. Tedy gdyby

Tedy gdyby się który z takowych ludzi znalazł, któryby takim sposobem w nabywaniu i sprzedawaniu Towarów Kramarskiego sobie postępował i przeświadczony o to był, o takim ktokolwiek się dowie Jmu Panu Burmistrzowi Krakowskiemu pro tempore będącemu, aby dawał znać, żeby mógł być do więzienia wzięty, i Towar mu zabrany.

<u>Osma</u> <u>Szkodzi</u> ludzie i sami Kramarze, którzy do cudzej ziemi pa takie Towary Kramarskie chodzą, jeżdżą, aby gdy ich przyniosą albo przywiozą nigdzie indziej one składali (jeżeli na przedanie będą) tylko na Smatruzie Wielkiem Miejskiem a PP Starszym tegoż Zgromadzenia Krakowskiego o nim dawali znać, którzyby tym Towarem Bracią wszystkie, ieżeli na przedaj będzie podzielili daiąc im do dalszego pożywienia sposób i pomoc, ieżeli tego, który Brat potrzebować będzie Salvis Juribus PP Kupców et Contuberniorum takiemiż Towarami handluiących.

<u>Dziewiąta Aby ci wszyscy Kramarze Mieszczanie Krakowscy którzy na Żydowskim Targu i kędy indziej siedzą i Kramy swoje różnie maią, lub Małkowszki iakoto: Kamieniarze Tokarze Malarze, Drukarze, Cymbaliszowie, Murzcy, Słoniniarze i insi którzyby na potem do tego Zgromadzenia nastąpowali i Kramy takie Kramarskie mieli, aby zawsze do tego Zgromadzenia na Schadzki przybywali</u> i wszystkim Kondycyom dosyć czynili pod Winą Kamienia Wosku do Zgromadzenia Nowego Kramarskiego oddania

<u>Dziesiąta</u> Aby wszystkie wdowy Mieszczki Krakowskie, które na tym Żydowskim Targu za Nieboszczyków swoich Mężów siedziały i teraz siedzą nie inszym towarem tylko tym w miejscu należytym bawiły się

i ow przedawały Gorzałkę i innych likworów na tychże miejscach nie przedaiące, żadnych towarów, futurów, nie czyniące, pod Winą trzech grzywien, których połowica Nobili ac Spectabili Magistratui a druga połowica Zgromadzeniu temu należeć ma.

Iedynasta. Aby żadna Białey płci Osoba Męża maiąca na schadzki tego Zgromadzenia nie przychodziła, oprócz Wdów, ieżeliby chciały iednak żeby się skromnie pod Winą dwóch grzywien, których połowa Nobili ac Spectabili Magistratui a druga temu Zgromadzeniu należeć ma, na tey Schadzce się zachowały.—

Dwunasta. A iż pod Kościołem Wszystkich Swiętych znaydują się luźne Osoby, które przy Murach tamże sobie stawiaią i na nich Towarki swoie jako to: Obrazki Cudzoziemskie Papierowe i Pergaminowe, także Noże różne, Paciorki, pierścionki, Grzebienie i insze do Towaru Kramarskiego należące rzeczy nakładaią albo przy Murze do Sznurków przypinaią, tedy i ci iako i inni wszyscy do Zgromadzenia tego nowo postanowionego należeć powinni. A ieżeliby się taki któryby temu przeciwny był znalazł, to iest: Mieyskiego Prawa nie przyiął i do Zgromadzenia tego nie wpisał się, takiemu ma bydź wykładania i przedawanie pomienionych Towarów przez Urzędy nakazyte zabronione i Towary tego zabrane, których połowica temu Urzędowi co ich zabierze, a druga połowica temu nowemu Zgromadzeniu na potrzeby Zgromadzenia należeć ma. Panowie Kupcy zaś pod Kościołem Wszystkich Wszystkich w Kramach siadaiący tym luźnym Osobom protekcyi żadney, pod Czternastą grzywien dawać nie będą powinni.

Trzynasta Aby według postanowienia, jako się z dawna zapisane i udzielono na tym Żydowskim Targu którekolwiek miejsca a post decessum illorum, aby nikt inszy onych nie osiadał tylko Mieszczanin i Kramarz albo Mieszczka i Kramarka Krakowska; a podatków nigdzie indziej nie opłacali tylko ad aerarium Publicum Civitatis, jako było jest i będzie constitutum, ażeby na te miejsca zapisy a Nobili et Spectabili Magistratu otrzymywał. —

Czternasta A iż niewierni Żydzi Noże różnego gatunku pospolitkiem także igły, szpilki, Chustki, Naparstki, metalle, tasiemki, na Tokach między Kramami Kramarzów Krakowskich podbieraiąc im pożywienie i cało ich mieszcz obraciaiąc przechodząc się, przedaią, Tedy zapobiegaiąc dalszemu zniszczeniu pomienionych Kramarzy, wszelakie Czasy w Miasta ponowieycych supplikuiemy pokornie J. K. Mości Panu Naszemu Miłościwemu, żeby pomienieni Żydzi w pożywieniu Kramarzom Mieszczanom Krakowskim nieprzeszkadzali i w rzeczy ich do ostatka nie obracali.

Pietnasta Starsi Kramarze maią tego przestrzegać, aby doglądali Kramarzów innych, którzy extra muros mieszkaią i Towary różne Cudzoziemskie do miejsca od tych towarów eta miejskiego Krakowa przenoszą, aby takowemu Towar był zabrany za Konsensem Nobilis ac Spectabilis Magistratus Cracoviensis, którego towaru jedna część na Ratusz Miejskie, druga Nobili ac Spectabili Magistratui a trzecia Zgromadzeniu Kramarskiemu ma należeć. —

Szesnasta Żeby żaden Kramarz nie ważył się przedawać po Klasztorach po Kamienicach Towarów żadnych, ale którykolwiek

będzie miał takowy Towar

tedy ma Starszym tego Zgromadzenia oznajmić o swoim Towarze
A Starsi tego Zgromadzenia maią pomiędzy Braci swoiey, aby ten
towar kupili i między się rozdzielili. A ieżeliby się ten przychodzień
ważył takowy towar przedawać, tedy indziey ma bydź karany
Konfiskatą, którego iedna część Nobili ac spectabili Magistratui
Cracoviensi druga do Skarbu Miejskiego Krakowskiego a trzecia
do tego Zgromadzenia Nowego należeć ma.

Siedmnasta A ieżeliby który z Kramarzów w Bramach po Ulicach
i pod Kamienicami z towarem swoim siedzący pomienionemu Zgro-
madzeniu Krakowskiemu posłuszny bydź niechciał; maią na
niego Nobili ac Spectabili Magistratu Cracoviensi żądać
sprawiedliwości, aby po niego z Ratusza posłano, który za niepos-
łuszeństwo ma bydź karany grzywną iedną Polską pieniędzy
i funtem Wosku. Ale Krakowskim Kramarzom i Miejskim maią
być wolno na wszelkiem mieyscu przedawać, a ta Grzywna Urzędowi,
wosk zaś Zgromadzeniu należeć będzie.

Osmnaste Przechodniey alias Luźni ludzie, chłopcy którzy łażą mogą
albo Przemiotła nosić a po Mieście i Kamienicach rozmaity towary.
jakoto: Obrazki, paciorki, Noże, i inne rzeczy do Towaru Kramar-
skiego należące przykwie Żydowskie, takowym aby był Towar
zabrany i Konfiskowany którego iedna część Nobili ac spectabili
Magistratui Cracoviensi, druga do Skarbu Miejskiego Krakowskiego
a trzecia do Zgromadzenia tego Nowego Kramarskiego na potrzeby
tego należeć ma, wyiąwszy iednak ułomnych, którzy sobie nie mogą
zarobić Sztuki Chleba i zasłużyć przynaleiąc nie inny Towar iak
tylko Obrazki Krakowskie nosić i po Mieście a nie inne.

Dziewiętnaste Ieżeliby który Brat był obeslan na Żałobną Mszę

albo do

albo do Zgromadzenia Kramarskiego a nie przyszedł, tedy ta-
kowy ~~[illegible]~~ przewinny Grosz sześć do skrzynki tyle razy, ile się dopuści, a
ieżeliby go nie było, ma na żałobną Mszę posłać Offerty szeląg ieden.

Dwudziesta A gdzieby się trafiło w pilney sprawie też w Sᵗᵒ Pᵒ
Mocii albo w Miejskiey potrzebie, żeby do zgromadzenia obesłano a
ktoby nierychło przyszedł, ten aby dał pomienionego Grosz
Dwa.

Dwudziesta pierwsza Jeżeliby kto do Zgromadzenia, gdzie się
Starsi schodzą przyszedł z Szablą albo bronią albo z Obuchem, albo
w Gospodzie iaki swar zaczął, albo żeby się nie przystoynie sprawował,
takowy ma bydź karany dwiema funtami wosku

Dwudziesta ~~druga~~ wtora Jeżeliby który Brat, ieden drugiemu co niepo-
czciwego i sromotnego przymówił, albo ieden drugiemu złodziejstwo
zadał albo czymkolwiek poczciwości iego naruszył, a ten któryby
był od drugiego urażon ktory, nieuczciwemi i pomówieniem nie
słusznym a zawiedzył by to ludźmi, tedy o takowe obelżenie
i pomówienie takowy będzie odesłany, do Sądu PP Radzieu
Krakowskich, aby się tam uważnemu sprawił

Dwudziesta trzecia Kto raz będzie zostawiony Mieszczaninem Kra-
kowskim rzędem aby go do tego Zgromadzenia Kramarskiego
nowego przyięto i w Katalog tego Zgromadzenia wpisano, ma
dać do tego Zgromadzenia za przyięcie wpisanie Czyrwonych pięć
a osobno Panu Pisarzowi tego Zgromadzenia, co go wpisze Grosz
Osiemnaście. Kolacyi iednak żadney iuż sprawować nie będzie
powinien.

Dwudziesta czwarta A ktoby sięważył tajemnice z Kongregacyi
Kramarskiej wynosić lub Starszy, lub Młodszy brat, tedy ma
bydź karany

Pod Kamieniem Wosku pierwszy razą a drugi raz Siedzeniem za Drzwiami do czasu podług woli Starszych i zupełnego Zgromadzenia Kramarskiego.

Dwudziesta piąte A ktoby się w tej Kongregacyi Kramarzów Krakowskich nieposłuszny przeciwko... albo na procesyi pod czas Święta Bożego Ciała lubo w Oktawie lubo ina innym Akcie Publicznym według rozkazania Urzędu Ich Mciów Panów Radziców Krakowskich niebył, takowego w Chadrze Kongregacyi Krakowskiej aby karano Salva appellatione do Ich Panów Radziców Krakowskich manente.–

Dwudziesta szosta. A ieżeliby który Brat z Zgromadzenia tego Kramarskiego Nowegoważył się potajemnie od przechodniów Towar jaki Kramarski bez wiadomości Starszych kupować, i ow stryca do Miasta przenosić, takowy ma bydź karany przepadkiem tego wszystkiego towaru kupionego i potajemnie do Miasta wniesionego, którego część jedna Nobili ac Spectabili Magistratui druga Aerario civitatis a trzecia Niniejszemu Nowemu Zgromadzeniu Kramarskiemu należeć ma.

Dwudziesta siódma A iż każde Zgromadzenie i Cechy w Mieście Krakowie będące dla odprawowania solennych Procesyi i Aktów Publicznych Chorągwie i Bębny swoje maią, tedy i temu Zgromadzeniu także dla pomienionych Aktów publicznych odprawowania Chorągiew swoje i bębny mieć pozwalamy, a te, aby według zwyczaju przy Prymaciu tego Zgromadzenia którego doroćnie obierać jako i inszych Starszych będą, zostawać prawo maią. Pod czas zaś tych Aktów, aby wszyscy tego Zgromadzenia porządnie za

Marszałkami i

inszemi potrzebami do tego należącemi pod Winami surowemi starali, których mijsce po Panach Kupcach Krakowskich naznaczamy.

Dwudziesta Ósma. Aiżby się te Artykuły wyżey opisane wszystkim do tego Zgromadzenia należącym wiadome były, tedy aby ie Pisarz tego Zgromadzenia na każdy Kwartał przy Zgromadzeniu wszystkim na Seyi, która ma bydź za wiadomością i pozwoleniem Jmci Pana Burmistrza Krakowskiego pro tempore będącym jako wyraźnie głośno, pomału, dla wyrozumienia samym Braci tego Zgromadzenia czytał, naznaczamy.

Dwudziesta Dziewiąta. Jeżeliby się kiedy trafiło żeby Brat tego Zgromadzenia Kramarskiego albo Małżonka, którego brata, albo dziecię lub nieletnie lub dorosłe, którego Brata tego Zgromadzenia w Ubóstwie Zmarło, żeby nie było ich czem pochować, tedy powinni będą Stany [Kramarskiego Kontem Zgromadzenia] ~~tegoż~~ Zgromadzenia albo ze Skrzynki tegoż, takowemu Pogrzeb sprawić.

Nakoniec Cokolwiekby pożytecznego potym temu Zgromadzeniu Kramarskiemu Krakowskiemu, wedle czasu i potrzeby wynaleziono bydź mogło to wszystko dla dobrego porządku postanowić między sobą będą mogli, Salva approbatione tako Nobilis ac Spectabilis Magistratus Cracoviensis jako też Jo Kro Mości Pana Naszego Miłościwego, która to ordynacya Zgromadzeniu Kramarskiemu dla dobrego między niemi postanowienia porządku i Jednostajnej zgody nadana Salva approbatione Jo Kro Mości in perpetuum między niemi trwać ma. Na co dla lepszej Wiary pieczęć przy przyciśnieniu

pieczęci

Naszej Sekretarzowi i Pisarzowi Naszemu podpisać rozkazaliśmy. Działo się w Krakowie na Ratuszu Dnia Piątego Miesiąca Marca Roku Pańskiego Tysiącznego Sześćsetnego Osmdziesiątego Czwartego. —

Ten przywilej ~~jest~~ zatwierdził Jan III. Sobieski król Polski dnia 6 Kwietnia 1684 roku w Jaworowie,, August II następca jego podpisując go roku 1697. dnia 19. Grudnia że jeszcze dla kramarzy krakowskich dodał artykuły:

1º. Aby ci wszyscy, którzy kramarskie towary na pojedynek przedają w kramach i po różnych miejscach osobliwie miejskich należeli do zgromadzenia kramarskiego z Suchedni należące, oraz i zarazem płacili

2º. Aby pomienionym kramarzom wolno było kupować towary u obcych kupców różnych i one przedawać w swoich kramach bez impedymentu różnych cechów —

3º. Aby kramarze mogli bezpiecznie wino wszelki także cudzoziemskie jako i krakowskie bez zabronienia kapsamonitów przedawać. —

4º. Aby pomienieni kramarze na każde Suchedni, każdy z nich na różne potrzeby kongregacyi dawał po groszy 8.

5º. Aby ci którzy kolwiek do kongregacyi wstępują dawali wstępnego w wyżej specyfikowanych artykułach kwotę i należytą kollacyą dla Braci sprawili —

podpisano August Król. —

Cech Krawiecki
Contubernium Sartorum

Artykuły do dobrego Rzadu w Cechu Krawieckim Krakowskim zgodnemi głosy przez Cech zupełny Krawiecki Krakowski w Gajnym Cechu dnia Szóstego Miesiąca Lutego Roku Pańskiego Tysiącznego Siedmset„nego Pięćdziesiątego uchwalony. - Pierwszy Zgodnemi ustanowi„li głosy aby po śmierci ktorego kolwiek Brata Majstra Cechowe„go do niesienia Ciała iego Najmłodsze, Sześciu Braci Cechowych, ktorych pierwszy Starszy naznaczy niewymawiali się, ale za ob„wieszczeniem Pierwszego Starszego przez Posła zaraz szli, a to pod winą trzech funtów Wosku, salva Legalitate Choroby, lub niebytno„ści w Krakowie. Drugi. Aby żaden z Braci Majstrów Cechowych na każdej Sessyi Cechowej nieważył się w Wotowaniu Starszych turbować albo przeszkadzać, y żadnym słowem bez uproszonego Veniam do mówienia od pierwszego Starszego wyrywać się, lub to, że Skargą lub jaką kolwiek potrzebą, ale otrzymawszy Veni„am ma przed Stół Starszych wyniść, y tam Skromnie swoię opowiedzieć a to pod karą, kto jest funtem [illegible] potrzebę Cechową mającą być złożoną. -

Trzeci aże po teraznieysze czasy Partacze po różnych Konwentach między murami Miasta Krakowa zostających, ukrywaiący się Chło„pców różnych do Nauki takowych Partanin przybieraią, y onych po różnych Jurisdikcyach y Miasteczkach wypisuią y wyzwalaią zgodnemi głosy postanowili, aby odtąd nigdzie indziey wypisywani y wyzwolani niebyli, tylko u Starszych Cechu Krakowskiego Krawieckiego na ten czas będących pod nieważnością takowe„go wypisu y wyzwoleń na innych Jurisdikcyach y Miasteczkach uczynionych y owszem za takiemi Cech Krakowski Krawiecki Trybunał powinien pozostać, aby w Cechach w szelkich Miast y Miasteczek żadnego miejsca niemieli y za wypisanych y wyzwolo„nych poczytani niebyli. Czwarty Gdy się trafi Wakans miejsca

przy stole Starszym lub przez Śmierć lub przez wolną uczynioną Rezygnacyę, albo Recess od Robienia dalej Rzemiosła tego przez którego kolwiek Brata Magistra Starszego uczyniony; na miejsce Tego niektóżnny tylko Panowie Starsi przyięgli na ten Rok będący w dzień sam Elekcyi zwyczajney obierania wszystkich Starszych powinni podać tych wszystkich Kandydatów którzy się do nich odezwą lub o to starać się będą na miejsce Tego do Elekcyi Całemu Cechowi przez Vota obierania z nich iednego na tamtego miejsce z tą iednak Kondycyą aby takowi Konkurencyi Kandidaci będący za Czeladnika za Towarzysz mieli y Aktualnie Rzemiosło Krawieckie robili. Piąty. Stosuiąc się do Dekretów a osobliwie urzędu Radzieckiego Krakowskiego w Roku 1730 z Kontrowersyi ferowanego, aby żaden ze Magistrów Cechowych nikomu na żadnym miejscu wszelkiey formy Sukien Starych lub nowych żadnym kształtem pretextem y sposobem taxować się nieważył tylko Pierwszy Starszy na ten Rok przyięgły, będący z Drugim na ten Rok także przyięgłym lub ieżeliby się z między szczegulnie drugi nie znalazł tey roboty ma pierwszy Starszy przybrać tey roboty do siebie od Stołu Starszego, lub ieżeliby się między Starszemi nieznalazł, wolno Starszemu y z młodszych takowego Magistra przybrać, który zwykle takową robotę robić a to pod doświadczeniem y karą Zakamienieniem Wosku na Cechowa potrzebę — Gdyby się zaś spór około tey roboty trafił, takową robotę Starsi z Starszyszemi uznawać powinni, a tak: takowa uczynioną, iako y Dekret Potrzebującemu z podpisem y pieczęcią Cechową za zapłatą zwykłą potrzebuiącemu wydawać będą powinni. — Szósty: Lubo zaszedł Dekret Kommissyi przez Ichmościów Panów Kommisarzów a Nobilissimo Magistratu Cracoviensi deputowanych w Punkcie nieoddawania

wania Kleynotów wartaiących Synfów sto przez każdego Brata Cechowego oprócz Kolacyi zwyczayny przystępuiącego do Stołu Starszych w Poniedziałek nazaiutrz po Niedzieli Sucha nazwaney postney dnia 23 Miesiąca Lutego Roku Pańskiego 1728 między młodszemi y Starszemi Cechu niniejszego Magistrami ferowany, a potem przez Urząd Radziecki Krakowski we Czwartek po Niedzieli Krzyżowa nazwaney bliski dnia 17. Miesiąca Maia Roku Pańskiego 1730 Approbacya iego którego wczasie y dotych czas żaden z Magistrów nieprzekwował. Więc Cech niniejszy to jest Panowie Starsi y Młodsi zważywszy że takowy zwyczay oddawania Kleynotu przez każdego Brata Magistra obranego przez cały Cech z Wieloźłotów y do Stołu Starszych przystępuiącego od Roku 1717. aż do Roku niniejszego nieustannie trwał y trwa y takowe Kleynoty, niemaco inszego tylko na ochronę y obronę tak Dóbr Cechowych stojących codziennym upadkiem grożących, iako też y ochronę innych Kleynotów Cechowych nie na inną potrzebę prywatną Cechową obracały się y obracaią, dlatego w Zupełnym Cechu zgodnemi głosy codowyżey wyrażonego Punktu Recessy, niże dalej od przeciwowania takowego Punktu Dekretu postanowili, aby każdy Magister obrany przez Cech cały y przystępujący do Stołu Starszych, nim mieysce swoie zasiędzie takowy Kleynot wartający Synfów sto, z kondycyiami iako wyżey Cechowi niniejszemu Krawieckiemu oddał ato pod niedozwoleniem zasiadania Mieysca póty póki pomienionego Kleynotu Cechowi nieodda. Siódmy Stosując się do dekretu Najjaśniejszego niegdyś Zygmunta pierwszego w Roku 1531 na wszystkich ogułem Cechowi Krakowskiemu Krawieckiemu w szelkich robotach przeszkodników y Prawa mieyskiego niemaiących vulgo Partaczy zwanych ferowanego, a subsequenter przez Nayiaśnieyszych Monarchów aż do ś. p. Nayiaśnieyszego Augusta Wtórego Króla Polskiego Pana Miłościwego Roku Pańskiego 1706 approbowanego, Zabiegaiąc

Cechu tego, która się przez takowych że Partaczów a osobliwie

ostatniey nie necessaryie Żydów którzy ważą się na przeszkodę niniejszemu

Cechowi wszelkie Roboty Krawieckie Żupany Kontusze Płaszcze,

Opończe Liberyje y inne roboty Krawieckie nowe z sukna całego

robić, y one po różnych Kamienicach, Sklepach, Piwnicach prze-

dawać, z kąd takowe zniszczenie y Upadek Cechu tego nastąpić

by; aby się nikt z takowych że Partaczów y Żydów oprócz Starszy-

zny nieważył na przeszkodę Cechowi Krawieckiemu Krakow-

skiemu takowych wszelkiey formy sukien robić y onych przeda-

wać pod Karą wspomnionym Dekrecie wyrażoną, to jest Konfi-

skacyą y zabieraniem bez żadnego przypozwu takowych że Sukien

których połowa na Cechowi Krakowskiemu, a druga poło-

wa Urzędowi temuż z którego by pomocą zabrane były, dostać się

powinna. Pomocy zaś do takowey Konfiskacyi wszelkie Urzę-

dy Radzieckie, Grodzkie, tudzież Wielkorządowy za Prośbą Star-

szych Cechu Krawieckiego Krakowskiego natenczas będących

wymienioną denegować niemaią. — Ósmy: Iż z tąd wielkie Kollizyie

Niesnaski y nienawiści praktykuią się miedzy bracią Starsze-

mi, gdy dwóch braci Rodzonych przy Stole Starszych zasiadaią, naj-

bardziey zdarza się na Sekreta Cechowe osobliwie nie przysięgaią, a

z tąd gdy ieden z tych Braci rodzonych pod sąd Braci Bratu iego

umowy y Wota Cechowe Bratu swemu iako rodzonemu takowe

obiawić może, w czem postanowili, aby od tąd dwóch Braci rodzo-

nych nigdy przez Cech niniejszy do Stołu Starszych dla racyi wy-

żey wyrażonych y innych obierani niebyli; w cale iednak y nienaru-

szenie zachowuiące, teraźnieyszych iuż przez Cech niniejszy

obranych Dwóch Bratów Starszych Rodzonych aktualnie

zasiadaiących. Działo się w Cechu Krakowskim Krawieckim

dnia y roku iako wyżey xxx Znaki Sławetnego Józefa Jagiel-

skiego Prymasa ręką własną wyrażone xxx Znaki Sławetnego

Jakuba Palmentowskiego Pod- Starszego własną ręką wyrażone

wyrażną. Franciszek Kaminski xxx znaki stawetn: Wojciecha Szotowiesza ręką własną wyrażone
Tomasz Brodowicz xxx znaki stawe: Antoniego Windisza
własną ręką wyrażone. Wojciech Porembski - Jozef Jagoszewski
Sigillum Contubernii Sartorum Cracoviensium - Nos itaque
Proconsul et Consules Urbis Cracoviae —— supra scrip-
tos Articulos boni ordinis in praefato Contubernio conservandi
causa unanimi Contubernialium voce laudatos et conclusos esse
Supplicationi ejusdem Contubernii Sartorum annuendo, facto per
prius eorundem Punctorum per nos moderamini et cum eodem
moderamine et supra reinsertos insertos et ingrossatos appro-
bandos esse duximus, prout Authoritate nostra per praesentes ap-
probamus, et confirmamus, et ad observandum per dictum Contuber-
nium Sartorum Cracoviensium praevia Approbatione S^ae R^ae
M^tis Domini Clementissimi censuimus - In quorum fidem Prae-
sentes manu Secretarii et Notarii Nostri Jurati subscriptas Sigillo
Urbis communiri jussimus - Datum in Praetorio Cracoviensi die sep-
tima Mensis Februarii Anno Domini Millesimo septingentesi-
mo Quinquagesimo Jacobus Josephus Tobolski S^ae R^ae M^tis et
Urbis Cracoviae Secretarius Actorumque Notarius m. pp. Sigil-
lum Urbis Cracoviae in pixide Laminea cera rubrae expressum
sub appensum est. Nos itaque Augustus tertius supplicati-
oni eorundem Sartorum Cracoviensium per certos Consiliarios no-
stros benigne annuentes supra scripta Jura omnia Libertates
Immunitates Decreta Praerogativas nullis exceptis et exclusis non
aliter acsi hic de verbo ad verbum descriptae forent, cum omni-
bus eorum Punctis nexibus clausulis Conditionibus et Ligamen-
tes prout in se sonat): et in quantum Juris sint:) approbanda
ratificanda et confirmanda esse censuimus, pro Autoritate
Nostra Regia approbamus ratificamus et confirmamus per prae-
sentes Litteras nostras Decernentes ea omnia vim et robur per-
petuae firmitatis obtinere debere In cujus rei fidem praesentes

manu nostra subscriptus Sigillo Regni communiri Jussimus Datum Varsoviae die III Mensis Augusti anno Domini M D C C L Regni vero nostri Anno XVII –

Augustus Rex – Confirmatio Confirmationis Boni Regiminis Sartorum Cracoviensium serviens – Joannes Kloszew[illegible] Canonicus Cathedralis Premisliensis S. R. M. Sigilli Regni Secretarius

Starszy y młodszy Rzemiosła Krawieckiego Cechu Krakowskiego Mistrze, zupełnie na mieysce zwyczaynym zgromadzeni będąc, dobro pospolite wszystkich Braci pilnie upatruiąc, dla zachowania zgodliwey braterskiey między sobą miłości y dobrego Rządu, wszyscy zgodnie y iednostaynym Głosem namówili y postanowili Artykuły niżey popisane, widząc iż będą ku lepszemu każdego z nich dobremu, wedle których teraz y napotem nieodmiennie porządek sprawować się będą mieli, żaden z nich tam in toto quam in parte o nym się nie sprzeciwiaiąc, za approbacyą Jchmciów Panów Rady Krakowskiey w ten sposób –

Primo Żaden Brat, także ani Mistrzowa nie ma chować więcey czeladzi do Rzemiosła tylko czterech, to iest, albo towarzyszów trzech, Chłopca czwartego, bądź też Towarzyszów Czterech bez Chłopca, ktokolwiek by się temu sprzeciwił, y w tym przeświadczony był, żeby nadto więcey bądź iednego, bądź kilku czeladzi przy sobie mieć się ważył, tedy za każdą zbytnią Osobę nad to postanowienie toties quoties winną, pięć kamienia Wosku na potrzebę Cechową karany będzie, nie pieniężną winną ale woskiem oddawaiące wszakże żeliby przed Świętami Bożego Narodzenia Wielkiey Nocy, Zielonemi Świątkami, którem u z nich gwałtowna

robota przypadła którey by czterema czeladziwy dołać nie-
mogł, tedy wolno będzie takiemu nadtwo tygodnia przed
któremi z tych Swiąt, iako się namieniło, a oprócz tych
nigdy iednego tylko czeladnika z nayztarszego, toiest
od Szymaro Cechowego żądać, czego mu Szymaro na dwie
Niedzieli kontinuo pozwolić ma, iednak ktoby na dwa
tygodnia dłużey pozwolonego przy sobie ku robocie
chować miał, takowy iako przeszły przy wzwyż mianowane-
mu karaniu podlegać będzie - Secundo - Iż zgodą y zo-
bopolną miłością Błogosławieństwo Pańskie nastepować
zwykło, za niezyczliwością zaś y niezgodą zniszczenie chodzi,
upatruiąc aby Bracia iednostaynie sobie życzliwi byli,
nie maiąc on drugiego żadnym sposobem zawistnym, albo
fortelami w nabywaniu sztuki chleba podchodzić, toiest
robotę którema Bratu obiec ~~[struck]~~ ana albo do ręki iuz oddaną
odeymować, bądź naganiaiąc go bądź niedoskonałym Rze-
mieslnikiem, bądź iakimkolwiek inszym sposobem, także
ani supplantacyi żadnych ieden przeciw drugiemu nieza-
żywać, y tey roboty, którąby Bratu którema raz od swego
kolwiek dana była, ku zepsowaniu y ~~[struck]~~ ostanię, Jego nieprzy-
mować ale tym co w Dom którema przyniesiono ma się kon-
tentować, gdyż ktoryby się takowy znalazł, a w tym prze-
świadczony był, winą dziesięciu funtów Wosku niepopienię-
zną ale Woskiem karany będzie. Tertio Ponieważ się
było tego wiele zaszczeło, że między Bracią ieden drugiemu
Czeladź od Rzemiosła odwabiał, y ieden drugiego ku ubos-
twu y zniszczeniu wciągnął zabiegaiąc tedy temu, niegodzi
się aby ieden od drugiego Czeladź od Rzemiosła odwabiać
miał, lub to za iaką nagrodą bądź y ynszym iakimkolwiek

sposobem nadto ani takowego bztalcnika, ktory z tada przyczyny przed czasem nieodprawiwszy się u Mistrza odby się powazył, żaden Brat do siebie przyimować niema, ale # konserwacyi tego y odprawienia u tego Mistra od ktoregoby odszedł dowiedzieć się powinien, a ktoryby w tey mierze przestępnym się pokazał, takowy wina pułkamienia wosku nieopuszczoną ale woskiem karany będzie. Quarto. Kazdy Brat ma przed oczami mieć Przykazanie Pańskie, a Swiętych dni iako Niedziele y inszych od Kościoła nakazanych, w ktore się robot odprawować niegodzi, niegwałcić, kądzież ani w te dni roboty by też naypilnieyszy nierobić, ale każdy dzień przed Niedzielą albo Swiętem, ktorym kołwiek naydaley do północy ieżeliby tego potrzeba wyciągała # u roboty siedzieć a zaś północy iuż więcey robić y onego Swięta albo Niedziele gwałcić niema, gdyż takowy postępek Majestat Boski obraża y karanie Boskie za sobą zanosi, a ktokolwiek by się taki znalazł, żeby nad północy przed Niedzielą albo Swiętem iakim robił, Rzemiosło, y w tym przeświadczony był, tedy takowy, to iest toties quoties za się samego y za każdą osobę z wiela by na ten czas robił, ile ozób tyle kamieni Wosku nie przeniedzmy ale Woskiem karany będzie — Quinto. — Kazdy Mistrz młody do tego Cechu wstępuiący, powinien naprzod mieyskie prawo Krakowskie przyiąć y tuteyszym Mieszczaninem zostać, ktory uczyniwszy wstępi do Cechu ma Cech przyiąć na trzydzieści ## Niedziel a opatruiąc to iż się każda rzecz w cenę wysoką podniosła, tak i z dochody

mało trudno wydatkom Cechowym wydołać mogą, tedy Młody Mistrz do Cechu wstępuiący na Cechowe potrzeby powinien do Skrzynki Złotych trzydzieści polskich takze muszkiet długi y Prochu puł kamienia y Kul muszkietowych Dwadzieścia do Cechu oddać y na Osób Dwanaście Cechowych Starszych Mistrzów albo gdzieby się onej sprawować Kolacyą sprawować niechciał miasto Kolacyi Złotych dwadzieścia powinien dać, dla tego dla młodszych Braci wszystkich Cztery złote na piwo ma odłożyć — Syn zaś Mistrzowski, osobę Oycowskiego reprezentuiący tegoż Rzemiosła Cechowy Krakowski tylko, albo więc Mistrz Młody Córkę Mistrzowską bądź też wdowę Mistrzową w Stan Swięty Małżeński poymuiący wtym folgę powinien mieć, a wstępnego do Cechu tylko Złotych Piętnaście na Kolacyą tylko Złotych dziesięć, a na piwo Braci Młodszey Złotych cztery dać y muszkiet takze y proch iako wyzey namieniono się do Cechu powinien odłożyć, które to Artykuły wyzey mianowane tam in toto quam in parte zgromadzenie zupełne Cechu Krakowskiego Krawieckiego starsi y młodsi mistrze społnie międzysobą uchwalili y według nich sprawować się pod winami wyrażonemi przyobiecali. —

Działo się w zupełnym Cechu zgromadzonym Krawieckim Krakowskim dnia dwudziestego Grudnia Roku Tysiącznego Sześćsetnego Dwudziestego Szóstego za Starszeństwa Sławetnych Gregiera Ziemby, Bartosza Polaka Stanisława Klimaja, Jana Stowaka Jana Wyszogrodzkiego, Jana Piotrowicza Mistrzów przy się wszystek.

Ustawy te przez Urząd miasta Krakowa potwierdzony został r. 1627 w Wigilią SS. Trzech Królów. —

Naypmód

Ieżeliby ktory Przemiotsta Urazowieckiego Towarzysz chciał Mistrzem zostać, y Cechu naszego Bratem, ten naypierwey ma do wspolney schadzki Brackiey podgayną Gromadą przyiść y tam słusznie a uczciwie pozdrowić wszystkich ma prosić o naznaczenie Cechu do pokazania Sztuk Mistrzowstwa niżey opisanych według zwyczaiu Przemiotsta Urazowieckiego oddawno postanowionego. 2do Tenże Młodszy Mistrz powinien dać Złotych Trzydzieści na potrzeby Brackie, połowicę przed sztukami, a połowicę przy sztukach dotego Kolacyę sprawić na Bracią wszystkie, a ieżeliby niechciał sprawić Kolacyi powinien dać ~~xxxxxx~~ na nie Złotych Dwadzieścia, dotego Achtel piwa drugi Achtel miodu, Muszkiet do Cechu y funt prochu albo za Muszkiet Złotych Dwa~~dzieścia~~naście. 3tio Sztuki Mistrzowstwa swego wyrazić albo napisać na Stole przed wszystkiemi Mistrzami powinien Albo Kapłań ... Ornat, Kapę, albo Płaszcz w ktorym Xiądz Kropi w Kościele, Kaptur Doktorski, Kaptur Mniszy, Szpakrę albo na Sztukę na Konia Zarękawie Starowieckie. Namiot o dwu palcach Żołnierski, Namiot o iednym Palcu inaksz przy ktorym będzie powinien powiedzieć wiele Łokci na iaką Kolwiek sztukę materyi wychodzi y na wzdłuż wiele łokci, ktorey sztuki ma bydź, gdy tedy takie sztuki porządnie y dobrze Mistrzowstwa swego pokaże do Cechu iuż będzie przyięty. – A ktoryby Brat do takowych sztuk bądź Starszy bądź Młodszy zamieszkał, Starszy powinien będzie dać Od sztuki iedney grosze dwa, a Młodszy grosz ieden. 4to Mistrz nowotny po przyięciu ~~Cechu~~ ma Małżonkę uczciwą według Kościoła Chrześciańskiego spłodzoną poiąć, a gdyżby przed Rokiem niepoiął, powinien Braci Achtel piwa do Cechu

na każdy rok wystawić, y tak consequenter składować póki się nieożeni. 5to Synowie tego Cechu Mistrzowscy, także też y Córki y Wdowy, połowicę tylko przerzeczoney Summy dać maią, Sztukę połowicę wyrazi wszy mieysce Mistrzowskie zasiędą. — Każdy do Cechu Przemiosła Krawieckiego przyięty od urodzenia y wychowania w Przemiosle List przy przyięciu do Cechu będzie pokazać powinien, a któryby na tenczas Listu od urodzenia y od ~~uczenia~~ uczenia Przemiosła niemogł mieć y do niego przyiść tedy do pół roczu wolen ma bydź, póki nieprzyniesie takowych Listów a ieżeliby na czas naznaczony nieprzyniosł y niepokazał, powinien będzie winy dać trzy Grzywny do Skrzynki Bracki. 6to Mistrz młodszy powinien też Rok stuzyć, a ieżeliby się młodszy ~~podlim~~ po nim wrokunietrafił tedy tak długo aż inszy się trafi, y to ieden na Kazimierzu a drugi na Stradomiu. Młodszym, kiedykolwiek Starsi rozkażą, obchodzić Braciią pod winą dwóch funtów wosku po winni, y w każdy Czwartek po Processyi Swiece palić także w Niedziele, y Swięta w Kaplicy na Ołtarzu Nayswiętszey Panny y Bożego Ciała pod winą groszy sześciu. A któryby Brat zamieszkał na Proce ssyą w Boże Ciało także y Oktawę pod Chorągwią winy groszy dwanaście — A ieżeliby ktory nie był, ma dać złoty ieden do Skrzynki winy. — 7mo Mistrz nowotny niepowinien Chłopca przyimować do uczenia ani Tablicę wywie szać ani roboty przed Dom, póki powinności wszystkiey nieodprawi Chłopca też drugiego póki drugiemu Rok niewynidzie, nie maią przyimować pod winą złotych czterech. 8vo Któryby Brat przez młodszego opowiedziany do Cechu nieprzyszedł winy powinien będzie dać groszy sześć, a ieżeliby zamieszkał gro szy trzy, a niema żaden Brat wychodzić z Schadzki zaga ioney bez dozwolenia Starszych pod winą groszy sześciu

ktoryby wyrzedł uporniez Cechu, będzie karany groszy dwunastą winy. 9no Na schadzkę, aby żaden zbronią niemiał chodzić takze y spijaną głową pod winą groszy dwunastu aby się wcześnie w Zgromadzeniu sprawował. Niechby kto z Młodszych powstał nieuczciwemi słowy przeciwko Starszemu tak y młodszemu taki będzie karany winą złotych dwa a ieżeliby Starszy przeciwko młodszemu, taki karan ma być Złotym iednym. Niechby ktory kolwiek z Braci zabraniał wy przerzeczonych Artykułach dać winy Cechu, taki ma iść pod posłuszeństwem na Ratusz. A ktoryby był taki upornym, dy na takiego upornego po Sługę Mieyskiego mają posłać y znim na Ratusz ma iść. 10mo Kiedy ktory z Maysztrow przyjmie Ucznia ma go niedłużey ieno przez ieden tydzień na probie mieć, a wdrugi go opowiedzieć pod winą groszy dwunastu ktorą winę na każdą schadzkę przypada, a powyiściu tych dni dziel dow, małego Ucznia do Cechu postawić według zwyczaiku uczeniu Rzemiosła y powinien dać dwa funty Wosku y Achtel piwa dla Braci wszystkiey, przy zapisowaniu na Rzemiosło ten Uczeń albo Brat u ktorego się będzie uczył, wszystko to, ieżeliby ten Uczeń uciekł. 11mo Kiedy czas przyidzie do obierania Starszych tedy ci ktorzy siedzą pierwszego Stołu, ktorych ma siedzieć sześć, mają obrać iednego ktoryby w Cechu zawsze bywał zpośrodku siebie a Młodsi Mistrzowie drugiego ztychże sześciu mają być przyięgli, ktemu się na przyszły Rok gdzie Bracia mają schadzkę y gdzieby rzeczy swoie chować mieli, obrać mają. Ktoryby Urzędu Starszego zbraniał się przyiąć za winę ma dać Kamień Wosku nieodpuszczenie, ktoryby się też domagał, takie ma być karany. 12mo Wszyscy Bracia społecznie tak Starszy

iak y Młodszy, podatki wszytkie nie się niebraniaiąc powinni oddawać takze y na Bratkich pogrzebach y na załobnych Mszach u Bozego Ciała pod winą groszy sześć. Jezeliby ktory z Braci z klucami do odmykania w Skrzynce, albo iść poiałby rzecz do Cechu zamieszkać, albo ich po Schadzce zapomniał wziąść, ma dać winy do Cechu groszy dwanaście

13tio A ktoryby z Bratów taiomnie rzeczy opowiedział Cechowe, tak Starszy iako y Młodszy, ma bydz karany put kamieniem wosku, takze ktoryby szatę sobie do robienia powierzoną zastawił, takąz winą ma bydz karany. A iezliby się o nieuczciwego pokarało, tak na Starszego iak na Młodszego ma bydz karany kamieniem Wosku nieodpuszczenie.

14to Ktoryby się Brat nalazł taki uporny żeby niebywał z Bracią w Cechu przez Młodszego obesłany przez put Roku, Panowie Starsi y z Bracią wszytką, tablicę kazać zdiąć y kretadźi zabronić chować, aiby winy oddał za nieposłuszeństwo dwa kamienie Wosku nieodpuszczenie, albo ieśli poszedł z Miasta oprócz doszwolenia wszytkiey Braci niemaiąc słuszny przyczyny a mieszkałby bez Cechu rok ieden y nie czynił dosyć we wszytkich powinnosciach Cechowi natenczas wróciwszy się znowu chciałby z miasto robić, tedy będzie powinien iako y nowotny Mistrz Cech wszytek odprawić znowu. 15to Jezliby się przydało kiedy, żeby kiedy Mistrzowie tego Cechu w domu, w drodze, w gospodzie, na iakim kolwiek mieyscu zpotwarzyli albo pobili, tedy o uczynienie sprawiedliwości do Starszych y wszytkiego Cechu maią się uciec, pierwey niż do Panów Radzice, pod winą Złotego iednego, wszakże iednak ieśliby ktorego z Nich rzecz niesłuszna y też bezprawnie w Cechu się działo wolno appelowac do Urzędu wyższego Radzieckiego albo Woytowskiego, ktorzyby się takich kłopotów dopuścili za winą

maią dać w Cechu Złotych dwa nieodpuszczenie. 16to Dotego
żaden Rzemiosła Krawieckiego Towarzysz albo Przechodni
iaki pod wszystką Iurysdykcyą Kazimierską tak w Mieście
iako na przedmieściu takież Zabłociu niema robić y przeszka-
dzać Rzemiosłu Krawieckiemu, ale Towarzysz ma u Mistrza
robić, a żonaty do Cechu się wkupić, albo od Miasta precz ma
bydz oddalon pod winą Kamienia Wosku y pod przepadkiem
roboty przy którey go zastaną z Urzędem tak Miyskiem
iako Zamkowym którego to Przechodnika wziąść maią
z robotą do Cechu albo y na Ulicy, na którego się to potka.
17mo Aby żaden Kazmierskiey Iurysdykcyi Obywatel w Kazmi-
erzu y na Stradomiu w Podbrzeziu, takie y Zabłociu Rzemio-
sła Krawieckiego potaiemnie Partacza albo iawnie nie śmiał
chować pod winą pięciu grzywien Polskich które tex nunc Urzędo-
wi Kazmierskiemu ma położyć. A ten każdy który Rze-
miosło to potaiemnie robi powinien winy Sztalarskiey do Cechu
dać Grzywien pięć, albo do więzienia iść 18mo A który by się
śmiał ważyć po Kamienicach y Domach Duchownych y
Szlacheckich przeszkadzać Rzemiosłu Krawieckiemu, taki
ma bydz wzięty z Urzędem Zamkowym przy robocie albo z
Miyskiemi Sługami na Ulicy, taki powinien będzie dać winy
Urzędowi Zamkowemu Grzywien Czternaście a do Cechu Grzy-
wien pięć 19mo Takież y Żydowie y ich Krawcy, aby nieważyli
się roboty wszelakiey robić, w którey Chrześcianie chodzą pod
utraceniem tey roboty do Cechu Krawieckiego, takież y Czeladzi
Chrześciańskiey chować pod winą Grzywien szesnastu, któ-
rą to winą Urzędowi Zamkowemu ex nunc et de facto ma oddać
ten Żyd u którego Krawczyka zastaną na robocie tegoż Kra-
wczyka maią wziąść do Cechu na usprawiedliwienie albo do wię-
zienia

Ktorego kolwiek Urzędu tak Miyskiego iako Zamkowego oddá-
nie. 20mo Item aby żaden Żyd y Chrześcianin tak w Mieście Ży-
dowskim na Kazmierzu y na Stradomiu w Sklepach przed Sklepami y po Uli-
cach żadney roboty Krawieckiey przedawać sukienney płocien-
ney y wszelakiey, także kołpaków nieważył się nosić y przedawać pod
winą Grzywien szesnastu y utraceniem tey roboty, która do Cechu przy-
padać ma. 21mo Nadto przerzeczonego Cechu Bratu będzie się godziło
wszelaką kupią do przerzeczonego Cechu Rzemiosła należącą, jako su-
kno, przędzę, płutno y inne rzeczy tym podobne, na każdym miey-
scu y w każdym Mieście Krolestwa Polskiego, y Państwach do Nie-
go należących przedawać, y kupować wolno było, na przeszkadzaią-
cego wina czternastu Grzywien Urzędowi Zamkowemu. 22do
Będzie się też godziło Mistrzom Cechu Krawieckiego Rzemiosła
Kazmierskiego przedawać po Miastach Krolestwa Polskiego na
Jarmarkach, Targach, y Wendecie w Krakowie wszelaką robotę tak
starą iako y nową dwa razy w tydzien we Wtorek y Piątek, bez żadne-
go człowieka przeszkody pod winą Sta Grzywień polskich na Skarb
Krola J. E. G. O. Mci, Za strona ktoraby naganę temu przy-
wileiowi K. J. Mci dała nieodwłocznie z nadgrodą szkód Stronie
ukrzywdzoney odłożyć będzie powinna. 23tio Będzie się też powin-
no Cechu Mistrzom Rzemiosła Krawieckiego Kazmierskiego,
Czapki, Kataniki, Żurmanki wszelaką robotę, iakiemkolwiek fu-
trem y Bramami podszytą przez Nich w Miestach Krolestwa na
Jarmarkach y Targach przedawać, bez żadnego człowieka, albo le-
ctu ktorego kolwiek przeszkody pod winą Sta Grzywien polskich
na Skarb Krola J. Mci a Stronie Grzywien dziesięć. 24to Kiedy
ktory Brat Rzemiosła Krawieckiego będzie gdzie chciał na Jarmar-
ki iechać ma się pierwey do Cechu opowiedzieć, a to dla tego gdyby na
ktorym służba była, żeby innego na mieysce swoim zasadził, pod winą
groszy dwunastu, dotego gdyby zamieszkał ktory Brat na Pogrzeb

albo na załobną Mszą Suchedniową, takі ma bydź karany winą
groszy szescią, tak Starszy iako y Młodszy. 25.to Ieżeliby się trafiło k-
tremu Bratu żeby ieden drugiemu zganił robotę, tak w Domu iako y na
Iarmarku pod słusznym Swiadectwem, takowy ma bydź karany pary
Swiec funtowych. 26.to Ieżeliby kiedy którego Brata przyniesiono ro-
botę szacować, tedy iey niepowinien szacować ieno ią ma odesłać do Pa-
nów Starszych, którzy są nato wysadzeni y przysięgli pod winą ka-
mienia Wosku nieodpuszczoną. 27.mo Aby żaden Brat Cechu Prze-
miesta Krakowskiego Kaźmierskiego nieważył się ieden drugiego z
mieszkania podnaymować, także też z tego Domu roby brać, kiedy te-
chowy mieszka ale ma Brata spytać, ieżeli tam będzie mieszkał albo
nie? także też y robotę powinien opowiedzieć pod winą kamienia
Wosku. 28.vo A iż też postrzygacze przyłęgli są do Przemiesta Kra-
kowskiego tak w Kaźmierzu iako y na Stradomiu Cechu Kaźmierskie-
go przeto maią też Bractwo przyiąć, y summę oddać pewną do Cechu iako
y inni oddawali, y powinni też oddawać Suchedni na Załobnych Mszach
na Pogrzebach także y na Processyach na Boże Ciało chodzić z Swiecą z
Braćią, a ieżeliby kiedy niebyli przepadaią winy groszy dwanaście.
29.no W tym przerzeczonym Cechu Przemiesta Krakowskiego Colleya
powinna bydź w Roku y Sześć Niedziel, którą Panowie Starsi powinni
czynić pod winą dwu Kamieni Wosku. Warujemy też to, aby Skrzynka
Cechowa przy której Braćia wszyscy siadaią niebyła za Bramę wynieśio-
na. 30.mo A iż się siła takich znayduie którzy zakrywaią się Ce-
chowemi wolnościami, to iest, różnych co ich biorą przy robocie partacki
kiedy który winę odłoży i mieni się bydź krawcem Cechowym, przeto któ-
ry do Cechu wstęp uczyni, a nieodprawi do roku i sześci Niedziel
wszystkiego, ma przepadać mu co żądał.

Ten przywilej dany w Warszawie d: 10. Listopada 1629. i zatwierdzony
podpisem Króla Zygmunta III.

AVGVSTVS II. Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ Prussiæ Masouiæ Samogitiæ Kijouiæ Volhiniæ Podoliæ Podlachiæ Liuoniæ Smolensciæ Seueriæ Czerniechouiæq Nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ & Princeps Elector

Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest Vniuersis et Singulis, Productas Nobis esse Literas pargamineas manu Serenissimi olim Ioannis Tertij Antecessoris Nostri Subscriptas, Sigilloq Regni pensili Communitas, Sub Datt Cracouiæ Die Decima Mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Sexto emanatas, Sanas Saluas & illæsas omniq Suspicionis nota Carentes Continentes inse Confirmationem Articulorum Contubernij Sartorum Clepardiensium. Supplicatumq Nobis est, ut easdem Authoritate Nostra Regia Approbare et Confirmare dignaremur. Quarum Literarum Sequitur tenor de uerbo ad Uerbum estq talis. Ioannes Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ Prussiæ Masouiæ Samogitiæ Kijouiæ Volhyniæ Podoliæ Podlachiæ Liuoniæ Smolensciæ Seueriæ Czerniechouiæq. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest Vniuersis & Singulis Exhibitas Nobis esse Literas pargameneas Serenissimi olim piæ Memoriæ Vladislai Quarti Antecessoris Nri Continentes inse Confirmationem Articulorum Contubernij Sartorien Clepardien de Data Cracouiæ in Comitijs Regni Generalibus Die Prima Mensis Aprilis Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio Sanas Saluas & illæsas omniq Suspicionis Nota carentes. Supplicatumq Nobis est ut easdem Authoritate Nostra Regia approbare et Confirmare dignaremur. Quarum Literarum Sequitur tenor de uerbo ad Uerbum estq talis. VLADISLAVS Quartus DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ Prussiæ Masouiæ Samogitiæ Liuoniæ nec Non Suecorum Gottorum Vandalorumq Hæreditarius Rex electus Magnus Dux Moschouiæ. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest Vniuer:

sis & Singulis Oblatas esse Nobis binas Literas Vnas quidem Serenissimi olim piæ Memoriæ Sigismundi Tertij Parentis Nostri desideratissimi in se Confirmationem Articulorum Contubernij Sartorum Clepardiensium Continen̄ de Data Varsauiæ in Conuentu Regni Generali Feria Quinta post Festum Sancti Mathiæ Apostoli proxima Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Quinto emanatas. Alteras uero Officij Consularis Clepardiensis in se Nouos itidem Articulos ejusdem Contubernij Continen̄ Sanas Saluas et illæsas Omniq̄ Suspicionis Nota carentes. Supplicatumq̄ Nobis est ut easdem Authoritate Nostra Regia approbare dignaremur. Quorum Articulorum Nouorum tenor est talis. Proconsul et Consules Ciuitatis Clepardiæ ad Cracouiam. Vniuersis et Singulis quorum interest præsentibus Notum facimus. Quod accedentes personaliter ad Officium Nostrum Clepardien̄ Honoratus Albertus Kwapniewicz alias Nazdowski Scabinus et Mathias Poniecki Seniores, Nec non Stanislaus Przycieski Albertus Kociołkowicz alias Krolik et Martinus Gladysz Iuniores Magistri Contubernij Sartorum Clepardiensium Suo aliorumq̄ Confratrum Nomine Agentes, exhibuerunt Nobis Ordinationem seu laudum infrascriptum inter se Omnium Vnanimi Consensu ad id Accedente ad Meliorem Statum ejusdem Contubernij in aliquot Negotijs eorumq̄ punctis Spectans non ita pridem factum et Conscriptum Sigilloq̄ Contubernali communitum, quod petierunt ab Officio præsenti approbari Cuius tenor est talis. Roku Panskiego Tysiącznego Szesetnego Dwudziestego Osmego w Niedziele bliską przed Swiętem Swiętego Stanisława w Iesieni. Panowie Starzy y Młodzi Mistrzowie Cechu Krawieckiego Kleparskiego będąc w Zupełnym Zgromadzeniu przez Cechę obesłani. Iz Czasow teraznieyszych odmiana wyciąga to po Cechu pomienionym y po Braci w Nich będących aby Cwiczenia biegłosci y nauki większe Bracia rzemiosła tego byli dotego Zabiegaiąc przypadkom ktoreby się im po rozmaitych Miastach na Iarmarki iezdzącym trafiac mogły Zeby robot ich nienaganiano, y aby się młodzi nie zaraz z wyzwolenia

nia wyszedszy do Cechu garneta, ale żeby podług dawnych
Zwyczaiow pierwey wędrowali rzemiosła dobrze przecwiczeni by
li; Nadto że też Wydatki Cechowe daleko większe teraz niż
pierwey na rozmaite potrzeby bydz muszą. A przytym aby
w Miastach inszych wolno y swobodnie roboty swoie przedawac
mogli, tedy iednostainym y godnym głosem uchwałę takową
uczynili. Naprzod ktokolwiek od Dnia dzisieyszego będzie
chciał w Cechu z Niemi bydz y Mistrzem zostac wstępne zda
wna zwyczaine odprawiwszy aby Panowie Starsi mogli uznac
ieżeli iest biegły w tym rzemieśle y ieżeli godzien bydz Mi:
strzem nayпierwey powinien będzie Sakmią taką iaką mu
Panowie Starsi nakażą y naznaczą z Sukna ktore mu Panowie
Starsi dac maią, dobrze y porządnie skraiac y sztuk znaki
po staremu iako bywało pisac. Czemu ieżeliby nie podołał
taki, nie ma bydz do Cechu przyięty, ktoryby zas temu dosyc
uczynił chceli aby go do Zgromadzenia Cechowego przypuszcza
no przytym te ma powinnosci odprawic. to iest do Skrzynki
Cechowey ma dac Złotych Osmdziesiąt Polskich na te rathy
Pierwszą Rathę na pierwszym Wstępie Złotych Szescdziesiąt
Polskich a Ostatek Złotych Dwadziescia na każde Suchedni
podług dawnego Zwyczaiu ma płacic po groszy pietnaście, O
procz kiedyby iaka potrzeba napadła do Cechu tedy nie czeka
iąc Suchych dni Opowiedziawszy y postawszy po niego w przod
powinien będzie Ostatek zapłacic Nadto Muszkiet dobry y
kamien prochu y kul kopę przy odprawowaniu Sztuk do
Cechu oddac także będzie powinien. Czemu gdy dosyc uczy
ni tedy od kolacyey na wszystkę Bracią sprawowania (na co
daleko większy koszt wychodzi) ma bydz wolen. Iednak
insze ciężary iako posługi koscielne y Cechowe tak iako insi
młodsi Mistrzowie według dawnego Zwyczaiu odprawowac ma.
Ci zas ktorzy Oycow w tymże Cechu Mistrzow mieli, albo że
by Corki Mistrzowskie y Wdowy krawcowe poymowali tedy
połowicę

połowicę tylko Summy pomienioney pienięzney toiest Złotych Czterdzieści Polskich połowicę Złotych Dwadzieścia przy pierwszym Wstępie. A drugą połowicę na Rathy na każde Suchedni groszy piętnaście zapłacić powinien będzie od prochu tez Muszkietu y kul takowy ma bydz wolen. Insze wszystkie posługi iako inszy Młody Mistrz odprawować powinien będzie Druga Mistrzowie albo Bracia Cechu tegoż kiedy z robotami swymi lub do krakowa na Wendetę w dni targowe lub tez do inszych Miast odległych na Iarmarki iezdzą maią się sami między sobą spokoinie y uczciwie zachować ieden z drugim się niewadzić ani źle o sobie niemowić, ani kupca ieden drugiemu nieodwabiać. Takze na Wendetę niepowinni tylko samowtor wychodzić toiest Mistrz sam albo Zona iego do przedania a Czeladnik do przyglądania. Azeby tez y sami na Iarmarkach w Miastach krola Iegomości y Duchownych takze Szlacheckich y w krakowie na Wendecie w dni targowe dwa razy na Tydzień we Wtorki y Piątki roboty swe bespiecznie przedawać mogli iezeli by iakie przenagabanie w przedawaniu mieli ma ieden przy drugim stać trzymaiący się Dekretów Swiętey Pamięci krola Iegomości Zygmunta Pierwszego w Roku Tysiącznym Pięcsetnym Dwudziestym Czwartym na rzemieśniki krakowskie y drugiego Swiętey pamięci Zygmunta Trzeciego w Roku Tysiącznym Szescsetnym Dwunastym na Pany Rayce Lwowskie na skargę rzemieśnikow y krawcow kleparskich ferowanych ktoremi Dekretami wolność przedawania robot swoich Rzemieśnikom y krawcom kleparskim wszędzie przysądzono. Wolno im tedy ma bydz roboty swe tak na Iarmarkach Targach Zwyczainych ktore przed Swiętami Vroczystemi zwykły się odprawować Osobliwie przed Bozym Narodzeniem Wielkanocą Strzodopostną Niedzielą, y kwietnią Swiątkami Wniebowzięciem Bozym Ciałem, iako y na Wendecie w krakowie dwa razy na Tydzień

dni

dni pomienionych Żadney do Cechow krawieckich nie daią Contribucyey y przedawać pod Winami w tych Dekretach opisanemi. Trzecia iż z Cechu tego siła Mistrzow pod inszą Iurisdykcyą przyległą mieszka kędy oni rowno z tamtymi Obywatelami cięzary ponoszą a tamże w tey Iurisdykcyey partacze przy Nich się znayduią, tedy przychyliwszy się do pierwszych Przywileiow Krolow Ich Mosciow nie maią tego cierpieć aby ci partacze w iedney Iurisdikcyey mieli przy Cechowych Braci mieszkać o ktorych zniesienie pilno się starać y kiedy kolwiek lub Sumptu lub prace Panowie Bracia Starsi po drugich Braci potrzebować będą z tego się żaden wymawiać nie powinien. Czwarta aby tak z Starszych iako y Młodszych Braci żaden roboty kęckiey bez opowiedzenia y pozwolenia Panow Starszych Cechu krawieckiego kleparskiego nie ważył się przedawać kupować pod Winą trzech kamieni Wosku, a iezeliby ktory Brat Nasz tey roboty kęckiey nakupił tedy od każdey sztuki do Skrzynki Cechowey ma dać po groszy trzy bez żadney Contradykcyey a pod winą wedlug Braci wszytkich na takowego uchwaloną. Na co dla lepszey wiary y pewnosci Pieczęc Swoię Cechową przycisneli. Działo się w kleparzu Roku y Miesiąca iako wyżey. Nos itaq considerantes Ordinationem Suprascriptam Seu laudum per Articulos Suo distinctum a Memorato Contubernio factum ad Meliorem ejusdem Contubernij Statum Magistrorũ exercitationem & Ciuitatis incrementum tendere et de Omnium Consensu Sancitam esse. Proinde illud Approbauimus et confirmauimus præsentibusq Approbamus et Confirmamus, declarando illud uim et debitum robur habere nec a quopiam Magistrorum Contubernij memorati uituperari in dubiumq uocari debere. In quorum majorem fidem Sigillum Nostrum præsentibus est Appressum. Datum in Prætorio Clepardiensi Feria Secunda Ante Festum Sancti Francisci Confessoris proxima Anno Domini Millesimo Sexcentesimo

mo Vigesimo Octauo ex Actis Consularibus Clepardiensi
bus ad Cracouiam. Nos itaq Vladislaus Rex Supplicatio:
ni prædictæ uti iustæ benigne Annuentes prædinsertas binas
literas in eadem omnibus punctis clausulis approbamus
et Confirmamus præsentibusq Literis Nostris decernen
easdem robur Suum perpetuum obtinere debere quantum
de Iure sunt et Usus earum habetur. Præterea innitendo
Decretis piæ memoriæ Sigismundi Primi & Sigismundi
Tertij Parentis Nostri desideratissimi uolumus ut præfa:
tis Sartoribus in Contubernio Clepardiensi existentibus
liberum sit uestes per ipsos elaboratas tempore Nundina
rum Foralium ue Superius Specificatorum in omnibus Ciui
tatibus et Oppidis tam Nostris quam Spiritualium & Nobili
um personarum Cracouiæ autem in foro Scrutario alias na
Wendecie Singulis diebus forensibus citra cujusuis impedi
mentum uendere. In qua uenditione eosdem nemo audeat
turbare aut impedire uel aliquam exactionem aut uectigal
propter deterendos ipsos statuere et adinuenire Sub pæna
contra Cracouien Decreto Sigismundi Primi contra uero alios
Sub Arbitraria fisco Nostro applicanda. Quapropter Magistra:
tibus Omnibus tam Castren quam Consulari Cracouien Man
damus ne præfatos Artifices Sartores Clepardienses in uen
ditione ejusmodi uestium per ipsos elaboratarum turbent, aut
turbari permittant, quinimo eosdem tueantur et in pacifico
usu conseruent. Damnificatores artificij ipsorum Seu Socios
alias partacze et si ubiq præsertim uero ijs in locis ubi Contu
bernales ipsorum degunt iuxta mentem Priuilegiorum Anti
quorum ab exercendo artificio coerceant laboresq per ipsos
elaboratos recipiant. Pro gratia Nostra et Officiorum Suorum
debito. In quorum omnium et Singulorum præmissorum
fidem præsentes manu Nra subscras Sigillo Subappenso com
muniri iussimus. Datum Cracouiæ die prima Mensis Apri:
lis Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio
Regnorum

Regnorum Nostrorum Poloniæ & Sueciæ Anno Primo VLA
DISLAVS Rex Locus Sigilli Andrzey kowalinski. Nos itaq
IOANNES Rex Supplicationi prædictæ uti iustæ & legitimæ
benigne annuentes præinsertas literas in omnibus earum
punctis clausulis articulis approbamus et confirmamus,
præsentibus Literis Nr̃is decernen̄ ut easdem robur suum per
petuum obtinere debere quantum de Iure sunt et usus eorum
habetur. Et quoniam Contubernium Sartorum Clepardien̄
a Sartoribus e Ciuitate Nr̃a dicta kęty qui uestes à se elabo
ratas qualibet Septimana Clepardiam et alia loca circa Cra:
couiam existentia, ubi Sartores Clepardien̄ permanent one
raq omnia Rep̃cæ Sustinent solent importare et diuendere
Summum patitur præiudicium et Magnum damnum. Ideo
Mandamus ne Amplius prædicti Sartores kęten̄ Vestes a se
elaboratas Clepardiam et alia quæuis loca tam Nobilibus quam
Spiritualibus Personis adiacentia (exceptis Nundinis) sine
scitu et consensu Contubernij Sartorien̄ Clepardien̄ impor:
tent et diuendant sub pænis contra uiolatores Priuilegio:
rum Sancitis Si uero aliquis illorum uestes prænomina:
tas cuipiam diuenderit tunc a qualibet ueste tres grosso
Polonicales Contũber Clepardien̄ Sartõr. Pro Gratia Nr̃a Offi
ciorumq suorum debito. In quorum omnium fidem præ:
sentes Manu Nr̃a Subscr̃as Sigillo Regni Communiri
iussimus. Datum Cracouiæ Die Sexta Mensis Maij An:
no Domini MDCLXXVI. Regni uero Nr̃i II Anno. IOAN
NES REX Locus Sigilli pensilis. Stans Burenski Gwnie
Regens Cancell Regni Mp Confirmatio Priuilegij Sartorum
Clepardiensium. Quas quidem Literas Serenissimi olim
piæ memoriæ Antecessoris Nostri Ioannis Tertij Regis Poloni
arum atq Officij Consularis Clepardiensis ad præsens Nobis
exhibitas in se noua Ordinationis Puncta ejusdem Contuber
nij

nij Sartorum Clepardiensium continentes Sanas Saluas et illæsas omniq Suspicionis nota carentes. Supplicatumq Nobis est ut easdem Authoritate Nrã Regia approbare dignaremur. Quorum Punctorum Nouorum est Tenor talis. Proconsul et Consules Ciuitatis Clepardiæ ad Cracouiam. Vniuersis et Singulis quorum interest præsentibus Notum facimus. Quod Accedentes personaliter ad Officium Nostrum Clepardiense Famati Carolus Gałuskiewicz Senior Michael Dudkowic Vicesenior Casmirus Iesionkowic Albertus Olszewic et Petrus Sliwinski Sartores Ciues Clepardienses suo et aliorum Confratrum Nomine agentes. Produxerunt Nobis Ordinationem seu Laudum infrascriptum interse omnium unanimi consensu ad id accedente ad meliorem modernum Statũ in aliquot Punctis Conscriptum Sigilloq Contubernali communitum. Quod petierunt ab Officio præsenti approbari. Cuius Tenor sequitur estq talis. Primum Żeby Mistrzowie Cechu Krawieckiego Kleparskiego Za obestaniem Panow Starszych gdy tego pilna potrzeba będzie na requisycyą ich zaraz Stawili się y posłusznymi byli a ktoryby uporny z nich znalazł się y za Obestaniem Starszych nie stawił się powinien w Cechu nachylic się y w karę się dac iaką Starsi y Młodsi wynaidą. Secundum Żeby Mistrzowie Starsi y Młodsi zadney Roboty z kąd y z kąd kolwiek od Partaczow nie kupowali, ale swoię własną robotę tak Kapłanską, Usarską, Białogłowską, lub też Niemiecką, bez wszelkiey impetycyey tak w Mieście Kleparzu iakoteż y po Iarmarkach przedawali, kupcow ieden drugiemu nie odwoływali ani Roboty nie przyganiali. Tertium Żeby do Siebie przeszkodnikow z inszych Miasteczek, daleko bardziey ze Wsi na Iarmarkach nieprzyimowali y roboty od Nich nie nabywali. Quartum Aby Starsi Cechu Kleparskiego Robotę Braci Swoich według Przysięgi Swoiey

icy (a nie kto inszy) po Iarmarkach rewidowali y w Robotach Braci Młodszych dogladali. Quintum Gdyby się przytrafiło lub w Mieście Kleparzu lub gdziekolwiek na Iarmarku Żeby który Mistrz robotę cudzą Partacką nie swoię przedawał albo tez Przeszkodnicy znaydowali się, powinni Starsi udać się do Vrzędu y taką robotę Sequestrować. Nos itaq Considerantes Puncta eiusmodi seu Articulos Nouos ad meliorem Contubernij Sartorum Clepardiensium et Ciuitatis incrementum conscripta atq Sancita esse. Proinde eadem Approbauimus et Confirmauimus praesentibusq Approbamus et Confirmamus. Declarantes eadem prout Superius Puncta uim et robur perpetuum habere, Nec a quopiam ex Magistris Contubernalibus in dubium uocari debere. In quorum Maiorem fidem Sigillum Nostrum praesentibus est impressum Datum in Praetorio Clepardiensi Sabbatho Ante Festum Sanctorum Fabiani et Sebastiani Martyrum et Confessorum proximo. Die Scilicet Decima Septima Mensis Ianuarij Anno Domini Millesimo Septingentesimo Trigesimo Tertio. Ex Prothocollo Actorum Officij Consularis Clepardiensis extraditum. Nos itaq AVGVSTVS Rex Supplicationi praedictae uti iustae benigne Annuentes, praeinsertas binas Literas in omnibus earum Punctis Clausulis Articulis approbamus et Confirmamus praesentibus Literis Nris. Decernentes easdem uim et robur perpetuae firmatis obtinere debere Volumus praeterea ut praefatis Sartoribus in Contubernio Clepardiensi existentibus liberum sit Vestes Sacerdotales Masculinas Foemininas et germanicas per ipsos elaboratas tempore Nundinarum Foraliumue Superius Specificatorum in Omnibus Ciuitatibus et Oppidis tam Nostris quam Spiritualium et Nobilium Personarum, Cracouiae Autem in Foro Scrutario alias na Wendecie Singulis diebus forensibus, Citra Cuiusuis impedimentum Exactionem Vectigaliumq

Vectigaliumq Solutionem uendere. Quapropter Omnibus Officijs tam Castrensi quam Consulari Cracouiensi Atq Vieliciensi tu et Alijs Mandamus, ne prdfatos Artifices Sartores Clepardienses in uenditione ejusmodi Vestium per ipsos elaboratarum interturbent aut intertubari permittant quinimo eosdem tueantur et in pacifico usu conseruent. Prdpeditores Artificij ipsorum uulgo Partacze Vadouianos prdsertim rurales et Villanos, prdtextuosos Contubernales, iuxta mentem Priuilegiorum Antiquorum non attentis quibusuis Rescriptis ad Sinistram Cancellarid Nrd informationem editis, qud prdsentibus reponimus et pro nullis declaramus, ab exercendo Artificio coerceant Vestesq per ipsos elaboratas Sequestrent Secus non facturi pro Gratiâ Nrâ et Officiorum Suorum debito. In quorum fidem prdsentes Manu Nostra Subscriptas Sigillo Regni Communiri iussimus. Datum Varsauid Die Mensis Anno Dni M.D.CC.XXXIII Regni uero Nostri XXXVII Anno.

Confirmatio Confirmationis Iurium atq Articulorum Contupernio Sartorum Clepardiensium ab antiquo Seruientium

Cech Krupniczy
Contubernium Pultariorum.

Starsi Cechu Krupniczego aby byli przysięgli i Każdego roku byli obierani i do pospolstwa na Radę byli wezwani. Żeby zupełna wolność Starszym Cechu tego była stug Ratuszowych używać ku potrzebom Cechowym. Sztuka Rzemiosła w tym Cechu przed Starszemi y wszystkiem Cechem ma być pokazana, która ma być z trojga zboża zrobiona, Tatarki, Jęczmienia i Owsa. Do tegoż kiedy Mistrz Młody odprawi Sztukę, powinien będzie dać do Skrzynki Cechowej Dziesięć Złotych na Zbroie. Aby młody Mistrz nim Sztukę odprawi do Urzędu Radzieckiego Krakowskiego dla uczynienia przysięgi Miejskiego Prawa, za ukazaniem Listu od urodzenia dostatecznego. Żeby był opowiedziany, a to pod winą i karaniem Urzędowi przypadającym. Item Z kiedy się trafi że Mistrzowski Syn do Bractwa ich wstąpić ~~ię~~ przyjęty będzie, do Skrzynki Cechowej kopę na Zbroie oddać powinien. — Kiedy przychodzień, i którego Ojciec krupnikiem nie był, porządki ich przyjąć by i do pośrodku ich wstąpić chciał ⁂ ten do tej skrzynki Złotych dziesięć oddaćy. Item wdowa po śmierci męża swego, która by została, wolno jej będzie swoie Rzemiosło robić, póki za inszego męża, inszego Rzemiosła nie pójdzie y Czeladzi [illegible] chować ani ich przyjmować do uczenia ważyć się nie ma

Jeden tylko Cech Krupniczy posiadał przywiley, którego oryginał podany Urzędowi Municypalnemu zaginął, przeto wypisy Cech wypisał, z [illegible] kopię przesyła. —

Item każdy Uczeń tego Cechu przy przyięciu swoim do Cechu trzy fonty Woszku ma daÿ, y trzy lata powi= nien się będzie uczyć u Magistra Cechowego. Item Mło= dszy Mistrz zapalenie swoie, i insze postugi, tak długo aż inszy nastąpi powinien będzie czynić. Item aby na każde cztery Niedziele Cech bywał, aby kiedyby Jch= mm PP. z nożkarali. Item, żeby zboże, które do naszego Rzemiosła należy, iako Tatarki, Jęczmienia, Karczmarze Słodownicy niewykupowali na Słody czynienia pod ~~winą~~ wina Jmm PP. Radcom przypadaiące. Item przekup= niowie, Młynarze i inżi Statarze, żeby krup Tatarczanych Jęczmiennych, Mąki, Otrąb, przywozić ku przeszkodzie temu Cechowi nie śmieli, chyba w Jarmark, okrom Szlachty, którym wolno na każdy Wtorek i Piątek tak= we krupy korcami, i półkorcami, oraz i przedawać, ale Statarzom, kiedyby się ważyli okrom Jarmarku przy= wozić, żeby im wiązszy Sług od Urzędu taką robotę do Szpitala zawsze brać mogli, i jeżeliby się taki ruchowy Statarz, albo przekupień nalazł mieszkaiący we do= mu Szlacheckim abo inszej Jurysdykcyi ~~granice~~ granicie, żeby nam wolno do takowego brania Statarzów Grodzkiego Urzędu żądać. Item Aby nigdzie takowych krup nie= było przedawać wolno, iedno w Jatkach Krupniczych Dwudziestu y Czterech, w których przedawa ~~###~~ nie Miarka= mi po grosza, po półgrosza, i po szelągu ~~###~~ aż do pieniąg= dza być ma. Item Aby było ~~[illegible]~~ lossowanie w Sześć Niedziel

takowych Jatek. Item aby się niegodziło pod Jatki prze-
dawać ~~[illegible]~~ ceno zupełne Jatki pod winą JoM Panów Radców
Krakowskich przypada Jatka. Item żeby niebyło
wolno takich Krup naszego Przemiasta na Kleparzu, Kazi-
mierzu, Stradomiu, i w mili od Krakowa robić, ani prze-
dawać, a krom Cechu Naszego a jeżeliby który chciał gdzie
indziej robić, albo przedawać tedy takowy ma Cech
z nami przyjąć. Item aby w Jatkach Dwadzieście
czterech Cechu Krupniczego PP. Starsi dogłądali
Miar, aby była sprawiedliwa miara kupującemu,
i robota Krup aby była we wszystkim warowna, a nie
fałszywa. Item jeżeliby który z Magistrów tego Ce-
chu jeden drugiego colludował, albo cene podniosł w tar-
gowania Zboża, takowy dwa funty ma dać winy. Item
Któryby kolwiek z Magistrów z swoim towarzyszem,
albo z trzema (wóz) zboża ztargował, a potym by
takowego Zboża w równy dział z dzielić niechciał, da Ce-
chowi jeden kamień Wosku. Item jeżeliby sam jeden
zupełny wóz zboża kupił, a niebyłby przy nim drugi
towarzysz przy targowaniu na jego woli, będzie od mie-
szyć, albo nie. Item któryby kolwiek z Magistrów, gdy-
by o tym starsi niewiedzieli z jakim Obcym, albo z obcem
zmowę uczynił, albo jakie porozumienie tajemne miał
około przywożenia zboża, takiemu przypada jeden Kamień
Wosku do Cechu. Item któryby kolwiek z Magistrów
na takich niezwykłych miejscach jako Kazmierzu na
Kleparzu kupować albo

przyimować zboże chciał, takowy przepada ieden Kamień Wosku Winy, ale na Rynku Krakowskim kupować ma. Item Dzielenie i rozdział u tego Magistra ma bydź który pierwey do tego zboża przyszedł, i targ zaczął, albo tam gdzieby Starszym Cechowym najlepiej się zdało. Item Gdzieby się około Kupna Maistrowie tego Cechu wspólnie poswarzyli, tedy który tego swaru dał przyczynę ma winy dać Jeden Kamień Wosku, a jeśliby się Teraz pobili, dwa Kamienie Wosku maią dać. Item Ktory by kolwiek z Maistrow tego Cechu niesprawiedliwych Miar w przedawaniu wszelakich Krup, i wszytkich innych rzeczy będzie używał ten Cechowi jeden Kamień Wosku. Item Ktory by kolwiek drugiemu Kupca odwabił, takowy dwa funty Wosku przepada Cechowi. Item Jeżeli który przed Cechowemi Starszemi o jaki dług był oskarżony i tego zapłacić niechciałby, takowemu przedawanie wszystko ma bydź zapowiadziane i Jego Jatka ma bydź zamkniona, tak długo, aż długu który jest oskarżony zupełnie zapłaci, i nadto jeszcze winy ma potożyć dwa funty Wosku. Item Ktory by kolwiek tego Cechu towarzysza przez temu Cechowi przynależącego przed urzędem Radzieckim, albo przed jakim innym Urzędem, obeszłał, albo oskarżył nieprosiwszy Nań od Starszych Cechowych Sprawiedliwości, taki ma dać winy ieden Kamien Wosku, jednak który by się mniemiał bydź obciążonym od Starszych, i jakiey kolwiek Sprawy, albo postępki w Cechu tedy wolno jest i będzie każdemu z nich do Urzędu Radzieckiego brać się i Appellować. Item iżby żaden z Maistrów w Cechu niemiał przedawać na dwoch Jatkach Krup okrom Wdów wszeciech podesłych tym pozwalamy i Maistrom brać porzędnie Krupy od każdego z osobna Mistrza biorąc i w swej własnej Jatce, a nie innej przedawać albo innego Mistrza. Dan w Krakowie dnia 17. Września 1607. roku. Ten przywiley potwierdził Zygmunt III. tegoż dnia i roku dalej Władysław IV. następnie Jan Kazimierz, potem Jan III. Sobieski a nakoniec August II. w Warszawie d. 30. marca 1717. roku

Cech Kuśnierski.

Contubernium Pellionum.

Naypierwiey. A gdy młody Brat do Cechu będzie wstępował powinien dać in instanty do Skrzynki Złotych pięćdziesiąt y Bracią uczęstować. Item Tenże Brat Młody ma mieć półroka folgi od sztuki robienia, a po wyiściu zaś półrocza powinien będzie sztukę robić według zwyczaiu dawnego y wszystkie kondycyie wypełnić według Cechu należyte. Naypierwiey powinien wziąść Brat Młody popielic pięćset całkowych z brzuszkami do którego towaru obierania ma zaprosić czterech Braci Starszych potym odebrawszy towar powinien ~~[illegible]~~ ich uczęstować według możności y dawnego zwyczaiu Item Do tegoż towaru powinien młody Brat zaprosić 5 Panów Starszych do pompowania popielic takie do strychowania y odbierania brzuszków przytym powinno być ~~[illegible]~~ częstowanie Item Tenże Brat młody powinien zaprosić do ~~[illegible]~~ strychowania tegoż lub ziej, będzie podobać, lub mniej na ~~[illegible]~~ dyskrecyi to będzie Panów Starszych Braci. Item.

Tenże Młody Brat powinien sztukę nakładać, przy nakładaniu tejże sztuki powinien zaprosić Bracią wszystkę y kołacz sprawić według należytości starodawney na wszystkich Braci. Item Skończywszy tę sztukę ten Brat młody powinien prezentować przed wszystką Bracią, a po prezentowaniu tejże Sztuki powinien dać ~~pięć~~ Złotych siedym juramentt uczynić i miejsce dopiero zasięść. Takie powinien Muszkiet z prochem na basztę Cechową Kuśnierską dać do tego Bracią według dawnego zwyczaiu uczęstować Item

A ktoryby Brat Młody nieumiał sztuki robić, powinien in instanti położyć dwieście Złotych, oprócz wstępnego to jest Złotych pięćdziesiąt. Do tey się Kolacyą sprawić według dawnego zwyczaiu a zaś z tych dwieście Złotych Panowie Starsi Bracia za swoie prace y fatygi powinni wziąść sobie złotych ~~panowie Starsi~~ pięćdziesiąt na posiedzeniu.

ITEM ktoryby brat poiął Córkę Magistrowską, albo Syn do Cechu Magistrowski wstęp powział, taki ma bydź wolny od pięci dziesiąt Złotych wstępnego Item. Mając Cech Kuśnierski Kaplicę swoię własną przy Kościele farnym Archiprezbiteralnym Panny Maryi w Rynku uprzywilejowaną y swoim kosztem fundowaną zdawnay z grobem pod nią zostaiącym. Które półtora sta Złotych od Młodego Brata maią się obracać na różne potrzeby do niej; Do ktorey powinni Starsi panowie Bracia obierać z Młodszych Braci czterech na rok dla usługi wszelkiej porządku y ochędóstwa w niej. Otwierać o godzinie siodmej w Niedziele y Święta y zamykać po Nabożeństwie skończonym. O aparatach wiadzieć ochędażać świece zaświecać y zagaszać z tych czterech Braci powinien każdy z nich ćwierć roku posługi czynić. A jeżeliby ktory z nich niezgodnie otworzył albo zamknął, tedy powinien bydź karany od starszych Braci tyle razy, ile by w powinnościach swych iemu zleconych niebył posłuszny y lekce sobie poważał ych zlecenia według uznania Item jeżeliby co kolwiek za złodziejstwa dla nieostrożności ktoregokolwiek Młodego Brata zginęło z Kaplice, tedy powinien będzie takową rzecz straconą in duplo sprawić y do korony świecy za winę dać Item Gdyby ktory w Niedziele na Sumach także podczas Oktawy Bożego Ciała y w uroczystości Nayświętszey Panny Maryi y inney Solemnizacyi na Su-

mach

podczas processyi, na nieporządkach nierazawiódł ewie należycie,
według innych Cechów albo nierychło nierazgasił ten Młody
Brat za niepoczuwaniem się w powinnościach swoich taki popa-
dać będzie winy parę świec funtowych na Ołtarz do Kaplicy
Bractwy Kuśnierskiej Item Aby Iści ma ten Cech Kuśnier-
ski w Rynku Krakowskim Kamienicę albo raczej Smatruz
swym Kosztem Panów Braci Kuśnierskiego Cechu Starszych y
Młodszych wymurowany in Anno Domini Millesimo Quingen-
tesimo Sexagesimo octavo o dwoigu wschodach y Uprywilegio-
wany w którym Smatruzie wolno im wszelkie do upodobania
swego pożytki prowadzić bez przeszkody Urzędu Naszego Kra-
kowskiego Radzieckiego i zabronienia jednak nienawistnego.
Do tego Dekretem maią obwarowany ten pomieniony Smatruz
od nayiaśnieyszego Zygmunta Króla [illegible] in Anno Domini
Millesimo Quingentesimo ~~Octo~~ Nona gesimo Quinto że pod Smatru-
ziem Kuśnierzów Naszych Krakowskich nie powinno być buda-
wanie drewniane ani kramów żadnych od urzędu Naszego Ra-
dzieckiego Krakowskiego wybudowanie tylko od Cechu Nasze-
go Kuśnierskiego Krakowskiego. Item że się znaidują
przeszkodnicy temu Naszemu Cechowi Kuśnierskiemu, alias
partacze tedy takowych wolno brać i zabierać z towarem kon-
fiskować iakoby przemysł takowy tolerowanym Naszym
Mieście Krakowie, iako y we wszystkiej Cyrkumferencyi
Miasta, tak w domach Dworach Duchownych iako y świec-
kich pod którą by się tylko wynalazł takowy przeszko-
dnik i iurysdikcyą z pomocą iednak Grodu Naszego, ~~ptaa~~
Krakowskiego y Urzędu Miejskiego ta tedy Konfiskata

powinna iść potowa do Urzędu Naszego, potowa do Cechu. Tak
y Żydzi aby nie byli przeszkodnikami w naszym Cechu Kuśnier
skim Krakowskim y tak aby się sprawowali iako nasi mam
po Hebraisku pisany wydali, y Submissyą uczynili całey Syna
gogi Żydowskiey, gdy Starsi na wszę podpisali, Mojżes Syn
Efrayima, Jakob Syn Alexandra, Jonas Syn Efrayima, Madra
chies Syn Jakoba we wszystkich towarach Kosmatych y towar
surowego niewyprawili po Dworach y Domach Duchowny
Szlacheckich y różney Kondycyi Kamieniach Robót z roz
bić tak de nowo iako też ze starzyzny y wprowadzywania nie
ważyli się pod grzywnami y zamkowym więzieniem. Item
A ktoryby kupiec z towarem przyiechał kosmatym do Nasz
go Miasta Krakowa iakiey kolwiek praeminencyi y Kondycy
takiż pod ktorą by kolwiek iurisdykcyą zostawał. Tedy bę
powinien dać wiadomość Naszym Panom Kuśnierzom Starszy
Krakowskim o tym, a zas na sztuki nieprzedawać towaru tylk
ogółem in quantum by przedawał z zaprzewiadczeniem taki to
powinien bydz konfiskowany tym sposobem iakoby prze
myśł na de do tego niepowinien rozdzielać y na sztuki przeda
wać, ani wetk pachwiczyć y żydom niewiernym poiedynki
na ręke do przedania dawać, ktoryby się z P.P. Kupców tak
wy wynalazł y Ormian taki powinien Cech przyiąć. Miasto
o prawie, y onnera reipublicae ponosić według prawa. Item
Jezeliby z P.P. Mieszczan Naszych Krakowskich Rzemies
różney Kondycyi maiąc swoie w szkach rzemiosło, a Kosma
Kuśnierskim się bawić waży towarem y robić na poiedyn

żydom na rzecz da

dawał przedawać, takowy powinien bydź według prawa karany y ten
towar do Cechu Naszego ~~Kuśnierskiego~~ konfiskowany. Item
który by się ~~brat~~ z Cechu Kuśnierskiego ważył towar brać Szla-
checki, Kupiecki, y Mieyski do teyo wyrabiać pozytki obiecywać
zpotki mieć powinien takowy bydź karan Urzędownie y w Cechu.
Item Jeżeliby się który miał postanowić rzemiosła Naszego
Kuśnierskiego, tedy ma półtroku wolności od podatków wsza-
wszelkich Cechowych, po wyiściu półrocza, powinien dać do
Cechu według Artykułu wyżey opisanego wstępnego Złotych
pięćdziesiąt y przeprawić Cech według prawa iako y inni
Bracia. A gdyby niebył posłuszny y Cechowi radoszyć nie
uczynił, ten niepowinien bydź z Cechu wypuszczony, po Jar-
markach z towarem zabierany y znaków żadnych niewywieszać.
Item Któryby z Braci przestawał z Partaczami y Ochra-
niał ich za przeświadczeniem, taki ma bydź karany w Cechu pię-
ciu grzywien do Urzędu Mieyskiego dać, tydzień dobrowolnie
więzienie siedzieć, y do korony powinien swiecę sprawić.—
Item Gdyby który Brat brał od Partaczów towar, na Jarmar-
kach przedawał pod pretextem swego, taki wolno zabierać,
konfiskować, y takiemi winami powinien bydź od Magistra-
tu y Cechu karany iako wyższym Artykule. A któryby z braci
lubo Partaczów ważył się żydami robić, albo z niemi konszachty
mieć y używać ich rzemiosła, taki niepowinien mieć miey-
sca w Cechu y karany bydź według prawa. Item. Który by z braci
ważył się Mieszczaninowi, albo Kupcowi którema Jarowy to-
war potaiemnie wyrabiać, albo taxować niesłusznie y nienad-
leżycie dla pożytku Kupca y od niego korrupcyią brać pod do-

świadczeniem

powinien bydź karany w Cechu kamieniem Woska do Urzędu Miey-
skiego dwoie ~~ośmnaście~~ czternaście grzywien y dwie Niedzieli więzienia sie-
dzieć. A którzy w bogatych ~~kramach~~ Kramach pamięcią dra czapki
y głowatkie robią, tak stanu Mieyskiego iako i innego sta-
nie powinny na poiedynek przedawać trzechków, popielic,
gronostai, ani do płaszczyków za doświadczeniem powinny
bydź karane Urzędownie grzywnami y więzieniem, albo gdzie by
taki towar postrzegli wolno go zabrać. Item Ieżeliby który
brat, na obesłanie starszych niebył posłuszny w Cechu nieby-
wał tedy niepowinni mu Czeladzi dopuszczać y za nieposłuszeń-
stwo na Ołtarz y do Korony za winę dać świecę, a ieżeliby się wa-
ży tego więcey, tedy Urzędownie powinien bydź karany Grzy-
wnami y więzieniem, a bracię przeprosić. Item Gdy który Brat
na zatobny Mszy niebędzie, albo na pogrzebie Magistra, albo Magi-
strzyni lub dziecięcia, powinien dać do Skrzynki dwanaście
groszy, a któryby nieryehło przyszedł, albo nieopowiednie odszedł
tedy groszy sześć. Item Ieżeliby który Brat niebył podczas
schadzki w Cechu, które Artykuły powinny bydź czytane powi-
nien bydź karany pułkamieniem Woskiem nieodpuszczonym, a ie-
żeliby sporny był, to na ratuszu Grzywnami. Item Któryby się
wyswarować się z nieprzystoyszemi słowami y ~~mieniem~~ 2 mieczem przeci-
wko Bratu którzemu, tak w Cechu iako y w posiedzeniach
powinien dać za winę bydź świece do Korony funtowe, albo
na Ołtarz i wolnie przeprosić. Item Ieżeliby który Brat wa-
żył się taczować towaru nienależącego za Korzennych y bez
P. P. Braci starszych powinien bydź karany pięcią grzy-
wien do Urzędu, a do Cechu pułkamienia Woska winy
nieodpuszczonego —

A dotego żadnym niegodzi się dawać taxy nad Starszych Braci, którzy nato przysięgaią w Urzędzie Mieyskim Krakowskim, a ieżeliby lekce sobie ważyli taxę, tedy taki induplo powinien bydź karany grzywnami Urzędownie. Item Jeżeliby towar jaki przyszedł do Kuśnierzów Naszych Krakowskich należących. Tedy P. P. Starsi powinni pierwey obesłać Braci wszystkich y ten towar wziąść między się wedtug przepomożenia każdego. A inquantum by niestało Braci towar wszytstek zakupić, tedy na cały Cech powinni go przyiąć y niedopuszczać komu inszemu na poiedynek przedawać, Ani też sobie lepszego nad innych żaden wybierać, ale wszyscy powinni tego przestrzegać, y takich przestępników wydawać, takie potaiemnie zniemi nietrzymać kompanii. od nich niebrać takiego powinni będą wedtug prawa sądzić. S. T. E. M. Który by się ważył z przekupniów z przychodniów, albo partaczów w targi, Jarmarki między rzędami kupować, y handlować, taki powinien bydź towar zabrany do Cechu Kuśnierskiego y tegoż niniejszym przywilegiem zabronić, aby się nieważyli więcej kupować tylko Kuśnierze Krakowscy. Do tego przestrzegania należeć będą osobliwie Braci Młodzi, aby w targi, jarmarki, pilnowali y zabierali, żeby Cechowi Naszemu Kuśnierskiemu przeszkody niebyło. S. T. E. M. Jeżeliby przyiachał który postronny z Kuśnierzów, albo Kupców z towarem Kuśnierskim pod czasy iakiegokolwiek, taki powinien się opowiedzieć naypierwey P. P. Starszym Cechu Kuśnierskiego a inquantum ieżeliby chciał Sklep otworzyć, taki powinien Cech ukontentować wedtug należytości albo przeprawić y Mieyskie prawo przyiąć a którzyby powinności tych niewypełnili

a przedawat potaiemnie, za doswiadczeniem takiemu powinien bydź towar zabrany Naszego Kuśnierskiego y Konfiskowany. ITEM Któryby Brat przyiął chtopca do nauki rzemiosła Kuśnierskiego, ten niepowinien go mieć więcej na probie tylko Niedziel sześć a po wyiściu sześcia Niedziel nań powinien go zapisać na lat trzy po wyterminowaniu ma go wypisać, ieżeliby nie doterminował tych lat zapisanych a od urzedu do innego Brata odmowiony, albo ze swywoli takowego powinno znowu zapisać na trzy lata. ITEM Któryby towarzysz święcił poniedziałek, albo który inszy dzień okrom święta, tedy taki towarzysz powinien dać do Urzędu naszego Krakowskiego Grzywnę y przez Tydzień więzienia siedzieć. A Mistrz u którego by rzemiosło ten towarzysz robił powinien panom Radnym w Urzędzie oznaymić ieżeliby nieoznaymił tęż winę powinien bydź karany y ten któryby się z takowym towarzyszem przyczyniał albo zaczął zanim. ITEM Ieżeliby któżkolwiek z partaczów w Konferencyi Miasta Naszego Krakowa mieszkał, a niestał się na Cech y nim się oszczycał, tedy taki powinien dawać, na Suche dni po złotych sześć partacznego y posłusznym bydź na rozkaz PP Braci Starszych a ieżeliby ten Artykuł lekce sobie ważył, tedy go wolno będzie zabrać z towarem, gdzie tylko z przedaiącego lub kupuiącego zaskoczą. ITEM Żydzi niewierni gdyby przedali innym Żydom na cał towar przywiozszy, tedy takowi powinni dać do Cechu Naszego Kuśnierskiego Krakowskiego pewną pensyą alias Kozubalec. ITEM wedtug prawa y dawnego zwyczaiu iest ten nasz Cech Krakowski Kuśnierski od Antecessorów Nayiaśnieyszych Królów Polskich y Monarchów uprzywilegiowany y Obligowany: ażeby podczas naszey bytności do Krakowa na przywitanie pod chorągwią generalnie starsi bracia y Młodzi nas witali pod którą chorągwią dla asystencyi należy nas Cech Iglarski Krakowski nierozdzielnie ale trzymać się powinien y podczas różnych potocznych okazyi y też processyi ———— .

Przywiley ten był dany r. 1548 na Seymie Piotrkowskim w dniu niepokalanego Poczęcia Nayświętszey Panny przez Zygmunta Augusta, potwierdzony od Stefana Batorego w Niepołomicach 21 Czerwca 1585 roku. Daley od Zygmunta III. dn. 15 Listopada 1601 r. w Warszawie, Władysława IV. w Krakowie D. 28 Stycznia 1641 r. Daley od Jana Kazimierza w Warszawie D. 12 Marca 1649. Daley Jerzego od Michała Korybuta 1669 D. 20 Marca; i Jerzego Daley od Jana Sobieskiego w czasie koronacyi w Krakowie D. 15 Marca 1676.

AVGVSTVS II. Dei Gratiâ

Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ Prussiæ Masouiæ Samogitiæ, Livoniæ Kiouiæ Volhyniæ Podoliæ Podlachiæ Smolensciæ, Severiæ Czerniechouiæq Necnon Hæreditarius Dux Saxoniæ & Princeps Elector.

Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest Uniuersis et Singulis. Productas coram Nobis esse Literas Pargamenas Authenticas infrascriptas. Manu Serenissimi olim Diuæ memoriæ Ioannis III. Prædecessoris Nostri desideratissimi subscriptas Sanas Saluas et illæsas omniq Suspicionis Notâ carentes, continentes in se certos Articulos et Puncta Contubernio Pellionum Ciuitatis Nostræ Cracouiensis Seruientia ob majorem Ordinem concessa. Supplicatumq est Nobis per certos Consiliarios Nostros Nomine Venceslai Wysocki, Sebastiani Duzicki, Stanislai Strop et Simonis Mataszkiewicz Seniorum et Iuniorum Pellionum, ac pro parte totius Contubernij. Quatenus easdem authoritate Nostra Regia approbare confirmare et ratificare dignaremur. Quarum quidem Literarum Tenor de verbo ad verbum estq talis. Ioannes III Dei Gratiâ Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ Russiæ Prussiæ, Masouiæ, Samogitiæ, Kiiouiæ, Volhyniæ Podoliæ Livoniæ Smolensciæ, Severiæ, Czerniechouiæq. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest Uniuersis & singulis præsentatas Nobis esse Literas Pargamenas manu Diuæ memoriæ Serenissimi Michaelis Regis Poloniarum subscriptas Sanas Saluas et illæsas omniq Suspicionis nota carentes continentes in se certos Articulos et Puncta Contubernio Pellionum Ciuitatis Nostræ Cracouien. Seruientia ob majorem Ordinem concessa Supplicatumq Nobis per certos Consiliarios Nostros nomine et pro parte ejusdem Contubernij Quate:

nuis easdem authoritate Nostra Regia approbare, confirmare & ratificare dignaremur. Quarum quidem Literarum de verbo ad verbum est talis Tenor. Michael Dei gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithuaniæ, Russiæ Prussiæ Masouiæ, Samogitiæ Liuoniæ Kiiouiæ Volhyniæ, Podoliæ Podlachiæ Smolensciæ Seueriæ Czerniechouiæq. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest vniuersis et singulis. Plurimum spectat ad conseruandam Authoritatem Nostram Regiam, vt etsi ubiq. præsertim vero in Eminentioribus Ciuitatibus Nostris Ordinem quam optimum conseruemus. Etsi ipsum aliquando de tramite recto excidere contigerit, in pristinam normam quam primum reducamus. Cum itaq. expositum sit Nobis per certos Consiliarios Nostros Quod Contubernium Pellionum Ciuitatis Nostræ Cracouiensis magna præjudicia patiantur, etsi a varijs diuersæ conditionis hominibus tum vel maxime ab Infidelibus Iudæis, qui se in Artificium illorum temere intrudunt et contra omnem æquitatem Pelles varij generis præcipue Vulpinas, agninas minutiores, Murium Ponticorum alias Popielice crudas et novas, Pileosq. ex ijsdem confectos Ciuitate Domos et Plateas circumcursitando distrahere et divendere, atq. in ejusmodi progressu Contubernales Artifices in suprafato Artificio impedire, vsusfructusq. ex quibus Contubernales varia onera soluunt adimere præsumunt. Obuiando itaq. ne similes ausus tam Infideles Iudæi, quam alij præpeditores, qui non sunt adscripti in idem Contubernium committant, hæc Puncta concedenda dicto Contubernio non grauatim censuimus. Atq. inprimis Ne quisquam Infidelium Iudæorum audeat Pelles suprafatas crudas et nouas, tum et Pileos qualescunq. necnon alia vtensilia ijsdem Pellibus subducta (præterquam intra muros Ciuitatis ipsorum Iudaicæ) in ipso Circulo Ciuitatis Cracouiensis et per Plateas ac Domos circumferre diuendereq. Item ne quis præsumat tam ex Contubernio præfatorum Pellionum, quam etiam

qui non

Michaelis

Iudæi pelles non vendant

qui non sit inscriptus fraternitati Contubernij ejusdem Pelles crudas perficere in usum præfatorum Infidelium Judæorum atq; aliarum Personarum ad Contubernium non pertinentium, à quibus possit esse huic Artificio impedimentum. Neve Externi Mercatores Pellium atq; cæteri ex quibuscunq; Civitatibus Advenæ sigillatim præsumant has Pelles venum exponere easdemq; distrahere ac divendere, sed si aliqua ejus generis Mercimonia habuerit, eas in universum et summatim vendere tenebuntur, requisitis nihilominus prius in eo passu Cech: Magistris et Fratribus Contubernij, ad quas etiam merces emendas ijdem propiores erunt. Hæc omnia secus qui fecerint, amissionis Pellium et Quatuor Lapidum ceræ duorum Contubernio applicandæ pæna mulctabuntur, et qui Infidelibus Judæis præfatas Pelles perficere ex crudis præsumpserit, is in hospitio Sodalium hujus Contubernij pæna arbitraria punietur. Peñes quos Articulos et descriptiones alias Jurium Antiquorũ Nos rem videntes æquitati consonam præfatum Contubernium Pelliorum Civitatis Nostræ Cracoviensis plenè conservamus et manutenemus. Atq; de plenitudine Authoritatis potestatisq; Nostræ Regiæ ab omnibus conservari voluimus. Mandamusq; Universis quorum interest ne secus faciant. In quorum fidem præsentes manu Nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Varsaviæ Die Vigesimâ Mensis Martij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Tertio. Regni vero Nostri Quarto Anno. Michael Rex. Locus + Sigilli Minoris Cancellariæ Regni Stanislaus Buzenski G.N. Can. Regens Cancellariæ Regni. Articuli et Puncta ob majorem Ordinem Contubernio Pelliorum Civitatis Sacræ Regiæ Maiestatis Cracoviensis concessa atq; conservata. Nos itaq; Joannes Tertius Rex Supplicationi præfatæ Contubernij Pelliorum benignè annuentes Volentesq; circa Jura antiqua et noviter per Serenissimum Michaelem Divæ memoriæ concessa conservare, Nostramq; ut facilius experiantur gratiam, indicimus, instituimusq; Ne quispiam

Ex[t]ranei Mercator[es]

Sub Amissi[=]one.

Joannes Rex approbat.

tam ex præfatis Judæis, quàm et Armænis Merces Pellium quocunq; nomine vocitatas exponere divendereq; præsumat. Insuper si quis eius generis habuerit, easq; in Civitate Cracoviensi Nostra inversum vendere voluerit, neminem etiam si sit unus ex Sodalibus Contubernij eiusdem eas emere Cui Solo cum Scitu Cechmagistrorum aliorumq; Fratrum audere Sub pœna Superius expressa Contubernio applicanda injungimus. Quas quidem Literas præsenti consensu Nostro in omnibus Punctis, Clausulis, Articulis, Conditionibus, approbandas confirmandas esse duximus prout quidem confirmamus, ratificamus et approbamus. Decernentes easdem vim et robur perpetuæ firmitatis habere debere. In quorum fidem præsentes manu Nostra Subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Cracoviæ sub Comitijs felicis Coronationis Nostræ Die Decima quintá Mensis Martij. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Sexto, Regni verò Nostri Secundo Anno. Joannes Rex. Sigillum pensile majoris Cancellariæ Regni in Pyxide Laminea cera rubra expressum. Hieronymus Pinocci Sacræ Regiæ Majestatis Secretarius manu propria. Proinde Nos Augustus Secundus Rex supplicationi prædictæ Contubernij Pellionum Cracoviensium benignè annuentes volentesq; circa Jura antiqua per Serenissimos olim Divæ memoriæ Sigismundum Augustum De Data in Conventione Generali Piotrkoviensi Feria Secundá post Festum Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ proximá Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quadragesimo Octavo. Stephanum De Data Niepolomicijs Die Vigesima noná Mensis Junij Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Quinto. Sigismundum Tertium De Data Cracoviæ Die Octavá Mensis Septembris Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Octavo. Vladislaum Quartum De Data Varsaviæ Die Vigesima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Primo. Et Joannem

Approbat. Successor Reges Pol. +

Casimir

Casimirum De Data Varsauiae Die Duodecimâ Mensis Martij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Nono. Regum Poloniae Atq; Ordinationes Polonico idiomate scriptas conseruare. **Naprzod** A gdy młody Brat do Cechu bedzie wstepował powinien dać in instanti do Skrzynki Złotych Piecdziesiąt y Braciq uczestowac. Item Tenze Brat młody ma mieć puł roku Zolgi od Sztuki robienia a powyściu zas pułrocza powinien bedzie Sztukę robić według dawnego Zwyczaiu y wszystkie Kondycye wypełnić według Cechu należyte. Naprzod Powinien wziąć Brat młody Popielic Piecset całkowych z brzuszkami do ktorego Towaru obierania ma zaprosić czterech Braci Starszych, potym odebrawszy Towar powinien ich uczestować według możnosci y dawnego Zwyczaiu Item do tegoz Towaru powinien młody Brat zaprosic Panow Starszych do pompowania Popielic, także do Strykowania y odbierania Brzuszkow, przytym powinno bydz częstowanie. Item Tenze Brat młody powinien Zaprosić do Strychowania tegoz, lub sie bedzie podobać lub nie, na dyskrecyi to bedzie Panow Starszych Braci. Item tenze młody Brat powinien Sztukę nakładać, przy nakładaniu teyze Sztuki powinien zaprosic Braciq wszystkie, y Kolacyą sprawić według należytosci Starodawney na wszystkich Braci. Item skonczywszy tę Sztukę ten Brat młody powinien prezentować przed wszystkiq Braciq, a po prezentowaniu teyze Sztuki powinien dać **Vernest gielth** to iest Złotych Siedm iurament uczynic y mieysce dopiero zasiąść także powinien Muszkiet z prochem na Basztę Cechową kwantierską dać do tego Braciq według dawnego Zwyczaiu uczestować. Item A ktoryby Brat młody niechciał Sztuki robić powinien in instanti położyć Dwieście Złotych oprocz wstępnego toiest Złotych Piącdziesiąt, do tego Kolacyą sprawić według dawnego Zwyczaiu, a zas z tych Dwochset Złotych Panowie Starsi Bracia za swoie prace y fa:

Brat do Cechu wstępuiący

Ktory Brat nie chce Sztuki robić

tygi powinni wziąc sobie Złotych Piedziesiąt na posiedzenie.

Ktory by poiął Corkę Magistrowską

Item ktoryby Brat poiął Corkę Magistrowską albo Syn do Ce: chu Magistrowskii wstępować, takowy ma bydz wolen od Piedzi: dziesiąt złotych wstępnego. Item ma ten Cech Kusnierski

Kaplica

Kaplicę swoię własną przy Kościele Farnym Archipre: zbiteralnym Panny Maryey w Rynku uprzywileio: waną y swoim kosztem fundowaną zdawna, y z Grobem pod nim zostaiącym (ktore pułtorasta złotych od młodego Brata maią sie obracac na rozne potrzeby do niey. do ktorey powinni starsi Panowie Bracia obierać z młodszych Braci czterech na Rok dla usługi wszelakiey, porządku, y ochędo: stwa w niey, otwierać o godzinie siodmey w Niedzielę y swięta y zamykać po Nabożenstwie skonczonym, o Apparatach wie: dziec ochędażać, swiece zaswiecać y zagasać. Z tych czterech Braci powinien kazdy z nich ćwierć Roku posługi czynic. A ieżeliby ktory z nich nierychło otworzył, albo zamknął, tedy powinien bydz karany od starszych Braci, tyle razy ileby w powinnosciach swych iemu zleconych, nie był posłuszny y lekce sobie poważał ich zlecenie wedlug uznania. Item ieżeliby cokolwiek za dozorstwa dla nieostrożnosci ktoregokolwiek mło: dego Brata zginęło z Kaplice, tedy powinien będzie takowąż rzecz ztraconą in duplo sprawic. y do Korony swiece za winę dać. Item Gdyby ktory w Niedzielę na Summach także podczas Oktawy Bożego Ciała y w Uroczystosci Nayswię: tszey Panny Maryey y inney Solennizacyi na Summach pod czas Processyi na Nieszporach niezaswiecił swiec nale: życie według innych Cechow, albo nierychło niezagasił ten młody Brat, za niepoczuwanie sie w swoich powinno: sciach takowy popadać będzie winy Parę swiec funtowych na Ołtarz do Kaplice Braciey Kusnierskiey. Item Aiz

Smatrusz

tez ma ten Cech Kusnierski w Rynku Krakowskim kamienicę albo raczey Smatrusz swym kosztem Panow Braci Kusnierskiego Cechu Starszych y Młodszych wymu:

rowany in Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Octavo. o dwoygu Wschodach y uprzywilegiowany, w ktorym Smatruzie wolno im wszelakie do upodobania swego pozytki prowadzic bez przeszkody Vrzedu Naszego Krolewskiego Radzieckiego, y zabronienia iednak nienawistnego. Do tego Dekretem maią obwarowany ten pomieniony Smatrusz od Naiasnieyszego Zygmonta Krola Jegmci in Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Quinto. Ze pod Smatruzem Kusnierzow Naszych Krolewskich niepowinno bydz budowanie drewniane, ani kramow zadnych, od Vrzedu Naszego Radzieckiego Krolewskiego wybudowane tylko od Cechu Naszego Kusnierskiego Krolewskiego. Item Ze sie znayduią Przeszkodnicy temu Naszemu Cechowi Kusnierskiemu, alias Partacze tedy takowych wolno brac y zabierac z Towarem konfiskowac iakoby przemycił tak w Stołecznym Naszym Miescie Krolewie iako y wewszystkiey Cyrcumferencyi Miasta tak w domach Dworach Duchownych iako y swieckich pod ktorąby sie tylko wynalazł takowy Przeszkodnik Iurysdykcyą z pomocą iednak Grodu Naszego Krolewskiego y Vrzedu Mieyskiego, ta iednak Confiskacyja powinna isc połową do Vrzedu Naszego, połowa do Cechu. Takze y Zydzi aby niebyli przeszkodnikami w Naszym Cechu Kusnierskim Krakowskiem y tak aby sie sprawowali iako na sie Mamron po Hebraysku pisany wydali y Submissyą uczynili całey Synagogi Zydowskiey ich Starsi na co sie podpisali Moyzesz Syn Effragima, Iakub Syn Alexandra, Iozwe Syn Effragima Mardocheusz Syn Iakoba wewszelakich Towarach Kosmatych y Towaru Surowego niewyprawiali po Dworach y Domach Duchownych Szlacheckich y rozney Kondycyi, Kamienicach Robot robic tak de novo iako tez ze Starzyzny y wpodszywaniu niewazyli sie pod Grzywnami y Turmowym wiezieniem. Item Aktoryby chcąpiec z Super

Przeszkodnicy

Zydzi

Towarem przyiachał Kożmatym do Naszego Miasta Kra:
kowa iakieykolwiek preeminencyi y Kondycyi także pod
ktorąbydolwiek Jurisdykcyą zostawał: tedy będzie powinien
dać wiadomość Naszym Panom Kuśnierzom Starszym
Krakowskim o tym: a zas na Sztuki nieprzedawać To:
waru tylko ogułem In quantum by przedawał za przeswiat:
czeniem taki Towar powinien bydz Konfiskowany: tym
sposobem iakoby przemycił na Cle. Do tego niepowinien
rozdzielać y na Sztuki przedawać, ani w Sklepach wieszać,
y Żydom niewiernym poiedynkiem na Kęs do przedania
dawać; Ktoryby sie z Panow Kupcow takowy wynalazł
y Ormian taki powinien Cech przyiąć Mieyskie odprawić
y onera Reipublicae ponosić wedlug Prawa. Item Ieżeliby
z Panow Mieszczan Naszych Krakowskich Rzemiesła
rozney Kondycyi, maiąc swoie w Kęsach rzemiesło, a Ko:
żmatym Kuśnierskim sie bawić, wazył Towarem y
robić na poiedynek Żydom na Rece dawał przedawać, Ta:
kowy powinien bydz wedlug Prawa karany, y ten Towar
do Cechu Naszego Kuśnierskiego Konfiskowany. Item
ktoryby sie Brat z Cechu Kuśnierskiego wazył Towar
brać Szlachecki Kupiecki y Mieyski do tego wyrabiać po:
zytki obiecować, społki mieć: powinien takowy bydz karan
Vrzędownie y w Cechu. Item Ieżeliby sie ktory miał posta:
nowić z Rzemiesła Naszego Kuśnierskiego, tedy ma pol:
kolia wolności od Podatkow wszelakich Cechowych: po
wyściu potrzeci powinien dać do Cechu wedlug Artykułu
wyzey opisanego wstępnego Złotych Piecdziesiąt, y przepra:
wić Cech wedlug Prawa, iako y inni Bracia. A gdyby nie
był posłuszny y Cechowi zadosyc nieuczynił: ten niepowi:
nien bydz z robotą wypuszczony po Iarmarkach z Towarem
zabierany y Znakow zadnych niewywieszać. Item kto:
ryby z Braci przestawał z Partaczami y ochraniał ich:
za przeswiatczeniem taki ma bydz karany w Cechu pięcią

Grzy:

Grzywien do Vrzędu Mieyskiego dać Tydzień dobrowolne wiezienie siedzieć, y do Korony powinien Swiece Sprawić. Item Gdyby ktory Brat brał od Partaczow Towar, na Jarmarkach przedawał pod pretekstem swego taki wolno zabierać Konfi:skować y takiemi winami powinien bydz od Magistratu y Cechu karany, iako w wyższym Artykule. A ktoryby z Bra:ci lub z Partaczow ważył się z Zydami robić, albo z niemi Konszachty mieć, y uczyć ich rzemiesła: taki niepowinien mieć mieysca w Cechu y karany bydz według Prawa. Item kto:ryby z Braci ważył się Mieszczaninowi albo Kupcowi kto:remu Surowy Towar potaiemnie wyrabiać albo takso:wać niesłusznie y nienależycie dla pożytku Kupca y od niego Korrupcye brać: pod doswiadczeniem powinien bydz karany w Cechu Kamieniem Wosku do Vrzędu Mieyskiego dwo:ie Czternastą Grzywien y dwie Niedzieli wiezienie siedzieć. A ktore w bogatych Kramach Panie siedzą Czapki biało:głowskie robią tak Stanu Mieyskiego iako y innego, tedy niepowinny na poiedynek przedawać Brzuszkow, Popielic, Gronostay, ani do Płaszczykow: za doswiadczeniem powinny bydz karane Vrzędownie Grzywnami y wiezieniem, albo gdzie:by taki Towar postrzegli wolno go zabrali. Item Jezeliby ktory Brat na obesłanie Starszych nie był posłuszny, w Cechu niebywał: tedy niepowinni mu Czeladzi dopuszczać, y za niepo:słuszenstwo na Ołtarz y do Korony za winę dać Swiecę a ieze:liby się ważył tego więcey, tedy Vrzędownie powinien bydz karany Grzywnami y wiezieniem, a Bracią przeprosić. Item Gdy ktory Brat na załobney Mszy nie będzie albo na Pogrzebie Magistra albo Magistrzyni lub Dziecięcia, powinien dać do Skrzynki dwanascie groszy. A ktoryby nieprędko przyszedł al:bo nieopowiednie odszedł tedy groszy sześć. Item Jezeliby kto:ry Brat nie był podczas Suchedni w Cechu (ktore Artykuły po:winny bydz czytane) powinien bydz karany puł Kamieniem Wosku nieodpuszczonym. A iezeliby Sporny był to na Ratuszu Grzywnami. Item ktoryby Brat wyskakował się z niepry:stoynemi Słowami y z nieczcią przeciwko Bratu ktoremu tak w Ce:

Bogate Kramy Kor

Wymawianie posłuszenstwa Starszym

Gdy na nabożeństwie nie być

chwialio w wposiedzeniach powinien dać będzie za winę świecę do Korony fontowe albo na Ołtarz y Solennie przeprosić.

Jeżeli kto taxuje Towaru

Item Jezeliby który Brat ważył taksować Towaru nienależycie za Korrupcyą y bez Panow Braci Starszych: powinien bydź karany piącią Grzywien do Vrzędu a do Cechu półkamienieim Wosku winy nieopuszczoney. A do tego żadnym niegodzi się dawać Taxy nad Starszych Braci, którzy na to przysięgaią w Vrzędzie Mieyskim Krolewskim: A ieżeliby kto sobie ważyli Taxę: tedy taki in duplo powinien bydz karany Grzywnami Vrzędownie.

Towar przychodzący do Cechu

Item Jezeliby Towar iaki przyszedł do Kusnierow Naszych Krolewskich należący: tedy Panowie Starsi powinni pierwey obesłać Braci wszystkich y Ten Towar dzieląc między się według przepomożenia każdego; A inquantum by niestało Braci Towar wszystek zakupić: tedy na cały Cech powinni go przyiąć y niedopuszczać komu inszemu na poiedynek przedawać ani też sobie lepszego nad innych żaden wybierać ale wszyscy powinni tego przestrzegać y takich przeszkodnikow wydawać także potaiemnie z niemi nietrzymać Korrupcyi od nich niebrać takiego powinni będą według Prawa sądzić.

Handlowanie Przekupni między Żydami

Item któryby się ważył z Przekupniow z Przychodniow albo Partaczow w Targi Jarmarki między Żydami kupować handlować, taki powinien bydź Towar zabrany do Cechu Kusnierskiego y tego niniejszym Przywilejem zabronić aby się nieważyli więcey kupować tylko Kusnierze Krolewscy. Do tego przestrzegania należeć będą Czterech Bracia młodsi aby w Targi Jarmarki pilnowali y zabierali, żeby Cechowi naszemu Kusnierskiemu przeszkody nie było.

Jezeliby kto z Przekupniow chciał Sklep otworzyć

Item Jezeliby przyiachał który postronny z Kusnierzow albo Kupcow z Towarem Kusnierskim podczas Ziazdu iakiegokolwiek: taki powinien się opowiedzieć naypierwey Panom Starszym Cechu Kusnierskiego; A inquantum ieżeliby chciał Sklep otworzyć taki powinien Cech ukontentować według należytości, albo przeprawić y Mieyskie Prawo przyiąć. A któryby powinności tych niewypełnił, a przedawał potaiemnie za doświatczeniem takiemu powinien bydź Towar zabrany Naszego Kusnierskiego y konfiskowany.

Item

Item Ktoryby Brat przyiął Chłopca do Nauki rzemiesła Ku: śnierskiego ten niepowinien go miec na próbie więcey tylko Niedziel Szesc a po wyisciu Szesciu Niedzielach, powinien go Za: pisać na lat trzy po wyterminowaniu, ma go wypisać ieże: liby nie determinował tych lat zapisanych a odszedł do innego Brata odmowiony, albo ze swey woli takowego powinno zapi: sać na trzy lata. Item Ktoryby Towarzysz święcił Po: niedziałek, albo ktory inszy Dzień okrom Swięta: tedy taki Towarzysz powinien dać do Urzędu Krolowskiego Naszego Grzywnę, y przez Tydzien więzienie siedziec. A Mistrzu ktoregoby rzemiesło ten Towarzysz robił, powinien Panom Ra: dnym co w Urzędzie oznaymic: a ieżeliby nieoznaymił tąż winą powinien bydz karany y ten ktoryby sie za takim Towa: rzyszem przyczyniał albo raczey ręczył za nim. Item Ieżeli: by ktory do świeta z Partaczow w Cyrkumferencyi Miasta Naszego Krolewa mieszkał a niestało go na Cech, y nim sie Szczycił: tedy taki powinien dawać na Suchedni po Zło: tych Szesciu partacznego, y posłusznym bydz na rozkaz Panow Braci Starszych. A ieżeliby ten Artykuł lekce sobie wa: żył, tedy go wolno będzie zabrać z Towarem, gdziego tyl: ko przedaiącego lub kupuiącego zaszkoczą. Item Zydzi niewierni gdyby przedawali innym Zydom na Cal Towar. przywiozszy: tedy takowi powinni dać do Cechu naszego Kusnierskiego Krolowskiego pewną pensyą, Alias Kozu: balecz. Item według Prawa y dawnego Zwyczaiu iest ten Nasz Cech Krolewski Kusnierski od Antecessorow Nayia: śnieyszych Krolow Polskich y Monarchow uprzywilegio: wany y obligowany. Azeby podczas naszey bytnosci do Kra: kowa na przywitanie pod Chorągwią generalnie Starsi. Bracia y młodsi Nas witali pod ktorą Chorągiew dla asy: stencyi nalezy Nasz Cech Iglarski Krolewski nierozdzielnie ale łączyc sie powinien, y podczas potocznych okazyi roznych y tez Processyi. Quas quidem Literas praesenti Consensu

Przyięcie chłopca.

Swięcenie Poniedziałku przez Towarzysza

Partacze w Cyrcumferencyi miasta mieszkaiący

Kozubalec

Iglarze pod Chorągwią

222

Nostro in omnibus punctis Clausulis articulis Conditionibus approbandas confirmandas esse duximus: prout quidem confirmamus ratificamus et approbamus. Decernentes easdem vim et robur perpetuae firmitatis habere debere. In quorum fidem praesentes manu Nostra subscriptas sigillo Regni communiri jussimus. Datum Varsaviae Die decima quinta Mensis Novembris Anno Domini Millesimo Septingentesimo Primo. Regni vero Nostri Anno Quarto.

Augustus Rex

Confirmatio Confirmationum Jurium atq Privilegiorum Contubernij Pelliorum Cracoviensium

Andreas Procopig Dolecki
Can. Posnan. Prem. S. R. M. Secretar.

Locus sigilli pensilis majoris Cancellariae Regni in Pyxide Laminea cera rubra expressi

Concordat de verbo ad verbum cum suo Originali Authentico in Pargameno Scripto

Cech Malarzów
Contubernium Pictorum.

Szlachetny Prezydent y Rada Miasta Krakowa, przez Cedu-
ły w Publicznych y ninieyszym interesie wydane i intymowane
na Ratusz zgromadzeni, nad ułożonemi przez Szlachetnych od Urzę-
du ninieyszego za Konkluzyą Magistratu, dnia drugiego Miesią-
ca Września Roku ninieyszego z instancyi zacnie Sławetnych
Malarzów Mieszczan Krakowskich nastąpioną. Deputowanych
dla dalszego porządku Zgromadzenia, i dzie postanowienia,
punktami tey oznowy Locus Sigilli Thesauri Regni Papyrii Gros-
so uno Argentio signatae. Za prośbą y żądaniem zacnie Sławetnych
Karola Wzchowskiego, Walentego Janowskiego, Kazimierza Moto-
dzinskiego, Szymona Orlickiego, Kazimierza Wstawskiego
Woyciecha Gutowskiego, Jana piotra Molitora, Franciszka Mey-
zla, Floryana Dynarowskiego, Łukasza Raczkowskiego,
Jana Lichtena, Jana Machraffa, Tomasza Koptawskiego i Marcina
Shury, Malarzy Magistrów, Mieszczan Krakowskich. Na mocy
Konkluzyi Szlachetnego Magistratu Krakowskiego sub data et
Acto jej in Praetorio Cracoviensi Feria Tertia in crastino Festi
Sancti Aegidii Abbatis die secunda Mensis Septembris anno
currenti stanowioney i ferowaney. My niżey wyrażeni do Kon-
gregacyi tychże zacnie Sławetnych Magistrów zeszliśmy, i tam

przeczytawszy

1491

1783

naprzod Ordynacyą Szlachetnego Magistratu Krakowskiego
sub data ejus Feria Quinta post festum Sancti Bartholomaei
Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo prim[o]
i Approbacyie czyli Konfirmacyi iej Pierwszą per Serenissimum
olim divae memoriae Vladislaum Quartum Poloniae Regem su[b]
data ejus Varsoviae die decima septima Mensis Maji, Anno Do-
mini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Octavo. Drugą per Serenis-
simum olim divae memoriae Joannem Casimirum Regem Polo-
niae sub data ejus Cracoviae die vigesima Mensis Januarii Anno
Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Primo. Tudzież
Dekret Sądów Assessorskich J. K. Mci w Roku Tysiącznym
Siedmsetnym Dziesiątym z Kontrowersyi między Stana-
mi Miasta niniejszego ferowany do rozeznania prośb ich ob-
jaśnienia i ustanowienia przystąpiliśmy. A że w przerzeczo-
nej Ordynacyi i jej Konfirmacyach, iż nic o Elekcyi Starszych
tejże Kongregacyi Chłopców i uczniów, Terminów i Kondycyi in-
Tudziesz obowiązkach dostatecznego opisania niemasz, Dla tego
z okoliczności czasów i potrzeby, takową Im ustanowiliśmy Da-
przez nich mianych Suppliecyą.

1mo Chłopiec chcący się sztuki i Profesyi uczyć, powinien mieć za
sobą uczciwą rekommendacyą, bądź to rodziców Krewnych Do-
brodzieiów

lub innych Osób, List urodzajny i jako nie jest sprzedany, okazać i ten do Skrzynki Kongregacyi oddać. —

2do Tenże przed zapisaniem siebie do Terminu ma wprzód u Magistra Swego Miesiąc jeden dla proby chęci i woli swoiey przerobić, wpisać do Księgi na Sesyi Kwarty i dać od zapisującego a dopiero potym ma go Magister jego do Skrzynki na potrzeby Kongregacyi Złotych osim Polskich. —

3tio Tenże Chłopiec jeżeli będzie się chciał uczyć samey Sztuki Malarskiey ma być zapisany na lat siedm, a jeżeli złocenia i lakierowania na lat pięć z tych zaś, gdy który by miał swoie przyodzienia, i tylko samego Wiktu terminował u Magistra, tylko terminować ma do Sztuki Malarskiey Lat Sześć, zaś do złocenia i lakierowania Lat cztery. —

4to Tenże Chłopiec ma się skromnie u Magistra ~~[illegible]~~ swego zachować, od niego do innego Magistra nie odchodzić, ani uciekać chyba za wiadomością i uznaniem całey Kongregacyi gdyby iakową krzywdę od Magistra swego ~~[illegible]~~ ponosił. —

5to Tenże Chłopiec przy dokończeniu terminacyi swoiey ma pokazać Sztukę Terminacyi swoiey i umieiętności, to iest Rysunek pozrzątkowych Figur, lub sztukę iaką malowaną, także lakierunka lub złoconą iaką sztukę przez niego samego mającą być zrobioną lub odmalowaną.

6 Tenże po pokazaney probie Applikacyi swoiey rane, rekomendacyą

Magistra swego ma bydź na Sessyi Kongregacyi za Towa-
rzysza y Czeladnika kreowany i zapisany, od którego Zły-
złotych dwadzieścia cztery, który temu Kongregacya
piru ma dać do Skrzynki Kongregacyi zaświadczenie
dać powinna będzie na piśmie z pieczęcią.

7.mo Uczeń zostawszy Czeladnikiem i Towarzyszem ma Rok
u swego Magistra robić a to za mającym bydź umówio-
nym quantum, zaś po wyjściu Roku ma pójść na wydoskonalenie
sebie siebie do głównych Miast na lat dwa i stanowić się niema, póki
tych dwuch lat nie odbędzie, lub z przyczyn słusznych tychsamych dwuch
lat u Magistra tutejszego aktualnie za Towarzysza nie wyrobi.

8.vo Żaden z Towarzyszów nie ma się żadnej roboty podejmować na swoją
stronę, bez wiedzy Magistra swego, tudzież zawsze zostawać na noc, za-
wsze u swoich Magistrów bywać, po Gospodach i tańcach nie chodzić,
w karty po Gospodach nie grywać, Magistrom wszelkie poszanowa-
nie dawać i posłusznemi rozkazom przyzwoitym Kongregacyi
bydź mają, a to pod karą przez Kongregacyą mającą bydź wskazaną.

9.no Gdy tej profesyi Czeladnik czyli Towarzysz do Miasta niniejszego
przybędzie, ma okazać List uczciwego urodzenia i wyterminowania
wania swego Panom Starszym tej Kongregacyi i tamże u jednego
dnego z nich tydzień jeden przerobić, a potem po starszemu ma być
wysłany do Panów Magistrów tej Profesyi i Sztuki do ro-

botydostania a gdyby jej

gdyby jej niedostał ma poyść w drogę, do innego cechownego Miasta, a Kongre-
gacya ma mu dać na drogę Złotych Cztery. —

10 Gdy z czasem po wyrobieniu trzech lat z tychże Panów Towarzyszów
chciałby który Magistrem zostać, powinien naypierw będzie z tych
trzech Sztuk, które są w Ordynacyi Roku Pańskiego 1491. wyrażo-
ne, dwie znieść do których sposobny będzie, lub inne które mu Pa-
nowie Starsi wyznaczą własną swoią ręką przy świadkach czyli deputo-
wanych z których według możności, a nie z powinności ukontentować
będzie winny zrobić, zaś Syn Magistrowski, lub Córkę Magistrowską,
albo Wdowę tey Profesyi w Małżeństwo biorący, tylko jedną ma Sztukę z nich
zrobić, i przez połowę inne powinności odbywać, potym takowe Sztuki
w całey Kongregacyi ma prezentować, a gdy za dobre uznane będą, ma dać
Złotych Sto Polskich na potrzeby do Skrzynki publiczney Kongre-
gacyi wyliczyć, i z tąż potym Miejskie Prawo przyiąć, po przyięciu Pra-
wa Miejskiego drugie Złotych Sto Polskich Ratami co Kwartał w roku
jednym do Skrzynki Kongregacyi wypłacać się będzie powinien, a to
pod zabronieniem mu wszelakiey roboty. —

11mo Elekcya Starszego i Podstarszego Kongregacyi i Profesyi tey, ma się
odprawiać Rok rocznie na publiczney Sessyi za konsensem Szlache-
tnego Jm Pana Prezydenta na ten czas będącego w niniejszym wszystkim
na Jurisdikcyi Miejskiey apud w Szlacheckiey Kamienicy agitującej
się w dzień Sgo Łukasza Ewangelisty po Wotywie w Kościele Najświętszej

Maryi Panny de Spiritu Sancto odprawiać się maiącey, na kto-
rey zwiękłości Wotów per secreta suffragia maią bydź obrani Star-
szy y Podstarszy, ieden z Sztuki Malarskiey, drugi z Sztuki złocon-
Lakierniczey, i tak obrani ciż Panowie starsi będą powinni wykon-
Jurament na Starszeństwo w Szlachetnym Magistracie Krakow-
skim. —

12º Ciż Panowie Starsi obrani powinni będą Suchedniowe Sessyie
rocznie i inne gdy tego potrzeba wyciągać będzie, za pozwoleniem
Pana Prezydenta natenczas będącego składać na tych skargi,
cięzliwości i inne sprzeczki, i zatargi rozeznawać, sądzić, ka-
o dobru pospolitym tey Kongregacyi zaradzać, z wolną iednak
appellacyią do Szlachetnego Magistratu Krakowskiego, uciążliwy
się bydź sądzącym.

13tio Ktoryby obeszłany z Panów Magistrów na Sessyą nie stawiłsię i wi-
bytności swoiey słuszney przyczyny niedał, ma bydź karany na pas
funtowych, albo ktoryby piiany na Sessyią przyszedł, ma bydź karany
na Swiatło Złotych Osm, iako i ten ktoryby Sekreta tey Kongregacyi
agituiące się ważył się wyiawiać. —

14to Na tychże Sessyach Suchedniowych maią bydź czytane Prawa tey Kon-
gregacyi i każdy z Panów Magistrów, na Potrzeby publiczne y p-
watne tey Kongregacyi nadać Suchedni po ktorym iednym, A za
Towarzysz groszy cześć polskich miedzianych, na ktorych to Sessyac

i Czeladz czyli Towarzysze stawić się będą powinni —

15. Ciż Panowie Starsi przy dokończeniu Roku Funkcyi swojej maią Rachunki Percepty i Expensy roczney przed Elekcyą innych dać i od prawić w całej Kongregacyi na Sessyi sposobem iako wyżej mającej się agitować przy Deputowanym od Szl. Magistratu Krakowskiego. —

16. Żaden z Panów Magistrów ieden drugiemu tak Chłopca iak Czeladnika i Towarzysza, do siebie odmawiać i odwotywać żadnym kształtem pretextem i sposobem w robotach wszelkich i Kontraktach bądź to słownych lub pisanych i umowach na żadnym miejscu podchodzić, supplantować nieważył się, a to pod Karą przykładną przez całą Kongregacyą maiącą bydź wskazaną. —

17. Żaden z Panów Magistrów nie ma Obrazów po Mieście i wszelakich miejscach na przedaż roznosić, lecz je w domu ma przedawać, gdyż z tąd wielka chamba dla Kongregacyi i dzieje się. —

18. Przy Elekcyi rocznych Panów Starszych ma co rocznie bydz spisywany Inwentarz wszelkich rzeczy i sztuk tey Kongregacyi i sposób obmyślony Konserwacyi tych rzeczy, od których to schowania iako i od Skrzynki Kongregacyi ma mieć jeden klucz Pan Starszy, a drugi pod Starszy.

19. A że jako wyżej dawnemi Ordynacyami i ich Konfirmacyami ostrzeżono jest aby się nikt tey Profesyi i sztuki przeszkadzać nieważył więc i teraz na żądaniu ich serio przykazuie się, aby żadnej kondycyi Człowiek w tej Kongregacyi opisany nie będąc, żadnym sposobem pretextem,

i tytułem, tak wprowadzenia, robienia, przywożenia z partyku-
larnych Miast krajowych, wszelkich robot Malarskich, które się ro-
żnemi kolorami, farbami, złotem, srebrem, lakierunkiem, kle-
jem lub olejem robią, tu do Miasta Krakowa, jako i przedmieściow Jego
na sprzedaż na wszcie, na nocie, pod jakimkolwiek pretextem na zni-
szczenie i zruinowanie Mieszczan Krakowskich, więzary publiczne
i prywatne ponoszących niewaryt się a to pod nieochronną konfiska-
cyą takowych rzeczy z pomocą Urzędu Grodzkiego, Miejskiego, Wielko-
rządowego Krakowskich, tudzież karą ozobiatą, takową robotę robiący
wnicy aktualnym Malarzom Magistrom przeszkadzających i one prze-
dawających wyjąwszy Virtuosos Viros przednie Obrazy i Portrety ma-
lujących i ci prostych robot robić nie mają, ani wnich przeszkadzać tak w
umalowaniu jako i złoceniu tudzież lakierowaniu zaena Sło-
Malarzom Krakowskim nie będą powinni. —

20 Pozostałym Wdowom póki stanu nie odmienią po panowie stari-
mają dać dobrego Czeladnika czyli Towarzysza do roboty jej gdy
ona będzie prosiła, ato dla pożywienia jej. Wdowy zaś nie płacić
mają do Kongregacyi tylko Towarzysz, jakowyżej po groszy cze-
Którą to Suppletoryalną przez nas Deputowanych sposobem ja-
wyżej ułożoną, po Approbacyą jej Instantów do Szlachetnego Ma-
gistratu Krakowskiego odsyłamy i oną rękami własnemi podpisu-
jemy. Działo się w Kongregacyi Zacnie Sło Malarzy Krakowskich
dnia drugiego Miesiąca Październiką Roku Pańskiego 1783

Joannes Laurenty Taszkiewicz a Nobili Magistratu Deputatus

m. p. Jan Antoni

Cech Malarski.

My Prezes i Senatorowie

Wolnego, Niepodległego, i ściśle Neutral„nego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wszem wobec i każdemu zosobna komu o tem wiedzieć na„leży, a mianowicie Kongregacyi Malarzy Krakowskich wiadomo czynimy, Jż w celu zachowania porządku, i utrzymania praw oraz przywilejów Kongregacyi Ma„larzy Krakowskich służących, w rozwinięciu Artyku„łów Prawem o Urządzeniu Kunsztów, Rzemiosł i Pro„fesyi na posiedzeniu Zgromadzenia Reprezentantów w dniu 30, Grudnia 1820 roku uchwalonych, a przez Nas i Senat w dniu 8 Stycznia 1821 roku do No 78 Dziennika Głównego sankcyonowanych, i z dniem 1go Miesiąca Czerwca br. ź ogłoszonych, na uczynione Nam przedstawienie przez Starszych teyto Kongre„gacyi Jmów Panów Woyciecha Dębowskiego Starszego Antoniego Kozmanich w zastępstwie podstarszego postanowiliśmy i stanowiemy, jako następuie.

Lubo wspomnionym powyżey Prawem w Artykule I. Malarstwo iako sztuka wyzwalana iest uznane zawo„

ne

za wolne, i nie składa żadney Korporacyi, co rozum-
ieć się ma do oney sztuki Malarstwa, gdzie naydalsko
le nie od Jmaginacyi i Geniuszu zależy, nie zaś do Ma-
larstwa zwykłego, dla przyozdobienia, zamieszkal-
nych Domów, to iest: Robaty Pokojowey, Kleiowey i
Kostowey, Lakierniczey, i wszystkiey Malarskiey /: sztafi-
rowany /: zapobiegaiąc przeto nadużyciom którby wy-
nikać mogły, do ułożenia przepisów przystąpiliśmy.

Artykuł Iszy

Malarstwo w zakresie iak wyżey, będąc w tem wzglę-
iak teraz zostaie ze wszech miar sztuką wyzwolon
Towarzystwo więc to, nie pod imieniem Cechu Ręko
niczego, lecz iak prawa i Przywileia Nayiaśniey
szych Królów Polskich nadane opiewaią, iako
gregacya uważane bydź ma, dla czego.

Artykuł II

Każdy któryby ten Talent przedsięwziął dla siebie, przy
puiące powinien będzie z Urodzenia, i z uczciwych Rodzi
ców swoich Swiadectwami wiary godnemi wykazać
dla uniknienia wszelkich zarzutów, iakie po zgroma
dzeniach innych zdarzać się mogą. —

Artykuł III

Przyimuiące członek Kongregacyi na Ucznia przeto powi
nien iest dostatecznie przekonać się tak do urodzen
z Metryki Chrztu sobie przez rekomenduiącego lub

dzieci

lub Rodziców okazany, iakoliteż życzącemu kontynuo-
wać talent Malarstwa przedstawi szczerą chęć do kła-
dania się i pilności, zachowanie się skromne, win-
ne uszanowanie tak dla siebie Członka Kongrega-
cyi iako przyimuiącego do udzielenia Talentu, ró-
wnież wszystkiem Członkom Kongregacyi, a dla
przekonania się o sposobie iego myślenia, życzą-
cy sobie na probie przez Niedziel 4 zostawać ma.–

Artykuł IV

Tak dopiero po zupełnym przekonaniu się o własney
chęci wstępuiącego Ucznia, Członek Kongregacyi
czyli Pryncypał przyimuiący go zapisze takowego,
ieżeli tylko samey sztuki Malarskiey uczyć się bę-
dzie chciał, na lat 7. ieżeli zaś Lakierniczey i wszyst-
ky Malarskiey na lat 5. Kiedyby Pryncypał wikt i
przyodzieżę onemuż dawał, gdyby zaś z samego wiktu pozo- ~~na ów czas co do Malarstwa na lat~~
stał i miał swoią przyodzieżę, na ów czas co do Ma-
larstwa na lat 6, a Lakiernictwa i złocenia Malar-
skiego na lat 4 zapisanym bydź ma, złożywszy na
potrzeby Kongregacyi do skarbu tegoż od zapisu
złotych 8 a które Pryncypałowi przyimuiącemu
Ucznia, przez Rodziców lub Rekomenduiącego udzie-
lone bydź maią.–

Artykuł V

Zapisany do Kongregacyi Uczeń w ciągu pobytu
swego

swego winien iest iak nayuczciwiey sprawiać się, stro-
nnie w żadne nieprzystoyne Kompanie, Gry, Muzy-
a osobliwie w Damach szynkownych nie wdaw-
się, lecz Godziny wolne od pracy, w dni Niedzielne i Świę-
ta na dokładanie się w Rysunkach, przeglądania
wzorow Malarskich, i czytania Ksiąg przystoynych
trawić powinien, w przeciwnym razie, iako nieczy-
ny swego zapisu, za doniesieniem Pryncypała swego
Kongregacyi uważanym będzie, i z Księgi zapisowey
wykreslanym zostanie, ieżeli napomnienia pop-
dnie skutkować w postępowaniu iego nie będą. —

Artykuł XI

Zapobiegaiąc przez to wszelkiey rozwiozłości Uczniom
wolne im bydź ma znaydować się w Sali Malarstwa
Akademii Krakowskiey, gdzie skromnie zacho-
wuiąc się, będą mieli prawo proszenia Proffesso-
ra Malarstwa o udzielenie wzorow do Rysunku,
i ulegać maią zupełney powolności Prof. Malarstwa

Artykuł XII

Uczeń zapisany w ciągu pobytu u swego Pryncypała
od wszelkich robot i usług przystoynych wymowny
bydź nie ma, lecz wszelkie rozkazy swego Pryn-
cypała iako naywierniey, i z naywiększą dokła-
dnością bez naymnieyszego szemrania i sprzeczno-
ści wykonywać.

Artykuł XVIII

Kiedy tym sposobem uczeń przez przeciąg swego pobytu wyżey zakreszlonego, u swego Pryncypała przyzwoycie zachowa się, i zastuży sobie na dobrą opinią, po wyściu lat na Czeladnika wypisanym zostanie, do czego przystępuiąc, gdy iuż przez swego Pryncypała do wypisu na Czeladnika Kongregacyi przedstawionym będzie, winien okazać swoię umiejętność, że na próżno czasu zakreszlonego nie strawił, złożyć zaczém powinien Rysunek figur początkowych, lub sztukę iakową malowaną rozdział części według regul Malarstwa wyjaśnić, co równiez ma się rozumieć w sztuce Lakiernieczey, i ztoczenia Malarskiego czyli Sztafierstwa, do czego ieżeliby przy wypisie tego nie dopełnił, czas sztéromiesięczny do uzupełnienia naznaczą się, wrazie zaś niedostatecznego okazania swéy umiejętności, ieszcze aż do zupełnego udoskonalenia przy swym Pryncypale zostawać będzie, i Wypis onemu wstrzymanym zostanie.

Artykuł IX.

Tak więc uzdatnionego ucznia Kongregacya uzna wszy za zdolnego do Wypisu, wypisze go na Czeladnika, i wypis iego w protokule Posiedzeń Kongregacyi zamieści, od wypisu na potrzeby Kongregacyi

Kongregacyi złotych 24 do Skarbu odebrawszy. Kto to korzysta Wypisu zależeć będą od umowy z swym Pryncypałem. —

Artykuł X.

Uzdatniony Czeladnik wedle ugody z swym Pryncypałem w robocie zostawać powinien do czasu ugody zastrzeżonego, po którym jeżeliby dały w tego w robocie zostawać życzył sobie, ma się z swym Pryncypałem ugodzić, co do płaty tygodniowey, i na Kto maiąc wzgląd, że nie zawsze robota będz ma a zatem i niejednostaynie żądać może zapłaty. —

Artykuł XI.

Wypisany na Czeladnika przez opłaty zwykłey do Skarbu Kongregacyi winien dopełnić wszelkie obrzędki czeladnie będąc do tey przez Kongregacyą po Wypisie na Czeladnika odesłanym. —

Artykuł XII.

Wypis na Czeladnika nie daie wolności onemu do rozwiozłego życia, a przeto pamiętny na dalszy los swoy, winien poprzednią swą skromność zachować, ażeby na dal dał dowód swey spokojności, i obyczaynego postępowania, maiąc na uwadze, że wszelkie nieforemności przy ogłoszeniu się na Pryncypała czyli Członka Kongregacyi staną się mu na przeszkodzie. —

Artykuł XIII

Przestrzegać powinien wypisany na czeladnika, ażeby pod żadnym pozorem nie podejmować się roboty, u nie wypłaconego i niebędącego w Kongregacyi, tcoz takiego Jmość Panom Starszym donieść, a przeto niewolno będzie czeladnikowi podejmować się potaiemnie roboty tak Malarskiey, iak Lakiernizey i sztafierskiey złocenia, dopóki od Kongregacyi za aktualnego i wypłaconego członka przyiętym i uznanym nie będzie, w każdym takowym razie za przeszkodnika uważany, karom policyinem ulegnie, a to podług ogólnych Rozporządzeń Rządowych, iuż w podobnych zdarzeniach na przeszkodników postanowionych.

Artykuł XIV

Gdyby zdarzyło się, że czeladnik zachowujący wszelkie przepisy prawami Kongregacyi zastrzeżane, ieszcze dla dalszego wydoskonalenia swego w ludzie krace udać się, życzył by sobie, to nie ma mu bydź zbronne, owszem, za udaniem się do Jmość Starszych Kongregacyi, wykazawszy uwolnienie od swego Pryncypała, i Swiadectwo Zwierzchności miejscowey, że iest wolny od wszelkich przez kogokolwiek mianych pretensyi wydane mu zostanie Swiadectwo dobrey iego Konduity, które tak przez Jeh Mciow Panow Starszych Kongregacyi iako liteź Kommissarza Rządowego do Kongregacyi delegowanego podpisem stwierdzone

bydź ma.

Artykuł XV.

Zostaiąc w cudzych kraiach czeladnik ma się zachow[ać] z tą samą skromnością iakiey u swego Pryncypa[ła] dał dowód, wszelkie bowiem nieprzystoyne post[ę]powanie, za Granicą ściągnęłoby za powrotem nie tylko niechęć członków Kongregacyi, ale oraz p[rzy]ięcie siebie do roboty, odmówione miałby. —

Artykuł XVI

Zachowuiący wszelkie przepisy Praw Kongregacyi sto[i]ących, i zasługuiący sobie na dobrą zaletę tak u Pr[yn]cypała swego, iako też innych członków Kongregac[yi] czeladnik, gdyby życzył sobie bydź członkiem Kon[]gregacyi, winien będzie nayprzód uczynić o tem o[]świadczenie Pryncypałowi u którego w robocie [zo]stawał, a powziąwszy od tego wiadomość wszelkie[go] Obrządków, powinien upraszać onegoż o przedst[a]wienie życzeń swych, i prosić Jmość Panów Starsz[ych] o zwołanie posiedzenia, koszta, któregoż zwyczay własno[]ści to iest złotych 18 na ręce Jmość P. Starszych zan[]piwszy. —

Artykuł XVII

Po zwołaniu posiedzenia na żądanie życzącego wstąpi[ć] do Kongregacyi wedle Artykułu 13. urządzenie Kun[]sztów i Rzemiosł, w obecności Kommissarza od Urz[ędu] Delegowanego po uczynionym przedstawieniu przez Pryncypała swego, przywołany na posiedzenie, win[ien] będzie z powinnem uszanowaniem, chęć swą oświa[d]czyć, a gdy Kongregacya maiąc wzgląd na przedstawi[enie]

Pryncypała

Przeyjęta, oraz życzenie wstępuiącego, do wrządania tegoż przyczynić się z okazanych sobie dowodów i postępuie wedle prawa Artykułu 7^{go} urządzenia Kunsztów i Rzemiosł, które stanowi, ażeby Nowo wstępuiący okazał dowody biegłości swey w sztuce czyli /: Maysterszthük :/ postanowieniu temu wsłużny co, kolwiek Kongregacyi, to iest iaką sztukę z Malarstwa Lakiernictwa i Sztafierstwa do wyrobienia onemuż przeznaczy, takową w przeciągu Niedziel okazać Kongregacyi obowiązanym będzie, a nie zastaniaiąc się żadną cudzą robotą, Kongregacya zarazem dele, gować będzie z pamięcby siebie dwóch Członków, kto, rzyby dozorowali przeznaczoney sztuki własną ręką wyro, bienia

Artykuł XVIII.

Że zaś tak poprzednie przywileie i ustawy Kongregacyi iako i ostatnie zatwierdzenie przywileiu przez Nayia, śnieyszego Stanisława Augusta Króla Polskiego stanowi, ażeby Nowo wstępuiący do Kongregacyi na po, trzeby teyże złożył do Skarbu przy wstępie złotych polskich 100, zaś po przyięciu prawa Mieyskiego dru, gie złotych pol: 100. w brzmieniu przeto tego postano, wienia wstępuiący zastrzeżoną powyższą opłatę złożyć win, nien będzie. —

Artykuł XIX

Gdy rozporządzenia Rządowe obowiązuią, ażeby każdy Członek Kongregacyi Prawo Mieyskie otrzymał, i

temże

i temże zarzucyć ad się, Nowo przeto wstępuiący po przy-
ięciu siebie do Kongregacyi, powinien o przyięcie pra-
wa Mieyskiego postarać się, dla czego winien Jchmości
Starszych o przedstawienie siebie Urzędowi upraszać.

Artykuł XX.

Syn i Córka po zmarłym pryncypale Kongregacyi,
wnież poimuiący za małżonkę pozostałą Wdowę m
puią do Kongregacyi zakreszloną opłatę w kwocie
złotych 200 w połowie tylko to iest złotych sto N = 10
do Skarbu Kongregacyi złożyć będzie powinien.

Artykuł XXI

Postępuiąc wewnętrzne urządzenie Kongregacyi,
gdy nieodzowną rzeczą iest, azeby na zaspokoien
gwałtownych potrzeb Etatem corocznie obięć się n
iących, ilość w gotowiznie tytułem groszy Suchedn
wych składaną była, dla czego każdy Członek Kon-
gregacyi na Kwartalnym posiedzeniu po złotym
iednym do Skarbu Kongregacyi złożyć będzie wi-
nien, oraz na Mszy Świętey Suchedniowey iako n
bożeństwie za zmarłych Kongregacyi Członków by
obecny

Artykuł XXII.

Zaś według Artykułu 12 urządzenia Kunsztow
Rzemiosła P. Starsi obowiązani są utrzymywa
Administracyą grosza Kongregacyi i rachować
z niego z końcem upłynionego roku Etatowego, p

to

przeto wybrani Jchmość Panowie Starsi Kongregacyi lubo wedle Artykułu 11go na lat trzy roczne atoli Rachunki po sprawdzeniu przez Kongregacyą stosownie do rozporządzenia Wydziału Spraw Wewnętrznych wydanego, pod Zatwierdzenie obowiązani będą podawać. Wybor zaś Jchmość Panów Starszych co lat trzy wedle zwyczajnego porządku w dzień Świętego Łukasza Ewangelisty po odbytem Nabożeństwie i wezwaniu Ducha Śgo przez sekretne zdania z wszelką skromnością odbywany bydź ma. —

Artykuł XXIII

Wszelkie więc dochody z iakiegokolwiek bądź źrodła pochodzące, do Skarbu Kongregacyi składane bydź maią. Małego od Skarbu klucz ieden przy Jm Panu Starszym, drugi przy JP. Podstarszym zostawać ma i otwarcie Skarbu iedynie tylko przy zagaionym posiedzeniu, a w potrzebie przy dwoch naymniey obecnych członkach Kongregacyi działać się ma —

Artykuł XXIV

Pierwszym obowiązkiem będzie Jchmość Panów Starszych Kongregacyi, czuwać nad wszelkiemi nadużyciami szkodliwymi Kongregacyi, maiąc na uczelenie padłą Decyzyą Wydziału Spraw Wewnętrznych względem przeszkodników dnia 14 Czerwca 1825 r. do No 1956.

Artykuł XXV

Wmoc powyżey zapadłey Decyzyi, nie wolno będzie Jednemu, któryby nie był aktualnym członkiem Kongregacyi, i zupełnie wypłaconym podeymować się roboty Malarskiey pokoiowych, pokostowych, łakiern czych i złocenia Malarskiego, czyli Sztafirow an wezem pod teraźnieysze czasy wiele Kongregacya doświadcza przeszkod, kiedy dostrzega, że Sklar Stolarze, Siodlarze, Tapicery, i inne obce osoby p kostowey roboty w malowaniu okien, drzwi, pod muią się, kiedy więc dostrzeżeni takowi przeszk dnicy zostaną, z tymi podług dawnieyszych i zo zaszłych rozporządzeń Rządowych, za udani się do Policyi pośredniey, postąpiono będzie, żą iże przyzwayłego iako na Przeszkodników u rania, i roboty rozpoczętey zabronienia. —

Artykuł XXVI

Zkąd wynika że tylko aktualnym wypłaconym Członkom Kongregacyi, tak Malarzom i Łakier kom iako iedną Kongregacyą składaiącym pok stową robotę kontynuować wolno będzie. —

Artykuł XXVII

Kiedy członkom Kongregacyi wspólne służy praw tak z drugiey strony nietylko nieprzyzwaytą było rzeczą, ażeby ieden drugiemu roboty zabierał ia kiemkolwiek sposobem podchodził, ganił, ta

dla

i taniey dla osięgnięnia podeymować się, w którym to rzą
zie takowy dostrzeżony iako wykraczaiący uważany
i Policyi Pośrednicy dla ukarania za wykroczenie wydany.

Artykuł XXVIII.

Niewolno bydź ma członkom Kongregacyi w pokątne
wchodzić z czeladzią umowy, tylko ieden drugiemu
podstępnie odmawiać, a tym więcey do złego obcho-
dzenia się z Pryncypałem namawiać, pod ściągnie-
niem na siebie Policyiney kary.

Artykuł XXIX.

W czasie zaszłey śmierci członka Kongregacyi pozosta-
łey wdowie Kongregacya dla pożywienia siebie, iako
też dzieci pozostać się mogącego potomstwa, nayzdatniey-
szego czeladnika udzielić ma, nad którym pilną bacz-
ność Cechmistrz Panowie Starsi w zastępstwie zmarłe-
go Pryncypała dawać powinni, tak w skutecznie
nim robót w zawarciu ugód o roboty, oraz przy ubm-
chankach z wdową co do pensyi czeladnikowi należą-
cey się. —

Artykuł XXX

Niedotrzymuiący ugody czeladnik z Wdową, u którey
w robocie zostaie, lub z tą nieskromnie ~~[illegible]~~ obcho-
dzący się ulegać będzie karze policyiney i wynad-
grodzenie wszelkich szkód Wdowie, iakieby z nie-
dotrzymania ugody wyniknąć mogły. —

Artykuł XXXI

Gdy składane grosze Suchedniowe oraz wszelkie docho[dy]
[illegible] nie inny cel mieć powinny, iak tylko do[bro]
Kongregacyi, nie mogą przeto bydź obracane na p[o]
żyno i trwonione, lecz takowe na nieodzowne p[o]
trzeby Kongregacyi użyte bydź maią. w liczbie kt[ó]
rych są iako to: wrazie upadku Pryncypała i nie
zdatności w chorobie ratowania się według moż[no]
ści i roztropności, [illegible] Jałmużn P. Starszych
udzielone bydź mogą, również w niemożności p[o]
chowania zwłok. Pogrzeb z tych to dochodó[w]
zastąpiony bydź ma, również wszelkie wydatki
roczny Etatem objęte.

Artykuł XXXII

Przy każdym kończącym się roku Etatowym i[n]
wentarz wszelkich sprzętów papierów winien b[y]
porównanym, z uwagą czyli przybytek lub ubyt[ek]
nastąpił, i to zapisane zostało, a przyczyny zmia[ny]
Artykułu, którego przez Kongregacyą roztrząśni[o]
ne i dozwolone bydź powinny.

Artykuł XXXIII

Posiedzenia Suchedniowe w kwartał regularn[ie]
wedle Artykułu 13 urządzenia Kunsztów i rzemio[sł]
przy przewodnictwie Kommissarza rządowego od[by]
wane bydź maią. Każdy przeto członek Kon[gre]
gacyi winien bydź obecnym, i iedynie wrazie
choroby

choroby lub zaszłych znacznych Interesów oraz
niebytności tu w Krakowie, nieprzytomność miey-
sce mieć może, zawsze iednak przyczyny niebyt-
ności na posiedzeniu Jchmości P. Starszych ozna-
mić ma, uporczywie niebywaiący na posiedze-
niach Członek, uważanym bydź ma za wykracza-
iącego przeciw prawom Kongregacyi, a ieżeli
napomnienia skutkować nie będą, Wydziałowi
Spraw Wewnętrznych doniesionym bydź ma.
~~[illegible]~~ Zalecamy przeto i rozkazuiemy, azeby to urządze-
nie wewnętrzne Kongregacyi Malarzy Krakow-
skich iako prawa od dnia obowiązuiące uwa-
żane i od Członków Kongregacyi Malarzy Kra-
kowskich ściśle dopełniane było, które My
Prezes i Senatorowie Wolnego i Niepod-
ległego i Ściśle Neutralnego Miasta Kra-
kowa i Jego Okręgu zatwierdzamy.—
Działo się na posiedzeniu Senatu Dnia
Tysiąc osmset Dwudziestego Piątego
Roku.—

My Zygmunt August z Bożej łaski Król Polski Wielkie Xiążę Litewskie, a przytem ziem Krakowskiej, Sandomirskiej, Sieradzkiej, Lanczyckiej, Kujawskiej, Ruskiej, Pruskiej, Mazowieckiej, Podlaskiej, Wołynskiej, Kijowskiej, Chełmińskiej, Elbinskiej, Pomorskiej, Inflantskiej, Żmudzkiej, &c. Pan i Dziedzic.

Wszem w obec i każdemu z osobna, tak nateraz będącym, iako i na potym przyszłego wieku ludziom, komu to wiedzieć należy oznajmuiemy: że my za słusznemi przyczynami za Malarzmi i Gollsplagery Cechu Krakowskiego przez PP: Radne nasze do nas uprzyczonemi, tudzież obawiaiąc, iż siła ludzi niepotrzebnych, zwłaszcza Rzemieślników, w Miastach naszych, a osobliwie w Mieście Krakowie najduią się, którzy się wyłamuią z porządku i posłuszeństwa tak z Miejskiego iako i Cechowego z skąd wielce oszukania rozmajte ku szkodzie Rzeczypospolitej i podatków naszych i Miejskich przychodzą. Dla tego zabiegaiąc temu, aby się takowe oszukania w Rzeczypospolitej nie działy obawiamy przywileje Malarskiemu i Goldszlagierskiemu Cechowi temu od dawnych czasów od Rady Miasta Krakowa nadane i porządku postanowienie de Data feria quinta post Bartholomei Anno Dñi Millesimo Quandringentesimo Nonagesimo takowe Przywileje ich, we wszystkich Punktach i Artykułach tym niniejszym listem potwierdzamy, tak iako same w sobie szerzej w tym Przywileju Starym od Rady pierwej danym obmawiaią, albo opiewaią, którego iżmy tu w ten Przywilej nasz wpisać dla Jego wielkości opuścili, wszakże go we wszystkim tej mocy

i wsamoślić nie inaczej, jakoby tu słowo do słowa był wpisany mieć chcemy. Jeszcze też nad to, chcąc wspomnożyć im dalij, tym większy porządek w tym Cechu Malarskim i Goltsplarskim zachować, daiem tym niniejszym listem naszym te Prerogatywę i wolności, aby żaden Rzemiosła Malarskiego i Goltsplagierskiego nie śmiał ani się ważył robić Rzemiosła, ani wszelakiej roboty, tak od Kupców jako i innych ludzi Stanów albo tak Cesarskiej Jurysdycliej podlegli jako i inszych Królestw i Państw, tak w Mieście samym Krakowie, jako i innych Miasteczk przy Krakowie będących pod którą kolwiek Jurysdykcyą tak Świecką jako i Duchowną, tudzież i pod Jurisdictią Zamku Krakowskiego, aieby pierwej Cech Rzemiosła z nimi przyjęł własnego i te wszystkie potrzebki, wedle Praw im nadanych uczynił i potrzebił. Gdzie my też tym niniejszym Listem naszym tym to przezacnym Malarzom i Goltsplagerom Cechu Krakowskiego, że Artykuły niżej opisane ku trzymaniu i chowaniu daiemy i niniejszym listem potwierdzamy. Iż ieśliby który kolwiek Malarz chciał Mistrzem zostać i z niemi w Cechu być, powinien będzie bez wszelakiej wymówki te sztuki (które oni od dawnych czasów wedle Przywilejów od Rady Krakowskiej im nadanych czynić zwykli:) też uczynić i wygotować, tudzież Artykuły te które mają w tych pierwszych ... nowanych Przywilejach namienione, trzymać i zachować zawsze. A co się dotycze Rzemiosła Goltsplagierskiego tegoż Cechu, ieśliby się który z Rzemiosła ich w Mieście osadzić chciał, tedy powinien będzie pierw z niemi Cech przyjąć. A iż w innych Krajnach Niemieckich pierw

w tym Rzemieśle nie wszyscy sztuk robić, tylko pieniądze ku potrze-
bie Rzeczypospolitej do Cechu kładą, dla tego i My tym niniejszym
listem naszym, im tę Prerogatywę daiemy: Iż którzyby chciał Mi-
strzem bydź i do nich do Cechu wnijść, tedy miasto sztuk robienia
powinien będzie piętnaście talarów do Cechu położyć, za które pienią-
dze ma się zbroja sprawić i kupić ku potrzebie Rzeczypospolitej. -
A którykolwiek Chłopiec się wyuczył albo niewyuczył, albo Towarzysz
nie u Cechowego Mistrza robił, takowy Chłopiec nie ma miejsca mieć
między niemi, a Towarzysz ma bydź karany winą. A iż nas też dochodzi
pewna wiadomość, tego, że siła Cudzoziemców z innych Państw i Królestw
poddane nasze rozmaitą Robotą ich Rzemiosła należącą nadwerężaią
ku wielkiemu zepsowaniu Ich i nie małej szkodzie, dla tego my, aby w
Rzemieśle swojem bez utraty żyli, na żądanie tych to Goltszlagerom i
Malarzom niniejszym listem im tę Prerogatywę daiemy, aby żaden Cudzo-
ziemiec z innych Państw i Królestw nie śmiał się ważyć na Goltszla-
gery i Malarze Krakowskie roboty żadnej wozić, ani przedawać, a
władszcza absclager, Veingolttu, czwiszgolttu srebra bitego. A ieśliby
się ważył tego który ważyć śmiał, tedy ma Urząd Starości Wielkorządowy,
albo pod którymkolwiek Prawem albo Jurysdykcyą takowe roboty
wyżej namienione znaydą, obarczą, tak Zamku naszemu Krakowskie-
mu podległe iako i Jurysdykcyi naszej Wielkorządowej Duchowney
tak i Urząd Radziecki Miasta Krakowa, maią sobie spólnie a nie-
rozdzielnie dać pomocy ci Urzędnicy nasi pod winą i Urzędu, i nawzą
takożą, wedle Statutu i Prawa Polskiego pisanego, że im będą winni

exekucyą czynić, a takową robotę tędy w srebrze, w złocie, albo w Mal-
owaniu, albo według Artykułów wyżey mianowanych w tych w których,
Kolnicy Osób, albo Stanów takowe wzory nayduią maią im wziąść, a
połowice do Skarbu naszego, a drugą połowice Cechowi Malarskiemu
i Goltszlarskiemu na Rzeczpospolitą w Cechu swym obrócić maią z
wiadomością Braci Cechu Rzemiesła obojga. A tak My wszelakim
Urzędem naszym, którego kolwiek Stanu albo godności będącym
tak Swieckim iako i Duchownym, a właszcza Staroście i Podsta-
rościemu i ich Vicegerentom, tudzież Burmistrzom i Radzie, tak
Miasta Krakowskiego, iako Kazimierza i Klepara i inszym wszela-
kim przykazujemy, aby tych z wierzchu mianowanych Malarzów i
Goltszlagerów Cechu Krakowskiego, przy tych Przywilejach i Wolnościach
od nas nadanych i oni zachowali i od innych zachować się starali, pr-
karą naszą i Urzędem swym, inaczey, abyście nie czynili. Które to Ar-
tykuły wszystkie tak przed tym przez Radę Krakowską iako i teraz
wyżey mianowanemi słuszne i porządkowi Cechu tego Malarskiego i
Goltszlagierskiego potrzebne bydź rozumieiąc, władzą i Zwierzchnością
naszą Królewską, za pozwoleniem wszystkich rad naszych Koronnych
i posłów Ziemskich potwierdzić i umocnić My umyślili, iakoż potwier-
dzamy i umacniamy tym niniejszym ~~naszym~~ Przywilejem naszym, skazuiąc
iż podług opisania Ich we wszystkim bydź ważne, mocne wiecznemi
czasy, a na lepszey pewności wiarę Pieczęć naszą do tego Przywileju przy-
cisnącemy rozkazali. Dan w Warszawie na Walnym Seymie Ko-
ronnym Dnia pierwszego Marca Lipca, Roku Pańskiego Tysięcznego
Pięćsetnego Siedmdziesiątego, Królowania naszego Czterdziestego Pierwszego

~~Zygmunt August~~
~~Król~~
Bożniej

Poźniey dopiero, kiedy ten przywiley Cechu Malarskiego Władysław IV. Król Polski w Warszawie d. 17 Marca 1638 potwierdzał i podpisywał, te iesżcze ~~przydawki~~ warunki: ~~Ob~~ Starsi przydawać do tamtych prosili: —

Naypierwey, ktoryby Towarzysz chciał Mistrzem Krakowskim zostać, ma wprzód dwie lecie wędrować, przewędrowawszy u Mistrza Starszego Krakowskiego robić Rok Jeden przerobiwszy Rok ma Sztukę zadać, i wstępnego dać Talarów cztery, i cztery Świece postawniki do Kościoła na Stoczki. Item ma Sztuki robić naznaczone według Przywileju to iest: Crucyfix P. Maryą do Egiptu i Świętego Jerzego na Koniu, te powinien oddać za Kwartałem jednym pod winą Talarów Dwunastu. Item. Jeśliby nie doskonały był w Sztuce Malarskiey ma bydź według uznania Mistrzów karany, od każdey Sztuki dwa Talary i Kolacyą podług przemożenia swego. Przytym ma dać do Skrzynki Talarów Dwadzieścia, które pieniądze połowicą na fest Świętego Łukasza Patryarchy naszego na Wotywę a połowicę na Armatę Basztową. A ieśliby się takowy Towarzyszem będąc partaniną bawił, albo Mistrzom przeszkodę czynił, będź w Krakowie będź w przyległych Miastach Krakowskich, także i w Klasztorach w Dworach i inszemi Jurisdictiami, taki ma bydź karan Dwudziestu Talarów i wszystko co powinności Mistrzowska niesie, odprawić powinien. Item. Będzie też powinien wszystkie onera pierwszego Roku ponosić i Sługi które się submittowały zapłacić i onym dosyć uczynić, a ieśliby niechciał takiego mają Starsi Urzędowi oddać, a z tamtąd nie wypuszczać, aż powinności dosyć uczyni. Miejskie przyjąć ma. A gdyby się trafił syn Malarski Mistrza

Krakowskiego

i Mieszczanina i zartwionego Ojca swego a chciał Mistrzem zostać, po-
winien Sztukę robić Crucifix i talarów dziesięć i Kolacyą sprawić. —
Także Towarzysz, któryby Wdowę Malarską pojął, także Sztukę ma u-
robić Crucifix i Kolacyą sprawić, a do Skrzynki Dziesięć Talarów
na potrzeby prawne obronne obrócić. Także Chłopiec któryby się
chciał uczyć Kunsztu Malarskiego, powinien podług Przywileju lat
sześć a w płacieniu lat cztery trwać, za Rzemiosło i służyć i zapisać
się przez ludzie, którzyby zań ręczyli i zapisali się, pod winą Dwu-
stu grzywien połowice Urzędowi, a połowice do Cechu na potrzeby
armatne, podług Artykułów Przywilejnych. Item. Przy wyzwoleniu
zaś powinien ludzi stawić i z ludźmi się znowu zapisać, jako się ma
dla lepszego ćwiczenia między Mistrzami Cudzoziemskiemi na wędrow-
ce zabawić i praktykować, i porządki dobrowolnie uczciwe przyjąć, a na pa-
taninę się ladajako nie udawać na swawolę. Item. Za naukę czter-
y Talary PP: Mistrzom położyć, a jeśliby nie miał ma u swego Mi-
strza zarobić i oddać a to dla tego, iż wielce PP: Mistrzom szkodę
czynią po wyzwoleniu oznaczony z ludźmi rozmaitemi i podchodzą
w robotach fatrygne, lada za co partolą pod wszelką Jurisdictią b-
Prawa, przez co PP: Mistrzowie Malarze Krakowscy wielką angaryą
od wszystkich Uczniów cierpią i szkodę wielką maią.

VLADISLAUS IV. DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ Prussiæ

Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichoviæq; nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumq; hæreditarius REX.

Significamus præsentibus literis nostris quorum interest universis et singulis. Exhibitas nobis esse literas pergamenteas manu Serenissimi Sigismundi Augusti Prædecessoris Nostri subscriptas, Sigilloq; Regni majori communitas continentes in se certos articulos pro parte Contubernii Pictorum Cracoviensis sanas, salvas et illæsas omniq; suspicione nota carentes supplicatumq; Nobis ut easdem literas authoritate Nostra Regia approbare et confirmare dignemur. Quarum quidem literarum tenoris est qui sequitur. NA WIECZNĄ Pamięć rzeczy tey, ktora się przed czasem działa aby na wieki potym zostawać mogła, MY ZYGMUNT AUGUST z Bożey Łaski Król Polski, Wielkie Xiąże Litewskie. A Ziemie Ziem Krakowskiey, Sendomirskiey, Sieradzkiey Łanczyckiey, Kujawskiey, Ruski, Pruski, Mazowieckiey, Podlaskiey, Wołynskiey, Kijowskiey, Chełmińskiey, Elbinskiey, Pomorskiey, Inflanskiey, Żmudzkiey etc. Pan y Dziedzic.

Wszytkim obec y każdemu z osobna, tak na ten czas będącym iako y na potym przyszłego wieku ludziom, komu to wiedzieć należy oznaymuiemy. Że my za słusznemi przyczynami za Malarzami y Goltslagierami Cechu Krakowskiego przez PP. Radnie nasze od Nas uczynionemi, tudzież obaczywaiąc iż siła ludzi nie potrzebnych zwłaszcza Rzemieśnikow w Miastach naszych a osobliwie w Mieście Krakowie nayduią się, ktory się wyłamuią z porządku y posłuszeństwa tak Mieyskiego iako y Cechowego, z kąd więc oszukania rozmaite ku szkodzie Rzeczypospolitey y podatkow Naszych y Mieyskich przychodzą. Dlatego zabiegaiąc temu aby się takowe oszukania w Rzeczypospolitey nie działy obaczywszy Przywileie Malarskiemu y Goltslagierskiemu Cechowi temu od dawnych czasow od Rady Miasta Krakowa nadane, y porządku postanowienie de data feria quinta post Bartholomei etc. do Dni 1590 takowe Przywileie ich w szystkich punktach y Artykułach tym niniejszym listem potwierdzamy tak iako same w sobie szerzey w tym starym Przywileiu od Rady pierwszey danym obmawiaią albo opisuią. Ktoregośmy tu w ten Przywiley Nasz wpisać dla iego wielkości opuścili, wszakże go we wszystkim w tey mocy y ważności, nie inaczey iakoby tu słowo do słowa był wpisany mieć chcemy. Jeszczeć nadto chcąc rozmnożyć im daley tym większy porządek w tym Cechu Malarskim y Goltslagierskim zachować daiemy tym niniejszym listem naszym te prerogatywy y wolność, aby żaden Rzemiosła Malarskiego y Goltslagierskiego nie śmiał ani się nie ważył robić rzemiosła ani wszelakiey roboty tak od kupcow iako y innych ludzi Stanow, albo tak Goltslagierskiey Juryzdykcyi podległy, iako y wszych Krolestwy Panstw, tak w Mieście samym Krak: iako też w inszych Mieściech przy Krakowie będących pod ktorąkolwiek juryzdykcyą tak Świecką iako y Duchowną, tudzież y pod juryzdykcyą Zamku Krakowskiego ażeby pierwey Cech Rzemiosła swego z nimi przyiął, y te wszystkie postępki wedle Praw im nadanych uczynił, a postąpił. Gdzie my też tym niniejszym listem Naszym tym to przerzeczonym Malarzom y Goltslagierom Cechu Krakowskiego te Artykuły niżey opisane ku trzymaniu y chowaniu daiemy y niniejszym listem potwierdzamy. Iż ieźliby ktory kolwiek Malarz chciał Mistrzem zostać y z nimi w Cechu być, powinien będzie bez wszelkiey wymowki te sztuki, ktore oni oddawnych czasow wedle Przywileiow od Rady Krakowskiey im nadanych czynić zwykli, też uczynić y wygotować, tudzież wszystkie Artykuły, te ktore maią w tych z wierzchu mianowanych Przywileiach namienione trzymać y zachowywać zawsze. A cosy do tycze Rzemiosła Goltslagierskiego tegoż Cechu Malarskiego ponieważ oni ieszcze w tych Przywileiach ktore maią od Rady Miasta Krakowa nadane żadnego porządku postanowienia nie mieli tedy my tym to Goltslagierom te prerogatywy y wolność tym niniejszym listem Naszym daiemy. Iż ieźliby się ktory z Rzemiosła ich w Mieście osadzić chciał, tedy powinien będzie pierwey z niemi Cech przyiąć. A iż w inszych Krainach Niemieckiey Ziemi w tym Rzemiośle nie zwykli sztuk robić tylko pieniądze ku potrzebie Rzeczypospolitey do Cechu kładą. dla tego y My tym niniejszym listem Naszym im te prerogatywy daiemy. Iż ktoryby chciał Mistrzem być y do nich do Cechu wniść, tedy miasto sztuk robienia powinien będzie wytrzasnąć Talerow do Cechu położyć za ktore pieniądze ma się zbroia sprawić y kupić ku potrzebie Rzeczypospolitey ~~do Cechu kłaść~~. A ktoryby Chłopiec się uczyć albo nie wyuczył, albo Towarzysz nie u Cechowego Mistrza robił, takowy Chłopiec nie ma mieysca mieć między niemi, a Towarzysz ma być karan winą. A iż nas też dochodzi ~~penna~~ wiadomość tego że siła Cudzoziemcow ze [illegible] Panstw y Krolestw poddane nasze rozmaitą robotą ich Rzemiosła należącą nadieżdżaią ku wielkiemu zepsowaniu ich y nie małey szkodzie. Dlatego my aby w rzemiośle swoim bez utraty żyli, na żądanie tychto Goltslagierow y Malarzow tym niniejszym listem im te prerogatywy daiemy, aby żaden Cudzoziemiec z innych Panstw y Krolestw nie śmiał się ważyć na Goltslagiery y Malarze Krakowskie roboty żadne wozić ani przedawać, a zwłaszcza ablagu, Feyngoltu Cwisgoltu, Srebra bitego. A ieźliby się więc ktory tego ważyć śmiał, tedy ma Urząd Starosty Wielgorządowy albo pod ktorym kolwiek Prawem albo iuryzdykcyą takowe roboty wyżey namienione znaydą y obaczą tak Zamku Naszemu Krakowskiemu podległe, iako y iuryzdykcyi Wielgorządowey, Duchowny, tak y Urząd Radziecki Miasta Krakowa maią sobie społnie a nie rozdzielnie dać pomocy ci Urzędnicy Nasi pod winą, y Urzędu y łaski Naszey wedle Statutu y Prawa Polskiego pisanego z tym będą winni exekucyą czynić, a takową robotą będź w srebrze, złocie, albo w Malowaniu, albo wedle Artykułow wyżey namienionych, w tych u ktorych kolwiek Osob albo Stanow takowe rzeczy naydą maią im wziąć, a połowicę do Skarbu Naszego, a drugą połowicę Cechowi Malars y Goltslagiers na rzecz pltą w Cechu swym obrocić maią z wiadomości Braci Cechu Rzemiosła obojga. A tak my wszelakim Urzędom Naszym ktorego kolwiek Stanu albo godności będącym tak Świeckim iako y Duchownym, a zwłaszcza Staroście y Podstarościemu y ich Viceregentom, tudzież Burmistrzom y Radzie, tak Miasta Krak: iako y Kazimierza y Kleparza y inszym wszelakim przykazuiemy, aby tych z wierzchu mianowanych Malarzow y Goltslagierow Cechu Krak: przy tych Przywileiach y wolnościach od nas nadanych oni zachowali y od inszych zachować się starali,

Pod łaską naszą y Urzędem swym inaczey abyście nie czynili. Które to artykuły wszystkie tak przedtym przez Radę Krakowską iako y teraz wyżey mianowanemi słuszne y porządkowi Cechu tego Malarskiego y Złotnikowskiego potrzebne bydź rozumieiąc władzą y zwierzchnością naszą Królewską za zezwoleniem wszystkich Rad naszych Koronnych y Posłów Ziemskich potwierdzić y umocnić My umyślili, także potwierdzamy y umacniamy tym niniejszym Przywileiem naszym rozkazuiąc ie podług opisania ich we wszystkim bydź ważne y mocne wiecznemi czasy; a naylepszą pewności wiarę Pieczęć Naszę do tego Przywileiu przycisnąć ieśmy rozkazali. Dan w Warszawie na Seymie Walnym Koronnym Dnia 1 Miesiąca Lipca Roku Pańskiego 1570. Królowania Naszego 41. Sigismundus Augustus REX subst. Insuper cum Nomine Ejusdem Contubernii supplicatum nobis esset, ut praeter suprascriptos Articulos nonnullos adhuc per seniores huius Contubernii conscriptos hic inferri mandaremus ac Authoritate Nostra Regia eosdem approbaremus Quarum ca est series. Nayprzod Ktoryby Towarzysz chciał Mistrzem zostać Krakowskim ma wprzod dwie lecie wędrować, przewędrowawszy u Mistrza Krakowskiego Starszego zbyć ieden rok, przerobiwszy rok ma sztuk żądać y wstępne dać Talerow 4 świece postawniki do kościoła na Stoły item ma sztuki robić według Przywileiu to iest Krucyfix. P. Marya do Egyptu, y S. Jerzego na Koniu te powinien oddać w kwartale iednym pod winą Talerow Dwunastu. Item ieżliby nie był w nauce Malarskiey doskonałym, ma bydź wedle uznania Mistrzow karany od każdey sztuki dwa Talery y kolacyą według przepomożenia swego przytym ma dać do Skrzynki talerow 20. Ktore pieniądze połowice na Fest S. Łukasza Patryarchy Naszego na Wotywę a połowicę na Armaty Warsztowe. Item ieżliby się taki Towarzyszem będąc partaniną bawił, albo Mistrzom przeszkodę czynił bądź w Krakowie, bądź w przyległych Miastach Krakowskich, także y w Klasztorach, Dworach, y inszemi Juryzdykcyami, taki ma bydź karan dwudziestą talerow, y wszystko co powinność Mistrzowska niesie odprawić powinien. Item będzie też wszystkie onera pierwszego Roku ponosić, y długi ktore się submittował, zapłacić y onym dosyć uczynić, a ieżeliby nie chciał takiego maią starsi Urzędowi oddać, a ztamtąd nie wypuszczać aż powinności dosyć uczynić, y miejsce przyiąć ma. Item a gdyby się trafił Syn Malarski Mistrza Krak: y Mieszczanina y zasłużonego Oyca swego y chciał Mistrzem zostać, ma iedne sztukę robić Krucyfix y talerow dziesięć y kolacyą sprawić Także Towarzysz ktoryby wdowę Malarską poiął także sztuki ma iedny robić Krucyfix y kolacyą sprawić a do skrzynki 10. Talerow na potrzeby prawne obronne obrócić; Także chłopiec ktoryby się chciał uczyć kunsztu Malarskiego powinien podług Przywileiu lat 6. a w złoceniu lat 4 trwać za rzemiosło y służyć y zapisać się przez ludzie, ktoryby zań ręczyli y zapisali się pod winą dwudziestu grzywien połowice Urzędowi a połowice do Cechu na potrzeby Armatne podług Artykułow Przywileynych. Item przy wyzwoleniu znowu powinien ludzi stawić, y z ludźmi się znowu zapisać także ma dla lepszego ćwiczenia między Mistrzami Cudzoziemskiemi na wędrowce zabawić y przećwiczyć, y porządnie dobrowolnie uczciwie przyiąć, a na partaninę się żadnym nie udawać na swawolą. Item za naukę 4 Talery P.P. Mistrzom położyć, a ieżliby nie umiał ma u swego Mistrza zarobić y oddać a to dlatego yż więc P.P. Mistrzom szkodę czynią po wyzwoleniu oznawszy się z ludźmi rozmaitemi y podchodzą w robotach y fałszywie leda zaco partolą pod wszelką Juryzdykcyą bez Prawa. przeczo P.P. Mistrzowie Malarze Krak. wielką angaryą od swoich Uczniow cierpią y szkodę wielką maią. Nos supplicationi ejdem apud Nos factae uti justae, benigne convenientes praeinsertas literas in omnibus earum punctis, clausulis, articulis, et conditionibus approbandas et confirmandas esse duximus, uti eadem approbamus et confirmamus praesentibus literis Nris, volentes eas vim et robur debitae firmitatis inquantum juris ratione et usus habent obtinere debere. In cuius rei fidem praesentes Manu Nra subscrias. Sigillo Regni communiri jussimus. Dat. Varsaviae D. 17 Mens. Maj A. 1638 Regnorum Nostrorum Poloniae VI Sueciae vero VII Anno.

Vladislaus Rex.

Stanislaus Skarszenski

Sub. Sand.

Confirmatio Articulorum Contubernii Pictorum Crac.

Za staraniem P. Stanisława Kotlewicza na ten czas szyr Prymasem Będącego z P. Samuelem Chmielewiczem.

ct. D. 1638 Dnia Maia 16.

apr. Jan Kazim. Cracov 20 Januar 1661

Cech Szklarski, malarski, Goldszlagierów
Contubernium Vitreatorum. et Pictorum. Braxteatoriorum.

My Rayce Miasta Krakowskiego wyznawamy tym ~~wszytkim~~ listem zesmy Roku Panskiego Tysiacnego Czterisetnego y dziewiecdziesiat ~~trzeciego~~ trzego we Czwartek po swietym Bartłomieiu na zadanie y na prosbe Malarzow naszych y stymi ktorzy z nimi Cech albo braztwo maia, aby oni wswey maietnosci krzewieli sie y wdobrym porzadku rzemiosła ich, zeby opatrzni były. Daliszmy im tedy iako nizey bedzie opiszano ty Artykuły Czasu naszego y czasow przysztych pod inszemi Raycami iako y przed Osmdziesiat liat niektorych Malarzow miely, odnowielismy im, a tak y daley.

Pierwszy iest ktory Mistrzem ostac chcze bedzieli miedzy Malarzmi sklarzmi albo Gothslageramy ten sie napierwey w Cechu opowiedziec ktemu tez dwie lecie u iednego Mistrza robic ma y kazdy Mistrz stuk albo rzemiosło swoie dokazac ma iako iest obraz Panny Mariey zdzieciatkiem. Wtore Crucifix Trzecie Ierzego swietego na koniu, ktore stuki Mistrzowie ogledac maia, iesly on iest biegły w naucze swoiey. Aby rzemiosło ich krzewic sie mogło, wszakze aby nie było wyszoko y ciezko ubodzy Towarzysze wyciagnieni w takowych sprawach albo rzeczach.[2]

Item. Zaden Mistrz niema chowac ucznia mniey Czterey liata, y stad od nauki ma wziac grzywien Cztery, ktemu tez uczen ma byc urodzony złoza czystego. Zaden Mistrz niema ktemu wieczey na ieden raz uczniow uczyc albo chowac ieno dwu.

Zaden uczen uczacy sie niema; aby sie on miał znauki tym wyswobodzie od Mistrza swego. A iesliby ten mistrz umarł tego ucznia tedy przecie od paniey niema odstac ale lata swoie powinien konczyc. A to dla tego aby uboga Wdowa tym lepiey sie w swoiem dobytku y zywnosci miec mogła.

A kiedy sie ten uczen wyuczy tedy ma dwie leczie wedro-

wać do cudzey ziemie aby on mogł bydź lepszy y bieglejszy w rzemieśle swoim nizly mistrzem zostanie albo żone poymuie y żaden nie może mistrzem zostać iedno że pierwey będzie miał swoy własny warstat y żone rękowaną.

Item. Żaden mistrz nie ma drugiemu mistrzowi czeladzi albo Towarzysza odmowić ani przez się ani przez kogo inszego darami albo obietnicami albo ieden towarzys nie ma drugiego odmowić pod winą kamienia wosku.

Item. Żaden mistrz nie ma drugiemu roboty odmowić, albo więcey mowę wtrącić drugiemu ku szkodzie pod wielką winą iaką winę poznamy: połowicę na Ratusz dać ma a połowicę na zbroie chibaby że ten ktoryby pierwey robotę ziednał nie mogł dokonczyć albo żeby długo nad tym robieł, tę robotę może inszy dokonczyć.

Żaden towarzys nie ma sobie dnia świętego czynić albo od roboty wstać, przez woley Mistrzowskiey to iest na piwo chodzić, albo w łotrostwo iakie się wdać żeby nieprzyszedł wczas do roboty, albo przed czasem od roboty odchodzić miał, y tak często iako ktory naleziony będzie w tych rzeczach ma bydź skaran tym co w tydzień zarobić może, bo przez takie swowolenstwa Mistrz w niedostatek przychodzić może.

Item. Żadnemu Towarzyszowi ktoryby nie miał prawa mieyskiego albo cechowego nie maią mistrzowie służkwart dać mu robić pod winą wierdunka.

Item. Iesliby był naleziony towarzys iakiey ktoryby potaiemnie czego umalować albo robić miał: Mistrzowi albo rzemieslu stowi tym szkodzić, robotę tę mistrzowie brać mogą.

Item. Ktoryby kolwiek mistrz chował towarzysza albo chłopca ktoryby gdzie indziey w małym mieyscu dłużym był, albo żeby swoie lata niezapłacieł, albo tesz iesliby się niewe-

cziwie sprawowat, y listby zaniem przysiedt: a mistrz by te listy zataiet albo zachowat, a ten Czeladnik by robiet iego nieobiawiet, ten mistrz ma dac dwa funty woszku.

Item. Ktoryby niemiat prawa mieyskiego albo Cechu kedykolwiek by mieszkat, badz na Stradomiu, na Kazimierzu albo na Kleparzu, temu niemaia dozwalac robic, ani tesz dopuscic przedawac znaszą pomocą w miescie, iedno w iarmak wtenczas kazdemu wolno iest.

Item. Iesliby kto przywiost tablice chusty, papiery malowane ktore iesliby szkodliwe rzemiostowi, tego mogą czsc mistrze oproc iarmarku wziąc znaszymi slugami. A naprzedniey mate rzeczki na papierze malowane coby niebyto wrzemiesle szkodliwe to przedac mogą, wtargowy dzien.

Item. Iestyby ktory mistrz mieskat w domu Pana zacnego, Canonika albo w duchowienstwie, ktoryby sie im wdat w postugi ich dla tego zeby niechciat bydz postuszny miastu albo powinnosci czynic Cechowy wedtug postuszenstwa takiego, wrzednych rzeczach niemaia to iest ztota y srebra przedawac Gotslagerowie.

O Skliarzech.

Ktorykolwiek Skliarz maluie na sklie on w ogniu szkta niewyppali tak zeby trzymato farbe ten ma bydz karan szescią groszy na zbroie tak wielekroc naleziony isz iesliby ktory po trzykroc byt naleziony w tym takowy nam Kaycom ma bydz obiawion.

Item. Zaden skliarz niema robic prostego szkta za Weneckie pod winą funt woszku ilekroc bedzie naleziony.

Item. Zaden skliarz niema chlebem ani woszkiem dziury zalepiac pod winą funtu woszku, alie litowac albo szwieszowac ma ogniem albo otowem iako iest stuszna. zgrzewać

Item. Iestyby ktory mistrz albo towarzys wtych rzemiostach

zadawał słow nieucyvych ktorymiby słowami mogł obrazie po-
cciwosc y rzemiosło iego, tedy ten ktory mu zadaie takowe słowa
zaręczye sie ma osziadłymi ludzmi, ze on chcze mu dowiesc
tego swiadkami zeno miasta gdzieby ten takowe rzeczy miał
pobrać, ieslyby sie to stało tedy takowa rzecz ma bydz nam
Raycom obiawiona dla tego aby zadnemu poczciwosc nie
była odieta.[2]
Item. kazdy mistrz y towarzys ma bydz obyczayny
wschadzkach cechowych y nie zadawac nikomu iakich słow nie-
uczciwych alie przeciwko starszym ma sie uczciwie sprawowac
zbronią tesz zaden nie ma przysc do cechu pod wielką winą.
Item. Iesliby ktory towarzys swięcił iako nizey iest opiszano. A
mistrz iego mu niebrał wachtonu albo co za tydzien zarobi, ale zeby
mu płacił tedy ten mistrz ma bydz karany w cechu takowym
wachtonem. Kiedy cech obeslie starszy mistrz zroskazania
panskiego, a zeby ktory niestanał ten ma dac winę groszy szesc a
iesliby do cechu niestanał w cechowych sprawach ten ma dac w...
nę funt woszku.[2]
Item. Ktoby nieprzyszedł ku pogrzebowi abo ku mszey zadusz...
gdy kto umrze w cechu ten ma dac winę gros ieden.[2]
Item. Roku panskiego Tysziącnego czterysetnego, dziewiec-
dziesiatego, Sziodmego, My mistrzowie y towarzysze z naszym
dozwoleniem Concludowalismy y prosziliesmy aby to nam było
przypiszano we srzode po swiętym Iakubie.[2]
Item. Towarzys na kazde suchedni ma połowice tak wiele
włozyc iako mistrz kładzie y takowych pieniedzy mistrzo-
wie maią w zamknieniu mice y towarzysze maią klucz mie...
do tey skrzynki.[2]
My tedy na proszbę Raycow naszych imieniem malarz...
Miasta Crakowskiego uczyniona iako na nas przynalezało

iako na nas przynalezało przestawac lysty te przypisaane, y wszystko co w nim iest tak sam w sobie iako tesz y w kazdy czesci approbuiemy y confirmuiemy y odnawiamy, iako zaiste powiedamy, approbuiemy, potwierdzami y odnawiamy, y moc narysktey im dawamy y okazuiemy im tym piszaniem. Chcemy y przykazuiemy zeby tak starosta nasz iako y Magistrat albo Senat miasta Crakowskiego teras y potym będączy namienione Bracztwo, malarzow w uzywaniu tych listow y wszystkich rzeczy w nich zamykaiączych sie na wieku zachowaty, y zeby zachowac czynieli. Nadto zochmy my przyieli, Stelmachy Cieslie y Stolarze naprzeskodzie namienionych malarzow bydz w naucze ich, ktorey oni w swiem rzemieslie uzywaią. A przeto proszimy aby oni tam na swoich naukach przestali, zeby namienionych malarzow w naukach ich ktorey oni uzywaią y w malowaniu niewazeli sie im naprzeskodzie bydz, poki będzie prawo nasze Krolewskie, y miasta Krakowskiego trwało pod łaską Krolewską naszę wiernosci zeby inaczey nieczyniętą. Dla ktorych rzeczy potwierdzenia naszego my oczerni ręką naszą podpiszuiemy y naznak przydawamy. Dan z Warszawy piątego dnia mieszczącą marca Anno Dni 1581 Krolestwa naszego Roku piątego

Joannes Kraszinski de
Crasne Cantor Eccle: Crac
S. R. M. ...

Wojciechu Malarskiego.

August III z łaski Bożej Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Podlaski, Inflantski, Smoleński, Siewierski, i Czerniechowski, także Dziedziczny Xiąże Saxonii i Elektor. — . — Podajemy do wiadomości listem naszym teraźniejszym wszystkim, do których będzie należało o tem wiedzieć, że Nam iest podane pisanie Kongregacyi, albo Zgromadzenia nauki wyzwolonej Malarskiej, przez wszystkich należących do Akademii Krakowskiej, jako Matki wszystkich wyzwolonych nauk zebrane z Approbacyą Artykułów, czyli Punktów wzajemnie spisanych z przypuszczeniem do wszystkich Praw i wolności których Szkolnicy używają mogą wszystkim do Akademii Krakowskiej należącym Ręką M: Kazimierza Palaszowskiego S: Theologii Professora Szkół Generalnych Akademii Krakowskiej naówczas Rektora za zgodnym dozwoleniem całego Akademickiego Zgromadzenia podpisane i pieczęcią obwarowane. Supplikowano do nas przez niektórych Konsyliarzów, abyśmy toż pisanie Królewską naszą władzą approbowali i potwierdzili, którego pisania utwierdzenie takie iest. M: Kazimierz Palaszowski S. Theologii Professor Kollegii większej, Proboszcz Świętego Floryana na Kleparzu przy Krakowie, Kanonik Kurzelowski, Dziekan &, Akademii Krakowskiej Rektor. Wszystkim do których należy, albo iakimkolwiek tytułem należeć będzie na potem oznajmujemy, że przed nami Rektoralnym Sądem naszym Osobiście stawiwszy się wyborni i

powaźni Mężowie Dominik Marya Magini, Jędrzej Cangler, Łukasz Orłowski, Jan Albrychowicz i inni niżej specyfikowani i na Instrumencie Artykułów tych Ręką własną podpisani nauki wyzwoloney Malarskiey Magistrowie swoim i całego Zgromadzenia Imieniem podali kondycye, czyli Punkta niżey wyrażone, które od wszystkich Magistrów Towarzyszów i innych do tejże nauki Malarskiey należących maią bydź zachowane, upraszaiąc, abyśmy Je we wszystkim approbowali, moc i wiekopomną pamięć i trwałość mieć one deklarowali, i na to pieczęcią utwierdzili. Tych zaś punktów czyli Statutów, sens iest taki. My niżey wyrażeni nauki wyzwoloney Malarskiey Magistrowie chcąc według dawnego zwyczaju i Prawa Kongregacyą naszą Nauki Malarskiey wyzwolonem w dobrem ufundowaniu porządku i oraz Przywilejami Najjaśnieyszego Majestatu Królewskiego ustanowioną potym dla złych czasów i ustawiczney na świecie wszelkich rzeczy odmiany wcale zagubioną do dawnego przywrócić porządku niżey wypisane punkta z dawnych przywilejów Kongregacyi w przyszłości pomienioney Nauki wyzwoloney Malarskiey służących wyięzmy odnawiaiąc do przezacney Akademii Krakowskiey iako wszystkich Szkół i wyzwolonych nauk Matki, z niemi uciekamy się aźebyśmy pomiędzy innemi naukami i umiejętnościami wyzwolonemi mogli mieć miejsce i ażeby naszą Kongregacyą w komput i liczbę przyjęta Nauk wyzwolonych upraszamy, i dla lepszego Kongregacyi naszey porządku te Artykuły od wszystkich Malarzów teraz i na potym przybywaiących na zawsze zachowane były:

1. Ażeby do Kongregacyi naszey nie pierwey przyięty Magister Malar-skiey nauki Towarzysz lub Uczeń do tey Kondycyi na ćwiczenie był przyięty, póki by pierwey na piśmie wyrażonego dobrey Konwersacyi życia świadectwa nie pokazał.
2. Ażeby był prawowierny Katolik, i o Herezyą nie podeyrzany.
3. Ażeby Magister albo Towarzysz świadomy tey Nauki w robocie drugiego nie podchwytował i nie podchodził, ani przyimował, póki by się pierwszemu za podięte prace niezostało zadosyć od Konduktora. –
4. Ażeby się żaden nie ważył względem Malowania Kontraktu czynić oprócz Malarzów którzy się w tey Kongregacyi znayduią nie tylko w Mieście Metropolii Krakowa, ale też i na mieysce 3 mil od tego Miasta zostaiącym; dworscy zaś Malarze dla wygody swych Panów tylko Obrazy malować maią, nie wtrącać się do malowania rzeczy za Dworem swych Panów, ażeby toż Kongregacya przyięła. –
5. Jeżeliby Towarzysz tey nauki Magistrem chciał zostać, pierwey Doskonałości swey świadectwo, to iest sztukę dobrego ćwiczenia okazać będzie powinien, naprzykład Obraz Ukrzyżowanego Pana Jezusa albo Nayświętszey Maryi Panny, Syna swego na łonie piastuią-cey, albo Sgo Jerzego na Koniu siedzącego, który Obraz pod je-dnem tytułem dla pokazania doskonałego ćwiczenia wymalowany, w Akademii dla pamiątki zostawi, co Magistrowie pierwey roznać będą powinni, i przez to Wota swoie w większey liczbie uczynione W: J: X: Rektorowi nowego Magistra prezentować i w Regestr Kongregacyi wprzód approbowanego za Konsensem W: J: X: Rektora wpisać będą powinni, z tym przypadkiem, że pod tytułem Nauki

Malarskiej powinni się miesić nie tylko rozmemi farbami malujący
ale wszyscy Srebrnych czyli Złotych platcorków przez umiejętnych
Goldschlagerami nazwanych wyrobionych, wyrażający, albo Złotem czyli
srebrem tartym malujący. Tandem Wdowy po zmarłych Mężach
pozostałe od profitu Malarskiego, które przez Towarzyszów mogłyby
mieć gdyby chciały, chcemy żeby nie były odłączone.—

6. Azeby każdy Magister aspirującego do tej nauki władzą swoją
mógł przyjąć, ale nie Towarzyszem uczynić tylko za Konsensem
wszystkich Magistrów, ten zaś na ćwiczeniu będzie u jednego Magi-
stra od którego pierwszy go do innego nie iść nie będzie wolno, ale jeżeli źle
był traktowany u niego, albo F ~~[illegible]~~ dowieść będzie powinien
albo jeżeliby tak nie wskórał, tedy do W. Jmci. ~~[illegible]~~ Rektora
może rekurs uczynić.

F niedostatecznie uprowidowany w potrzebach od Starszego Magistra, kiedy swoje pierwej

7. Azeby żaden Magister drugiemu tejże nauki Towarzysza lub
Ucznia odmawiać jakimkolwiek sposobem i pretextem nie ważył
się i wprzyjęciu jakiej roboty, i o nieuczynieniu Kontraktu nie pod-
siadał, taxować zaś swoją sztukę wolno będzie według upodobania
jednakowoż jeżeliby pierwej który z Magistrów umawiał z Kondu-
ktorem, a więcej nad pracę wyciągał prawy, nie uczynił jednak
Kontraktu, wolno będzie inszemu tej podjąć się roboty.

8. Azeby żaden Towarzysz albo Uczeń Sztuki czyli Obrazu malo-
i przedawać nie ważył się, bez wiadomości Magistra, także nie będzie
wolno opuścić Magistra swego chyba z słusznej przyczyny, która w
Kongregacyj ma bydź proponowana.

9. Tym wszystkim punktom jako Magistrowie Towarzysze i Ucz-

nie wszyscy

wszyscy posłusznemi bydź maią takie na wykraczaiących przeciw tym statutom Kara będzie sto groszy, które na potrzebę Kongregacyi albo na pobożne uczynki przez połowę będą applikowane, albo inna Kara według sprawy i występku ma bydź nadana. —

10. Miejsce prywatnej porady u Starszego nad całą Kongregacyą, którego sobie obrać wolno przez W. Imci X. Rektora approbowane mieć chcemy. Co zaś do promocyi na Magisteryą do poznawania doskonałości Sztuki, iako się wyżej wspomniało, o naznaczenie miejsca w Lektorium, albo gdzie indziej przez W. Imci X. Rektora, upraszamy.

11. Na pomnożenie Chwały Boskiej w Kollegiacie Swiętej Anny o usługę Swiętemu Łukaszowi Patronowi Kongregacyi naszej kosztem starać się obiecuiemy i każdego Roku Przenajświętszą Mszy Swiętej ofiarę za Zmarłych współbraci prokurować, na którey Mszy Swiętej, wszyscy Magistrowie, Towarzysze, i Uczniowie powinni będą bywać pod karą Groszy Polskich 20. —,

Na ostatek. We wszelkich osobliwych Sprawach, Sąd W.go Imci X. Rektora uznajemy i Temu posłusznemi bydź obiecujemy w inszych zaś sprawach Miejskiemu Sądowi przyzwoitemu mamy podlegać. Z temi zaś, którzy pod cudzą zostaią Jurysdykcyą, ieżeliby się kiedy trafiło nie inaczej się chcemy obchodzić w Sądach, tylko przy Assystencyi W. J. X. Rektora. My zaś iako do Społeczności Prześl: Akademii Krakowskiej inkorporowani i przyjęci nie inny Sąd uznawać chcemy tylko W.go Imci X. Rektora Teyże Akademii Krakowskiej. — — Datum w Krakowie Dnia Drugiego Miesiąca Stycznia Roku Pańskiego 1745. Domini

Marya Mandzini Florentczyk, Jan Albrychowicz, Łukasz Orłowski, Jędrzej Cangler, Gabryel Dorajski, Bonawentura Bałkowski, Józef Kommuniecki, Krzysztof Sikorski, Stanisław Rzepka, Krzysztof Lisowski, Jan Chodejowski, Wawrzeniec Brocki, Michał Zieliński, Marcin Stachowicz, Jędrzej Brożyński, Piotr Papuciński, Jan Kliniecki — Polacy. —

My tedy M: Kazimierz Palaszewski S:tej Theologii Profesor Szkoł Akademii Krakowskiej Rektor tejże prosbie, jako słuszney i nie przeciwney sprawiedliwości czyniąc zadosyć tęż Kongregacyą Malarzów jako i Nauki wyzwolonej Mężów do społeczności Nauki wyzwolonych za dozwoleniem Uniwersalnego Akademii Zgromadzenia onęż przypuściliśmy, i wolności Służącym Osobom należącym do tegoż Zgromadzenia pozwoliliśmy. Statuta przeczytane albo Punkta wszystkim approbowaliśmy, potwierdziliśmy, i ażeby od wszystkich obserwowane i zachowane były postanowiliśmy i Dekretem utwierdziliśmy. Przy obecności J. X. M: Stanisława Filipowicza S. Theologii Prezentanta, Kollegii większego Kollegiatów Kollegiackich Świętego Floryana na Kleparzu przy Krakowie, Kanonika, Kurzelowskiego Scholastyka Fary Przemyskowskiej i Igołomskiej Proboszcza, Akademii Krakowskiej Generalnego Prokuratora. —

M: Grzymały S:tej Theologii Profesora Kollegii większego Kollegiatów Kollegiackich S:tej Anny Dziekana, S:to Jerzego na Zamku Krakowskim Kustasza. M Jana Przypkowskiego Filozofii Doktora, Matematyki, i Astronomii w Kollegium mniejszym Profesora. Aktów Rektoralnych Pisarza. Także przy obecności pewnych Mężów Akademickich Bedelusów nawnych

Jana Gajewskiego, Jakóba Kowalskiego, na których świadectwo skrypt teraźniejszy Akademicką Pieczęcią obwarować rozkazaliśmy. Datum w Kollegium większym w Rezydencyi naszej Rektoryalnej R: P: 1745. Dnia 15 Stycznia M: Kazimierz Palaszowski S: Theologii Professor Szkół, Akademii Krakowskiej Rektor mpr.

L: S: Miejsce pieczęci Akademii Krakowskiej.

My tedy supplice przerzeczonych Radnych naszych Imieniem tychże Malarzów do praw i wolności Szkół Generalnych Akademii Krakowskiej przypuszczonych, jako Nauki wyzwolonej Mężów czyniąc zadosyć pomienione Pismo we wszystkich Punktach władzą naszą Królewską approbujemy i potwierdzamy, które na długie ma bydź wieczne czasy. Co wszystkim, do których należy osobliwie J: W: Imci Panu Staroście naszemu Krakowskiemu, i Wielkorządcy: J. Vice=Prokuratorowi Zamku naszego Krakowskiego, teraz i czasu swego potaiącym podaiąc do wiadomości rozkazujemy, ażeby tychże Malarzów, których przyimujemy pod protekcyą naszą względem Ordynacyi Punktów i Artykułów teraz przez nas potwierdzonych konserwowali, i ażeby od innych konserwowani byli, a to się starali dla Łaski Naszej Królewskiej i Powinności Urzędów swoich, także wspomnieni Malarze nauki wyzwolonej Magistrowie i Towarzysze tu w Krakowie mieszkaiący od nikogo w Sprawach Sądowych nigdzie pociągani nie byli, oprócz Rektoratnego Sądu Akademii Krakowskiej onym przyzwoitego, i ażeby do żadnej Roboty poniewolnie przymuszani nie byli od

innych Rzemieślników ręczną bawiących się Robotą w Malarskich rzeczach, aby nie mieli przeszkody według Dekretu Roku 1583 niegdyś od S: P: Najjaśniejszego Stefana Króla Polskiego — między rzeczpospolitemi Malarzami Krakowskiemi, Aktorami, i Stolmachami Krakowskiemi i Kleparskiemi pozwanemi wydanego, i według Przywilejów Najjaśniejszych Antecessorów naszych, przerzeczonym Malarzom pozwolonych, nie wyjmując Listowi od Akademii Krakowskiej Generalnych Nauk teraźniejszym Malarzom z wolnością pozwolonemu, i przez teraźniejszy przywilej approbowanemu, z porządz wolności tymże Malarzom Nauki wyzwolonej Męzom słusznie nadany, dla Łaski naszej. Na co dla lepszej wiary i Jaśniejszego Świadectwa teraźniejszy Przywilej Ręką naszą podpisaliśmy i pieczęcią obwarować rozkazaliśmy. Dano w Warszawie Dnia 5. Miesiąca Grudnia roku Pańskiego 1746 panowania naszego 14. Augustus Rex (L: S:) — Konfirmacya Artykułów albo Punktów Malarzom Krakowskim służąca. Jan Klosowski Kanonik Katedralny, Przemyski Proboszcz Solecki J: K: Mci Pieczęci Koronnej Sekretarz. —

Że zgodne z Oryginałem w Archiwum Funduszu Edukacyjnego pod Nrm 14,060 znajdującym się zaświadczam. Franciszek Cerner Aktów Edukacyjnych Archiwista (L: S:)

Cech Mączników.

Rozporządzenie Magistratu miejskiego tyczące się Cechu mącznikow z dnia 3go Kwietnia 1806 jest następujące:

Z mocy wysokiego Ces. Królewskiego Gubernialnego Dekretu pod dniem 14go Marca b. r. N-ro 8470 jest tymże z tego pod 12 Grudnia zeszłego Roku oznaczony sześciotygodniowy Zboża i Mąki zapas z 30 Korcy Pszenicy a 10 Korcy Zboża z wysokiego Miejsca zastawić przyznany. Tedy tymuż wyraźnie i powtórnie nakazuje się, ażeby tenże ten 6cio tygodniowy Zapas Mąki zawsze i tym pewniej za Rękę miał, w przypadku zas gdyby przy przedsięwziętey Rewizyi, niebyt lub niecałkowity znaleziony, tedy tenże nie tylko w tych wysokich Praesidialnych Dekretach z dnia 22 Stycznia i 6 Marca b. r. ustanowionych Karach pieniężnych Aresztowanych i Cielesnych bezwłocznie ukarany, ale nawet z grunta w początku wspomnionego Wysokiego Ces. Królew. Gubernialnego Dekretu bez wszelkiego względu swey Professyi pozbawionym bydz ma. Kraków dnia 3go Kwietnia 1806. roku.

Johann Schiebing.

Magistrat Krakowski:

Przy okazyi zbożowego zapasu zakupna dla Miasta Krakowa jest przeznaczone 6tygo-dniowy zapas dla mącznikow, białych i czarnych piekarzy na 3440 Korcy żyta a 2,676 Korcy pszenicy na 6tygodni, gdy przy przedsięwziętem wyszukiwaniu tychże zapasów w dniu 15. Stycznia r. b. aż do ostatniego miesiąca Lutego, ale w tychże rzeczo-dzielników tylko 1934. żyta a 3678 Korcy pszenicy, tedy o 1506 Korcy żyta mniej a 1502. Korcy pszenicy więcej zostały znalezione, Gdy atoli tenże zapas z przepisanemi ilościami zboża tylko cztery Korce wróżnicy jest, tedy przestaje się na doradzy tegoż magistratu z d. 26. Lutego r. b. do N-ro 5626. tenże zapas jako na 6tygodniowy przyjąć, jednakowoż ciż rzeczodzielnicy mają bydz surowo napomnieni ażeby na nich przypadające zapasy, zawsze od razu dozupełnienia aby się wnie przysposobili

Cech macznikow faktycznie Cechem nazwany jest – handlowe maki niebyli nigdy w jedno towarzystwo połączeni, przywilejów żadnych nieposiadali – ani takowych z krzywdą Cechu piekarskiego posiadać mogli. Dla tego wezwani r. 1816 pod dniem 2° Marca przez Senat Rzplitej Krakowskiej, aby przywileja złożyli do przejrzenia Józef Kapiolecki i Jędrzej Kalisinski tak się w prośbie podanej wyrazili: „Kapisani niemając sobie żadnych ordynacyi nadanych od Najjaśniejszych Królów, jak tylko dwa rozporządzenia od Cesarsko Królewskiego Gubernium tyczący się ksyęgi: zapasów zboża, składamy pokorną prośbę abyśmy nam przyznać od Wysokiego Senatu ordynacyą ustaw ~~podpra~~ przysłali: o co upraszają etc.

Cech Miechowniczy.

Contubernium Marsupiariorum.

Burmistrz i Rada miasta Krakowa. Wszem wobec, kto-
rym to wiedzieć należy oznajmujemy, że my według powinnoś-
ci urzędu naszego upatrujące to, jako wiele natem w każdem
Mieście należy, żeby Bractwa i Cechy wszelakie porządnie posta-
nowione, i w dobrem porządku zachowane bywały, za przełoże-
niem i prośbą usilną Mistrzów starszych i młodszych Cechu Mie-
chowniczego, który przedtem z Cechami Kaletników, Taszników
i Falbierzów złączony i policzony był dla różności y nieznaszek,
które między temi Cechami często kroć zachodziły. Naprzód
przerzeczony Cech Miechowniczy, od tych drugich przepisanych Cechów
oddzieliwszy aby jednak w dobrym porządku zachowany i sprawowa-
ny był. Artykuły niżej opisane, od Mistrzów Starszych y młodszych
tegoż Cechu za rozkazaniem naszym zgodnie namówione, posta-
nowione i nam podane, one dobrze uważywszy i do ztrzymania
Rządu tego Cechu iż służące bydz uznawszy, podług władzy urzę-
du naszego Radzieckiego approbowaliśmy i umocniliśmy, kto-
re to Artykuły porządkiem opisane są: Naprzód wszyscy Mistrzo-
wie tak Starzi jako i Młodzi rzemiosła tegoż Miechow~~xxxx~~niczego powin-
ni są wszelakie posłuszeństwa, tak zwierzchności urzędu naszego,
jako też pospolitej uchwale Cechu ich należące wiernie czynić
y oddawać. Starzi tego Cechu mają bydź dwa ludzie godni i
uczciwi za spólną namową wszystkich Mistrzów albo Braci
Rzemiosła tego, na ten urząd obrani i wysadzeni, których U-
rząd do roku, albo do Elekcyi naszej Radzieckiej trwać ma.
Do tych dwóch starszych mają bydź zawsze przysadzeni czterej
Mistrzowie, także przysięgli, z których starzi wybierani bydź

maiący tych przysądzonych ma bydź urząd dożywotni, a maią by
obierani przez młodszą braćią cechu tego. Młodzieniec który ho
wiek chce bydź przyjęty do uczenia się rzemiosła tego, bądź Mi
strzowicz, albo niemistrzowicz, tutecznÿ, albo z inąd przycho
dzący. Naprzod Genealogią swoią listem dostatecznem, albo św
dectwem ludzi wiary godnych prawdziwem wywiedź ma.
Czego uczyni ma bydź w Cechu iawnie przynaymniey do czterech
lat uiednany, a po uiednaniu powinien włożyć do Skrzynk
Cechowey dwanaście groszy. Gdy iuż czas iemu do uczenia się rzem
osła tego wymówiony wynidzie, ma wędrować po postronnych
Krajach przynaymniey dwie lecie, odprawiwszy wędrowanie, ieżeli
chciał wśrzodek Mistrzów rzemiosła tego przyjęty powinien
bydzie u iednego Mistrza przez rok zupełny robić, a po czterykro
ć w Cechu się opowiadać, i za każdym opowiadaniem do Skrzy
nki Cechowey złoty ieden włożyć. Zatem do Kraiania i kształtny
wyrobienia sztuk rzemiosłu temu mieczownikowemu należący
przystąpić ma, których są cztery. Naprzod Szwedler w pó
tora koła z czerwonego dobrego zamszu, na przodku trzy mie
chy nasadzone w iedney sztuce ukroione pod forbogiem między
temi miechy maią bydź cudnie Zaysztyki na wierzchu w Stauf
sztuklu w Forbogu maią bydź mundt. Drugą strona Szwed
lera ma bydź z Bodnym na którey maią bydź trzy mie
chy i mundt z iedney sztuki a przestrono ukroione i
cudnie Strakowane, a wszystkie miechy maią bydź prze
strono ukroione, aby się dobrze otwierały, a fałdy wszyst
kie u miechów i Mundtów maią bydź chędogo stadernetlowane
farbistem jedwabiem. Wtóra sztuka iest Miech dwanaście rzęd
ny o sześci Mieszkach, a te dwanaście rzędy maią bydź od iedwab
chędogo uczynione, a na wierzch nich cugrynach, maią wiszieć dwa

miechy sześć rędne. Stengiel ma bydź chędogo iedwabiem wyszy-
wany, na nim knafel nayszternicieyszy kształtey sztuce należący,
takież ten na spodku w koronce. Trzecia sztuka iest fałdowany
miech starościcki Krakowski na każdey stronie po iednemu
miecku nad nim, i na nim Rycerskie węzły i zwierzchu i ze-
wnątrz, aby był dobrem zamszem futrowany i dobrze przestro-
ny, A stron wszędzie faliowany z pozłotki, u tegoż miecha
ostengiel wyszywany i knafel urobiony ku takowey sztuce należą-
cy, strzępki z czerwonego zamszu pozłotką futrowane. Czwarta
sztuka iest para rękawic dupelowana z iedney sztuki dobrze
ukroiona i uszyta aby w niej był szew wnętrzny, żeby go
niewidać, a powierzchu ma bydź chędogo wyszywana roz-
maitem iedwabiem co nayszterniey bydź może. Te sztuki
maią bydź w domu Starszego Mistrza przy obecności wszy-
stkiey braci cechowey, bez modła albo formy kraiane, i
tak wygotowane, żeby za spólnem zezwoleniem, i uznaniem
wszystkich Mistrzów Rzemiosła tego za sztuki prawe
i dostateczne przyięte były. A gdzieby kto w którey przepi-
sanych sztuk zbłądził, albo co omylnie ukroił, powinien zno-
wu kraiać, A takowey sztuki dłużey nad sześć niedziel
żaden robić nie ma, pod winą, któraby w Cechu uznana była.
Wszakże od kraiania sztuk wyżey namianowanych ma-
ią bydź czepowani i wolnemi uczynieni. Mistrzowiczowie
wszyscy Krakowscy iednak rok cały wędrować, także
cały robić u mistrza iednego, cztery razy się w Cechu opowiadać
i za każdym opowiadaniem złoty ieden do skrzynki cechowey
kłaść będą powinni. Gdzieby też który uczciwy towarzysz
rzemiosła tego, Mistrza którego córkę Pannę, albo Mistrza
którego tegoż Rzemiosła pozostałą wdowę w stan święty Mał-
żeński poiął takowy od robienia sztuk przeopisanych

wolen bydz ma, iednak rok zupełny u Miztrza z Cechu na-
szego robić i w onim roku, czterykroć raczy się opowiadać, a za
każdym się opowiadaniem złoty do Skrzynki Cechowey
kłaść powinien będzie. Gdyby się trafiło, żeby Miztrzow
Miztrzem chciał zostać ten podług dawnych Przywileiow
Cechowi temu nadanych, od sztuk robienia ma być wolen,
to iednak wyiąwszy, że gdyby miztrzem zostać chciał, tedy
ma rok wędrować, tak w Koronie iako i do postronnych
miast, a iezeliby niewędrował, tedy za wędrówkę do Cechu
powinien dać złotych dwanaście, do tego ma się na rok
opowiadać, i rok zupełny ma u iednego Miztrza robić
a na każdy kwartał po złotemu odkładać do Skrzyn-
ki Cechowey przez tenże rok. A ieżeliby zupełnego roku
u iednegoż Miztrza nieprzerobił, tedy za ten rok powinien
dać złotych dwanaście. A ieśli ~~[illegible]~~ wędrowce dosyć uczyni, a
bok zaniechanie odprawi tedy od wszystkiego wolny będzie,
przytem inne podatki i ako wstępnego złoty powinien
odprawować. Item za kolacyą złotych dwanaście i Achtel
piwa powinien dać. Któryby z uczenników Cechu tego
chciał Miztrzem zostać, ten powinien według przywileiów
Cechu tego dwie lecie wędrować, przywędrowawszy ieżeli
w pośrodek braci chciał bydz przyięty ma się na rok zupełny
u iednego Miztrza opowiedzieć i na każde cztery dni do Skrzyn-
ki Cechowej złoty odkładać, zatem do krajania i kształtnego
sztuk robienia rzemiosłu temu należących, przypuszczonym
bydz ma, według przywileiów nadanych. A ieśliby wdowę,
albo Córkę Miztrzowską poiął od sztuk robienia wolny bę-
dzie. Ieśliby zaś wędrówce dosyć nieuczynił, a chciał Mi-
ztrzem zostać, tedy za wędrówkę powinien dać złotych dwadzie-
ścia cztery do Skrzynki Cechowej. Takież też ieżeliby w rok

robienia

robienie dosyć nieuczynił, za ten rok powinien od tego złotych dwanaście. A ieśliby temu obojga dosyć uczynił tedy nie powinien dać, oprócz innych podatków, które powinni wszyscy odprawować to iest wstępnego złoty, kolacyę według dawnego zwyczaiu Achtel piwa, na proch i Potchalk złotych dziesięć. Któryby zaś obcy w Krakowie tego Rzemiosła nieuczył, a chciałby się postanowić tu, powinien wpokazać się wędrował trzy lata, a ieśliby takowey wędrówce dosyć nie uczynił, tedy zato powinien dać złotych trzydzieści i sześć i list od wyzwolenia pokazać, A ieśliby wędrowce dosyć uczynił, tedy nie dać powinien. Potem powinien będzie rok robić u iednego Mistrza a na każde suche dni powinien się w Cechu opowiadać, a przy każdym opowiadaniu powinien odkładać złoty ieden. A ieśliby temu rokowi robieniem nieuczynił dosyć, tedy powinien dać złotych dwanaście odkupuiąc się roku robienia, potem do sztuki przypuszczonym być ma A ieśliby wdowę tegoż Rzemiosła córkę Mistrzowską w stan święty Małżeński poiąć chciał, od sztuki robienia być ma wolen, okrom innych podatków, które powinien odprawić, to iest wstępnego złoty za kolacyę złotych dwanaście, piwa Achtel, na proch i putchalk złotych dziesięć bez wszelakiey appelacyi i altercacyi. Któryby kolwiek Mistrzem został aby mu niebyło wolno robić, ani wykładać w Krakowie dotąd, póki we wszystkim Cechowi dosyć nieuczyni, i miejskiego Prawa nie przyimie pod winą zabrania roboty i odniesienia przed Ich Moście Pany Rayce Krakowskie. —

Naczynie też wszelakie ten co Cechu sztuki, ma wyrzadzać przystoynego tak P. P. Starszym iako i Młodszym i wszystkim Braciey

w Cechu zgromadzonei, jako się to zachowuie w innych m[ia]-
stach. Który kolwiek mistrzem młodem zostaie, ten
powinien służyć Cechowi tak dłuhgo, póki na iego miey-
sce drugi nie nastąpi bez żadnego płacenia cechowego
za te posługi. Tę tylko tą[ż] Bracia maią mu pohara[ć]
iż wolen będzie od innych posług, to iest od kurkowey
strzelby i morey, także i od [xx] świętych dni. A iezeliby na
we mieysce innego naiąt ten powinien iako naiemnik
posługi wszystkie cechowe ponosić, iako i inni bracia.
Gdy iuż który według przepisanego porządku nań przy-
chodzącego powinności swey wrobieniu sztuk, albo inszy[ch]
rzeczach wyżey mianowanych, dosyć uczyni, zarazem miey-
skie prawo tego miasta przyiąć powinien będzie bez kt[ó]-
rego do Cechu tego nie ma być przyięty. Gaienie cechu
według porządków i Ceremonij zwykłych na każdy Mie-
siąc albo cztery niedziele czynione być ma słowy niżey
opisanemi. Przykazuiemy mocą Pana Boga Wszechmo-
gącego pokoy Krola Jego Mci Naszego miłego Pana. Pokoy
Jmci Pana Burmistrza i jego uczciwą Radę, pokoy P. P.
starszych P. P. Przysadnych i ze wszystką bracią, ✗
pokoy, którzyby takowy przestąpił, słowem nieuczciwem,
płacą iego piniądze, któryby takowy (pokoy) przestąpił)
czego Panie Boże uchoway :/ z tą zagnieniem ten prze-
pada co Bog a ten Cech Nasz w sobie ma. Przy gaieniu
i pozagaieniu Cechu wszyscy bracia skromnie, cicho
i uczciwie zachować się maią, a gdzie który będzie miał
sprawować, ten przed stołem stanąwszy powinną uczci-
wość Cechowi uczyniwszy z zapomiłerzeniem i uspokoie-

niem

inszey wszystkiey bracicy, rzecz swoię sprawować iako naiwierciwiey i naiskromniey powinien będzie. Wszakże iednak, gdzieby który z Braciey rzemiosła tego, bądź z Starszych albo młodszych co pilnego przystoynego, nacżymby wiele należało pobaczył, ten z zostrzymaniem dozwolenia, i inszych natenczas ponilożeniem rzecz mowiącego bez winy żadney wolno przerwać może. Iednak każdy się starać o to ma, aby porządek w mowieniu iednego po drugim zachowan był. Któryby brat obesłany będąc do Cechu pod winą naszą Radziecką nieprzyszedł, przepada do skrzynki grosze sześć. Także który by obesłany był do Cechu pod winą Iego Kro: Mci nieprzyszedł, przepada do Skrzynki dwanaście groszy. A pod winą Cechową, któryby obesłany był, a nieprzyszedł, przepada do skrzynki groszy trzy. Które winy każdy tyle kroć do skrzynki Cechowey kłaść powinien, ile by razy na obesłanie przeopisane do Cechu nieprzyszedł i nieposłusznym się w tym być okazał. A któryby w Cechowem zgromadzeniu będący ważył się mieć przy sobie oręże iakie szkodliwe, takowy dwanaście groszy winy przypada. Która na zbroie Cechowe obracana być ma. Każdy mistrz rzemiosła tego ma dobrą i warowną robotę robić. A któryby w tym przestępny był ten za winę wedle oszacowania roboty swey od każdego grosza po szelągu do Skrzynki Cechowey dać, albo robotę, jeśli zbytnie zła będzie ~~[illegible]~~ spruć ma, żaden Mistrz rzemiosła tego nie ma do roboty rzemiosła swego używać, pomocy osób do tego rzemiosła nie należących, iako dzieciołki służebney, brata, siostry ani żadnego krewnego. Nakoniec żadney podeyrzaney osoby pod podwiną pod Kamią wozków do Cechu toties quoties by

przeciw temu wystąpił. Żaden Mistrz rzemiosła tego nie ma ieden drugiemu czeladnika, albo towarzysza odmawiać kupca odwabiać, ani w robocie iego przeszkadzać pod winą dwudziestu groszy czterech toties quoties by w tem przekonany bydź mogł. Starszym tego Cechu przyięłym na wzgzędu swym będącym po iednem towarzyszu więcey nad inne Mistrze chować ma bydź wolno. Z tem dokładem iż gdzieby się wszystkim Mistrzom rzemiosła tego po iednym towarzyszu niedostało, w tenczas starsi po iednym tylko chować maią. Ale gdzieby wszyscy Bracia po iednemu towarzyszu mieli, tedy starszym po dwu chować wolno iest: albo gdzieby wszyscy po dwu towarzyszach mieli, tedy starszym po trzech chować wolno, według dostatku towarzyszów zawsze rozumiano bydź ma. Chorem Mistrzowi także ubogiey wdowie towarzysz by snać ieden był w mieście i przed samemi starszemi, ma bydź oddany. Wdowa która sobie towarzysza obierze według zdania i potrzeby swey na tem iuż przestać ma, a daley przebierać w towarzyszach nie będzie mogła. Jeśliby się który zbytni towarzysz trafił, któremuby starszy Mistrz roboty dać niechciał, tedy młodszemu Mistrzowi wolno będzie takowego towarzysza gdy go po regiestrze dowiedzie przyiąć, i na robocie posadzić, aby z żywością od Miasta tego nieodszedł. —

A gdzieby który towarzysz, który by tu przedtem nigdy niebywał, przywędrowawszy, roboty niedostał, takiemu są powinni Mistrzowie starsi z skrzynki dać wachlon iedon. Jeśliby który Mistrz rzemiosła tego nieoznaymiwszy ani

opowiedziawszy

opowiedziawszy w Cechu, albo Starszym przyczyny drógiey na czas długi z Cechu odiechał, albo odszedł, tak, żeby ta wilkość przez rok i sześć niedziel niebył, takowy gdziebyś zwrócił do robienia rzemiosła swego, i do Cechu przypuszczony być niema, ażby pierwey postanowieniu i porządkowi wyżey opisanemu którmi na początku tego cechu dostał, znowu we wszystkim dosyć uczynił. Jeżeli by który Mistrz rzemiosła tego bez Małżeńskiego stanu nieuczciwie żył, albo przeswiadczone cudzołostwo popełnił, takowego starszi Cechu tego pod przysięgami na urząd swoy uczynionemi nam odniesć maią, i będą powinni pod winą, któraby na nie przez nas uznana była. Gdzieby który Mistrz rzemiosła tego był przeswiadczony, żeby dla łotrowstwa, albo swey woli, w domu swom małżonką uderzył niewinnie, takowy kamień wosku cechowi przepadać ma, (i towarzysz złoty i edin toties, quoties by to uczynił, a w tem przekonany był. Takie gdzieby który Mistrz z drugim Mistrzem cechu tego w poswarku na którym-kolwiek mieyscu uczynionem, słowa sczei, i stawy dobrey ujmuiąc sobie zadali, którzy by kolwiek w tem przeświadczony był, puł kamienia Wosku Cechowi przepada toties quoties. Zachowuiąc iednak w tem sposób karania, który wedle wystempku umiarkowany być ma. Każdy Mistrz rzemiosła tego Mistrza drugiego o rzecz podłą, albo małoważną, by też i niecoznaczną zraszu do zwierzchnego urzędu odnosić niema, ale pierwey w Cechu z niego sprawiedliwości szukać ma, tam gdzieby sprawiedliwości otrzymać niemogł, dopra-

wa

i Urzędu zwierzchniego drogą ma mieć wolną, co dla tego się
przestrzega, aby urząd zwierzchni rzeczami małemi nie był trudz
oniec turbowany. Jeśliby też kto co nieprzystoynego, y nie
uczciwego na którego Mistrza rzemiosła tego z strony zacho
wania iego w postronnych kraiach bądź ustnie twierdził,
bądź też listem z tamtego miejsca danym tego dowodził.
Takowy obwiniony dla oczyszczenia i sprawowania się nie
ma na tamto miejsce ieździć, ale tu gdzieby w tem świa
dectwie, i dowodemy prawdziwymi przekonany był, powinien
się według przywileiu naszego dawnego, temu cechowi na
danego sprawić, i karanie stosowne według wielkości wy
stępku iego na sobie odnosić. Każdego Mistrza żona przy
swey mierze, albo towarze siedząca ma się uczciwie i przystoj
nie bez żadnych poswarków zachować, do czego gdzieby która
przyczynę dała, a o tym by przekonana była, takowa we
dług uznania Cechowego karana bydź ma. Żaden Mistrz
tak starszy iako młodszy rzemiosła tego na żaden okoli
czny Jarmark w okręgu w dwudziestu mil od Krakowa z towa
ry Rzemiosła swego ieździć niema, pod winą puł kamienia
Wosku, do Cechu i tak ktoby przeciw temu wystąpił, się wa
żył. A iż ten zwyczay z dawna w tem cechu Mieczowników
Krakowskich, że gdyby się Mistrz, albo towarzysz tego
Rzemiosła z którego kolwiek Miasta Koronnego, zganiony
albo niesprawny, lubo też iakąkolwiek na sobie zmazę
albo ztaianie miał, takowych ten Cech Mieczowników
Krakowskich, ma moc y władzę dobremi i sprawnemi w
czynić i oczyścić, a ktoby na potem kiedykolwiek był
sprzecznym albo naganę takowym dawał, każdy takow
temu sprzeczny przepadł winy do Skarbu JKr. Królewskiego

Może i pięćdziesiąt grzywien nieodpuszczonej. Kramarze
niemaią żadnych sprzedawać towarów, albo robót te-
mu Cechowi należących bądź iawnie bądź potaiemnie
oprocz tego żeby ie od Mistrza ktoregoś rzemiosła Mie-
chowniczego kupili, w czem iednak mistrzowie Cechu
z Kramarzami słusznie się obchodzić, i za przyzwoyne pie-
niądze, roboty im swey dozwalać, albo przedawać maią. Z tą
iednak kondycyą, aby te roboty i towary nie w Krakowie
po ulicach i Wendetach Kramarze pomienioni, ale po
Jarmarkach naymniey o mil dwanaście przedawali. A
gdzieby który Kramarz przeciw temu wystąpił i napo-
mniony będąc tego niezaniechał, takowemu towar wszy-
stek do rzemiosła tego Miechowniczego należący, we-
dług przywileiu dawnego, temu Cechowi danego na Ratusz
zabrany bydź ma. Jednak to zakazanie do Jarmarków
się sciągać nie ma, pod któremi wolno każdemu prze-
dawać co mieć może. Aby zatem rozłączeniem Cechu Mie-
chowniczego od Cechu Kaletniczego i Taśniczego przyczyna
do wszelakich niespokoiów i turbacyi się zagrodziła, nie-
ma żaden rzemiosła Kaletniczego i Taśniczego w roboty Cechu
Miechowniczego się wtrącać, także Miechownicy w roboty
Kaletników i Taśników wdawać się nie maią, według de-
kretu naszego Radzieckiego przed tem rozłączeniem
między Cechami przepisanemi uczynionego. Iż robie-
nie rękawic z dawna Cechowi Miechowniczemu należy,
i też za przednieyszą sztukę rzemiosła tego poczytane
bywa, tedy nie ma bydź wolno rękawicznikom, którzy
się na niektórych mieyscach pokątnie chowaią, wro-
bieniu

Rękawic Miechownikom przeszkadzać, pod winą zabra
nia takowych rękawic na Ratusz. Także partacze i
sztukarze wszelacy będź obcy bądź tuteczni, którzyby
do tego Cechu niebyli przyjęci, niemaią mistrzom rze
miosła tego w ich robocie przeszkadzać, ani robić mianowi
cie Materaców, wezgłowek, krzeseł, Stołków obijać,
Workow, pokrowcow, trzosów, mieszkow, Amelii, ładownic,
wacków, różnych kaletek z rozmaitey Materyi, drogiey
i podleiszey, także Suknowych, Mośnek i Łyżników, ta
go wszystkiego pomienionego srebrem, złotem gładko
haftowanych i sznurkiem obwiedzonych tu w Krakowie ro
bionych, i nawiezionych pokątnie i po Wendetach, ani prze
Żydow z niemałą przeszkodą Cechu tuteczniego przedawać.
A gdzieby który tego się ważył, takowemu towar, albo ro
bota wszystka na Ratusz zabrana będzie ma. Według
zwyczaiu dawnego bracia Cechu tegoż z Matronkami
swemi, na każdy rok cztery razy, to iest, na każdy kwar-
tał na żałobną Mszą schodzić się maią pod winą groszy
trzech do Skrzynki Cechowey. Także kiedy brat który rze
miosła tego, albo żona iego umrze powinni wszyscy Mistrzo
wie z Matronkami swemi na pogrzeb iść. Któryby tego za
niechał, i sam do takowego pogrzebu nieprzybył, groszy
sześć, a gdzieby i żona iego niebyła groszy trzy do Cechowey Skrzyn
ki dać będzie powinna. Także któryby z braci na pogrzeb
dzieciącia Mistrza którego, albo towarzysza rzemiosła te
go nieprzyszedł, groszy trzy do Cechowey Skrzynki prze
pada winy. Wszakże, iż między bracią tego Miechowni
czego Cechu są niektórzy wyznania Ewangelickiego, tedy

tedy dla ~~[illegible]~~ uskromienia wszelakich niesna-
sek w tem Cechu za wspólną namową i iednostayną zgodą
braci wszystkich Cechu przerzeczonego, nam podano ta-
kowy porządek w tem postanowiamy, iże bracia wszyst-
cy wyznania Ewangelickiego i Czeladź ich swą, która by tego
wyznania była teraz i na potomne czasy od chodzenia na
żałobne ~~[illegible]~~ msze przeopisane, także na pogrzeby przerze-
czone i od wszelkich obrzędów i Ceremonij kościelnych
wolni być maią. A in rem et recompensam tego na każ-
de suche dni miasto dwóch groszy które dawaczy do
Skrzynki kładą oni cztery grosze do teyże Skrzynki
kłaść będą powinni. Żaden Mistrz nie ma towarzyszo-
wi pozyczać wpośród pieniędzy więcey dwanaście groszy,
a robieńcowi sześć groszy, ktoby przeciw temu wystąpił
sześć groszy winy przepada Cechowi. Te wszystkie Arty-
kuły iako wyżey opisane iest władzą urzędu Naszego
Radzieckiego utwierdziliśmy i umocniliśmy, chcąc i
postanawiaiąc, aby wszyscy bracia Cechu tego według
nich się rządzili i sprawowali pod winami w nich opisa-
nemi. Zachowuiąc iednak całą i zupełną moc sobie, i po
nas będącey Radzie miasta tego, tych Artykułów uieodmie-
nienia, albo też przyczynienia, według dobrego uważania,
i potrzeby cechu tego. A dla lepszey wiary i utwierdzenia tego
wszystkiego, pieczęć naszą Radziecką do tego przywileiu przy-
łożyć kazaliśmy, który dany iest dnia Siódmego Miesiąca
tatego Roku Pańskiego 1590 Nos itaq Sigismun-
dus Rex Praenominatus supplicationi praefatae be-
nigne Annuentes Praeinsertos articulos in omnibus eorum

punctis, clausulis Articulis in quantum Iuri publico non repugnant, Authoritatae Nostra Regia confirmandas et approbandas Duximus, Approbamusq et confirmamus, praesentibus ad robur debitae firmitatis obtinere debere volumus. In cuius rei fidem praesentem Manu nostra subscriptas, Sigillo Regni consignari iussimus. Dat Varsoviae, in conventione Regni Generali die 24 Mensis Martii Anno Dni 1590 Regni nostri Anno tertio. Nos itaq Michaël Rex supplicationi praedictae benigne annuentes, prae insertos articulos, in omnibus eorum punctis clausulis articulis et condicionibus, in quantum Iuri communi non repugnant Authoritate Nostra Regia approban et confirman ẽ duximus approbamusq et confirmamus praesentibus literis roburq debitae firmitatis obtinere debere volumus. In cuius rei fidem praesentes manu Nostra Subscriptas Sigillo Regni Communiri iussimus. Datum Cracoviae Die 24 Mensis Martii Anno Dni 1670 Regni vero Nostri anno primo Michael Rex. Vice Cancellariatus Illustrissimi et Reverendissimi in Christo Patris Domini Andreae Olszowski Episcopi Culmensis, et Pomesaniae Decani Cracoviensis Viceancellaris Regni Stanislaus Bużenski E W C Regens cancellarae Regni Locus Sigilli pendentis in pixide. My tedy August Krol taskawie, do takiey naklaniaiąc się supliki i za rzecz słuszną uznawszy wyżey opisane Artykuły, Cechowi pomienionemu i rzemiosłu ich należące i służące, wszystkiemi ich punktami klauzulami i kondycyami, omnibus in universo et singulis, in specie, ile prawo pospolite i słuszność każe powagą naszą Królewską approbować i konfirmować umyśliliśmy iakoż praesentibus literis nostris approbuiemy ratificuiemy i Confirmuiemy

Nadto władzą naszą Królewską per praesens privilegium
nostrum, wszystkim innym innego rzemiosła ludziom
serio przykazujemy, aby pomienionemu Cechowi Miecho-
wniczemu Krakowskiemu, ullo modo vel praetextu titulo
et adinventione w rzemiośle i robotach temuż Cechowi
robić należących, a wyżey specifice w przywileiu niniey-
szem wyrażonych, ~~iako to~~ jakto Materaców i worytowków robienia,
krzeseł, stołków, Luswarków, i spodni robienia worków po-
krowców, trzosów, mieszków, Ameli, tadowniec, waczków
sornych, kaletek z drogiey i podleyszey materyi takie i jach-
towych nożenek, i tyśników gładko lub srebrem albo zło-
tem haftowaniu, tasakow do pistoletów, Sakiew, i ukowo
tłumaków jachtowych pendentów pasów karabinowych
i mietełek nieprzeszkadzali, nierobili, ani po tandytach i
kątach przedawali, wszyscy którzy się tego nieuczyli i
do tego Cechu Mieczowniczego nie należą, co i o Żydach Kra-
kowskich rozumieć się ma, aby się tego nieważyli sub
confiscatione towarow takich i na Ratusz cum sadmi-
niculo od Panów Radnych iuxta obloquentiam niniej-
szego przywileiu przepisanego zabraniem. Na osta-
tek to też do dobrego porządku Cechu pomienionego
należeć ma, aby wszyscy Maistrowie iednako rzemiosła
swego kontenci byli, i mieć chcemy i postanowiamy, aby orę-
dnej roboty walney iako to kilkadziesiąt sztuk w sobie ma-
jącey żaden Maister Cechu pomienionego bez konsen-
su starszego nie podeymował się, ale starszy takie ro-
boty dzielić i między nich rozdawać powinien będzie a to
pod winą kamienia wosku. His itaq omnibus tam su-
pra expressis quam inferius specificatis Annectis Vim et Ro-
bur

perpetuae firmitatis imponendo. Na co dla lepszej wiary wagi i pewności ręką naszą własną podpisawszy, pieczęć Koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia 15 Grudnia Roku Pańskiego 1701 Panowania naszego piątego Roku. Augustus Rex. Confirmatio Jurium et articulorum contubernii Marsupiariorum Cracoviensium. Jan Kaźmierz Odolski J. K. M. mci Sekretarz m. p.

Cech Mieczniczy.

Contubernium Ensificum!

Artykuły do dobrego Rządu w Cechu Miecznickim i Szpadnickim
Krakowskim częścią z dawnych praw i Przywilejów Najjaśniej-
szych Królów i Monarchów Polskich, częścią z okoliczności i potrzeby
czasów teraźniejszych wyciągające zgodnemi głosy przez Cech zupełny
Miecznicy i Szpadnicy Krakowscy w jednym Cechu za pozwole-
niem Szlachetnego Jmci Pana Franciszka Soldadyniego
Prezydenta Rady Miasta Stołecznego Krakowa, Dnia Ósmego
Miesiąca Stycznia Roku Pańskiego Tysiącznego Siedemsetnego (1761)
Sześćdziesiątego pierwszego uchwalone. **Primo.**- Zgodnemi głosy
ustanowili najprzód: Ktoby chciał w Mieście Stołecznym Krakowie
do Cechu Rzemiosła Naszego Miecznickiego i Szpadnickiego za
Magistra wstąpić, takowy każdy Najprzód aby ukazał List
Urodzenia swego i od Wyzwolenia Towarzyskiego Miecznickiego
lub Szpadnickiego, a ukazawszy takowe Listy dostateczne, takowy
każdy powinien się będzie natenczas Panom Starszym będącym
o mającym być Wstąpieniu swoim do Ich Cechu zgłosić. A
przy tym onym wedlug zwyczaju Dawnego Opowiedniego Złotych
Szesnaście Polskich wyliczyć. Potym Panowie Starsi powinni
będą złożyć Cech i o tym Panom Braciom oznajmić, i gdy
zajdzie zgoda Cechu całego na przyjęcie jego, powinni mu przez
Młodszego Magistra o tym donieść, którego potym jemu ~~[illegible]~~
doniesieniu

powinni dwóch Braci tegoż Cechu rekomendować, całemu Cechowi.
A tak to dopiero ten nowo wstępujący Magister powinien dać
Wstępu według dawnego zwyczaju Złotych Sześćdziesiąt cztery, Pol-
skich do Skrzynki Cechowej na potrzeby Cechu, także Pisarzowi Zło-
tych Dwa Polskich, i Wachli parę za Złotych Osm Polskich, a
potem jeżeliby nie był wędrowny za Wędrówkę Złotych trzydzieści Pol-
skich na Konsolacyą Panom Magistrom i Czeladzi oddać według da-
wnego zwyczaju, którego po wstępie mają Panowie Starsi Jchmościom
Panom Radzcom natenczas będącym do przyjęcia Miejskiego Prawa
rekomendować i prezentować. Dopiero po przyjęciu Miejskiego Prawa
Sztuki powinien będzie robić według Starodawnego porządku w Cechu
naszym Miśniczym, i Szpadniczym, które mu Panowie Starsi
natenczas będący według mody i okoliczności czasu wymagającej
wymierzą, które nie mają więcej kosztować jak Złotych Sto
Polskich, i takowe Sztuki nie powinien gdzieindziej po kryjomu
robić, lecz tylko u Panów Starszych natenczas będących, sam
swemi rękami. Po których porządnie i należycie zrobionych,
Skarbowi Cechowemu je oddawszy, powinien Kolacyą sprawić na
wszystkich Braci, lub za nię Złotych Osmdziesiąt odliczyć.
Któryby zaś takowych Sztuk zbraniał się robić, tedy za nie na
potrzeby Cechowe Złotych Sto Polskich ratami, to jest, na każdy
Kwartał po Złotych Szesnaście Polskich - i z Konsolacyą do
Skrzynki Cechowej odliczyć powinien. Jeżeliby zaś Syn Magistro-
wski chciał zostać takowym Magistrem lub inny Terminator

pojmował za Małżonkę Wdowę tegoż Rzemieślnika lub Córkę Magi-
strowską tedy takowe Sztuki lub Summy za nię tylko przez
połowę powinien zrobić lub zapłacić. Tenże Brat nowo przyjęty
powinien wszystkie usługi Cechowi jako i Kościelne odprawiać,
pokiby inny na Jego miejsce nie wstąpił. Po wypełnieniu zaś
tego wszystkiego gdy będzie Skwitowany od Cechu powinien na po-
trzeby Cechowe Złotych Trzydzieści Polskich do Skrzynki Cechowey
oddać. Secundo. Każdy Magister Cechu tego Miecznicego i Szpa-
dnierego i Magistrowa Wdowa na każde Suchedni do Skrzynki
Cechowey na potrzeby Cechowe według Dawnego zwyczaju po Groszy Sześć
Polskich Suchedni oddawać powinni. Item. Tertio. Każdy Magister
Cechu tego Miecznicego i Szpadnierego tudzież Wdowa z swoią Czela-
dzią na każdey Mszy Suchedniowey, która się w Kościele Kollegiaty
Wszystkich Świętych co Kwartał to iest cztery razy do roku od-
prawiać zwykły, tudzież na każde Pogrzeby Braci i Siostr Cechu
tego za obesłaniem Cechy bywać powinni, którzyby zaś Magister
lub Magistrowa, Wdowa Cechu tego bez opowiedzenia się Star-
szym i doniesienia przyczyny słuszney swoiey niebytności nie
był, albo nie była, takowy lub takowa winy do Skrzynki
Cechowey Groszy Dwanaście Polskich podpadać powinni. Quarto.
Gdyby zaś tak z innych Miast Magister, lub Towarzysz albo inny
robienice, którzyby nie był w Cechu Miecznicym i Szpadnierym
w Mieście Krakowie przyjęty, i wypisany w Kazimierzu, Stradomiu
Kleparzu, i innych Cyrkumferencyach Miasta Krakowa

Domkach lub Dworkach tak Szlacheckich, jako i Duchownych
naydował się i roboty tako Miecznicze jako i Szpadnicze, jako to
Giffesy, które sami Szpadnicy robić zwykli ważył się robić i
przedawać, takowego Starsi Cechu Mieczniczego i Szpadniczego
Krakowskiego, z pomocą Urzędów Radzieckiego i Grodzkiego
Krakowskiego imać i roboty ich konfiskować będą powinni, któ-
rey konfiskowaney roboty połowa Cechowi, druga połowa Urzędowi temu
z którego pomocą takowe roboty i Towary konfiskowane będą
dostać się powinna. Quinto. – Gdyby zaś który z Panów Maystrów
Cechu Mieczniczego i Szpadniczego Krakowskiego ważył się Partaczom
dawać robotę do robienia lub gotową od nich kupować, takowy
ma bydź karany pod kamieniem Wosku, a gdy będzie drugi, trzeci
lub czwarty raz dawał albo kupował, z których by się mnożyli Partacze,
takowy zaś potrzecim i przeświadczeniem z Cechu Mieczniczego
i Szpadniczego Krakowskiego wyglugowany bydź powinien. Sexto.
Żaden też tak z Szlacheckiey kondycyi jako i wszelacy kupcy
postronni i Przekupniowie wszelakiego Stanu będący, jako i
niewierni Żydzi, tak na Szlacheckim, Duchownym, jako i na
innym wszelakim gruncie około Miasta Krakowa mieszkaiący
lub przyieżdżaiący, aby się nowey roboty Mieczniczey i Szpadniczey
do miasta Krakowa, Stradomia, Kazimierza, Klepaża i innych
Cyrkumferencyi nawozić, onych tak publicznie jako i potaiemnie

przedawać

przedawać, tudzież na Kurnie zawierzać, Klingów iako i w Swięty-
niach fordymentów, Kryzów, Gifferów i innych Oktorów nawet i
po drogach zastępuiąc na przeszkodę i zgubę Cechu Mierniczego i Szpadnierego KrakowskiegoF imać i takowe Towary nawie-
zione iako i nowo zakupne konfiskować z pomocą Urzędów Grodz-
kiego i Miejskiego Krakowskiego będą obligowani, których połowa
Cechowi, a druga połowa Urzędowi temu, z którego pomocą konfisko-
wane będą towary dostać się powinna. Septimo. Gdy też Panowie
Starsi wiązowy poprosienie od Jmci Pana Prezydenta Sessye
składać w Interessach Cechowych będą, na takowe Sessye każdy
Magister za obesłaniem i wyznaczeniem godziny od Panów Star-
szych Oyobiście, trzeźwo, bez wszelakiego oręża stawić się powinien
i tam skromnie zachowywać się, bez Conwenium Starszych
odzywać się, i drugim Braciom z porządku Wotuiącem głosów
zabierać nie powinien a to pod winą pary świec funtowych.
Gdy zaś który z Panów Magistrów na tę godzinę na którą
obesłany będzie nie stawi się i zamieszkałby nie dawszy żadnej
słusznej przyczyny, zamieszkanego, nim zasiędzie miejsce swoje
Grzywny Dwanaście Polskich odłożyć będzie powinien do Skrzynki
Cechowej. Gdy zaś obesłany wcale nie przyidzie na takowe Sessye
bez opowiedzenia się i dania słuszney niebytności swoiej Panom
Starszym racyi, tedy na przyszłej Sessyi za to ma być zsą-
dzony na parę świec funtowych. Gdyby zaś który z Panów
Magistrów pijany przyszedł do Cechu, takowy iako i ten

F wykupować nie ważyli, bez takowych 66: Starsi Cechu Mierniczego i Szpadnierego Krakowskiego

ktoryby Brat ktorego Brata w Cechu słowy nieuczciwemi zelżył
na parę świec funtowych sądzony bydź powinien, i dotąd na przy-
szłey Sessyi mieysca swego nie ma zasiadać pokiby wskazaney na siebie
winie zadosyć nie uczynił. Ani też żaden z Panów Braci Sekre-
tów i Mów Cechowych, z kąd wielkie Sessye, kłotnie, i hałasy
wynikaią, tak przed Małżonkami swemi, iako i inney kondycyi
ludźmi wyiawiać nie maią, a to pod winą pary świec funtowych.
Octavo. Żaden też Brat Bratu albo Wdowa tak sami przez
siebie, iako służących i faktory, Kupca iako i tego ktoryby miał
co do roboty dawać odwoływać, roboty ganić, na niego wołać, i
nie warowne roboty robić, albo w robotach zawodzić, z kąd tak
dla Panów Starszych iako i Urzędu zatrudnienie częste bywa, i
takowy każdy za przeświadczeniem parą Wachli karany za-
wsze bydź powinien. Nono. Żaden Brat Brata ani Wdowa w
towarach podkupować, Czeladź lub Chłopców odmawiać, w Miesz-
kaniach podnaymować nie maią, a to pod winą pół kamienia
Wosku. Ani też gdy Towar przywieziony tak Domowy iako i
Zagraniczny, kopami, [Koszami?] lub furą do Krakowa będzie, aby się żaden
z Braci w szczególności go zakupować nie ważył, lecz takowy towar
do Starszego zaprowadzony bydź powinien i tam ogotem Stargo-
wary, dopiero między Braci podzielony bydź powinien, a to pod
winą wyżey wyrażoną to iest pół kamieniem Wosku. Decimo
Corocznie w Niedzielę Drugą Postną Sessyą Naznaczoną powinni
bydź Panowie Starsi na pozwolony sobie Sessyi przez JMci Pan-

Prezydenta rownej Percepty i Expensy Cechowej rachunek wszystkim Braciom uczynić, a nazajutrz, to jest w Poniedziałek w który lub to przypadnie Święto lub nie, o godzinie Osmej z rana za Obesłaniem Starszych do Kościoła Kollegiaty Wszystkich SS. zejść się powinni tamże Kosztem Cechowym Mszy Świętej o Świętem Duchu wysłuchać, a wysłuchawszy Mszy Świętej nigdzie nie wstępuiąc, ani się zmawiaiąc, do Pana Starszego zeszłego zyść się powinni i tam zmówiwszy Veni Sancte Spiritus, ponajpierwie Wota swoje wprzód na Pana Starszego, a potem PodStarszego dawać, maiąc jednak wzgląd pierwej na tych Magistrów, którzy we wszystkim w Cechu się wypłacili, a gdyby się miała trafić równość Wotów lub to na Pana Starszego lub Podstarszego, tedy dawniej wstąpiony do Cechu Magister takowe miejsce i Starszeństwo lub Podstarszeństwo otrzymać i posiadać powinien. Gdyby zaś który z Panów Braci na takowej Mszy Świętej bez wszelkiej racyi nie był, lub na takowe Elekcyą pijany przyszedł, takowy iuż Wotować nie powinien, któryby zaś Brat natenczas chory był, takowy Wota swoje na piśmie do Cechu posłać powinien którzy tak obrani Starsi nazaiutrz Jurament w Szlachetnym Magistracie uczynić i wykonać na Starszeństwo powinni. Za prace zaś i fatygi Starszeństwa nie więcej Starsi obrani pretendować powinni, tylko corocznie po Złotych Dziesięć Polskich, do których też Starszych samych wszelakie taxy Rzemiosła tego należeć powinny.

Undecimo. Każdy Magister Cechu Mieczniczego i Szpadniczego
Krakowskiego, nie więcey powinien przyimować Chłopców do uczenia
Rzemiosła tego, tylko Jednego a w pół wyterminowanego pierw-
go, drugiego przyiąć może. Gdy iednak przyimie Ucznia do uczenia-
nia Rzemiosła tego, naydaley w Niedziel sześć na Sessyi blisko
maiącey się agitować Cechowey, zapisać go powinien na lat cztery
według applikacyi Jego, zostawuiąc iednak Wolność wcześniey wy-
zwolenia Magistrowi iego, gdy sposobność iego uzna. Od którego za-
pisu każdego Chłopca, każdy Magister Złotych Dwa Polskich
Panom Starszym, a Dwanaście groszy Polskich Pisarzowi dać powi-
nien. Maiąc wzgląd na zysk Magistrowskich którzy tylko prze-
połowę terminować powinni z wolnym wcześniey iako wyżey wyzwole-
niem, iak tako Oyce iako i Magistrowie ich w których termino-
wać będą. I Chłopcy na Partykularnych Miasteczkach w tym
Rzemiośle przećwiczeni takowe Rzemiosło gdyby w Mieście Krakowie
do Rzemiosła
kontynuować chcieli, Ci do Panów Starszych natenczas będących iść
powinni, lub też ieżeliby Ich Panowie Starsi natenczas będący nie
affektowali, tedy do według dawniey wstąpionego Magistra porząd-
kiem dostać się powinni, a to pod Animadwersyą Starszych, aby
wszelką wygodę i poler wszystky w robocie mieli. Żadney zaś
Wdowie nie będzie się godziło, ani zapisować, ani wyzwalać Chłopców,
tylko powinna się kontentować Chłopcem przez Męża Jey za-
sanym, i Układzię przez Panów Starszych natenczas będących iey
wyznaczoną. Tudzież po zmarłych Magistrach pozostali Chłopcy

gdyby ich daley

dalej popstałe Wdowy trzymać nie chciały, lub tylko błąkali się, takowi najpierwej do Panów Starszych natenczas będących należą powinni, lub też tam gdzie ich Panowie Starsi naznaczą. A którzyby zaś Chłopiec bez wszelkiej racyi od Magistra lub Wdowy swawolnie uciekł, takowy nigdzie przyjęty bez opowiedzi Magistra jego, lub Magistrowy being nie powinien i owszem karze podlegać powinien Całowej według uznania Panów Starszych. Duodecimo. Żaden też z Panów Magistrów Cechu Mieczniczego i Szpadniczego Krakowskiego, tak Chłopców zapisowac ani wypisować nigdzie nie powinien, tylko w tutejszym Cechu Mieczniczym i Szpadniczym Krakowskim, a to pod nieważnością zapisów i wypisów jak w innych Miastach. Także żaden z Panów Magistrów Cechu naszego Mieczniczego i Szpadniczego nie powinien więcej Czeladzi trzymać nad dwóch, wyjąwszy to, gdyby inszy po dwóch mieli lub trzymać nie chcieli, a więcej Czeladzi znajdowałoby się, tedy wtenczas wolno będzie więcej nad dwóch Czeladzi trzymać tym Magistrom którzy ich będą affektowali, jednak po Panach Starszych według kolei wstąpienia do Cechu. Item Czeladnik wyterminowany u Magistra, po wypuszczeniu Rzemiosła, gdy mu się odejść wypadnie, powinien Magistra swego o odejściu swoim na Niedziel sześć oznajmić, i nigdzie roboty nie przyjmujące po tych sześciu Niedzielach, gdy nie będzie nic winien Magistrowi swemu, lub odrobiwszy dług, jeżeliby jaki zawisł Magistrowi swemu, odejść w drogę. Którzyby zaś Towarzysz lub Robieniec wiedząc lub nie wiedząc, że się Magister jego podjął Urzędnej roboty nie opowiedziawszy się jako wyżej ważył się odejść, od Magistra, i nie mawszy Testimonialitetu od Cechu powędrować, za takowym trybuńska

pisana bydź powinna, i takiwi Towarzysze, ktoryby z takowym Towarzy-
szem, za ktorymby od Cechu trybunka pisana była przestawali, i z Nim
robili, takowej samej trybunce podlegać powinni. Taż Czeladź nie powin-
na się żadnej roboty bez wiadomości Magistrów swoich podejmować dla
siebie, oprocz z wiadomością Jch w naprawieniu, trzonki dania do Szabli
kusz na szable, a to przy swoiej godzinie, Oprocz zaś godziny swoiej
Werbell wprawić, kółko założyć, a to ze swego drutu, kapturek zasa-
dzić, szablę zanitować, i do prostych to Szabell, nie tyczęc się nic w
Srebro oprawnych całych: Lecz Towarzysze będą mieli wolność Szablę
Jedne w Czapę Samorodną, ktorą biorą podarunkiem od Magistra
co kwartał a w kusz lub w prasowaną Czapę dwie co kwartał a nay
więcej na swoją potrzebę i za swoie pieniądze wyrobić. A żaden zaś
nie powinien się podejmować robić roboty do wszelakich kramów lub
na przedaż. Taż Czeladź tak Miecznicza iako i Szpadnicza na
każdej Sessyi i Schadzkach, gdy przez Starszych Miecznickich i Szpa-
dniczych Cechu obsyłana będzie, iako i podług Kościelnej zawsze
bywać i na noc u Magistrów sypiać obligowana, a to pod Winą Cechu
Decimo tertio. Zaden też Towarzysz i Rolnienice dotąd stanowić się
nie ma, pókiby Cechu naszego Miecznickiego i Szpadniczego zupełnie
nie odprawił i Miejskiego nie przyiął, a to pod zabraniem Robienia
iemu z takiego rzemiosła, i konfiskatą roboty, zachowuiąc iednak w
całości roboty tych, ktory teraz Matronki maią. Działo się w Cechu Mi-
ecznickim i Szpadnickim Krakowskim. Dnia Osmego Miesiąca Styczn[ia]
Roku Pańskiego Tysiącznego Siedemsetnego Szescdziesiątego Pierwszego.—

Tunastępują podpisy Starszych Cechu

dalej potem zatwierdzenie tych ustaw W Warszawie dnia 2 Lipca 1761
podpisano August Król.—

Ordynacye Cechu Miecznicze-go. Szpadniczego y Slusierskie-go Krakowskiego.

Ordynacya, przez Cech zupełny Miecznic-cy y Szpadniczy Krakowski Dnia 8. Mie-siąca Stycznia zgodnie ułożona, przez Szla-chetny Magistrat Krakowski Dnia 21. Lute-go approbowana, a przez Nayiaśnieyszego nie-gdy Augusta Trzeciego. Krola Polskiego. Dnia 11. Miesiąca Lipca Roku 1761. łaskawie stwierdzona. te w Sobie Zawiera następują-ce Punkta.

Artykuły do Dobrego Rządu w Cechu Mie-czniczym y Szpadniczym Krakowskim częścią z dawnych Praw y Przywileiow Nayiaśnieyszych Krolow y Monarchow Polskich częścią z okoliczności y potrzeby czasow teraźnieyszych wyciągaiące zgo-dnemi głosy przez Cech zupełny Miecz-niczy y Szpadniczy Krakowski w Zaga-ionym Cechu, za pozwoleniem Szla-chetnego Imci Pana Franciszka Solda-cynego. Prezydenta Radzcy Miasta Stołecznego Krakowa. Dnia 8. Mie-siąca Stycznia Roku Pańskiego 1761. uchwalone.

Primo.

Zgodnemi głosy ustanowili Nayprzod kto-by chciał w Mieście Stołecznym Krako-wie, do Cechu Rzemiosła Naszego. Mieczni-czego y Szpadniczego za Magistra wstąpic, takowy każdy nayprzod aby ukazał List Uro-dzenia Swego, y od wyzwolenia Towarzyskie-go Miecznickiego lub Szpadniczego. a ukaza-wszy takowe Listy dostateczne. takowy każdy powinien będzie się naten czas Panom Star-szym będącym, omaiącym bydź wstąpieniu swoim, do ich Cechu zgłosić. a przytym Oryzn

według dawnego Zwyczaiu opowiedznego, Złotych
Szesnascie Polskich wyliczyc, ktotym Panowie Star-
si powinni będą złożyć Cech y otym Panom Bra-
ciom oznaymić, y gdy zaydzie zgoda Cechu ca-
łego na przyięcie Iego, powinni Mu przez Mło-
dszego Magistra otym donieśc, ktorego potym
Iemu doniesieniu powinni bc dwoch Bra-
ci tegoż Cechu rekommendowac całemu
Cechowi. A tak dopiero tento nowo wstępu-
iący Magister, powinien dac według da-
wnego zwyczaiu Złotych Szescdziesiąt Cztery
Polskich, do Skrzynki Cechowey, na potrzeby
Cechu takze Pisarzowi Złotych dwa Polskich
y Wachli parę za Złotych Osm Polskich, á
potym ieżeliby niebył Wędrowny, za Wędrow-
kę Złotych Trzydziesci Polskich, na Konsola-
cyą Panom Magistrom y Czeladzi oddac we-
dług dawnego zwyczaiu ktorego po wstą-
pie maią Panowie Starsi JmSciom Panom
Radziom natenczas będącym, do przyię-
cia Mieyskiego Prawa rekommendowac
y presentowac. Dopiero po przyięciu Miey-
skiego Prawa Sztuki powinien będzie robic
według Starodawnego porządku w Cechu Na-
szym Mieczniczym y Szpadniczym, kto-
re Mu Panowie Starsi, natenczas będący
według Mody y Okoliczności Czasu wyma-
gaiącey wyznaczą, ktore niemaią więcey
kosztowac iak Złotych Sto Polskich y ta-
kowe Sztuki niepowinien gdzie indziey po
kryiomu robic, lecz tylko u Panow Starszych
natenczas będących. Sam swemi rękami,
po ktorych porządnie y należycie zrobionych,
Skarbowi Cechowemu ie oddawszy powinien
Kolacyą sprawic, na wszystkich Braci lub
za Nie Złotych Osmdziesiąt Polskich odliczyc,
ktoryby zas takowych Sztuk wzbraniał się
robic, tedy za Nie na potrzeby Cechowe, Złotych
Sto Polskich Karami toiest na kazdy Kwar-
tał † ~~po Złotych Szesnascie Polskich~~ y zkonso-
lacyą do Skrzynki Cechowey odliczyc powinien
Ieżeliby zas Syn Magistrowski chciał zostac ta-
kowym

† po Zł: O. Pol:

Kaydyby ktorey raty uchybił, y Złł. O. niezapłacił, tedy za opowiedzeniem się Szll: Prezydentowi Pieczęcią Cechową Sklep czyli Warsztat gdzie robi zapieczętowany Mu będzie

kowym Magistrem, lub inny Terminator, poy-
mował za Małżonkę Wdowę tegoż Rzemiosła,
lub Córkę Magistrowską, tedy takowe Sztuki
lub Summy za nie tylko przez połowę powi-
nien zrobić lub zapłacić, Tenże Brat Nowoprzy-
ięty powinien zwykłe Usługi Cechowi iako y
Kościelne odprawiać, poki by inny na tego
Miesce niewstąpił. Po wypełnieniu zaś te-
go wszystkiego gdy będzie kwitowany od Cechu
powinien na potrzeby Cechowe, Złotych Trzy-
dzieści Polskich do Skrzynki Cechowey oddać.

Secundo.

Każdy Magister Cechu tego Mieczniczego y Szpa-
dniczego y Magistrowa Wdowa, na każde Su-
chedni; do Skrzynki Cechowey, na potrzeby Ce-
chowe, według dawnego zwyczaiu, po Groszy 6.
Polskich Suchedni oddawać powinni:

Tertio.

Każdy Magister Cechu tego Mieczniczego y
Szpadniczego. tudzież Wdowa z Swoią Czela-
dzią, na każdy Mszy Suchedniowey, ktore się
w Kościele Kollegiaty Wszystkich Świętych co
Kwartał, to iest cztery razy do roku odprawiać
zwykły, tudzież na każde potrzeby Braci y
Sióstr Cechu tego, za obesłaniem Cechy bywać
powinni; ktoryby zaś Magister, lub Magistro-
wa Wdowa, Cechu tego, bez opowiedzenia się
Starszym y doniesienia przyczyny słuszney
Swoiey Niebytności; niebył, albo niebyła, ta-
kowy, lub takowa, Winy do Skrzynki Cecho-
wey, Groszy Dwanaście Polskich podpadać
powinni:

Quarto.

Gdyby zaś tak z innych Miast Magister,
lub Towarzysz, albo inny Robieniec kto-
ryby niebył w Cechu Mieczniczym y Szpa-
dniczym, w Mieście Krakowie przyięty y
wyzwolony, w Kazimierzu, Stradomiu Kle-
parzu y innych Circumferencyach Miasta
Krakowa, Domkach, lub Dworkach, tak
Szlacheckich, iako y Duchownych znaydo-
wał się, y roboty, tak Miecznicze, iako y
Szpadnicze, iakoto: Gifesy ktore Sami Szpa-

z

dniey robić zwykli, ważył się robić y przedawać
takowego Starsi Cechu Miecznickiego y Szpa-
dnickiego Krakowskiego, z pomocą Urzędow,
Radzieckiego y Grodzkiego Krakowskiego
imać y roboty jeh konfiskować będą powin-
ni: ktorey konfiskowaney roboty, połowa
Cechowi; druga połowa Urzędowi temu z kto-
rego pomocą takowe roboty y towary konfi-
skowane będą dostać się powinna.

Quinto.

Gdyby się zas ktory z Panow Magistrow Cechu
Miecznickiego y Szpadnickiego Krakowskie-
go. ważył się Partaczom dawać robotę do
robienia, lub gotową od Nich kupować
takowy ma być karany pod kamieniem
Wosku, a gdy będzie drugi trzeci lub czwar-
ty raz dawał, albo kupował, z kąd by się
mnożyli Partacze, takowy za postrzezeniem
y przeswiadczeniem z Cechu Miecznickiego
y Szpadnickiego Krakowskiego wykluzo-
wany być powinien.

Sexto.

Zaden tez tak z Szlacheckiey Kondycyi,
iako y wszelacy kupcy postronni, y Cechu
prze wszelakiego Stanu będący, iako y
Niewierni Zydzi; tak na Szlacheckim
Duchownym, iako y innym wszelakim
Gruncie około Miasta Krakowa mieszka-
iący, lub przyieżdżaiący, aby się nowey robo-
ty Miecznickiey lub Szpadnickiey do Mia-
sta Krakowa, Stradomia, Kazimierza, Kle-
parza, y innych Circumferencyi nawozić,
Orych tak publicznie, iako y potaiemnie prze-
dawać, tudzież na Kuźnie zaieżdżać, Klin-
gow, iako y w Swiątnikach, Gefasow, Kon-
Krzyzow y Gefassow, y innych Okowow, na-
wet y po drogach zastępuiąc, na przeszkodę zyw-
bę Cechu Miecznickiego Krakowskiego wyku-
powac nieważył, lecz takowych Panowie
Starsi Cechu Miecznickiego y Szpadnicke-
go

go Krakowskiego imać, y takowe Towary nawiezione, iako y nowozakupne, konfiskować z pomocą Urzędow, Grodzkiego y Mieyskiego Krakowskiego, będą obligowani, ktorego połowa Cechowi a druga połowa Urzędowi temu z ktorego pomocą konfiskowane będą takowe Towary. dostać się powinna.

Septimo.

Byte też Panowie Starsi wziąwszy pozwolenie od JmŚPana Prezydenta Sessye składać, w Interessach Cechowych będą, na takowe Sessye każdy Magister za obesłaniem, y wyznaczeniem godziny od Panow Starszych, osobiście, trzeźwo, bez wszelkiego Oręża stawić się powinien y tam skromnie zachowywać się, bez Consensum Starszych odzywać się y drugim Braciom z porządkow wotuiącym, głosow zabierać niepowinien. a to pod winą pary Swiec fontowych. Gdy zas ktory z Panow Magistrow na tę godzinę na ktorą obesłany będzie niestawi się, y zamiesszkałby, niedawszy żadney słuszney przyczyny, Zamieszkanego. Nim zasiędzie mieysce, Swoie Groszy Dwanaście, Polskich odliczyć będzie powinien, do Skrzynki Cechowey. Gdy zas obesłany wcale nieprzyidzie na takowe Sessye bez opowiedzenia się y dania słuszney niebytności Swoiey Panom Starszym rączy tedy na przyszłey Sessyi zato ma bydź sądzony, na parę Swiec fontowych. Gdyby zas ktory z Panow Magistrow piiany przyszedł, do Cechu, takowy, iako y ten, ktoryby Brat, ktorego Brata, w Cechu słowy nieuczciwemi zelżył, na parę Swiec fontowych sądzony bydź powinien. y dotąd na przyszłey Sessyi mieysca Swego zasiadać niema, pokiby wskazaney na Siebie winie zadosyć nieuczynił. Ani też żaden z Panow Braci Sekretow y Mow Cechowych, z kąd wielkie kłotnie Sessye y Zwady wynikaią, tak przed Małżonkami Swe

mi

mi iako y inney Kondycyi Ludźmi wyiawić
niemaią, a to pod winą pary Swiec funtowych.

Octavo.

Zaden też Brat Bratu, ani Wdowa, tak Sa-
mi przez Siebie, iako Sługi y Faktory kup-
ca, iako y tego który by miał co do roboty od-
woływać, roboty ganić, na Niego wołać, y nie
warowne roboty, robić albo w robotach za-
wodzić, zkąd tak dla Panów Starszych iako
y Urzędu, zatrudnienie częste bywa, tako-
wy każdy za przeświadczeniem, parą Wa-
chli karany zawsze być powinien.

Nono.

Zaden Brat Brata, ani Wdowa, tak w To-
warach podkupować Czeladzi, lub Chłopców
odmawiać w Mieszkaniach podnaymo-
wać, niemaią, a to pod winą pod Kamie-
nia Wosku, Ani też gdy Towar przywie-
ziony tak Domowy iako y Zagraniczny,
Furą, lub Kopamy do Krakowa będzie,
aby się żaden z Braci w szczegulności za-
kupować go nieważył, lecz takowy Towar
do Starszego zaprowadzony być powinien,
y tam ogołem targowany, dopiero między
Braci podzielony być powinien, a to pod
Winą wzwyż wyrażoną Podkamieniem
Wosku.

Decimo.

Corocznie w Niedziele Drugą po Trzy Krolach
nazwaną, powinni będą Panowie Starsi
na pozwoloney Sobie Sessyi przez JmśPana
Prezydenta, Roczney Percepty y Expensy
Cechowey rachunek wszystkim Braciom
uczynić. A nazajutrz to iest w Poniedziałek
wtorek, lub to przypadnie Swięto, lub inne,
o godzinie Osmey z rana, za obesłaniem
Starszych, do Kościoła Kollegiaty Wszy-
stkich Swiętych, zeyść się, tamże kosztem
Cechowym Mszy Swiętey o S. Duchu wy-
słuchać, a wysłuchawszy Mszy S. nigdzie
niewstępuiąc, ani się zmawiaiąc, ani cze-

ſtuiąc, do Pana Starszego przeszłego zeyść się powinni, y tam zmowiwszy „Veni Sancte Spiritus„ porządnie Wota Swoie wprzód na Pana Starszego, a potym Pana Podstarszego dawać, maiąc iednak wzgląd pierwszy na tych Magistrow, ktorzy we wszystkim w Cechu są wysłużeni; A gdyby się mia dotrafić rowność Wotow, lub to na Pana Starszego lub Podstarszego. tedy dawniey do Cechu wstąpiony Magister, takowe mieysce y Starszeństwo lub Podstarszeństwo otrzymać, y posiadać powinien. Gdyby zaś ktory z Panow Braci, na takowey Mszy Swiętey, bez wszelkiey racyi niebył, lub na takową Elekcyą pijany przyszedł, takowy już wotować niepowinien, Ktoryby zaś Brat natenczas chory był, takowy Wota Swoie na piśmie do Cechu posłać powinien, ktory tak Obrani Starsi na zajutrz Jurament w Szlachetnym Magistracie uczynić, y wykonać na Starszeństwo powinni. Za prace zaś y Fatygi Starszeństwa, niewięcey Starsi obrani pretendować powinni, tylko corocznie pożytkych Dziesięć Polskich, do ktorych też Starszych Samych. wszelakie Sądy Rzemiesłatego należeć powinny.

Undecimo.

Każdy Magister Cechu Miecznickiego y Szpadnickiego Krakowskiego. niewięcey powinien przyimować Chłopcow do ćwiczenia Rzemiosła tego, tylko iednego. a w pod wyterminowanego pierwszego, drugiego przyiąć może Gdy iednak przyimie Ucznia do Rzemiosła tego. naydaley w Niedziel Sześć na Sessyi blisko maiącey się agitować, Cechowey, zapisać go powinien, na Lat Cztery według Applikacyi Jego, zostawiając, iednak Wolność wcześniey Wyzwolenia Magistrowi Jego. gdy Jego sposobność Ucznia, od ktorego zapisu każdego

Chłopca, każdy Magister Złotych Dwa Polskich Panom Starszym. a dwanaście groszy Polskich; Pisarzowi dać powinien, Maiąc wzgląd na Synow Magistrowskich, ktorzy tylko przez połowę terminować powinni; z wolnym wczesniey iako wyżey Wyzwoleniem, sch. tak Oyca iako y Magistrom, sch. u ktorych terminować będą. J Chłopcy na Partykularnych Miasteczkach, w tym Rzemieśle przeuwiczeni takowe Rzemiosło w Mieście Krakowie gdyby kontynuować chcieli; li do Panow Starszych natenczas będących do Rzemiosła się powinni, lub też ieżeliby sch. Panowie Starsi natenczas będący nieaffektowali tedy do według dawniey wspomnionego Magistra porządkiem, dostać się powinni; ato pod Animadwersyą Starszych: aby zwysztą wygodę y pożytek zwyszty w robocie mieli, żadney zaś Wdowie niebędzie się godziło. ani zapisować. ani wyzwalać Chłopcow. tylko powinna się kontentować Chłopcem przez Męża Jey zapisanym, y Czeladzią przez Panow Starszych natenczas będących, iey wyznaczoną. Tudzież po Zmarłych Magistrach pozostali Chłopcy. gdyby Ich daley pozostałe Wdowy trzymać niechciały, lub tylko błąkali się, takowi naypierwey do Panow Starszych natenczas będących, należeć powinni lub też tamgdzie sch Panowie Starsi naznaczą. A gdyby zaś Chłopiec bez wszelkiey racyi, od Magistra, lub Wdowy swawolnie uciekł. takowy nigdzie przyięty bez opowiedzi Magistra Jego, lub Magistrowey być niepowinien y owszem karze podlegać powinien, lechowey według uznania Panow Starszych.

Duodecimo.

Żaden też zPanow Magistrowskiego, Mieczniczego y Szpadniczego Krakowskiego

tak

tak Chłopców Zapisywać y wypisywać nie-
powinien, tylko w tuteyszym Cechu Mie-
czniczym y Szpadniczym Krakowskim, a to
pod Nieważnością Zapisów y Wypisów,
ich w innych Miastach. Także żaden
z Panów Magistrów Cechu Mieczniczego
y Szpadniczego Krakowskiego, niepowi-
nien więcey Czeladzi trzymać nad dwoch,
wyiąwszy to gdyby wszyscy po dwoch mie-
li; lub trzymać niechcieli; a więcey Czela-
dzi znaydowałoby się, tedy wtenczas będzie
wolno więcey nad dwoch Czeladzi trzymać
tym Magistrom, ktorzy będą ich affektowa-
li, iednak po Panach Starszych według
kolei wstąpienia do Cechu. Item Czeladnik
wyterminowany u Magistra po wyuczeniu
Rzemiosła, gdy mu się odeyść przypadnie
powinien Magistra swego o odeyściu swo-
im, na Niedziel Sześć oznaymić, y nigdzie
roboty nieprzyimuiąc po tych Sześciu Nie-
dzielach, gdy niebędzie nic winien Ma-
gistrowi swemu, lub odrobiwszy długi cie-
żeliby iaki zawisł Magistrowi swemu,
odeyść w drogę. Ktoryby zaś Towarzysz,
lub Robicnicos wiedząc lub niewiedząc,
że się Magister iego podiął, Urzędowney
roboty, niepowiedziawszy się iako wyżey
ważył się odeyść, od Magistra, y niemiaw-
szy Testimoniales od Cechu powędrować
za takowym Trybowka pisana być powin-
na, y takowi Towarzysze ktorzyby z tako-
wym Towarzyszem, za ktorym by od Cechu
Trybowka pisana była, przestawali y z
nim robili, takowey Samey Trybowce,
podlegać powinni. Też Czeladz niepo-
winna się żadney roboty bez wiadomości
Magistrów swoich podeymować dla Siebie
oprocz z wiadomością ich w naprawieniu
trzaski dania do Szabli, kusz na Szable,
a to przy swoiey godzinie, Oprocz zaś godzi-
ny swoiey Werbel wprawić, kotło założyć

a to ze swego drutu, Kapturek zasadzić, Szablę zamitować, y to do prostych Szabel, nie tyczące się nie w Srebro oprawnych, całych, liż Towarzysze będą mieli Wolność Szable iedną w Czasie Samorodnią, ktorą biorą po dawniakiem od Magistra co Kwartał, a w kupś, lub w prasowaną Czasie dwie co Kwartał, a nie więcey, na Swoią potrzebę y za Swoie pieniądze wyrobić, a żaden zas niepowinien się podeymować roboty w biciu do uszczelakich Kramow, lub na przedaż. Czeladź tak Miecznicza iako y Szpadnicza, na każdey, na każdey Sessyi y Schadzkach, gdy przez Starszych Miecznickich y Szpadniczych Cechu obsyłana będzie, iako y posłudze Kościelney zawsze bywać, y na Noc u Magistrow sypiać obligowana, a to pod Winą Cechową.

Decimo Tertio.

Żaden też Towarzysz y Robienice do tego stanowić się niema, pokiby Cechu Naszego Miecznicznego y Szpadniczego zupełnie nieodprawił y Mieystkiego nieprzyiął, a to pod zabronieniem robienia jemu takowego Rzemiosła, y Konfiskacya roboty. Zachowuiąc iednak w całości tych, ktorzy teraz Małżonki maią.

Przyłączenie Ślosiery do Cechu Miecznicznego y Szpadniczego, per Conclusionem Nobilissimi Magistratus.

Actum in Praetorio Cracoviensi Feriâ Sextâ post Festum Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis

ginis Mariae proxima
Die 10. Mensis Decembris Anno
Dni 1773.

Nobiles ac Spectabiles Pro Consul et Consules Urbis hujus per Schedulas in Negotiis Civitatis publicis, et infrascripto editas et emanatas ad Praetorium istud convocati et congregati existentes, super Illatione Honoratorum Ensifitium Civium Cracoviensium ratione certarum Personarum, Artem Novacularum, et Cultellorum Minorum alias Pyszczyki Famatorum Godefridi Hampell Civis Crac et Joannis Rychter, Jura Sua et Ordinationes non habentia, ad Usum aliorum Contuberniorum Admissionis ejusque, sub Juribus Contuberniorum Ensifitium Cracov incorporationis, Illato conferentes. Quoniam Dicti Novaculares Cultellorum et Novacularum tam diu sine Juribus et Dispositione Ordinaria existebant, Adeo Dictos Famatos Hampell et Rychter Juribus Contuberniis Famatorum Ensifitium Crac et Consvetudinibus, adscribendos, et in Sessione publica incorporandos esse censent. Hac Sua Conclusione ad praemissa mediante.

Potym Złączeniu, tez Cechy, a Zatym Osoby trzech Rzemiosł w iednym Cechu zostaiące, ułozyli pomiędzy Sobą Rozności Robot do kazdego nalezących, czyli Ordynaciją następującą.

Pier-

Ordynacya, czyli Porządek przez Szlachetny Magistrat Krakowski; w Cechu Mieczniczym Szpadniczym y Ślifierskim Krakowskim, co do różności robot. Dnia 15. Kwietnia Roku Pańskiego 1777. uczyniona y nadana.

Szlachetni Prezydent y Rada Miasta Stołecznego Krakowa, przez Cedułę w Interessach publicznych, y niniejszym wydane, y intymowane, na Ratusz wołowani y zgromadzeni: nad Punktami Sławetnych Starszych y Całego Cechu Mieczniczego Szpadniczego y Ślifierskiego Krakowskiego. do Urzędu niniejszego podanemi; do rozrządzenia każdey Profesyi Magistrow w Opisie Robot, iakie maią z Rzemiosła Swego robić, y sprawować, w szczegulności opisaniemi zaradzaiąc, napotym każdy Stan. tych Magistrow w iednym Cechu znayduiących się, co maią wyrabiać, y iakie pożywienie w Rzemiośle Swoim prowadzić, Niniejszą Ordynacyą przepisuią y postanawiaią.

Primo

Miecznicy maią roboty robić y sprawować w Swoim obrządku, Rzemiosła, to iest Miecze, Koncerze, Multany, Szable Polskie, Pałasze Husarskie, Kordylasy Polskie, Obuchy Karabele, Jendyczki, Czeczugi; y te osadzać y oprawiać.

Secundo.

Do Szpadnikow należeć maią Szpady. Kordylasy Niemieckie, y wszelkie inne sztuki; ktore tylko do Rycerstwa y broni należą. iako to Okowy do Pałaszow iakiegokolwiek gatunku y Mody, Sprzążki do Pendentow, Zamki, Ostrogi; Okucie do Rzeźb. odlewanie; Gifsow Krzyżow, Strzemion, nabiianie posrzebrzanie y pozłacanie, tych Sztuk iest im wolne, wydarzaią się

Szable

Szable Huzarskie y Kordylasy te, do ktorych czar-
ney skory potrzebowac będą, bote Miecznicy
osadzac y robic powinni, okowy zas do tych
t: oprocz zelaznych, Szpadnicy robic maią.

Wolno będzie Szpadnikom, do Swo-
iey roboty własney Srebra uzywac, y Złota
wzorem Zagranicznych Szpadniczych Ce-
chow. y te tylko Srebra topic Im wolno, kto-
re do roboty Im własney potrzebne będzie,
innych zas przetapiac Srebr komuzikol-
wiek niewolno im będzie, ale tę Sławetnym
Złotnikom Krakowskim do przetopienia
własciwe, nalezec maią.

Do roboty zas Swoiey Szpadnicy
aby podleyszego. Proby Srebra nieuzywali
iak iest Jedenasta. na ktorey robocie kaz-
dy Magister Imię Swoie, lub Znaki wybi-
iac maią.

Probę Srebra do roboty uzywanego
od Panow Starszych Złotnikow Szpadnicy
brac maią. y tą na kazdey robocie wyzna-
czac, gdzieby się zas roboty, bez tych Znakow
Szpadnikow. lub proby Złotnikow pokaza-
ły, takowy toties, quoties wykroczy. Pięćdzie-
siąt Grzywien kary złozyc powinien.

A iako przerabianie pozłacanie y
odlewanie, wyzey wyrazonych Sztuk. Szpa-
dnikom, Wzorem Cudzoziemskich Cechow
pozwala się. tak tychze Sztuk posrebrzanie
pozłacanie y odlewanie Złotnikom Kra-
kowskim niezakazuie się. y owszem wol-
nosć się Im. według Praw Ich zostawuie.
wyrabiania pomienionych Sztuk od Sre-
bra y złota.

Tertio.

Stisiene li maią robic. według Cudzoziem-
skich Czynnosci, Instrumenta Cyrulikom
potrzebne. iakoto: Lancety, Zelazka y inne.
takze Nozyczki, Noze Brzytwy, Miecze,
Pałasze, Szpady. Kordelasy Bagnety szli-
fowac y polerowac, oprocz tych ktore Mie-
cznicy y Szpadnicy na Swych Kamieniach

ostrzyc w Domu będą. Do Slusarzow nadto należec maią Okowy do Pałaszow Karabel, Szpad, Kordelasow, Zamkle do Pasow, Pendentow, Ostrogi y inne iakiegokolwiek gatunku y Rzemiosła. Sztuki z Stali zrobione, do Szlifowania y polerowania.

Quarto.

Czeladz Miecznicza niema według Zwyczaiow, żadnym Prawem nieutwierdzonych. Myta y Zapłaty dopominac się od Swoich Magistrow. tylko iak Jego praca Sposobnosc y Applikacya, wymagac będzie, zadosc uczyniem się z Magistrem według Jego biegłosci ocżynosci y Applikacyi: Dla dobra Magistra Swego. robot żadnych Nowych, ani starych podeymowac się, ani tych od Magistra pozwolenia domagac się. daleko bardziey Chłopiec. aby tych niepodeymowali się, ani Jm Magistrowie z ochydą Czeladzi niepozwalali; pod przeznaczeniem y kary przez cały Cech, tak na Magistrow pozwalaiącÿch iak y Czeladz tudziez Chłopcow, tego domagaiącÿch się

B: kary przez Magistra daiącego robotę, lub pozwalaiącego robic Zł: 24. na Swiece do Cechu Czeladnika zł 12. łozu miarą a Chłopca Plag 50. tyle razy ile razy przeswiadczony ktory z Nich będzie.

Z Dekretu w Cechu przez Jm Ciow e Medio Nob[ili]s[si]mi Magistratus Crac[oviensis] Dnia 29. Miesiąca Czerwca R. P. 1776. zaszłego.

1mo

Chcąc napotym ten porządek zachowac y wiecznemi czasy ocalic, aby kazdy Wędrowny Czeladnik Szpadniczy gdy przywędruie. aby się w Gospodzie u Czeladzi Miecznieczy zachowali. y tam dotąd czekali. dokąd mu. albo Jm. robota niebędzie wynaleziona postanawia się. owszem gdy by na Gospodę Czeladzi Miecznieczey nieprzyszedł, lub nieprzysli; tedy za doniesieniem się Jm Prezydentowi takową Czeladz lub Czeladnika Szpadniczego. Panowie Starsi Cechowi na Ratusz brac kazą, Toz Samo y o Czeladzi Slusarskiey stanowi się.

2do

Napotym zawieczną Ordynacyą wtym Cechu Mie-
czniczym. Szpadniczym y Ślusarskim Krakow-
skim chcę. aby gdy się trafi robota Chorągwiana.
lub Regimentowa. żaden z Magistrow, tak Mie-
czników, Miecznicżey Szpadników, Szpadniczey
jako y Ślusarzow Ślusarskiey w partykularności
niepodeymował się, lecz takowe Roboty Chorągwia-
ne, lub Regimentowe. przez PP. Starszych bę-
dą Kontraktowane. a po Zawarciu Kontra-
ktu przez tychże PP. Starszych podług proporcyi
Możności y Starszeństwa Osob. między Braci
Cechowych. a osobliwie w Cechu wypłaconych
podług roboty Rzemiosła rozdawane y lidnie-
tane były. A ieżeliby się ktory kolwiek z Panow
Magistrow Cechowych temu ułożeniu sprzeciwił,
y roboty Regimentowey. lub Chorągwianey
przeciwko niniejszemu postanowieniu pod-
iąć się[x] takowy każdy y za każdym razem
30. Grzywien, przez połowę do Skarbu Cechowe-
go, a drugą Urzędowi Kadziałkiemu Kraky
wedod przezenie złożyć ma, y dwie Niedzieli
Więzienia w Ratuszu Krak. siedzieć. Wczym
dozor PP. Starsi mieć powinni.

[x] y tey Roboty między Braci Proporcyonalnie nie rozdat

Addytament.

1mo Chłopcy do terminu Rzemiosła Mieczni-
czego, Szpadniczego lub Ślusarskiego Krak.
przyięci, ktorzy. Sukmie y Zapis y Wypis sprawią
Sobie, na lat 4. zapisowani będą. a kto-
rych Magistrowie sporządzaią, Zapis y Wy-
pis płacą. tacy na lat 6. aby zapisowani byli.

2do Od Wyzwolin według dawnego wtym
Cechu zwyczaiu do Cechu Złł: 13. a do Gospody
ƒ 40. y Czabliczkę za Złł: 4. płacić Wyzwolen-
cy powinni.

2do Aże Magistrowie tuteysi według
Ordynacyi Swoiey Czeladzi według Wartości
roboty Jego, na Tygodnie płacić zwykli, aby
zas Wędrowna Czeladź, przez targowanie się
z Magistrem za przerobiony Obyczay krzywdy
niemiała, od tąd stanowi się. aby bez targu
Wędrownemu Czeladnikowi, Towarzyszowi;
lub Rubiencowi za przerobiony Obyczay to-
iest dni 14. posł 6. każdy Magister. płacić. a Wy-
zwoleńcowi posł 3. y Sniadanie przeto. Wolność
Robienia Czeladnikom Starych Robot na Swoię Stronę. zupełnie
nie znosi się z przyczyny Powiększenia wyżey wyrażoney Zapłaty
na sprzeciwiaiących się Czeladź y wyzwoleńców temu Artykułowi
podlegać będzie karze. Więzienia y Grzywien podług ułożenia Cechowego

13

Prawa czeladnicze cechu mosiężniczego.

Na pargaminie wielkości arkusza wpierwszym miedzu różnemi kwiatatami ubarwionym, daje się czytać ten wyraz dużemi literami złoconemi wypisany P. A. V. E. L. zapewne nazwisko starszego czeladnika, który pod owe czasy rej prowadził w gospodzie. Potwier„dza to mniemanie ostatni wiersz takim samym sposobem wypisany i wyraz wyzłocony: M. I. S. T. R. Gdy floresy zdobią także dwa inne brzegi i nadają całemu przywilejowi wejrzenie dosyć po„wabne. Otoż jego brzmienie:

Jako lyczą po narodzenyu pana naszehego Tyszyacz pyen„czszeth y szyedmnaczye lyath Thowarzysche rzemyo„szla paszniyczego w Krakowye ktoryj na ten czasz bylij yjako Barthosz Szobynszky, Erasmus Achttzen ~~ni~~ nickt ~~Martzyn~~ Cijtwa, Michał Stanyszlaw Zboraw„szki Stanyszlaw Zokolowszki, Stanisław Stegemickt Stanisław Lembergtz, Mykolay Lyszowszky, Sta„nisław Szelynszkyj, Steffan dyj ynacze thyj teymacz. Item naprzod pyj wschyj obyczayj gdyj ktory thowa„rzysch przywandruiye ma yjcz na gospodę* y ma wnyje=sporną godzynę poslacz po starsche tho=warzysze tham starszy thowarzysze mayą yego py=tacz szkąnd przywandrował i gdze* szę uczył yako dlugo yestlyj szę uczył styrzyj lyjtha thedy yego mayą poszadzycz yestlyj sze uczył trzy ~~lyta~~ lyatha thedy go mayą poszadzycz dwye nyedzely podlug obyczaya abye nyje dlusze

Thowy kazdy thowarzysz ysz nye ma bycz wyanczey szyn=kowano thowarzyszowi przywandrowanemu yedno yeden grosz. Dateze dwyedzycz starszy thowarzysze gdy

*gospodę później przekreślone

*później dodane

gdy.... thowarzyszowy robothę thedy.... macze roszpo-
wyedzyecz obyczaye naprzod macze yego do wdowy
poszadzycz nysly do mystrza pothym yestly by wdo-
wa myala thowarzyscha thedy do starszego mystrza
a pothym mystrza do wroszmych warstatow. Item
gdy on przydze na pyrwschą nyedzyelą yestly nye
ma z robothy thedy mayemu byecz szynkowano za
then grosz od wszythkych thowarzyszow. Item gdy
przydze blysza nyedzyelya a ma robothę the-
dy yego mayą thowarzysze przy szynku przy-
wythacz mlodzy y starzy. Item koszdy thowarzysz ma
dacz szbroyę zchowacz nyech chay ~~badze~~ badze zbroya lye-
da yaka. Item drugy ma byecz pythan yestly mu czo
poleczono od mystrzow albo thowarzyszow thw ma tho
szyawycz yestly tho nye uczyny ma byecz szkaran. Item
trzeczy ma byecz pythan wsz pyrwszy y wthary yestly
ma yaką zkargę przy szynku yestly szmylczy a gyn-
dzye tho zyawy ma byecz szkaran. Item czwarthy rath-
cze wyedzecz ysze zadny nye ma przy zadny drywcze
robyecz na olowye albo na ambuszę. Item pyanthy ysz
zadny przy szynku nye ma ~~[illegible]~~ szwo wolnye wstol thowa-
rysziky uderzycz odwyną. Item szosthy ysze nye ma za-
dny szwowolnye yeden drugyemu kazacz ~~[illegible]~~ mawacz pod
wyną. Item szodmy ysześby zadny nye szmyal gracz na
stolye thowarzyszkym przy szynku ~~kto~~ krom odpusczeny
starszych thowarzyszow pod wyną. Item oszmy gdyby
ktory szyadl przy szynku nye mayącz nogawycz krom

odpuszczenya ma bycz karan. Item dzyewyąnthy gdyby wstał nyektory thowarzysz od stołu przy szynku nye wszyą wszyi od puszczenia ma bycz karan. Item dzeszy anthy gdy ktory thowarzysz nye bąndze myał nogawycz. y bąndze przy nasz czwiercz roku y nye sprawy zobye ma bycz karan. — Item Ratcze wyedzyecz gdy ktory thowarzysz bąndze karan od thowarzyszów y da tho ym wyrancze ysz tho szyednayą a on tho pothym przed my= strzami zyawy ma bycz karan od thowarzyszów. Item yedennasthy gdy ktory thowarzysz lyczałby krom gospody na nyepoczlywym myeszczu ma bycz karan. — Item dwanasthy rathcze wyedzecz gdy oczyecz w gospode ma pywo y othworzy thedy gdyby ktory szedł na thyrze ulyczy na yn=szy pywo ma bycz zkaran. — Item trzynasthy gdy thowarzysz nowothny wsthanye odstholu przy szynku y starszy thowarzysz znym nye wynydze thedy starszy thowarzysz ma bycz zkaran. — Item czwarthynasthy gdy ktory stharszy thowar= zysz wynydze y nyevstawy myesto szebye druge= go thowarzysza ma bycz od thowarzyszów karan. — Item pyąthynasthy ysz nye ma żadny czecklarzo= wy albo nyepoczlywy....... zranky dacz pycz pod wyną. Item szosthyna= sthy ysze żadny nye ma gracz na podeszranym myestzu tho yesth gdze lotrowye grayą pod wyną. Item szyedmnasthy ysze żadny nye ma thayneczowacz. znyepoczlywą nyevyestha pod wyną. Item oszmynasthy gdy ktory pye wszynku ysze zodpuszczenym zasze zero czy ma bycz skaran. Item dzewyąnthynasthy gdy dwa thowarzy= sze robyą wyednym warstacze y szą przeczywko zobye wgnewye y kasze yeden drugyemu klamacz ma bycz karan. Item osta= teczny obyczay gdy thowarzysze szą spolu nyechay bąndze na ktorem kolwyek myesczu yszeby znymy nyektory szwar po= czął a starszy thowarzysze myr y pokoy myendzy ym ułoszą

a yesthly then znych nye przyme dnygo trzyma ma bycz zkaran od thowarzyszow. Item rathcze wyedzyecz gdy wasz bandze dwa thowarzyszow starszych thedy macze trzeczego szynku wzdacz gdyby ktory starszy thowarzysz odthand *vandroval a nye wzdal swoy urzand thedy ma bycz trybowan zyego skodu, rathcze wyedzecz ysz ma bycz rzand *vybyran na thowarzyszkym stole. Item gdy ktory thowarzysza prowadzy do domu mystrzowego yszeby wzedl uczlyvye w dom besz żadny thedy kedy pod wyna. Item yeden drugemu robothke nyema ganycz myenyacz by gorsza byla nyszly yego pod wyna. Item gdy ktory obyeczvye wandrowacz y nye wandruye ma bycz karan. Item ratcze wyedzyecz * myly thowarzysze yze szę thu macze w dwe nyedzely zchadzacz na gospode y macze poloszycz koszdy po sthyrzy pyenyandze polowycze wloszycz do puszky a polowycze w gospodze przepycz. Item gdyby szę w thym przy.... szynck thedy szę wolny dwye nyedzely. Item gdy thu ktory thowarzysz nowotho przywandruye ktory thu yescze nye byl then ma pul grosza w puszkę wloszycz gdy bandze myal robothke dwye nyedzely. Item gdy karzecze thowarzysza thedy macze polowycze wloszycz w puszkę a polowycze przepycz. Item gdy czynycze thowarzysza thedy on ma yeden wachlon dacz thowarzyszom. Item czo thowarzysze myendzy sobu w gospodze uczynya albo gdzeyngdze y powy nyektory doma ma bycz karan. Item gdyby ktory w ponyedzalegk szwenczyl then ma czaly thydzeyn szwenczycz. Item gdyby ktory chczal szwenczycz besz przyczyny then ma thysz wszythegk thydzeyn szwenczycz. *Item ratczye wyedzyecz myly thowarzysche yze thy sthathutha y obyczaye rzemyoszla thego thako thymze obyczayem ma bycz thu w Krakowie trzymano a nie ginaczeẏ. Item mistrzowicz Krakowski y vczem Krakowskẏ, maya dacz po groszu do pusſki y na konew.

---

* Te ostatnie dwa ~~...~~ artykuły nie są w pierwszego dopisu.

1552
1578
1591

Sigismundus III Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Litvaniæ Russiæ Prussiæ, Masoviæ Samogitiæ, Livoniæq; &c. &c. nec non Regni Sveciæ proximus hæres et futurus Rex

Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest universis et Singulis Exhibitas nobis fuisse Literas pargameneas infrascriptas nomine fraternitatis Contubernij Muratorum et Lapicidarum Civitatis Nostræ Cracovien Titulo et Sigillo Ser^mi olim STEPHANI Regis Antecessoris Nri communitas Sanas, Salvas et integras omniq; prorsus suspitionis nota carentes, continentes in se certos articulos et ordinationem ejusdem contubernij petitumq; a Nobis eorum Nomine quatenus eas ipsas Lras Privilegij prædicti ipsis confirmare approbare et ratificare dignaremur, Quarum tenor Polonico idiomate Scriptus Sequitur estq; talis. STEPHANUS Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Litvaniæ Russiæ Prussiæ Masoviæ Samogitiæ Livoniæ &c. Princeps et Transilvaniæ, Significamus præsentibus Lris Nris quorum interest universis et Singulis harum notitiam habituris, Exhibitas nobis esse nomine Fraternitatis Muratorum Civitt^s Nræ Cracovien^d Lras pargameneas Titulo et Sigillo Sereni olim Sigismundi Augusti Regis comunitas sanas salvas et Integras omniq; suspitione prorsus carentes continentes in se certos Articulos et ordinationem ejusdem Contubernij Supplicatumq; est Nobis eorum Nomine ut easdem Authoritate Nostra Regia approbare ratificare dignaremur, Quarum tenor Polonico idiomate scriptus sequitur estq; talis, Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Litwaniæ Russiæ Masoviæ &c. Dominus et Hæres Significamus præsentibus Lris Nris quorum interest Universis quod exhibiti sunt Nobis Articulis infrascripti constitutionem Fraternitatis Muratorum Civitt Nræ Cracovien^d in se continens Supplicatumq; est Nobis eorum Nomine, ut eosdem Articulos Authoritate Nostra Regia approbare ratificare et Confirmare dignaremur, Quos Articulos tenor Polonicali lingua conscriptus sequitur estq; talis,, —

Elekcya

Naypierwiey po wybieraniu Panow albo którego inszego czasu kiedy Panowie roskażą, maią Mistrzowie każdego Roku między Sobą Czterech Starszych wybierać a to tym Obyczaiem Pierwey Starsi Roku przeszłego maią dać liczbę przed inszemi Mistrzami wszystkiego tak wziętego iako i wydanego przez cały Rok, a za tym insze Starsze wybrać,, —

Gdy umrze ktory tak z Mistrzow, iako i z Towarzyszy albo ktory kolwiek z Bractwa tedy dwa z Wielkiey roboty, a ieden z mały maią iśc na pogrzeb pod Winą grosza Jednego, ale ktory sam ieden robi ten nie będzie powinien.

Kazdy tak z Mistrzow iako i z Towarzyszow będzie powinien chodzic na Obsequie albo Załobny Mszą do swey kaplice pod Winą Jednego grosza, a ieżeliby się trafiło zabawic około słuszney potrzeby tak żeby przy Obsequiach bydz nie mogł, tedy ma Ofiarę posłac az się skonczy Msza pod Winą grosza iednego

Kazdy tak z Mistrzow iako i z Towarzyszow powinien będzie na każdy kwartał w Roku dac ieden grosz do Skrzynki iakoto z dawna było zachowano.

Swiec ma bydz Dwanascie na Boze Ciało na processyą potym te swiece będzie trzeba chowac ustawicznie do pogrzebu Brackiego

Towarzysze przy robocie będący maią bydz posłuszni, Mistrzow roboty pilnuiąc, a maią się wystrzegac słow szkaradnych pod Winą trzech funtow Wosku bez zadney folgi

Ktory kolwiek z Towarzyszow będzie robiwszy u Jednego Mistrza a potym bez iego wiedzenia i dozwolenia od niego odeydzie a przystąpi się do drugiego, taki ma bydz karan Wiechlonem

Ktory kolwiek z Towarzyszow będzie robił przez Zimę u ktorego Mistrza, ten u tegoz ma trwac przez całe lato, pod Winą iednego Wiechlona, a ieżeliby ktory z Mistrzow ktorego przyiął, taki będzie winien dac kamien Wosku bez zadney folgi

Ktory kolwiek z Towarzyszow od godziny sniadanney, az do Obiadu albo do południa az do godziny wieczorney przy robocie nie wytrwał, takiemu kazdemu za cały dzien zapłata ma bydz wstrzymana, tak i ten ktoremuby robotę robił, nie ma mu dac zapłaty za ten cały dzien.

A co się tyczy do Jch wiernej roboty, zawsze powinnowaci będą miec według Jch Rzemiosła kielnie z ktorych by za razem wapna mogło bydz pod zupełny

Cyt.

na Cegłę, A ktoryby takowey kielni niemiał i mieć niechciał tedy takiemu Mistrzowie nie maią dać Foldrunku, a ieżeliby na to karanie dbać niechcieli i upornie kielni małych używali, tedy maią bydź karani Wszelonem.

Zapłata Murarzom taka ma bydź ieżeli ktory nie umie nic koło kamienia robić, temu nie ma bydź płacono tylko trzy grosze na dzień, A ktory prosty kamień ciesze i Muruie, temu na dzień puł Czwarta grosza, A ktory zaście ciesze kamienne Okna, drzwi i inne rzeczy tym podobne temu nadzień Cztery grosze, A gdy iuż będzie od S^tego^ Marcina aż do postu, tedy ci co robią koło drzwi i Okien kamiennych, maią brać zapłaty po puł trzecia grosza a ktorzy po prostu po dwa Grosze, a gdy będzie na większym dnia tem według uzna, nia Mistrzow ma bydź polepszono.

Godziny takowe maią mieć tak Murarze iako i Stamcie puł Godziny Śniadania godzinę obiadu a maią odchodzić od roboty po dwudziestey trzeciey wpuł Godziny, A gdy iuż będzie od Ste Michała aż do Wielkiey nocy, tedy maią mieć puł godziny śniadania, a Obiadu Godzinę a nie więcey.

Jako Towarzysze pilnie tego Obyczay swoy zachowywać maią iż iako rychło Zegar ich godziny uderzy, wnet od roboty na tez Godzinę odchodzą, tak tez powinni w Czas na robotę przychodzić, Aby Jich zegar na robocie zastał, A ieżeliby ktory w tym nied bały był, tedy ile kroć zamieszka będzie winien dać ieden grosz onym Towa, rzyszom z ktoremi będzie robił.

Schadzka albo Zgromadzenie Mistrzow tak Murarzow iako i Stamcziów ma bydź zawsze we dnie Niedziele pod Winą funta wosku a to dla tego aby między sobą nara, dzili się iakoby się uczciwie rządzić albo ieżeli ktory komu szkody nie uczynił iako się przydawało, nadto gdy nastąpi iakie rozkazanie o pilną potrzebę J. K. Mc. Pana naszego Miłościwego, albo Panow Radnych abyliby Mistrzowie od Starszych mistrzow na Schadzkę obesłani tedy wszyscy powinni będą na naznaczoną Godzinę do Gospody przyść, A ieżeliby upornie ktory niedbał, a ku Starszym Mistrzom na Gospodę przyść niechciał, albo na znaczoną Godzinę omieszkał taki taki każdy winien będzie dać do Skrzynki grosz ieden i dla tego zwyczaiu, Mistrzowie Starsi maią mieć przed sobą na stole zegarek, A ktory za mieszka daney Godziny

Godziny aby niesiadał między położone Mistrze, i aby położył Winę naznaczoną bez żadnego odpuszczenia

Ktoryby kolwiek z Towarzyszow chciał Mistrzem zostać, ten pierwey ma dać do Skrzynki Brackiey Złł. dziesięć, potym Mieyskie przyiąć prawo, a przy nim dwa Starsi Mistrzowie maią bydz ktorzy go maią zaliczyć ieżeliby się godził na Mistrzostwo. A potym po dwoch Niedzielach ma Sztukę albo Kaługę Mistrzom uczynić iako iest zwyczay starodawny, a maią obaczyć ieżeliby ten co się na Mistrzostwo bierze, był dobrze wyćwiczony w Rzemieśle, przytym maią mu Mistrzowie przepowiedzieć Obyczay iak się ma w Rzemieśle zachować,, —

Każdy Uczeń od Mistrza swego odprawiony nie ma położon za Towarzysza aż pierwey Okaże List swego Urodzenia, A ieżeliby ktory uczeń od swego Mistrza przez Jego dozwolenia odszedł, a chciałby się uczyć u inszego takowy nie ma bydz przyięty, a ktoryby Mistrz takowego przyiął podpada winy Kamień Wosku, —

Żaden z Towarzyszow niechay się nie waży roboty bez wiedzy Mistrzowskiey iako partacz byłby poczytan, A ktoryby się tego dopuścił, takowy ma bydz karany Wachlonem, a gdyby na to karanie niedbał, a robotę upornie robił, tedy przedz urząd Mieyski ma bydz od roboty wzięty, a na żadne zaręczenie nie ma bydz wypuszczony oprocz dwoch Mistrzow tego Rzemiosła a potym ma bydz karany według uznania Mistrzow,, —

Ieżeliby ktory Partacz śmiał sobie Mistrzować bez dozwolenia Mistrzow, a potymby chciał Mistrzem zostać ten ma wprzod dać dwadzieścia Złł. Bractwu do Skrzynki Winy a potym ma zdać Łaski Mistrzowskiey, ktora za tym mu bydz uczyniona,, —

Ktoryby kolwiek z Towarzyszow z Bractwa się wyłamał, a wszystkich Suchedni niedawał, takiemu każdemu ma Mistrz wytrącić z iego Myta i do Skrzynki Brackiey dać, — Ieżeliby ktory z Bractwa w ciężką niemoc albo Ubostwo wpadł taki słusznym wspomożeniem Jałmużny z Skrzynki Brackiey ma bydz opatrzon tym sposobem, aby dwoch Mężow wiary godnych postawił ktorzyby ręczyli za nim iż iakoby rychło ozdrowiał a pieniędzy nabył, tedy to co na wspomożeni z Brackiey Skrzynki wydano do Skrzynki wrocił A ieżeliby czego Boże uchoway, ktory w tey niemocy albo w Ubostwie umarł, tedy to wszystko coby nun było wydano ma bydz odpuszczono także zaręczyciel ktory Bractwu za

iego ręczy

zaiego zywota rzeczy li maią bydz od tego wolni a nadto pogrzeb i inne obchody przy Załobny Mszy według Brackiego zwyczaiu maią bydz z Brackiey Skrzynki sprawione,, —

Ktoryby kolwiek mistrz albo Towarzysz chował nieyzdną Niewiastę albo przez Słusznego Małżeństwa przebywał taki kazdy ma bydz Urzędowi Mieyskiemu opowiedziany aby był karany według uznania Urzędowego, —

Kazdy Mistrz nie ma więcey mieć Uczniow iak trzech a kazdy Uczen ma trwać u swego Mistrza Cztery Lata zupełnie, a gdy będzie przychodził Czas, będzie powinien Mistrz Uczniowi swemu wiernie ukazać Obyczay i sposob zupełny Rzemiosła,, —

Ktoryby kolwiek z Mistrzow iuz kupiony kamień ważył się iakkolwiek podwyzszać ktorym groszem przekupić taki kazdy ma bydz karan Winą dwa kamienie Wosku,, —

Zaden z Mistrzow nie ma przyimować więcey iak dwie Roboty a iakoby ich iuz dokonywał tedy ma przyiąć robotę trzecią albo ich szukać, a gdyby ktory się ważył maiąc więcey niz dwie roboty, a drugiemu Mistrzowi niemaiące mu tak wiele roboty niespuścił, taki ma bydz karany dwiema Kamieniami Wosku bez zadnego odpuszczenia,, —

Jezeli ktory z Mistrzow ma dwie roboty powinien takowy w kazdym dniu przy iedney robocie trwać pul dnia aby ta robota pilniey szła, —

List ten ma bydz z Artykułami wypisany i Czytany na kazdy Kwartał ku ktorego słuchaniu powinnowaci beda wszyscy schodzić się Mistrzowie aby tak to wszystko w lepszey pamięci mogli mieć co w ~~tym~~ nim list wyrazono,, —

~~Nos Supplicationi pro parte praefatorum M.~~

Nos Supplicationis pro parte praefatorum Muratorum ad Nos factum annuentes superius scriptos Articulos in omnibus punctis clausulis et conditionibus approbari et confirmari duximus approbamusq et confirmamus praesentibus Literis decernentes eo vim et robore debitum ad arbitrium Nostrum obtinere debere Harum testimonio Literarum quibus Sigillum Nostrum est appensum Datt.

Petricoviae in Conventione generali feria Sexta ante Dominicam Laetare Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Secundo Regni vero Nostri Anno Vigesimo tertio Joannes Przerebski Praepti Cracovien et Regni Poloniae Vicecancellarius, Nos itaque Stsp

okanas

Stephanus. Rex. prenominat Supplicationi predicte benigne annuentes prein,
sertas Lras et omnia in eis contenta pro ut in usu et consuetudine eorum extiterant appro,
bari ratificare et Confirmare esse duximus approbamusq, et ratificamus presen,
tibus Lris, insuper Gratia Nostra Regia Articulos infrascriptos illis adcum quarum est te nor

Zeźeliby ktory z Czeladziemcow tak z Włochow Niemcow iako tez i z Polakow
chciał Mistrzowac sobie, tedy zadnemu nie ma bydz wolno przeszkadzać tym Mi,
strzom ktory tu zawrze Mieszkaią azby pierwey przyiął Cech albo Bractwo z Mi,
strzami Krakowskiemi, A ieżeliby ktory chciał upornie Mistrzowac tedy go niemaią
dopuscic i do Urzędu takowego wziąść pod ktorem by Urzędem robił, tak w Krakowie
na Kleparzu iako w Kazimierzu na Garbarach i wszędy, A ieżeliby w Dworze iakim
mieszkał tedy wziąść Go Urzędem Grodzkim.,—

Myta Czeladzi ma bydz płacono do Ręki tak iako wyzey podlug Przywileiu nap,
pisano, Azeby ieden drugiemu Czeladzi odmawiac nie ważył się Winy Kamienia Worku

Schadzek zadnych gdziindziey aby nie miewali tylko w Gospodzie wszytkey pod
Winą Kamienia Worku ktoryby się tego ważył.—

De camen easdem quantum juri communi et constitutionibus publicis non de,
rogand in Omnibus eorum punctis candeis ~~debere in cuius rei fidem et~~ nibus Arti
culis robur debite et perpetue firmitatis obtinere debere in cujus rei fidem et Te,
stimonium presentes manu Nostra subscripsimus et Sigillum Nostrum subappendi
iussimus Datt. . . . .

Cracovie Die Quindecima Mensis Decembris Anno Dni Millesimo Quingen,
tesimo Septuagesimo Octavo Regni vero Nostri Anno Tertio Stepha,
nus. Rex. spes Joannes Tarnowski Wladislavien Cracovien ~~Wl~~ ~~Cracov~~ p
Preptus S. R. M. manu pp

Nos etiam meliorando preinsertos Articulos nequidquam in ipsis quo ad bo,
nam inter eosdem Contubernales servandum et retinendum ordinem nec non publi
cum commodum ac ejusdem Civitt Nostra Cracovie laudem non postre
mam desideret ad Supplicationem ejusdem Contubernij Seniorum ac Gratia
et benignitate Nostra Regia confirmamus eisdem nonnullos Articulos quos
inter priores etiam numerari et haberi volumus ita prout sunt inferius
ea qui sequitur modo conscripti.,

Porządek wybierania Starszych w Cechu Murarskim i Stameżkim

Starzi Mistrzowie ktorzykolwiek będą na ten czas gdy im Panowie Radcze insze Starsze obierać rozkażą, powinni będą dwoch z Mistrzow młodszych wybrać, a ze Czterech tez Starszych, Bracia młodzi maią dwoch wybrawszy na mieysce zostawić, po takowym wybieraniu maią z niemi Starzi iść do P.R. Radcow aby tam zaraz Jurament uczynili i Klucze od Skrzynki Brackiey w Gospodzie Cechowey odebrali.,

Towarzysz Rzemiosła tak Murarskiego iako i Stamedzkiego, ktory będzie chciał Mistrzem zostać, powinien się opowiedzieć Starszym Mistrzom przed dwoma czy Niedzielami w tym Czasie ma przyiąć Prawo Mieyskie, Zatym ma iść do Gospody Towarzyskiey przeprosiwszy wszystkich, ma im dać trzydzieści Groszy do Skrzynki i podziękować im za Towarzystwo, potym sobie robotę ma naleźć na ktorey Sztukę swoię pokazać, będzie winien, ktorą gdy znaydzie będzie powinien przyiść do Mistrzow Starszych z Ucznami ludzmi oznaymuiąc iż ma robotę prosząc Mistrzow aby mu iey pozwolili robić, przytym ma prosić aby mu opowiedzieli Sztukę ktorą będzie powinien pokazać i wystawić, za ktorą prośbą Mistrzowie będą winni pozwolić i Sztuki opowiedzieć.,

Towarzysz ktory się Murować uczył, ten ma swoię Sztukę pokazać, Nayprzod rysować Sklep Krzyżowy iaki mu ukażą Mistrzowie Starzi, potym Sklep zasklepić według mieysca i miary iaki mu się trafi, tak krzyżowy iako i walny albo kozłowy wszakże tym Obyczaiem, nayprzod będzie winien sam swemi rękomi Bugstele uczynić, według onego mieysca, kędy Sklep ma sklepić i będzie winien dać znać Mistrzom Starszym, kiedy ie będzie robił aby tego dopilnowali ieżeli podług miary i potrzeby urobione będą, także kiedy Stołecz pod te Bugstelle, będzie robił aby tam Mistrzowie Starzi przytym byli, aby oydali własności miary Jego a kiedy iuż one Bugstelle na Stołczen postawi tam Mistrzowie będą powinni sprobować, ieżeli one Bugstelle stoią podług miary i pod Sznur iako iest rzecz zwykła i powinna. Ten Sklep będzie winien sklepić sam swemi rękami i słowanie sam przyprawić. Na ma mu Mistrzowie pozwolić według uznania swego i potrzeby do onego sklepienia Towarzyszow, a nie do naypra wy, chociaż nie pierwszych między wszystkiemi Towarzyszami, ale takich coby się na nie nie spuszczał, ale sam pilnie kazdego doyrzał aby tylko wszystkich

wszystkich, A kiedy iuz zasklepi (opuści) on sklep, Starsi Mistrzowie będą powinni oglądać ieżeli on sklep sztucznie będzie zasklepiony, i jeżeli się nie tknie cegły za każdą deską, A tak aby strab żaden w onym sklepie niebył.

Za drugą Częśc sztuki będzie powinien zasklepić framugę na pięć Łokci, nie przyczyniaiąc żadney Cegły na bidze, która nie ma Cerklu mieć, jedno ćwierć; Komin Cwelichowy wkręcić na libre, kiedy mu Mistrzowie mieysce naznaczą wymurować, a temu wszystkiemu ieżeliby nie uczynił, nie ma bydź przyięty za Mistrza, azby przez nalazł wszystkie Mistrze dlatego aby się pilniey uczyli i stateczniey robotę odkładali których się podeymuie, lada kto. Gdy odprawi sztuki będzie powinien uczynić Kolacyą na Wszystkie Mistrze według zwyczaiu i powinności we dwoch niedzielach oddać i odkupić Kolacyą za którą ma dać Złotych Dwadzieścia.

Towarzysz także który się kamienia ciosać uczył, któryby Mistrzem zostać chciał, tymże obyczaiem postępować ma przed mistrzami iako i Murarz s pośrodku iako na dokonczeniu, Ut Supra. Także sztuki ona robić, tym kształtem, Nayprzod ma rysować fortę według miary Doryki którą mu ukażą Mistrzowie Starsi, potym będzie winien oną fortę z kamienia swego u Mistrza swoiego to iest Starszego robić, wedle rysowania swego, które pokaże Mistrzom Starszym; Do tego będzie winien robić kamien Cerklowy ze śmigiem do kąta, z taką pilnością, żeby każda sztuka była zupełna bez Fashotek i dobra i portowania, czego Mistrzowie będą winni przestrzegać aby każdą sztukę oglądali, iako ię z Warsztatu złoży, tak do forty iako i do komina, a ma to wszystko urobić z taką pilnością iakoby każda sztuka stanęła na swym mieyscu według własney miary którą Mistrzowie dadzą bez przycinania i tortowania, czego potym mistrzowie będą winni doglądać, kiedy robotę taką stawiać będzie, Czemu wszystkiemu ieżeliby dosyć nie uczynił tedy nie ma bydź przyięty za Mistrza, Azeby wszystkie mistrze przeszedł, A kiedy iuż sztuki pokaże będzie winien uczynić kolacyą na wszystkie Mistrze według zwyczaiu we dwie niedziel albo się odkupić, za co ma dać Złt. Dwadzieścia

A Ktoryby chciał murować i kamien ciosać takiż każdy będzie winien robić połowę sztuki na Murze a połowę kamienia którą mu Starsi Mistrzowie naznaczą. Także Syn Mistrzowski powinien się uczyć u inneyo Mistrza, A wyuczywszy się ma Towarzyski obyczay odprawić, iako i drudzy, gdy potym Mistrzem będzie chciał zostać, puł sztuki winien robić będzie.

Takze ktory pojmie przymie Corkę Mistrzowską tymrzey Obyczaiem ma pięć Sztuki robić, tak
też z Cudzoziemcow Włochow i Niemcow, gdzyby się trafiło izby przywędrował Towarzysz
a nie uczył się wyuczeniem u Ojca, powinien się uczyć tu znowu u Mistrza ktorego Star-
si Mistrzowie naznaczą,, A gdy się wyuczy winien uczynić Towarzyski Obyczay. potym
gdy Mistrzem będzie chciał zostać winien Sztuki odprawić całe i postępować iak drudzy.,

Towarzysz iaki kolwiek będzie ktoryby pierwey Mistrzowską robotę ziednać albo ią
robić śmiał niż się Mistrzem opowie albo Sztuki zgoła taki każdy winien będzie oddać
Winy do Skrzynki Zł. Polskich Dwudziestu, A jeżeliby potym Mistrzem chciał zo-
stać, ma znowu postępować iak insi Mistrzowie o ktorych wyżey wszystko postanowienie stoi.

Towarzysz ktoryby w poście zaczął robić u Mistrza, taki nie ma odchodzić do S^{to} Bar-
tłomieia, Oprocz dozwolenia Jego tak do inszego Mistrza, iako i na stronę, na swoy
własny zarobek, gdyż żaden Towarzysz nie ma nie robić aż za dozwoleniem teyoż
mistrza u ktorego począł robić, A ieżeliby swywolnie odszedł takiego Towarzysza
Mistrz u ktorego robił ma opowiedzieć Starszym Mistrzom a Mistrzowie Starsi mają
ię go wziąść z roboty tak od Mistrzow iako i od kogo inszego i dać go do Więzienia świe-
go Urzędu czego im Urząd dopomagać będzie powinien, i nie ma bydź z Więzienia wol-
ny aż się zarzęczy do sprawy onemu Mistrzowi przed Starszemi Mistrzami za kto-
rą Winę będzie winien oddać dwa Tygodnowe Wychlony z swego zarobku do,,
Mistrzowskiey Skrzynki.,

Towarzysz u żadnego Partacza nie ma robić bez dozwolenia Starszych Mistrzow
także Chłopca na stronę odmawiać, ani z nim robić nadrzędzy go kiedy kolwiek, pod
Winą Kamienia Wosku, bo ktoryby się Towarzysz ważyć śmiał, takiemu żaden z Mi-
strzow nie ma dać foldrunku pod Winą Mistrzowską aż się pierwey sprawi wszy-,,
stkim Mistrzom.,

Towarzysze tak Murarskiego iako i Kamieniarskiego Rzemiosła maią mieć Gospodę
swoię za dozwoleniem Starszych Mistrzow w ktorych będą powinni bywać co,,
Cztery ~~Miesiące~~ Niedziele, albo kiedy Mistrzowie roskażą, ku odprawowaniu Spraw swych
i ćwiczeniu się porządku w teyże Gospodzie, maią bywać Dwa Mistrzowie, dla lepszey
i prędszey Sprawiedliwości i większey uczciwości przeto maią dać znać do Mistrzow
Starszych kiedy schadzkę swoię mieć maią, A ieżeliby strona sobie za krzywdę
miała przy Sprawie Towarzyskiey, w ten czas wolno iey będzie brać przed wszystkie
Mistrze tak /: że ieżeliby ieszcze nie był kontent u Mistrzow, będzie mu wolno
przed Urząd Radziecki brać,,

Towarzysz ktoryby przywędrował do Miasta Krakowa taki do Gospody Towa-

Towarzyskiey przyiść ma a niegdzie indziey a z tamtąd ma sobie postać po Star-
sze Towarzysze Rzemiosła swego i maią mu znaleść robotę u Mistrza ktorego
kolwiek, aby miał robotę, a przy tym będą powinni zeyść się do Gospody we
dwie Niedziele dla onego Towarzysza, ktory powinien o sobie sprawę dać
List od urodzenia i wyuczenia się oraz Obyczaiem przed Mistrze i Towa-
rzysze przystąpić, Oycow ktorzy przy Obyczaiu Jego byli mianować, przy
tym ktoryby o sobie sprawy dać nie umiał, taki nie ma mieć roboty tylko
te dwie Niedzieli ktore iuż odprawił, a ktoryby Mistrz takowego Towarzysza
dłużey zachował ten podpada kamień Wosku nieodpuszczoney winy, tak
że ktoryby Towarzysz przy takim robić śmiał, podpada dwa Wochlony
tygodniowe, Mistrzom ieden a Towarzyszom drugi do Skrzynki.—

Aby żaden Mistrz nie uczył uczniów nie wpisawszy ich pod Zaręczycielem
godnym do Czterech Niedziel pod Winą kamienia Wosku, a gdy ktore-
mu Uczniowi lata w Uczeniu Rzemiosła iego wynidą, Mistrz Jego ieżeli
mu się dosyć stało od Ucznia iego ma mu wyznać Czas i lata przed Mistrza-
mi Starszemi, Jako on Uczeń ma robić u Mistrza swego dwanaście Niedziel
nie odchodząc, Jeżeliby go komu z ręki swey nie oddał, przez ten czas żeby
sobie zarobił na obyczay, ktory powinien uczynić we dwanaście Niedziel po
wyuczeniu na wszystkie Mistrze i Towarzysze według dawnego zwyczaiu
przeto Mistrz ma iemu dać Myto Towarzyskie według zgody iego, ktoremu
żaden Mistrz nie ma dać roboty ani myto podwyższać nad Jego Mistrza
poki Obyczaiu nie uczyni pod Winą kamienia Wosku
A ieżeliby on Uczeń odszedł od mistrza swego po dwunastu Niedzielach,
nie uczyniwszy Obyczaiu Towarzyskiego i Wędrowałby na Stronę, takiemu
Żaden Mistrz nie ma dać roboty pod Winą Mistrzowską azby wprzod od ło-
żył Winę za kazdy tydzień groszy dwanaście do Skrzynki Mistrzowskiey
i Obyczay uczyni

Gdy będzie Uczniow pięć wyuczonych od ktorych
kolwiek Mistrzow Rzemiosła Murarskiego i Stamecarskiego, maią uczy-
nić obyczaj za dozwoleniem Swych Mistrzow, także i Starszych
Mistrzow tym obyczajem, każdy z nich ma położyć po 8 zł pol. do Mistrzow Starszych z ktorey Summy, Mistrzowie
Starsi będą czynić Obyczay, a ieżeliby co zostało dla pilnych potrzeb wszy-
stkiego Cechu, maią ostatek do skrzynki schować przez Faktory, a w tey
Sprawie dadzą od Mistrzow Starszych, ktorzy to Faktorowie będą zas
winni liczbę uczynić z Oney Summy ktorą wzięli od Mistrzow
Starszych na takową potrzebę.—

Mistrz ktoryby się nie uczciwie zachował w Cechu zgaszonem i powstał na Brata stawy nie uczciwemi, taki ma położyć trzy funty Wosku, i na Ratusz iść pod posłuszeństwem agdyby tego chciał uczynić takiemu maią zepowiedzieć i z Czeladzią roboty az się sprawi Cechowi,

Mistrz ktoryby się ważył przerywać Wota niewziąwszy odpuszczenia a niby powstał przed Starsze takiego maią karać funtem Wosku, i ktoby to uczynił.

Mistrz jeden nie ma chować Towarzysza pokrywaiąc ktoremu by robotę Mistrzowską sprawiał, gdyż się inni Mistrzowie ktorzy takie roboty robili pod Winą dwa Kamienie Wosku.

Mistrz zaden także i Towarzysz nie ma się uciekać w Sprawach Cechowych do Urzędu swego pod ktorym mieszka, ale ma bydz posłuszny Cechowi Krakowskiemu, wszakże w innych sprawach Cechem należącym ma bydz wolna przed swym Urzędem sprawować się i od niego się Uciekać,

Zeden aby się nieważył roboty z Kamienia ciosanego wozić na Mistrze Cechu Krakowskiego pod utraceniem takowych roboty ktory Mistrzem Krakowskim wolno będzie wziąść przez Urząd pod ktorym robotę takową znaydą, A ktoryby z Mistrzow takową robotę brał od postronnych, albo ią od kogo inszego kupioną w mur stawiał przez dozwolenia starszych Mistrzow, taki każdy Mistrz albo Towarzysz ma bydz karan dwiema Kamieniami Wosku,

Wszyscy Mistrzowie i Towarzysze tak Starsi iako i młodsi Cechu Murarskiego powinni bydz na Procesyi w dzień Bożego Ciała pod Wachlonem tygodniowym iaki będzie brał na ten Czas, także i na Oktawę, Mistrzowie Starsi powinni będą dawać Swiece tak Mistrzom iako i Towarzyszom także i uczniom, A Młodzi Mistrzowie, Towarzysze, i Uczniowie, powinni będą dawać Suchedni bez kłopotu na każdy Rok po groszy trzy, a ktoryby z Towarzyszow i Uczniow, uporni niechciał Suchedni oddawać takowemu Mistrz z myta iego ma brać, a oddać do Starszych Mistrzow, a ktoryby Mistrz niechciał tego oddawać za roskazaniem Starszych Mistrzow ma bydz karany dwa funty Wosku,

Mistrzowie Starsi maią obrać trzech młodszych Mistrzow do Pogrzebu i do Swiecy a ci trzech Mistrzow maią kwartał trzymać z jednym Starszym z tym ktorego kwartał będzie, A ktoryby nie posłał do swieć albo sam niebył, za roskazaniem taki ma bydz karan dwiema funtami Wosku,

Quosquidem articulos tum a Serenissimo Olim STEPHANO Rege approbatos et concessos, quam per Nos noviter confirmat in orbys eor punctis clausulis conditionibus, et Articulus eidem Fraternitati confirmandos approban et ratificar esse duximus uti quidem Confirmamus Approbamus et Ratificamus Presentium literarum Vigore Decernentes hesce, quantum Juri communi non repugnant, et usum eorum habentius vim et robur debitum et justum semper optinere debere Quod Omnibus ~~debitum~~ et Singulis quorum interest presertim ~~ro~~ vero.

Magno Procuratori Nostro Cracoviensi nec non Proconsuli Consulibus Advocato, et Scabinis, Civitati Nostrae Cracovien. Casimirien. et ~~Scabinis~~ Clepar., dien. modernis et protempore existen. notum esse volumus, eisdemque Mandamus serio ut inserto oes Articulos eidem Contubernio Muratorum Cracovien. ad bonum Servandum Ordinem tum (a Ser. emissos Praedecessore Nro Olim STEPHANO Rege quam a nobis praesentibus benigne approbatos et correptos in omnibus punctis conservent conservarique ab his quorum interest curent. Pro Gratia Nostra et Officiorum Suorum debito in cujus Rei fidem praesentes Manu Nostra Subscriptas Sigillo Regni Nostri communiri mandavimus, Datt. Cracoviae die Octavo Mensis Maj. Anno Dni Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Primo Regni vero Nostri Anno Quarto.

Sigismundus Rex (L. S.) Petrus Tylicki Episcopus Varmiensis et Rei Publicae Vice Cancellarius Sptr s.m. et Referendarius.

(Oblat. ad acta castr. Cracov. per Adamum Japis et Mathiam Lithwinkovicz seniores contubernii muratorum et stametorum civitatis cracov. fer. 3a postridie festi S. Margarethae Virg. 1592 Lib. Relat. Tom XVII p. 1329 pag. 1723-1743.)

(Privilegium idem Sigismundi Augusti regis a. 1552 cum confirmatione Stephani regis a. 1578 oblatum fer. 2a post f. Assumpt. Mariae 1579 ad acta consularia Casimirien. Tom 765 pag. 678-684.)

Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Polonie. Magnus Dux Lithvanie Russie. Prussie Mazovie &c.

Dominus Heres

Significamus presentibus Literis nostris quorum Interest universis, Quod exhibiti sunt Nobis Articuli inscripti Constitutionem Fraternitatis Muratorum Civitatis nostre Cracoviense in se continent Supplicatum que est nobis eorum nomine ut eosdem Articulos authoritate nostra Regia approbare ratificare et confirmare degnaremur Quorum Articulorum tenor Polonicali Lingva conscriptus sequitur est que talis — „

Electia — Naprzod po wybraniu Panow albo inszego Czesu Ktorego kiedy Panowie rozkażą maią Mistrzowi każdego Roku między sobą Czterech Starszych wybrać, a to z tym Obyczaiem; — Pierwey Starsi Roku przeszłego maią dać

Rachunek — Liczbę przed inszemi Mistrzami ze wszystkiego tak wziętego iako i wydanego przez cały Rok a zatym insze Starsze wybrać „ —

Pogrzeby 2 — Gdy umrze ktory tak z Mistrzow, iako i z Towarzyszow, albo ktoregokolwiek z Bractwa, tedy dwoch ziemskiey roboty a ieden z mądry maią iść na pogrzeb pod Winą Grosza iednego, ale kto sam robi ten nie iest obowiązany tą powinnością —

Exequie 3 — Wkażdy tak z Mistrzow iako z Towarzyszow będzie powinien, obchodzić na Exequie albo na Mszą do swoiey Kaplicy pod Wina Grosza iednego, — A iżeli by się przytrafiło zabawić około słuszney potrzeby tak żeby przy Exequiach bydz nie mogł tedy ma Ofiarę posłać przy inszego, — A ci wszyscy ktory przyiey Mszy będą maią trwać aż by było po Mszy pod Winą Grosza iednego.

Kontrybucya Sucho Dniowa 4 — Każdy tak z Mistrzow iako i z Towarzyszow będzie powinien, na każdy kwartał Roku dać do Skrzynki ieden Grosz iak starodawne było zachowanie

w Borze Ciało Processya

Swiece ma bydz dwanascie na Boze Ciało, czyli na processyi, potym tez Swie-ce potrzeba będzie chować, (: do Pogrzebu Brackiego :) ustawicznie. Towarzysze przy Robocie będący maią bydz posłuszni Mistrzom pilnuiąc Roboty tamze maią się szanować, od słow szkaradnych pod Winą trzech funtow Wosku bez zadney folgi.

Pena.

Ktory kolwiek z Towarzyszow robiłszy u iednego Mistrza, a potym bez iego wiedzenia i dozwolenia, od niego odeydzie, a przyłączy się do drugiego taki kazdy ma bydz karanem Wacherlonem —.

Ktoryby od szedł od Mistrza

Ktory kolwiek z Towarzyszow będzie robił bez zimę u ktorego Mistrza, ten, u tegoz ma trwać przez Całe Lato pod Winą iednego Wacherlonu — A jezeliby ktory z Mistrzow ktorego przyiął tak będzie winien dać kamien Wosku bez za-dney folgi —

Wina co Cały Dzien nie robi

Ktory kolwiek z Towarzyszow od godziny Sniadanney az do Obiadu, albo od, południa, az do Godziny Wieczorney, przy Robocie nie wytrwa, takiemu kazde, mu za Cały dzien zapłata ma bydz wytrącana, tak iz ten ktoremu by robił, nie ma, mu za Cały dzien nie dać, A co się zas tyczy ich wierney Roboty zawsze powin, nowaci będą mieć według ich rzemiosła kielnie, z ktorych by zarazem kielnia Wa, pna mogło bydz pod zapełną cegłą — A ktoryby takowych kielń mieć niechciał, Tedy takowym Mistrzowie maią dać folelrunku, — A jezeliby na to karani dbać nie chcieli, i upornie kielni małych zazywali, tedy maią bydz karani Wachlo, chnem

Zapłata

Zapłata Murarzom, taka ma bydz, Jezeli ktory nie umie około Kamienia robić, temu ma bydz płacono trzy Grosze na Dzien, a ktory prosty kamien Cio, sze, amurue, temu na dzien puł Czwarta Grosza, ktory zas Ciesze ka, mien na drzwi do okien i inne rzeczy tym podobne, temu na dzien Cztery Gro, sze A gdy iuz będzie od S[t]. Marcina az do Postu, tedy ci co robią koło drzwi drzwi i Okien kamiennych, maią brać zapłaty, po puł trzecia Grosza a kto, rzy po prostu, po dwa grosze, a gdy będzie w Poscie na większym dniu, tam według uznania Mistrzow ma bydz polepszono,

Odpoczynek

Godziny iakie maią mieć tak Murarz iako i Stametz, puł godziny Sniadania, Go„dzinę Obiadu, puł godziny Wszyrowania a nie maią odchodzić od Roboty aż po dwudzie„stey i potrzeciey w puł godziny, Azeby iuż będzie od S. Michała aż do Wielkiey Nocy tedy maią mieć puł godziny Sniadania, a Obiadu godzinę„

Jako Towarzysze pilnie ten Obyczay swoy zachowywać maią, Iż iako rychło Zegar ich godzinę uderzy, wnet na tę godzinę od Roboty odchodzą, tak też powinności ich iest wcześniey na robotę przychodzić, Aby ich Zegar na robocie zustał, A iezeliby ktory w tym niedbały był — Tedy ile kroć zamieszka, będzie winien dać ieden grosz onymże Towarzyszom z ktoremi będzie robił —

Schadzki

Schadzka albo Zgromadzenie Mistrzow, tak Murarzow iako i Stamnestrow, ma bydz zawsze co dwie Niedziele pod Winą Fonta Wosku — a to dla tego azeby między sobą wybadali, iakoby się kto uczciwie rządził, albo jezeli ktory komu szkody nieuczynił, iako się to niekiedy przytrafiło — Na to gdy wypadnie Rozkazanie, ofiulną potrzebę, Jego Krolewskiey Mości Pana naszego Miłościwego albo Panow Radzieckich, — Jezeliby Mistrzowie od Starszych Mistrzow na Schadzki obesłani byli, Tedy wszystkich powinność iest na naznaczoną Godzinę do Gospody przyiść A iezeliby upornie ktory o to niedbał, A kiedy Starszym na Gospodę przyiść nie„chciał, albo naznaczoney godziny omieszkał, taki każdy będzie winien dać do Skrzynki grosz„ ieden, — Zatem tego według zwyczaiu Mistrzow Starsi maią mieć przed sobą zegarek przed sobą na stole, — A ktoby zamieszkał wyznaczoney godziny, Aby nie siadał między posliczone Mistrze, azby położył Winę wyzey naznaczoną bez żadnego odpuszczenia, —

Sposob Mistrzowania, czyli wstęp do Cechu

Ktoby kolwiek z Towarzyszow chciał zostać Mistrzem ten nayprzod ma dać do Skrzyn Brackiey Dziesięć Złotych, potym Mieyskie przyiąć prawo, — A przy nim maią bydz dwuch Starszych Mistrzow, ktorego maią zalecić, Jezeliby się godził na Mistrzostwo maią zalecić, A potym po dwoch Niedzielach ma Ucztę czyli Konsolacyą Mistrzom uczynić, iako iest zwyczay Starodawny, a maią zobaczyć tamże iezeliby ten co się na Mistrzostwo bierze był dobrze wyćwiczony w Rzemieśle, a zatym maią mu Mistrzowie przepowiedzieć Obyczay iak się ma w Rzemieśle zachować„

Uczeń wyzwolony

Kazdy uczeń od Mistrza swego odprawiony nie ma bydz policzon za Towarzysza aż pierwey okaże List swego Rodzaiu, A iezeliby ktory Uczeń od swego Mistrza przez jego dozwolenia odszedł, a chciałby się uczyć u inszego takowy nie ma bydz przyięty, A ktoryby Mistrz takowego

przyiął

przyiął, ten ma podpaść Winy Kamien Wosku, —

Towarzysz bez Mistrza nie ma sobie robić

Żaden z Towarzyszow niechay się nie waży bez Roboty Mistrzowskiey sam robić iak partacz a ktory by się tego ważył, takowy ma bydź karan Wachlowaniem, A ieżeliby na to karanie niedbał a robotę uporni robił tedy z Urzędem Mieyskim ma bydz od roboty wzięty, a na za dnego inszego Rzemiesła nie ma bydz wypuszczony, oprocz dwoi Mistrzow tegoż Rzemiosła = a potym ma bydz karan podług uznania Mistrzowskiego, —

Partacka Robota

Jeżeliby ktory Partacz smiał sobie Mistrzować bez dowodow Mistrzow i dozwolenia, a potym by chciał Mistrzem zostać, ten ma nayprzod dać Dwadzieścia złotych Bractwu do Skrzyn ki Winy, a po tym ma żądać Łaski Mistrzowskiey, ktora zatym ma bydz uczyniona, —

Towarzysz Swawolny

Jeżeliby ktory kolwiek z Towarzyszow z Bractwa się wyłamał, a wszytkych Schedni niedawał takiemu każdemu ma Mistrz wytrącić z niego Myto i do Skrzynki Brackiey dać

Wieleby ktory z Bractwa w Cięszką niemoć albo Ubostwo wpadł, taki słusznym wspomo żeniem Jałmużny z Skrzynki Brackiey ma bydz opatrzonym, Wszakże tym sposobem aby dwoch Mężow wiary godnych postanowili ktorzyby rzeczyli zanim Jżeliaby ry chło ozdrowiał a pieniędzy niebył, tedy zas to co na iego wspomożenie z Brackiey Skrzynki wydano :/: do Skrzynki wrocił, A ieżeliby czego Boże uchoway ktory w tey niemocy albo w Chorobie umarł, tedy to wszystko co było nań wydzrono, ma bydz odpuszczono, tak iżby Rzeczy ciele ktorzy Bratu za iego żywota rzeczyli maią bydz wolni —. A nadtt Pogrzeb i inne Obcho dy przy ctey według Brackiego, Zwyczaiu, maią bydz z Brackiey Skrzynki sprawione, —

Ktorybykolwiek Mistrz albo Towarzysz chował nierządną Niewiastę, albo przez Słuszne go Małżeństwa przebywał, taki każdy ma bydz Urzędowi Mieyskiemu doniesiony, aby podiął karanie według Uznania Urzędowego, —

Uczniow Szescię

Każdy Mistrz nie ma więcey iak szescię Uczniow mieć a każdy Uczen u swego Mistrza musi trwać Cztery lata zupełnie, A gdy będzie ~~powinien Uczniowi swema wiernie~~ przychodził Czas odprawienia Ucznia tam Mistrz będzie powinien Uczniowi swema wier nie ukazać Obyczay i Sposob zupełny Rzemiosła —

Ktorybykolwiek z Mistrzow iuż kupiony kamień ważył się iakimkolwiek sposobem pod podwyższać i podkupić ktorym groszem, taki ma bydź karany Dwoch kamieni Wosku

Robot Dwie

Zaden z Mistrzow nie może przyimować Roboty iak tylko dwie, Agdyby ich iuz skoń,, czył, tedy ma przyiąć trzecią Robotę albo iey szukać, Agdyby ktory się tego ważył, iż ma,, więcey iak dwie roboty, Adrugiemu Mistrzowi nie maiącemu żadney niespuścił, takimu być karany Dwa kamienie Wosku bez wszelkiego odpuszczenia,, —

Jezeliby ktory Mistrz miał Dwie Roboty takowy na każdy dzień przy iedney Ro,, bocie ma trwać, pułdnia aby pilniey Robota szła,, —

Ten List ma bydz z Artykułu wypisany i czytany na każdy kwartał, ku ktoremu słuchaniu powinnością będzie schodzić się wszystkim Mistrzom, aby to wszystko w lep,, szey pamięci mieć mogli co w tym iest wyrazono

Nos Supplicationi prefatorum Muratorum pro parte illorum ad nos fa,, ctum annuentes Superius scriptos Articulos in omnibus punctis Clausulis et Con,, ditionibus approbari et Confirmari duximus, Approbamusq; et Confirmamus pre,, sentibus literis decernentes eum uni et robur debitum ad arbitrium nostrum obtinere,, debere Harum Testimonio Literarum quibus Sigillum nostrum est appensum Da,, tum Petercovie in Conventione Generali Feria Sexta ante Dominicam Letare Anno,, Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Secundo Regni Vero Nostri Anno Vige,, simo Tertio,, —

Joannes, Przerębski, Vice Cancellarius, Regni Poloniae,	L: S:	Venerabili Joannis Przerębski Preposito Cracoviensi et Regni Poloniae Vice Cancellarius. —

(1618) 1649 1752

Augusta III. Approbacya Artykułow Starszych Cechu Murarskiego i Stameckiego Krakowskiego

Articuli ad bonum ordinem in contubernio artis muratorum (Cracov. servandum) per Consules Cracov. in praetorio sabbato in Octava festi Epiphaniarum Domini 1618 approbati:

Elekcya

Nayprzod Starsi Mistrzowie ktorzy kolwiek na ten Czas będą gdy im Panowie Radcy inszych Starszych obierać rozkażą tym porządkiem wybierać maią; to,, iest Panowie Starsi maią dwoch młodszych wybrać, a Panowie Młodsi, tak,, ze dwoch Starszych, zostawuiąc na Mieyscu tychże ato dla tego azby się Młodsi

przy

przy Starszych w prawiali do Spraw odprawienia, Ażeżeli będzie wszystkich zezwoleniem; mogą na swym Mieysçu zostać, Starsi po obieraniu maią iść na Ratusz i tam ich opowiedzieć do przysięgi przed Panow Radnych,

Juramend

Maięć Rachunek przesli Starsi Uczynić przed Juramentem Panom Młodszym, zaczym się będą gotować do wybierania, maią neyprzod wszyscy iść do Kaplicy i wysłuchać Mszy o Stym Duchu, z tamtąd maią iść do Gospody i maią upatrywać w Wybieraniu ludzi rozsądnych Swiadomych i uczonych w Rzemieśle dobrze, iako i na Mierze w granicach między Budynkami ludzkiemi nie za żadnym faworem, ani powinnością a maią się tam zachować uczciwie, nie wyrywaiąc się zmową nad insze, Aby naszego Votum przyszło, a gdyby się Ktory klekolwiek w tym tak niezachował i wyrwał się zmową niewzięwszy od Panow Starszych ~~albo~~ Mistrzow odpuszczenia taki będzie powinien pułtorzyć Groszy dziesięć bez żadney folgi i lekko by to uczynił Agdyby się Brat na Brata porwał słowy nieuczciwemi, tedy każdy taki ma połtorzyć pięć Grzywien Urzędowi Radzieckiemu a nie ma odchodzić z Ratusza aż zadosyć temu uczyni. Agdzieby była niezgoda Około obierania Starszych tedy maią się udać do Panow Radnych, Aby z Rzamienia swego posłali dwoch Deputatow ktoryby przytey Elekcyi byli, Agdyby który takowey Elekcyi sprzeciwił się tedy za namową z Pany Deputaty ktorych Jch Mość naznaczą Strona powinna położyć złp: 10. Radzie Krakowskiey, A Starsi maią bydz obrani z Krakowa Kamieniarza i z Klepara, gdyż to ieden Cech iest,

II Ktory by ieszcze nieuczynił zadosyć Misteryi albo Porządkom Cechowym w tym crego się podiął, tedy niema bydz przy Rachunku i przy obieraniu Panow Starszych

III Towarzysz Rzemiosła Murarskiego Ktoryby mistrzem chciał zostać, powinien się przed Dwunastą Niedzielami opowiedzieć Starszym Mistrzom a wtym Czasie Miejskie Prawo przyiąć, przytym iść do Gospody Towarzyskiey, a przeprosić wszystkich dawszy im Cło do Skrzynki Groszy trzydzieści, i podziękować im za Towarzystwo,

Ktory w Cechu zadosyć Uczynił

Potym ma sobie Robotę znaleść na Ktorey Sztuki okazać powinien, Ktorą Robotę gdy znaydzie powinien będzie przy tym iść do ~~Rzadu~~ Mistrzow Starszych Aby mu pozwolili robić Przytym ma prosić Aby mu Sztuki opowiedzieli i pokazali, Ktore Sztuki powinni

mu pokazać

Sztuka Murarska

mu pokazać i robić w ten sposob, (pozwolić ich mu) Nayprzod ma przy Mistrzach Starszych Rysować Sklep
Krzyżowy, także i wschod dwoisty rysować, i Sklep z Papieru mięższo Klonem udziałać podług
Rysunku, wedle tego wizerunku. Sklep zasklepić iako mu ukażą z Przyięci Panowie Mi-
strzowie Starsi. Item trzy Buxtelle ma robić na tryangudy pod kopułę iako potrzeba albo
iako komu danowi Starsi Maystrowie miarę pokażą wszakoż tym Obyczaiem, iż naypierw
wey będzie powinien sam swemi Rękami Buxtelę uczynić według onego mieysca gdzie
Sklep ma sklepić, i będzie winien dać znać Panom Mistrzom Starszym kiedy ie będzie robił
żeby tego dopilnowali ieżeli według miary i proporcyi są robione te Buxtelle.

Także kiedy Stolce będzie pod nie robił, tedy też tam powinni bydź Mistrzowie, aby doyrzeli
ieżeli w miarę zrobił i w własności miary tego Stolca; a kiedy iuż one Buxtelle
na stolcu postawi, tam powinni będą Mistrzowie sprobować ieżeli one Buxtelle w własney
mierze i pod Sznur stoią, jak to iest rzecz zwykła i powinna. A on Sklep powinien bę-
dzie sklepić swemi Rękami i selowanie sam przysprawić ma, A Mistrzowie maią mu po-
zwolić według uznania swego, i potrzebaby do onego sklepienia Towarzyszow a nie do naspra-
wy wszakże nie pierwszych między Towarzyszami, ale takich żeby się nie puszczał na nie;
Lecz sam pilnuiąc każdego doyrzał, aby był Głową wszystkich. A kiedy iuż zasklepi i spu-
ści Buxtelle pod tym sklepem, tedy Starsi Mistrzowie powinni będą oglądać ieżeli on Sklep
w miarę zasklepiony jest i ieżeli iest własności Cyrkla, izby żadnego nagięcia albo strabów w tym
Sklepie niebyło. Iednak Panowie Starsi powinni będą tego tak pilno doglądać, Azeby ten
co budnie przez tego nowego Mistrza robotę szkody żadney nie odniosł.

Item za trzecią Część Sztuki powinien będzie za-
sklepić Framugę na pięć łokci nie wyższą nie żadney Części, a bigi, co na nich ma Sklepić
ma mieć Cyrkla na ćwierć nie więcey ani mniey. Item za Czwartą Część sztuki powinien będzie
kominy ćwilichowy w ktęcie na bidze zasklepić kędy mu Starsi Mistrzowie naznaczą, albo
też sobie mieysce znaleść może. A ieżeliby temu wszystkiemu podług porządku dosyć nieuczy-
nił albo żeby ich nie umiał robić, ponieważ to nietrudne Sztuki, tedy nie ma bydź za Mistrza
przyięty, Azeby się znowu jeden Rok uczył i ma za Towarzysza robić u Mistrza a nie Mistrować
gdyż siła na tym zależy, a to dla odprawowania dobre Roboty bez przyganny albo szkody
Budownikow, albowiem sięladakto podeymuię robot i dosyć im nieczynią ladaiako
odprawiaie, ktorych to Sztuk odrobienia nie ma się żaden odkupować. A gdy iuż dosyć
uczyni tym Sztukom ktore powinien tak w rysowaniu, iako i w robieniu, tedy ma dać
za Kolacyą Złotych trzydzieści a to dla potrzeb Cechowych, także kościelnych i na porządek

Strzelby do Wież

Strzelby do Wieze także na rozkładanie ubogich Mistrzow i Towarzyszow Cechu tego gdyż przed tym kolacye czyniono, na ktore koszt nie mały wychodziło, a z tąd pożytku żadnego Cech niemiał

Sztuka Kamienika

Towarzysz ktory się uczył Kamienia ciosać, a chciałby Mistrzem zostać, tymże Obyczaiem postępować ma w Cechu, iako i Murarz tak z początku iako i na dokonczeniu, Wszakże Sztukę tym kształtem robić ma, to iest naprzod ma Fortę ~~...~~ wyrysować według miary Doryki ktorą mu Starsi Mistrzowie okażą. Potym będzie powinien ony Fortę z swego kamienia u Mistrza Starszego robić, wedle ~~...~~ rysowania swego ktore pokaże Starszym Mistrzom

Za drugą Część Sztuki powinien będzie komin cyrklowy ze smigami ~~...~~ do ktorego tak ze rysować i robić z taką pilnością żeby kazdea sztuka z Osobna była, bez flankotek, dołow i poortowania czego Mistrzowie powinni będą ~~...~~ przestrzegać aby kazdą Sztukę iako ią z Warsztatu zdeyma była, żeby stawiaiącę nie było żadney przekazy ~~...~~ do stawiania, to jest tak Forta iako i Komin; do tego aby urobił Kapitel Corynthic według miary Kamienickiey z bazą, do tego Kapitele Anadto aby tak Murarz iako i Kamienic umiał szacować robotę ktorą Mistrzowie dadzą do Szacunku; a gdzieby temu nieuczynił zadosyć tedy nie ma bydz na Mistrzostwo przyięty, ale tak ma iako i Murarz postępowac, iak iest wyzey napisano z strony Murarza; gdzieby temu dosyć uczynił, tedy też ma postąpić iako Murarz bo ma wszystkie odprawić, albo wszystko odprawić powinni we Cztery Cwierci Roku bez żadnych Kłopotow pod Winą uznania wszystkiego Cechu.

Na nieposłusznego na Magisterya

A gdzieby się spierał i nie odprawował tego, tedy go mają iako nieposłusznego Urzędowi Radzieckiemu opowiedzieć. —

Za Dwie Magisteryę ma zadosyć uczynić w Cechu

Item. Gdzieby się trafił Towarzysz co by się uczył u Mistrza takiego ktory Kamienicze i Murarskie Rzemiosło robi, i chciałby także Obie Rzemiosła robić to iest wymurować i kamien ciosać, albo na oboie mistrzem zostać, tedy ma tak postępować, Dwie Sztuki Murarskie zupełnie robić także też i Kamienickie zupełne, i na oboie Misteria pieniądze powinien położyć, iako iest wyzey opisano gdyż ktory dwie Misteria żąda utrzymywać, ~~...~~ dwa razy ~~...~~ pieniądze po łożyć w Cechu po trydziestu złotych powinien.

IV Jezeliby się trafił, albo przywędrował iaki Cudzoziemiec do Krakowa bądz Murarz bądz Kamiedz takze Sculptor albo Sztukator umieiętny, a chciałby tu w Krakowie Mistrzem zostać, takiemu wszelkiemu nie ma bydz zabroniono, iednak tym sposobem,,

Jz ma List Obiarcze od wyuczenia takze i dobrego Urodzenia i ma postępować podług Przywileiow tego Cechu Murarskiego i Kamiedzkiego, A jezeliby się taki trafił izby umię„ tnością swoią co pokazał nad te sztuki w porządku Cechu Murarskiego wyrazone,, ~~[illegible]~~ a byłyby od wszystkiego Cechu uznane takze i od tych Osob ktorzyby się na niech dobrze znali, Jzby,, była pochwały a nie nagany godna ~~[illegible]~~ iego robota, takiemu ma bydz folga w kolacyi„ nych Pieniądzach według uznania Jch Mościow Panow Radziec albo wszystkiego Cechu, ale swoią Ręką powinien robić. ani przez kogo inszego powinien odprawować Czego Panowie Starsi ~~pilno maią doglądać~~ dojrzeć powinni, Azeby się temu wszystkiemu zadosyć działo.

V Aby Towarzysze tak Murarskiego iako i Kamiedzkiego rzemiosła robili do Godziny dwu„ dziesty trzeciey A gdyby ktory upornie robić ~~[illegible]~~ niechciał, takiemu kazdemu ma bydz iego Wochlon tygodniowy zatrzymany i powinien go Mistrz ten u ktorego robił do Cechu odnieść, A gdyby zie ten Mistrz takiego Wochlonu nie odniosł albo nie przestrzegał tego, Jzby„ Towarzysze robili do dwudziesty trzeciey godziny, taki kazdy ma połozyć kamien Wo„ sku do Cechu bez odwłoki, gdyz się przez to Budownikom wielka szkoda dzieie po„ niewaz Sami Mistrzowie Robotę z ~~bu~~ dotownikiem zmawiaią,,

VI. Mistrzowski Syn powinien wszystkie Sztuki robić i postępować według porzą„ dku we wszystkich Sztukach, a zawsze moze się u swego Oyca uczyć, i ma po„ stępować iako inni Mistrzowie ale Kolacyinych pieniędzy nie ma dać na Mistrzowską Kolacyą

Mistrzowski Syn

VII Ktoryby Towarzysz Corkę Mistrzowską albo wdowę pozostałą poiął, a chciałby Mistrzem zostać, taki ma wszystkie Sztuki odprawować i insze postępki ale Kolacyalnych pieniędzy nie ma dać i owszem od nich wolny będzie,,

Corka Mistrzowska albo wdowa

VIII Ktoryby u Murarza a nie u Kamienca uczył się a chciał by Kamiecką Robotę robić to iest Kamien ciosać, takiemu kazdemu ma bydz zabroniono, azeby się Cztery lata u Kamieca uczył, i według porządku ma odprawować iako inni Uczniowie postępu ią etc.

Towarzysz iezeli Murarz u Murarza iezeli Kamiedz u Kamienca robić

ię, tak[i] na Mi[ś]terya nie ma bydz przyięty, iedno czego się kto uczył, to niech robi: Bo nie dosyć na tym Czeladz Kamedzką chować, a samemu nic nie umieć. Także też i tym sposobem gdyby się u Kamca a nie u Murarza uczył, [a] Chciałby Murarskie roboty odprawiać, takiemu ma bydz zabroniono, do tego ażby się u Murarza Cztery Lata uczył, i tak ma postępować, iak inni Uczniowie, także i do Skrzynki co należy oddać: bo to niepodobna by ten [to] umiał robić czego się nieuczył. [krom] tego iezeli się iuż uczył u Mistrza [tego] który [je] Murarskie i Kameckie roboty odprawował, taki wolny od [tych] postępków uczenia iak wyżey opisano iest, ale aby postępował, iak insi odprawuią, gdy wstępuią na Mi[ś]terya

IX. Aby żaden z Młodszych Mistrzow nie śmiał uczyć Uczniow ażby dosyć uczynił za Mi[ś]terya według [tego teraźnieyszego] punktu od Jeh Mości Panow Rad [ziec nadania], także i powinności tego Cechu Murarskiego i Kamedzkiego pod Winą Kamienia Wosku [a gdzie]by to uporczywie uczynił a na upominanie niedbał, także i na karanie, takowemu ma się robotę zapowiedzieć, i Ucznie który by na ten czas miał, maią [mu po]brać, i do inszych Mistrzow dać, żeby [im] lata nie zginęły, a dotąd maią bydz u Mistrzow, aż by ten Mistrz [dosyć] we wszystkim uczynił porządkowi tego Cechu

X. Gdy kto ma wstępować na Mi[ś]terya tak tak z Cudzoziemcow iako i z Rodakow, tedy ma położyć [do Cechu] Złotych dziesięć, a co się tycze postępowania Panow Mistrzow to ma bydz na dobrey woli iego,, —

XI. Każdy Uczeń tak Murarskiego iako i Kamedzkiego Rzemiosła gdy mu wyidą Cztery Lata albo gdy się wyuczy, tedy ieszcze ma bydz u Mistrza swego niedziel dwanaście a to dla tego żeby się lepiey przypatrzył Robotom, gdyż kiedy się uczy nie może tak, Rzemiosła poiąć, a Mistrz iego ma mu płacić Myto Towarzyskie od ręki ani mniey ani więcey. — A gdyby iego Mistrz roboty nie miał tedy mu wolno będzie do inszego Mistrza iść, iednak się ma pierwey opowiedzieć Panom [Mi]strzom Starszym

XII. Towarzysze Rzemiosła Murarskiego [jako] i Kamedzkiego aby [nie śmieli wędrować] z Krakowa [...] aż [by się pierwey] opowiedzieli Panom Starszym Mistrzom,, A Mistrzowie maią się do wiedzieć [iuż] [kiedy] który Mistrz potrzebuie Towarzyszow, [gdyż] [a z tym iżeli] [...], Iż gdy potrzeba bywa do Zamku na potrzebę Krola Jmci, i Na Mieyską [iż] aby była czeladz na ten czas, gdyż [i] tu niedawno robią i dobrze [im] płacą a mianowicie,

Młodzi Maystrowie gdy nie uczynią w Cechu zadosyć nie wolno takiemu uczyć Uczniow

Wstęp do Cechu

~~Omylono Towarzysza bez Opowiedzenia Starszych Mistrzow nie powinni wędrować~~

Uczeń po wyuczeniu ma bydz u Mistrza Nie dziel dwanaście

Towarzysza bez Opowiedzenia Starszych Mistrzow nie powinni wędrować

nowie ci ktorzy tu w Miescie i na Przedmiesciu mieszkaią, Miasta uzywaią i Żony tu maią a, zadnego pozytku nieczynią, A gdyby ktory upornie powędrował a nie opowiedział się Star, szym Mistrzom, takowy kazdy ma położyć Złotych pięć Urzędowi Radzieckiemu Krakow, skiemu, a do Cechu dwa Wochelony tygodniowe, to iest ieden Wochelon do Mistrzow, a drugi do Towarzyszow bez zadnego odpuszczenia, wyiąwszy tych Młodzienców coby się chcieli cze, go nauczyć, albo do Cudzych kraiow iść, ktory się tu wyuczyli to tym będzie wolno ale się opowiedzieć maią Starszym Mistrzom, ale nie trzy mile ani dziesięć mil od, Krakowa robić sobie albo Mistrzować,

XIIII Myto Towarzyskie ma bydz do Ręki i według czasu dawane

Ubodzy

XIV Gdy by ubogi Mistrz także i Towarzysz pod ubostwo albo też w Chorobę w, padł, tedy go powinni Panowie Mistrzowie Starsi założyć według zwyczaiu dawne, go i Starszych Mistrzow uznania

Strona Ce, chowa po winna się rozsądzić w Cechu

XV. Tak Mistrzowie iako i Towarzysze nie maią się uciekać w Sprawach Ce, chowych do swych Urzędow pod ktoremi mieszkaią, ale się maią wprzod w Cechu sprawić a gdyby się ktory miał ważyć tego tedy podpada karze złotych, 3. Urzędowi Radzieckie, mu Krakowskiemu, a do Cechu Wochlon tygodniowy, A gdyby wyszła appellacya do JMcì Panow Radzieckich a uznaliby że strona Stronie winni, tedy in Duplo maią w Cechu Winę położyć, a to dla tego zeby pewdotki po Ratuszu niebywały,

Wstęp do Cechu iaki Przywiley wyraża

XVI. Także z Cudziemcow iako i z Polakow ktoryby chciał na Maystersz. tedy będzie wolno kazdemu, odprawiwszy porządki iako iest w Przywileiu, kto, re to Porządki maią Panowie opowiedzieć

XVII. Gdy Towarzysz bądz Polak bądz Cudzoziemiec do Krakowa przywędruie, ma iść do Gospody Towarzyskiey i ma z Gospody posłać po Star, sze Towarzysze przyść aby się z niemi i prosić ich, aby mu robotę znaleźli, ktore, mu Starsi Towarzysze powinni zaraz Roboty szukać zeby przerobił Niedziel,, dwie, A gdy przeydą dwie Niedziele, maią kazać obesłać Gospodę dla onego To, warzysza, aby dał o sobie sprawę gdzie się uczył i ortowe położył wedle zwyczaiu A gdyby nie umiał dać sprawy o sobie gdzie się uczył i kędy robił, tedy Temu Towarzyszowi nie maią dać Mistrzowie roboty, ani Towarzysze nie maią przynim robić pod wielkim karaniem, azby się zarzeczył iako o sobie da sprawę gdzie robił i gdzie się uczył

XVIII. Ktory by Mistrz albo Towarzysz przyiął Wendrownego Towarzysza bądź, Polaka, bądź Cudzoziemca, pierwey niżeliby do Gospody szedł opowiedzieć się, taki każdy podpada Winy dwa kamienie Wosku, a Towarzysz ieden kamień Wosku

XIX. Partacze ktory nieucza się Rzemiosła u Mistrzow, się za Mistrzow śmieią tako i za Towarzysza tedy takowi pewnym dowodem przeswiadczony będą, tracić będą Rzemiosło i odpadać od niego, — A ktoryby Mistrz dał takowemu Robotę podpadać będzie za Winę Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu złotych dwanaście, a do Cechu kamień Wosku, —

XX. Towarzysz ktory się postanowi z Mistrzem robić u niego a Mistrz się nań spuści a nie będzie inszego Towarzysza, gdyby mu ten Towarzysz przez Roboty na inszą Robotę taki każdy ma dać pięć Grzywien do Szpitala S.go Ducha czego Mistrzowie Starsi pilnie doglądać będą, —

XXI. Towarzysz ktory pocznie w porze Robić u Mistrza taki ma robić do Swiętego Bartłomieia, pod Winą dwoch Wachelonow tygodniowych, A ieżeliby ktory Mistrz dał Robotę takiemu Towarzyszowi, tedy przepadać złotych Cztery Winy, to iest dwa kamienie Wosku do Cechu, gdyż często swą niestatecznością omylaią Mistrza —

XXII. Ktoryby uczeń przed czasem wyuczenia uciekł, od Mistrza swego taki od lat ktore na uczeniu strawił odpadać ma, A ieżeli iaką okazią uczynił, tedy rękojmia za to odpowiadać będzie, —

XXIII. Ktoryby Mistrz drugiego Mistrza niesłusznie szkalował w Rzemiośle, Aby przez pewne swiadectwo przekonany, taki każdy powinien oddać do Cechu Winę dwa kamienie Wosku bez żadney Folgi, —

XXIV. Towarzysz ktoryby się na Warsztacie nie uczciwie zachował, i słowa nieprzystoyne mowił, taki każdy ma dać groszy Siedm, tym Towarzyszom ktory przy nim robią, tyle kroć ile kroć by to uczynił. Ale żeliby się upił tedy takiemu Myto tygodniowe ma Mistrz wziąść, iedną Część do Mistrzow, A drugą do Towarzyszow oddać, —

XXV. Ktoryby z tych Młodszych co na Maÿsterya wstępowac chcą i dobrowolnie wszystkiemu Cechowi, to iest Panom Mistrzom Starszym takze i Młodszym ir ma postępowac podług przywileiow, i porządkow tego Rzemiosła Murarskiego i Stamedzkiego w naymnieyszym Artykule nie bydz przeciwnym, to iest tak w Sztukach od prawowaniu iako i w inszych postępkach Cechu tego, A gdyby się taki trafił ktoryby zwłaczał i wynaydował iakie alterkacye albo tez uporem swym niechciał, na co się submitował i obiecał odprawowac te porządki wyzey opisane, a do Kłopotu i do Prawa niesłusznie Cech przywodził, takiemu kazdemu wolno będzie Panom Starszym Mistery a zatrzymac, opowiedziawszy się wprzod Urzędowi Radzieckiemu, i za Towarzysz ma robic u Mistrzow do upodobania wszystkiego Cechu, nie ma iednak bydz Appellacya zabroniona do Panow Radziec Krakowskich, —

XXVI. Godzinę od Roboty, takowe maią miec tak Murarze iako i Stameczy to iest na Sniadanie Godzina, na Obiad godzina a od roboty nie maią odchodzic, az po godzinie dwudziestey trzeciey, A co się zapłaty tak Murarzom iako Stamcom i Czeladzi ich nalezącey tyczy, tedy Panowie Starsi na kazdey Elekcyi Starszych Cechu swego, namowiwszy się zobopolnie z sobą w Cechu i Konkludowawszy powinni bydz na pismie podac Radzie Krakowskiey przy prezentowaniu Starszych wybranych, pocemu się Towarzyszowi i wszey Czeladzi Murarskiey i Stamedzkiey takze pomocnikom na dzien płacic Myta nalezy, z opisaniem czasu przychodzenia na robotę i schodzenia, Czego gdyby Panowie Starsi zaniedbali przy Elekcyi, Albo przy Oddaniu Juramentu na Starszenstwo podac na pismie, tedy maią karani bydz Winą podług wymiaru Urzędu Radzieckiego Krakowskiego.

XXVII. Za to cłkze i insze posługi Kościelne powinni bydz zachowac według Starodawnego w tym ~~Zgromadzeniu~~ Bractwie zwyczaiu, —

XXVIII. Nie ma tez jeden Mistrz przed drugim podkupowac materyi do tego Rzemiosła nalezącey pod Winą pięciu Grzywien Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu przychodzącą, —

XXIX. Mistrzowie i Towarzysze azeby nigdzie indziey schadzek nie mieli oprocz Gospody zwykłey pod Winą kamienia Wosku do Cechu, —

XXX. W Kaplicy gdzieby się kolwiek tak Mistrzowie iako i Towarzysze mieli, ma bydz na każde Suchedni za to Msza odprawowana, według Starego zwyczaiu, na którey to Mszy powinni wszyscy bywać, tak Mistrzowie iako i Towarzysze i na Ofiarę porządkiem ieden za drugim iść. A gdyby który z Mistrzow nie był na ten czas ma położyć Groszy sześć do Skrzynki, Towarzysz także ieżeliby nie był na Ofiarę, ma położyć Groszy trzy bez żadney folgi. – Także w tey Kaplicy maią bydz Swiece zapalone, w każdą Niedziele iako i na uroczyste Swięta, czego pilnować ten powinien komu to w moc odkładze, Panowie Starsi pod Winą Cechową, także i Towarzysze powinni swoie Swiece zapalić, Do czego także Panowie Starsi Towarzyszowie maią naznaczyć iednego z Młodszych, któryby tego pilnował pod Winą tygodniowego Wachlowania. – A Panowie też Mistrzowie Starsi powinni tego doglądać żeby to porządnie odprawowane było, A to pod karaniem Urzędowym gdzieby ich do Urzędu Radzieckiego odniesiono.

XXXI. Schadzka albo Zgromadzenie Mistrzow tak Murarzów iako i Stamecców ma bydz na każde dwie Niedzieli, pod Winą funta Wosku, do tego aby między sobą wybadali iakoby się kto urzędu rządził i sprawował, albo ieżeli który komu szkody nie uczynił, iako się to niekiedy przedtym przydawało, nadto gdy wypadnie iaku rozkazanie o pilną potrzebę J. Krol: Mości Pana naszego Miłościwego, albo Jchmości Panów Radzieckich Krakowskich, abyliby Mistrzowie od Starszych Mistrzow na Schadzkę obesłani, tedy powinni będą wszyscy na naznaczoną Godzinę do Gospody przyiść a ieżeliby uporniе który o to niedbał, i do Starszych Mistrzow do Gospody przyiść niechciał, albo też naznaczoney Godziny omieszkał, taki każdy winien będzie dać do Skrzynki Grosz ieden, i dla tegoż Starsi Maystrowie podług dawnego zwyczaiu maią mieć przed sobą na Stole Zegarek, a któryby zamieszkał wyznaczoney godzinę, nie ma siedzieć między policzone Mistrze aż wprzod Winę naznaczoną położy bez żadnego odpuszczenia

(L. S.)

Dan w Krakowie na koronacyi Dnia 30. Januarij Krolowania naszego Roku M. D. C. X. L. IX.

Joannes Casimirus Rex

Articuli per Joannem III in privilegio confirmationis Cracoviae d. 3 Aprilis 1676 additi

Nad to przydaiemy

Imo/ Poniewaz znaczne praeiudicium dzieie się Maystrowi tak Murarskiemu iako i Stameckiemu w Wydawaniu Podlukhaw publicznych ciesnie muru, iako też przedymowaniu robot

niu potrzeb Cechowych a to dla tego, że iedni wiele robot i Towarzyszow do nich zabieraią a drudzy mało, Przeto zabiegaiąc temu pokrzywdzeniu ponieważ za rowno podatki płacą i potrzeby Cechowe podeymuią, Postanowiamy aby każdy z Magistrow oboyga Rzemiosła wiele robot i Towarzyszow do nich przez Rok miał, i mieć może, wiernie i sprawiedliwie Summieniem dobrym w Cechu naznaczonym, przy Skrzynce z Przywilegiami otwartey opowiedziawszy od każdego po Złotemu iednym Polskim do Skrzynki odelał, ktore pieniądze na poczłatki i inne potrzeby Cechowe powinny się zbierać będą, Czego Panowie Starsi pilnie doglądać maią, A ktoryby z Maystrow w niesprawiedliwym opowiedzeniu robot i Towarzyszow przeświadczony był, takowy każdy Winy Grzywien pięć Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu skarany bydz powinien, A ktoryby uporczywie tych złotych odelać i opowiedzieć Robot i Towarzyszow niechciał, takiemu Roboty zapowiedziane i Czeladz przez Starszych odięta ma bydz, iednak za wiadomością Urzędu Radzieckiego Krak.

2do Chłopcy tak Murarscy iako i Stamedzy, przy zapisaniu się od Magistra listy od Urodzenia powinni zaraz pokazywać, to się ma rozumieć, o Towarzyszach wyzwolonych, Aby mięsi swoich wzgromadzeniu swoim niezasiadali poty, poki Listu Cechowego z pieczęcią Cechową, iako Maystrowi i Całemu Cechowi zadosyć w powinnosciach swoich uczynił, nie uczynił ukarzą, a to pod Winą pięci Grzywien Polskich Urzędowi Radzieckiemu Krak. Czego powinni doglądać Starsi Towarzysze pod takową Winą —,

3tio — Partaczom żadnych ani Towarzysze ani i ktorzy nie są doskonałemi Magistrami oboyga Rzemiosła, aby nigdzie tak w Mieście jako Przedmieściach i na Wsiach i miasteczkach niważyli się podeymować i robić, tylko iako są o tem dawne Artykuły w Prawach i Przywileiach opisane, a to pod utraceniem Rzemiosła, Czego Panowie Starsi pilnie doglądać i przestrzegać powinni, pod Winami Urzędowi Radzieckiemu ustanowionych Krakowskiemu przynależytemi.

Articuli per Augustum III in privilegio Confirmationis Varsaviae d. 22 Septemb. 1752 additi:

4to, Chłopiec po wyzwoleniach aby się dostateczniey ćwiczył w swoim Rzemiośle i Magistrowi swoiemu za Naukę odwdzięczył, przez iedno Lato przy Magistrze od ktorego iest wyzwolony, ma robić, i nie więcey za dzień tylko po Złotemu iednemu, Myta swego ma pobierać, po wyściu zaś Roku według iego Uzdolności Kaeyi Solarium ma mu bydz dawane, —

5to, Czeladz Murarska zrana od Godziny piątey przychodzić ma na Robotę, po południu zas do Godziny Siodmey ma trwać na robocie, —

6to Kamieniarze od Marmuru robiący zysk z robot w Krakowie i po Przedmieściach maiący, że żadnych na Alteracyi tyoż Cechu nie opłacaią podatkow

A do tego Cechu

podatku, a do tego Cechu Murarskiego należą iako wyżey i Kamieniarze; Przeto takowi Kamieniarze Marmurarzi osobliwie z Sielca tu w Krakowie zysk maiący, według zwyczaiu inszych Miastach obserwowanego, po groszy trzy od każdego wielkiey Roboty, wedle miarkuiąc, do Cechu Murarskiego Krakowskiego na Alleviacią jego dawali pod Konfiskacyą robot. a gdyby się protekcyami iakiemi zasłaniali, tedy Osoby ich Sekwestrowanemi bydz maią póty azby należącą prewencyą do Cechu oddały. —

4to. — Posadzki Marmurowe lub insze które nawozić zwykli, Aby nie były przez kogo inszego tylko przez Cechowego Meystra Krakowskiego osadzone, i na rzecz sprzeciwiaiący się ma bydz Sekwestrowany i Robota Konfiskowana. Anno M.D.CLXII. —

Augustus Rex. (L. S.)

Confirmatio Iurium et boni Regiminis pro parte Contubernij Muratorum Antoni S. Zurski Se cba Regi nostri Secretarius

Excerptum ex Decreto Serenissimi Regis Joannis III (dat. Varsaviae d. 10 Maji 1691.)

1682?

Quod ad Primum Propositionis Punctum Eo inconsideratione habito, quando quidem ex Ordinatione Primo in Anno Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Quarto, pro Omnium Immediatorum Regni bono. Publico Ibidem in Praetorio Cracoviensis Originaliter per Olim Magnificum — Cancellarium Regni ex Commissione Regia cum Spectabili Magistratu Consulari facta, Tum ex Privilegiis per Serenissimos olim Sigismundum Augustum Stephanum Sigismundum Tertium, benigniter concessa ac probatis evidenter constabat, Contubernium Muratorum et Lapicidarum Cracoviae primarie fundatum, et Constitutum esse quorum ordinationes et Constitutiones ad finem Publicae utilitatis accomodatae, et Sancitae sunt primo et principaliter constitutum esse, Ut quilibet antequam ad Magisterium admittatur, Jus Civitatis Ibidem Cracoviae suscipere sit adstrictus, Interestq multum ut ab omnibus Magistris ad Contubernium admissis Magistratui Civitatis Cracoviensis, Ubi omnia Privilegia huius Contubernii conservantur, et Contubernia fieri solent ./. obedientia Jurata Exhibeatur, proinde inhaerendo praedictis Privilegiis quemlibet Magistrum Artis Muratoriae et Lapicidariae assectantem, primo cum aliis Magistris Spectabili Magistratui Consulari pro Jure Civitatis Suscipiendo Juramentum praestandum esse et Jus Civitatis Suscipiendo Cracoviensis Suscipere teneri, Post modum vero Artis suae perfectionem coram Senioribus Magistris Cracoviensibus ostendere debere, — decrevit — Quia vero Citati Mastri contra hoc punctum se excessisse non negabant siquidem Kaliskiego et Hudziciowicia

vine

sine præsentatione ad Jus Civitatis et et Speciminibus Artis non peractis ad Contubernium admiserunt
Pecuniamq ab ipso accepisse fatebant atque alios nempe Wawerkowicz, Kopernak, Byczkowicz, Spe-
cimina artis non dum peregisse Agnoscebant, Ideo eosdem Seniores Pena duplici Quatuordecim marcarum
puniendos esse censuit, et quatenus dicto Hudziciowicz pecuniam acceptam redderent et restitu-
erent mandavit — Eisdem vero imperfectis Magistris nempe Wawerkowicz, Kopernak, By-
czkowicz et Hudziciowicz, Alij kuliski juxta Ordinationem Privilegiorum Pecunia artis
sed alias Sztuki /: non solutione Pecuniæ sed manibus proprijs perficere sed radire ad nume-
rum Sociorum iniunxit Tum demum his, eosdem satisfactis, eosdem inter Magistros
reputare debere declaravit, — Quo ad 2dum Punctum eo considerato quod per susceptionem plu-
rium laborum, damna gravia ædyficantes incolæ incurrere solent, Siquidem Magistri divi-
sim labores plures suscipiunt, nullum faciunt circa laborantes Socios suos attendentiam,
et Multum sese absentare solent, Proinde inhærendo Ordinationi Privilegij Serenissimi Sigi-
smundi Augusti Quatenus ab hinc Magistri ultra duos labores /: qui possimum Majores vocantur /:
ad Edificandum suscipere non audeant, circa quos labores juxta Articulum Vigesimum Secundum
et Vigesimum Tertium, ut quilibet Magister Personalem diligentiam suam exhiberet sub pena duo-
rum Lapidum Ceræ, ad Contubernium et repositione Quatuordecim Marcarum ad Officium Con-
sula serio constituit, Minoribus tamen laboribus qui in proximiori loco, per Quindenam vel sen-
sim paucis socijs expediri possunt, ipsismet Magistris attendere permisit,,
Quo ad 3tium et 4tum Punctum Ex Parte Discipulorum Siquidem Decreto Serenissimi
Vladislai Quarti in Anno 1646. prolato tantummodo Tres Discipulos ad Artem edocendam
Inscribere et fovere Magistris facultas est concessa Civitati vero contra prædictum Decretum
plures Discipulos, etiam post Decretum contra Wawerkowicz prolatum fuere ausi sunt
prout ex Visionis relatione per Ministerialem in Circuitu Civitatis /: ubi Laborantes fre-
quenti sunt, /: facto evidenter constabat Id circo quatenus ijdem, Magistri, nempe Gabris
Wojcik, Solary Jerzecki, Kopernak, quilibet per Marcas Quatuordecim Officio suo in
Instanti reponeret decrevit, Et ne in posterium contra abloquentiam prædicti Decreti, Ullus
magister plures Discipulos inscribere ac non infrascriptos ad artificium exercendum admittere
audeant serio sub pena dupli Quatuordecim Marcarum inhibuit ac interdixit, —

(1618?)

Consules Civitatis Cracoviae

Universis et Singulis, quorum interest tenore praesentium Significamus quomodo ad Residentiam Officii Nostri Consularis personaliter venientes Famati Mathias Ledzwinkowicz, Joannes Lugan Rectino, Christophorus Zelaskowicz, Thomas Jaćko, Contubernij Artis Muratorum Seniores Magistri, nec non Augustinus Litwinek, Rochus Dybek, Joannes Zurek, Sebastyanus Srydetkowicz Christophorus Zywecky, Albertus Zielinski et Franciscus Goiski, Artis ejusdem Muratorum Magistri Articulos certos ad bonum Ordinem in Contubernio servandum accendente, mutuo et unanimi consensu totius Contubernij conductos obtulerunt, petentes eosdem autharitate sua approbari et confirmari Nos itaq, praefatis Articulis Diliinter Lectis et probe examinatis ac trutinatis attendeq, eosdem ad bonum Ordinem /: qui est conimarerum /. et regimen spectare supra tactos Articulos praemissia eorum diligenti correctura /: confirmandos et Approbandos esse duximus, prout Confirmamus et approbamus udq, ad beneplacitum Nostrum et Successorum Nostrorum Quorum Articulorum tenor de Verbo ad Verbum fideliter descriptus is Sequitur.

Porządek Wybierania Starszych w Cechu Murarskim j Kamedzkim

Primo Nayprzod Starsi Mistrzowie ktorzykolwiek na ten Czas będą gdy im Panowie Radni insze Starsze, obierać kazą tym porządkiem wybierać maią, to iest Panowie Starsi maią z Młodszych dwoch wybrać, a Panowie Młodsi z Starszych dwoch zostawić na mieyscu, a to dla tego azeby się Młodsi przy Starszych w prewidli do Spraw odprawowania, A jezeli będzie wszystkich zezwoleniem mogą na swym mieyscu zostać, — Starsi po Obieraniu maią iść na Ratusz, i tam doprowadzić do Przysięgi przed Panow Radnych, a Rachunek maią pierwey przeszli Starsi uczynić, przed Juramentem Panom Młodszym niz się będą gotowiu do wybierania, tedy maią wszyscy iść do kaplice wysłuchać Mszy o Duchu Stym, A ztamtąd maią iść do Gospody, i upatrywać w Wybieraniu Ludzi rozsądnych swiadomych uczonych dobrze w Rzemieśle i na mierze w Granicach mięgdzy Budynkami Ludzkiemi nie za zadnym fawworem ani powinnością, A maią się tam zachować Uczciwie nie wyrywaiąc się z mową nad insze, azby na niego Wotum przyszło A gdzieby się ktorykolwiek w tym tak niezachowywał i wyrywał się z mową nie czekaiąc od Panow Starszych odpuszczenia, taki będzie powinien położyć groszy dzie się

siç bez zadnego odpuszczenia i ktoby to uczynił, A to dla wielkiey Uczciwości,
A gdzieby się na ten czas Brat na Brata porwał słowy nieuczciwemi, tedy takż
ma położyć pięć Grzywien Urzędowi Radzieckiemu, i nie schodzić z Ratusza aż
dosyć temu uczyni, A gdzieby była niezgoda około wybierania Starszych, tedy
maią iść do Panow Radzcow prosząc aby z ramienia swego posłali do tego wybie,
rania Deputatow, ktorych naznaczą, Strona powinna położyć złł Dziesięć Pa,
nom Radzcom, A starsi maią bydź obierani tak z krakowa z kazimierza i z
Sklepaza gdyż to iest ieden Cech.—

2do Ktorzyby iescze nie uczynili Mistrzy albo porządkom Cechowym w tym
czego się podięli, tedy nie ma bydź przy Rachunku i przy wybieraniu Panow Starszych.

3tio — Towarzysz Rzemiosła Murarskiego, ktoryby Mistrzem zostać chciał,
powinnością Jego będzie przed Dwunastą Niedzielami opowiedzieć Starszym Mi,
strzom, A w tym Czasie Mieyskie Prawo przyiąć przytym iść do Gospody Towa,
rzyskiey i poprosić wszystkich, A dać im do Skrzynki Groszy trzydzieści i podzię,
kować im za Towarzystwo, Potym ma sobie robotę znaleść na ktorey Sztuki po,
kazać powinien,— Ktorą robotę gdy znaydzie powinien przyiść do Mistrzow Star,
szych z Uczciwemi Ludźmi oznaymuiąc im iż ma Robotę, i prosić Mistrzow aby mu
iey pozwolili robić, Przytym aby mu Sztuki opowiedzieli i pokazali, ktorych Sztuk
powinni mu pokazać iak ma robić, i pozwolić w ten sposob,— Nayprzod ma przy
Mistrzach Starszych rysować Sklep krzyżowy także wchod dwoisty rysować, i Sklep
z Papieru myzro klonem udzielać wedle Rysiku wedle tegoż wizerunku, Sklep zasklę,
pić iako mu ukażą Skrzynki, Panowie Mistrze Starsi,— także trzy Buxtelle ma uro,
bić na Stengaty pod kopułę iak potrzeba, Albo iako mu Panowie Mistrzowie Mierz
pokażą,„ także tym Obyczaiem, Jż nayprzod powinien będzie sam swemi rękami
Buxtelle uczynić według onego mieysca gdzie Sklep ma Sklepić, gdy będzie robił że,
by tego Mistrzowie doyrzeli; Jeżeli według miary i potrzeby są zrobione te Buxtelle, także
kiedy Stołek pod nią będzie robił, tedy też tam powinni bydź Mistrzowie, aby doyrzeli
ieżeli w Miarę robił i w Własności miary tego Stołka,„— A kiedy iuż one Buxtelle na
Stołku postawi, tam powinni Mistrzowie sprobować ieżeli one Buxtelle w Własney
mierze i pod Sznor stoią, iako ta rzecz iest zwykła, A on Sklep powinien sklepić swoiemi
rękami i Sołowanie tam przyprawić ma a Mistrzowie maią mu pozwolić według uczcio,
niacego i potrzeby do onego Sklepienia„ Towarzyszow a nie do naprawy, wszakże nie
pierwszych między Towarzyszow, ale takich żeby się niespuszczał na nich, lecz sam
pilnuiąc kazdego doyrzał iakby głową wszystkich, A kiedy iuż zasklepił i opuści Bux,
telle pod tym Sklepem, tedy Mistrzowie Starsi powinni oglądać ieżeli on Sklep w miarę
zasklepiony iest i własność Cyrkla, izby żadnego zagięcia albo strzebow w tym Sklepie
nie było, Jednak Powinni Panowie Starsi tego pilnie doglądać, żeby ten co będzie ro,
botę

robotę przez tego nowego żadney szkody nie odniosł,, — Za trzecią Część Sztuki powinien
będzie zasklepić Framugę na pięć Łokci, ~~ma mieć Cyrkla na Ćwierć~~ ani przyginaiąc nic
Cegły żadney ani bijąc co na nich ma sklepić, ma mieć Cyrkla na Ćwierć ani więcey ani mniey
Za Czwartą Część Sztuki powinien będzie Komin tk Cwelikowy w kącie na bidze zaskle,,
pić, kędy mu Starsi Mistrzowie naznaczą albo też sobie mieysce znaleść może, A iżeliby
temu Wszystkiemu według porządku nie uczynił, albo żeby ich nie umiał robić, ponieważ to,,
nie trudne Sztuki, tedy nie ma bydź za Mistrza przyięty, ażby się znowu Rok ieden uczył
i ma za Towarzysza robić u Mistrzow, a nie Meystrować, gdyż siła na tym należy a to dla od,,
prawowania dobrze Robot, bez przygany albo szkody Budowników, albowiem tada kto podey,,
muie się robot a dosyć im nie czyniąc, Których to Sztuk robienia nie ma się żaden odkupować
A gdy iuż dosyć uczynił tym Sztukom, które powinien tak w Rysowaniu iako i w robieniu
tedy ma dać za Kolacyą złł Trzydzieści a to dla potrzeb Cechowych, także Kościelnych i
na porządek Strzelby do Wieże, także na zakładanie Ubogich Mistrzow i Towarzyszow Cechu
tego, gdyż przed tym Kolacyą czyniono na które koszt nie mały wychodził, a z tąd pożytku
żadnego Cech nie miał

Towarzysz któryby się kamienia uczył ciosać i chciałby Mistrzem zostać tym,,
że Obyczaiem postępować ma w Cechu iako i Murarz tak w początku iako i na dokończeniu
tak Sztuki tymże samym kształtem robić ma to iest ma Fortę rysować według miary
do Regi którą mu Mistrzowie ukażą, potym powinien ene Fortę z swego Kamienia u Mi,,
strza Starszego robić wedle rysowania swego które pokaże Starszym Mistrzom
Za drugą Część Sztuki powinien będzie Kamień Ćwikilowy ze Smigami do kąta tak
że ze Ar rysować i robić sztukę pilnością żeby każda Sztuka z osobna była, bez łaskotek
dołow i poertowania, czego Mistrzowie mają doglądać. aby każda Sztuka gdy ią z Warszta,,
tu zdeymą, żeby stawiaiąc nie było żadney przekazy do stawiania, to iest tak Forta
iako i komin do tego aby zrobił Capitel Corintho, według miary stameczki z Bazą
do tego Capitele, a nad to aby tak Murarz iako i Stamdzk umiał szacować robotę
którą Mistrzowie dadzą do Szacunku A gdzieby temu nieuczynił dosyć, tedy nie ma bydź
na Misteryą przyięty, ale także ma postępować iak Murarz, iak wyzey napisano z Stro,,
ny Murarza, gdzieby temu nieuczynił dosyć ma tak postąpić iak Murarz i onera wszystkie
odprawić, a to wszystko powinien odprawić w Trzy Ćwierci Roku bez żadnych kłopotow
pod Winą uznania Całego Cechu, A gdyby się zpierał i nie odprawował tego, tedy mają
go iako nieposłusznego Urzędowi Radzieckiemu opowiedzieć, Gdzieby się trafił Towarzysz
żeby się uczył u Mistrza któryby Stamedzkie i Murarskie Rzemiosło robił, A umiałby obie
Rzemiosła robić to iest Murować i Kamień Ciosać, A na obie Mistrzem zostać pieniądze
powinien położyć iako iest wyzey opisono, Gdyż za dwie Misterye dwa razy pieniądze
ma położyć, po Trzydzieści Złotych do Skrzynki Cechowey,, —

4to Jeżeliby się trafił albo przywędrował Cudzoziemiec do Krakowa bądź Murarz bądź
Stamedzk, także Sculpter, albo Sztukator Umieiętny, a chciałby tu w Krakowie Mistrzem
zostać, takiemu nie ma bydź zapromiono, Jednak tym Sposobem Iż ma List pokazać od

wyuczenia

od wyuczenia się i dobrego Urodzenia i ma postępować według Przywileiu Cechowego, to,, iest Murarskiego i Kamieniarskiego. A gdzieby się trafił izby umieiętnością swoią co pokazał nad te Sztuki w porządku Cechu Murarskiego wyrażone, a byłby od wszystkiego Cechu uznane, także i od tych Osob, coby się na tym znali, izby była pochwały nie naganny godna iego robota, takiemu ma bydz folga w kolacyinych pieniędzach według u,, znania PP. Radzców albo Cechu swego, ale swoią ręką powinien robić, nie przez kogo inszego, A powinien tego doyrzeć żeby się temu wszystkiemu dobrze działo, a Starsi Mistrzowie maią dopilnować,,—

5. Aby Towarzysze tak Murarskiego iak i Kamieniarskiego Rzemiosła do Godzi,, ney Dwudziestey trzecy aby robili, A gdyby ktory upornie robić niechciał, takiemu ma bydz iego Wachlon tygodniowy zatrzymany, i powinien go Mistrz ten u ktorego,, robił do Cechu odnieść, A gdyby ten Murarz Wachlonu takiego nie odniosł, albo nie,, przestrzegał tego izby Towarzysze robili do Dwudziestey trzeciey godziny taki ma po,, dożyć kamień Wosku do Cechu bez odwłoki, gdyż się przez to Szkoda Budowikom dzie,, ie przez niedozor Mistrzow.—

6. Mistrzowski Syn powinien wszystkie Sztuki robić i postępować według porządku wszystkich Sztuk, Wolno mu się u swego Oyca uczyć, a ma postępować, iako, insi Uczniowie, ale kolacyinych pieniędzy nie ma dać na Mistrzowską kolacyą,,—

7. Ktoryby Towarzysz Corkę Mistrzowską, albo wdowę pozostałą poiął a chciałby Mistrzem zostać, taki ma wszystkie Sztuki odprawować iako i insze postępki, ale kolacyinych pieniędzy nie ma dać, i wolny od tego będzie,,—

8. Ktoryby się u Murarza nie u Kamieńca uczył, a chciałby Kamieniarską Robotę robić to,, iest kamień ciosać, takiemu każdemu ma bydz zabroniono, Azby się Cztery lata u Kamieńca uczył i według porządku odprawiać iako insi Uczniowie postępuią, bo na Mistrzyą nie może bydz przyięty, tylko czego się uczył, to niech robi, bo nie dosyć na tym, że Czeladz Kamieniarską chować, A samemu nic nie umieć, Także też tym Sposo,, bem gdyby się u Kamieńca a nie u Murarza uczył, A chciałby Murarską Robotę odpra,, wować, takiemu ma bydz zabroniono do tąd, Azby się u Murarza Cztery lata uczył i tak ma postępować iako insi Uczniowie, także i do Skrzynki Co należy oddać, bo to nie podo,, bna by ten umiał to robić czego się nie uczył, Oprocz tego ieżeli się uczył u Mistrza tego ktoryby Murarskie i Kamieniarskiego roboty odprawował, takowy wolny od postępkow uczenia iak wyżey opisano, Aby postępował tak iak insi i odprawią gdy wstępuią na Mistrzyą,,

9. Aby żaden z Młodszych Mistrzow nie ważył się uczyć Uczniow, aż zadosyć uczy,, ni za Magisterią, podług teraznieyszego rozporządzenia i nadaniach przez Jchmości Panow Radzców uczyni, także i powinności tegoż Cechu Murarskiego i Kamieniarskiego pod Winą kamienia Wosku,,—

A gdyby to upornie uczynił, i na upominanie niedbał ani nakaranie, takiewemu maią
robotę zapowiedzieć, i Uczenie którzeby na ten czas miał maią moc zabrać, a do inszych Mistrzow
oddać, żeby im lata nieginęły i dotąd maią bydz u Mistrzow, do póki ten mistrz zadosyć
nie uczyni porządkowi tego Cechu„—
10. Gdy kto ma wstępować na misteryą tak z Cudoziemcow iako i z Polakow, tedy ma
do Cechu złożyć Złł: Dziesięć. A co się tyczy poczęstowania Panow Mistrzow, ma bydz
do Jego Woli
11. Każdy Uczeń tak Murarskiego iako i Kamieniarskiego Rzemiosła, gdy mu wyidą Czte-
ry lata, albo gdy się wyuczy ma bydz ieszcze u Mistrza Niedziel dwanaście, dla tego aby się lepiey
przypatrzył robotom, ponieważ gdy się uczy, nie może tak Rzemiosła poiąć, A Mistrz ma mu
płacić Towarzyskie myto, A gdyby Mistrz Jego roboty nieumiał tedy temu wolno będzie do in-
szego Mistrza iść Jednak ma się opowiedzieć Panom Mistrzom Starszym„—
12. Towarzysze Rzemiosła Murarskiego i Kamieniarskiego aby nieważyli się Wędrować z Krakowa
ażby się opowiedzieli Starszym Mistrzom, a Mistrzowie maią się dowiedzieć ieżeli który mistrz potrze-
buie Towarzysza, Gdyż oto idzie, iż wypadnie do Zamku Krola Jmci i na potrzebę Mieyską żeby
była Czeladz na ten czas, Wszakże i tu nie darmo robią i dobrze im płacą, A mianowicie ci którzy
tak w Mieście iako i nad Przedmieściu mieszkaią Miasta używaią i Żony tu maią a żadnego
pożytku nie czynią, Któryby upornie powędrował, a nie opowiedział się Starszym Mistrzom
taki każdy ma położyć Złł: pięć Urzędowi Radzieckiemu, a do Cechu dwa Wachlony tygodnio-
we, to iest, ieden Wachlon do Mistrzow a drugi do Towarzyszow bez żadnego odpuszczenia
wyiąwszy tych młodzieńcow coby się chcieli co nauczyć albo do cudzych Kraiow iść Którzy się
tu wyuczyli to tym wolno będzie ale się przecie maią opowiedzieć Starszym Mistrzom, ale
nie otrzy mile albo dziesięć od Krakowa żeby sobie mieli robić albo Mistrzować„—
13. Myto Towarzyskie ma bydz do Ręki i według Czasu dawane„—
14. Gdyby Ubogi Mistrz albo Towarzysz pod ubożeć albo też w chorobę wpadł, tedy powin-
ni Panowie Starsi Mistrzowie zaratować według zwyczaiu dawnego Starszych Mistrzow uznania
15. Jak Mistrzowie tak Towarzysze nie maią się uciekać w Sprawach Cechowych
do Swych Urzędow pod któremi mieszkaią ale się wprzod maią w Cechu sprawić, A-
gdzieby się który miał ważyć tego, tedy podpada Kary, Złotych trzy Urzędowi Radzieckie-
mu, A do Cechu Wachlon tygodniowy, A gdzieby wyszła Appelacya do J. K. Mści, albo Pa-
now Radzcow, a uznaliby iż Strona Stronie winni, tedy in duplo maią Winę w Cechu
położyć, a to dla tego iżby powłoki po ratuszu niebywało„—
16, Tak z Cudoziemcow iako i z Polakow, Którzyby chciał na Misteryą tedy będzie wol-
no każdemu odprawiwszy porządek iako iest w przywileiach wyszczegulnione które to
porządki Panowie Mistrzowie maią im opowiedzieć„—
17. Gdy Towarzysz bądź Polak czyli Cudoziemiec do Krakowa przywędruie, ma iść do Go-
spody Towarzyskiey i ma posłać z Gospody po Starsze Towarzysze przywitać się z nie-
mi i prosić ich aby mu robotę znaleźli, Starsze Towarzysze powinni zaraz roboty szukać
żeby

szukać, żeby przerobił niedzieł dwie a gdy przeydą dwie niedziele, mają Gospodę obesłać dla onego Towarzysza, izby dał o sobie sprawę, gdzie się rodził i uczył Cortowe żeby położył według zwyczaiu,— A gdyby nie umiał dać sprawy gdzie się uczył i gdzie robił tedy temu Towarzyszowi nie mogą dać Mistrzowie roboty, i Towarzysze nie mogą przy nim robić, pod wielką karą, Azby się zarzeczył iako o sobie da sprawę gdzie się uczył,—

18. Ktoryby Mistrz albo Towarzysz przyiął Wędrownego Towarzysza, bądź Pola, ka Czyli Cudoziemca wprzod niżeliby do Gospody szedł opowiedzieć się, taki podpada, winy dwa kamienie Wosku, i Towarzysz także,,—

19. Partacz ktory nie uczył się Rzemiosła u Mistrza, Uważyłby się bydz Mistrzem albo też Towarzyszem, tedy takowi pewnym dowodem przekonanemi będą, tracić będą Rzemiosło i odpadać od niego, A gdyby ktory Mistrz dał takowemu Robotę tedy po, winien będzie dać za Winę Urzędowi Radzieckiemu złł dwadzieścia a do Cechu kamień Wosku,,

20. Towarzysz ktory się z Obowiązę z Mistrzem robić u niego, a Mistrz się na niego spuści i nie bierze inszego Towarzysza gdyby mu ten Towarzysz poszedł precz z roboty na inszą robotę,, ten Towarzysz ma dać pięć Grzywien do Spitala Swiętego Ducha Czego Mistrzowie Starsi mają tego surowo doglądać pod Ostrością Przywileiow wypisanych

21. Towarzysz ktory pocznie robić u Mistrza ma robić do Sgo Bartłomieia pod Winą dwoch Wachlonow tygodniowych,, A gdzieby Mistrz dał robotę takiemu Towarzyszowi a nie dopilnowałby iey tedy podpada z tych Cztery Winy, to iest dwa ka, mienie Wosku do Cechu bez żadney folgi, gdyż często swą niestateczności wychodzą Mistrze,,

22. Ktoryby Uczen przed Czasem uciekł od Mistrza swego, taki od lat ktore na Uczeniu strawił odpadać ma A iezeliby iaką szkodę Mistrzowi uczynił, tedy zaręczaiący za to, odpowiadać będzie,,—

23. Ktoryby Mistrz drugiego Mistrza niesłusznie oszkalował w Rzemiośle, a był przez pewne Swiadectwo przekonany, taki każdy powinien oddać do Cechu Winę dwa kamienie Wosku bez folgi,,—

24. Towarzysz ktoryby się na Warsztacie nie Uczciwie zachował i słowa nie, przystoyne mowił, taki każdy ma dać groszy siedm Towarzyszem ktory przy nim robią, tyle kroć i le uczynił, A gdyby się upierał, tedy takiemu Myto Ty, godniowe ma Mistrz wziąść a z tego połowę do Mistrzow drugą połowę do Skrzynki Towarzyskiey oddać,,—

25,, Ktoryby z tych Mistrzow Młodszych co na Misterya wstępować chcą i dobro,, wolnie ręką Wszystkiemu Cechowi to iest Panom Mistrzom Starszym, także i Młod,, szym, iż ma postępować podług przywileiu i porządkam tegoż Cechu Murarskiego Rzemiosła A w naymnieyszym Artykule nie bydz Przeciwnym, to iest tak w Sztukach odprawiania iako i inszych postępkach Cechu tego, A gdyby się taki trafił żeby zwłaczał i wynaydował iakie okoliczności, Albo też co swym upo, rem niechciał, na co się Submittował i obiecał odprawować te powinności wy,
zey

Cech Muzykantów.
Contubernium Musicantium

My Panowie Cymbalistowie, Skrzypkowie i inni non ex arte muzykowie za zgodliwym, tak starszej jako y Młodszej Braci naszej zezwoleniem, upatruiąc Naprzód między nami, aby Pana Boga cześć i chwała i Kościołowi Chrześciańskiemu ozdoba przystojna była, a potem też zabiegaiąc y temu, żeby Porządek był między nami jako w innych Bractwach i Kongregacyach w innych Miesciech, także też w stołecznym Mieście Krakowie, Kazimierzu, Kleparzu i okolicznych po przedmieściach tegoż Miasta mieszkaiącemi zatrzymany; i Towarzystwom naszym Kompanii albo Kongregacyi, takie porządki i postanowienia na potomne czasy czyniemy i chcemy one nienaruszone chcąc one mocno w rzeczy samej trzymać, wiecznemi czasy. 2do Naprzód w Kościele Bożego Ciała tu w Kazmierzu przy Krakowie, aby się chwała Boża odprawiała za żywe y umarłe Bracia i Siostry powinien każdy Brat na każde suchedni obwieszczeniem jednego młodszego do Kościoła na Mszą Świętą stawić się i tey słuchać, a który by się nie stawił, albo jej omieszkał czasu naznaczonego, taki powinien winy bez wszelkiej wymowki niedbałstwa grossy sześć do Skrzynki Brackiej odłożyć, co się wszystko ma obracać na chwałę Bożą Kościoła i Ołtarza. 3tio Wszyscy Bracia powinni tedy z pośrodku siebie obrać starszych Braci biegłych w porządku

i umiejętnych coby doskonale

rządzili i rachunek tak wszystkiego iako i wydatków na potrzeby Ko-
ścielne uczynionych, na każdy rok oddawali. Wszystkich Braci
na Środę po tey Niedzieli od blisko przeszły pierwszy Skrzyn-
ka powinna bydź Bracka u pewney gospodzie w ktorey prawa i
przywileja maią bydź schowane, do niey powinni mieć dwa kłu-
cze różne u starszych tak, żeby jeden bez drugiego nie otwierał,
tam schadzać się maią co dwie Niedziele do Gospody na zwod 5 x za
obstaniem naznaczonych do tego Urzędu przez Starszych, a ktoby
uporny nie stawił się, taki każdy ma winę do Skrzynki odłożyć
groszy cześć bez wymówki wszelkiey. 5to Powinni się bracia tak
starszy i ako i młodszy przy Skrzynce w gospodzie szanować pod
winą, starszy młodszych nie znieważać i młodszy między sobą Alter-
kacyi nie czynić, jeden drugiego nie posiadać i ako w gospodzie
i ako i w różnych mieyscach, ktoby był występny, powinien bydź
karany według uznania starszych i młodszych Braci Kompanii
naszey. 6to Nie powinien Brat jeden drugiego supplantować,
wać, ale powinien się na tablicy podpisać, ten ktory naprzod bę-
dzie naypierwey do grania na weselach według Dekretu U. Królewskiego Mości
a ktory się ważył contra uczynić tedy połowice Brata pieniędzy
co iest zaciągnięty do aktu wesela a połowice do Skrzynki i winę
według uznania Braci powinien odłożyć do Gospod, i jeden dru-
giego ⁊ nie powinien nachodzić, co przestąpiony każdy ma bydź
karany według uznania wszystkich Braci Kompanii naszey. —
7mo Ktory by kulawiec lub Serbin lub Szypsz lub cymbali etc przy-
wendrował

dotych Miast wyżej mianowanych tedy niego maią Bracia przy
dać innego i dwie Niedziele dać mu fryštu, ale jeżeliby dłużej
niechciał się bawić tedy powinni go Bracia na drogę założyć z
Skrzynki, a jeżeliby się chciał zostać, tedy się do Skrzynki po-
winien wkupić za robotę powinien dać grzywnę polską i już ma bydź
do Kompanii przyjęty, jeżeli będzie nasz naszej sposobny i biegły.
8. Któryby się Brat z Kompanii naszej rozchorował, albo braterska
Matrónka lub potomek, albo przez jaki przypadek był
nawiedzony od Pana Boga tedy go Bracia z Skrzynki swojej po-
winni założyć gdyż każdy szczęściu i nieszczęściu podległy.
9. A lubo by Brat, lub żona Braterska, albo potomek umarł,
na pogrzeb wniedostatku złożyć się maią do Skrzynki, i każdy na
tym pogrzebie za obesłaniem posła bydź powinien, a któryby na
tę godzinę nie stawił się winą niepuszczoną groszy sześć ma
bydź karany. 10. Bracia na Starszeństwo obrani i wysa-
dzeni według umowy potomnij maią mieć pewne Solaria, Pi-
sarz od wpisania Brata w Regestr Kompanii będzie brał gro-
szy trzy, Posłowie na kwartał groszy dwanaście, ten wolny bę-
dzie od innych podatków, iako w innych Bractwach zachowuje
się, zarówno poszanowanie mieć będzie. 11. Bracia także na
każdy kwartał powinni będą do Skrzynki dawać po pół ośma
grosza, które wybrane maią bydź na ozdobę ołtarza Brac-
kiego i na inne potrzeby Braci wszystkich obracaiąc z czego
starsi Bracia rachunek na każdą niedzielę środy święconej

uczynić będą powinni

Kompanii wszystkiey na ten czas zgromadzoney. 12. Żaden nie
ma się ważyć z obcym i z tym, który nie jest w Kompanii naszey
i oney nie trzyma grać, pod winą pewną uchwaloną i uznaną
między Bracią. 13. Chłopięta którzy się nie doskonalili w na-
uce maią starsi rozebrać i między mędrsze bracia rozdać, aby
sposób lepszy do ćwiczenia mieli i obyczaje dobre od nich brali;
gdzieby starszy odjechał, albo był zatrudniony, powinien na
swoie mieysce zasadzić Brata zdolnego, umieiętnego, biegłego
w rzeczach. 15. Każdy ktoby chciał muzyką naszą bawić się, a nie
jest w Kompanii Kwalistów, ten będzie powinien Bractwo
przyjąć i według dawnego zwyczaju wkupnego dać do Skrzyn-
ki brackiej grzywnę polską, contra et prawem ma być do te-
go przymuszony. 16. Brat młodszy ten który najpierwiej jest
do Bractwa przyjęty będzie powinien obwieszczać Braci, gdy co sta-
ni rozkażą i w kościele tenże porządek odprawować, gdzie za-
palać świece i inne posługi czynić, a gdzieby tenże na który
czas być niemiał, tedy toż ma czynić ten, co jest przed nim
najmłodszy i najpośledszy do Kompanii jest przyjęty. 17. Ża-
den Brat gruntem swoim lub szlacheckim lub czem nie powi-
nien się zastawiać, ani [illegible] od powinności naszej Kom-
panii i urzędu Radzieckiego Kazimierskiego posłuszeństwa,
ale powinien tyż ochotnym do porządku swego i rzemiosła na-
uki swojej odprawowania, także mieyskie prawo przyjąć
i ciężary wszystkie Mieyskie odprawować iako i inni Mieszcza-
nie. — 18.

18 Na ostatek i ci wszyscy co po gospodach grać i jakiejkolwiek Experyencyą czy Nauką maią nie powinni długo się bawić, chyba że do powinności naszych czuwali się i dobrowolnie wkupili się do Kompaniji, co skoro uczynią jako i inni Bracia przywilejów i Praw Kompanii uczestnikami zostaną inaczej czyniąc winnę w tem przeciwko prawu maią podpadać i wolno takowych obierać. Wyjmuje się za wolą Panów Radców od tego Punktu Dudarzów Szypaczów i innych Instrumentalistów przychodniowych godziennych szlacheckich.

Nim te prawa na ratuszu miejskim Kazimierskim miały być podpisane Burmistrz i Rada miejska wyraźnie sobie zastrzegła, aby też zgromadzenie Muzykantów w dnie zakazane od Kościoła Bożego po domach ani publicznych ani prywatnych nie grywało, po weselach Żydowskich nie usługiwało, ani zbyt wczesnym graniem ludzi od nabożeństwa nie odrywało. Po przyrzeczeniach dopiero ze strony Cechu Muzykantów, porządki te zatwierdzone podpisem zostały przededniem Święta Świętego Marcina Biskupa 1642 roku. — Później zaś dnia 16 Kwietnia 1643 roku podpisał te warunki Władysław Król Polski. — Za panowania Króla Michała kiedy te prawa Cechu Muzykantów miały być odnawiane te jeszcze dodano ustawy:

1. Najprzód aby teraźniejszym starszym i na potym będącym wszelaka od braci była reverencya, sub pœna arbitraria przeciwko wykraczającym.

2° Któryby brat chciał być towarzyszem i przy skrzynce zostawać ma odprawić służbę posełstwa przez rok i sześć niedziel według zwyczaju inszych braci pod utraceniem tegoż Bractwa.

3° Aby też Bractwo w swoich sprawach /: wyjąwszy causas fundi :/ forum miało w Grodzie Krakowskim i na pierwszy pozew rebelles braica

bracia temuż Bractwu sprawowali się sub poena Captivationis per adminiculum ejusdem officii Castrensis.
Naostatek, aby Żydzi temuż Bractwu we wszelkich okazyach, weselach, uciechach, tak w mieście Krakowie, Kazimierzu, Kleparzu, przedmieściach nieprzeszkadzali pod winą 30 grzywien, których połowa Sądowi Grodzkiemu Krakowskiemu /: gdzie forum naznaczamy :/ a połowa temuż Bractwu będzie należała.
Dopiero potym dodatkiem artykuły niniejsze w czasie Sejmu Koronacyjnego d. 18 Listopada 1669 podpisał Michał Król. –

Zabawne jest podanie i prośba Cechu Muzykantów Krakowskich pod dniem 27. Grudnia 1826 do Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policyi podana, w której wyraża, że Zgromadzenie Muzykantów zbliża się do upadku atto z powodu, iż się w tutejszym Mieście i Okręgu tyle namnożyło muzykantów ludzi bez charakteru i konduity, iż wszędzie gdzie się tylko wesele lub zabawa trafi najprzód spiesząc różnych używają sposobów, ażeby muzykantom obywatelom Kawałek odbierali chleba. 2° Że Cieszalkownicy są to ludzie najwięcej stałego niemający siedliska, szewcy, krawcy, Lokaje – pomocnicy itd. 3° Iż i Cieszałkownicy posunęli się do tego nadużycia, że chcąc się mający cenie sprawiać wesele lub zabawę obywatela lub P. Młodemu przychlebić, biorą na siebie opłatę funduszu Policyjnego. Dalej ta prośba wymienia 15 Muzykantów Cieszałkowników i wymienia aby była wyższej, gdyby tych artystów mogła była wytrzeźwić miejsce zamieszkania. Nie tak może, że względu słuchania talentu, jak zewzględu dochodu do Skarbu. Przypadać mający go Wydział Spraw Wewnę: tę prośbę wziął pod uwagę i zapytał Policyi o zdanie. W odpowiedzi Policyi okazała się skarga CC. Muzykantów zupełnie mylną, bo Policya nie grającym udzielała pozwolenie zabawy, ale Panu Młodemu lub szynkarzowi, w którego domu miało się odbyć wesele. Zatem całe żądanie spełzło bez skutku. –

Cech Pasamoniczy.

Contubernium Passamentariorum.

1. Naypierwiey ktoryby żądał przystąpić do porządku uczciwego Bractwa tego, potrzeba aby był urodzony i zachowany uczciwego człowiek i bez nagany; a do tego aby się we długu niżey opisanych kondycye zachowat. — Tedy każdy taki ma dać Braciey obesłać wszystkie, i do zgromadzenia wstępne dwiema Mieszczany uczciwemi uczynić. — A gdy za pozwoleniem Braci będzie uznan sposobnym i godnym do przyjęcia Bractwa tego: tedy wstępnego dać będzie powinien dwadzieścia grzywien Polskich i kunszty albo sztukę ręką swą własną bez pomocników u pana Starszego iakie mu P.P. Bracia podadzą wyrobić. A gdy temu wszystkiemu zadosyć uczyni tak w oddaniu wstępnego Grzywien dwudziestu, iako wyrobienia sztuki. Tedy P.P. Starsi do prawa Mieyskiego Ich M.Mciów P.P. Raycom Krakowskim prezentować go powinni będą, nim potrzeba wymówić pod winą czternastu Grzywien. Aby podług przysięgi swey J.K.M. i Radzie Krakowskiey oddany wiernie z posłuszeństwem, wszelaką oddawał. — Także P.P. Starszym Bractwa tego i Artykułom wszystkiem na ten czas zebranym. —

2. Item Nie ma się żaden ważyć wynaydywać sobie wolności, albo Listów iakichkolwiek, dla uszczerbienia Rzeczypospolitey i szkody Miasta tego tak u Krola

J. Mci

J. Mci, iako i u Jch Mciow P.P. Senatorow Koronnych, obiyga stanu Duchownego i Swieckiego, i wszelakiey kondycyi ludzi i ku zniszczeniu Bractwa tego; gdyby zatem iaki uszczerbek w Prowentach iako J. K. Mci, tak i Miasta tego, a zatem zniewaga Przywileiu J. K. Mci nam szczęśliwie Panuiącego zachodziła by.

3. Item A ieźliby więc w Rzemieśle tym przeszkodnik iaki ważył się, dość w Rzemieśle swym nie uczyniwszy, po Klasztorach, Domach, Dworach Duchownych i Szlacheckich, bądź za takowemi listy, bądź też za iakiem inszym pretextem robotę pasamaniczą na szkodę robić, a potem do Zgromadzenia, albo Bractwa tego przystąpić chciał. — Tedy za takową przeszkodę którą czynił w Rzemieśle tym, powinien naprzod będzie złotych Polskich pięćdziesiąt do Skrzynki Bractwa tego wyliczyć: które wyliczywszy takiem sposobem, iako porządny każdy wstępować, to iest dwadzieścia grzywien Polskich, odłożyć i sztukę wyrabić powinien będzie. A ktoby się takowym Artykułom sprzeciwił, takowyż winie podlegać ma.

4. Item przeszkodnika, albo Partacza wszelakiego którému nie ma bydź ku szkodzie P.P. Pasamoników, albo Bractwa ich dopuszczano wszakoż, nosić iako we Dworach Duchownych i Swieckich, w Klasztorach albo Kamienicach, tak w Krakowie, Kazimierzu, na Kleparzu, pod Zamkiem na Stradomiu w Biskupich folwarkach i we wszelakich mieyscach, roboty takowey odprawować cierpieć i roboty iemu dopuszczać nie mają. A ieźliby iaką na przedanie, albo komu na

urząd robić

na urząd robić się ważył. Takową robatę iako przeszko, dnikowi Bractwo zpomocą urzędu Radzieckiego, alba pod którą by Jurisdictią, był z urzędu Grodzkiego nie respectuiąc na przyprawy osob tych którzy pożytku J. K. Mci, iako i Miastu temu nie czynią, pobrać mają.

5. Item Jeżliby w Mieście iako i w Miasteczkach roz„ maytych, robatę pasamoniczą, Mistrz iaki, albo Par„ tacz tu przeszkodzie P.P. Pasamonikom Krakow„ skim robić się ważył, chłopców uczyć i czeladź albo Towarzyszow chować, Tedy iako o samym niespra„ wnym, tak i o uczniach iego P.P. Pasamonicy Kra„ kowscy trzymać nie maią dotąd, póki by się im nie sprawił, i listu od nich porządnego nie otrzymał, A ieżliby taki sprawny Mistrz w Mieście i Mia„ steczku wszelakiem, Partacza albo Przeszkodni„ ka iakiego wiedząc o nim cierpiał, a P.P. Pasa„ monikom Krakowskim nie obwieścił. Tedy ta„ kowemu każdemu czeladź złożyć maią, tak dłu„ go, ażeby się dostatecznie sprawił i winę starsz„ ną temu Bractwu oddał. —

6. Item Aby żaden w święta od Kościoła powsze„ dnego postanowione nie ważył się dać czela„ dzi robić. —

7. Item Powinni będą Bractwa tego poczęwszy od kwartału nadchodzącego S. Lucis na każdy rok z go„ dnie czterech Starszych per vota obierać: albo też więc przeszłej Elekcyi Starszych na przy„ szły rok zachować, którzy to P.P. Starsi obrani powinni będą wszystkę Bracią na każde Suche,

Dni

Suchedni obestać, dla niżey opisanych Artykułów, iako dla przyimowania, wpisawania, Czeladzi i Chłopców, i dla inszych potrzeb tak Bractwa tego iako i Rzeczypospolitey Miasta tego, także też na żądanie Brata każdego, ieśliby tego potrzeba słuszna i przystoyna niosła. A któryby Brat na naznaczony czas albo godzinę tak dla potrzeb Brata tego, iako i z rozkazania P.P. Starszych dla potrzeb Rzeczypospolitey Miasta tego omieszkał, to iest pozno przyszedł. Takowy każdy groszy sześć do skrzynki Bractwey dać będzie powinien. A ieźliby nie przybył, a wiadomość dla pilney potrzeby swey nie dał, groszy odłożyem

8. Item Wzgromadzeniu zupełnym Bractwa tego P.P. Bracia uczciwość wszelaką zachować maią. — A ieźliby który swawolny słowem przykrym Brata swego obraził. ma być karany winą groszy dwunastu. To się tu ma rozumieć, gdyby który przyszedł z bronią, a gdyby (: czego Boże uchoway :) do czego większego przyszło: P.P. Starsi takowy rzecz uczciwey Radzie Miasta tego odnieść powinni, z tam dokładem ieźliby na wynalazku P.P. Starszych i wszystkiey Braci przestać nie chciał. —

9. Item Jeźliby Brat znalazł takowy, któryby Skrota, albo też namowy Brackie wyznawane przed żoną, sąsiady, albo Czeladzią, bądź

też wiakim

bądź też w iakimkolwiek ~~miejscu~~ opowiadał; a w tym był prze,
świadczony, taki każdy ma bydź karany grzywną do Skrzyn,
ki Brackiey należącą. —

10. Item Bracia dway Młodsi, posługi wszelakie tak odpra,
wować będą zupełny. A iako prędko po wyisciu takich,
insi dway do Bractwa tego wstąpią uczynią, tedy tak
długo posługi wszelakie odprawować bez wszelakich wy,
mowek mają, aż insi Młodsi po nich nastąpią. A
ieżliby więcey Braci Młodszy do Bractwa tego wstą,
piło: a owi dway Młodsi w posłuszeństwie Bractwa
tego uwięzieni byli: — tedy miłość Braterską zachowu,
iąc P.P. Starsi pilny dozór w tey mierze mieć będą
powinni, aby Equalitas w oddaniu powinności była
A ci P.P. Młodsi mieysce insze zasiadać uczci,
wość wszelaką i posłuszeństwa P.P. Starszym wyrzą,
dzać i rozkazaniu we wszystkiem ich, co do powin,
ności Bractwa tego należy, powinni będą. —

11. Item Panowie Bracia wszyscy w Zgromadzeniu zab,
wierszczenia P.P. Starszych, pro Festo sacri Paschatis,
ieden drugiego wszyscy wzaiem powinni się będą prze,
iednać Amore fraterno. A ieżliby więc tacy należli,
którzy w gniewie przeciw sobie zaiątrzeni trwa,
ią: Tedy P.P. Starsi maią ich słuszną winą ska,
rać, albo winniejszą stronę upatrzyć. A ieżliby który
tak uporny był, żeby się z ~~pieniędzy~~ Kary albo takiego po,

posłuszeństwa

posłuszeństwa ~~wytamywał~~ wyłamował. Tedy takowego mają przed Sąd Radziecki na karanie podać.

12. Item Powinien też każdy w Domu swoim rządów wszelakich przestrzegać, w karności, w skromności, w bojaźni Bożey, czeladkę swoię chować. A ieżliby iaka skarga albo odniesienie Brata którego słuszne było dla swey woli do puszczenia czeladzi. Tedy takowy Brat w Bractwie przystoyną winą karany bydz ma.

13. Item Żaden z Braci z Niewiernym Narodem Żydowskiem bawić się nie ma, handlów, namów, spółków porozumienia żadnego mieć, także, ani robót żadnych robić dla oszukania bliźniego, bez wiadomości P.P. Starszych. A ieżliby który ważył się tego, a maiąc co roboty gotowey Braci nie opowiedział, że ma do zbycia a z Żydami kontrakt iaki potaiemnie czynił. Tedy takowy wszelki ma bydź karany Dziesięcią Grzywien.

14. Item Nie ma się żaden ważyć zmowy mieć z inszymi Rzemieślnikami dla snadnieyszego zbycia roboty swey ani też żadnych podziałów z zarobków swego czynić. A to dlatego, aby im wszęty robotę psuli, ani też sami robocie zabiegać ieden przed drugiem, ale co komu da Pan Bóg, niech na tem przestawa ~~pod~~ pod kara dwóch grzywien ~~[illegible]~~.

15. Item Aby się żaden nie ważył między złote roboty szychów iakichkolwiek mieszać na oszukanie szkodę bliźniego swego: to się też ma rozumieć, aby nie było nićiami ani włoczką łatrzowane, tylko iako potrzeba, i zwyczay niesie. A gdzieby więc który

znalazł

znalazł takie: Takowy ma bydź karany winą pięciu Grzywien, albo według Laccessu, tak iako P. P. Starsi wynaydą.

16. Item Jeźliby się taka fałszywa robota tak na Jarmarku, iako i innych mieyscach wszelakich pokazała, tak od złota, iako i jedwabiu, a którzyby kolwiek tego z P. P. Passamaników postrzegł: tedy to oświadczywszy dwiema tuteczznego Miasta Mieszczanami, Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu, takową robotę bez mieszkania prezentować powinni będą, a takowey roboty urzędowi tuteczznemu (: gdzieby postrzeżona była :) połowica, a Delatorowi, albo temu ktoby to postrzegł, druga połowica należeć ma. ——

17. Item Brat wszelki Bractwa tego, powinien będzie Jarmarki porządnie na swym mieyscu według dawnego czasu odprawować, roboty swey od kramu do kramu nie roznosząc, ani się też z towarem na kilka mieysc pod ieden czas dla przeszkody drugich braci pod winą pięciu Grzywien rozdzielać. —— —— —— ——

18. Item Jeźliby z innych Miast Korony Polskiey przednieysi Passamanicy z P. P. Passamanikami tego Miasta Stołecznego Krakowa Bractwo przyiąć mieli wolą, chcąc podług porządków przywileiu opisanych tak sami iako i czeladź swą przystoynie się zachować i robotę stateczznie i pilnie odprawować; Tedy się temu P. P. Passamanicy Krakowscy sprzeciwiać

sprzeciwiać nie będą, owszem tego dla zachowania do siedzkiey przyiaźni i miłości, tudzież dla przeszkodników, tak tu w Mieście Krakowie, iako i w odległych Miesciech dożyczyć i pomienionych Panów Passamoników Miasta każdego, którzyby takich porządków potrzebowali, według nich sprawować się affiarowali, i do siebie za iedno przyiąć, o nieportuszney Czeladzi [a gdyby się też między niemi jaki kłótnia bądź a w którym ze mnie ... PP. Passamonikom Krakowskim upor] gdyby iakie listy albo stateczna wiadomość przyszła nie trzymać tak długo, ażby o sobie stateczną sprawę dali P P. Passamonikom Krakowskim informacyi, albo rozsądku potrzebowali: Tedy im tego denegować, co rzecz słuszna nie będą mogli. —

19\. Item Żaden Brat nie ma się ważyć odmowić chłopca Bratu drugiemu, iakimkolwiek sposobem bądź też przez Czeladź, powinne, bądź też przez złe udanie ieden, drugiego; a kto oub poena quaque Marcarum. Partaczowi iednak, którego P.P. Passamonicy cierpieć nie maią: nie tylko chłopca odmowić, ale onego do porządku Brackich, ieżliby był do tego sposobny przyciągnąć maią, a ieżliby się też który u Partacza wyuczył, tedy iako P.P. Passamonicy o nim, tak i o iego uczniu trzymać maią: Także i Czeladź Passamonicza. —

20\. Item Nie ma się żaden Brat ważyć towarzysza drugiemu

drugiemu odmawiać, bądź podarunkiem, bądź obietnicami, albo nad postanowienie i uchwałę Braci wszystkiey podwyższeniem Myta, a to pod winą pięci grzywien Polskich.

21. Item Jeżliby też który Brat towarzysza potrzebował, abyto by ich w inszym Warsztacie kilka, tedy ma iść do P. P. Starszych, prosząc, aby go Towarzyszem opatrzyli: A ieżliby się znalazł taki uporny, żeby za roskazaniem P. P. Starszych Towarzyszom dla potrzeby Braterskiey nie chciał; Takowy każdy ma bydz karany grzywną, i owszem powinni będą P. P. Starsi tego przestrzegać, aby żadnemu z Braci na Towarzyszach nie schadziło; Toż się ma o Towarzyszu upornym rozumieć, gdyby za namową Mistrza swego u którego robi na roskazanie P. P. Starszych nie chciał do drugiego Brata dla pilney roboty odeiść takowey że winie podlegać ma. —

22. Item Z Panów Passamoników nie ma żaden Towarzyszowi roboty, dawać, aż się dostatecznie u Brata swego u którego robił: iako się u niego zachował i odprawił, dowie sub poena grzywny iedney. Towarzysz wszelki powinien Mistrzowi swemu cztery Niedziele robotę przed czasem wypowiedzieć, ieżliby mu się nie podobało. A ieżliby się też Towarzysz Mistrzowi nie podobał: tedy mu ma wypowiedzieć Mistrz dwie Niedzieli przed czasem pod winą pół grzywny do skrzynki. —

23. Item Czeladź albo Towarzysze wędrowni tak ludzcze-

ny

Cudzoziemscy iako i Polscy maią się Towarzyszom wszy-
stkim sprawić, i świadectwo pokazać o uczciwym za-
chowaniu i porządnym wyuczeniu swoim. Zaczem
Towarzysze Starsi powinni P.P. Starszym Passamo-
nikom o przywędrowaniu Towarzysza sprawie u-
dzić, i aby mu u którego Braci robotę naznaczyli, żąda-

24. Item Czeladź Rzemiosła tego Passamoniczego, która iako
od Mistrzów swoich w Rzemieśle tym naukę y wy-
zwolenie na dosyć uczynienie Mistrzom swoim wzięła
i na potem brać ma zawsze i będzie. Dlatego też od P.P.
Mistrzów swoich iako od zwierzchności swoiey, Artyku-
ły aby się porządną miłość i uczciwość, tak przeciwko
Panom i Mistrzom swoim, iako i w odprawowaniu
roboty swey zachowała, przyiąć maią, i aby pieczęcią
Braci tych Panów Passamoników, utwierdzone były
pilnie, staranie czynić maią i będą: żeby zatem in-
szych odległych Miast i Miasteczek, czeladź Rzemiosła
tego, patrząc na porządek Czeladzi Pasamoniczey
w Mieście tym Stołecznym, uczciwe wzory i przy-
kład brała, od czego P.P. Pasamonicy, ile wszecza-
stucznych (: chcąc czeladź swoią iako Towarzyszów w u-
ciwych porządkach zostawić :) być nie będą mogli.
Dotego przy każdey schadzce Czeladzi Pasamoniczey
maią dway z Mistrzów, które P.P. Starsi podadzą,
dla większey ich uczciwości zasadzać, w czem się sprze-
ciwiać nie będą mogli. A tam powinni będą tym
Panom Mistrzom przydanym wszelką uczciwość wyrzą-

dzać

wyrządzać, Dlatego Panowie Passamanicy chcąc Czeladź swoią in officio zachować coby nie było szkody Czeladzi, maią im myto Tygodniowe od różney roboty, iako i od rzeczy słuszne i przystoyne postanowić czemu się Czeladź sprzeciwić nie będzie mogła gdy P.P. Pasamanicy co będzie słuszna i sprawiedliwa Ceche swoiey i ich szkody upatrywać będą. —

25 Item Wdowa pozostała po zmarłym Małżonku swoim Bractwa tego nie ma więcey chłopców do nauki przyimować, tylko tych douczyć ma których małżonek iey wiednał był i zapisał do Regestru Bractwa tego. Jeżeliby się uczciwie sprawowała tedy ma robić rzemiosło, póki by się iey podobało Towarzyszów chowaiąc, których iey P.P. Bracia Starsi maią podawać według potrzeby i żądania iey. — A gdy zas czas zapisanym onym chłopcom wyjdzie: tedy powinna przyjść do schadzki i dać świadectwo o ich uczciwem zachowaniu. Ma też na każde suchedni do skrzynki dawać groszy sześć

26 Item Jeżeliby syn z którego z P.P. Pasamaników, dobrze wyuczony, i w Rzemiośle swym dosyć uczyniwszy Mistrzem w rzemiośle tym Pasamaniczym zostać chciał wędrówkę odprawiwszy, i Roku wypełniwszy u Pana Starszego przerobiwszy: tedy speciale ma mieć, (że) za wstęp do Braci nie powinien będzie nic dać, tylko pilnie i statecznie sztuki opisane wyma

wie

opisane wyprawic. to się też ma rozumieć o Towa,
rzyszu, któryby corkę Mistrzowską, albo tei Wdo,
wę po zmarłym Bracie PP Pasamoników po
zostałą poiął także za wstępne nie dać do Braci
nie będzie powinien, tylko sztuki w Rzemiośle
tym zrobi statecznie. A ieżliby wię Wdowę po
Mistrzu rzemiosła tego zmarłym, a nie Mistrzow,
ską corkę poimował, tedy do skrzynki Brackiey
za wstęp grzywien dziesięć Polskich dać, a sztuki
statecznie zrobić powinien będzie.

27. Item Panowie Pasamonicy Bractwa tego chłopców
nie maią przyimować, iedno uczciwego zachowa,
nia, a dobrze urodzonych naymniey na pięc lat, iednak
ieżliby to łaska była, Mistrza iego wolno mu będ,
dzie lat umnieyszyć za pozwoleniem Braci swych,
którego zapisać nie wolno będzie, aż w suknej
przy Zgromadzeniu Braci, od którego zapisa,
nia ten młodzieniec albo Rodzice iego do skrzyn
ki Brackiey dać będą złoty ieden, a skoro lata
swoie przystoynie odprawi, i w rzemieśle swym
Panu i Mistrzowi swemu dosyć uczyni. tedy
go powinien w olnym przy Braci zupełneym na
mie, za lata zapisane, i o iego dobrym zacho,
waniu świadectwo dać. A on za to wyzwolenie
do skrzynki Brackiey dać będzie powi,
nien złoty ieden. 28. Item

28. Item iż P. P. Pasamonicy czeladzi sposobney do odprawowania roboty swoiey nie zawsze mieć mogą, dlatego też chłopców trzech nayowięcey cztereck chowa i uczyć się żadnemu Mistrzowi nie godzi, względem których uczenia każdy Brat P. P. Pasamaników na suchedni dla potrzeby Brackiey od każdego chłopca groszy trzy dać będzie powinien. —

29. Item po wyzwoleniu każdy czeladnik, u którego kolwiek P. P. Pasamaników, tak tu iako i w innych Miastach ma i powinien cały rok za Towarzysza u tegoż Mistrza, u którego wyzwolony iest robić a przez drugi rok do ludzkich kraiów dla obyczaiów i przecwiczenia się w Rzemieśle tym wędrować. A ieżeliby więc chciał na Magisteryum do Bractwa tego przystąpić, tedy Sztukę zupełny u iednego z P. P. Starszych robić będzie powinien. A potem to odprawiwszy, po zapomożeniu samego siebie stanowić i do porządku Bractwa tego wstępować może. —

30. Item Chłopiec przez Rodzice albo powinnych swoich Mistrzowi zalecony na lata uiednany i zapisany nie ma się dla swey woli od Mistrza swego porywać, ani go też inszy Brat przyimować. A ieżeliby się tego ważył i swawolnie odszedł i lata swoie u inszego Mistrza wytrzymać chciał: Tedy iako Mistrza tego, do którego był przyszedł

wina iako

winą iaką P.P. Bracia wynaydą karany będzie ma
tak i chłopiec lata swoie darmo strawiwszy, do pier,
wszego Mistrza do uczenia wrócić się ma. A to dla
tego aby zatem nieważenie Braci przez chłopcanie
zastępowało. Przytym każdy Brat nie będzie
powinien prywatnie chłopca, ani mogł stanowie
iedno przy bytności dwoch starszych pad winą
grzywny iedney. — Ułożono i spisano na Ratuszu miasta Krakow,
skiego w dzień S. Wniebowzięcia Najświętszey Panny roku 1614. Tu następują
podpisy Radców a potem Zatwierdzenie Zygmunta III. Krola Polskiego w War,
szawie dnia 20 Lutego 1615. —

Drugi przywiley. —

My Starsi i Młodsi Cechu Pasamoniczego Krakowskiego
Mistrze, zszedłszy się do Cechu z rozkazania Jeh Mciow Ra,
dy Krakowskiey, dla umitygowania dystrakcyi, ktore by
między nami powstały strony chowania chłopcow do rze,
miosła Naszego, zachowując in posterum nalepszy rza,
d przywileiow Naszych in vim esse postanowiliśmy
to wszyscy zgodnie. —

31. Naiprzod, aby żaden Mistrz nie ważył się więcey chłopcow
na krosna wsadzać do roboty tylko dwoch, pad winą
dwoch grzywien. A gdyby ktorego z tych chłopcow
za wyściem lat iego miał wypisać ktory Mistrz, te,
dy przed wypisem wolno będzie trzeciego chłop,
ca na krosnach posadzić, w pół roku przed tym
ktorego trzeciego chłopca powinien Mistrz w pier,
wszym kwartale po zasadzeniu onego na krosna u,

iednać

wiednać przez Starszych, i dać go zapisać, pod winą grzywny
A to dlatego, żeby chłopcu czas nie zaginął. A Starsi nie
czasu przyznawać żadnemu chłopcu, tylko od tego czasu;
iako przy bytności ich będzie wiednany; w którą
to liczbę dwóch chłopców, Mistrzowski syn, któryby
się rzemiosła uczył, ma być policzany maiąc to special.
Privilegium, że się ma tylko trzy lata uczyć. A Mistrz
któryby syna swego na krosna posadził, i dał go zapi-
sać, nie ma trzymać przy synu tylko iednego chłopca
od którego syna powinien także ojciec odprawiać
chawe powinności, iako od inszych chłopców. —

32. Item Żeby żaden Mistrz Towarzyszom większego myta nie
dawał, nad postanowienie cechowe, tak na wachlontu-
ko i od sztuki, które czasowi słusznie stanowić m-
ią Mistrzowie, a to pod winą dwóch grzywien, toties
quoties by przeświadczony który Mistrz w tym był. —

33 Item Żeby żaden Mistrz nie ważył się więcey Towarzyszów
chawał, tylko dwóch. licząc w to takiego Towarzysza, który
powinien u Mistrza swego po wyuczeniu rok robić, przed
otrzymaniem cechu a to pod winą dwóch grzywien. —

34 Item A gdyby u Mistrzów wszystkich było po dwóch Towa-
rzyszów, albo żeby u Młodych i ubogich Mistrzów nie
mógł Towarzysz wędrowny dostać roboty (: a nie ten
któryby się od Mistrza upornie odprawił :) tedy na ten
czas pozwoly od Starszych, każdemu będzie wolno ro-
botę dać Trzeciemu Towarzyszowi. Czego wszystkiego
postanowiliśmy Dozorcą Młodszego Brata który od-
chodzi schadzki do cechu, aby on obchodząc doglądał,

czego

tego rzeczy u Mistrzów nad ordynacyą cechową więcey tak Towarzyszów iako i chłopców nie było. A gdzieby u którego Mistrza więcey został, ~~[illegible]~~ ~~przeświadczony~~ powinien to starszym opowiedzieć, każdą razą pod winą [groszy] dwudziestu i czterech, toties quo ties by był przeświadczony, żeby któremu Mistrzowi folgę czynił, A ieżeliby się który Mistrz uszczypliwym słowem na niego porwał, takowey że winie podlega, gdyż on to musi czynić co mu starsi rozkażą. —

35. Item Gdy też to inni Rzemieślnicy maią, że nie wolno na wozie kupcom na ich towary, iakie tu w Krakowie robią, Temże też sposobem nie ma bydź wolno na Pasamoni [Ki] Krakowskie, kupcóm i Szotom i inszey Kondycyi lu dziom, nawozić Pasamonów i wszelakich robót rzemio sła ich, tak złotych iako srebrnych, iedwabnych, półiedwa bnych, iako włóczkowych, i szychowych, a osobliwie tych wszystkich, które się zwykły na takowe ~~[illegible]~~ miec, szyć i przedawać. oprócz Jarmarków po które, cóż kupcy szotcy i inni ludzie, w tym nawożeniu powinni się za chować podług dawnych praw i zwyczaiów, takowe pasamony na sztukę [a] nie takuiom przedawać. — Po do kończeniu iednak iarmarków powinni takowych robót nie wozić, i tych co im zostały in praeiudicium pomienionego cechu nie przedawać. a to pod winą grzywien dwudziestu, toties, quoties by takowy ku piec, albo inszey kondycyi człowiek był w tym

przeświadczony

przeświadczony, że ie przedawał albo mierzył: o który wystepek zapozwany do urzędu P. P. Radzieckich Krakowskich teraz i napotem będących, a międzniewdziey takowy ~~takowy~~ przestępnika, powinien cą będzie non recedendo ex Pretorio, oddać. Ktorey winy połowica urzędowi, a połowica na armatę cechową należeć ma. Gdzieby iednak naydawał się przestępnik Prawa tego ktoryby nie podlegał urzędowi tuteczniemu i Jurysdictiey Mieyskiey Takowego ma Cechmistrz pomienionym Pasamonikom urzędem requirować zamkowym.

36. Item Niewierni Żydowie nie maią rzemiosta Pasamoniczego robić, ani też czeladzi rzemiosła Pasamoniczego, Tak Towarzyszow, iako i chłopcow u siebie przechowywać, pod winą sta grzywien, toties, quoties byłby w tym przeświadczony, i zabraniem roboty rzemiosła Pasamoniczego, ktorey winy połowica urzędowi, do ktorego będą zapozwani, a druga połowica cechowi Krakowskiemu należeć będzie. A starsi Pasamonicy Krakowscy powinni tego doglądać, kiedykolwiek potrzebę upatrzą. Do ktorey Rewizyi Niewierni Żydowie Krakowscy w Mieście Żydowskiem, w Kazimierzu przy Krakowie mieszkaiący, żadnem sposobem nie maią bronić, pod tąż winą opisaną wyżey. A ieżliby Starsi Pasamonicy ktorego czeladnika Rzemiosła swego u Żydow zastali: Takowego każdego powinni wziąść bez

wszelkiey

86
50
4300

bez wszelkiey Contradyctiey Żydawskiey i dać go do więzienia, a potem maią z nim postąpić według praw a przywilejow Cechowych. Do czego powinien przydać im pomocy urząd Grodzki Krakowski. A ieżliby się też który Mistrz Cechowy albo Partacz tego rzemiosła Pasamoniczego, tak nieżbożny znalazł, żeby się ważył Żydow iego rzemiosła uczyć. Tedy takowy każdy, będąc o to przeświadczony, traci uczciwe swe i z rzemiosła ma być degradowany więcey iuż, ani Chłopców, ani Towarzyszów nie będzie chować mogł, ani rzemiosła robić. ——

37/ Item. Pasamonicy postronni i zadworni, także wszyscy Kupcy, Szoci, Żydzi, którzyby do Krakowa pod czas Seymu Koronnego zasięgnęli się na robienie Rzemiosła Pasamoniczego, także na przedawanie Pasamonow. Nie maią mieć dłużey wolnosci robienia Rzemiosła i przedawania Pasamonow. Tylko Tydzień po skonczeniu Seymu Koronnego: pod winą pięćdziesiąt grzywien Polskich, toties, quoties by o to który z pomienionych osob był zapozwany, którey winy połowica urzędowi, do którego będzie zapozwany: a druga połowica Cechowi Krakowskiemu należeć będzie. A po wyiściu takowego czasu, ktoby się ważył Rzemiosło Pasamoniczne, albo też pasamony przedawać, tak w Krakowie iakoteż i we wszystkiey okolicznosci Krakowskiey tak we Dworach Duchownych, iako Szlacheckich, także i po Domach rożnych pod iakąkolwiek Jurysdictią będących

leżących: Takiemu każdemu P. Starsi Pasamonicy Kra-
kowscy powinni urzędownie mieszkanie zapieczętowa[ć]
Także też i Kupcowi którýby się ważył po wyiściu po-
mienionego czasu dłużey pasamony przedawać; po-
winni kram, albo Budę urzędownie zapieczętować. –
A z takich upornych, którzyby się temu chcieli prze-
ciwiać i ku szkodzie Pasamoników Krakowskich rze-
miosło robić, albo pasamony przedawać, Urząd Jego M[ości]
Pana Marszałka Koronnego: a pod niebytność urzędu
Marszałkowskiego, urząd Grodzki Krakowski Pasamo-
nikom Starszym Krakowskim, powinien nie odwłocz-
ną sprawiedliwość czynić i pomocy według potrzeby
ich zawsze dodawać. — — — —

38 Item którýby Towarzysz rzemiosła Pasamoniczego po-
nowiwszy się, chciał robić rzemiosło pasamonicze w Ka-
zimierzu, Stradomiu, Kleparzu, Biskupiu, i we wszel-
kich miejscach w okoliczności Krakowa, pod iakążkol-
wiek iurysdycią leżących. powinien cech z Pasamo-
nikami Krakowskiemi trzymać. Nie zakładaiąc
sobie inszego nowego cechu wyżey w pomienionych
Miastach, a to pod winą sta grzywien, urzędowi Grodz-
kiemu Krakowskiemu należących. A ieżliby się któ-
ry Brat tak uporny nalazł robiąc rzemiosło, nie chcą-
cy cechu z Pasamonikami Krakowskiemi trzymać
ale by chciał sobie iaki osobny cech wynaydować ku szko-
dzie Pasamoników Krakowskich. Takowy każdy m[a]

bydź

Takowy każdy ma być trzymany za Partacza i uczniowie jego iezliby iakich wyuczył, tak maią być trzymani iako od inszych Partaczów, i Towarzyszow rzemiosła tego Star, si Pasamanicy nie maią dopuszczać w takowego robić ani żadney konwersacyi z nim mieć pod winami w porząd, kach Towarzyskich opisanemi. —— " —— "

39. Item Któryby Towarzysz rzemiosła Pasamaniczego po, stanowiwszy się chciał robić rzemiosło Pasamanicze na iakimkolwiek Miasteczku, albo wsi w woiewodztwie Kra, kowskiem, czeladź chować i chłopca uczyć: Taki każdy powinien z Pasamanikami Krakowskiemi przespólne mistrzostwo trzymać, a to dla porządnego wyuczenia czeladzi, i oznaimienia o nieporządney czeladzi, Star, szych Cechu Pasamaników Krakowskich. ——

40. Item A Gdyby iakiem sposobem Cech z Pasamanikami Krakowskiemi przyiął: powinien dać wstępnego do Skrzynki Cechowey według przywileiu Cechowego dwa Dziesięcia grzywien Polskich, a od robienia sztuk Ce, chowych ma być wolen, i od inszych powinności Cechowych, Chłopce też na Rzemiosło przyięty po, winien w Cechu Krakowskim zapisywać i wypiso, wać, od których to chłopców wszystkie powinności według Privilegium Cechowego powinien to oddawać iako i insi Pasamanicy Krakowscy. ——

41. Item A iezliby się za czasem chciał do Krakowa na mie, szkanie przyprowadzić, i rzemiosło robić. Tedy każdy taki powinien sztuki Cechowe odrobić, i insze wsze,

takie

wszelakie powinności Cechowe według przywileiu Cechowego odprawić, tak iako i inni Pasamonicy Krakowscy od wstępnego iednak, gdy iuż raz dał rabizę rzemioną na małym mieśćie ma bydź wolen. —— ——

42. Item A ieżliby który robił rzemiosło na miasteczkach albo na wsi, a nie otrzymałby przespólnego Mistrzostwa z Pasamonikami Krakowskiemi: Tedy takowy każdy ma bydź trzymany za Partacza i uczniowie iego, ieżliby których wyuczył, nie maią bydź trzymani za uczciwych Towarzyszów w Rzemieśle Tego

43 Item A takowi uczniowie partacze, ieżliby chcieli uczciwymi w tym rzemieśle zostać, tedy się powinni u Pasamoników Krakowskich, rzemiosła znowu douczać, i od nich towarzyszami uczciwymi zostać.

44. Item Ażeby Miasto i ludzie potrzebuiący Pasamonów dostatek mieli, powinni będą Mistrzowie tego Cechu Pasamoniczego robać dostatek i pasamonów mieć i wszystkim potrzebuiącym dadawać pod winą wrzędową, iednak za słuszne pieniądze. ——

45. Item A iż drugiem Kupcom pasamonów nawozić nie ma bydź wolna, nie sami i Pasamonicy tak Starsi iako i Młodsi, zkąd inąd takowych pasamonów nawozić, ale one zawczy pracy własney robione przedawać.

46 Item Neapolitańskie, Franczkie, i inne Pasamony na młynkach robione, których tuteczni pasamonicy nie robią, ma bydź wolno Kupcom wszelakim tu

tecznym

tuteczny[m] przywozić, i onę na wagę oddawać. —

47. Item Ażeby się zabiegło oszukaniu kupuiących: Tedy każdy Pasamanik powinien cełzie, według starego zwyczaiu tak iedwabnych iako i złotozkanych pasamanów w sztukę kraiać sto łokci, a w pół sztuki łokci pięćdziesiąt, a w poło, wicy pół sztuki dwadzieścia i pięć łokci: a w krótszych albo mnieyszych sztuczek in praejudicium kupuiących ża, den nie ma kraiać, pod winą dwóch grzywien toties, quo, ties by był który przeświadczony. —

48. Item Starsi nie maią więcey Młodszych Mistrzów przyimować na ieden Kwartał: tylko iednego. —

49. Item Ażeby tem większy porządek około robót pasamoniczych był, Starsi powinni na każdy kwartał, a nie tylko na kwar, tał, ale gdyby tę potrzebę upatrzeli, obchodzić wszystkie war, sztaty dla robót fałszywych, a gdyby fałszywe i podeyrzane roboty zastali, tedy ią będą zabrać i do Urzędu P.P. Radziec Krakowskich oddać, a takowego Brata tamże zaraz des, terować, który non recedendo ex Praetorio, toties quoties by był zastany, ma być winą pięcią grzywien karany: Któ, rey to winy trzy grzywny urzędowi P.P. Radziec Krakow, skich, teraz i na potem będących, a dwie grzywnie Star, szym Cechu Pasamoniczego należeć ma. Jeżeliby Star, si takowy dozór niedbale odprawili: takowey że winie za delacyą każdy podlegać maią. —

50. Item Żaden Towarzysz nie może żądać o wstęp do Cechu, ażby pierwey przerobił cztery lata za Towarzysza po wyuczeniu swoim, bądź tu w Krakowie bądź wędrując do innych Miast, a to dlatego, żeby się iak nayleppiey

rzemiosła

Rzemiosta przeewiczyt, a Mistrzowski zaś syn dwie lecie, po wyuczeniu swoim, robić ma. — — —

51. Item Każdy Towarzysz Któryby rządaiąc wstęp do Cechu, zasiadł do Starszego na robienie Roku, powinien dać pierwszego wstępu, złotych dwa na ~~[illegible]~~ Leytuch Cechowy. — —

52. Item Bracia dwa młodsi, z Służby Cechowey wystaiący na ~~[illegible]~~ Caszcie, wszelakie postugi akoło Armaty, żeby się nie psowała: także w Kościele koło obrzędów Kościelnych będą odprawować, a to pod winą grzywny iedney na wosk zaś aby: a tak długo, aż poki insi dwa nie nastaną. —

53. Item Każdy Brat Któryby nie przyszedł na pogrzeb za obestaniem Starszych a Weniy nie wziął, u Starszego dla zatrudnieniego swego słusznego, Powinien dał za swoią niebytność grozy sześć Cechowi należących. —

54. Item Także gdyby który kwartału, w którego na żałobney Mszy która odprawowana będzie w Sobotę nie był, takoweyże winie podlegać excepto gdyby w drodze był, oreżo Dozorcę powinien być młodszy Brat, który schadzki obchadzi, i takową niebytność Starszemu każdą razą powinien opowiedzieć pod winą takowegoż karania.

55. Item Żaden Mistrz nie ma dawać partaczom robić, tak przy Mieśćie będącym, iako i na małym Mieśćie mieszkaiącym, ani od nich robót kupować, a to pod winą pięcią grzywien wszędną, toties, quoties by który przeswiadczony był.

56. Item Każdy Mistrz Któryby appelował przed Jch Mcior P. P. Raycow od Dekretu Starszych przysiężłych: powinien dać od appelacyi grozy sześć Starszym należące. A to dla tego żeby dla małych spraw Brat Jch Mciow nie turbował

nie turbawał, i Starszych niepotrzebnie nie powłaczał, i zamie-
szkania próżnego tak sabie, iako i swym nie czynił. A ieie-
żeli wygra sprawę ten co appelował, powinni mu Starsi będą
te rzesię groszy oddać.

57. Item Jeżliby który Brat bądź na czas, bądź do śmierci we Rzemio-
sła przestać chciał robić a chłopię miał do Rzemiosła należą-
ce, albo i Towarzysze. Tedy takowi chłopcy należeć będą pod
dyspozycyą Starszych, a ani ie będą tam powinni obrócić,
gdzieby naymniey czeladzi było. Także gdy która wdawa po
zmarłym małżonku swym nechciała Rzemiosła robić,
a chłopców miała: Tedy pod takowąż dyspozycyą Star-
szych, będą należeć takowi chłopcy.

58. Item Starsi powinni każdego Roku, bądź ich z tego z urzędu,
bądź ich na drugi Rok, by i na trzeci Starszymi zosta-
wiono, Rachunki czynić przed wszystką Bracią, ze wszy-
stkiey percepty i dystrybucyi doroczney, najdaley we trzy ci
dzieie po Elekcyi, to iest w piątą Niedzielę poście sub poena off.

59. Item każdy Mistrz nie ma w cechu nic mówić, ani się w mowę
drugich braci wrywać bez konsensu Starszych pod winą
groszy rzesię, toties quoties by mu z mieysca kazano wstać
i owszem powinni Starsi tego przestrzegać, aby przy zgro-
madzeniu braci milczenie i wszelaka skromność zachowa-
na była.

60. Item A ieżliby który porwał się uszczypliwem słowem prze-
ciw Starszym, powinni go skarać przysłuszną winą, Salva
appelatione do urzędu. A ieżliby się nie chciał dać ukar-
ranie, powinni go takowego brata nieposłusznego urzę-
dowi Ich Mciów P.P. Radziec Krakowskich opowiedzieć.

61. Item Brat brata ~~nie~~ ma posiadać w mieyscu w cechu pod winą groszy
trzy

62. Item Aby wszyscy Bracia, wiedzieli o prawach i przywileiach
swoich, Starsi teraz i napotem będący, będą powinni tak-
we prawa i Privilegia, im służące na każdy kwartał w Ce-
chu raz czytać; które to Artykuły w Cechu namowione
każdy in toto et parte zachować będzie powinien pod wi-
ną wyżey opisaną. Działo się w Cechu w Zgromadzeniu Pasa-
maniczym Dnia szóstego Sierpnia. Roku Pańskiego Ty-
siąc Sześćsetnego Dwudziestego Piątego. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Te prawa Cechu Pasamoniczego poda-
ne były do zatwierdzenia Radzie Krakowskiej, która na nich swoje podpisy i cechy
urzędowe dnia wczoray przed dniem S. Wawrzyńca r. 1625 przyłożyła. Dla większey
pewności onych wykonania podpisał jeszcze własną ręką Zygmunt III. Król Pol-
ski w Warszawie dnia 30 Marca 1626. Przy potwierdzeniu tychże jeszcze przez
przez Władysława IV wczasie Sejmu Koronacyjnego d. 9 Marca 1633 w Krakowie Cech
pasamoniczy w dodatku te podsunął jeszcze do zatwierdzenia artykuły: –
A ieżeli Kupcom, tedy daleko więcey inszey kondycyi ludziom
którzy żadnego podobieństwa, prawa, dalszego nie maią, coby
by się taki kiedy kolwiek znalazł Rzemieślnik inszego
Rzemiosła, nie kontentuiąc się Rzemiosłem swoim, rzucał
się do pasamonów przedawania. Takowy nie tylko tych
które sam robi, nie ma przedawać, ale i tych których sam
nie robi, nie ma mu być wolno przedawać, gdyż on może
z Rzemiosła swego, na które go pan Bog powołał, mieć po-
ciwe wyżywienie, ale z szczerey złości i uporu, aby zniszczył
to Bractwo ubogie, obrał się na to: Takowy każdy, ieśli-
by się tego przytrafiło, ma być karany stem groszeii.
Któréy to winy połowica Ich Mciów P.P. Radzie Krakow-
skiey, a połowica do skrzynki Bractwa tego będzie nale-
żała. A po oddaniu winy ma takowy towar z kramu swego sprzą-
tnąć i na sztukę adbyć, całkiem nie na łokieć, a więcey się
tego nie ważyć pod tąż winą wyżey opisaną tylko do tego

Któryby

ktoryby Brat nie miał tego dostatku, aby mógł robotę z swo-
iey własney Materyi robić: tedy powinien taki każdy iść
do tych P.P. Mistrzów o których rozumie ~~xxxx xxxxx xxxx~~
żeby mogli dać robotę i żądać Brata aprobatę, także do ka-
żdego z osobna ma przyyść. A gdy iuż nie może dostać
u żadnego roboty, tedy ma przyyść do Pana Starszego
i opowiedzieć mu to, a on mu ma dać ostatnią rezolucyą
kędy się ma starać o robotę: a to dla tego zabiegaiąc
temu, aby Rzeczpospolita nie była oszukana w ladaia-
kich pasamanach, albowiem takowi Bracia którzy to
nie maią z czego robić, tedy się tem staraią o robotę
kędy się na niey mało znaią, iako to u Kupców albo u
Niewiernych Żydów; Z dla tego trafia się często iż nie
ieden bywa oszukany ladaiaką robotą. A tak ktory kol-
wiek Brat będzie przeświadczony iż bez wiadomości
Panow Starszych będzie cudzą robotę robił, quoties toties
będzie karany dziesięcią grzywien winy do Wszynki
tego Bractwa należących. —

Jan Kazimierz znowu potwierdził te Ustawy w Warszawie dnia 1. Lutego 1651.
Do powyższych jeszcze ustaw Cech Pasamoników Krakowskich przy-
dał następujące wyprzod od Rady Miejskiej zatwierdzone a później przez
Króla Michała w Krakowie na sejmie Koronacyi d. 9. Listopada 1669 podpisane.

Wdowa po pasamaniku pozostała, gdyby za inszego
człowieka poszła, a nie za Pasamonika: Tedy nie ma
iuż więcey Rzemiosła Pasamoniczego robić, ani prze-
dawać towaru takowego handluiąc pod winą sta
grzywien i utracenia towaru wszystkiego, którey peny
połowica urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu, a
druga Cechowi Pasamoniczemu należeć ma. Żydzi tak

Cze

Żydzi także nie powinni towaru iaki Pasamoniczy Krakowscy robią, albo robić mogą, Korzałkami, Koszami, ani pudłami, tak po Rynku, Ulicach, iako też Kamienicach i domach Szlacheckich, Duchownych i Mieyskich roznosić, pod utraceniem takowego towaru, który wolno będzie Pasamonikom Starszym Krakowskim urzędownie za Strawczy, połowicę na Cech, a drugą urzędowi pod którym zabrany takowy towar będzie obrocić. Mistrz także każdy Rzemiosła tego przespólny, to iest, który w Mieście Krakowskiem nie Mieszka, nie powinien tylko iednego chłopca na Nauce trzymać. A ieżliby który Mistrz tego Rzemiosła Pasamonniczego, był dwa razy albo trzy Cechowi nieposłuszny, tedy powinni Starsi tegoż Cechu Mistrzowie, takowemuż Mistrzowi nieposłusznymu, za trzeciem razem nieposłuszeństwa iego Czeladź z Warsztatu odebrać, i nie dawać mu iey póki Cechowi za to nieposłuszeństwo Kary przez ten Cech na Niego włożoney, nie złoży. Salvatamen w tey sprawie ad Scabilem Magist. Crac. ~~Ad subscriptione~~ Parti gravatae appelatione manente.

Te wszystkie ustawy podpisał ieszcze i zatwierdził Jan III Sobieski w Krakowie w czasie Seymu Koronacyjnego dnia 3 Lutego 1676. Daley ieszcze August II. Krol Polski te ustawy zatwierdził w Krakowie dnia 4 Czerwca 1706 r.

W prośbie wypisaney do Prezydenta w r. 1816 iest wzmianka że w r. 1800 było o mistrzów 24, który utrzymywali ieszcze czeladzi 20. a w r. 1816 było o tylko mistrzów 3. czeladnika niebyło żadnego. –

Dochody. Czynsz z Kasaty złotych 16. a potrzeba było reparować. –

Cech Pasztelników
Contubernium Crustulariorum.

Artykuły do dobrego Rządu Panów Pasztetników Krakowskich, przez nas Franciszka Chylińskiego, Jakuba Wallera, Jacentego Lirinskiego, Jakuba Wróblowskiego, Antoniego Dombrowskiego, i Jacentego Ostrowskiego, Pasztetników Krakowskich, pomiędzy sobą zgodnie ułożone Szlachetnemu Magistratowi Krakowskiemu do approbacyi d. 30 Grudnia roku Pańskiego 1765 podane. –

1mo Każdy chcący bydź w Zgromadzeniu SS. Pasztetników Krakowskich, powinien najprzód listy dobrego urodzenia, wyzwolenia, i wyterminowania swego pokazać, Miejskie Prawo przyiąć, i na Wstęp do Kongregacyi Panów Pasztetników, dać Złotych Sześć dziesiąt.

2do Po wstępie Niedziel Dwanaście takowy chcący zostać Magistrum powinienby Sztuki niżej opisane w Zgromadzeniu przy Starszych wyrobić to iest Krokantów Karmelowych Dwa, Krokantów rznietych Dwa. 2do Z ciasta Migdałowego na półmisków Cztery, na iednym powinno bydź Ciasto z Migdałów palonych, na drugim z Massy Migdałowey, na trzecim z Pistacyi, na 4tym z Chleba żytnego 3tio Z ciasta Biszkoptowego półmisków dwa, na iednym z form różnych, które mu SS. Starsi pokażą powinien wystarać, na drugim z tegoż samego Ciasta stawiane. 4to z Francuzkiego ciasta półmisków cztery, na Każdym ~~[illegible]~~ półmisku powinno bydź dwoiakie Ciasto Francuzkie 5to Z kruchego Ciasta Półmisków Cztery, na każdym półmisku

powino bydź drojaki w ciasto. 6to Z smażonego Ciasta Połmisków
sześć, każdy połmisek powinien bydź odmienny. 7mo Pasztetów
zimnych dwa, jeden zimny i zwierzyny różnej gorzcej, z Gołębiąt
drugi i różnego gatunku pięknie przyozdobiony. 8vo Budyniu z
Chleba Białego Konfiturami przekładanej 9no Z ciasta ryżowego
Połmisków dwa, jeden z ryżu całego, drugi z ryżu tłuczonego.
10mo Ciasta z grochu Białego połmisek jeden, nakształt Bisz-
koptów. 11mo Ciasto z Marchwi na Połmisek jeden nakształt
tej Sztuki, co z grochu Białego 12mo z Makaronów połmisków
dwa, na jednym bydź powinno z Włoskiego Makaronu, na drugim
z Polskiego 13. z Pasztecików powinien zrobić cztery Połmiski
na jednym powinny bydź Paszteciki z Ciasta Francuzkiego, na
drugim z Angielskiego, na trzecim z Hiszpańskiego, na czwar-
tym z kruchego, z tych zaś Pasztecików każdy połmisek po-
winien bydź z inszym siekaniem Ptaków i Zwierzyny. 14. Ma-
zurków cztery, na których powinno się znajdować Herbów dwa-
naście Konfiturami wysadzonych, które mu, jakie bydź maią
J.O. Stary wymarzy, jakie na którym Mazurku i siła
ich bydź ma. 15. Kołacz przekładany różnym korzeniem
i Konfiturami w Fach osiemnaście jeden. 16 Komputów
farfurek sześć, każda z innego gatunku, i z innym kolorem
17. Galaret farfurek sześć podobnież, na każdej z inszego
gatunku, i z odmiennemi kolorami 18. Kremów Połmisków
cztery każdy odmienny bydź powinien i inne ciarniejszej

mody, i wyprania które się tu wyrażaią, które Sztuki powinien swoią expensą, lub u Panów Starszych, lub gdzie mu Panowie Starsi wyznaczą wygotować, a wygotowane i skończone w zupełney Panów Braci Kongregacyi pokazać, które Panowie Magistrowie czyli są doskonałe albo nie, uważać i rozeznać maią. Oraz przy uznaniu tych Sztuk Zgromadzenie PP: Magistrów uczęstować, a że te Sztuki bez znaczney expensy nie obeszły się, więc Zgromadzenie Panów Pasztetników Krakowskich, a mianowicie Starsi powinni takowego serio wyexaminować, czyli w ich Sztuce iest doskonały, i zna się dobrze na niey, a tak wyznaczywszy mu wzwyż wyrażonych Sztuk ośm, które powinien przy Panach Starszych, lub Deputowanych od Zgromadzenia zrobić, które to Sztuk osiem kosztować nie mniey, ani więcey powinny iak Złotych Sto, i te Sztuki powinien swoią expensą, iako wyżey wygotować, do Skrzynki zaś na potrzeby Zgromadzenia powinien dać Złotych Czterysta. III. Syn Magistrowski tuteyszy, ieżeliby Magistrem z Zgromadzeniu PP: Pasztetników Krakowskich zostać chciał, lub też Czeladnik Pasztetnicy oby Magistrowską Córkę poymuiący, takowy robotę swoią albo raczey Sztuki w punkcie drugim wyrażone przez połowę pokazać powinien, i do Skrzynki Zgromadzenia dać Złotych Dwieście, wstępu zaś z przyczyny że Magistrowski Syn, lub Córkę Magistrowską poymuiący, płacić nie maią, iednak Zgromadzenie uczęstować

według możności swoiey powinni. IV. Chłopiec który zacznie u
Magistra swego terminować, nim się zapiszę, powinien będzie
sobie Niedziel Dwanaście, a po wyściu Niedziel Dwunastu
powinien go Magister pod czas Sessyi zapisać, i od zapisu do
Skrzynki Zgromadzenia dać Złotych Osm, a od czasu zapisa-
nia powinien terminować lat pięć, przy wspólney applikacyi
skromności i pilności, po wyterminowaniu lat pięć ma się wy-
zwolić i od wyzwolin powinien dać będzie do Skrzynki Zgroma-
dzenia Złotych 16. bez częstowania i pokazać przy wyzwolinach Me-
trykę dobrego urodzenia swego. V. Każdy Czeladnik nowo wyzwolony
nie ma odchodzić od swego Magistra po wyterminowaniu, ale po-
winien sobie lat dwa u niego a to dla doskonalszego wyćwiczenia
się w sztuce Pasztetniczej, chyba, żeby go sam Magister akcepto-
wać nie chciał, któremu Czeladnikowi nowo wyterminowanemu
Magister roczney zapłaty powinien dać Złotych Sto Sześćdziesiąt.
VI. Każdy Magister trzymaiący Czeladnika nie swego termino-
wania, ale od inszego Magistra, lub obcego powinien mu rocznego
salarium dać Złotych 200, który zaś z Panów Magistrów
Czeladnikowi niechciał rzetelnie zapłacić, takowy Czeladnik
powinien się uskarżyć przed PP. Starszymi i Całem Zgroma-
dzeniem, którzy wnaszy Salarium maią zapłatę nakazać
VII. Któryby Czeladnik tu wyterminowany, chciał gdzieindziey
wędrować powinien od PP. Starszych Zgromadzenia Paszte-
tników Krakowskich wziąść list wyterminowania swego

Swego, a dopiero pojść w drogę a takowy powinien bydź za prawdziwe-
go Towarzysza wziędzie miany bez wszelkiego zarzutu. VIII Żaden
z Magistrów nie ma się ważyć Czeladzi drugiemu Magistrowi
odmawiać, a to pod Karą Grzywien 20 nieodpuszczenie. do
Skrzynki Zgromadzenia i więzieniem Ratusznym IX Aby
żaden Magister drugiemu Magistrowi Przekupek odmawiać nie
ważył się pod winą Grzywien 10 do Skrzynki Zgromadzenia
ieżeliby zaś ktora Przekupka od inszego Magistra do innego
przyszła, i chciała od niego brać robotę ma iej się spytać, u kto-
rego przed tym Magistra brała robotę, a dowiedziawszy się powinien
będzie pierwszego Magistra u ktorego przedtym robotę brała spy-
tać, ieżeli mu Długu iakiego nie zawisła, a ieżeli co została
winna a sprawiedliwego, nie ma dać roboty tej, aby pierwszego
Majstra w Długu iemu należącym uspokoiła pod Karę przez
Panów Magistrów uważaną i zapłaceniem Długu przez przekupkę
Magistrowi pozostałego X Czeladź powinna się skromnie trzeźwo
pilnie i pilnie na robotach u Magistrów swoich zachować, na
noc zawsze u Majstrów swych bywać, na Obiady i wieczerze
punktualnie chodzić, we wszystkim Magistratom bydź odzwiercie-
posłusznemi, a to pod winą i karą przez Panów Magistrów
naznaczoną. XI Na Msze Kwartalnowe aby zawsze tak Magi-
strowie iako i Czeladź za obestaniem PP Starszych schodzili się
a ktoryby nie był albo exkuzy słusznej nie dał takowy ma
dać do Skrzynki Zgromadzenia Złot. 1. oprócz Chorych i w

i w podróży zostaiących. XII na Sessyach każdych a osobliwie Suchedniowych aby Magistrowie gdy ich PP. Starsi Magistrem Młodszym obeslą bywali i punktualnie od Starszych na godzinę naznaczoną schodzili się, a którzyby nie będąc posłuszny nie przyszedł, takowy in poenam kary ma daé do Skrzynki Zgromadzenia Złotych 4ry nieodpuszczenie, oprocz tych którzy albo w drodze będą, albo na robocie pilnej lub zachorowie. Na potrzeby zaś Zgromadzenia i na Mszę Suchedniowe każdy Magister, lub w niebytności Jego sama Magistrowa powinien daé na każde Suchedni Złoty jeden. XIII Magistrowie na Sessyach swojch trzeźwo i skromnie zachowaé się powinni ieden drugiemu votum nie przerywaé, ale czekaé aż na niego wotowaé przyjdzie, słów nieprzystojnych i poswarków wszelkich wystrzegaé się, a którzyby się tak nie zachował, takowy ma bydź karany Grzywien Dziesięciu nieodpuszczenie do Skrzynki Zgromadzenia, zważaiąc iescze w tym występek i wykroczenie Jego. XIV. Na Sessyach Suchedniowych te Artykuły co kwartał powinny bydź zawsze PP. Magistrom w Zgromadzeniu czytane, po których przeczytaniu wolno będzie PP. Magistrom co widzieć będą potrzebnego dla Zgromadzenia swego, z odmiany czasów i innych przyczyn zgodnie ułożyć, i do approbacyi Szlachetnemu Magistratowi Krakowskiemu podaé powinni to zgodne ułożenie swoje. XV Żaden Magister nie ma się ważyć drugiego wspołmagistra swego w robocie jakimkolwiek sposobem podchodzić lub roboty Jego ganić, a to pod winą Grzywien Czternastu do Skrzynki Zgromadzenia, na którego by się to pokazało. Jeźliby

zaś co postrzegł nie rzetelnego albo złą robotę ma w przód w miłości przestrzedz tego Magistra, a jeżeliby się nie poprawił będzie powinien Starszym donieść. XVI Magistrowie Starszych swoich obserwować powinni, i powinności do Zgromadzenia pełnić, a którzyby nie był posłuszny takowy ma bydź karan podług uznania Zgromadzenia. — XVII Każdy młodszy Magister dotąd Zgromadzeniu wysługiwać się i rozkazów Starszych słuchać powinien, póki inszy po nim nie nastąpi. XVIII Aby się żaden i żadna (nie) zważyła na przeszkodę Pasztetników Krakowskich, któryby niebył lub nie była w tym Zgromadzeniu i Prawa Mieyskiego Krakowskiego nie miał roboty Pasztetniczej robić iakoto: Kucharze różni swoim tak tu w Mieście iako i po przedmieściach takwie w Domach lub Kamienicach albo Dworkach, tak Duchownych iako i Swieckich, a któryby się takowy znalazł, lub znalazła ma mu bydź robota zabroniona, i zabrana, i z konfiskowana a to z pomocą Urzędu Szlachetnego Magistratu Krakowskiego, i tego Urzędu pod którym się przeszkadzaiący znajdować będzie lub będą, konfiskowanej zaś roboty połowa Zgromadzeniu, a druga połowa na Klasztory lub Szpitale oddana bydź ma. XIX Wszelkie skargi, któreby pomiędzy Magistrami zachodziły (oprócz gdzieby przysięga bydź miała) w przód w Zgromadzeniu sądzone bydź powinny a którejby się stronie rozsądzenie Zgromadzenia nieżyczliwe bydź zdało, wolna Appellacya do Urzędu Radzieckiego Krakowskiego będzie, od której Appellacyi dać będzie powinien Złotych Dwa. XX Jeżeli Uczeń nie determinowawszy od Magistra swego odszedł, a do inszego

chciał poyść takowy inny Magister przyjmować nie powinien, bez
wiadomości tego Magistra od którego odeydzie, chyba za słuszną ra-
cyą przed Starszemi przełożoną pod winą przez Magistrów w Zgromadze-
niu na Sessyi uznaną. XXI. Żaden Czeladnik nie ma się ważyć na
robotę poyść do Partacza w Zgromadzeniu nie znayduiącego się, a to pod
winą za doniesieniem się Jmci P. Prezydentowi nateraz będącemu
Kaptywacyą i Karą Kamieniem Wosku do Zgromadzenia lub inną
w niedostatku iego i więzieniem Ratusznym. XXII. Sessye każde
za Konsensem Jmci P. Prezydenta naterazs będącego odprawowane
bydź powinny, gdy tego potrzeba zaydzie, a nie gdzie indziey, tylko u
Starszego tu w Krakowie mieszkaiącego, którego Magistrowie corocznie
obierać maią. XXIII. Elekcya Panów Starszych dwóch, to iest: Star-
szego i Podstarszego ma bydź odprawiona i corocznie zawsze zaraz
w Poniedziałek po Niedzieli Postney Wstępney przez Panów Ma-
gistrów, którą praecedere powinna Msza S. o Duchu Świętym
w Kościele Archyprezbyteralnym Nayświętszey Panny Maryi w
Rynku stoiącego grana, po którey skończoney maią się wszyscy PP.
Magistrowie trzeźwo zeyść i przez Sekretne vota z większości wotów
z pomiędzy siebie Starszych obrać. XXIV. PP. Starsi nowo
obrani przez Panów przeszłorocznych powinni bydź Jmci Panu
Prezydentowi teraz i na potem będącemu po Elekcyi nowych
Starszych doniesieni i w Szlachetnym Magistracie prezentowani
gdzie też i Jurament na Starszeństwo swoie i dobro Zgromadzenia

(Ciąg dalszy ob. str. 403)

Ustawy Perugarskie.

Congregatio Capillamentorum.

Cech perugarski bardzo późno w kraiu naszym powstał bo dopiero w drugiey połowie panowania Stanisława Poniatowskiego. Dziwić się temu niepotrzeba, bo kiedy inne narody zwyczaiem nadworne przyiętym wkładały na swoie głowy pęki włosów pożyczanych u nas zwyczay podgolania głowy niedał peruganowi zarobku ani jednego grosza. Dopiero moda z dworu Ludwika XIV przeniesiona do polski strzyżenia włosów, przymusiła Magistrat miasta Krakowa do uformowania nowego Cechu perukarskiego, dotąd oycom naszym nieznanego: Otóż tego cechu urządzenia potwierdzone własną ręką Stanisława Poniatowskiego dnia 11. Maja 1783. r

1º Ta Congregacya Zacnie Sławetnych Perugarzy y Fryzierów Krakowskich ma mieć Starszego y Podstarszego, których corocznie nazajutrz po nowym Roku taż kongregacya /: przez Sekretne Wota, na karthach zgromadziwszy się, po mszy Swiętey de Spiritu Sancto, która odprawowac się powinna będzie sumptem teyże kongregacyi w kosciele Swiętego Macieja /: porządnie y skromnie obierać ma:

2º Sessyi tey kongregacyi kwartalne, y inne odprawiać się maią; y będą powinny, w Stancyi Pana Starszego kamienicę swoię maiącego, lub w kamienicy inney Mieyskiey mieszkaiącego, obesłani Panowie Metrowie sługą teyże kongregacyi dzis na jutro z obwieszczeniem godziny; tam zszedłszy się skromnie o potrzebach tey kongregacyi radzic w wotowaniu ieden drugiemu nie przeszkadzać y bez pozwolenia Panow Starszych nie wyrywac się, a to pod Winą pary Swiec funtowych, ktoryby zas obesłany na takową Sessyą lekkomyslnie nie stawił się, y słuszney racyi Panom Starszym nie dał, ma bydz karany parą Swiec funtowych, na każdey zas kwartalney Sessyi, każdy Metr na potrzeby teyże kongregacyi, ma dać Suchedni Złotych Polskich Cztery.

3º Panowie Starsi tey kongregacyi Regestra Percepty y Expensy, porządnie spisywać maią, y w książkę tey kongregacyi, naktez Percepty y Expensa spo=

sporządzoną, indukować, też rachunki corocznie całey kongregacyi, przy Deputowanym z Szlachetnego Magistratu, przed Elekcyą dwiema lub trzema dniami oddawać będą powinni.

4to Ciż Panowie Starsi z całą kongregacyą będą mieli moc wszelkie skargi zachodzące, intrygi występnych y nieposłusznych rozsądzać, y karać, z wolną iednak Appellacyą do Szlachetnego Magistratu krakowskiego, gdyią kto załatadać będzie.

5to Taż kongregacya ma mieć swego Pisarza Pieczęć swoię z swym znakiem, y sługę swego, ktorzy maią bydź przez całą kongregacyą obierani: lub odmieniani.

6to Taż kongregacya przy obieraniu rocznych Panow Starszych, ma zaraz obierać dwoch Metrow do strzelania kurka, z pomiędzy Siebie, toiest iednego Starszego, a drugiego z wspołkollegow swoich.

7mo Taż kongregacya powinna mieć Skrzynkę swoię na dochody swoie y papiery, do ktorey maią bydź dwa klucze, ieden u Pana Starszego, drugi u Podstarszego.

8vo Taż kongregacya sumptem swoim, y Panowie Starsi maią się starać, aby co Suchedni Msza Swięta odprawiona była w kosciele Swiętego Macieja za Braci tey kongregacyi, na ktorey wszyscy bywać powinni, pod karą Złotych Polskich Cztery.

9no Kto będzie chciał Magistrem Metrem zostać w tey kongregacyi, powinien wprzod tu w miescie Krakowie. lub innym Stołecznym lat trzy, Czeladnikiem będąc w tey Professyi exercytować się, Listy Autentyczne y metrykę, tudzież probę Professyi swoiey, w całey kongregacyi na Sessyi uczynić y okazać, Mieyskie Prawo za rekommendacyą Panow Starszych tey kongregacyi, a nie inszą przyiąć, prawdziwym katolikiem bydź, y za sztuki częstowania kilkakrotne, y inne potrzeby teyże kongregacyi ze wszystkim ogulnie teyże kongregacyi Złotych Trzysta Polskich, do Skrzynki teyże kongregacyi złożyć.

10mo Każdy Magister Metr, nie ma więcey chować czeladzi tylko dwoch do Terminu, zaś Chłopcow czterech, a Pańskich do uczenia dwoch a nie więcey, a to pod karą grzywień pięćdziesiąt, tudzież Dziewcząt dwie, a nie więcey na Roli ieden.

11mo Tych Pańskich dwoch Chłopcow do cwiczenia, żaden Magister Metr nie ma

dłużey trzymać, tylko do Roku, gdyby zaś po wyiściu Roku tenże Chłopiec, nieumiał fryzować, tedy powinien probę okazać, przy Panach Starszych, y od Ich ~~Woli~~ Woli dependować będzie, dalszy Czas do wyuczenia naznaczyć, aby z tąd Pan iego zawodu y krzywdy nie miał:

12mo Każdy Metr Magister Chłopcow Pańskich biorąc do cwiczenia za kontraktem powinien okazać takowego Chłopca Panom Starszym ktoryby zaś z Panow Metrow Magistrow miał więcey Pańskich Chłopcow do cwiczenia iak dwoch, powinien od każdego dać do Skrzynki do kongregacyi na potrzeby Czerwonych Złotych Sześć, a od Dziewczyny na Miesiąc Złotych Osm Polskich.

13tio Każdy Chłopiec ma bydź zapisany na Sessyi w kongregacyi przez swego Metra Magistra na lat pięć, y u niego nie odchodząc poczciwie terminować, ktoremu Pan iego ma Suknie sprawiać, y wikt dawać, ktoryby zaś sobie sumptem swoim, sprawiał Suknie, tylko ma terminować lat trzy, y od Zapisu takowego Chłopca ma dać Pan iego Panom Starszym Złotych Cztery Polskich:

14to Chłopiec gdy wyterminuie, powinna mu dać kongregacya List wyterminowania, od ktorego ma dać na potrzeby kongregacyi Czerwony Złoty ieden, a zaś Panom Starszym Złotych Sześć Polskich, ktory po wyterminowaniu powinien u Swego Metra Rok przerobić, a potym lub u tegoż Metra swego lub innego przez Czas wyżey wyrażony exercytować się.

15to Czeladnik ktory przywędruie, powinien się nayprzod opowiedzieć Panom Starszym, Listy uczciwego swego pokazać, y o robotę prosić, swoią zaś wolą nigdzie w kondycyą nie wchodzić, ale do tego Metra iść powinien, ktorego mu Panowie Starsi naznaczą /: chybaby Sobie ktory z Panow Magistrow takiego umyslnie zapisał, na ten czas bez opowiedzy y obsyłania, wolno mu będzie u tegoż Magistra zostawać, od ktorego był zapisany :/ a ieżeliby nigdzie nie dostał kondycyi, ma dostać z kongregacyi Złotych Cztery Polskich y poyść w drogę:

16to Żaden Metr Magister nie ma swoią Wolą bez wiedzy y zezwolenia Panow Starszych brać do kondycyi do Siebie, a to pod Winą 14 Grzywien przywędrowanego Czeladnika, lub nie przyzwoicie od Metra swego odeszłego.

17mo Zaden Metr Magister drugiemu żadnym pretextem y sposobem tak Chłopca iako y Czeladnika odmawiać niema a to pod karą grzywien Pięć=dziesiąt, y powroceniem go do Metra swego.

18vo Panow Metrow Magistrow Synowie, żeby się ze wszystkim u Rodzicow swoich niewyzwalali, lecz przynaymniey ostatnie dwa kwartały w inszego Metra Magistra, a to dla poloru przerobili, ninieysza ordynacya stanowi się

19no Synowie Magistrow Metrow jako y Corki Ich, postanowienie biorąc, z Osobą tey Professyi, każdey opłaty tey kongregacyi przez połowę tylko płacić będą obligowani.

20mo Pozostałe Wdowy poki Stanu nie odmienią inney kondycyi, według wy=żey opisanych punktow sprawiać się y zachować, podatki wszystkie podey=mować, maią y będą powinny, ktorym Panowie Starsi, gdy tego affektowa=wać będą, dla wyżywienia się Czeladnika dobrego dodać powinni.

21mo Zaden Perukarz ani Fryzyer w tey kongregacyi nie będący, żadnym ksztaltem pretextem, sposobem y protekcyą nie ma ~~mu~~ tu w Miescie jako y wszystkich circumferencyach Jego, badź po kamienicach, Dworkach, y Pałacach, tey kongregacyi w Professyach ich przeszkadzać, Rzemieślni=cy wszyscy Rzemiosła swoie maiący pudru y pomady na przeszkodę tego zgromadzenia robić y sprzedawać nie maią, a to pod konfiskatą robionych y sprzedawanych. Wtym opisie Zgromadzenie Sławetnych Perukarzow y Fryzyerow Krakowskich mieć chcą, y te wyrażone Punkta, aby za Prawo między Sobą y rozrządzenie raz na zawsze trzymali, według niego się rządzi=li, y sprawowali nakazuią. Wolność przyczynienia, lub według Czasow dalszego postanowienia moc y władzą w tym Zgromadzeniu Sobie zostawuią. Tą swo=ią konkluzyą do wyżey wyrażonego Interesu stosuiącą się.

(Dodatek do str. 398)

Zgromadzenia podług raty sobie opisanej wyznaczać powinni. XXV PP: Starsi corocznie na dni trzy przed Elekcyą na Publiczney Sessyi Rachunkowo wzanej i wszelkiej percepty i expensy roczny rachunek rzetelny i sprawiedliwy uczynić powinni, po którym uczynionym i publicznie w Zgromadzeniu przeczytanym maią bydź przez dwóch Magistrów Deputowanych Imieniem całego Zgromadzenia zakwitowani i takowy Rachunek podpisem Deputowanych powinien bydź stwierdzony. XXVI W tych rzeczach i interessach które się całego Zgromadzenia tyczą będą PP. Starsi nic maią nic bez wiadomości PP. Magistrów wszystkich czynić, ani expensować, na expense dla wszelkiego bezpieczeństwa i uniknienia ale owszem uwiadomić ich interess podług ułożenia i zezwolenia Supponuiący iakowej zapisać maią w Księgę Sessyi Zgromadzenia. XXVII Żaden z Mistrzów Pasztetników Mieszczan Krakowskich do inszego Sądu i Urzędu którego kolwiek pociągany bydź nie ma pozwany, lecz tylko przed Urzędem Radzieckim Krakowskim sobie Mieszczanom przyzwoitym, sprawować się będą powinni. Od inszego zaś Sądu albo Urzędu onych exyspiemy i wolnych czyniemy. XXVIII. W Kupnie tak nabiałów wszelkich iakoto: Masła, Sera, Jay iakoteż wszelkiej Zwierzyny, Drobiu, Gadziny, Ptaków, Mąki i co do ich professyi należy w Kupowaniu nad przekupki, Żydów, i innych obcych ludzi pierwszemi bydź maią. XXIX Żaden Pasztetnikiem Krakowskim nazywać się nie powinien, ani roboty Pasztetnickiey robić, któryby się w Zgromadzeniu tym w przód nie znajdował, i Prawa Miejskiego Krak. nie miał pod wolnym zabraniem, czyli Konfiskatą roboty, i wypraszeniem się lub robieniu pasztetnickiej roboty

Osoby Kapitulacyi XXX Ieżeliby który z Starszych miał wyieżdżać w drogę, lub na robotę, tedy na mieysca swoie powinien zostawić któ=rego z współmagistrów i Braci do obięcia funkcyi do przyiazdu s=wego.

Punkta te i artykuły wyżey zatwierdzone zostały podpisem Stanisława Augusta Poniatowskiego Króla Polskiego w Warszawie dnia 30 mca Grudnia 1766.

Cech Piekarski.

Laudetur Jesus Christus Amen.

Dekret albo Artykuły Cechowi Piekarskiemu od Szla-
chetnego Magistratu Krakowskiego podane Roku
1158. (1458)

My Prezydent z całym szlachetnym Magistratem
Stołecznego miasta Krakowa podajemy wszem w
obec do wiadomości: Iż My chcąc zabieżeć wszelkim
Sprzeczkom y Zwadkom, które Się z jedney Strony
w Cechu Kunsztu Piekarskiego, z drugiey Strony
między Partaczami tegoż Rzemiosła znaydują, dla
tegoż tylko Szczególnie, że Ich Statuta bez Naszey Pie-
częci zostawały y potwierdzenia. Teraźnieyszy
znioższy Się z Sobą, Dekret, ferowaliśmy na In-
stancyę pomienionego Cechu, który w Ktar przy
obecności wszystkich Kunsztu tego Magistrów prze-
czytać kazaliśmy, a oni akceptowali y wiecznym cza-
sem obserwować deklarowali Się.

1mo. Ktokolwiek z tey kongregacyi piecze na publiczny
Rynek Chleb, tym Samym większy Ociec powinien
który y na Szeląg, nie szkodził tym, którzy w Domu
przedaią. Kiedy Się na prezent do Starszego niosą
kilka Bochnów, każdy każdy swojego pieczywa po-
kazać powinien, y pod przysięgą taki robić ma, jaki
Bliźniego nie ukrzywdzi w groszu, kto by zaś w
tym fałsz poważył Się czynić, będzie powinien dać
do Cechu Ćwierć Funta Wosku, a procz tego według
zdania Magistratu Sądzony Będzie.

2do. U kogo by Rewizorowie znaleźli biały Chleb y żytny
na Targ przywieziony, ile razy Się to pokaże, taki
karany mia bydź Ćwiercią Funta Wosku, kiedy zaś
który do Cechu Piekarskiego należy, może robić Chleb
czarny przerabiany, byle ku jedzeniu był sposobny
y wagi należytey. Kto by zaś Bliźniemu tym spo-
sobem Krzywdę uczynił, powinien dać do Cechu Czte-
ry Fonty Wosku, y od Magistratu będzie Sądzony.

3tio. Ktoby Się ważył fałszywą wagą Chleb przedawać,
a w tym postrzeżon będzie, pół funciem Wosku
ma bydź penowany.

4to. Piernikarz żaden we dwóch mieyscach przedawać
niemoże, ani niewiasta z ramienia Jego, Ludzi jeden
drugiemu odwoływać nie powinien, bo tym Samym
Wosku pół Kamienia odda do Cechu, y Sądzony
będzie.

5to. Magister z drugim Magistrem gdziekolwiek na
Gospodzie grający w Karty we Dnie czy w nocy, a
kiedy Się często przytrafia obydwa dadzą po sześć

funtów Wosku.

6to. Magister z czeladnikiem kości albo karty grając nadybany od kogo y oskarżony, powinien będzie dać cztery funty Wosku, a Czeladnik 2 bez sprzeczki, a jeżeli by rekurował dać to, zato samo będzie wsadzony do więzienia na niedziel cztery.

7mo. Ktory kolwiek Cechowy Magister czyli Czeladnik przeciwko starszym powstaje, ich rozkazu nie słucha, cztery funty Wosku za każdy raz powinien będzie oddać.

8vo. Żaden z Magistrów y Czeladzi na prywatney Gospodzie pić nie powinien, tylko tam, gdzie publicznie szynkują, a kto by przeciwko wykroczył, Magister cztery funty Wosku, a czeladnik ma dać funtów sześć, jedną połowę Magistratowi, drugą Cechowi dla odpuszczenia a in Quantum by kto za nim instancyjował, niech że za niego płaci.

9no. Jeżeli kto kogo szkaluje, albo zada to, czego mu dowieść nie może, powinien dać za pokutę put kamienia Wosku y sławę wrócić.

10mo. Jeżeli kto kogo jakim kolwiek sposobem z kosza zrzuci, albo do Altyna nie dopuści, albo Altynarza przekupi czy to Wdowę czy kogo inszego, powinien dać do Cechu kamień Wosku.

11mo. Ktokolwiek broń jaką, jako to noż szablę, do Cechu przyniesie, podczas sessyi ma dać za każdy raz, ceskich sześć do Skrzynki Cechowey

12mo. Gdyby się kto obraził, w Cechu przyjść wolą swoją przed stół panów starszych niezawołany, albo gdyby zawołany, przyjść nie chciał, da za pokutę ceskich sześć.

13mo. Kogo po dwakroć do Cechu wołają, a nie będzie przez uhor chciał przyjść, za każdym razem, ma dać put kamienia Wosku.

14mo. Piekarki, które by hałasy y tumulty w jatkach robiły, takowa każda, bez wszelkiego respektu, ma być do więzienia na niedziel dwie wzięta. 15. Piekarz

15mo. każdy, który by jeden drugiego w mące czyli na targu czyli we młynie śmiał podkupić, takowy ma popadać winy, put kamienia Wosku do Cechu.

16mo. Brat Jegoż Konsztu Piekarskiego, który by nie był na Służebniczowey mszy, takowy Winy ma być dwa funty Wosku.

17mo. Mącznicka każda, która Mąkę mierzy, a miała by krzywdę w mierze, za przekupieniem mącznika, które mu kolwiek z braci cechowych uczynić, takowa za podeyrzeniem tego ma być karana więzieniem tygodniowym, y Wosku dać powinna do Cechu funtów trzy Winy.

18mo. Piekarz któryby się takowy znalazł, żeby na miejscu u Przywiliowanym w Jatkach Chleba nie przedawał, tylko pokątnie i po publicznych miej[scach]

cach, takowy ma bydź karany dwoie czterdzieści grzywien, połowa Magistratowi, a połowa do Cechu.

19mo. Ktożby Piekarz który by z tychtey mąki Chleb robił, a do starszego nie dał znać, takowy sądzony powinien bydź do Cechu.

20. Co do dymnego Pieca należy, ten powinien bydź długi na łokci 21, y ćwierć, a kto by chciał warzyć stawiać większy, zapłaci za to pułkamienia Wosku.

21. Prócz tego obliguiemy, żeby każdy piekarz y Piekarka, czyli to Czeladź, czyli dzieci z honorem swoiego Cechu, y stołecznego miasta, wszystko czynili, skromnie się przy Szredarzy sprawuiąc, Boga nie obrażaiąc, i nie bluźniąc, Ludzi nie gorsząc słowy czy uczynkiem, kupuiących nie odwołuiąc, a ieżeli by przeciwko temu punktowi kto wykroczył, a dowiedziono mu będzie, funt Wosku ma dać, ile razy to uczyni. Co dla obwarowania lepszego, pieczęcią mieyską zaznaczyliśmy w Piątek po W. N. P. Maryi w roku (1458) 1158. — (1458) To pewno iest pomyłka, r. 1158.

Niemniej sądzę, aby te prawa, brzmienie i tok z powyżej wzmiankowanego rolu zachowały, pokilka które ze starej polszczyzny na nową polszczyznę przerabiane bydź mogły a ostatni raz nie prędzej jak za czasów Augusta II. zmieniona pisowni i wyrazach dotrzymały. Wszakże ten rolę nie jest dla tuteyszego miasta bez zupełnego użytku, dowodzi on jasno i wyraźnie, że tego rolu już w krakowie zasię używały dzieje cechy, a jeżeli puścimy się w krainę domysłów, na fundamencie tego rolu oparci, moglibyśmy skoki uczynić, aż w czasy pogańskie. Moglibyśmy ze stanowiska tego punktu autorzyć obszernie koło, w obrębie którego poszukalibyśmy urządzeń miejskich, przywilejów cechowych, i wszystkich porządków dotyczących bytu i dobrego mienia. —

Dit kriegt der Möglichkeit ist unendlich gross, — napisał jakiś Autor niem.

Roku 1811. dnia 17. grudnia rozwiązane zostało pytanie czyli piekarze Krakowscy w mieście żydowskim mogą sprzedawać swój towar, i czyli cała ludność żydowskiego miasta od samych tylko żydów jako swoich współbraci towar brać winni. Otóż na powodach.

1° Starozakonni Piekarze nie są cechowemi Piekarzami, nie utrzymują uczniów ani Czeladników, a zatem i prawa do wyzwolenia czeladzi nie mają.

2° Ponieważ Starozakonni Piekarze nie wypiekają razowego chleba, bez którego ludność żydowskiego miasta i znaczna liczba samych Chrześcijan tam przebywających obejść się nie może.

3° Ponieważ Starozakonni Piekarze nie tylko wykazanego dostatecznego funduszu do utrzymania zapasów 6ciotygodniowych mąki, które Krakowscy piekarze podług urządzeń policyjnych utrzymywać muszą, a zatem łatwo stać się mogło, iż Publiczność Żydowskiego Miasta nie byłaby zabezpieczona przeciw niedostatkowi pieczywa i wystawiona by została na arbitralność starozakonnych Piekarzy.

4° Ponieważ Starozakonni piekarze nie regulują pieczywa swojego do taxy, a zatem tylko jako przekupnie, nie zaś jako aktualni Piekarze uważają się.

5° Ponieważ żaden ze Starozakonnych Piekarzy nie dowodzi, żeby kiedy Professyi Piekarskiej uczył się i na majstra wyzwolonym został.

6° Ponieważ Cech Piekarzy Krakowskich nie ma ograniczonego prawa co do sprzedawania pieczywa w całym Krakowie i jego przedmieściach, do których zaś osobliwie i Miasto żydowskie należy, przeciwnie zaś Starozakonni jako nie Cechowi Piekarze ~~prawo~~ poprzedniemi urządzeniami prawo, do pewnych okręgów, przywiązane mają — przeto Piekarzom Cechu Krakowskiego wolno jest sprzedawać pieczywo w obrębie żydowskiego miasta etc. —

Cech Piekarski

Congregatio pistorum

Hieronym z Wielkiego Chrząstowa Wierzbowski Woiewoda ~~Sieradzki~~ Sieradzki, Oswiecimski, Sadkowski, Barwaldski etc. Starosta Wielkorząd,ca Krakowski. Wiadomo czynię, komu to wiedzieć należy. Isz ia stosuiąc się do Praw y Przywileiow Cechowi Piekarskiemu Krakowskiemu od s.p. Krolow Ich MM. onym swiątobliwie nadanych, takowe ich Prawa wcale zachowuiąc y w niczym onym niederoguiąc. Ponieważ dostatecznie y wyraznie iest, że Mącznicy y rożnego Stanu ludzie, ktorzy się przedażą mąki bawią, niepowinni tych Mąk swych w Rynku Krakowskim przedawać. Jednak niezagradzaiąc drogi ludziom do pożywienia, gdysz tesz Ordinatia w Roku Tysiącznym Szesesetnym Czterdziestym Piątym przez S. Marcina z Pięgłowa Pięgłowskiego Podskarbiego Kralow. strony tegosz stanęła, ktorą Ordinatią pomienioni Piekarze Krakowscy pro rato przyięli y oney się niesprzeciwiali, tęsz Ordinatią pomienioną we wszystkiey iey Punktach y Clausulach, potwierdzam, umacniam, y ratifikuię y aby in suo robore ~~inviolabi~~ inviolabiliter zachowana była w ...

dza urzędu mego mieć chcę: To iest aby każdy Mącznik y ktorykol=
wiek handlem mąki w Krakowie się bawił, według dawnych zwycza=
iow do Cechu Piekarskiego Krakowskiego do rąk starszych Pie-
karow według pomienioney Ordinatii Sukiedni pewne oddawał. Mia=
nowicie ci Mącznicy ktorzy po kilka ćwiertni mieli na ieden raz Mąki
aby oddawali do Cechu Piekarskiego Krakowskiego, względem tego
żeby mogli wolno przedawać mąki w Rynku Krakowskim bez wszela=
kich ciężarow Miejskich ktore Piekarze Cechowe odprawuią, na każ=
dą ćwierć Roku po złotych Pułtora. Ktorzy zas ubożsi co nie mie-
waią, ale tylko przedaią także do tegoż Cechu Piekarskiego Krakow
skiego po Pułgrzywny na każdą ćwierć Roku oddawać będą powinni
A że niektorzy Mącznicy gdy im takowe Sukiedni płacić przychodzi=
ło, różnymi się wymowkami bronili yże Mąki niesprawiali przez
tę ćwierć za ktorą płacić mieli udawali y z trudnością takowe Su=
kiedni Piekarzom Krakowskim wydawali. Tedy y ci ieżli niechcą tem
pomienione Sukiedni to od ćwiertnie mąki każdey po groszy trzy Pieka=
rzom Krakowskim Miasto Sukiedni pomienionych oddawać będą bez
wszelakich trudności powinni. Także luźni y postronni ze Wsiow ludzi
ktorzy nie zawsze na Targi w Krakowie z mąką bywaią y nie ustawicznie
przedaią tylko po groszy trzy Piekarzom Krakowskim maią oddawa
Ktorzyby zas piekali Chleb albo Placki na przedaż, takowe ich ro-
boty Piekarze Krakowscy z przydaniem Piechoty mey Wielko=
rządowey zabierać maią, a zabrawszy do Szpitalow rozdawać powinni
Ieżliby zas ktory Mącznik albo Mącznierka takowego Podatku wzwyż
mianowanego nie oddał, takowemu każdemu iako przeciwnemu tey Ordyna=
cyi i mocy wolno, Piekarzom Krakowskim Mąkę ktorą przedawać będzie
zabrać y więcey na Rynku Krakowskim niedopuszczać przedawać, do=

tąż poki się im do Cechu satisfactia zupełna niestanie, która Ordyna-
~~tia~~ tia moie iako w dawnym zwyczaiu będąca y tak od Kucharzów
iako y Mączników w używaniu maiąca aby y raz tym prędzey
każdemu do wiadomości doszła przez Woźnego mego ~~[illegible]~~ Wielgorzą-
dowego na mieyscach zwyczainych publikować kazałem y dla lepszey
wiary y mocy tego wszystkiego cokolwiek tu wyrażono iest, podpi-
sem ręki mey ztwierdziłem y Pieczęć moię własną przycisnąć kaza-
łem. Działo się na zamku Krakowskim Dnia siodmego Miesią-
ca Kwietnia Roku Pańskiego Tysiącznego szescsetnego szesćdzie-
siątego Trzeciego. Hieronym Wierzbowski Woiewoda Sieradzki. —

Ustawy te własnym podpisem zatwierdził Jan Kazimierz w Warszawie
dnia dziewiętnastego Marca 1667 roku. — Daley dnia dwudziestego dzie-
wiątego Paździrnika 1669. w Krakowie na zjeździe Koronacyi-
nym potwierdził Michał Korybut Kxiąże Wiśniowiecki Król
Polski, nie zmieniając żadney ustawy, ale takowe w całey
zupełności potwierdzając — —

Cech Piekarski dzielił się dawniej na dwa oddziały na majstrów Piekarzy czarnych
i na majstrów Piekarzy Białych. Do piekarzy białych należało pieczywo z mą-
ki pszennej, do piekarzy czarnych z reszty innego zboża. Z cechem majstrów Pie-
karzy łączy się ściśle historya młynów Krakowskich a mianowicie młynów dolnych
i górnych w samym Krakowie na rzece Rudawie leżących. Każdy majster Cechu
Piekarskiego powinien był zapasu mąki na tydzień mieć z bardzo słusznego po-
wodu, aby pieczywa do przekupni dla marnych i bagatelnych przyczyn kiedy
nie zabrakło. Ale mogłaby łatwo zabraknąć, jeżeliby młyny Królewskie
ustały. Przez tego wszakże zaburzeń wojennych lub oblężenia miasta młyny
odcięte, stanowiły wielką drożyznę w murach, albo piekarze na żarnach
mielone zboże do pieczywa używać zmuszeni byli. Niekiedy mącznicy
mieszkający po przedmieściach podchodzili piekarzy Królewskich i też ka-
mienie we młynach robiły dla mączników, które dla Piekarzy robić powi-
nny były. Dlatego często do Magistratu Krakowskiego zachodziły skargi
ostatnia odpowiedź tego magistratu z r. 1809. d. 1o września brzmi jak na-
stępuje: Ponieważ doniesiono Magistratowi, że mącznicy w górnym mły-
nie na 6. Kamieniach mielą, Piekarze zaś, którym prawo pierwszeństwa
z dawien dawna należy, żadnego do mielenia Kamienia nie mają, zale-
tedy Magistrat raz na zawsze tę stanowczą regułę, aby mącznicy do
mełcia w Młynach Królewskich na ten czas tylko przypuszczeni byli, kie-
dy Kamienie wolne zbywają, w przypadku tego niedopełnienia, dzierżawca
onych Strofem 6 # na fundusz policyjny ukaranym będzie.

Po kilka razy Cech piekarski uskarżał się na fuszerów mieszkających po przed-
mieściach, iż towar białego pieczywa sprowadzając do miasta, należycie nie
wypieczony, co do wagi i gatunku uszczuplony, przez skargi do Magistratu
podawane, bez skutku nie zostały. Magistrat miejski pod r. 1801. d: 29 Ma-
wydał rozporządzenie w niemieckim napisane języku, aby przybywającym
na targi fuszerom towary zabierać i do Policyi oddawać. Też samo prawo
rozciągnęło potęgę swoje do piekarzy żydowskich, którym Magist: M: Kra-
wa pod dniem 17. Maja 1803. wyraźnie przykazał, aby Piekarze Żydowscy
w obrębie tylko swojego miasta towar pozbywali a do miasta Krakowa
z pieczywem swojem bynajmniej ~~się~~ wchodzić nie ważyli się, inaczej
nie tylko towar zabrany mieć będą, ale nadto cieleśnie w Policyi uka-
ranemi zostaną. —

Cech Piernikarski

Contubernium Dulcipanariorum.

Cech Piernikarski od dawnego czasu utrzymywał się w Krakowie, czego dowodem są wyrażenia na wstępie przywileju tego ręką Władysława IV podpisanego. Atoli widać że do Panowania tego Monarchy cech Piernikarski jeszcze nie był urządzony, praw nie miał stałych dopiero roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Burmistrz i rada Miejska przywoławszy do siebie kilku Piernikarzy siedzących ze towarami w Jatkach na Rynku Miasta jeden z nich Cech utworzyła i prawa im nadała które Władysław IV na Sejmie Koronacyjnem dnia 12 Marca tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego roku własną ręką zatwierdził. Ten Cech nazywany był pod ów czasy cechem Kuchlarskim i dopiero w późniejszych czasach od nazwy Piernika Imię Cechu Piernikarskiego przyjął.

Ten Cech Piernikarski żadnych więcej Pism do swego Cechu przynależących nie posiada. Stanisław August Poniatowski w r. 1778 zesłał do tego Cechu Kommissyą na przestrzeganie praw i przywilejów temu Cechowi służących, atoli ten Cech oprócz przywilejów Władysława IV żadnych innych dowodów okazać nie mógł. Zatem dawne przywileje podsunięte Królowi do potwierdzenia zostały, a na przyszłość osobną została obietnica iż partaczy i przekupników odbierających zarobek Mistrzom tego Cechu Rada Miejska ścigać będzie, i towary na Ratusz zabierać. Dowód tego przywileju Cech Piernikarski w późniejszych prośbach do Rządu podawanych niesprawiedliwie przywilejem Króla Poniatowskiego nazywa.

Cech Miodziarzy.

Pod imieniem tego Cechu Rząd Austryiacki rozumiał wszystkie Cechy wyszynkiem napojów gorzących trudniące się. Dlatego pod dniem 21 Listopada 1806 roku we Lwowie rozporządzeniem wydanem, wszystkich Szynkarzy w jeden Cech połączyć zamyślał, ale to do skutku nie przyszło, a wydany dekret się w Archiwum Cechowym na pamiątkę tylko pozostało

Woskarze.

Pod tem imieniem rozumieią się Rzemieślnicy trudniący się robotą Stoczków i świec Woskowych. W późniejszych czasach Piernikarze przywłaszczyli sobie prawo przedawania Miodu, robienia Pierników, i ciągnienia świec i Stoczków. Starsi Cechu tego w proźbie pisanej do Prezydenta Miasta Krakowa pod dniem 28 Marca 1816 roku nie uważaiąc nad pogwałcenie dawnych swoich przywilejów imieniem trech połączonych Cechów domagali się aby liczba Miodziarzy która się tako znacznie pomnożyła w Krakowie zmnieyszoną była, czyli miało się rozumieć aby nikomu więcej prócz istnieiących pod ów czasy handlarzy Miodu tego trunku innym osobom sprzedawać nie wolno było.

Prócz tego domagali się jeszcze nie na mocy praw ale na mocy swoich własnych zysków aby Senat Wolnego Miasta zmnieyszył liczbę Rzemieślników robiących świece i Stoczki. Dawali za przyczynę iż całą swoią maiętność włożywszy w towary woskowe byliby zagrożeni utratą tego maiątku gdyby każdemu wolno było takie świece fałszować, i taniej kupuiącym sprzedawać. Na dowód tego ten Cech przyłączył zaświadczenie Tomaszowi Marciszewskiemu fabrykantowi świec wydane ręką 10 Kupców Krakowskich podpisane i 10 pieczęciami stwierdzone jako od niego ciż kupcy rok rocznie po kilka tysięcy funtów świec woskowych do Warszawy, Wiednia, Lublina, i innych miast znakomitszych od niego zakupuią i sprzedaią

pod dniem 28 Marca 1816 roku

Cech Kuchlarski.

Contubernium Cuchlerorum.—

Naypierwey aby Mistrzów Rzemiosła Krakowskiego więcey nad dziewięć nie
bywało, a to dla tego, ażeby Cech ten przez Zagęszczenie się Mistrzów nie zmnieyszał
i nie ubożał, ażeby robotę tem lepszą mieli, czego PP: Starsi doglądać będą
powinni. 2do Aby te Dziewięć Jatek, które każdemu z nich z osobna
na ten czas częścią do żywota, częścią do pięciu lat zapisane są od nich na potem
oddalone nie były, i z Rąk albo zażywania Bractwa tego nigdy nie wycho-
dziły z owinem jednak czynszem który PP: Starsi Cechu tego na cztery
z dawna powinne Raty za teraźnieyszą Aukcyą na Ratusz Krakowski
płacić będą powinni, to jest z każdey Jatki w Kwartał porządny pierwszą
Ratę a cinerum po trzy wiardunki, które Czynsze Samoż PP: Starsi od
Braci wypominać, i znaku Swych zupełnie do Skarbu mieyskiego oddawać
będą powinni pod utraceniem wyzuwania tey Jatki, któraby zapłaty omiesz-
kała. 3o Gdy się trafi któremu Kuchlarzowi z tego Swiata zeyść, a Żony
odumrzeć, któraby chciała tego Rzemiosła utrzymywać, aby tymże sposobem
jako Jey Mąż przy Jatce zostawała, i tym rzemiosłem się z dziećmi do
śmierci żywiła, a gdzieby za inszego Rzemiosła Mistrza poszła, tedy PP:
Starsi pod ten czas będą tę Jatkę jako wakującą Dyspozycyą swoią
mieyści mieć. 4o Jeżeliby się trafiło, Mistrzowskiemu Synowi po śmierci
Rodziców Swych pozostać, a chciałby się tym Rzemiosłem Kuchlarstwem
bawić tedy mu przez Starsze Cechu tego, Jatka dotąd dana bydź nie ma
ażby pierwey Prawo mieyskie przyiął a potem PP Radziecom był prezentowany,
a przez nie approbowany 5o Żaden za Mistrza do Bractwa przyimowany
nie był dotąd, ażby pierwey Jatkę, która z tych Dziewięci wyżey opisanych
Jatek wakowała. 6. Gdyby iakiejkolwiek przyczyny Mistrza w Jatce nie
dostawało przez ażby w Jatce którey z tych Dziewięci Robota Kuchlarska
sprzedawana bydź nie mogła, ażeby żaden inszy towar w takowey Jatce
krom samey roboty Kuchlarskiey przyimowany nie bywał.

Cech Piwowarski.
Contubernium Braxatorum.

(z r. 1568?)

Naypierw Sześć Starszych w Niniejszym Cechu Piwowarskim bydź
ma. Z niewarzących trzech, a z Warzących trzech. Z których jednego
Któregoby rozumieli ważny bydź nayspośobnieyszego do Sprawowania
spraw Bratskich obrać maią. Którzy Starszy tych wszystkich
Porządków i Artykułów niżey Opisanych przestrzegać i one we
wszystkim exequować będą powinni, żeby ku chwale Bożey, ku
sławie i pożytkowi niniejszego Cechu, wszystkie piwy sprawowane
były, tudzież aby się tem porządniey i lepiey ku Strzelbie wszelkiey
i ku wychędożeniu na przyiazdy J. K. Mości Pana naszego
Miłościwego Sprawowali. Czego pilnie się maią uwiąć i tego przestrze-
gać, iako inni Mieszczanie Krakowscy. Item Któryby kolwiek
Mieszczanin albo Słodownik Piwo w Mieście Krakowie i tam kędyby
była Jurisdictia Krakowska warzyć, albo Szynkować chciał, takowy
każdy List od urodzenia i cnotliwego Zachowania ma mieć, to gdy
pokaże będzie powinien Panów Radziec Miasta Krakowa prosić
aby go w liczbę innych mieszczan przyięli, alias ma Mieyskie
prawo przyiąć Item Gdy iuż Mieyskie Prawo przyimie ieśli się
Rzemiosła Piwowarskiego nie uczył powinien będzie miasto sztuk
do Skrzynki dać grzywien trzydzieści. A któryby się wyuczył, po-
mienionego Rzemiosła i wszelakie posługi i niewczasy u Mistrzów
Swych podeymował, tedy wyłączem iego zasług powinien dać do
Skrzynki grzywien piętnaście, do tego Kobiałę dobrą albo Muszkiet i
z porządkami do Strzelby należącemi na wieczą Karwanarską
oddać tudzież prochu owieś kamienia. Item Ieśli nowy Brat
przykładem innych Cechów będzie powinien na Pany starsze i na
Sprawiedliwe Mężów Kolacyą sprawić, a to wyłączem przy których
ponoszą z strony Cechu tego Brać swą sługę. A iż się to w
Cechach naszych

naszych zachowie że Mistrzowscy Synowie i Córki wstępuią do Cechu folgę mieć maią, tedy przykładem inszych Cechów Ktoryby Kolwiek Syn Mistrzowski chciał Piwo robić takze, i ten Któryby się wywyższył Przemiota, i pojątby pomienionego Cechu Córkę Mistrzowską powinien będzie dać do Cechu grzywien pół osmy. Co gdy uczyni będzie iuż wolen od Sprawowania Kolacyi i od Mierzkieła.

Item Gdyż per posłuszeństwo nie może się nie dobrego zmowić w żadnym Zgromadzeniu, przeto Kiedyby było iakie rozkazanie tako z potrzeby Ichmościów Panów Radców Krakowskich iako i z Cechowey, tedy Karczmarze wszyscy przez Posła swego obesłani bydź maią. Za rozkazaniem Starszych wedle Pańskiego rozkazania i potrzeby Cechowey, i natenczas na godzinę naznaczoną będą się powinni zeyść pod winą iednego funta wosku winy nieodpuszczonej. A Któryby nieprędko przyszedł powinien będzie pół funta Wosku odłożyć w winę. A Któryby nieposłuszny Brat chciał bydź Starszych swych a nie bywałby w Cechu przynaymniey do trzech Schadzek zaś czwartey Schadzkę takowemu Każdemu nie posłusznemu będą powinni Starszy Ceduły z roboty podnieść nulla habita ratione na iego robotę, tako z strony Sztuki, Któreby miał albo w Korycie zalaney, albo na Gumnie wyłożoney albo na Łaszeckach, iako też z Kotła warzenia piwa, i dotąd mu iey nie przywrócić, póki by On za swoy excess i nie posłuszeństwo winy opisaney nie odłożył. A Któryby Brat upornym z Cechu odpuszczonie od Starszych nie pierwszy odszedł, takowyże winie podlegać ma. Item Gdy się iuż Karczmarze i Słodownicy wszyscy zeydą pospołu, tako dla obmyślirowania rzeczy tych, Które będą mieć z rozkazania Ich M.M. P.P. Rady Krakowskiey iako też i swoich Cechowych będą powinni za rozkazaniem Panów Starszych wszych zachować się skromnie i uczciwie ieden przeciwko drugiemu w cichości i pomiłowaniu bydź, i tako z pilnością słuchać maią co im ieden starszy będzie przepowiedać. A gdy dokończy Sprawy za Panów rozkazaniem Starszych będą powinni Bracią

Bracią wszystkiej obmyślić, i nawadzać się Społecznie w cichości
o tych rzeczach, które im Starszy podadzą i naradziwszy się zgodnie
od Starszego stołu przez jednego Brata do Starszych podawać mają.
Którzy nie co mówić ma, a jeden drugiemu w rzecz aby się nie-
wdzierał. A któryby tako płochy i sporny chciał bydź, żeby się chciał
w rzecz drugiemu wdzierać takowego będą powinni Starsi karać
funtem wosku Winy nieodpuszczonej tolież gdyby się tego
który z Braci ważył, albo z upominania na wzgardę Starszym
wszystkim miał. A jeżeliby który z Braci miał przypadłą krzywdę
albo potrzebę: taki każdy z uczciwością wstawszy przed stół Star-
szych ma wziąć Odpuszczenia od nich, i tako wszystkim stojąc
rzecz swoję i potrzebę przypadłą ma Odprawować pod winą
funta wosku winy nieodpuszczonej. A jeżeliby przeciwny Brat
który chciał bydź temu Artykułowi, i temu podlegać nie chciał
tedy mu Starsi winni będą Rękodajn przemilić. Za ten jego exces i
lekkość Starszych poważenie i tako długo jako w pierwszym
Artykule stoi nie puszczać. A jeżeliby nieposłuszny i sporny taki
Brat znalazł się któryby Ordadzi uporem Starszym zabraniać i ich
zastępować chciał, tedy takiego każdego będą powinni karać pół
Kamieniem wosku. A któryby z Braci takiej winie upornie
podlegać nie chciał, będą go powinni Starsi do Panów na Ratusz
Krakowski oddać i z niego jako z nieposłusznego Karania
według przywilejów żądać. **Item** Aby Urząd w sprawach pilt-
nych Rzeczypospolitej potrzebnych nie był często molestowan,
tedy mało rzeczy, któreby kolwiek się między Bracią wszczęły
jako swary albo przewiłka nieprzystojne, także o małe
Długi o rzeczy Karczmarskie jako się często to przydawa o
Achtele i inne wszelkie rzeczy ku Rzemiosłu Karczmar-
skiemu należące. Najprzód przed Starszymi takowe sprawy
mają bydź położone, i dochodzone pod winą pół kamienia
Wosku, A Starsi z Bracią społem wszystko będą mieć zupełną moc
rozsądzić, i występnego według występku jego skarać. Item

Jeśliby się któremu Bratu zdało, żeby go Starsi z Bracią źle osądzili, a chciałby sobie do Panów Radziec nie ma być zbroniono takowemu. **Item** Na Schadzki Braci wszyscy i Siostry to jest Wdowy gdy będą przez Posła Karczmarskiego obesłane na każdy Kwartał do Cechu będą się powinni zejść, i każdy powinien będzie dać na wosk dla świec po groszy trzy **Item** Aby żaden Brat jeden drugiemu w najmie domu albo kamienicy na świat podnajmować, ażby się pierwey w Oney od Brata kamienicy albo Domu o którąby się on starać chciał mieszkającego dowiedział. Jeśliby w onym mieszkaniu korzysta albo nie albo jest, że go wolno puszcza, toż dopiero wolno mu będzie tam naiąć gdy ten najemnik mieszkania tamtego nie będzie potrzebował takież też i każdy to czynić ma, któryby miał [illegible] szynkować. A któryby uporem chciał nad ten Artykuł nie dbając drugiego podnajmować, taki każdy przypada winy do Cechu niewdopuszczonej Dwa Kamienie wosku a temu Bratu któryby podnaiął ma szkody któreby przez to podnaiącia popadł nadgrodzić. **Item.** Aby się żaden nie śmiał swoje Piwa roboty robić, tylko porządkiem wedle postanowienia wszystkiej Braci i Starszemi we społek, a to dla tego, że siła Karczmarzów przez to zubożyło, którzy w Księciach i na Stronach mieszkaią, a odbycie na Piwo nie mierzą. przez co im i Piwa bardzo się psuią i kwaśnieią, i z tąd do zniszczenia przychodzą pod winą Dwu Kamieni Wosku winy niewdopuszczonej. **Item** Aby żaden się nie ważył Brat, Piwa [illegible] w Niedzielę pod winą pół kamienia wosku. **Item** A iż się większa część Braci sprzeciwiała temu Artykułowi nie chcąc do porządku z drugiemi przystępować, drugie do szkód znacznych przychodzą Przeto ten Artykuł o porządnem robieniu Piwa tak deklarujemy, iż większa część Karczmarzów Krakowskich gdy się zezwolą według czasów wolno im postanowić porządek robienia Piwa, to jest: Dziesiątego, Jedenastego, Dwunastego Dnia jako kiedy czas i potrzeba wyciągnie, pokaże. czasu podniesieni podnieszania i umniejszyć. A któryby Karczmarz to postanowienie większej części [illegible]

łamia

wzwolenia przestępował aby był ukarany winą Dwu Kamieni Wosku winy nieodpuszczonej tylekroć ilekroćby się ważył przestępić postanowienia Bractwa. A którzyby tak swawolny był, a Starszym by się karać nie dał, takowego za referowaniem Urzędowi Miejskiemu przez Starsze ma bydź Urzędownie winą skarany, i do Cechu odesłany z Winą ma bydź. A których Starszych nawracą do przestrzegania porządnego robienia, także do Bram do przestrzegania Piw przewożonych, Miodów, i Gorzałki, a niedbałemi się ukazali, tedy każdy ma dać pół Kamienia wosku winy nieodpuszczonej tylekroć ilekroćby się nieposłusznym okazał. Item Aby każdy Brat nie ważył się drożej Piwa przedawać, ani inszą kwartą na Miasto mierzyć, iedno tą która będzie od JO. Mci Pana Woiewody Krakowskiego pod winą pół Kamienia Wosku i pod utraceniem zbytniego Piwa, które Piwo zbyteczne będą powinni oddawać Starsi Karczmarze do Szpitalów, a któryby Karczmarz w tym uporny był iżby tego Piwa Szpitalowi oddać nie chciał, i pod winę podlegać, takowemu Starsi Karczmarze in instanti będą powinni Czeladź z roboty podnieść nulla habita ratione na żadne roboty Domowe ut supra in Quarto Articulo o tym wyżej, i dotąd mu iej nie przywracać, póki i winy Cechowej za swoje nieposłuszeństwo nie odprawi, i tego co słusznie Szpitalowi należy ma nie odda. Item Aby się żaden Brat Piwa niesprawiedliwie na Miasto dawać nie ważył, iedno jako ustawa Pana Wojewody opiewa w Sobie, pod winą według inszych miast prawa 6 toties quoties Starsi ze Drwnastu Mężów jako tego powinni doglądać takowego excessera szukali, których trzech Artykułów aż i inszych, ale osobliwie tych aby się im w czym nie derogowało Starsi ze Dwunastu Mężów z wielką pilnością przestrzegać będą powinni, aby Człowiek pospolity nie był ciężony i w niczym Oszukany. Gdyby się takowy Excessor nie chciał dać Starszemu w ukaranie, tedy Starsi powinni mu będą externe Czeladź podnieść nulla habita ratione na iego roboty ut supra in Quinto Articulo de Poena latius. Item gdy Bracia

albo Siostry to jest Wdowy na Pogrzeb także na żałobną Mszą bywaiąc przez Posła obsyłani będą powinni bywać wszyscy, gdyż iako tak z Panów Radziec Krakowskich jako i z człeka pospolitego wstępuią się dla uczciwości pogrzebowey. Przeto aby się dosyć stało datkom każdego do nich się wstępuiącego tedy będą powinni wszyscy Karczmarze i Słodownicy bydź przez wszystkę Załobną Mszą pod winą funta Wosku. Toż się ma rozumieć o pogrzebach Braciey albo i Siostr. A którzyby w pół Mszy przyszedł albo w pół Mszy odszedł będą go Starsi karać pół funtem wosku. Item Pisarze do podpisywania Braci obrani, powinni będą po wszystkiey żałobney Mszy braci popisować albo znaki przez Posła im dane od nich poodbierać. A którzyby z Braciey nie był też winą funta wosku Starszy każdego takiego niepodpisanego Brata będą powinni co blizko od czasu Onego przyszłey Schadzki karać winą nieodwłoczną i nieodpuszczoną. Item Gdy Starsi Braciia obieraią z młodszey Braciey do posług chorych, a oni w posługach i w powinnościach swych niedbałemi byliby, takowych Starsi będą powinni karać funtem Wosku nieodwłoczny i nieodpuszczony tylekroć, ilokroćby w powinności swoiey ~~niedbałemi~~ występnemi był. Item Braciia przez Starszych do ~~[illegible]~~ noszenia obrani, będą powinni sami osobami swemi a nie przez Czeladź swą albo inne naiemne Persony Ciała umarłych nosić, a to dla większey uczciwości Onego umarłego pod winą Dwóch funtów wosku winy nieodwłoczney i nieodpuszczoney. Item Dla ~~[illegible]~~ lepszych pożytków młynów Naszych, które nam przychodzą z mieysc od Karczmarzów Krakowskich rozmnożenia we wszystkiem i każdemu z osobna Miasta Krakowa Karczmarzom zupełną daiemy moc i władzą nas wiecznoczasy. Piwo wszelakiego rodzaju na kształt Piw obcych także i Piwo które zowią Dwarcowe Marcu, pospolicie w tymże Mieście Krakowie warzyć, Gorzałkę palić i one wolno Szynkować pozwalamy. Item Iż prawdziwym Piwem dochodem Młynom naszym w Mieście Krakowie także i poddanym naszym Mieszczanom albo Karczmarzom Naszym Krakowskim we wszystkich.

~~[illegible]~~

sitaby uchodziło. Przeto niniejszej utraty przerzeczonemu Cechowi przez
taksowanie pozwolonej mocą rozkazujemy i na wieczne czasy, aby było
zachowane mieć chcemy, iż żadnemu Mieszczaninowi Krakowskiemu
nie będzie się godziło przewoźnego Piwa jakiegokolwiekby rodzaju
było do Krakowa przywozić i onego na którymbykolwiek miejscu
w Krakowie y około Krakowa na pół mili szynkować, oprócz tego
któreby tylko w samym Krakowie warzone było Piwo, wyjąwszy Piw-
nice pod Ratuszem iedne, które zowią Świdnicką, w której
przewoźne Piwo szynkować się godzi. A ktoryby kolwiek inaczej
Piwo jakiekolwiek przewoźne do Krakowa przywiózł, albo je
szynkował, z takowych każdemu z Kurczmarzów Krakowskich
dajemy zupełną moc takie Piwo pobrać i do Szpitala Ubóstwa
oddać. A nadto jeszcze z takowych Urząd Oboi: to jest Zamkowy
i Miejski Krakowski będzie powinien Czternaście Grzywien winy
nieodpuszczonej, kiedyby jeno takowy od Kurczmarzów Krakowskich
przyciągniony był, a Urzędowi którémukolwiek oddany, a ze niego
wedle Artykułu Niniejszego Exekucyi pozwoliby karać, których
winy połowicę Urzędowi a połowicę Kurczmarzom jako Aktorom
należeć będzie. A gdzieby się to pokazało, żeby urząd Grodzki
albo Miejski Krakowski pomienionym Piwowarom z tako-
wych przestępników Exekucyi czynić nie chciał, tedy za uczy-
nieniem protestacyi na urząd, wolno będzie Piwowarom Krako-
wskim o nieuczynienie Sprawiedliwości, Urząd do nas pozwać,
a My takowych chcemy surowo karać, według zdania Na-
szego, poena Arbitraria nostra. Item Gdyż pijaństwo iest Sta-
dnicą wszystkich Złości i wszelakich występków i nierządu, tedy
wszyscy, i każdy toż z osobna tego Cechu Bracia i Siostry
przestrzegać z wielką pilnością będą powinni, aby w domach
swych nic nieuczciwego nie dopuszczali ani jawnych Kosto-
rów ani Żadnej nierządnej Białej głowy, ani pijanic nie
przechowywali, i

nie cierpieli. A jeśliby który z Braciej co wiedział jedno na drugiego Brata z strony pomienionych excessów powinien będzie starszym swym odpowiedzieć, a Starsi będą go powinni z tego napomnieć, aby tego więcej w domu swym nie dopuszczał, który od Starszych swych upomniony będąc, a niechciałby się w tym hamować, a Starszym posłuszen być i takich występków w domu swoim nie dopuszczałby ku Obrazie Majestatu Bożego który dla takowych występków rozmajte plagi wszystkie na Miasto przepuszczać. Dawamy moc Starszym aby każdego takiego z Braciej za Exces Kamieniem Wosku karali, który Wosk na pospolity pożytek Cechowi obracać się ma, albo też według woli Starszych takowego występnego na Ratusz do Panów oddać. Item Karczmarze Krakowscy wszyscy w obec, aby nie byli przymuszeni i nie byli powinni, ilekroć przez Miejskiego sługę względem pewnych przyczyn Miejskich i Rzeczy = Pospolitej i potrzeb Cechowych byli obesłani na Ratusz Krakowski schodzić się tylko Sześć Starszych Przysięgłych tego Cechu, albo dla Targu na których roku od roku na każdy tydzień dwakroć bywać muszą, dla opatrowania i skupowania potrzeb swoich wszystkich Domowych także dla Opatrowania innych przypadków i przygód domowych. Item Aby żaden z Karczmarzów we dni Niedzielne i inne Święta zacne, jako Panny Maryjej Apostolskie i insze od Kościoła Chrześcijańskiego ku Świętemu zapowiedziane piwa robić nie zaczynał albo go też nie odrabiał pod winą Kamienia Wosku winy nieodpuszczonej i nieodzwłocznej Item Nie będą przymuszeni, ani wyciągani na wszystkie Podatki Miejskie, któreby kolwiek z potrzeby Miejskiej albo Rzeczy pospolitej przez Panów Radziecc i wszystkiego ostrowiska pospolitego były uchwalone nad inne Cechy i Ostrowiska pospolitego Miasta Krakowa Item Owszem gdy Mistrz na Rzemiosło przyjmowań będzie takowy

takowy Mistrz ma bydź sam uczony rzemiosła Stodorniczego
takowy Mistrz powinien będzie dać uczniowi na próbę cztery
Niedzieli, jeśli mu takowe rzemiosło będzie podobało, albo nie
będzie mógł sprostać. Item Kiedy mu się rzemiosło podoba
a będzie mu mógł sprostać tedy go będzie powinien przed
Starszemi wiednić na Roku tylko tamże przyjednanie będzie
powinien = List od urodzenia Cnotliwego swego zachowania
pokazać i Panów Starszych o wpisanie do Regestru Uczniow-
skiego prosić a wpisanego będzie dać powinien Starszym Groszy 15.
A jeśliby wpisowany Uczeń natenczas Listu od urodzenia nie mógł
mieć, tedy powinien będzie Mistrz jego za List kaucyją do tego
czasu, jako Starsi czas zamierzą pod winą pół Kamienia Wosku
gdyby na on czas od Starszych naznaczony Listu nie ukazał.
Item Gdy się takowy Uczeń wyuczy a swemu Mistrzowi dosyć uczyni,
według zapisu, takowego Mistrz ma postawić przed Starszemi
zaraz po wyuczeniu i jego zachowanie przeciwko sobie, i wszytkim
Domownikom przed Starszemi powiedzieć pod winą pół Kamienia
wosku na takowego Mistrza założoną, któryby zaraz w roku
czeladnika nie opowiedział. A gdy go opowie, na on czas po-
winni go Starsi po opowiedzeniu wyzwolić a wyzwolonego
takowy Towarzysz powinien będzie dać grzywnę, z której
grzywny Starsi co im przynależy wezmą, a ostatek na Wosk
do Skrzynki włożyć powinni, a zaraz onemu wyzwolo-
nemu List od wyuczenia powinni dać będą. Item Jeśliby
takowy Uczeń odszedł od Mistrza swego niedouczywszy się, a
chciałby się znowu uczyć, tedy on czas który odsiedział przed tym
odejściem, nie ma mu bydź poczytany ze wyuczenie, ani się
też znowu przysiedziany do roku doliczyć, ale się powinien będzie
rok cały znowu uczyć. Item Jeśliby Uczniowi Mistrz

pierwszy umarł

a niżby się douczył, tedy takowy Uczeń u Wdowy pozostały ma się douczać jeśli go będzie potrzebowała, i tak za dobrego i uczonego ma być poczytan, jakoby się u samego Mistrza uczył. A jeśliby go Wdowa poprzestała nie potrzebowała, tedy go ma oddać do Starszych, a Starsi będą go powinni oddać na doucznie do takiego Mistrza, jako najlepiej będą rozumieli. Item Żaden Mistrz nie ma przyjmować takowego Ucznia, któryby odszedł od drugiego a chciałby się uczyć u innego pod winą pół kamienia wosku. Item Mistrz albo Mistrzowa jeden drugiemu Towarzysza, Sługi i Służebnicy nie ma odmawiać ani odradzać ani sam przez się ani przez insze Osoby pod winą pół kamienia wosku. Item Jeden Drugiemu targu w Zbożu w drwach, w Chmielu, i w każdej innej rzeczy Karczmarskiej należącej przeszkadzać nie ma, ani podkupować pod winą pół kamienia wosku, winy nieodpuszczonej i nieodmiennej. Item Jeden drugiemu Karczmarza albo Karbownika nie ma odmawiać, ani go przyjmować, żeby się pierwej dowiedział, jeśli temu Bratu zapłacił albo nie u którego pierwej Brał, albowiem przez to wiele Karczmarzów niszczeje pod winą pół kamienia wosku winy także nieodpuszczonej i nieodmiennej. Tenże porządek ma być zachowany między Słodownikami za słód także Pszeniczny jako też i Żytny. Item Starsi będą powinni liczbę młodszej Braciej na każdy rok ze wszystkich rzeczy im powierzonych i oddanych czynić. Item. Świece w uroczyste Święta, Wigilie, w Niedziele, na Mszy Wielkiej na Nieszporach i na Jutrzniach w Kościele zapalić i gasić będą powinni; Bracia młodsi to odprawować pod winą

funta wosku z wolna

od każdego, który na to będą od Starszych swych obrani i wysadzeni = Item Gdy bywaią Bracia na każde Schadzki obysłani, będą im powinni Starsi niniejszy przywiley czytać i z powinności swoiey i urzędu swego Starszego wszytkich w obec upominać aby się według przywileju i uczciwości zachowywali = Item Kiedy który Brat da zapowiedz Szynku w Cechu przez Pisarza Cechu swego Karczmarzowi Wóytkiemu, albo Skarbnikowi dla długu swego, aby żaden Karczmarz nieważył się po zapowiedzi żadnemu takiemu Piwa stawiać y Karbowlikowi każdemu pozyczać pod Winą pół Kamienia Wosku winy nieodpuszczoney, aiby się pierwiey w zapłacie uyścił onemu Bratu któremu winien. = Item Aby wszyscy Słodownicy który Piwa nie robią, iedno w Słodowniach Słody na przedawanie wyrabiaią nie ważyli się inną Ćwiertnią Słodu na przedaży mierzyć iedno tą, która iest do Jegomości Pana Woiewody postanowiona pod Winą dwu Kamieni Wosku. A któryby z nich temu Artykułowi podlegać nie chciał, a upornie inszą Ćwiertnią mierzyć chciał, tedy takowego Starsi na Ratusz z Woiewodzą winą oddać powinni będą, czego Starsi ze Dwunastu Mężów doglądać maią, y aby każdemu sprawiedliwość była miary oddawania przestrzegać. = Item Nie maią też Słodownicy droższy Słodów na Miasto przedawać, ani im Starsi ze Dwunastu Mężów wedle pomiarkowania Kupna Zboża w targu i nakładu ich y kosztu ku wysprawieniu takowego Słodu Ustawę uczynią. A tę Ustawę będą powinni Starsi ze Dwunastu Mężów przynaymniey dwa razy do Czasu roku czynić. = Item Aby każdy też Słodownicy w Słodowniach czeladzi Karczmarskiey albo Piwowarów w siebie nie zabawiali pijaństwa, Kosterstwa nie dopuszczali i wszelkich zbytków im nie dopuszczali czego serio i z wielką pilnością

przestrzegać mają pod Winą pół Kamienia Wosku winy nie
odpuszczonej tyle kroć, ile kroćby się nad zakazanie Starszych Swych ważyli.
A jeśliby co Swowolnicy na napomnienia Starszych swych i
na karania Cechowe dbać nie chcieli powinni ich będą Starsi
na Ratusz jako nieposłusznych oddać i o karaniu według wyna-
lazków Panów Radziec prosić = Item Aby żaden Brat nie
ważył się Spraw Cechowych także i tajemnych objawiać i
wynosić pod Winą nieodpuszczoną pół kamienia Wosku =
Item Będą powinni Starsi na każde Schadzki Czeladź swą
do Cechu obsyłać i Artykuły niżej opisane im czytać aby pomnieli
na powinność swoją i uczciwości się uczyli, jako się mają sprawować
tak przeciwko Stanom Szlacheckim jakoteż przeciwko Miejskim
aby tym Oboj stan i insze wszelakie nie były od nich uciskane
w raptułach. = Najprzód Gdy będą do Cechu obrani po-
winni będą na każde Schadzki dać po groszu jednemu, które
pieniądze będą się obracać na Wosk dla Świec na Chwałę
Pańską i dla Zmarłych Ciał ich na Świece. = Item Za
rozkazaniem Panów Starszych będą się powinni w cichości i
uczciwości wszelakiej tak przeciwko Panom Starszym jako i
przeciwko jeden drugiemu zachować, z pilnością słuchając
Starszych Swych i tych Artykułów Czterech Wachlonów. A
Któryby się chciał nieuczciwie natenczas sprawować, albo też
Czeladź swawolnie swoją płochością i nieuczciwością i podwodzić
Nie rozterkom jakim przeciwko Panom ~~jakim~~ Starszym tako-
wego będą powinni Starsi skarać z drugą Bracią, to jest
karowaniami Młodszemi winą na którą się społecznie namówią
Item Czeladź wszystka karowarstka będą powinni będzie posłu-
szni Starszych Swych i wszystkich młodszych pod Winą
dwóch Wachlonów

dwoch Wachlonów

i posługi wszelakie domowe które im ich każdemu z osobna
Panowie i Gospodarze nakażą powinni będą wypełnić. Item
Takowa Czeladź będą powinni u Panów swych na tydzień robić
a jeśliby się któremu u Pana swego robić nie podobało, tedy
będzie powinien Panu swemu dwie Niedziele przed Odejściem
roboty wypowiedzieć dla tego, aby się Pan inszą Czeladzią opatrzył
pod Winą Sześć Wachlonów = Item My to na tydzień
Czeladzi takowym sposobem Panowie ich płacić mają Starszemu
po cztery Grosze, a Młodszemu po Groszy trzy. Item Iżby się
wiele takowej Czeladzi znajdowało, którzy wszyscy na Pana swego
albo swej Pany i Pani fukać tedy którzyby się tacy znaleźli
a Pan nań przed Starszemi skarżyłby powinni go będą Starsi
Sześciu funtów Wosku ukarać = Item Któryby Czeladnik
zapomniawszy Pana Boga i uczciwości na Pana swego, albo
na Panią targnąłby się ręką albo słowem nieuczciwym tako-
wego Starsi powinni Urzędowi oddać i według występku
Jego o Exekucyą prosić = Item Któryby się Czeladnik
nierządu jakiego u Pana swego dopuścił także u Wdów, takiego
każdego Starsi powinni będą karać dwiema Kamieniami
Wosku winy nieodpuszczonej = Item Aby żaden Czeladnik
nie śmiał nad przystojność człowieka poczciwego wyciągać od
noszenia Piwa także i innych wszystkich Stanów tako Szla-
checkich jako i Duchownych pod winą Wachlonów dwóch.
Item Aby się Czeladź uczciwie zachowywała, u każdego człowieka
Stanu wszelakiego gdy Piwo roznoszą i Panienki ludzkie w
uczciwości mieli pod winą trzech Wachlonów. = Item Któ-
ryby się Słodownik ożenił, a chciałby w Karczmarzów robić
takowy względem innych Cechów będzie powinien dać do Cechu
Karczmarskiego pół Kamienia Wosku = Item Aby się żaden

nie ważył u Mistrza

Swego robić gdy mu zakaże Stary przez Pachołka swego pod winą
dwu funtów wosku winy niedopuszczonej, tylko iż który niepo-
słusznym bydź chciał. Item Któryby Słodownik śmiał się
ważyć pierwarzko szkodom Młynarskim robić alias sturować a
potem a potemby chciał robotę mieć w Karczmarzów Krakowskich
albo Cechu przyjęć takowy najpierwej ma odłożyć najpierwej winy
za nie sturowanie dwu Kamieniu Wosku winy niedopuszczonej.
Item Jeżeliby co nowego między Bracią wszczęło się, albo przytra-
fiło przez wynalazek Braciej ma bydź sądzono i karano. Item
Któryby się czeladnik na Flis swawolą porzuciwszy Pańską
robotę puścił albo do Wiły odszedł takowego Stary powinni
będą karać put Kamieniem wosku. A gdzieby przez swoje odej-
ście szkodę w czem iakążkolwiek albo w Słodzie uczynił, tedy
wedle Oszacowania Starszych będzie powinien Panu swemu
nagrodzić. = Item Aby żaden Browarnik nie śmiał Panów
swych wyciągać od Browaru nad pięć Groszy pod Winą Dwu
Wochlonów = Item Czeladź powinni będą pilnować aby się
Panom ich szkoda w niczem nie działa tak w Browarze jako i
w Słodowni, a któryby za swym niedbalstwem, albo pijań-
stwem Kotła przypalił, albo Sztuki na Gumnie zaparzył, albo
Słodu na ~~[illegible]~~ Lesiech przypalił takowego będą powinni karać
winą Sześciu Wochlonów. A to w czemby szkodę uczynił wedle
Oszacowania Starszych nagrodę powinien będzie uczynić. Item
Kiedyby który Czeladnik zmarł, gdy będzie Czeladź od Starszych
przez Pachołka za nagrodę jego do obchodzenia Czeladzi na pogrzeb
obesłani. Aby się żaden Panom wtym nie śmiał odmawiać pod
winą ośmiu funtów Wosku. = Item Aby się żaden Czela-
dnik nie ważył Czeladnika wędrownego, oprócz Starszych Karcz-
marskich przyjmować a to dla podkowania Listu od Urodzenia
i Rzemiosła pod

winę pod kamieniem wosku = Item Któryby Czeladnik mogąc
mieć robotę a robić nie chciał tedy każdego Starsi bez omieszkania
mają Urzędowi oddać i od Miasta nas wygnania jako hultaja żądać.
Item Aby Czeladź w Browarze była pilną i trzeźwą dla bezpie-
czeństwa Ognia pod winą dwóch Wachlonów = Item Aby żaden
Czeladnik nie ważył się Piwa Pańskiego oddawać a czym inszym
dolewać z kąd wszytko się Piwo psować o co Czeladnik popełniły
skarany pod winą sześciu Wachlonów. = Item Aby żaden Czela-
dnik nie ważył się Czeladzi ludzkiej do piwnicy Pańskiej pusz-
czać bez wiedzy Pana swego pod winą Czterech Wachlonów. =
Item Aby się żaden nie śmiał upijać, w karty grać pod winą
Czterech Wachlonów winy nieodpuszczonej i nieodwłocznej tyle kroć
ile kroć się tego ważył a zatym Omieszkanie Panu swemu w ro-
bocie uczyniłby. = Item Który Czeladnik Swary i gomony z
Bracią drugą albo czeladzią Męską albo Białogłowską uczyniłby
powinien Gospodarz albo Pan jego do Starszych oddać, aby
z niego uczynili sprawiedliwość żądać. A Starsi powinni go
karać Czwiercią kamienia Wosku. A jeżeliby obraził, albo ranił
Towarzysz Towarzysza albo Dziewkę w domu Pana swego
powinni go Starsi będą karać pół kamieniem Wosku i z
Stroną się jednać i Barwierza odprawować wskazać. To się
ma rozumieć o Czeladzi tej która się na Gospodach powadzi
od różnych karczmarzów tęż winę mają bydź od Starszych
karani gdy do nich Skarga przyjdzie. A te wszystkie Arty-
kuły wyżej opisane Starsi powinni będą we wszem exekwować
i im dosyć czynić. A jeżeliby dosyć nie czynili i ich in toto
quam in parte nie exekwowali tedy Bracia wtedy będą mieli

moc karać każdego z osobna

Starych put Kamieniem Wartu. —.

Jan Trzeci z Bożej Łaski Król Polski Wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Samogickie, Wołyńskie, Podlaskie, Podolskie, Liwońskie, Smoleńskie, Siewierskie y Czerniechowskie,

Wielmożnym Staroście i Wielkorządcy Naszemu Krakowskiemu tudzież Urodzonym Grodu y Wielkorządów Krakowskich Urzędom pro tempore będącym także Szlachetnym Burmistrzowi i Radzie Miasta naszego Stołecznego Krakowa uprzejmie i wiernie nam miłym Łaskę Naszą Królewską. Wielmożni Urodzeni Szlachetni uprzejmie i wiernie nam mili. Maią Piwowarowie Krakowscy przywileje Cechowi swemu od Najjaśniejszych Antecessorów naszych nadane, i przez Nas approbowane, że się nikomu, któryby do Cechu Piwowarskiego Krakowskiego nie był przyjęty Browarów i Karczem na pół mili od Krakowa stawiać nie godzi. Ungo i Konstytucya Anni Millesimi Sexcentesimi Quinquagesimi Noni Titulo Assecuracya Miast naszych potwierdziła maią; i Dekret Swiętey pamięci Najjaśnieyszego Króla Jego Mości Jana Kazimierza Antecessora Naszego między Wielmożnym nigdy Hieronimem Wierzbowskim natenczas Woiewodą Sieradzkim, i Wielkorządcą naszym Krakowskim, a Nimi na Relacyach Roku Tysiącznego Szeszsetnego Sześćdziesiątego Drugiego w Sobotę alias in Vigilia Visitationis Beatissimae Virginis Mariae w Warszawie feriowany, którym iest zabronione aby Piw przewoźnych na Szynk do Miasta naszego Krakowa in praejudicium Piwowarów Krakowskich, i na umnieyszenie Intrat

Naszych Młynskich Krakowskich do Stołu Naszego Królewskiego należących się nawoziono, i Onych nikiedy oprócz na trzech miejscach na Przedmieściu Krakowskim i to przez trzy tylko Osoby w Cechu Piwowarskim Krakowskim będące, które Wielmożny Nasz Wielkorządca Krakowski pro tempore będący / Co Communicato cum Cechmagistris Tabernatorum Cracoviensium Negotio / nazwany się Szynkowano, mając i Konstytucyą Anni Millesimi Sexcentesimi Octuagesimi Tertii przywileje ich stwierdzającą. Teraz zaś / jako nam jest przez pewne osoby doniesiono / Znajduje się wiele Ogół tako Duchownego Szlacheckiego iako i Miejskiego Stanu i Kondycyi ludzi którzy niedbaiąc się na pomienione Przywileje Prawa tudzież i na Dekret wyżej opisany iedni passim po Przedmieściach, Miasta Naszego Krakowa nawet i po Klasztorach niektórych nabudowawszy Browarów Piwa w nich warzą, i one na Szynk tako / do Miasta Krakowa jako i na różne Miejsca rozwożą, niektórzy zaś Gorzałki po grontach Duchownych, i Szlacheckich tako z Miasta iako i dobre przepalaią, a Podatków żadnych ani Czopowego nie płacą, i we Młynach Naszych Krakowskich nie mielą, Dotego ciężarów żadnych w Mieście Naszym Stołecznym nie ponoszą, a do tego wszystkiego w tymże Mieście cum praejudicio Piwowarów Krakowskich, i ze zmnieyszeniem Intraty Naszej zbywaią. Insi zaś Piwa z kąd inąd na Szynk do Krakowa i na Przedmieściach Jego nawożą i nanoszą, przez co Intrata do Stołu Naszego z Młynów Krakowskich należąca ginąć musi i Piwowarowie Krakowscy do ostatniej iuż prawie przychodzą ruiny. Dla czego

Miasto nasze

Statumi Krakow w Obywatelow i Fortunach swoich
Szwankuie, a inni się boyącz. Czemu my zawsze z Władzy
Naszey Krolewskiey zabiegaiąc, a przy Prawach i wolnosciach
Piwowarow Krakowskich i Intraty nasze male zachować
chcąc te wszystkie przywileje i Prawa także wyżey wspomnio
ne Naiaśnieyszego Swiętey pamięci Jana Kazimierza
Antecessora Naszego na Relacyach ex seriis partium
controversiis ferowany Dekret niniejszym Reskryptem
Naszym ~~[illegible]~~ reassumujemy, chcąc to mieć po uprzejmosciach i
wiernosciach Waszych nunc et pro tempore będących aby
uprzejmość i wierność Wasza w pomienionych Browarach
circum circa Miasta Naszego Krakowa przez rożne Osoby
w Cechu Piwowarskim Krakowskim nie będące, i w Mły-
nach Naszych Krakowskich nie mieląc postanowionych
budowanych, Piw robienia i onych tak w Mieście Krakowie
jako i po przedmiesciach zabraniali przewoznych i inszych
Piw przez Osoby w Cechu Piwowarskim Krakowskim nie
będące tak Swieckie jako i Duchowne tak w Miescie
naszym Krakowie jako i na Przedmiesciach Jego robione
na Szynk do Krakowa jako i na przedmiescia Jego wawozić
i nawozić y Onego Szynkować oprocz na trzech miejscach
na Przedmiesciu ktore Wielmożny nasz Wielkorządca Kra-
kowski pro tempore będący communicato z Cechmistrzami
Cechu Piwowarskiego Krakowskiego negotio postanowi
a do Piwnic Ćwiartey Swidnickiey pod Ratuszem Krako-
wskim będący także i Gorzałki przetych i przepalonych
z tych gruntow z ktorych we młynach Naszych Wielkorzą-
dowych Krakowskich nie mielą do Krakowa nawozić nie

dopuszczali i

owszem takowe Piwo nie od Piwowarów robione i Gorzałki na gruntach tych, z których we młynach Naszych Wielkorządowych Krakowskich nie mielą palone, gdyby je do miasta albo na Przedmieście Jego przywozili albo przynosili, takoż i wszelakie insze Piwa nizsze Piwowarskie za każdą Piwowarów Krakowskich Rekwizycyą nie respektując na żadną stronę tak Najaśniejszych Antecesorów Naszych jako i na Nasze tak na te które by już wyszły, albo na potem wyniść miały, gdyż in praesentibus znowiemy Rekwizyta Konfiskowali i zabierali do Szpitalu według przywilejów Cechowi Piwowarów Krakowskich służących rozdawali i winami w tychże ich przywilejach opisanemi pomienionych występców totus quotiesby przeciwko pomienionym wszystkim Prawu i Dekretowi pomienionemu wykroczyli karali, inaczej nie czyniąc z powinności Waszej dla Łaski Naszej i sub poenis contra negligentes Officiales in Legibus regni Sancitis. Datum Varsaviae. Dnia Dwunastego Miesiąca Czerwca Roku Pańskiego MDCLXXXVII Panowania Naszego XIV

Jan Król.

Drugi List Jana III. do Officyalistów wielkorządowych i do Rady Miasta Krakowa z Warszawy pod d. 12 Czerwca 1687 pisany, wspomina prawa i przywileje z lat następnych 1434. ~~[illegible]~~ 1447. 1456. 1602, 1634. 1637. 1659. 1662. 1671. Cechowi Piwowarskiemu nadane, mocą których zabronione było Piw obcej roboty do Krakowa niewnosić, takowych w odległości koła pół mili od Krakowa nie sprzedawać, w klasztorach duchownych osobliwie XX. Jezuitów browarki popsuć i pod karą zagrozić, jeżeliby się temu urządzeniu sprzeciwiać jeszczeważyli. — Konstytucya Anni 1659. tudzież Konstytucya Anni 1683. zobacz.

Cech Powroźników
Contubernium Funificum.

My Rayce myasta Krakowskiego wyznawamy, yawnye przez ninyeiszy przywilei wszythkiem y zosobna wobecz nynieiszem y przysłem, isz obacząyąc y Statheczną radą weszpołek z starszemi naszemi uważayącz roszmaythe y wijelkie nijeszythki y skody ktoremi Powrosznicze naszi dla Braczthwa, ktore spowroszniki Rzeparkiemi myeli byli vcziszmienie, a dla rosznoszci mijeszcz, zadne mijedzi nijemi nijemogło bijcz posłuszenstwo. Powszeijum około schadzania Braczthwa y chowanija skrzijnki ijch Braczthwa czestho nijezwikle wsczinaliszie nieszgodi y swari, ktoremi Radę nasze czesthemi skargamy przegabali. A tak chczącz ijakochmi sprawa powijnni takowe nijeszgody y sporki vszmijerzicz, a kaszdego swemu prawu naczo powynien bycz poddanego y słuchacz dalychmi vstawilijchmi dayemi y dawamy, themże Powrosznijkom naszem przerzeczonem prawdziwe a zupełne Braczthwo toyesth Czecha, ktora aby godnye słusznye sprawyedliwye y uczciwie trzymacz ij chowacz mogły. Thy nyżei napyssane Statuta znaiomoscią ych y wolyą themże mocą Vrzędu naszego dayemi ij poruczamy, yeno do woley naszei y naszych pothomkow Radziecz bycz trzymane y zawszdi wedlije woley naszey ma bycz sprawowane. Kthorykolwiek chcie bijcz Mystrzem pyrwei nysz li do tego Mystrowstwa przydzie lysth vrodzaiu y zachowanya vczciwego pyrwei ukaże. Pothem Mysthrowstwa swego dowijedzie w sthukach Rzemijeszła swythych, a znaczniye pyetnaszcie powrozów thoyesth postronky. Pothem powrosz wielki y prosthi ijedne słą dobrą. Powrozow dobrych za szescz groszy. Dwye owczi swyeczi wiyerzeczych weszpołek spoycz y zwyczaynym sposobem y wedlye zwyczaiu Rzemyeszła, a tho sposzenie ma vczynicz przed oblyczmoszczyą ktoregokolwyek a namnyei przed yednem Sthazszem Mystrzem. Pothem pyethnascie powrozow to yesth postronki drothowane Dwye słye toyesth Schlye, Pulkopi bugzelow, Bycżow pyetnascie dobrych na pijęcz kony. Nathto ma vczynicz smołę warzoną tho yesth maysz. Thy wsthki rzeczi przerzeczone ma vczynicz przed Starszemi Rzemyeszła przerzeczonego przysieglemi. Pothem ktoribysie Rzemieszła thu uczył do Braczthwa dacz ma oszmnascie groszy. A yesliby Rzemyeszła warzona tho yesth maysz Thy wsthki rzeczi przerzeczone ma vczynicz przed Starszemi Rzemieszła przerzeczonego przysieglemi. Pothem ktoribysie Rzemieszła thu uczył do Braczthwa dacz ma oszmnascie groszy. A yesliby Rzemyeszła yndzieiże vczył, nijech położy do Braczthwa Rzemijeszła pulgrzywni a gdy tho vczyni thedy przesz przyczinę Mystrow Rzemijeszła ma yscz do Panow Radziecz y prawo Mysthrzkie otrzymacz. Jesly Othesz ktory z mystrow dotąd eczinije doswiathszon y przekonan by bił, yszbi takiego Mystra młodego sthuk vkazowania w yyego robocziie y vkazowanija swego Rzemijeszła zaniewalby: Thakowy do Braczthwa nijech zapłaci za wyne owartha czescz kamyenya wosku y nijech badzie karon przesz

Pany Rayce wedle

ych vsznanija. Pothem kasrdi Dmystrzow ma przesz szie albo przesz zone
swoye a nye obadwa wespolek kupowacz konopy y ynsze rzeczi do Rzemye-
sla nalerzacze pod polozeniem wyny do Brawthwa yednego funthu wosku.
Pothem yeszlibiszie kijedy przydalo yszbi ktory Dmystrzow przekupował konopy
szmole abo ynsze rzeczi do Rzemyesla nalerzacze a drugyli Mystrz do thego
prisiedł y żądałby onego aby yemu czesczy spuszczył onych rzeczi, ktorych tak
gował a on by yemu czesczi abo polowycze spuszczicz nijechcział, a thakowaby
sprawa do Mystrzow Stharszych za skarga przysla thakowi wyni dwanasczie
grossyma dacz do Brawthwa. Pothem zadzien Dmystrzow nijema wy~~[illegible]~~ encrey na
wyuczenie Rzemyesla chowacz yedno yednego vcznya abo młodzienna, wyjąwszi by
on młodziencza był barzo blysko tath wysługy y nauki swoyei, thedi mozę Mystrz
ynszego szmowycz y przyącz. Pothem kasrdy gdy bywa przymowan przesz My-
strza na nauke Rzemijesla a za młodzijenna bywa przijeth, thedy ma dacz sesz
growy gothowych do Rzemyesla i Brawthwa ku sprawyeniu y poprawienyu
swoye. Pothem kiedy młodzyeniecz thakowi przyethi v Mystra zmowije y
sluszbye dosycz vczynił y tath wysługi dokonczylli Thedy Mystrz yego powy-
nien yemu dacz oszm lokyeth szukna, kasrdi lokyecz sprawiedlinie kupuijącz
po stery grosze. Pothem kiedy Syn Mystrowski za zywotha oycza namnyei
yednego dnya nyepoczałbysie vczycz y robycz thakowy na Rzemyesle nijema
bycz przyeth yeno abyszie vczył sposobem ynszych młodzienczow v ktorego kolwiek
Mystrza. A ktoryli za zywotha oycza swego Rzemyeslo robycz poczał, by tylko ye-
dnego dnya, theż ma bycz przyeth y dopusczon wedlye zwyczaju ynszych
Rzemyesnikow. Pothem kasrdi Mystrz abo Wdowa ktori Rzemyeslo robi ma
y wynien yesth dacz do Skrzynki Brawkiei na kasrde Suchedni po ye-
dnemu grossu, a thowarzysz po pulgrosziku ku wyzządzeniju chwaly Bożey.
Pothem gdy Mystra Wdowe albo ktoregokolwyek czeladnyka albo ktoregokolwyek
Brawthwa vmrzezbysie przydało thedy Młodszy Mystrowie maya cyało
nijesczcz do pogrzebu, a ynszy vsthowy powynni bycz przy pogrzebije, y obchodzie
pod wyna yednego grossa. A Mystrowie młodzi, ktorzyszbi cyała nijesczcz zamye-
skali, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, nijechay zapłacza sesczz grossy na swoye Brawtwa obrocone.
A yeslyby ktory swnych sam przesz sie bycz niemogł thedi moze posłacz zone
a młodszy Mystrz ktoryby świecze zapalacz, y ynszych swoych podług czynicz za-
mijeszkał ijije tylle nijech zapłaci yeden grosz, a yeslibi barzo y czestho był nye-
dbali thedi niech zapłaci sesczi grossy.

Pothem kiedy Sthari Rzemyeślnika po ynne Mystrze posłały, a ony do cechu nieprzyszły, który kolniek przez posła nabyczyon był a nyeprzyszedłby abo zamyeszkałby. Jestliby mu powyedzyano yschi przyszedł wrzeciy Panów Radzyecz a nyeprzyszedłby ma zapłaczić sześć groszy wyny. A yeśliby wrzeciy Brackiey, nyech zapłaczi yeden grosz. A yeszliby w they myerze Mystrz Stharszich wysthąpił, wyne drwoyaką ma zapłacziz. NAPRZOD Thowarzysz postronków powyązich dwa thczanich dwadzieścia czthery ma udzyałacz sam za dzien. Pothem kope postronków Dyslowych po prosthu takyesz waszmich po konopyach. Pothem powyązich dyslowich po prosthu thakiesz waszmich ma udziałacz za dzień sam thowarzisz. Pothem bugzelow pułthorykopi ma uthworzić sam thowarzisz za dzień. Pothem Stryczkow pułthorykopi ma udzyałacz sam thowarzysz za dzień. Pothem Sły czthery y dwadzieścia ma udzyałacz thowarzysz sam za yeden dzyen. Pothem trzy kopy sztuk, thowarzysz z thowarzyszem na drothowane ma przepuszcziz a drugyego dnya ma spuszcziz trzy kopy thakiesz drothowanych porthronków za dzień. Pothem dyslowich trzy kopy ma spuszczicz thowarzysz z thowarzyszem za dzyen. Pothem trzy kopy spuszcziz ma thowarzysz z thowarziszem postronków waszmich za yeden dzień. Pothem Bugzelow oszm kop takież ma spuszcziz thowarzysz z thowarzyszem za dzyen. Pothem Stryczków thakież thowarzisz z thowarzyszem oszm kop ma spuszcziz za yeden dzyen. Pothem Byczów oszm kop thakyesz thowarzysz z thowarzyszem ma spuszczicz za dzyen. Pothem Sthabryczów takyesz oszm kop thowarzysz z thowarzyszem ma udzyałacz za yeden dzyen. Pothem Sznurow za pół grzywni thowarzysz z thowarzyszem ma udzyałacz za yeden dzyen. A yeśliby panowye Thowarzyszi themu nyechczieli dosyć uczynić, thedy Panowye Mystrzowie gothowi są za nasze pyeniądze yam ukaracz, a wzamy przed Jch Mć Pany Radzyce na Rathusz z nyemi yscz. Pothem Thowarzysz, który byerze na thydzień trzy grosse ma uczyniz przesz dzyen powrozów za połgrzywni a yedne kope y pułkopy powrozow, tho yesth Strzicrki krom spuszczania. A który thowarzysz bierze dwa grossa na thydzyen ma uczynić przesz dzien yedne kope stryczków y bycza(?)row krom spuszczanija a powrozow za pułzłothego. A on thowarzysz który byerze trzy grosse ma spuszczicz przesz dzyen samowthor trzy kopy, a małey robothy oszm kop. A który byerze dwa grossa ma spusz-cicz samowthor dwye kopye, a małey robothy sześć kop. Pothem kaszdi

thowarzysz dwye nyedziely

nyedzieli przed Swyetkem Mychalem asz do Zapusth ma wstawacz przy Swyeczi osmey godziny. A thowarysz ktory byerze na thydzien trzy albo dwa grossa, ma myecz od Mystrza na przepycie y godziny nyeszporney pywa za dwa pyeniadza. A yeslybi dwa wyesiolek v yednego Mystrza robyli onem pywa maią dacz za trzy pyeniadze. Pothem Trunkalowe tho yesth Schoswergk ktoreby bily ~~[illegible]~~ mnyeisze nysz pulkamyenia tho thowarzyszowi abo thowarzyszom ma przysecz. A yeslibi bądzie nath wage przerzezona tho na Mystrza y ku Mystrzowi nalezecz ma pod wyną szessci groszy. Pothem thowarysz, ktory chcze od Mystrza swego odyszcz, ma przed them yeden thydzyen Mystrza swego obwyesczicz. Yeslybi thego thowarysz nieuczynyl a przesz thakowy opowyedzi od Mystrza swego odszedlby, thakowy yednego Czwartalu naszye roku onego przechodzicz tho yesth wandrowacz. Pothem yesli Mystrz thowaryszowi swemu wynien pyeniądze za robothe, yako yeden zlothy abo wyęczei a thakowybi thowarysz chcyal od nyego yscz precz, thedy takowi thowarysz ma Mystrza swego obwyesczicz abo vpomynacz o pyeniądze y o dlug swoy dwye nyedzieli. A yesli summa dlugu mnyeissa będzie thedy nyechay vpomyje„
ynie thegosz Mystrza ~~Altharskyego. Pothem ktorykolwiek thowarysz w po-~~ ~~nyedzialek abo pyrwsszego dnya~~ ; przed them na yeden tydzien. A yesli Mystrz po thakowem vpomynanyu thowarzyszowi zaplacicz omyeszkal a skargaby do Mystrzow przyszla, thedy Mystrz wyni ma zaplacicz dwanasczie groszy, a przedsie thowaryszowi nyech zaplaczi pod wyenieniem. Pothem zaden Thowarysz ma wyęcey pyeczi zwiąsząc Swyerzecow robycz, yeno na myesczow przy Mystrzu pod wyną owas. they czeszczi Kamyenia woszku, wyąwszybi czynil wyadomosczią y sdowolenyem yednego Mystrza Altharskyego. Pothem ktorykolwiek Thowarysz w poniedzialek abo pyrwszego dnya po Swiecze robycz nyechcial, a wskazowyeli nyedzial takowy przesz wszythek tydzien zaplaczy ~~[illegible]~~ bracz nye ma wyąwszybi yaką poczciwą sprawe myal a tho by Mystrzowi opowyedzial y dozwolenyeli myal. Pothem Thowarysz y Mlodzienyec v Mystrza robyacz mają bycz myerni wszemyerbye. A yesliby ktory nyemyerny nalyezion byl, ma bycz karan wedlye zeznanya Mystrzowskyego. F ~~Pothem yesli v ktorego Mystrza Towarysz albo Mlodzieniec do Bractwa tho yesth ... wyną dwanasczie groszy, wyąwszi~~

F Pothem, zeadzyen z mistrzow abo thowaryszow nye ma z yakyemi browiarzi do braczthwa tho yesth Cechu wnijscz, pod winą dwanasczye groszy, wyąwszybi tho znyeopatrznosci vczynil, thedy mabycz Karan wedle vznania mystrzowskyego.

~~tho trzecopatrnosci vczynil, thedy ma byc karan wedlye zeznanya Mysthrowskiego~~

Pothem yesli v ktorego Mysthra Towarzysz bez Mlodzienna robylbi thedy thowarzysz okna zamykacz y laske zymowacz powinien badzie. Pothem Kyedibi Thowarzysz w Mowy robyl na prawye wyelka robothe, thedy ma tho czynic wyadomoscia yednego Mysthra przynaymnyey, a tho dla thego aby dobra robothe czynil. Pothem gdy Mlodzyeniecz lath swoy wyslugi v Mysthra dokonczy thedy ma dacz Thowarzyszom nad przeszyczie trzy grosse a nyeczlowiek pod wyna yednego wyardunka. Pothem Mysthr powinien dacz Thowarzyszom na laznye w dwye nyedzieli. Pothem Mysthrowie Stharszi powinni opatrzycz robothe zawsdy we sztery nyedzielye. Pothem Thowarzyszowie i Mlodzienczi mayassye vczcziwie chowacz z dzyewkami y ynsza czeladzya pod wyna przez pany Rayce nalyezona. Thy ij ynsse rzeczi ktore nam Rayczom zadrasnie themu Conwosnyskom dayemy i y doswalamy do nassey woly maia bycz chowany pomnazani il vmnieyszani wedlug thego yakosye zda. Ktore przez zawieszenye pyeczeczi nassei poczwyerdzamij.

Datha Wyathek po Narodzenyu Nasswyethssei panny Maryei, Lyatha Bozego Thyssiacznego Pyetczsethnego Trzeczego. —

Actum in Praetorio Cracoviensi Feriâ Tertiâ post Festum Visitationis Beatissimae Mariae Virginis proximâ Die Quintâ Julij Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Tertio.

Ad Officium et acta praesentia Consularia Cracoviensia personaliter venientes Famati Josephus Pielisz et Joannes Pieskowic Suo et totius Contubernij Sallicidarum Cracoviensium nomine, obtulerunt eidem Officio Literas Privilegij infrascriptas à Serenissima Regia Majestate Domino Nostro Clementissimo Contubernio Suo gratiose concessas, sanas, salvas, omni suspitione carentes manu Serenissimae Regiae Maiestatis et Sigillo Majoris Cancellariae munitas petens easdem ad Acta praesentia suscipi et ingrossari. Quod ab eodem Officio Consulari Cracoviensi obtinuerunt. Quarum Literarum tenor sequitur talis. Vladislaus Quartus Dei Gratia

tiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuaniæ, Rus:
siæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ:
que nec non Svecorum Gottorum Vandalorumq
Hæreditarius Rex Electus Magnus Dux
Moschoviæ. Significamus præsentibus Li:
teris Nostris quorum interest Universis et
Singulis. Quia quamvis felicis inaugura:
tionis Nostræ tempore, et Solenni Iure jura:
do et Diplomate Nostro omnium Regni No:
stri Ordinum et Subditorum Iura, Privilegia,
Immunitates, Prærogativas, Libertates, confir:
maremus. Nihilominus insistentes Vestigijs
Serenissimorum Antecessorum Nostrorum
benignam rationem habentes omnia et Singula
illorum Iura, Privilegia et Literas, Decreta,
Mandata, Ordinationes, Libertates, Immuni:
tates, Prærogativas à Serenissimis Prædeces:
soribus Nostris Contubernio seu Fraternitati
ejus antiquitus et recenter iuste, et legitime
concessas, datas et emanatas, insuper et omnes
laudabiles

#

laudabiles usuque tenutas ac observatas con:
suetudines, nullis penitus exceptis non secus
ac si hic omnia ac singula in genere et specie
de verbo ad verbum descripta fuerint in omni:
bus eorum punctis Conditionibus Articulis
clausulis, approbandos, innovandos confirman:
dos et ratificandos esse duximus prout hisce
Literis Nostris peculiaribus approbamus inno:
vamus, ratificamus et confirmamus, eaque
omnia quot quot in memoria Hominum à Illu:
stribus Ducibus et Serenissimis Regibus Polo:
niæ ad præsens tempus data et concessa inve:
niuntur, vim et robur perpetuæ firmitatis
obtinere debere, quas ab omnibus quorum in:
terest inviolabiliter observari volumus. Insu:
per cum expositum esset Nobis per certos Consi:
liarios Nostros pro parte eorundem Famato
rum Sallicidarum Cracoviensium, quod ipsi ab
Administratoribus Zupparum Nostrarum
Vieliciensium magna incommoda Victus Sui
patiantur

#

patiantur Supplicatumquè esse Nobis ut Sal:
licidis prѧfatis hâc in parte gratiose consulere
eosque circa Iura et Prѧrogativas ipsorum
conservare dignaremur. Cum deniquè ex Re:
latione Magnifici Ioannis Nicolai Danito:
wicz de Zurow Supremi Regni Thesaurarij
Prѧmisliensis, Samboriensis &c: Capitanei
compertum habuissemus ejusmodi Legem
et consvetudinem Super observatam fuisse
in emendo Sale ex Zuppis Vieliciensibus quan:
tum etiam Speciali commodi Zupparum Nostro:
rum Proventibus a Sallicidis prѧfatis accedat
qui Secundum posse aliquando plerumquè an:
ticipatam Solutionem Salis ejusmodi prѧsta:
re eaquè ratione labores et alias necessitates
Zupparum Sumptu et opere Suo promovere con:
Sueverunt. Cum itaquè muneri Nostro Regio
id prѧcipuè incumbat, ut quilibet circa Iura
et Prѧrogativas Suas conservetur. Nosque
re ipsa compertum habemus quanta ornamen:
ta

#

ta et emolumenta à Civitate Cracoviensi ejusq
Civibus et Incolis ad Nos et Rempublicam
Regni Nostri redeunt. Quapropter Supplica:
tioni prædictæ gratiose annuentes desiderio.
eorundem præfato Contubernio Salicidarum
Cracoviensium Satisfacere volentes, Nonnullos
Articulos Specialiter exprimere approbandos
confirmandos esse duximus, Singulorumque
tenor de verbo ad verbum descriptus Sequitur
estque talis. Naprzod Kazdemu Prastowi
Krakowskiemu na iego Ordynaryą maią y
powinni będą przedać w Zuppach Wielickich
na kozdy Rok Batwanow Trzydzieści to iest
w całych połowicy a we Złomkach drugą po:
łowicę. Item Na potrzebę Ołtarza y obrony
Składu powinni będą na kozdy Rok Bałwa:
now Czterdzieści także z Zupy Wielickiey prze:
dawać. Item Bałwan Soli Krakowskiey ma
bydź teraz y na potym ex tribus mensuris
longus, una mensura crassus ex omni parte
mundus

\#

mundus non autem lutosus. Item Pomienieni Prasołowie Krakowscy kupuiący Sol tałkową płacić będą powinni Bałwan Soli krakow: skiey po Złotych Osmi, a nie droŻey teraz y na potym z tym dokładem aby Szygarowie Ża: dnych corrupciey od Nich względem wysta: wienia soli nie brali ale aby zarowno ka: Ždemu z nich pomienioną Sol wydawali. Item Prasołom Krakowskim wolno będzie Sol tałkową za Granicę Ludziom ze Szląska do Krakowa przyieżdzaiącym przedawać ia: ko teŻ y samym pomienionym Prasołom za Granicę wywozić. Item ciŻ Prasołowie po: mienieni od wszytkich Podatkow względem tey Soli maią bydź wolnymi tak od Urzędu Żupnego względem cedul, iako teŻ od Podsko: morskiego y Celnych Exaktorow. Item ciŻ pomienieni Prasołowie Krakowscy w defekcie Żupnym, mianowicie na kopacze y Rzemiesłniki dolne, aby robota nie wakowała powinni będą

Summą

#

Summę według możności a Słuszności anticipative od nich za Sól przychodzącą podług Praw y Wolności Ich ∫: potrzebom Żupnym dogadzać. Item. przestrzegać tego wszelką pilnością maią aby na pięć mil około Krakowa Sól wszelaka przedawana niebyła oprocz Składu Krakowskiego na to uprzywiliowanego. A ieżeliby się Sól iaka insza gdziekolwiek znalazła, takową na kożdyim mieyscu we Dworach, Klasztorach, Wsiach, Domach, Karczmach, Miastach y Miasteczkach cum Subsidio Magistratus Palatinalis Capitanei Magni Procurationis Succamerarÿ Cracoviensis ∫: oprocz Szlacheckiey własney Suchedniowey ∫: zabierać ad Fiscum Nostrum powinni będą. Względem tedy ktorych Punktow y Łaski Szczodrobliwey od Nas otrzymaney pomienieni Prasołowie Krakowscy Sami dobrowolnie Submittuią Się y powinni będą na kożdy Kwartał Mszę iedną za Dusze Świętey Pamięci Krolow Polskich a drugą Mszę za Szczęśliwe Panowanie Nasze y inszych na potym Sukcessorow Naszych wiecznymi czasy odprawować

450

#

wowac maią. Nos itaque supplicationi ejusmodi benigne annuentes, Articulos suprascriptos Authoritate Nostra Regia in omnibus eorum Punctis Clausulis et Conditionibus approbandos et confirmandos esse duximus prout approbamus et confirmamus praesentibus Literis Nostris cupientes eos in speciali gratia Nostra juxta Privilegiorum suorum atque Libertatum et Immunitatum normam, tum et Articulorum supraspecificatorum à Nobis concessorum, quod ad bonum Ordinem pertinet neque Iuri Communi repugnat in usu et consvetudine solita conservare et permanere. In cujus rei fidem praesentes manu Nostra subscriptas sigillo Regni communiri mandavimus. Datum Cracoviae in Comitijs Felicis Coronationis Nostrae Die Duodecima Mensis Martij Anno Domini Millesimo sexcentesimo Trigesimo Tertio. Regnorum Nostrorum Poloniae et Sveciae Primo Anno. Vladislaus Rex. Paulus Sokoludzki S. R. Mttis.

Ad Officium et Acta praesentia Consularia

#

ria Cracoviensia personaliter venientes Fa:
mati Josephus Piesisz et Joannes Piestkowic
suo et totius Contubernij Sallicidarum Cra:
coviensium nomine obtulerunt Literas infra:
scriptas manu Illustris et Magnifici Domini
Joannis Nicolai Danitowicz de Zurow The:
saurarij Regni &c: &c: et Sigillo munitas, sa:
nas, salvas, et omni suspitione carentes, peten:
tes ad Acta praesentia easdem suscipi et ingros:
sari. Quod ab Officio praesenti obtinuerunt.
Quarum Literarum tenor sequitur talis.
Jan Mikołay Danitowicz z Zurowa Podskar:
bi Koronny, Przemyski, Samborski, Kolski &c:
Starosta Ichmosciom Panom Administratorom
Jego Krolewskiey Mosci Zupp Wielickich teraz
y napotym bądącym wiadomo czynię. Iż Jego
Krolewska Mosc Pan Nasz przychylaiąc się
do dawnych Przywileiow od Antecessorow swoich
Swiątobliwey Pamięci Krolow Polskich Prasołom
Krakowskim nadanych Prawa y Prerogatywy
ich Przywileiem swoim miłosciwie konferowac
raczył

#

raczył. Tedy y ia według powinnosci Urzędu me
go dawam onymże ten List moy do Waszmo:
Sciow abyscie to wszytko co według Przywile
iow y dawnych Zwyczaiow onym należy zu:
pełnie zawsze z Zupp Iego Krolewskiey Mści
według czasow przypadaiących oddawali
aby y ukrzywdzenia w Bałwanach y zatru:
dnienia zadnego inszego nieponosili. Dla
większey wagi y wiary ręką swą podpisuiąc
się, Pieczęc moię Skarbową przycisnąc rozkaza:
łem. w Warszawie Dnia XV Miesiąca Czerwca
Roku MDCXXX. Trzeciego. Iqn Mikołay Da:
niłowicz Podskarbi Koronny mp. Locus Sigilli
Adam Swiętochowski mmppa

Cech Przekupniow
Contubernium Revenditorum.

Magistrat miasta Krakowa dla tego Cechu przepisał następujące ustawy. Burmistrz y Rada Miasta Krakowa. Wszem wobec y każdemu zosobna komu to wiedziec należy do wiadomosci przywodziemy. Jz My przypatrzywszy się temu dobrze, iako się po te czasy nieporządki w Bractwie Przekupniów Krakowskich zubliżeniem y szkodą niemałą Naszy Obywatelow wszytkich Miasta tego w boronie Polskiey Stołecznego znaydowat, z tąd że się pod tytulem albo imieniem ich, siła Partaczow y lożnych ludzi zrożnych Jurisdictiy ktorych tu niemało iest przy Krakowie, ukrywało y bardzo zagęściło, z czego nie tylko Przekupniom lecz prawie wszytkim Mieszczanom tuteczyne trudno się było w takim nierządzie wszelkiey rzeczy mianowicie do żywnosci należących dokupić, owszem wszelka żywnosc drogo się opłacać musiała. Przetosz chcąc temu zabieżeć, a takich lożnych ludzi umnieyszyć y swewoli pohamować, takowy porządek albo raczey Artykuły pomienionemu Bractwu Przekupniow Krakowskich (dogadzaiąc też w tey mierze żądosci y prosbie ich:) podalismy y zawarli do Naszey y Successorow Naszych woli a upodobania. Naprzod Bracia młodszy Bractwa tego na każdy rok powinni będą, według zwyczaiu inszych Cechow, czterech Starszych obierać, to iest dwu z Starszych dwu takze z Młodszych, ktorzy Przysięgę przed urzędem naszym Radzieckim czasu zwyczaynego oddać y porządku wszelakiego Bractwa swego z pilnoscią doglądać a sprawy bratskie, ktore onym własnie należą, rozsądzać będą powinni, dlategoż żebysmy My y Urząd Nasz niebyli zabawieni albo molestowani potocznymi Sprawami Bractwa tego, wszakże z tym zamierzeniem, iż gdyby się ktoremu z Braciey Decret albo uznanie Starszych niepodobało, aby mu wolno było do Urzędu Naszego Radzieckiego appellować, ktorey Appellaciey oni bronić żadnemu niemaią. 2. Starszy Bractwa tego, względem prac y mieszkania swego w żywnosci, maią bydź wolni od Podatkow wszelakich Brackich, dlatego aby tym pilnieyszymi y ~~czuy~~ czuynieyszymi do przestrzegania powinnosci

swey byli, a liczbę dostateczną dorosłą Młodszey Braci swey na oddanie Urzędu czynili. 3. Każdy Przekupien, ktoryby chciał Bractwa tego y przekupienstwa wszelakiego używać, powinien będzie naprzod Mieyskie Prawo przyiąć y ożenić się, a do Brackiey Skrzynki wkupna Dziesięć grzywien Polskich włożyć, do ktorego Muszkiet Nowy z prochem pul kamienia oddać. A kiedy to odprawi, będzie mu wolno handlu takowego wedle Przywileiu Bractwa tego używać. A ktoryby tuteysznego Mieyskiego Prawa niemiał, tak Kleparski iako y Kazmirski Mieszczanin y inszey obcy wszelki nie wolno mu Przekupienstwa w Mieście tym używać, pod winą Czternaście grzywien Urzędowi przychodzącą. 4. Żaden przekupien ieden drugiemu żadney rzeczy wykupować y targu przeszkadzać nie ma, kędykolwiek będzie pod winą groszy Czterdzieści, ktora wina do Skrzynki Brackiey ma być obrocona. 5. Żaden też Przekupien Krakowski, nie ma tak tu w Mieście iako y gdzieindziey na Jarmarkach wszelakich gdziekolwiek będą czyt stałe y Kramia Jarmarkow tak sam iako też y przez Factory łożne przed Miasto y na drogi wychodzić, ani po Dworach albo po Wsiach dla skupowania zabiegać, ale ma każdy na rynku Miasta albo Miasteczka każdego towary rzeczy wszelakie do żywności należące kupować. A ieśliby się tego ktory ważył, a był do Starszych za pewnym świadectwem odniesiony, taki ma być karan winą kamieniem wosku teraźnieyszey ceny, z tym iednak dokładem y przestrogą, żeby podług Przywileiu temu Bractwu przed tym nadanego, żaden z nich Mieszczaninowi ktoremukolwiek targu przeszkadzać ani żadney rzeczy ku żywności należącey kupować nie śmiał aż po targu, gdy zegar na proporcie targ znaczący a to pod winą Urzędową Czternastu grzywien. 6. Żeby Bractwa tego Przekupniowie ktorzy nabiały mianowicie sery przedaią y kraią według dawnego Zapisu w porządku we dwa rzędy na Szragach przed żelaznymi Kramy siadali od dębnego kretu ktory idzie do Panny Maryey kościoła, aż do grzebiennych bud albo Kramikow pod winą groszy Dwunastu. A temu żeby się ieden drugiemu umykał tak z końca iako y daley pokiby go ktory na swe mieysce nie postawił. Szragi pod Winą groszy Sześci nierozkładaią się po rożnych mieyscach, że się łożni zachylać y mnożyć y Suchedni niebędą gineły, ktorych każdy siedzący na Suchedni po-

groszy Osmi, a Wdowa po groszy cztery powinien będzie dawać iako dawny te-
go zwyczay iest. A to sie tyle do Syrow a nie do Masta rozumieć ma, a inszych
rzeczy, to iest Sloniny y Sadeł kraiąc niemaią, ale tylko całkiem przedawać
gdysz Sadła y Sloniny kraiać do Jatek Masłnych y Sadelnych zdawna należy.
A to pod Winą czternastu grzywien. 7. Jeśliby ktory niemaiąc Bractwa tego
chciał tu w Miescie tą żywnością albo Przekupieństwem się bawić, bądz Mie-
szczanin bądz też obcy człek, takowemu ma bydz zabrany Towar wszytek ktory-
by ieno przy nim był naleziony, z ktorego Towaru połowica Urzędowi tutecznie-
mu Radzieckiemu Krakowskiemu przypada, a druga połowica na Szpital
ma bydz obrocona. Co dway Braćia pozać wpisani z Postem Brackim Urzę-
dnie zabierać będą. 8. Żaden z Bractwa Przekupniow niema tu w Krakowie
po Ulicach Towaru żadnego do żywności przynależącego okrom Rynku
pospolitego kupować, y to aż po targu kiedy zeyma proporzec targowy, a
to pod Winą groszy Dwudziestu, ilekroćby sie tego ważyć śmiał. 9. Brat
ktory sie do tego Bractwa wkupi powinien żądać mieysca od Starszych
do zasiedzienia przy Sprawach dlatego aby nie posiadał tego ktory sie
przed nim wpisać iako y po nim żeby przez Wota porządnie odprawowane
Sprawy były bądź Krola J. Mci bądz z Naszego Urzędu Radzieckiego albo
też uczciwego pospolitego człowieka takze y wswoich potocznych Sprawach
Brackich pod Winą groszy szesci. 10. Aby sie żaden nie ważył taiemnic
Brackich wszelakich z Schadzki wynosić, tak przed obcym po wszelakich
mieysćach, iako y przed Żoną swoią opowiedać, na czymby ieyniе należało
pod przepadkiem puł kamienia Wosku. A gdyby wiec Młodszy Braćia
międzу sobą takie poswarki wszczęli, albo się ieden na drugiego słowem
nie uczciwym przed Starszymi przy sprawie targnął, taki każdy ma być
karan wedle występku swego winą, ktorą Braćia wszyscy uznaią, lada
iednak Appellatią każdemu obciążliwemu do Rady Krakowskiey w tey mierze
zachowawszy. 11. Wszyscy Braćia Młodszy maią bydz posłuszni Braciey
Starszey w rzeczach słusznych na obesłanie do Schadzki godziny pewney
ktorą Schadzkę powinni będą wszyscy na każdy kwartał trzymać
tamże im wszytkim, ten Przywiley ma bydz czytany, aby sie każdy umiał
wedle niego zachować, a tam każdy Brat ma włożyć do Braciey Skrzynki

po groszu iednemu. Takze tez ilekrocby pzytrzeba przypadała, maią się zyec młodszy Bracia na obesłanie Starszych pod winą groszy Sześci. 12. Na Zatomsze, takze Bracie gdy Starszy obeszłą (: ktore na kazdy kwartał będą odprawowane:) powinni się będą wszyscy zyec takze tez y na pogrzeby Bractkie kiedykolwiek obwieszczeni będą powinni przyyść pod winą Czterech groszy. 13. A kiedyby Młodszy Bractwa tego w Schadzce między sobą iakie tumulty y ~~[illegible]~~ batuch wszczynali albo tez ieden drugiemu wrzecz się wrywał przy Sprawach Bratkich, tedy ma być karan dwiema funty wosku terazniejszey ceny. 14. Zaden Brat do Schadzki obesłany przychodzic nie ma, z nieuczciwością albo z iakim orężem bądź z kordem albo z Siekierą bądź tez z iakąkolwiek bronią, ale zgoła bez wszelkiey broni a to pod Winą funta Wosku. 15. Ktoryby tez Brat ieden z drugim gdziesz kolwiek y w porządku tym w Rynku poswarki nieuczciwe iakie czynili, takowy kazdy ktoryby dał przyczynę do tego, a był od Starszych odnieciony y przeswiadczony że przyczynę dał, ma być przez Starsze karany czterma funty Wosku, tak iako w cenie będzie. Toza się tez we wszystkim na Strony Bractwa tego rozumie y ziągac ma. Appellatiey iednak nikomu nie broniąc do Rady Krakowskiey. 16. Jezeliby Brat ktory z Młodszych do posług Bratkich, bądź do Strzelby, bądź do Swiec noszenia albo zapalenia takze do ciał umarłych noszenia, a nawet do wszelakich inszych Spraw y posług Bratkich naznaczony niebył rozkazaniu Starszych posłuszny, albo ich wolą wypełnic omieszkał, tedy za kazdą razą ma być karan winą groszy Sześci. 17. Starszy Bractwa tego ilekroćby potrzeba niosła, powinni dwa bywac według zwyczaiu inszych Cechow u uczciwego Pospolstwa a potym Bracią swą do Schadzki obesławszy onym opowiedziec co się tam działo y weyśmby kolwiek potrzeba była przestrzedz y napomniec. Takze tez y do Strzelby wszelakiey żeby po dwu z srodku siebie obierali iako powinno iest, y iako się z dawna zachowało, pod Pańską winą czternasta grzywien. Nakoniec Rusinowie ktorzy się Przekupieństwem bawią, a tu do Miasta często krom targowych dni zabiaiły, mianowicie z mądrzyki przyieżdżaią na zniszczenie Przekupniow Miasta tego ktorzy do Podatkow y powinnosci wszelkich są przywiązani, nie maią ani im wolno być ma tu z [illegible] y z Setmi przyieżdżac krom samych dni targowych to iest w Wtorek y w Piątek w ktore to dni targowe wolno

targowe wolno im będzie y Żydzi maią mędrzyki y Sery tak na kopę iak y pułkopiu, a nawet poiedynkiem przedawać do których skupowania Przekupniom (iako się wyższey rzekło) nie wolno aż po skończeniu targu, to iest gdy proporcya zchowana będzie, a w inne dni (krom targowych) zgoła się im to Rusinom y wszelkim obcym ludziom albo Przekupniom przedawać wżwyż opisanych rzeczy nie godzi, pod utraceniem y zabraniem tego towaru Urzędnie. Które to Artykuły wzwyż opisane są przez Radę Krakowską za dostateczrym narodzeniem concludowane w Sobotę Zapustną Dnia Trzeciego Marca Roku Pańskiego Tysiącznego Szesćsetnego Dwunastego, a na żądanie Starszych na tenczas Bractwa pomienionego Jana Gostackiego, Sebastiana Gotanki, Marcina Windaka y Bartosza Narwickiego pod Pieczęcią Naszą więkrzą wydane. ~~tt~~

Ustawy te Cechu Przekupniów były przez następnych Królów potwierdzone ostatni przywiley własną ręką Króla Michała podpisany znayduie się dotąd w rękach tego Cechu roku 1672

Cech Rusznikarski
Contubernium Bombardariorum.

Dla rozmnożenia Mistrzów w Rzemieśle Rusznikarskim, aby tym dołożniej służyć mogli tym Rzemiosłom tak Ludziom Rycerskim jako i pospolitemu człowiekowi, wolno będzie każdemu z Towarzyszów tegoż Rzemiosła Rusznikarskiego (który tego będzie potrzebował) do powołania Mistrzowskiego by snać lada kto sam się nie wdawał za Mistrza, i nie stanowił ku szkodzie i zelżywości tak Mistrzom doskonałym tegoż Rzemiosła, jako też i ku oszukaniu Ludzi wszelakiego stanu, robotą nieważną. Przeto każdy taki ma być przez Mistrze starsze w tym Rzemieśle w nauce doświadczony, aby wiedział i umiał w tym Mieście Koronnym Rzemiosło to Rusznikarskie rzędnie robić i przystojnie odprawować zachowując do tego wszelaką powinność i porządek w tym Rzemiośle Mistrzowi należący.

§II Mistrzowie do Rzemiosła Rusznikarskiego należący wszyscy powinni będą Cech i jedność społeczną w tym Rzemieśle trzymać i posłuszeństwo wszelakie wszystkie także i porządki wiernie zachować zawsze i zupełnie odprawować każdy według powołania swego, tak w rzeczach Miejskich, Cechowych, Kościelnych, jako i Rzemiosłu temu Rusznikarskiemu należących, a to według praw Cechowi temu nadanych i Wilkierzów z dawna postanowionych a z tego się żaden nie ma nigdy wyłamować ani bronić wszelaką obroną ani wolnością i wszystkim tym, co jedno dowcip albo rozum ludzki wymyślić może.

III Dla wspólnej zgody i miłości, także i dla dobrego rządu w rzeczach wszystkich Cechowi temu należących powinni będą Mistrzowie wszyscy za roskazaniem Jmci Pana Burmistrza i Rady Krakowskiej jako i za obesłaniem Starszych zejść się na miejsce wszystkie Cechowe do Starszego a tam za wspólną namową maia obrać dwóch Mężów godnych z Mistrzów między sobą za Starsze do rządzenia Cechu swego, których Urząd trwać będzie do roku, albo także do Drugiej Elekcyi, gdy Urząd nakaże, który

wybór tem sposobem ma bydź: Najprzód za rozkazaniem Starszych powinni będą Mistrzowie rozdzielić się po połowicy Cechu na różne miejsca jedni od Drugich, także i Starsi Cechowi od nich maią też bydź osobno potem jedna strona Mistrzów będzie wybierała z jednej połowicy jednego Starszego, także i Druga strona Mistrzów z drugiej połowicy drugiego Starszego. Jednak wolno też będzie tymże Mistrzom i z dawnych Starszych na tymże Urzędzie zostawić jednego albo Obudwa gdy się Im w tym Urzędzie upodobaią, będąli chcieć Oni zostać. A gdy Mistrzowie zgodnie wybiorą Starsze maią wszyscy wstąpić przed Starsze dawne, i tam każda strona mianować ma, których Starszemi obrali. Wszakże między temi starszemi nowo obranemi Ten pierwsze miejsce w Cechu zasiadać będzie, który dawniejszy w Cechu jest do którego i Miejsce do zejścia Cechu i Skrzynka Mistrzowska należeć będzie, dokąd ten Urząd trzymać będzie. A gdzieby się Mistrzowie w tem wyborze nie mogli zgodzić, albo takiego Starszym obrali, któryby Cechowi nie mógł bydź pożyteczny albo Starsi dawni jaką słuszną przyczynę ukazali do Niego, tedy za rozkazaniem Starszych, maią na to miejsce obrać inszego Starszym, gdzieby się ten pierwej obrany z tego słusznie nie wywiódł. Powinni też będą Starsze te nowo obrane przed Urząd Radziecki na potwierdzenie i do Przysięgi stawić, także i liczbę Im i wszystkiemu Cechowi ze wszystkiego uczynić i wszystko oddać to, co jest Cechowego według Regestru zupełnie i całe. A gdzieby co utracili Cechowi albo szkodę jaką uczynili w rzeczach sobie powierzonych, to wszystko powinni będą wrócić, oddać, i nagrodzić Cechowi doskonale i zupełnie swym groszem. A jeśliby też który z Mistrzów nie będąc zawczas Starszym Cechowym a potem za wyborem zgodnym obrany za Starszego przyjąć tego Urzędu okrom słusznej i wielkiej przyczyny nie chciał, Takowy powinien będzie za to

Cechowi odłożyć

Złotych Polskich pięć tyle razów ile się z tego będzie wytrzymował na każdy rok. Ten jednak który by pierwej bywszy Starszym znowu zaś był obrany za Starszego pod tę winę, nie podpada, bo to na jego dobrej woli zostać albo nie zostać tak jako się wyżej powiedziało.

IIIII Każdy który będzie w tym Rzemieśle Kuśnierskim chciał Mistrzem zostać powinien będzie u Mistrzów tegoż Cechu roku robić a to dla przeświadczenia większego tegoż Rzemiosła, aby Mistrzowie u których robił mieli wiadomość o Jego Nauce, jeżeli Sztukom Kuśnierskim dosyć uczynić może albo nie, a gdy Sztuk takich potrzebować będzie, powinien Jeh u Mistrzów wszystkiego Cechu przez dwie Osoby uczciwe Cechowe żądać i potrzebę swą powiedzieć, prosząc aby mu Sztuk takich robić pozwolili, według praw Cechowych a takowy każdy powinien będzie najprzód pokazać i dowieść dostatecznie uczciwe urodzenie swe świadectwem Urzędowem przez przysięgę ludzi uczciwych uczynionym, jako jest porządnie z Matrimonium Świętego Chrześcijańskiego urodzony z Rodziców obu uczciwych i sławy dobrej. Powinien też dowieść uczenia swego listem Cechowym, jeżeli się dostatecznie Rzemiosła tego Kuśnierskiego u Mistrza porządnego Cechowego wyuczył. Co gdy wszystko pokaże dostatecznie powinni Mistrzowie będą takiemu każdemu Sztukę pozwolić, które Sztuki powinien będzie Ręką swą własną zrobić, także i nakładem swym Ktemu i u Starszego Cechowego w domu przy bytności i tych Mistrzów przed któremi także Sztuczniku powinien będzie okazać niektóre kunszty z nakazania Starszych i Cechu, które robić ma, takowe Sztuki dostatecznie tak w mierze jako i rzemiośle i ozdobie, okrom wszelakiej nagany i zgotować je będzie powinien za pół roku począwszy od kazania, jednak

Stari Cechowi powinni będą opowiedzieć Sztucznikowi z Przywileju dokładnie
jako i co powinien będzie robić a gdy zgotuje się do zrobienia materyą tych
Sztuk powinien będzie Sztucznik żądać Starszych Cechowych o dom Mi-
strów do Skorania, którzy mają tego dojrzeć i Cechowi sprawę dać, jeżeli
Sztuki takie Sztucznik Ręką swą własną odprawował i zrobił. A
Sztuki które będzie robić powinien te są: Najprzód ma robić dwie Rusznice
iednę Tarczową, a drugą ptaszą. Tarczowa ma bydź tak od drzewa jako i
od żelaza dostatecznie zrobiona, w którey ma bydź ~~Rura~~ rura na dłuż na
pięć piędzi gwintowana, zamek z krzosem i z chubką do tego i z pirem
a ma bydź ta Rusznica osadzona w drzewo Sliwowe z filetkami i
macicą perłową, także i Kością różnych farb ozdobiona w którey przystrze-
lenie prawie ~~[illegible] i [illegible]~~ dobre i mierne i ma bydź ta Rusznica we wszystkiem
dostojna okrom wszelakiej przygany. Druga Rusznica ma bydź ptasza
w którey ma bydź Zamek temi kształtem jako i w tarczowey prawie
dobrze zrobiony. Na wierzchu tego Zamku ma bydź Rura na ~~pięć~~ pięć
piędzi wzdłuż także w śliwowe drzewo osadzona z filetkami i macicą
perłową, także i Kością różnych farb subtelnie ozdobiona w którey przy-
strzelenie i mierzenie do celu ma bydź prawie dobre i mierne i we wszy-
stkim także ma bydź dostojna, okrom wszelakiej przygany. A gdy Sztu-
cznik zgotuie takowe Sztuki powinien będzie dać ~~[illegible]~~ Cech obesłać i
dać Sztuki takowe na uznanie Mistrzów doświadczonym tegoż Rzemio-
sła Cechu Krakowskiego, którzy gdy uznają doskonałość Nauki Jego zatym
ma bydź za Mistrza w tem Rzemieśle Rusznikarskim uznany i do
społeczności Mistrzów przyjęty. A gdzieby też w czem pochybił, powinien tego
wszystkiego dostatecznie poprawić, aż wyjdzie dojść Skutkom wyżej miano-
wanym.

IV Po odprawieniu Sztuk takowych powinien będzie Sztucznik Cech z

Mistrzami przyjąć

przyiąć a to dla społeczności wszelakiey w Rzemieśle albowiem nie wolno
będzie żadnemu z Czeladzi chować Ucznia, ani Rzemiosła robić krom
otwierać, dokąd nie będzie przypuszczon do społeczności Praw i wolności Cechu
w tymże Rusznikarskiemu nadanych do którego będzie powinien wkupić się
i dać na potrzeby Cechowe Złotych Polskich Dziesięć. Do tego i Rusz-
nicę Taraczą na potrzebę Rzeczypospolitej zostawić wiecznie ma. A takiego
każdego powinni będą Starsi Cechowi przed Urząd Radziecki Krakowski
stawić dla przyięcia Prawa Miejskiego, które także powinien będzie przy-
iąć jako każdy z Mistrzów. A gdy to wszystko wykona zupełnie, zatym
będzie Mistrzem doskonałym w Rzemieśle Rusznikarskim Cechu Krako-
wskiego. Powinien też będzie Mistrz nowotny Kolacyą sprawić skromną
i według przemożenia swego na Mistrze wszystkie Rzemiosła Rusznikar-
skiego nateraz jako z Mistrzami postanowi. Wszakże Starsi powinni go przed
tem obwieścić cztery Niedziele dla większey wiadomości Jego, na której
każdy powinien się uczciwie zachować pod przepadkiem winy Cechowey pod
kamienia ~~...~~ Wosku.

V Mistrzowie albo Synowie własni Mistrzów Cechu Rusznikarskiego
Krakowskiego, iż następuią na miejsce przodków swych, maią być wolni
od Sztuki robienia, wszakże powinności wszelakie Cechowe będą odprawować
powinni, jako każdy inszy z Mistrzów czynić do Cechu wstępuiąc. —

VI A ieżeliby który Towarzysz Córkę Mistrzowską albo Wdowę po Mistrzu
którym Rzemiosła tego pozostałą w Stan Święty Małżeński poiął, tedy
będzie powinien pół Sztuki Mistrzowskiey robić to iest tylko Rusznicę
Taraczną Sztuczną w ćwierć roku, która przy Cechu zostanie, a inne powin-
ności wszelakie jako i Mistrzowie powinien odprawić. —

VIII Wolno też będzie Wdowie po zmarłym Mistrzu Cechu tego, Rusznikar-
skiego Krakowskiego Rzemiosło Rusznikarskie robić, dokąd się Jey podobać
będzie

wszelkie porządek w Rzemieśle i poczciwość Cechowi Jej przystojnie
powinna będzie wspólnie z Mistrzami trzymać i jednakowo odprawować, dla
czego Starsi Cechowi każdej Wdowie dla uczczenia i niewiadomości Jej
w Rzemieśle powinni będą Mistrza przydać, którego ona sama sobie obierze
a to dla rady i pomocy w potrzebach Rzemiosła należących, która gdzie co
wystąpi nad wolą i radą Mistrza tego, ku szkodzie Cechowej powinna będzie
winę opisaną Cechowi odłożyć, według występku swego. A gdzieby się barziej
nierządem za oporządzeniem Starszych Urzędów Rzemiosło straci.—

VIII Powinien też będzie zawsze Mistrz wszelki pod sprawą Cechową i
Urzędem Starszych będący, porządek wszelaki w Rzemieśle i poczciwość wsze-
lakie przystoi Cechowe wspólnie z Mistrzami trzymać i rzeczy nie odprawować,
przy Cechu zawsze wiernie stać, i nigdy go nie odstępować. Praw Cechowych
i Wilkierzów Cechowych pilnie przestrzegać, według nich się rządzić, w niczem
ich nie opuszczać, wspólnie z Mistrzami potężnie ich bronić, nie litując do
tego pracy i nakładu swego własnego zawsze, gdy tego potrzeba będzie. A
gdzieby temu nie czynił dosyć ma być z... przez Starsze Cechowe z miejsca
swego ruszon dotąd póki nie uczyni dosyć Cechowi i za występek swój według
uznania słusznego wszystkich Mistrzów.—

IX Powinien też zgodę Mistrz każdy wspólnie z Mistrzami ze wszy-
stkiemi zachować, sporów przeciwko Cechowi w rzeczach niesłusznych nigdy
nie podnosić, żadnemu przeciwko Cechowi nie radzić, ani dopomagać ani
na Cech podwodzić, a któryby się w tem pokazał winnym, ma być z
przez Starsze Cechowe z miejsca swego ruszon dotąd, póki nie uczyni
dosyć Cechowi za występek swój, według uznania słusznego wszystkich
Mistrzów.

X Powinien też będzie Mistrz każdy skrytość i ubliżenie wszelakie we
w Rzemieśle pewnej ochrony Cechu nigdzie nie wynosić, tajemnic Cechowych
żadnemu nie wyjawiać, ani o rzeczach Cechowych z nikim na miejscu nie.

nieprzystoynemi nigdy nie mówił. A któryby się tego dopuścił powinien winę Cechu z razu odłożyć kamień jeden wosku.

XI Mistrz każdy powinien będzie za obieraniem Starszych w Cechu bywać a dobro wspólne Cechowe z Mistrzami się starać szkodom wspólnym i potocznym Cechowym zabiegać, i z Starszemi [illegible] tłumić a to coby usłyszał albo baczył ku szkodzie i niesławie Cechowej, ma tu z razu Starszym opowiedzieć. A któryby więc tego zaniedbywał powinien będzie Cechowi winę odłożyć pół kamienia wosku.

XII Powinien też Mistrz każdy w stanie Swiętym Małżeńskim mieszkać, nierządu wszelakiego, wszeteczeństwa w domu swoim pilnie przestrzegać, a gdzieby się gdziekolwiek co pokazało żadnemu w tym nie folgować albo Starszym to ma zaraz opowiedzieć a Starsi do Rady Urzędowskiej odnieść. A gdzieby to który zataił tam powinien winę odłożyć Cechowi z razu kamień wosku.

XIII Mistrz każdy powinien będzie Rzemiosło swe rzetelnie warownie robić, Robót z inąd Rusznikarskich na Mistrze swe nie narzekać, ani naniesionych u żadnego (okrom pozwolenia Cechowego) nie kupować, roboty też rzetelnej Rzemiosła swego zbytnią drogością Ludzi nieuciskać, i takie Rzemiosło swe porządnie robić, jakoby i Jemu samemu i wszystkim Mistrzom przez nie nagana i zelżywość nie była. A gdzieby więc w tym wystąpił zapłaci da winę Cechowi odłożyć z razu kamień wosku. Co aby się tem snadniej wykonało, powinni będą Starsi Cechowi sami albo przez dwu Mistrzów do tego należących robót warownie doglądać na każde cztery Niedziele u wszystkich Mistrzów Rzemiosła swego Rusznikarskiego. A gdzieby tego zaniedbali powinien będzie każdy z nich winy odłożyć pół kamienia wosku z nakazania Urzędowego za odniesieniem Mistrzów Cechu swego, którzy gdy między takimi w robocie nie warowności takową robotę ma być przez Jeż

Mistrzo do Cechu wziętu, od którey teraz Mistrz powinien będzie winy odłożyć Cechowi od każdego nie waruntku po groszy cztery i naprawić też robotę zaraz pod utraceniem Tej na potem do Cechu. A gdzieby który z Mistrzów nie dopuścił tymże Mistrzom oglądać roboty swej albo się targnął który na nie uszczypliwemi także powinien winy odłożyć Cechowi kamień Wosku, ile się razy będzie ważył. Gdzieby też który z Mistrzów chciał gdzie kolwiek odjechać z robotą swą na przedaj takowy powinien będzie każdy robotę swą Starszym ukazać, dla waruntku dojrzenia pod winą kamienia Wosku, ile w tym wystąpi.

XIV Nie ma też Mistrz jeden drugiemu materyą do robienia Rzemiosła swego wykupować, ani w targu jeden drugiemu tejże Materyi nie przeszkadzać, ani też jej nad wszystką Cenę w drogość wbijać ani w niedostatku (gdy się trafi) którey materyi ~~[illegible]~~ sam jeden nie zakupować ale przekazania Starszych wszystkiemu Cechowi na dział powinien Jej puścić, ani nad pozwolenie Cechowe żadnej do innych Miast nie wysyłać. A gdzieby się który tego ważył powinien winę Cechowi odłożyć z razu kamień Wosku.

XV Mistrz każdy przy tem Mieście okrom Jarmarku na jednemże miejscu robotę Rzemiosła swego własnego tylko ma przedawać w mieszkaniu, jeden drugiemu nie podnajmować, kupców jeden drugiemu nie ~~[illegible]~~ odmawiać ani Ich sam po Dworzech sobie szukać, ale na tem co przyjdzie w Dom przyniesie ~~[illegible]~~ mestać; Robót wszelakich Rzemiosła swego Kradnikom Cechowym nie robić ani przedawać. Robót też Mistrzów Cechu swego przed nikim nie ganić, ani na przemowę jeden drugiemu robót wspólnie nie razić. A którzyby się tego dopuścił, takowy powinien winę Cechowi odłożyć kamień Wosku.

XVI Powinien też będzie Mistrz każdy do pomocy Robót swych Czeladź

tylko

Rzemiosła swego porządnie przyjmować w jednem rzędzie wspólnie z Mistrzami i ćwiczeniu, jednako się sprawować, swej woli żadnemu z nich nie dopuszczać swawolnie i występnie Starszym Cechowym z razu oporu dzieć sam sobie z nich w naszem sprawiedliwości nie czynić. Któremu wychowaniem wszystkiem także i wypłaty myta zrobna i podatku nad zwykłą słuszną Cechową ku szkodzie Mistrzom wszystkim nie podnosić. Dla powzięcia powołania Mistrzowskiego z niemi się nie towarzyszyć. A któryby się tego ważył taki powinien winę Cechowi odłożyć prawu Kamień Wosku.

XVII Powinien też będzie Mistrz każdy ktomu na naukę Rzemiosła swego Ludzi urodzie Chrześcijańskiej tylko same przyjmować, jednako z Mistrzami do trzech lat Rzemiosła Jeh uczyć w Nauce Uczniowi Rzemiosła szczerym i dostojnym będzie. Czasu wszystkiego od wysługi za rzemiosło wolnym uczynić, do tego Żydów od Mistrzów Rzemiosła swego żadnego nie przyjmować. A któryby tego przestąpił powinien winę Cechowi odłożyć według uznania słusznego Mistrzów wszystkich.

XVIII Wolno też będzie każdemu Mistrzowi Cechu Rusznikarskiego w Rzemiośle swym Rusznikarskim nowe rzeczy robić, starych poprawiać, przedawać i wszelaki pożytek z tego sobie przystojnie czynić i rozprzedawać także w Mieście samym Krakowie jako i wszędzie po Jarmarkach w Miastach wszystkich Koronnych. A w tym Rzemiośle nie ma im żaden przeszkadzać ani w sprzedawaniu bronić pod winą Urzędowi Sta grzywien, a Rzeczy które się w tym Rzemiośle znajdują te są: Rzeczy wszelakie do Strzelby należące tako od Drzewa, Żelaza, i Kości, jako ze wszelakich innych materyj, które to Rzemiosło teraz potrzebuje, albo za czasem potrzebować będzie. I wolno im będzie wszelakie Rusznice, Hakownice, Rury, Zamki, Klucze do Rusznic, Prochownice i formy, i wszystko to, co do strzelby należy

113

bądź od Szparzy albo przykładu które teraz są krótkie albo długie, albo jakie za czasem przez odmienności kształtu i pozmiszka nastąpić mogą, którym wolno im będzie każdemu z Mistrzów Cechu Rusznikarskiego Krakowskiego sposobie wszelkie roboty swe dla przydszego odbycia tak złoceniem, sztychowaniem wszelakim, lacowaniem, brunatno napuszczaniem, szarzeniem, polerowaniem, farbowaniem, pobielaniem, szmelcowaniem, kości różnych farb i perłowej macicy sadzeniem i wszelaką inszą materyą do tego Rzemiosła należącą i ochędóstwem, które teraz jest albo za czasem przez dowcip ludzki wymyślone bydź może tak ludziom Rycerskim jako i wszystkim innym.

XIX Nie ma też żaden z Rzemieślników wtargać się tu w środek w Rzemiosło Ich własne tym Rusznikarom Cechu Krakowskiego ani Czeladzi Rusznikarskiej w siebie chować także i Uczniów zapisanych tymże Mistrzom od Nauki Rzemiosła Ich nie odmawiać. A któryby się tego ważył Ślusarz, Bogracarz albo który inny z Rzemieślników tutejszych także i obcych Czeladź Rusznikarską albo i Ucznie chować, Rusznice nowe robić, starych poprawiać, albo też gotowe z inąd nawozić i przedawać tako w Mieście samym Krakowie jako i na którym innym miejscu przy tym mieście będącym, takowy przepada winę [illegible] Urzędowi Radzieckiemu Grzywien Czternaście, której połowica Urzędowi, a Druga połowica Stronie instygującej należeć będzie. [Z] których od Drzewa Rusznice osadzać własne Rzemiosło jest: żaden z nich nie ma się wtrącać tym Rusznikarom Krakowskim w Rzemiosło Ich a zwłaszcza od żelaza rury wszelakich, które do Rusznic należą. Dlatego żaden z nich nie ma Czeladzi Rusznikarskiej w siebie chować, ktemu ani Rusznic nowych od żelaza ze wszystkiem robić, Zamków nowych i starych chędożyć, napuszczać, rury rychtować i gwintować do

tego ani form, ani Kluczów

do Rusznic nowych nie przedawać. A ktoryby się z nich tego ważył Sztuky jakiekolwiek od żelaza robić, przepada winę Urzędowi odłożyć czternaście grzywien, ktorey połowica także też Urzędowi tuteyszemu Radzieckiemu, a połowica stronie Instygującey tyle razy, ile się tego dopuści.

XX Kupcy tuteysi Krakowscy ktorzy Rusznicami handluią, żaden z nich nie ma Rusznic wszelakich z Miast tuteyszych Koronnych przekupować, iedno te same ktore wożą z cudzey ziemi, także Zamki, Rury cudzoziemskie, ktorych żadnemu innemu nie mają dawać osadzać, iedno tym samym Mistrzom Cechu Krakowskiego także Rusznikarzom jako Szyftarzom.

Strzelba [illegible]

Nie wolno też będzie żadnemu z nich Starych Rusznic do poprawy przyimować i innym Rzemieślnikom albo Partaczom do robienia gdziekolwiek wydawać ku szkodzie przerzeczonym Mistrzom tegoż Rzemiosła, a ktoryby się z nich tego ważył przepada winę Urzędowi odłożyć, także grzywien czternaście tyle razy, ile się tego dopuści ktorey połowica Urzędowi Radzieckiemu należeć będzie, a druga stronie Instygującey.

XXI Nie ma też żaden w Kramiech żelaznych Rusznicami przekupować, także Rury Zamki, z Miast i Miasteczek tuteyszych Koronnych. A ktoryby się tego ważył i znaydzie się taka robota w Kramiech ktora Rusznikarzom Krakowskim właśnie należy, takowa ma bydź Urzędownie na Ratusz wzięta, ktorey połowica należeć będzie Urzędowi Radzieckiemu, a druga stronie Instygującey oddana bydź ma i na potrzeby Cechowe obrócona.

XXII Powinien też będzie Mistrz każdy z razu po odprawieniu Sztuki Bractwo z Mistrzami przyiąć i wspólnie zaraz odprawować, a to w rzeczach Kościelnych do ktorego każdy powinien się wkupić i dać do Skrzynki Cechowey Groszy Dwanaście. Powinno także i Robienie

nowotny gdy zostanie

od Rachunku po Groszu iednemu. A Uczniowie gdy się zapiszą na Na-
ukę do Rzemiosła po Groszy Dwanaście, a to dla uczczenia pogrzebów
Chrześciańskich. Tak iż gdy którego z tych przerzeczonych z tego świata prze-
śmierć Pan Bóg wziąć będzie, raczy będź też Małżonkę albo i Dziatki
którego Mistrza, albo też i sługę własnego Jego Domowego do takiego
pogrzebu powinni będą Starsi Cechowi obesłać wszystkie Towarzysze, Ro-
bieńce jako i Małżonki Mistrzowskie, i wszyscy wspólnie do Grobu Ciała
takich zmarłych uczciwie doprowadzić powinni. A któryby do takiego
Pogrzebu nie przyszedł albo wolności u Starszych nie wziął, powinien winy
Cechowi odłożyć zaraz Grosz. —

XXIII Gdzieby też którego Mistrza Cechu tego Rusznikarskiego wziął
Pan Bóg z tego Świata przez śmierć w znacznem niedostatku albo Ubóstwie
Takowemu Cech z Braterskiej miłości powinien uczciwy Pogrzeb sprawić na-
kładem spólnym Cechowym.

XXIV Powinni też będą Starsi z miłości Chrześciańskiej za Dusze
wszystkich Zmarłych Rzemiosła tego ~~[illegible]~~ Rusznikarskiego na
Żałobną Mszę Świętą obstalować cztery razy w rok; to iest na każde Suchedni
do Kościoła Katolickiego który sobie do tego naznaczą, a obstalować będą do tey
wszystkie Mistrze, Towarzysze, Robieńce, takoż i Małżonki Jch, a któ-
ryby z nich do takowej żałobnej Mszy nie przyszedł, albo u Starszych wolno-
ści nie wziął takowy przepada winę odłożyć Cechowi z raza Groszy trzy do
Skrzynki. — Pozwolili nakoniec Mistrzowie także i Towarzysze na potrze-
bę tego Bractwa i na Świece do Kościoła na każde Suchedni Mistrzowie
po dwu groszu, a Towarzysze i Robieńnice po Groszu, z czego Starsi
Cechowi powinni będą obmyślać takie potrzeby do Kościoła tak na Żałob-
Mszę jako i do Pogrzebu każdego. Pisano i oddano na Ratuszu Miasta
Krakowa dnia 20 Grudnia Tysiąc Sześćset trzeciego roku. —

Rusznikarze byli dawniej z Zegarmistrzami połączeni, dopiero od roku powyżej
wyrażonego oddzielny cech składać poczęli.

Cech Rusznikarski

Contubernium Bombardariorum.

Cech Rusznikarów był dawniey razem połączony z Cechem Zygarmistrzow i Pasamoników (seri fabrorum.) dopiero roku 1603 starsi Zgromadzenia Rusznikarskiego Jan Orłowski i Melchior Lother domagali się na Ratuszu mieyskim rozłączenia i za wspolną zgodą spisane były Artykuły następuiącey osnowy:

Dla rozmnożenia Mistrzow w Rzemieśle Rusznikarskim aby tym dostorniey służyć mogli tym rzemiosłem tak Ludziom Rycerskim iako y pospolitemu człowieku wolno będzie kożdemu z Towarzyszow tegoż rzemiosła Rusznikarskiego (który tego będzie potrzebował) do powołania Mistrzowskiego wstępować wszakże porządnie, a to dla uczciwości y poważenia tego powołania Mistrzowskiego by snać kożda tęko sam się nieudawał za Mistrza y niestanowił ku szkodzie y zelżywości tak Mistrzom doskonałym tegoż rzemiosła iako tesz y ku oszukaniu ludzi wszelakiego stanu robotą nie warowną. Czwartoż kordy taki ma bydz przez Mistrze słuszne w tym rzemieśle w nauce doświadczony aby wiedział y umiał w tym mieście koronnym rzemiosło to Rusznikarskie rządnie robie y przystoinie odprawować zachowuiąc do tego wszelakie powinność y porządek w tym rzemieśle Mistrzowi należący. Naprzod Mistrzowie do Rzemiosła Rusznikarskiego należący woyscy powinni będą Cech y iedność społeczną w tym rzemieśle trzimać y posłuszeństwo wszelakie zwykłe, także y porządek wiernie zachować zawsze y zupełnie odprawować kordy według

powołania swego tak w rzeczach mieiskich Cechowych kościel-
nych iako y przemiesciu temu Rusznikarskiemu należących a
to według praw Cechowi temu nadanych y Wilkierzów zdawna
postanowionych a z tego się żaden nie ma nigdy wyłamowac
ani bronić wszelaką obroną ani wolnością y wszytkim tym
co iedno dowcip albo rozum ludzki wymyslić może. Dla zgod-
ney zgody y miłości takze y dla dobrego rządu w rzeczach
wszytkich Cechowi temu należących powinni będą Mistrzo-
wie wszyscy za roskazaniem Ich Mości Pana Burmistrza y
Rady Krakowskiey iako y za obesłaniem Starszych zyść się
na mieisce zwykłe Cechowe do Starszego, a tam za spolną na-
mową maią obrać dwu mężow godnych z Mistrzow miedzy sobą
za Starsze do rządzenia Cechu swego ktorych Urząd trwać bę-
dzie do roku albo takze do drugiey Electiey gdy Urząd nałe-
ze, ktorey wybor tym sposobem zawsze ma bydz. Naprzod za
roskazaniem Starszych powinni będą Mistrzowie rozdwoić się
po połowicy Cechu na rożne mieisca iedni od drugich takze y
Starszi Cechowi od nich maią tesz bydz osobno potym ie-
dna strona Mistrzow będzie wybierała z iedney połowice
iednego Starszego, takze y druga strona Mistrzow z drugiey
połowicy drugiego Starszego. Jednak wolno tesz będzie tym-
ze Mistrzom y z dawnych Starszych na tymze urzędzie
zostawić iednego albo y obudwu gdy się im w tym urzędzie
upodobaią, będąli chcieć oni zostać. A gdy Mistrzowie zgo-
dnie wybiorą Starsze, maią spolnie wszyscy wotą nie przed
Starsze dawne y tam każda strona mianować na ktorych

Starszemi obrali. Wszakże między temi Starszemi nowo obra-
nemi ten pierwsze mieysce w Cechu zasiadać będzie, ktory da-
wnieyszy w Cechu iest do ktorego y mieysce do reyscia Ce-
chu y skrzynka Mistrzowska należeć będzie dokąd ten urząd
trzymać będzie. A gdzieby się Mistrzowie w tym wyborze
nie mogli zgodzić albo takiego Starszym obrali, ktoryby Ce-
chowi nie mogł bydź pożyteczny albo Starszi dawni iaką słuszną
przyczynę ukazali do niego tedy za roskazaniem Starszych
maią na to mieysce obrać inszego Starszym gdzieby się ten pir-
wey obrany z tego słusznie nie wywiodł. Powinni tesz będą Star-
sze te nowo obrane przed Urząd Radziecky na potwierdzenie y do
przysięgi stanowić, takze y liczbę im y wszytkiemu Cechowi
ze wszytkiego uczynić y wszytko oddać to co iest Cechowego
według regestru zupełnie y cale. A gdzieby co utracili
Cechowi, albo szkodę iaką uczynieli w rzeczach sobie powierzo-
nych to wszytko powinni będą wrocić, oddać y nagrodzić Ce-
chowi doskonale y zupełnie swym groszem. A iesliby tez kto-
ry z Mistrzow nie będąc na ten czas Starszym Cechowym,
a potym za wyborem zgodnym obrany za Starszego przyiąć
tego Urzędu okrom słuszney y wielkiey przyczyny niechciał
takowy powinien będzie za to Cechowi oddłożyć złotych
Polskich pięć tyle razow ile się z tego będzie wyłamo-
wał na kożdy rok. Ten iednak ktoryby pierwey bywszy
Starszym znowu zas był obrany za Starszego pod tęż winę
nie podpada bo to na iego dobrey woli zostać albo nie

zostać tak iako sie wyzey powiedziało. Kazdy ktory będzie w tym rzemiesle Kusnikarskim chciał Mistrzem zostać powinien będzie u Mistrzow tegosz Czechu rok robić a to dla ~~tego~~ przecwiczenia wiekszego tegoz rzemiosła aby Mistrzowie u ktorych robił mieli wiadomosc o iego nauce iesli sztukom Kusnikarskim dosic uczynie moze albo nie a gdy sztuk takich potrzebowac będzie powinien ich u Mistrzow wszytkiego Cechu przez dwie osobie uczciwe Cechowe zadac y potrzebę swą powiedziec prosząc aby mu sztuk takich robic pozwolili według praw Cechowych a takowy kozdy powinien będzie naprzod pokazac y dowiesc dostatecznie uczciwe Urodzenie swe swiadectwem Urzedowym prez przisięgę ludzi uczciwych uczynionym iako iest porządnie z Małzenstwa Swiętego Chrzescianskiego urodzony z rodzicow obu uczciwych y sławy dobrey. Powinien tesz dowiesc uczenia swego listem Cechowym iesli się dostatecznie rzemiosła tego Kusnikarskiego u Mistrza porządnego Cechowego wyuczył. Co gdy wszystko pokaze dostatecznie powinni Mistrzowie będą takiemu kozdemu sztuk pozwolic, ktore sztuki powinien będzie ręką swą własną zrobic takze y nakładem swym; ktemu y u Starszego Cechowego w domu przytomnosci y tych Mistrzow przed ktoremi tenze sztucznik powinien będzie okazac niektore kunszti znakazania

kunszti znakazania starszych y cechu ktore zrobic na takowe sztuki dostatecznie tak w mierze iako w warunku y ozdobie okrom wszelakiey nagany y zgotowac ie będzie powinien za pokroka po- czyniony od kowania iednak Starszi Cechowi powinni będą opo- wiedziec Sztucznikowi z Priwileiu dokładnie iako y co powi- nien będzie robic, a gdy zgotuie sobie do robienia materią tych- ze sztuk powinien będzie Sztucznik żądac Starszych cechowych o dwu Mistrzow do kowania ktorzi maią tego doyrzec y Cechowi sprawę zdac iesli sztuki taki Sztucznik ręką swą własną od pra- cowował y zrobił. A sztuki ktore będzie robic powinien te są: Naprzod ma urobic dwie Rusnicy iedną Tarczową drugą ptaszą. Tarczowa ma bydz tak od drzewa iako y od żelaza zrobiona dostatecznie u ktorey ma bydz rura na długosz pięc piędzi gwintowana zamek z krosem y z kubką do te- go y z perem; a ma bydz ta rusnica osadzona w drzewo Sli- wowe y z filetkami y macicą perłową takze y kością ro- znych farb ozdobiona u ktory przistrzelenie prawie dobre y mierne y ma bydz ta rusnica we wszytkim dokładna okrom wszelakiey przigany. Druga rusnica ma bydz ptasza u ktorey ma bydz ~~rura na pięc piędzi~~ zamek tymze kształtem iako y u Tarczowey prawie dobrze zrobiony. Na wierzchu tego zamku ma bydz ru- ra na pięc piędzi wzdłuż takze sliwowe drzewo osadzona z filetkami y macicą perłową takze y kością roznych farb subtelnie ozdobiona u ktorey przistrzelenie y uderzenie do celu ma bydz prawie dobre y mierne y we wszytkim

takze ma bydz dokorna obrom wszelakiey nagany. A gdy sztu-
cznik zgolnie takowe sztuki powinien będzie dać Cech obestać
y dać sztuki takowe na uznanie Mistrzom doswiadczonym tezby
rzemiosła Cechu Krakowskiego którzi gdy uznaią doskonało
nauki iego zatym ma bydź za Mistrza w tym rzemiesle Kuśni-
carskim uznany y do społeczności Mistrzowskiey przyięty.
A gdzieby tesz w czym pochybił powinien tego wszystkiego
dokornie poprawić aż uczyni dosyć sztukom wyzey mianowa-
nym. Po odprawieniu sztuk takowych powinien będzie
Uczeznik Cech z Mistrzami przyiąć a to dla społeczności
wszelakiey w rzemiesle albowiem niewolno będzie żadnemu
czeladzi chować ucznia uczyć rzemiosła robić kram otwierać
dokąd nie będzie przypuszczon do społeczności prawy/wolności
Cechowi temu Kuśnicarskiemu nadanych do ktorego powinien
będzie wkupić się y dać na potrzeby Cechowe złotych Pol-
skich dziesięć. Do tego y Kuśnierze Tarczowe na potrzeby
Rzeczypospolitey zostawić wiecznie ma. A takiego każ-
dego powinni będą Starszi Cechowi przed Urząd Radziecki
Krakowski stawić dla przyięcia prawa Mieiskiego które tak-
że powinien będzie ~~wkupie~~ przyiąć iako kozdy z Mistrzow. A
gdy to wszystko skonczy zupełnie zatym będzie Mistrzem do-
skonałym w rzemiesle Kuśnicarskim Cechu Krakowskiego.
Powinien tesz będzie Mistrz nowotny kolacią sprawić
skromną y według przemożenia swego na Mistrze wszyskie

rzemiosła Kuśniarskiego na ten czas iako z Mistrzami po-
stanowi. Wszakże Starszi powinni będą obwieścić go przed tym
cztery niedziele dla większey wiadomości iego na który każ-
dy powinien się uczciwie zachować pod przepadkiem winny
Cechowi pułkamienia wosku. Mistrzowiczowie albo synowie
własni Mistrzow Cechu Kuśniarskiego Krakowskiego ktorzy
następuią na mieisce Rodzicow swych maią być wolni od
sztuk robienia wszakże powinność wszelaką Cechową będą
odprawować powinni iako każdy inszy z Mistrzow czynił
do Cechu wstępuiąc. A ieśliby ktory towarzysz corkę Mistrzow-
ską albo wdowę po Mistrzu ktorym rzemiosła tego pozo-
stała w stan Swięty małżeński poiął tedy będzie powi-
nien pułsztuki Mistrzowskiey zrobić to iest tylko rusz-
nicę Tarczową sztuczną w czasie roku ktora przi Cechu zosta-
nie a inszą powinność wszelaką iako y Mistrzowie powi-
nieni odprawić. Wolno też będzie Wdowie po zmarłym
Mistrzu Cechu tego rzemiosła Kuśniarskiego Krakowskie-
go rzemiosło Kuśniarskie robić dokąd się iey podobać bę-
dzie wszakże porządek w rzemieśle y posłuszeństwo Cechko-
wi iey przistoinie powinna będzie społnie z Mistrzami
trzimać y iednako odprawować dla czego Starsi Cechowi
każdey wdowie dla uważenia y niewiadomości iey w
rzemieśle powinni będą Mistrza przidać z Cechu swego
ktorego ona sama sobie obierze, a to dla rady y pomocy

w potrzebach rzemiosłu należących ktora gdzie co wystą-
pi nad wolą i radę mistrza tego tu wschodzie cechowey
powinna będzie winę opisaną cechowi oddaię według wy-
stępku swego. A gdzieby się pawiła nierządem za spowie-
dzeniem Starszych Urzędowi rzemiosło straci. Powinien te-
będzie zawsze Mistrz wszelki pod sprawą cechową y radę
Starszych bydz porządek wszelaki w rzemieśle y posłuszeń-
stwo wszelakie zwykłe Cechowe społnie z Mistrzami trzy-
mać y zupełnie odprawować przy Cechu zawsze wiernie sta-
y nigdy go nie odstępować praw cechowych y Wilkierzow
Cechowych pilnie przestrzegać według nich się rządzić w niczym
ich nie opuszczać społnie z Mistrzami potężnie ich bronić nie
litując do tego prace y nakładu swego własnego zawsze
gdy tego potrzeba będzie. A gdzieby temu nie uczynił dosyć
ma bydz przez Starsze cechowe z mieysca swego ruszon dotąd
poki nie uczyni dosyć Cechowi y za występek swoy według
uznania słusznego wszystkich Mistrzow. Powinien też zgo-
dę Mistrz kożdy społnie z Mistrzami we wszystkim zachować
sporow przeciwko Cechowi w rzeczach niesłusznych nigdy nie pod-
nosić żadnemu przeciwko Cechowi nieradzić ani dopomagać
ani na Cech podwodzić, a ktoryby się w tym pokazał winny
ma bydz przez Starsze cechowe z mieysca swego ruszon do-
tąd poki nie uczyni dosyć cechowi za występek swoi według
uznania słusznego wszystkich Mistrzow. Powinien też będzie

Powinien tez będzie Mistrz kozdy krzywdę y ublizenie wsze-
lakie swe wrzemiesle pierwey okrom Cechu nigdziey niewynosic.
Taiemnic Cechowych zadnemu niewyiawiac ani o rzeczach Cechowych
z nikiem na mieyscu nieprzystoynym nigdy nie mowic. A ktory-
by sie tego dopuscił powinien winnę Cechu zaraz odłozyc ka-
mien ieden wosku. Mistrz kazdy powinien będzie za obesła-
niem Starszych w Cechu bywac o dobro spolne Cechowe z
Mistrzami sie starac. Szkodom spolnym y usterkom Cechowym
zabiegac y z Starszymi ich tłumic a to coby słyszał albo baczył
ku szkodzie y niesławie Cechowey mału zaraz Starszym opowie-
dziec. A ktoryby wiec tego zaniedbywał powinien będzie Cechowi
winnę odłozyc pułkamienia wosku. Powinien tez Mistrz
kozdy w Stanie Swiętym Małzynskim mieszkac nierządu y
wszelakiego wszeteczenstwa w domu swoym pilnie przestrze-
gac a gdzieby sie gdziekolwiek co pokazało zadnemu w
tym niefolgowac ale Starszym to ma zaraz opowiedziec a Star-
si do Rady Krakowskiey odniesc. A gdzieby to ktory zataił
tali powinien winę odłozyc Cechowi zaraz kamien wosku.
Mistrz kozdy powinien będzie Rzemiosło swe własne wa-
rownie robic robot z inszych Rusznikarskich na Mistrze swe nie
na wozie ani na wierzonych u zadnego (okrom pozwolenia Ce-
chowego) nie kupowac. Robotę tez swą własną rzemiosła
swego zbyt na drogoscią ludzi nieuciskac y tak rzemiosło swe
porządnie robic iakoby y iemu samemu y wszystkim Mistrzom przezen
nagana y zelzywosc nie była. A gdzieby wiec w tym wystąpił

przepada winę Cechowi odłożyc zrazu kamien wosku. Co aby sie tym snadniey wykonało powinni będą Starsi Cechowi sami albo przez dwu Mistrzow do tego należących robot doglądac na kozdie cztery niedziele u wszytkich Mistrzow rzemiosła swego Kusnierskiego. A gdyby tego zaniedbali powinien będzie ktory z nich winny odłozyc połkamienia wosku z nakazania Urzędowego za odnieszieniem Mistrzow Cechu swego. Ktorzi gdy znaidą iaki w robocie niewarunek takowa robota ma bydz przez tesz Mistrze do Cechu wzięta, od ktorey tenze Mistrz powinien będzie winny odłozyc Cechowi od kozdego niewarunku po groszy cztery y naprawic tesz robotę warownie pod utraceniem iey na potym do Cechu. A gdzieby ktory z Mistrzow niedopuscieł tymze Mistrzom oględowac roboty swey albo się targnął słowy na nie uszczypliwemi taki powinien winny odłozyc Cechowi kamien wosku ile się razow będzie ważył. Gdzieby tesz ktory z Mistrzow chciał gdziekolwiek odiachac z robotą swą na przedaz takowy powinien kozdy będzie robotę swą Starszym ukazac dla warunku doyrzenia pod winą kamienia wosku ile w tim wzięta pi. Nie ma tesz Mistrz ieden drugiemu materią do robienia rzemiosła swego wykupowac ani w targu ieden drugiemu u tey ze materiey nieprzeszkadzac ani tesz ją nad zwykłą cenę w drogosc wbiiac ani w niedostatku (gdy się trafi.) ktorey materiey samjey niezakupowac dle znakazania starszych wszytkiemu Cechowi na dział powinien ią puscic, ani nad pozwolenie Cechowe zadney do inszych miast niewysyłac. A gdzieby się tego ktory ważył powinien winę Cechowi odłozyc zrazu kamien wosku. Mistrz kozdy przytym nie

się okrom Jarmarku na iednym ze miescu robotę rzemiosła swego
własnego tylko ma przedawać. W mieszkaniu ieden drugiego nie
podnaimować. Kupców ieden drugiemu nie odmawiać, ani ich sam
po dworzech sobie szukać ale na tym co szczęście komu przyniesie prze-
stać. Robót [illegible] wszelakich rzemiosła swego Szkodnikom Cecho-
wym nie robić ani przedawać. Robót tesz Mistrzów Cechu swego
przed nikiem niegani ani na zmowie ieden drugiemu robót
spolnie nie raić. A ktoryby się tego dopuscił takowy powinien
winę Cechowi odłożyć kamien wosku. Powinien też będzie Mistrz
kożdy dopomoczy robót swych Czeladz tylko rzemiosła swego po-
rządnie przyymować w iednym rządzie spolnie z Mistrzami y ćwi-
czeniu iednako się sprawować swey woli żadnemu z nich niedo-
puszczać swowolne y występne Starszym Cechowym zaraz opowie-
dzieć. Sam sobie z nich w niwczym sprawiedliwosci nieczynić, kte-
mu wychowaniem zwykłym także y wpłacy myta z osobna z w
datku nad uchwałę słuszną Czechową lub szkodzie Mistrzom
wszystkim niepodnosić. Dla powarzenia, powstania Mistrzowskie-
go z nami się nie towarzyszyć. A ktoryby się tego ważył, taki po-
winien winę Cechowi odłożyć zaraz kamien wosku. Powinien
też będzie Mistrz kożdy ucznie na naukę rzemiosła swego lu-
dzie uczciwe Chrzescianskie tylko same przyymować iednako
z Mistrzami do trzech lat rzemiosła ich uczyć w nauce uczniom
wi rzemiosła szczyrym y dołożnym być. Czasu zwykłego od wy-
sługi za rzemiosło wolnymi uczynić. Do tego zbiegów od Mistrzów
rzemiosła swego żadnego nieprzyymować. A ktoryby to przestąpił
powinien winę Cechowi odłożyć według słusznego uznania Mistrzów
wszystkich. Wolno też będzie kożdemu Mistrzowi Cechu Rusnikar-

skiego w rzemiośle swym Rusznikarskim nowe rzeczy robić, Stare
poprawiać, przedawać y wszelaki pożytek stąd sobie przystoyny
czynić y rozmnażać tak w mieście samym Krakowie iako y wszędzie
po Jarmarkach w mieściech wszystkich Koronnych. A w tym rze-
miośle żaden niema im przeszkadzać ani w przedawaniu bro-
nić pod winą Urzędowi sta grzywien. A rzeczy które się w tym
rzemiośle znayduią te są: Rzeczy wszelakie do strzelby należą-
ce, tak od drzewa, żelaza, y kości iako ze wszelakich innych mate-
ryi które to rzemiosło teraz potrzebuie albo za czasem po-
trzebować będzie. Swolno im będzie wszelakie rusznice, Ha-
kownice, rury, zamki, klucze do rusznic, prochownice y formy
y wszytko to co do strzelby należy, bądź od twarzy albo przikła-
du które teraz są krótkie albo długie albo iakie za czasem
przez odmienność kształtu y przezwiska nastąpić mogą, któ-
rym wolno im będzie każdemu z Mistrzów Cechu Rusznikarskiego
Krakowskiego, zdobić warownie roboty swe dla prętszego odbycia
tak złoceniem, sztychowaniem wszelakim hecowaniem bronatnem na-
puszczaniem, sadzeniem, polorowaniem, farbowaniem, pobielaniem
szmelcowaniem, kością rozlicznych farb, y perłową macicą sadzeniem
y wszelaką inszą materią do tego rzemiosła należącą y ochędo-
stwem które teraz iest albo za czasem przez dowcip ludzki wy-
myślone być może tak ludziom Rycerskim iako y wszystkim inszym.
Niema też żaden z rzemieśników wtargać się lub szkodzić tym
Rusznikarzom Cechu Krakowskiego w rzemiosło ich własne ani
Czeladzi Rusznikarskiey u siebie chować także y uczniów zapisza-
nych

y uczniow zapiszanych tymze Mistrzom od nauki rzemiosła ich
nie odmawiac. A ktoryby sie tego wazył słosarz pograzarz
albo ktory inszy z rzemieslnikow ~~tych~~ tuteyszych, takze y obcych
Czeladz Rusznikarską albo y uznie chowac rusnice nowe
robic, starych poprawiac, albo tez gotowe z ind nawozic,
y przedawac, tak w miescie samym Krakowie, iako y na
ktorym innym mieiscu przy tym miescie będącym tako-
wy przepada winę od ktorey urzędowi Radzieckiemu grzy-
wien czternascie ktorey połowica urzędowi temu a druga
połowica stronie instyguiącey należec będzie ....
(ktorych od drzewa rusnice osadzac własne rzemiosło iest)
zaden z nich nie ma się wtrącać tym Rusznikarzom Krakow-
skim w rzemiosło ich a szczegolnie od zelaza rzeczy wszelakich kto-
re do rusnic należą dlategoz zaden z nich nie ma Czela-
dzi Rusnikarskiey u siebie chowac ktemu ani rusnic
nowych od zelaza ze wszystkim robic. Zamkow nowych
y starych chędozyc. Napuszczac rury [illegible] rychtowac y
gwintowac do tego ani form ani klucow do rusnic-
nowych nie przedawac. A ktoryby się z nich tego wa-
zył (rzeczy iakiesz kolwiek od zelaza robic) przepada o
winę urzędowi od ktorey czternascie grzywien, ktorey
połowica takiez [illegible] urzędowi tutecznemu Radzieckiemu
a połowica stronie instyguiącey ~~tyle~~ tile razow ile sie
tego dopuści. — Kupcy tuteczni Krakowscy ktorzi ru-
snicami handluią zaden z nich nie ma rusnic wszela-

kich z miast tuteczných Koronnych przekupowac ie-
dno te same ktore wozą z cudzy ziemie. Takze zamki,
rury wdzo ziemskie ktorych zadnemu inszemu nie ma
ią dawac oradzac, iedno tym samym Mistrzom Cechu
Krakowskiego tak Rusnikarzom iako Szystarzom.
Nie wolno tez będzie zadnemu z nich starych rusnic do
oprawy przyimowac y inszym remiesnikom albo Partaczom
do robienia gdziezkolwiek wydawac ku szkodzie przerze-
rym Mistrzom tegoz remiesla. A ktoryby się z nich
tego warzył przepada winę urzędowi od kozy takiez grziwie
czternascie tile razow ile się tego dopuści ktorey winy
połowica urzędowi Radzieckiemu należec będzie, a dru-
ga stronie instiguiącey. — Nie ma tez zaden w kramiech
zelaznych rusnicami przekupowac, takze rury, zamki
z miast y miasteczek tuteczných koronnych. A ktoryby się
tego warzył y znaidzie się taka robota w kramiech kto-
ra Rusnikarzom Krakowskim własnie należy takowa
ma bydz urzędnie na ratusz wzięta, ktorey połowica na-
lezec będzie urzędowi Radzieckiemu a druga stronie
instiguiącey oddana bydz ma y na potrzebę Cechową
obrocona. — Powinien tez będzie Mistrz kozdy zaraz
po odprawieniu sztuk Bractwo z Mistrzami spo przy-
iąc y spolnie zawsze odprawowac a to w rzeczach kościel-
nych do ktorego kozdy powinien się wkupic, i dac do
skrzynki Cechowey groszy dwanascie. Towarzysz tak

y robieniec nowotny gdy zostanie od rachunku po gro
szu iednemu. A uczniowie gdy się zapiszą na naukę do
rzemiosła po groszy dwanascie, a to dla uczciwości pogrze
bow Chrzescianskich. Takisz gdy ktorego z tych przerzeczo
nych z tego swiata przez smierc Pan Bog wziąć będzie
raczył bądz tesz małzonkę albo y dziatki ktorego Mi
strza albo tez y sługę własnego iego domowego do takie
go pogrzebu powinni będą Starszi Cechowi obesłac wszyt
kie, towarzisze, robience, iako y małzonki Mistrzowskie
y wszyscy spolnie do grobu ciała takich zmarłych uczciwie
doprowadzic powinni. A ktoryby do takiego pogrzebu nie
przyszedł albo wolnosci u Starszych nie wziął powinien wi
nę cechowi odlozyc zraz u grosz. – Gdzieby tesz ktorego
Mistrza cechu tego Kusnierskiego wziął Pan Bog z te
go swiata przez smierc w znacznym niedostatku albo u
bostwie, takowemu cech z braterskiey miłosci powinien
uczciwy pogrzeb sprawic nakładem spolnem cechowym. –
Powinni tesz będą Starszi z miłosci Chrzescianski za du
sze wszytkich zmarłych rzemiosła tego Kusnierskiey
na zała Mszą obsyłac cztery razy w rok to iest na kozde
suchedni do kosciołu katolickiego ktory sobie do tego
naznaczą. A obsyłac będą do tego wszytkie Mistrze,
towarzisze, Robience, takze i małzonki ich. A ktoryby
z tych do takowey Załomszy nie przyszedł albo u Star

szych wolnosci nie wziąl takowy przepada winę odłozyć Cechowi
zaraz groszy trzi do skrzynki. Pozwolili nakonie Mistrzo-
wie takze y towarzisze na potrzebę tego Bractwa y na
swiece do kosciola na kozde Suchedni, Mistrzowie po dwu
groszu a towarzisze y robienczy po groszu zczego Starszi Ce-
chowi powinni będą obmyslawać takie potrzeby do ko-
sciola tak na Zalomsza iako y do pogrzebu kozdego. — Dzialo
się na Ratuszu mieyskim Krakowskim w dzień S^go Tomasza roku pań-
skiego 1603. —

Zygmunt III Król Polski powyższe Ustawy nim potwierdził i własną ręką
podpisał w Krakowie dnia 17 Lutego 1604 roku, te ieszcze ze swoiey strony
dodał warunki: — Napierwod aby oni żadnego na Mistrzostwo tegosz rzemiosła
ktoryby niebył wiary Rzymskiey Catholickiey nigdy nie przyimowali tylko same
Catoliki, a ieslizeby tesz ktory się takowy na potym znalazł podeyrzany w wierze
miedzy nimi aby był od nich z tego Cechu wyrzucon dotąd poki nieprzistąpi do i-
dności Kosciola Catholickie^o. Do tego aby żadnemu rzemiesnikowi tegosz rzemiosła
Rusnikarskiego loznemu ktoryby Cechu y sztuk wedlug praw y powinności tego
Cechu Rusznikarskiego Krakowskiego za wiadomością Starszych y w tym rzemiośle
dobrze biegłych Mistrzow Krakowskich nieodprawiał nigdzie po kamienicach y domach
ktoreykolwiek iurisdiciey tak stanu Duchownego, Slacheckiego mieyskiego takze
y klasztornego wolno robic niebyło ani Starszizny poprawiać y gotowy skądkolwiek
sobie przywieziony roboty Rusznikarskiey przedawać ktory gdziebysię kolwiek
taki znalazł wolno będzie takiego ~~Stularza~~ Storarza (a) Mistrzom Krakowskim tegosz Cechu
Rusnikarskiego Krakowskie^o opfose requirować y do Urzędu gdzieby należał po-
dać aby z nigo sprawiedliwosć uczyniona była y wszytkie rzeczy confiscować kto-
rych medietas stronie instiguiącey a druga Urzędowi należeć będzie. A ieśliby tez
kto takowy nalazł ktoryby takiego loznego Rusnikarza albo żyda zastępował y
bronił powinien będzie toties, quoties to uczyni do skarbu naszego Piętnascie grzy-
win odłozyć. —

a.) Storarz, z niemieckiego Stöhrer, znaczy przeszkodnika w rzemieśle.

Privilegium Piscatoribus Cracoviensibus a Serenissimo Sigismundo Augusto datum et per Serenissimos Henricum, Sigismundum Tertium ac Vladislaum Quartum Reges Poloniae confirmatum.

Vladislaus Quartus Dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux, Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque necnon Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Haereditarius Rex Electus Magnus Moschoviae Dux etc. Significamus praesentibus Literis Nostris quorum interest universis et singulis. Exhibitas Nobis esse Literas infrascriptas pargameneas manu Serenissimi olim piae memoriae Sigismundi Tertii Regis Poloniae Parentis et Antecessoris Nostri Desideratissimi subscriptas Sigilloque Regni Nostri Poloniae subappensô communitas continentes in se Confirmationem nonnullorum Articulorum Piscatorum Civitatis Nostrae Cracoviensis per Serenissimum olim Henricum Regem Poloniae desuper obtentam. Cui quidem Confirmationi etiam Literae ipsae Originales Serenissimi quondam Sigismundi Augusti Regis Poloniae de verbo ad verbum insertae erant, Supplicatumque Nobis per certos Consiliarios Nostros nomine et ex parte eorundem Piscatorum ejusdem Civitatis Nostrae Cracoviensis fuisse, ut easdem Literas Nos quoque Authoritate Nostra Regia approbare et confirmare dignaremur. Earum verò Literarum universarum tam videlicet ipsarum Originalium quàm Confirmationis desuper obtentae tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis = Sigismundus Tertius Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae etc. necnon Regni Sveciae proximus Haeres et futurus Rex. Significamus praesentibus Literis Nostris quorum interest universis et singulis. Exhibitas Nobis esse Literas pargameneas nomine Famatorum Piscatorum Cracoviensium manu Serenissimi Henrici Regis Poloniae Praedecessoris Nostri subscriptas Sigilloque Regni communitas, sanas, illasas, omnique Suspicionis nota carentes, Supplicatumque Nobis ut easdem Authoritate Nostra confirmare, approbare et ratificare dignaremur. Quarum tenor de

verbo

verbo ad verbum sequitur et est talis = Henricus Dei Gratia Rex
Poloniae Magnus Dux Lithvae, Russiae Prussiae Masoviae Samogae
Podlachiae Volhyniae, Kiioviae etc. necnon Dux Andium, Borbo=
norum, Alvernorum Comes Marchiae Foresti Quercii Rovergii
Montisforti etc. Significamus praesentibus Literis Nris quorum
interest universis et singulis, praesentibus et futuris harum
notitiam habituris. Quia exhibitae sunt coram Nobis per certos Con=
siliarios Nostros Literae in pargameno scriptae et sigillo appenden
munitae, manuq Cancellarii Regni subscriptae a D. olim Sigis=
mundo Rege Praedecessore Nostro Famatis Piscatoribus Cracovien
concessae continen in se praerogativam sive Concessionem Piscator
Cracovien eam videlicet ut nemini revenditorum et propolarum
liceat quocunq praetextu pisces quovis coemptos in Civitatem Nram
Cracoviensem et Suburbia ejusdem advehere divendereq prout
Literae infrascriptae latius in se continent, supplicatumq est Nobis
per eosdem Consiliarios Nros ut easdem Literas concessionum ac o=
mnia et singula in eis contenta Authoritate Nostra Regia approba=
re ratificare et confirmare dignaremur. Quarum quidem Litera
rum tenor sequitur talis = Sigismundus Augustus Dei
Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae Prussiae
Masoviae, Samogitiaeq etc. Dominus et Haeres. Significamu
praesentibus Literis Nostris quorum interest universis et singuli
praesentibus et futuris harum notitiam habituris. Quod cum re
latum Nobis esset per certos Consiliarios Nostros complures reven
ditores et propolas in damnum et detrimentum Piscatorum
Cracoviensium ac Custodiae Nrae Cracovien piscium quorum
nomine census et proventus annui ad Officium Magnae Pro=
curationis Arcis Nostrae Cracovien penduntur, pisces quovis
ad revendendum coemptos in Civitatem Nram Cracoviensem ac
suburbia ejusdem libere adducere, divendereq eaq ratione
tam Custodiae Nrae Cracovien quam ipsorum Piscatorum Cracovi
ensium commodis et utilitati multum detrahere. Quo nomin
volentes prospicere nequid deinceps Magnae Procurationi
Arcis Nrae Cracovien atq Piscatorum Cracovien commodis derogare=
tur facimus potestatem Piscatoribus Nris Cracovien, ut nemin
revenditorum et propolarum liceat quocunq praetextu pisces
quovis

quosvis coemptos in Civitatem Nram Cracoviensem et Suburbia ejus=
dem advehere divendereq sub amissione et privatione ejusmodi
piscium quorum medietas ad Officium Capitaneale Cracoviense
alia vero medietas ad Officium Magnæ Procurationis Arcis Nræ
Cracovien. interim vero quamdiu possessionem Piscaturæ seu Cu=
stodiæ Cracovien. Consulatus Cracovien. obtinebit, pro Consulatu
Cracoviensi irremissibiliter converti debet. Hæc tamen concessio
Nostra ad Nobiles eorumq Servitores quibus ex Bonis suis hæreditariis pi=
sces ad Civitatem Cracoviensem Suburbiaq illius vendendi gratia mitte=
re de more et antiqua consvetudine permissum est, extendi non debet,
qua quidem prærogativa gaudere ii non poterint qui pisces ad reven=
dendum quomodocunq coemptos Cracoviam ad divendendum mi=
serint. Astricti enim erunt juramento corporali sese expurgare pisces
ejusmodi non ab eis coemptos verum Dominorum ipsorum proprios
et non ad revendendum emptos esse. Præterea cum antiquitus
non erat permissum cuiq in Civitate Cracovien. aut Suburbiis
illius divendere Carpiones ad crescendum in piscinas imponi
solitos Kroczki et Piątniki vulgo appellatos verum in usus
piscinarum tanquam Seminaria divendebantur hanc prærroga=
tivam quoq concedimus Piscatoribus Cracoviensibus. Quod ne=
mini hominum licebit in Civitate Cracoviensi Suburbiisq illius
divendere sub amissione ejusmodi Carpionum in usus piscinarum
Magnæ Procurationis Arcis Nræ Cracoviensis irremissibiliter conver=
tendorum. Et quoniam ex veteri more et Consvetudine recepta
Piscatores Cracovienses non plures tantum sex erant, Quare eam
quoq prærogativam damus Piscatoribus Cracoviensibus quod
deinceps numerus major eorundem augeri non debet neque
plures Piscatores possessores Custodiæ piscium Cracovien. esse po=
terint duntaxat Sex qui Census et obventiones omnes ad Magnam
Procurationem Arcis Nostræ Cracovien. antiquitus pendi solitas sol=
vere et conferre astricti erunt. Quia vero acceptione reservacu=
lorum piscium Sadzawice vulgo dictorum plerumq multum da=
mni Piscatoribus Cracoviensibus infertur, Statuimus nemini
hominum deinceps liberum fore reservacula Piscium sine con=

sensu

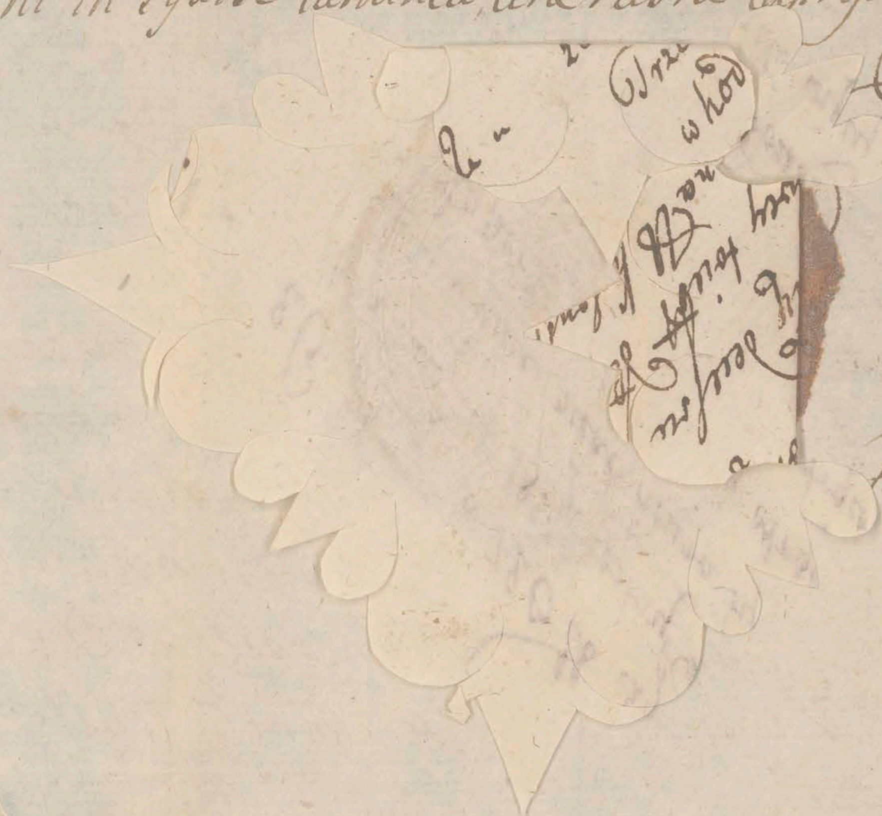
sensu Piscatorum Cracoviensium cujus propria sunt, accipere sub multa pecuniaria grossorum duodecim ad Magnam Procurationem Arcis Nrae Cracovien. aliaq item duodecim grossorum parti laesae irremissibiliter luenda. Quam Concessionem Nostram ad universorum et singulorum quorum interest et praesertim Magnifici Generosi, Famatorum, Stanislai Myszkowski de Myrow Palatini et Capitanei Generalis Cracovien. Rathnen. Mathiae Bleszczynski Magni Procuratoris Arcis Nrae Cracovien. in absentia eorundem ViceCapitanei et ViceProcuratoris sive locum tenentium eorum ac Proconsulis Consulumq Cracovien. praesentium et pro tempore existentium notitiam deducentes mandamus ut Piscatores Nostros Cracovien. in supertius recensitis praerogativis et Concessionibus Nris inviolabiliter conservent ab aliisq conservari curent, voceq publica Ministerialis Terrestris ad notitiam Universorum diebus fori septimanalis deduci atq in eis concessionum ejusmodi illos tueri quotiescunq requisiti fuerint curent. In cujus rei fidem et evidentius testimonium Sigillum Nostrum praesentibus subappensum est. Datum Lublini in Conventu Regni Generali Feria Sextâ post Festum Assumptionis Gloriosissimae Virginis Mariae proxima Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Sexto Regni verò Nostri Trigesimo Septimo. Relatio Mfici Valentini Dembinski de Dembiany Regni Poloniae Cancellarii. Valentinus Dembinski R. P. Cancellarius. etc. Nos itaq Henricus Rex praenominatus petitioni praefatae annuentes, praeinsertas Literas et omnia in eis contenta in omnibus earum Literarum punctis, clausulis, articulis et conditionibus confirmand, approband et ratificand esse duximus, prout praesentibus confirmamus, approbamus et ratificamus, decernen eas robur debitae et perpetuae firmitatis prout in suo tenore continentur, obtinere debere. In cujus rei fidem Sigillum Nrum praesentibus est subappensum. Datum Cracoviae Die Duodecima Mensis Maii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Quarto. Regni verò Nri Anno Primo. Henricus Rex. Nos itaq Sigismundus Tertius

Suprano:

supranominatus Rex Supplicationi præfatæ benigne annuentes Li-
teras præinsertas in omnibus earum punctis, clausulis, conditioni-
bus et Articulis (quantum de Jure est) approbamus, confirmamus
et ratificamus easq robur debitæ firmitatis obtinere debere vo-
lumus præsentibus Literis Nostris. §. Et quoniam Nobis relatum
est multum decedere proventibus Cameræ seu Custodiæ Nræ pi-
scium eam ob causam, quod plerique extranei et alii pisces venales
ad Civitatem Nostram Cracoviensem adducentes eos Præfectis seu
Administratoribus Custodiæ piscium non indicant, ac plerumque
non in solita Statione sed infra et supra Cœnobium Zwierzyne-
cense aliisque in locis littori applicant, ibidemque eos vendunt non
soluto vectigali debito, Eapropter ne deinceps quid ejusmodi
committatur Statuimus firmiter ac perpetuo observandum
quod omnes qui pisces quosvis venales Cracoviam secundo flumi-
ne Istula in reservaculis vulgo Sadzawice dictis deduxerint, eo-
rum numerum Præfectis custodiæ piscium seu familiæ ad id de-
stinatæ, quamprimum littori applicaverint, fideliter indicare et non
alibi eos pisces, præterquam in loco seu Statione solita sub Castro Nro
Cracoviensi sita, ubi Piscatores Cracovienses suos Pisces exponunt, con-
stituere tenebuntur, quos si statim non vendiderint juxta modum
antiquitus observatum apud Domum usibus custodiæ piscium
destinatam deponere, ab eisque census debitos solvere tenebuntur
eruntque astricti. Idem etiam per omnes qui hyemis vel alio tem-
pore pisces in vasis curribus impositis Cracoviam adducunt,
observari mandamus, ut pisces omnes fideliter Præfectis custo-
diæ piscium indicent, censumque ab antiquo constitutum solvant.
Quod si aliquis Ordinationi huic in aliqua ipsius parte contrave-
nerit, ei pisces omnes recipiendi et adimendi plenam et absolutam
facultatem Præfectis illius aquatici Thelonei pro tempore existen-
tibus conferimus citra quorumvis Officialium Nostrorum impe-
dimentum. In cujus rei fidem præsentes manu Nra subscri-
psimus Sigilloque Regni Nostri consignari mandavimus. Da-
tum Varsoviæ in Comitiis Regni Generalibus Die Vigesima
Secunda Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Quin-
gente-

Sub Castro Cracoviensi

gentesimo Nonagesimo. Regni verò Nostri Anno Tertio. Sigismundus Rex. /L. Gembicki etc. Nos itaque Supplicationi eidem benignè annuendo Literas inscriptas in omnibus earundem punctis, clausulis et Articulis approbandas et confirmandas esse duximus, uti quidem præsentibus approbamus et confirmamus, decernentes easdem vim et robur debitæ firmitatis (: inquantum tamen Juri communi non repugnant :) obtinere debere. Quoniam verò crescente amplitudine ejusdem Civitatis Nostræ primariæ Cracoviensis, numerum quoque Artificum et propolarum augeri et crescere conveniens est. Ideo eosdem Piscatores Cracovienses, qui antea saltem sex erant, ad numerum Denarium augemus et extendimus, ita ut in posterum decem Piscatores in eadem Civitate sint, qui Census et Dationes ad Magnam Procurationem Arcis Nostræ Cracoviensis antiquitus pendi solitas quotannis pro tempore suprascripto dare et solvere tenebuntur. In cujus rei fidem præsentes manu Nostra propria subscripsimus et Sigillo Regni nostri subappenso communiri jussimus. Datum Cracoviæ Die XXX. Mensis Martii, Anno Domini MDCXXXIII. Regnorum Nrorum Poloniæ et Sveciæ Anno Primo. Vladislaus Rex. Joannes Gumowski. Sigillum pensile Majoris Cancellariæ Regni in Pyxide laminea, ceræ rubræ expressum.

Ex Codice Judicium [illegible]
[illegible] Decretorum
S.R.M. [illegible] gra
tiore collat. descriptum
Jacobus [illegible]
[illegible] Actorum
mp

gentesimo Nonagesimo. Regni verò Nostri Anno Tertio. Sigismundus
Rex. /L. Gembicki etc. Nos itaque Supplicationi eidem benigne
annuendo Literas inscriptas in omnibus earundem punctis, clau-
sulis et Articulis approbandas et confirmandas esse duximus, uti
quidem praesentibus approbamus et confirmamus, decernentes
easdem vim et robur debitae firmitatis (:inquantum tamen
Juri communi non repugnant:) obtinere debere. Quoniam
verò crescente amplitudine ejusdem Civitatis Nostrae pri-
mariae Cracoviensis, numerum quoque Artificum
et propolarum augeri et crescere conveniens est. Ideo
eosdem Piscatores Cracovienses, qui antea saltem sex
erant, ad numerum Denarium augemus et extendi-
mus, ita ut in posterum decem Piscatores in ea-
dem Civitate sint, qui Census et Dationes ad Magnam
Procurationem Arcis Nostrae Cracoviensis antiquitus
pendi solitas quotannis pro tempore suprascripto dare
et solvere tenebuntur. In cujus rei fidem praesentes
manu Nostra propria subscripsimus et Sigillo Regni no-
stri subappenso communiri jussimus. Datum Cracoviae
Die XXX. Mensis Martii, Anno Domini MDCXXXIII. Re-
gnorum Nrorum Poloniae et Sueciae Anno Primo. Vladislaus
Rex. Joannes Gumow[illegible] pensile Majoris Cancellariae
Regni in Pyxide [illegible] expressum.

Ex Codice Juri[illegible] Dñi
[illegible] Decretorum
[illegible] gra
[illegible] e collato descripto
[illegible]
[illegible] mp

Privilegium a Serenissimo Sigismundo Augusto Piscatoribus Cracoviae Datum et per Serenissimos Henricum Sigismundum III et Vladislaum IV. Reges Poloniae, confirmatum.

Ao 1633tio

Contenta hujus Privilegii essentialia respectu Loci sub Arce Cracoviae ubi Piscatores pisces exponere debent sunt in Decreto Commissoriali expressa

No 16to

Władysław Czwarty z Bożey łaski krol Polski, W. X. Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie y Inflantskie, także Szwedzki Gotski, Wandalski dziedziczny krol, Czar Moskiewski obrany.

Oznaymuiemy niniejszym listem Naszym komu należy wszytkim y każdemu z osobna. Iż był Nam pokazany list niżey pisany na Pargaminowy ręką niegdy S. Pamięci Zygmunta Trzeciego krola Polskie^o^ Oyca y Przodka Naszego pożądanego podpisany, y pieczęcią krolestwa Naszeg^o^ Polskie^o^ przyłożoną obwarowany, zamykaiący wsobie potwierdzenie niektorych Artykułow Rybitwow Miasta Naszeg^o^ Krakowskie^o^ od Naiasnieyszego niegdy HENRYKA krola Polskie^o^ otrzymane. W ktorym potwierdzeniu był teże list oryginalny alias naypierwszy. Naiasnieyszego niegdy ZYGMUNTA AUGUSTA krola Polskie^o^ od słowa do słowa wpisany, y supplikowali nam przez konsiliarze Nasi imieniem y zestrony tychże Rybitwow Miasta Naszeg^o^ Krakowa abyśmy list ten powagą Naszą krolewską approbować y potwierdzić raczyli: a tych listow wszytkich, tak samych Oryginałow tako y potwierdzenia przedtym otrzymanych ten od słowa do słowa sposob iest taki. ZYGMUNT TRZECI z łaski Bożey krol Polski. W. X. Lit. Ruskie Pruskie Mazowieckie &. także krolestwa Szwedzkiego, Gotski, Dziedzic y przysięgły krol. Oznaymuiemy niniejszym listem Naszym, komu należy wszytkim y każdemu z osobna. Iż Nam były pokazane listy Pargaminowe imieniem Niektorych Rybitwow Krak. ręką Naiaśnieyszego HENRYKA krola Polskie^o^ Przodka Naszeg^o^ podpisane y pieczęcią krolestwa Naszeg^o^ obwarowane całe nienaruszone, y żadne^o^ znaku podeyrzenia niemaiące, y supplikowano Nam abyśmy ie powagą Naszą utwierdzić, approbować, y mocne uczynić raczyli, ktorych sposob od słowa do słowa iest taki. HENRYK z łaski Bożey krol Polski W. X. Litew. Ruskie Pruskie Mazowieckie &. także Xiążę Andegawskie Burbońskie Alwerskie. Hrabia na Markeforesti, Quercy, Roverg, Montisferati &. Oznaymuiemy listem Niniejszym Naszym komu należy wszytkim y każdemu z osobna teraz y na potym będącym, ktorzy wiadomość o niniejszym liscie będą mieli. Iż pokazany Nam list przez pewnych Radnych Naszych na pargaminie pisany, y pieczęcią przyłożoną obwarowany, ręką kanclerza Naszego podpisany od niegdy ZYGMUNTA AUGUSTA krola Polskie^o^ Przodka Naszeg^o^, Sławetnym Rybitwom Krak. pozwolony zawieraiący wsobie prerogatywę albo dozwolenie Rybitwow Krak. takie, że nikomu z Przekupniow niegodzi się pod iakimkolwiek płaszczykiem Ryb żadnych kupnych do Miasta Naszeg^o^ Krak. y na Przedmieścia iego przywozić, y rozprzedawać, iako Pismo niżey napisane szerzey wsobie zawiera. Y supplikowano Nam przez tychże Radnych Naszych, abyśmy ten list, dozwolenie, y wszytko cokolwiek w nim się zamyka powagą Naszą krolewską approbować raczyli y utwierdzili. Ktorego listu Naszeg^o^ sposob iest taki. ZYGMUNT AUGUST

Łaski Bożey Krol Polski, W. X. Litew. Ruski, Pruski, Mazowiecki Ż. Pan y Dziedzic. Oznaymuiemy Niniejszym listem Naszym komu należy wszystkim y każdemu z osobna teraz y na potym będącym, y ktorym by tego listu wiadomość była należała. Iż gdy do Nas odniesiono przez pełnomocnych Radzcow Naszych, iako wiele Przekupniow na Szkodę y Strate Rybitwow krak. y Stroża Naszego krakow. Rybnego, ktory Czynsze y dochody roczne na Wielkorządy Zamku Naszego krak. płacą, Ryby wszelakie na przekupnictwo skupione do Miasta Naszego krak. y na przedmieścia ieo bespiecznie przyprowadzaią y rozprzedaią, a tym Sposobem tak Strożemu Naszemu krakow. iako y Samym Rybitwom krakow. pożytku y zarobku wiele odeymuią. Dla tego chcąc zabieżec, aby nie na potym Wielkorządom Zamku Naszego krak. y Rybitwom krak. pożytku sie nie umniejszało Daiemy moc Rybitwom Naszym krak. aby żadnemu z Przekupniow nie godziło sie pod iakąkolwiek pokrywką Ryb iakich skupionych do Miasta Naszego krak. y na przedmieścia iego przywozic y rozprzedawac, pod utratą y wzięciem takowych Ryb ktorych połowa do Urzędu Starościeo krak. druga zaś połowa do Urzędu Wielkorządowego Zamku Naszego krak. a tym czasem poki trzymac będzie Stroża Rybne krak. Rada krak. do Urzędu Radzieckieo krak. bez odpuszczenia obracac sie ma. To iednak dozwolenie Nasze na Szlachte y ich Czeladz, ktorym z dobr swoich dziedzicznych Ryby do krak. y na Przedmieścia iego na przedanie powozic według zwyczaiu y zakonu dawnego iest pozwolono Sciągac sie nie ma, ktory iednak prerogatiwą zasłaniaiąc sie y skrycie nie będą mogli ktorzy by ryby na przedanie iakimkolwiek sposobem pokupione do krak. na rozprzedanie posłali: będą bowiem powinni przysięgą ciświadczyc, iako Ryby takowe nie są od nich skupione ale Panow Samych własne ani na przekupstwo są kupione. Do tego iż zdawna nie pozwalano nikomu w Mieście krak. albo na przedmieściach ieo przedawac karpi, ktore na Dworzyściu do Sadzawic wpuszczac zwyczay krocznki y piątniki pospolicie nazwane, lecz na użytek Sadzawic, iako zawiedzie były przedawane. Przy tey prerogatiwy pozwalamy Rybitwom krak. że nikomu nie będzie sie godziło w krak. ani na przedmieściach ieo przedawac takowych karpi pod utratą, ktore na użytek Sadzawek Wielkorządowych bez odpuszczenia maią być obrocone. A ponieważ zdawna zwyczaiu Rybitwow krak. nie było więcey nad Szesc, a przeto tę też prerogatiwę dajemy Rybitwom krak. że na potym większa ich liczba nie ma być ani więcey Rybitwow Dzierżawcow Strożnego rybneo krak. będzie może być tylko Szesc ktorzy Czynsze y dochody insze wszytkie na Wielkorządy Zamku krak. Naszeo zdawna płacic zwykłe, płacic y oddawac będą powinni. A iż przebranie Sadzawic pospolicie wielką Szkodę Rybitwom krak. przynoszą: Postanawiamy aby na potym nikomu wolno nie było Sadzawic bez dozwolenia Rybitwow krak. ktorych własne są brac pod winą pieniężną groszy 12 na Wielkorządy Zamku Naszeo krak. a drugie groszy 12 Stronie ukrzywdzoney bez odpuszczenia płacic. Ktore pozwolenie Nasze do wszytkich y każdeo z osobna komu należy a zwłaszcza Wielmożneo urodzoneo Nayjaśnieyszych Stanisława Męcinskieo z Mirowa Woiewody y Starosty Generalneo krak. Macieia Merzynskieo Wielkorządzce Zamku Naszeo krak. a wszczegolności ich Podstarosciego y Podwielkorządczego albo miejsce ich trzymaiących, także Burmistrza y Radziec krak. niniejszych y na potym będących wiadomości przywodząc, Rozkazuiemy aby Rybitwow Naszych krak. wyżey naliczonych, przy prerogatiwach y pozwoleniu Naszym nienaruszenie ich zachowali, y od inszych aby byli zachowani, starali sie y żeby przez

Rożnego

Wodnego do wiadomości wszystkich w dni targowe to sie doniosło, y aby w używa-
wania pozwolenia takiego bronili im, kiedykolwiek tego potrzeba będzie starać sie
maią. Na co dla lepszey wiary, y iawnieyszego świadectwa Pieczęć Nasza do tego
listu iest przyłożona. Dan w Lublinie na Seymie Koronnym walnym w Piątek po
Swięcie Wniebowzięcia P. Maryiey bliskim R. P. 1566 Panowania Naszego
R. 37. Podanie Wielmożnego Walentego Dębinskiego z Dębian koronnego kanclerza.
Walenty Dębinski koronny kanclerz. My tedy HENRYK krol przerzeczo-
ny na prozbę wyżey mianowana pozwalaiąc wyżey napisany list wszystko co
sie w nim zawiera, we wszystkich tego listu punktach, clausulach, y Artikulach, także
kondycyiach, potwierdzamy, approbuiemy, y umacniamy. Skazuiąc aby list ten moc po-
winną, y władzą wieczystą, iako sie sam w sobie zawiera miał. Na co dla le-
pszey wiary pieczęć Nasza iest przyłożona. Dan w Krak. Dnia 18 Maia R. P.
1574. Panowania Naszego Roku pierwszego HENRYK Krol. My tedy
ZYGMUNT. 3. wyżey mianowany krol na Supplikacyią zezwalaiąc list
przepisany we wszystkich iego punktach clausulach Kondycyiach y Artikulach iak do-
pusza approbuiemy, utwierdzamy, y umacniamy, y żeby moc powinną otrzymał wiecz-
ny ninieyszym listem Naszym. A ponieważ do Nas odniesiono, iż wiele sie
uymuie dochodu komorze albo Strożnemu Naszemu Rybnemu dla tey przyczyny
iż wiele Obcych y inszych Ryby przedayne do Miasta Naszego Krak. przyprowadza-
iąc onych Administratorom y Przełożonym Strożnego Rybnego nie opowiedaią, y częstokroć
nie na zwykłym przystaniu, ale albo wyżey albo niżey klasztoru Zwierzynieckiego y po
inszych mieyscach do brzegu przystępuią, y tam ich przedawaią, nie płacąc cła
powinnego. Dla tegoż aby na potym tego sie nikt nie ważył dopuszczać, ustanawiamy
mocno, y wiecznie żeby było zachowano iż wszyscy którzy by Ryby iakiekolwiek prze-
dayne do Krak. wiozą w Sadzawicach zprowadzili ich liczbę Przełożonym Strożne-
Rybnego albo Czeladzi [illegible] postanowioney, iako prędko do brzegu przybiią
sie wiernie pokazać, y niegdzie indziey Ryb [illegible], tylko na [illegible] albo
stanowisku zwykłym pod zakazem Naszym Krak. będącym, kędy Rybitwi kra-
kowscy zwykle ryby wykładaią będą powinni stawić, których ieżeli nie zaraz
przedadzą, wedle zwyczaiu dawnego, przy Panie który pożytków Strożnego Rybnego
trzyma zostawić, a od nich czynsz powinny zapłacić winni będą. Tudzież też wszyst-
kim, którzy zimie albo iakiego inszego czasu ryby w naczyniach na wozach do Krak.
przywożą, zachować roskazuiemy, aby Ryby wszystkie wiernie Przełożonym Strożnego
Rybnego pokazowali, y czynsz od dawna postanowiony płacili. A ieżeliby kto
temu postanowieniu w którey części iego sprzeciwił sie, takowemu Ryby wszyst-
kie zabierać, y brać całą y zupełną moc Przełożonym tegoż cła wodnego na czas
będącym dawamy bez wszelakiey którychkolwiek Urzędników Naszych przeszkody y prze-
szkody. Na co dla lepszey wiary ten list ręką Naszą podpisany, Pieczęcią
Krolestwa Naszego zapieczętować roskazaliśmy. Dan w Warszawie na Seymie Koronnym
walnym Dnia 22 Miesiąca Grudnia R. P. 1590 Panstwa zaś Naszego R. 3
ZYGMUNT krol. Gembicki. My tedy do Supplikacyiey tey miłościwie sie
skłaniaiąc, list napisany we wszystkich iego punktach, clausulach, y Artiku-
łach approbować y utwierdzić za potrzeba rozumiemy, iakoż ninie approbuiemy
y utwierdzamy. Nakazuiąc aby ten list moc y wagę powinną (ile iednak prawu
pospolitemu nie iest przeciwny) miał. A iż za przybywaniem przestronności

tego Naszeo głownego Miasta Krak. abi tesz liczba Rzemieslnikow y Przekupniow mno-
żyła sie, y większa była niż iest przyzwoita. Dla tegosz tesz tych Rybitwowo kto-
rzych tylko szesc było, do liczby dziewiątka rozmnażamy, tak abi na potym
dziewięc Rybitwow w tym Miescie było, ktorzy Czynsze y daniny na Zamku Kro-
dy Zamku Naszeo Krak. zdawna płacic zwykłe, co rok na czas wyzszej napisany
dawac y płacic będą powinni. Dla wiary tego ten list Ręką Naszą własną pod-
pisaliśmy, y pieczęcią Krolestwa Naszeo przydaną obwarowac roskazalismy.
Dan w Krak. Dnia 30 Miesiąca Marca R. P. 1633 Panstw Naszych Polskie-
go y Szwedzkiego Pierwszego. Władysław Krol.

Priuilegia Rybitwow
Miasta Krakowa.

1775.

(Piscatorum) 499

Ordynacya do dobrego porządku Kongregacyi Sławetnych PP. Rybaków Mieszczan Krakowskich ułożona w Artykułach następuiących.

Primò W tey Kongregacyi nie ma bydź więcey formalnych y Aktualnych Kupcow Rybałkow, ktorzyby podług Przywileiow w Gory y Zagraniczne Kraie po Ryby rożnego rodzaiu ieździli, Skrzyniami, Pulskrzynkami, Pudłami y na wozach pod Kraków y na inne mieysca na sprzedarz sprowadzali, tylko Dwunastu, a ci mogą bydź tak z tey iako y z drugiey Strony Wisły Possessye maiący, aby tylko Mieyskie Prawo Krakowskie pierwey przyiął y Jatkę Rybną miał.

Secundò Ci Dwunastu Aktualnych Kupcow każdy z nich mieć powinien Jatkę Rybną w Krakowie a to z swoiemi Sukcessorami, tak iż gdyby ktory zmarł Dzieciom Iego y Wdowie z pozwoleniem PP. Starszych wolno sprowadzać będzie na takową Jatkę Ryby, lub gdyby tego praktykować nie chcieli, wolno im ią sprzedać za Konsensem Szlachetnego Magistratu, takiemu ktoryby Prawo Mieyskie za rekommendacyą PP. Starszych przyiął y Aktualnym Kupcem Rybakiem w teyże Kongregacyi został. W takowey zas sprzedarzy plus offerencya powinna bydź uważana.

Tertiò W nowo teraz erygowanych Jatkach Rybnych porządek y ułożenie posiadania onychże taki iaki y z dawna praktykował się, /: poniewaz zakupne były :/ stanowi się: To iest przy Fortce pierwszą Jatkę od Rynku po prawey Stronie posiadać będzie Sławetny Andrzey Ziernicki y Rozalia Małżonkowie, ex opposito Iego Sławetny Marcin Zielinski y Agnieszka Małżonkowie, w podle Sławetnego Andrzeia Ziernickiego Sławetny Błażey Sasowski y Teressa Małżon-

Matzonkowie, ex opposito Iego Wdowa y Sukcessorowie Sławetnego niegdy Macieia Sasorskiego. wpodle Sławetnego Błażeia Sasorskiego Sławetny Wawrzeniec Idzikowski y Maryanna Matzonkowie, ex opposito tych, Wdowa y Sukcessorowie niegdy Sławetnego Wawrzenca Stefańskiego, wpodle w Krzyżu Sławetnego Wawrzenca Idzikowskiego Wdowa y Sukcessorowie Sławetnego niegdy Sebastyana Ziernickiego Za Krzyżem ex opposito tych Sławetny Michał Kalicinski y Zofia Matzonkowie; wpodle Wdowy y Sukcessorow niegdy Sławetnego Sebastyana Ziernickiego Sławetny Michał Gawłowski. ex opposito Iego Sławetny Błażey Sasorski y Teressa Matzonkowie, wpodle Michała Gawłowskiego, Sukcessorowie niegdy Sławetnego Woyciecha Sasorskiego, wpodle tychże Sukcessorow Woyciecha Sasorskiego Sławetny Stanisław Szostkiewicz y Katarzyna Matzonkowie, ex opposito Sukcessorow niegdy Sławetnego Woyciecha Sasorskiego y ex opposito Sławetnego Stanisława Szostkiewicza, cały ten

\+ Plac dla przedaiących Ryby Instrumentami roznemi na Wisle ułowione a nie na innym mieyscu Domek dla Stroza wchodząc od Rynku po lewey stronie przy Iatce Sławetnego Marcina Zielenskiego. A tey Ustawy nikt wzruszac z PP. Braci nie powinien y nie może pod Winą sta Grzywien na sprzeciwiaiących się maiąca bydź wskazaną, ktorey medietas Szlachetnemu Magistratowi Krakowskiemu, a druga do Kongregacyi PP. Rybakow na potrzeby Iey będzie należała. Z tychże Iatek Zysku y profitu nie może nikt inszy zażywać, tylko iako wyżey, Formalny

Kupiec

Kupiec tey Kongregacyi, albo Zona Iego, albo Syn lub Corka Iego ktoraby za Aktualnego Rybaka w tey Kongregacyi będącego zaslubiona była, także pozostała Wdowa dotąd, poki by Stanu Swego nie odmieniła, lub Sukcessorowi Swoiemu w tey Kon-gregacyi będącemu nie ustąpiła. Pod temiż Iat-kami uprzywileiowanemi niema iedna z drugą żadnych poszwarow czynić pod Karą dwoch par Wachli 18. funtow ważących

Quarto Rybacy z dawna w Regestrach Kongregacyi zapisani Ieziora y Wisłę Arenduiący ktorzy Swoiemi Instru-mentami w nich Ryby łowią. Ciż należeć maią do teyże Kongregacyi Rządu y Posłuszeństwa zwykłego, do Kupiectwa wszelkiego rodzaiu Ryb wdawać się niepowinni pod Konfiskacyą Ryb y Karą z Osob przez Kongregacyą na nich maiącą bydź włożoną. Ciż powin-ni bydź wpisani za prosbą y Instancyą Braci przez PP. Starszych do Kongregacyi, a od Wpisu na potrze-by Kongregacyi każdy dać powinien Złotych 20. ex-cepto Konsolacyi y nie ma ich bydź więcey nad 12. ktorzy iako y Zony ich Stolarki czyli Mędelnice dla nie rozrywania Targu w Iatkach Rybnych na mieyscach od PP. Starszych tam sobie wyznaczonych iak z dawna siadali, zasiadać maią razem, gdy by zaś ktory in Foro publico zasiadał, ten z mieysca do Lunaryi płacić bę-dzie powinien.

Quinto Co się tyczy Nabożeństwa Suchedniowego za Braci Zmar-łych tey Kongregacyi, według dawnego Zwyczaiu PP. Kupcy na każde Suchedni po groszy 12. Rzeczni po groszy 6. na Mszą S. do Oycow Augustyanow płacić będą powinni, Mędelnice po groszy 3. Ktoby zaś na Mszy S. Suchedniowey, lub Pogrzebach, bez słuszney racyi niebył, takowy Winy ma popadać parze Swiec funtowych

funtowych. Natychże Suchedniowych Sessyach Ordynacya niniejsza przeczytana ma bydź y PP. Bracia skromnie cicho zachować się powinni, a to pod karą przez Kongregacyą maiącą bydź wskazaną na występnego. Konsens na takowe Sessye Kwartalne y inne wszelkie PP. Starsi maią brać od JmćPana Prezydenta Miasta Krakowa y też Sessye w Ratuszu Krakowskim lub w Kamienicy, ktorą sobie obierą tu w Krakowie odprawować powinni.

Sexto. Gdy ktory z Młodszych Rybakow, lub pozostały Sukcessor będzie chciał wstąpić y wpisać się w Regestr PP. Rybakow Kupcow, powinien Listy Urodzenia swoiego pokazać, Mieyskie Prawo Krakowskie przyiąć Wstępnego do Skrzynki Kongregacyi na potrzeby iey Złotych Polskich Sto, lub zaraz lub w pozwolonych Jemu Ratach wypłacić powinien, a na Konsolacyą PP. Dwunastom Kupcom Rybackim Złotych Pięćdziesiąt Polskich złożyć, a to pod wolnym niewpuszczaniem Ryb Jego do Miasta Krakowa.

Septimo. Aby żaden z Kupcow Formalnych 12. Rybakow ieden drugiego w Stawach, Stawkach, Sadzawicach y Rzekach żadnym sposobem y pretextem podchodzić y podkupować nieważył się, a to pod powroceniem Zysku y Karą PP. Starszych maiącą bydź oznaczoną według Juramentu uczynionego ażeby nieważył się Spolek mieć z obcemi w Kongregacyi niebędącemi, pod żadnym pretextem, pod karami y Konfiskacyą. Ci zaś Dwunastu Kupcow ażeby mieli zarowno pożywienie, nie ieden ani dwoch, opłacaiący się. A w Sprawach zachodzących w teyże Kongregacyi, gdzie Kara zachodzić będzie, Appellacya do Szlachetnego Magistratu od uciążliwego Dekretu, Stronie uciążoną się bydź widzącey wolna zostawuie się.

Octavo

Octavò Aże taż Kongregacya bez expensy obeyść się niemoże, więc Magistrat PP. Starszym pozwala Składkę proporcyonalnie z pożywienia dla utrzymania Praw y innych potocznych expens uczynić; z ktorey Percepty y expensy corocznie przed Elekcyą PP. Starszych kalkulacyą in praesentia Deputatorum à Magistratu dawać maią. Jezeliby zaś ktory z Braci tey Kollekcie był przeciwny, y oney do skrzynki złożyć niechciał, przeciwko nieposłusznym Magistrat da assystencyą za doniesieniem PP. Starszych.

Nonò Gdy by ktory lub ktora tak z Kupcow y Rybakow rzecznych Mondelnie ważył się na innym mieyscu ktorykolwiek à nie w Jatkach ryby wszelkiego rodzaiu bądź żywe, śnięte, zamrożone sprzedawać, takowe ryby powinny mu bydź zabrane y na Spitale rozdane za roztargnienie Targu.

Decimò Przywiezione lub spławione Ryby z Dobr Szlacheckich Dziedzicznych na sprzedarz do Krakowa podług Praw y Przywileiow od Nayiaśnieyszych Krolow tey Kongregacyi nadanych Dispositor do sprzedania powinien Juramentem oświadczyć iako te Ryby są z własnych Dziedzicznych Stawow Pańskie, nie przekupne, à tak mu ie dopiero będzie wolno sprzedać lub na Rynku lub Rybakom Mieszczanom Krakowskim.

Undecimo Ryby Suche Pstrągi Lipinie y inne, Łososie tak wędzone iako y świeże, tudzież słone y marynowane Ryby, te pod Ordynacyą teraznieyszą podpadać niemaią, lecz one przynoszącym tak Gorałom iako y innym Ludziom wolno będzie w Mieście przedawać bez opłacania się do Kongregacyi PP. Rybakow.

Ktorą to Ordynacyą wszyscy w tey Kongregacyi zostaiący

iącey zachować y oney zadosyć czynić powinni pod nie wpuszczaniem Ryb do Miasta bez pokazania Cechy Kongregacyi Rybackiey.

Które zaś Ordynacyą dobrego Porządku Kongregacyi Sławetnych Rybaków Mieszczan Krakowskich przy bytności Starszych y Młodszych tey Kongregacyi z podanych Punktów na fundamencie Konkluzyi Urzędu Radzieckiego Krakowskiego Die 31. Miesiąca Maia Roku 1775go stanowioney ułożoną do Approbacyi Urzędu Radzieckiego Krak. odsyłamy, y tę rękami własnemi podpisuiemy. Datum na Ratuszu Dnia 9. Miesiąca Czerwca Roku Pańskiego 1775.

Joannes Chrisostomus Gąszczeński
Consul Crac. ad Praemissa Deputatus mp

Andrzey Orłowski Syndyk Miasta Krakowa
ad praemissa Deputowany mp

Cech Rymarski.
Contubernium Frenificum.

Iż się wiele znajduie takowych w Rzemieśle, którzy nie wyuczywszy się albo trochę nauki powziąwszy iednak ważą się i Rzemiosło robić, sami się wdawać swawolnie i stanowić za Mistrza kiedy szkodzić i zubożyć Mistrzom doskonałym, iako też i na oszukanie ludzi wszelakich robotę niewarowną a to pochodzi z nieumiejętności tych Partaczów, Przeto dla zabieżenia szkód tak znacznych, każdy kto będzie chciał Mistrzem w Rzemiośle Rymarskim zostać, potrzeba aby był dobrze tegoż Rzemiosła wyuczony u Mistrza porządnego Cechowego, który powinien będzie też Towarzyszem zostać a to dla większego i Nauki pojęcia i doskonalszego zrozumienia Rzemiosła, robiąc u Mistrzów w Miejscach rozlicznych, a gdy będzie chciał dostąpić powołania Mistrzowskiego powinien będzie pokazać każdy taki doskonałość nauki swej w rzemieśle, i dać na uznanie i rozsądek Mistrzom doświadczonym tegoż Rzemiosła Cechu Krakowskiego, aby potym wiedział, i umiał w tym Mieście Koronnym rządnie Rzemiosło swe robić y przystojnie odprawować, zachowując do tego wszelaki porządek i powinność Mistrzowi należącą: Najprzód Rzemiosła Rymarskiego należący wszyscy powinni będą Cechy iedność Społeczną w tym Rzemieśle trzymać i posłuszeństwo wszelakie wszystkie takie i porządki wiernie zawsze zachować i zupełnie odprawować, każdy podług powołania swego tak w rzeczach Mieyskich Cechowych Kościelnych jako Rzemiosłu temu należących Rymarskiemu, a to według Praw Cechowi temu nadanych i Wilkierzów z dawna postanowionych, a z tego się żaden nigdy nie ma wyłamować, ani bronić wszelaką obroną ani wolnością i wszystkim tym, co iedno dowcip, albo rozum ludzki wymyślić może a to pod winą Marcarum quinquenta, której połowicę

Urzędowi Radzieckiemu a drugą Cechowi temu na armatę Cechową irremissibiliter przepadać będzie. Dla wspólnej zgody i miłości także i dla dobrego Rządu wszystkich Cechów Rymarskiemu należących powinni będą Mistrzowie za rozkazaniem Sześciu Panów Burmistrza i rady Wrakowskiej, także za obestaniem Starszych zejść się powinni wszyscy na miejsce wszystkie Cechowe na obieranie Starszych a tam za wspólną namową mają dwóch Mężów godnych z Mistrzów między sobą za Starsze do rządzenia Cechu swego Rymarskiego, których Urząd trwać będzie do roku albo do drugiej Elekcyi takiej gdy Urząd nakaże a ten wybór zawsze tym sposobem będzie ma Naprzód za rozkazaniem Starszych Cechowych powinni będą Mistrzowie rozdzielić się na połowie Cechu na różne miejsca a jedni od drugich, także i Starzy Cechowi od nich mają też być osobno na swym miejscu, potem jedna strona Mistrzów będzie wybierała z jednej połowicy jednego Starszego, także i druga połowica Mistrzów z drugiej połowicy wybierać będzie drugiego Starszego, jednak wolno będzie tymże Mistrzom i z dawnych Starszych zostawić na tym Urzędzie jednego albo i obydwu gdy się im w rządzeniu Cechu podobają miłości będąli chcieć zostać na tym urzędzie. A gdy Mistrzowie zgodnie wybiorą Starsze mają wspólnie wszyscy iść przed Starsze Cechowe i tam każda strona mianować, których obrali Starszemi wszakże między temi Starszemi nowo obranemi ten pierwsze miejsce zasiadać ma, który jest dawniejszym Cechu do którego i miejsce do schodzenia Cechu, i Skrzynka Mistrzowska należeć będzie dokąd Urząd ten będzie trzymał. A gdzieby się Mistrzowie w tym wyborze nie zgodzili albo takie Starszym obrali, którzyby Cechowi

nie był posłuszny albo Starsi dawni pokarali słuszną iaką przy-
czynę do niego, tedy za ukaraniem Starszych powinna będzie
ta strona Mistrza na to miejsce inszego Starszego obrać, wszakże
gdyby ten pierwej obrany z tego słusznie nie wywiódł. Powinni też
będą Starsi dawni te nowo obrane przed Urząd Miejski Radziecki
na potwierdzenie, i do przysięgi stawić także i liczbę tymże Starszym
i wszystkiemu Cechowi dostateczną uczynić, i oddać wszystko zupełnie
i cało to co jest Cechowego według Regestru im poruczonego. A
gdyby co Cechowi utracili albo szkodę iaką uczynili, w rzeczach Cecho-
wych to wszystko powinni będą wrócić oddać, i nagrodzić zupełnie
i doskonale swym własnym groszem, a jeśliby też który z Mistrzów
nie będąc natenczas Starszym Cechowym a potym za wyborem zgodnym
obrany za Starszego przyjąć tego Urzędu okrom słusznej i wielkiej przyczy-
ny niechciał, takowy powinien będzie za to Cechowi oddać marki pięć
tyle razów, ile razy się będzie z tego wymawiał na każdy rok. Powinni
też będą Starsi z razu skoro zasiędą swe miejsce w Cechu najprzód
Przywilej dać czytać wszystkiemu i porządki Cechowe każdemu z Mistrzów
nakazać według wyraźnie ordynacyi z dawna opisanej, aby każdy
wiedział, jako się ma zachować we wszelkiej powinności swojej. Powi-
nien też będzie każdy Starszy nowo obrany kolacyę sprawić na
wszystkich Mistrzów swoim własnym nakładem według przemożenia
swego, na którą się z Mistrzów każdy ucieszyć powinien zachować pod
przypadkiem Cechowi winy pół kamienia wosku. Każdy który się
dziś chciał w tym Rzemieśle Rymarskim Majstrem zostać Cechu
Krakowskiego taki każdy powinien będzie najprzód u Mistrzów te-
go Cechu rok robić a to dla niejakiego ~~[illegible]~~ przezwiedzenia Rzemiosła, aby

Mistrza w których robił rozumieli naukę Jego i dali w Cechu o
nim wiadomość wszystkim Mistrzom, jeżeli sztukom Krakowskim
dosyć może uczynić albo nie. A gdy sztuki takie będzie chciał robić
powinien będzie za oberlaniem sam do Cechu stawić na czas naznaczony
wspólnie i ze dwiema mężami uczciwemi Cechowemi którzy potrzebę
i żądanie Jego odprawić maią do Starszych i wszystkiego Cechu,
aby mu pozwolili skór kupić na robienie sztuk przystojnych Krako-
wskich w Rzemieśle Rymarskim, według Praw Cechowych a także
każdy powinien będzie Najprzód pokazać tamże w Cechu wszystkim
Mistrzom uczciwe urodzenie swoje i dowieść dołożnie Świadectwem
Urzędowym jako iest, Małżeństwa Chrześciańskiego porządnie urodzony
i Rodziców obu uczciwych i sławy dobrej, także też powinien dowie-
listem Cechowym jako się Rzemiosła Rymarskiego dostoinie wyu-
czył u Majstra porządnego Cechowego, gdy temu dosyć uczyni zaczym
Starszy dosyć społnie i ze wszystkim Cechem powinni będą każde-
mu takiemu skór dopuścić kupić do robienia Sztuk, które
Starszym pokazać ma iesli zna materyę dobrą do robienia
Rzemiosła swego Rymarskiego. Powinien też będzie sztuki
takie ręką swą własną zrobić i swym własnym nakładem,
któremu i u Starszego w domu, i w przytomności Mistrzów tych kto-
rym tego Cech służy dozwolić i przed którymi sztuczniki powinien
będzie w tych Sztukach kunszty niektóre pokazać, a ma Sztuk-
robić takie doskonałe, tak w mierze wzorzystku i ozdobie okrom
okrom wszelakiej nagany za czwierć roku wszakże Starsi Cechowi
powinni będą opowiedzieć Sztucznikowi z Przywileju dostatecznie
co i iako robić będzie

robić będzie miał, sztuki które robić ma te są. Najprzód powinien
cztery skóry prawie przednie i wzorowie wyprawić na Rzemień
Rymarski, których ma bydź jedna skóra solona, druga parzona,
trzecia surowa wkraszona, a czwartą ma ogolić i ciągnąć dobrze okrom
gorowania z talunem. Powinien też bydzie do tego robić do tego
dwa rzędy z których ma ~~bydź~~ jeden czarny z tegoż Rzemienia
do siodła bojowego, a drugi kształtem Arabskim. Do tego rzędu
bojowego ma bydź ~~na głowach~~ nagłówek rozkrawany z krzyżem z stożkiem
i klinką z przeszkami po obu stron w dwie kolejce szyty o trzech
wodzach różnych z których każda ma bydź w pośrodku osobno,
ktemu podpiersień ma bydź prosty z gorty z klinkami w trzy
kolejce szyty z przeszkami opasanemi i z wszystkiem do pośrzegu
Do tegoż ma bydź pochwa rozkrawana do łęków z pobocznikiem
opadrzutym, też spięć z wargów krótkich w siedmiu kolec szyta,
także z sprzączkami tlikami i Lankkinami przyozdobiona a ten
rząd ma bydź wszędzie natykany Pukliskami mosiężnemi ~~owemi~~ owemi
lutowanemi ~~[illegible]~~ a krajem perełkami z cyny odlewanemi, w którego
mają bydź puklo z kolca w czosnek trybowane i o siedmiu ro-
gach spięć mosiężnych a pięć z białej Blachy, z osobna dwa
wielkie z kolca kręcone trybowane jeden o dziesięciu rogach, a
drugi ośmi z mosiądzu z których jeden ma bydź na środek
podpiersienia, a drugi na wierzch pochwy. Ma też bydź do krzyża
skóro natrybowany z mosiądzu. Drugi rząd ma bydź kształtem
Arabskim z jucht a szarego albo i innej materyi jako Sztu-
cznik upodoba

Centki

Do pospołku swego, a ten ma bydź futrem zarzijanym podłożony
z tegoż taszki i podpiersienia maią iść wierzchem około koła
aż karku i wycinka w którego nagłówku ma bydź z kratkaż i ściegz-
każ samoważnaż do tegoż podpiersień ma też bydź w koło z wycinkiem
i kratkaż po stronach z którego górty maią iść z iedney sztuki
i pospuszczać się w przeczkach i końce niewiarnie stryć pod kraj-
cary. Ma też bydź Pochwa wszystka rozkrawana z ściezkaż
kwadratoważ i z strzebkami i Pawsz cudnie wysadzony w
figurę a ten rząd ma bydź wiejszy wyszywany tak czarnym
szychem i Jedwabiem różnych farb, jakoteż i z mosiądzu puklis-
kami z antkliki narożniki i krajcary kształtnie i porządnie
według potrzeby miejsc przysposobiony, w którego maią bydź trzy
puklie z mosiądzu okrzągłe w cyrkiel końcem pilowane a
środkiem otworzonymi w pzoże otro wysadzone dziura do nagłów-
ka a trzeci wielki do podpiersienia. Do tegoż ma bydź po-
dpa przytykana z kwiestem czarnem równo pospletana i z wsz-
kiem na końcu taszmowana. A gdy Sztucznik gotowy powinien
Sztuki takie dać na uznanie i rozsądek wszystkim Mistrzom
Doświadczonym Cechu Rymarskiego Krakowskiego, który gdy
uznaią doskonałość nauki Jego, zatym ma bydź za Mistrza
uznany w Rzemieśle Rymarskim i do społeczności Mistrzowskiej
przypuszczony. A gdyby też w czym pobłądził powinien będzie tego
wszystkiego poprawić, i dosyć uczynić Sztukom wyżej opisanym
dokładnie według Praw Cechowych. Po odprawieniu Sztuki tako-
wych powinien będzie Mistrz każdy Cechowi przyiąć a to dla społe-
czności wszelakiej z Mistrzami w rzemieśle Rymarskim, albowiem Rzemiosło
robić

budować chorąi, Uczniu przyjąć, Kram otwierać nie wolno będzie dokąd przypuszczony nie będzie do społeczności Praw i wolności Cechowi Rymarskiemu Krakowskiemu nadanych, do którego powinien się będzie wkupić, i dać na potrzeby Cechowe Dziesięć Złotych monety Polskiej każdy po trzydzieści groszy licząc, a takiego każdego powinni będą Starsi Cechowi przed Urząd Ichmościów Rady Krakowskiej stawić dla przyjęcia Prawa Miejskiego, które także powinien przyjąć jako każdy czynił ze Mistrzów. A gdy to we wszystkim zupełnie odprawi, a taki będzie Mistrzem doskonałym w Rzemieśle Rymarskim, a córce Krakowskiego albo Synowie starszy Mistrzów Krakowskich Cechu Rymarskiego takowi wszyscy wolni będą od robienia Sztuk wyżej opisanych, wszakże wszelakiej innej powinności każdy z nich powinien odprawować jako każdy czynił z Mistrzów. Gdy się też trafi, żeby który Towarzysz tegoż Rzemiosła poiął w stan Małżeński Córkę Mistrzowską, albo też Wdowę po zmarłym Mistrzu Cechu Rymarskiego Krakowskiego, takowy każdy powinien będzie tylko na pół sztuki wyżej mianowanych, to jest dwie Skórze wyprawić Rzemień Rymarski, jedne Solonej, drugiej golonej, do tego i Rząd wrobić do świetła bojowego a zgotować to będzie powinien za Dziesięć Niedziel po sobie nieprzedzielnie idących, któremu innej powinności powinien będzie każdy takowy odprawić jako każdy z Mistrzów czynił. Powinien też będzie każdy młody Mistrz Kolacyą sprawić swym starszym nakładem na wszystkie Mistrze i Mistrzowe Cechu swego Rymarskiego, którzy raz jako z Mistrzami poczynowi, jednak Starsi powinni go będą przed tym obwieścić cztery Niedziele dla pewności większej, na której każdy Mistrz także i Mistrzowa ma się wywi-

wu zachować pod

pod przepadkiem winy Cechowey pół kamienia Wosku. Do tego i
słusznie godną temu Cechowi oddać za swóy grosz na potrzebę społną
wszystkich Mistrzów. Wolno też będzie Wdowie po umarłym Męzu swym
Mistrzu, tego Cechu Rzemiosło robić Rymarskie dotąd póki Jey podobać
będzie, albo za Mąż nie póydzie, wszelki porządek w Rzemiośle i posłu-
szeństwo Cechowi Jey przystoyne powinna będzie społnie z Mistrzami
iednako zawsze odprawować, do czego Starsi Cechowi każdey Wdowie dla
wiązienia i niewiadomości Jey w Rzemiośle powinni będą Mistrza
przydać z Cechu swego, którego sama obierze sobie do pomocy i rady
w potrzebach Rzemiosła należących, która gdzie co występki uporne
nad radę i wolą Mistrza tego, ku szkodzie Cechowey powinna będzie
winą opisaną Cechowi odłożyć według występku swego. A gdzieby się
bawiła nierządem za opowiedzeniem Starszych Urzędowi Rzemiosło
stracić. Powinien też będzie Mistrz każdy Rzemiosła Rymarskiego
pod Urzędem Starszych i sprawą Cechową zawsze będąc, porządek
wszelaki w Rzemiośle i posłuszeństwo wszystkie Cechowe wspólne z
Mistrzami we wszystkim trzymać i odprawować, wierność zupełną
Cechowi zachować przy Cechu wiernie stać i nigdy go nie odstępować,
Praw i Wilkierzów wszelakich Cechowych przestrzegać według się nich
rządzić, w niczem ich nie opuszczać, społnie ich z Mistrzami bronić
nie lituiąc się do tego prac nakładu swego własnego, gdy tego po-
trzeba będzie. A gdzieby temu nie uczynił, dość ma być przez
Starsze Cechowe z miejsca swego ruszon dotąd, póki nie uczyni do-
syć Cechowi za występek swóy według uznania słusznego wszystkich
Mistrzów. Powinien też Mistrz każdy zgodę wspólną z Mistrzami
zachować, sporów wszelakich w sprawach niesłusznych, z którym przeciw

Cechowi nie

Cechowi nie podnosić, żadnemu przeciw Cechowi nie radzić, ani dopoma-
gać, ani podmawiać, a któryby się w tym pokazał, ma być przez Starsze
Cechowe z miejsca swego zrzucon dotąd póki nie uczyni dosyć Cechowi za występ-
ek swój, według uznania słusznego wszystkich Mistrzów. Powinien też
Mistrz każdy potrzebę i krzywdę swoją wszelaką w Rzemieśle swym pierwej
okrom Cechu nigdzie nie wynosić, tajemnic Cechowych żadnemu nie wyjawiać
ani też o sprawach Cechowych na miejscach nienależących z nikim nie mówić
a któryby w tym wystąpił powinien Cechowi winy odłożyć kamień wosku.
Powinien też Mistrz każdy za obwołaniem Starszych w Cechu bywać, o
pożytek i dobro Cechowe wspólnie z Mistrzami się starać, a to coby
baczył słyszał ku szkodzie Cechowej Starszym ma opowiedzieć. A gdzieby
temu nie czynił dosyć temu powinien winę odłożyć Cechowi kamień
wosku. Powinien też Mistrz każdy w Stanie Świętym Małżeńskim
mieszkać nierządów wszelakich i wszeteczeństwa pilno doglądać i przestrze-
gać a gdzieby się co takiego pokazało żadnemu w tym nie folgować
ale Starszym Cechowym, ma to z razu opowiedzieć a gdzieby to za-
milczał przepada winę Cechowi odłożyć kamień wosku. Powinien
też także Mistrz każdy Rzemiosło swe sprawnie robić, robót za
inąd Rzymankich na Mistrze swe nie nanosić ani zawieszonych
nad postanowienie Cechowe u żadnego nie kupować, ani przedawać
roboty swe własne w przedawaniu zbytnią drogością nikogo nie ści-
skać i tak Rzemiosło swe odprawować jakoby i jemu samemu i
wszystkim mistrzom przeciw zelżywości i nagana nie była a gdzieby w
tym wystąpił powinien winę Cechowi odłożyć kamień wosku. Mistrz
jeden drugiemu Materyą do robienia Rzemiosła swego nie ma wykupo-
wać, ani w targu przeszkadzać, ani ją nad zwykłą cenę w drogość
wbijać ani w niedostatku, której i sam jej nie ma zakupować, ale za

nakazania

Starszych Cechowi się na dział pusić, tak temu ani nad pozwolenie Cechow
do innych miast nie wysyłać a gdzieby się tego ważył przepada winę
Cechową odłożyć kamień Wosku. Mistrzów żaden tu w Mieście okrom Jar-
marku na dwu miejscach razem nie ma Rzemiosła swego sprzedawać
ani jeden drugiemu w mieszkaniu podnajmować kupiów drugim Mistrzom
nie odmawiać ani jeśli sam sobie po Dworach szukać, ale to co komu
szczęście w Dom przyniesie, ma na tym przestać. Szkodnikom przeba-
kim Cechowym robót żadnych nie robić ani gotowych na przekup przeda-
wać. Mistrzów też swego Cechu robót przed inszemi nie ganić, ani na
umowie jeden drugiemu robót ku szkodzie wszystkim Mistrzom nie raić
A któryby się tego ważył takowy przepada winę odłożyć Cechowi kamień
Wosku. Mistrz każdy nie ma też Czeladzi do pomocy robót wszelkiej tylko
Rzemiosła swego przystojnie przyjmować, społnie z Mistrzami w jednem
Rzędzie i ćwiczeniu jednako sprawować, swej woli żadnemu z nich
nie dopuszczać, swawolnie i bardzo wszetecznie Starszym Cechowym odpo-
wiedzi, sam sobie z nich w niczym sprawiedliwości nie czynić, tak temu
wychowaniem wszystkim także i wszelacy myta tryngieltu z owłna i podark
nad ustawę Cechową ku szkodzie wszystkim Mistrzom nie podnosić
dla psowania porządku Mistrzowskiego z nim się nie towarzyszyć, a któryby
się tego ważył powinien winę Cechowi odłożyć kamień Wosku. Powinien
też będzie Mistrz każdy ucznia na naukę Rzemiosła swego ludzie
uczciwe, same Chrześcijańskie przyjmować i jednako do czterech lat
Rzemiosła ich uczyć, w nauce pewnymi szczerym i dostojnym będą
wszystkiego oraz wolnym ich czynić do tego Zbiegów od Mistrzów Rze-
miosła swego, na naukę znikąd nie przyjmować a któryby to prze-
stąpił powinien winę Cechowi odłożyć kamień Wosku. Rzemiosła

Rymarskie iż od Rzemiesła początek grunt i przemysło swe ma z którego i wszelakie potrzeby ludziom do pożytku tako do koni jezdnych wozowych jako i obrabiania tymże Rzemiesłem rówz samych, Przetoż dla pokazania każdemu skrzu pewnego i różności Rzemiosła tego od inszych te się rzeczy niżej opisane Rzemiosła temu Rymarskiemu własnie należące, które wolno będzie każdemu z Mistrzów Cechu Rymarskiego Krakowskiego nowe robić, starych poprawiać przedawać i wszelaki z tąd sobie pożytek przystojnie czynić i rozmnażać, tako w Mieście samym Krakowskim jako i po Jarmarkach Urzędzie w Miastach wszelakich Koronnych, a któryby tym Mistrzom przezwonym w Rzemieśle Ich Rymarskim przeszkadzał, albo rzeczy przedawać Rymarskich niedopuszczał takiż przepada Urzędowi winę odłożyć grzywien pięćdziesiąt każdą po groszy 48 rachujące monety Polskiej. W którym Rzemieśle najprzód się znajdują Rzędy do Siodeł wszelakich, każdy według kroju swego których ludzie Rycerscy takie i ostatek pospolity różnego kształtu także i materii i przemysła używa, tak Usarskich, Kozackich Węgierskich jako i Niemieckich i wiele innych w których w każdem z osobna te sztuki się znajdują. To jest naglówek z wodzą puśliskami popręgi puśliska i do niektórych przerzki pręcinie, troki, pary, przyszedłe do rzemni i do tłomoków, ktemu sprawy do sznurowania ogona koniom. Do ćwiczenia koni także i do stawiania w słoba, lidzież też i do porzodnych należą, Uzdzienice wszelakiego kroju tako zmienne jako i tanieckiemu ktemu kantary kawecany, torki, kapetury koniom do uspu. Też do tego Rzemiosła Rymarskiego nawiązane Rynsztunkim Rycerskich Usarskim kształtem ~~[illegible]~~, pary do Szabel Węgierskich do pałaszów do kańczerów

pasy do noszenia krótkich i długich z olstrzem na koń, także i
oszczepy kształtem kaszubskim na dół po szyje koniowi. Od źródła pasy
do ładunków, do kluczów, do prochownic, do ostróg, pasy do tarczy do rodelli
do puklerzów, tymbaki do noszenia, taszki do ~~Baxxx~~ ułanów, taszki do Cięgarów
taszki do uszczerka, siodła wiszących, tokki do kopij, także i do Chorągwi
płaszczowi z pasem przez się, kotłowi i nawleczenie bębnów miedzianych
z pasami na koń, wszelakie Rymarskie do wozów ~~na~~ koniom należące
tak do sani jako i do noszenia ~~Liliek~~ lektyk na wozy wszelakiego kroju do
których należą najprzód uździenice szorowe także szle, nabiodrki, pasy przezo
konne pod koń także i poboczne do wiązgania wozów, obladry, rynsztoły
zawtropy, lecie cugle, dekki do szli i do humont, przy szorach poduszki
rzemienne małe do szli i do rynsztoków na wierzch uzwy i ~~...~~ kozy Chomon
ta ~~...~~ puślisko popręgi do siodeł, bicze Węgierskie do szorów, a w tym się
znajduje robota wszelaka Rymarska grubszarkowa różnego kroju, który
człowiek pospolity używa i potrzebuje koniom do pracy Domowej po wsiach
Obrabianie wozów rzemieniem wszelakiego przemysła tak kolasych karet,

Kolebek, karaw, lektyki, wszystkie inne które teraz są albo za czasem przez od-
mienność kształtu przemysła nastąpić mogą i z podszewką wszelakiej
Materyi także i z Materacami, które w przód w zad i po stronach we-
wnątrz bywają wozu przybijane do drzewa także i pod wierzch albo i pod
trojek będzie robotą gładką przeszywaną będzie wyłyskaną, jako kto
według czasu potrzebować będzie. Do tych też należą pasy do zawieszania
Karet gotowania pod wóz i innych wszelakich z powlekaniem Skrzyn
Rzemieniem do tych też wozów niektórych też należą skrzynie na zad, i na ~~przodek~~
przez wóz. Robót niektórych wolno będzie tymże Mistrzom Cechu Kra-

Krakowskiego Rymarskiego

Rymarskiego skóry samym wyprawiać na Rzemiosło Rymarskie a miano-
wicie, Wołowe Bykowe, Jałowice, Lubrze, Turowe, Bawole, które wypra-
wiać maią wzorowie według nauki Rzemiosła swego Rymarskiego będą
na Rzemiosło solony, parowy kwaszony, cyjelony, jako i żadz biały. A w tym wyprawie-
niu Rzemiosła Rymarskiego nie ma żaden tymże Mistrzom przeszkodzonym
przeszkadzać ani się w jakąż wyprawę wtrącać ani gotowych skór Rymar-
skich z ingd nawozić pod przypadkiem winy oddawania grzywien każdy
po Grzywny 48 liczę monety Polskiej, której połowica Urzędowi tutejszemu
Krakowskiemu należeć będzie, a druga połowica stronie Instygującej tyle
razów ile się kto tego dopuści. – Wolno też będzie tymże Mistrzom Rzemio-
sła Rymarskiego Cechu Krakowskiego skóry Cielęce, Kozłowe, na czern sobie
wyprawiać do przeszywania i do potrzeb swych farbować, farbą wszelakiej
maści a którzyby z Rymarzów nad te skóry wyżej opisane innych bydląt
wyprawiał na Rzemiosło Rymarskie za fałsz i oszukanie ludzi wszelakich
ma będzie przeczytano i winę taki powinien odłożyć Cechowi trzy kamienie
wosku ile się razów tego dopuści. Też będzie Mistrzom Rzemiosła Rymar-
skiego z Rzemiosła wyprawy Rzemieślników obojch Rzemiosło Rymarskie
robić, tako tatarskich jako i Cudzoziemskich, będą z juchtu, safianu, kor-
dybanu mełzyny i innych wszelakich Rzemiosłu temu należących do
tego i materyi wszelakiej tak Jedwabnej Sukiennej i innych, także
Blach, Drutów Mosiężnych, Żelaznych, miedzi, Cyny, które to Rzemiosło
teraz potrzebuje albo za czasem przez odmienność i wszelakich innych po-
trzebować będzie i wolno im będzie każdemu z Mistrzów roboty swe
Rymarskie zdobić, dla prędszego odbycia swego tak złoceniem, haftowaniem,
branatno napuszczaniem, szarzeniem, pobielaniem, farbowaniem, śmelcowa.

niem i inne wszelakie ochędostwa, które według czasu do potrzeby ludziom Rycerskim i wszem innym są dowcip i rozum ludzki wymyśliu może. Też będzie tymże Mistrzom Cechu Rymarskiego Krakowskiego, żelaza wszelkie zdawna wszystkie Rzemiosłu Rymarskiemu należące do swych robót wyrabiać i z niemi społnie przedawać, a mianowicie pręgetki wszelakie, skoblice, sprzążki, kółka, Łańcuszki do sierbu i chaterzele, którymi wędzidła prości tako pobielane jako i czarne które wszywane albo nitowane bywaią do niektórych uzd będź będź roboty tutejszej Rzemieślników będź też z skąd inąd dostać Ich Mistrzowie do Rzemiosła swego mogą. A w tym żaden nie ma im przeszkadzać ani bronić pod winą czternastu grzywien której połowica Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu a drugą stronie Instygującej odłożona ma być z raz od tego Urzędu nie odchodząc tyle razów, ile się będzie naszło tego. Powinni też będą wszyscy Mistrzowie Rzemiosła Rymarskiego Cechu Krakowskiego roboty swe pilnie i sprawnie robić, czego Starsi Cechowi sami albo przez Dwu Mistrzów do tego należących doglądać i roboty przepatrować na każde cztery Niedziele w wszystkich Mistrzów Rzemiosła swego Rymarskiego maią, który gdy znajdą jaki w robocie nie sprawunek, takowa robota ma być przez też Mistrze do Cechu wzięta, Od której tenże Mistrz powinien będzie winy odłożyć Cechowi od każdego niesprawunku po groszy cztery i naprawić takąż robotę sprawnie pod utraceniem tejże roboty na potym do Cechu. A gdzieby który z Mistrzów nie dopuścił tymże Mistrzom oglądać roboty swej, albo się targnął słowy na nie uszczypliwemi, taki powinien winy Cechowi odłożyć kamień Wosku, ile się tego razy będzie naszło. Gdzieby też którykolwiek z Mistrzów chciał gdziekolwiek

z robotę swą na przedaj odsyłać, takowy będzie powinien każdy robotę
swą Starszym ukazać dla dojrzenia warunków pod winą kamienia
Wosku, ile w tym wystąpi. Jeżeliby też tej powinności swej, to jest oglę-
dania robót Starszym Cechowi albo ci którym to będzie należało zaniedba-
li, powinien każdy z nich winy odłożyć ~~[illegible]~~ po kamienie Wosku z
nakarania Urzędowego za doniesieniem Mistrzów swego Rzemiosła. —
Też który z Mistrzów zażyje Rzemiosło Rymarskie, krom miejsca
wszystkiego ~~[illegible]~~ Garbarza wszystkim należącego wyprawiać, takowy który się
znajdzie powinien Cechowi odłożyć kamień Wosku tyle razów, ile się
tego dopuści. Żaden też z innych Rzemieślników nie ma się w
Rzemiosło Rymarskie wyżej opisane wtrącać, ku szkodzie uszczuplenia
Mistrzów Rzemiosła Rymarskiego Cechu Krakowskiego, któremu ani
Czeladzi Rymarskiej u siebie przechowywać, do tego ani zapisanych
Uczniów tymże Mistrzom od nauki ich odmawiać, a któryby się tego
ważył tako Siodlarz, Ślosarz, Stelmach, Pasornik, jako który
inny z Rzemieślników tutejszych obcych albo i postronnych, Czeladź
Rymarską chować u siebie, rzeczy Rzemiosłu Rymarskiemu należące
nowe robić, stare poprawiać, albo gotowe roboty zkądkolwiek Ry-
marskie nawozić i przedawać tako w Mieście samym Krakowie jako
i wszędzie gdziekolwiek na innym miejscu przy tym mieście będą-
cym albo też Robotę Rymarską spólnie przy Rzemieśle swym
zmawiać, potem do robienia Rzemieślników gdziekolwiek innej
Jurisdykcyi albo i Partaczom wydawać, taki każdy gdy się w tem
pokaże winnym powinien będzie winy odłożyć grzywien czternaście
z których połowica Urzędowi Radzieckiemu Krakowskiemu odłożona ma

być z razu od

tegoż Urzędu nie odchodzące tyle razów, ile się tego będzie ważył i czeladź ma bydź Urzędnie wzięta do więzienia. Któryby też Kupiec Kramarz tutejszy obcy albo kto inny ważył się z inąd narobić, albo przekupować robotę rymarską z miast miasteczko albo w kogokolwiek niewo go skupować tej Koronie podległej oprocz samych Cudzoziemskich Litewskich Tokmisporskich który dla niedostatku materyi tu do robienia zwyczajny nie jest, takowa wszelaka robota w którego się gdziekolwiek znajdzie ma bydź Urzędnie na Ratusz wzięta, której połowica Urzędowi należeć będzie a druga stronie Intrygującej ma bydź oddana i na potrzebę wspólną Cechową obrócona. Powinien też Mistrz każdy z razu po odprawowaniu Sztuk Bractwa z Mistrzami przyjęty i wspólnie zawsze odprawować a to w Szarach kwartalnych, do którego każdy stawić się będzie powinien i dać do Skrzynki Cechowej Mistrz Groszy Dwanaście, Towarzysz także i robieniec powolny gdy zostanie przy Mistrzu od rachunku każdy z nich po Groszu Jednemu. A ponieważ gdy się do Rzemiosła na naukę zapisują po Groszy 12 a to dla uczciwości pogrzebów Chrześcijańskich tak, iż gdy którego przerzeczonego z tych Osób Pan Bóg przez śmierć wziąść z tego świata będzie raczył, będą też Mistrzowie Dziatki Mistrza, którego albo też Sługę własnego ich domowego do takiego pogrzebu, powinni będą Starsi obesłać wszystkie tako Mistrze, Matronki ich, Towarzysze, Robieńce, i wspólnie wynieść ciała takich zmarłych do grobu uczciwie doprowadzić powinni. Któryby do takiego pogrzebu nie przyszedł z osób wyżej pomienionych albo odpuszczenia od Starszych nie wziął, taki każdy powinien winę odłożyć zawsze Cechowi Groszy trzy, ile razów w tym wystąpi, gdyby też który Mistrz Rzemiosła Rymarskiego Krako-

wskiego zubożał

zubożał a w tym niedostatku Jego Pan Bóg przez śmierć wziął go z
tego świata razem, takowemu powinni Starzy Cechowym nakładem uczciwy
Pogrzeb sprawić. Powinni też będą Starzy z miłości Chrześciańskiey przod-
ków swych Rzemiosła swego Rymarskiego obmyślać na żałobną Mszą do
Kościoła który sobie do tego naznaczą cztery razy w Roku, to jest na każ-
de Suchedni, tako Mistrze wszystkie Towarzysze robiące, jako i mał-
żonki swe własne a którzyby nie przyszli za obestaniem na takową ża-
łobną Mszą spólnie i z ofiarą a odpuszczenia od Starszych nie wzięli
powinien wziąć Cechowi odłożyć Groszy 3. Do tegoż pozwolili też Mistrzowie
wszyscy i Towarzysze na potrzebę Bractwa tego składać się na świece
do Kościoła, na każde Suchedni po Dwa Grosze a robiące zaś pół-
groszku. Z czego Starsi Cechowi powinni będą zawsze takowe potrze-
by do Kościoła odprawować z tych ~~tego~~ tak na żałobną Mszą jako i do
każdego pogrzebu. Spisano i cechowi Rymarskiemu oddano nakła-
tuszu miejskim d. nazajutrz po Święcie Świętej Łucyi. Tysiąc Sześć-
set trzeciego Roku. Zatwierdzając ten przywilej Zygmunt III.
Król Polski dodał jeszcze następujące warunki:

Najprzód aby oni żadnego na Mistrzostwo tegoż Rzemiosła któryby
niebył wiary Rzymskiey Katolickiey, nigdy nie przyjmowali, tylko
samo Katoliki, a jeśli żeby się który takowy na potym znalazł
podejrzany w Wierze między niemi, aby był od nich z tego Cechu wy-
rzucon dotąd, póki nie przystąpi do jedności Kościoła Katolickiego.
Do tego aby żadnemu Rzemieślnikowi tegoż Rzemiosła Rymarskie-
go tutejszemu, któryby Cechu i Sztuki według Praw i powinności
tegoż Cechu Rymarskiego Krakowskiego za wiadomością Starszych

i w tymże Rzemiośle

Dobra biegłych Mistrzów Krakowskich nie odprawiał, nigdzie po Kamie-
nicach i Domach którychkolwiek Jurisdykcyi tako stanu Ducho-
wnego Szlacheckiego Miejskiego także i Klasztornego wolno robić
nie było ani starzyzny poprawiać i gotowej skądkolwiek przywiezio-
nej roboty Rymarskiej przedawać, który gdzieby kolwiek taki na-
lazł wolno będzie takiego Partacza Mistrzom Krakowskim tegoż
Cechu Rymarskiego Krakowskiego officiose rekwirować, i do urzędu
gdzieby należało podać aby z niego sprawiedliwość czyniona była, i
wszystkie Skóry konfiskować, których medietas stronie Instygującej
a druga Urzędowi należeć będzie. A jeśliby się też kto takowy na-
lazł, któryby takiego luźnego Rymarza albo Żyda partę ponał
i bronił, powinien będzie toties quoties, to uczynić do skarbu
naszę dziesięć grzywien odłożyć. — Dano w Krakowie dnia 15.
Miesiąca Lutego 1604. roku

podpisano
Zygmunt Król. —

Proconsul & Consules Civitatis Clepardiae ad Cracoviam

Universis & Singulis quorum interest praesentibus Notum faci:
mus Quod venientes personaliter ad Officium Nostrum Consula:
re Clepardiense Famati Albertus Adamuszewic Senior Jacobus
Czayka Vicesenior & Jacobus Januszka Fraenifices Cives Clepardi:
enses, Suo et Aliorum Confratrum Contubernalium Nomine Agen:
tes produxerunt Nobis Ordinationem unanimi Omnium Consensu
ad id accedente ad meliorem Statum ejusdem Contubernij in Ali:
quot negotijs et non nullis Punctis non ita pridem factam et Con:
scriptam Sigilloq Contubernali Communitam. Quam ab Officio
praesenti petierunt Approbari Cuius Series est talis. Mÿ Starsi
ÿ Młodsi Cechu Rÿmarskiego kleparskiego będąc w Zupełnym Zgro
madzeniu przez Cechę obesłani, poniewasz odmiana Czasow tera:
znieÿszych po Cechu Naszym Rÿmarskim ÿ po Braci w Nim będą
cych wyciąga Abÿ Cwiczenia biegłosci ÿ nauki większeÿ Bracia
Cechowi rzemiosła tego bÿli, Zabiegaiąc roznym inkonwenienc yom
ÿ przÿpadkom ktore bÿ się napotym trafiac mogłÿ takowe stano
wiemÿ wiecznymi Czasÿ do Zachowania Punkta.

Pierwszÿ Abÿ kazdÿ Towarzÿsz ktorÿ bÿ chciał do Cechu Naszego
Rymarskiego Wstęp uczynic przÿ Obesłaniu Cechÿ ma dac Złotych
dwa Wstępnego Złotych Dwadziescia ÿ Czterÿ y List Urodzenia Swe
go przÿstoÿnego pokazac Braciom wszÿtkim Cechowÿm pokłonic
się, ÿ Oznaÿmic.

Drugi Mistrz Nowÿ Rÿmarski po odprawieniu Wstępnego do
Cechu ma żądac u Starszÿch ÿ prosic o dwuch Braci do Obierania

Sobie Skor na robienie sztuki y ma ie wyprawiac iako Ciz Bra:
cia naznaczą przy ktorey wyprawieniu sztuki maią bydz y Star
si Mistrzowie przytomni. Naprzod powinny bydz trzy Skory
iedna Wołowa golona bez chałunu toiem tylko wyprawna do
brze aby iey nie przeyzrec dwie Zas Cieptym chałunem goro
wane wyprawne, a lice aby niebyły naruszone, Rząd Turecki
na Szafianie Złotym haftowany łancuszkiem na tym Rze,
dzie ma bydz Szescset Birek, ktory Rząd Mistrz Nowy ma rę,
ką Swoią zrobic przez trzy Miesiące kędy mu Starsi naznaczą
A ktory by Zas tego Rzędu ręką swą niepotrafił zrobic ma
wypłacic na Rathy Cztery co Suchedni Złotych Sto. Od tych
Sztuk Rymarskich Syn Mistrzowski ma bydz wolny iednak
połowę toiest Złotych Pięcdziesiąt Polskich do Skrzynki Cecho
wey Zapłacic będzie powinien. Ktory by zas Mistrzowską
Corkę albo Wdowę poiął tylko puł sztuki odprawic ma.

Trzeci. Przychodzien kazdy w Cechu Rymarskim będący w
Rok po odprawieniu sztuk powinien będzie na Collacyą
dac Złotych Pięcdziesiąt Między Bracią Cechową.

Czwarty Zaden Mistrz Cechu kongregacyey rzemiosła Ry
marskiego nie ma się wazyc Czeladnika albo Ucznia odma:
wiac od drugiego Mistrza do Siebie tak przez Swoię Osobę
iako tez przez kogo inszego pod Winą kamienia Wosku nie
odpuszczoną.

Piąty kazdy Mistrz Cechowy nie ma wyciągac drugiego Bra
ta do inszego Prawa tylko do Cechu albo do Magistratu Kle:
parskiego pod Winą kamienia Wosku z dozwoleniem Appella

cÿeÿ od ktoreÿ groszÿ Szesc połozyc będzie powinien.
Szostÿ Mistrz ktorÿ kolwiek czÿ Starszÿ Czÿ Młodszÿ ile razÿ
bÿ złemi słowami uraził ÿ lżÿł w Cechu czÿli na inszÿm Mieÿ
scu drugiego, Za kazdÿ raz powinien dac karÿ Złotÿ ieden
na funt Wosku. A ieżeli bÿ ręką albo inakszÿm złym Spo:
sobem ieden na drugiego się porwał tedÿ według Uznania
Cechowego karanÿ bÿdz ma, z wolną do Vrzędu Naszego Ra
dzieckiego kleparskiego Appellacÿą. Jezeli bÿ zas ktorÿ
Mistrz nie Appellował albo się w Cechu upornie karac nie
dał, tedÿ pod posłuszenstwem ÿ Winą Vrzędową na Więzie
nie isc powinien, a gdzie bÿ tego dobrowolnie nie uczynił
ma bÿdz za pozwoleniem Burmistrzowskim przez Sługi Mieÿ
skie na Ratusz wzięty ÿ według Prawa od Vrzędu Radzie:
ckiego za Wÿstempek Swoÿ karanÿ.
Siodmÿ Oblader iuchtowÿch Czerwonÿch takze Szarÿch ÿ
Czarnÿch nie ma bÿdz wolno komu inszemu robic tÿlko Sa
mym Rymarzom Cechowÿm.
Osmÿ Vczen gdÿ za Towarzÿsza zostanie Rÿmarskiego
rzemiosła w Cechu teÿże Congregacÿeÿ, abÿ bÿł wszędzie
gdzie kolwiek po wÿzwoleniu powędruie za tak dobrego ÿ
tak porządnie wÿzwolonego mianÿ iako bÿ bÿł w krakowie
Kazmierzu w Warszawie ÿ innÿch koronnÿch Miastach
wÿzwolonÿ ÿ do posrodku Towarzÿskiego przÿięty ÿ temu
Mÿto Towarzÿskie dawac powinni będą. Czemu gdÿ bÿ się
Sprzeciwili y temu Artÿkułowi dosÿc Czÿnic niechcieli. Wi
nÿ nieodpuszczoneÿ, funt Złota ieden do Skarbu Jego krole

wskiey MCi dac będą powinni.
Dziewiąty Pieniędzy Czeladnych Starsi Towarzysze niemaią Nikomu wydawac ze Skrzynki bez pozwolenia Mistrzow Starszych dorocznych ani się tez Obsełac maią bez Wiedzenia ich pod winą iaką Cech uzna.
Dziesiąty Towarzysze Mistrzom swym y kazdemu z Osobna wszelką Vczciwosc y poszanowanie na kazdym Mieyscu czynic maią y nieprzeciwic się choc by ktory z nich od Mistrza słowy albo ręką zdespektowany był ale Sprawiedliwosci z Niego żądac a Mistrz za to nie Achtelem piwa Czeladzi ale według uznania Cechu karany bydz ma. Gdy by zas Czeladz dla tey przyczyny z Warsztatu swywolnie powstała y upornie robic nie chciała; tedy Czeladz na Instancyą Mistrzow Starszych rebellizuiącą Vrząd Radziecki Kleparski do Więzienia dac powinien y tak długo One trzymac poki Submissyey dobrowolnie nie uczynią y na Warsztat do roboty nie zasiędą.
Iedynasty Towarzyszowi wędrownemu wochlonu na Tydzien złoty ieden groszy Osm, Robiencowi zas groszy dwadziescia od Mistrza nalezec będzie, ktorzy od Swiętego Michała zacząwszy zrana od godziny Czwartey az do godziny dziewiątey a od Wielkiey Nocy od godziny Czwartey do godziny Osmey wieczorney na Warsztatach zasiadac y robic powinni.
Dwunasty Aby Siodlarze y Stalmaszy Kleparscy do robot Rymarskich nie inszych zaciągali tylko Mistrzow Kleparskich y nieod Kogo inszego roboty brali tylko od Nich samych.

Trzynasty Jezeli by Pasnik albo Kaletnik przybył do Miasta Kleparza do Zadnego Cechu Oprocz Rymarskiego należec nie powinien.

Czternasty. Aby każdy Mistrz Konsztu Rymarskiego Za Małzonkę y dożywotniego Przyiaciela brał Sobie podściwą y przystoyną Matronę inaczey gdyby uczynił powinien bydz Karany dwiema kamieniami Wosku nieodpuszczenie.

Pietnasty. Gdyby Mistrzowie Cechu Kotlarskiego potym do Miasta przybyli Kleparza, a rzemiosło swoie robic chcieli powinni się będą osobno o Approbacyą Przy: wileiu postarac y Prawo dla Siebie według dawnego Zwyczaiu Otrzymać co im nie będzie Zabroniono.

Nos itaq Considerantes Articulos ejusmodi ad Meliorem Contubernij Frænificum Clepardiensium et Ciuitatis incrementum conscriptos esse. Proinde eosdem Authoritate Officij Nostri Approbauimus et Confirmauimus præsentibusque Approbamus et Confirmamus. Declarantes Articulos ejusmodi uim et robur perpetuum habere Nec a quopiam ex Magistris Contubernalibus Frænifi: cum Clepardiensium in dubium uocari debere. In quorum majorem fidem Sigillum Officij Nostri est impressum. Datum in Prætorio Cle:

pardiensi Sabbatho ante Festum Sanctorum Fabi
ani et Sebastiani Martyrum et Confessorum Anno
Domini Millesimo Septingentesimo Trigesimo Tertio.

Ex Prothocollo Actorum
Officy Consularis Clepar:
dien ad Cracoviam extradit

Supplement Artykułów cechowych, od Cechu Rzeźnickiego Krakowskiego o=raz według potrzeby y okoliczności czasów teraźnieyszych z Cłuey długo dłużonych Ordynacyi przez Cech cały zupełny ułożony y do Approbacyi Szla=chetnemu Magistratowi Krakowskiemu Dnia 17. Miesiąca Października R.P. 1772 podany.

1mum. Kiedy obeślą Starsi Kollegów od Starszego Stołu, maią przyiść za pierwszym obesłaniem pod winą Złł. Polskich czterech.

2dum. Kiedy obeślą Starsi do Cechu Braci, tedy każdy ma przyiść pod winą Złł: Pols: 6. a kto zamieszka ma dać winy Złł: 2. to iest gdy by po zagaieniu Cechu przy=szedł, kogo sługa niezastanie, ma kotko napisać na stole, a niesznkać nikogo po karczmach.

3tium. Kto ma co sprawować, ma wstać przed Stół y sprawować wszych sprawach, a nie po ławach, ani po kątach y niesiedząc, ale ma wstać przed P.P. Starszych, wziąwszy pozwolenie sprawować swe rzeczy przystoynie, kto by inaczey czynił pod winą Złł: Polskich 3.

4tum. Kto by po ławach siedząc, gdy Panowie Starsi iakową Sentencyą sprawuią szep=tał, albo się śmiał, albo ieden na drugiego kiwał pospołu siedząc, takie ma dać winy Złł: 4.

5tum. Kto by na Starszych fukał, ma bydź karan kamieniem Wosku, ile kroć by się tego dopuścił.

6tum. Kto by posłuszeństwa iakiego niechciał czynić z Rozkazu Starszych, po raz, po drugi, po trzeci, ten ma iść pod złożeniem Rzemiesła na Ratusz, y ma bydź przecię karan, tak iak Panowie Starsi wynaydą.

7mum. Gdy kto co przewini, ma bydź karan za pierwszym Cechem zaraz, nieodwołuiąc się do drugiego Cechu.

8vum. Kto zamieszka na Mszą Suchedniową, albo nie będzie, ten ma dać Winy Złł: 2.

9num. Gdy by kto komu co był winien, a przyszedł by naskarżyć do Starszych P.P. Starsi posłali, a on nieprzyszedł złożyć mu mięso, a ieżeli przyidzie a dług zezna, winien go zapłacić do Niedziele, pod złożeniem Mięsa, według Starego zwyczaiu.

10mum. Młodsi Magistrowie powinni wszystkie posługi P.P. Starszym, co tylko roz=każą, y do wszystkich posług maią bydź naypierwsi, iako to do Swiec, umarłe=go do grobu nieść, y inne wszystkie posługi Cechowe czynić pod Winą Złł: Pol: 4.

11mum. Na Miasto powinni chodzić Młodsi Osobami swemi Magistrowie każdy dzień zaś Starsi Bracia powinni Czeladź na mieysce swoie posyłać na przeszkodniki kiiaki, a gdy by Młodszy niebył, albo Starszy nieposłał pod Winą ile kroć się tego dopuści niestawaiąc na naznaczoną godzinę Złł: Poll: 4.

12mum. Który by mistrz wyniósł Cechowe Taiemnice przed Żoną, albo Czeladzią, albo w Kar=czmie, albo gdziekolwiek przed Obcemi Ludźmi, a gdy P.P. Starsi doświadczą, ma bydź karan kamieniem Wosku ile kroć by to uczynił.

13tum. Panowie Starsi maią tego pilnie doglądać, aby pod Iatkami uczciwość była zacho=wana, aby na Ludzi nie fukali, ale ie chędogo odprawiali, y za słuszne pieniądze prze=dawali, a kto by to przestąpił, ma bydź karan kamieniem Wosku ieżli Mistrz, a ie=żli Towarzysz ten ma bydź siedzeniem karan.

14tum. Iezli kto przedał mięso bardzo drogo a za niesłuszne pieniądze, ten ma bydź karan, iako P.P. Starsi wynaydą, chociaż Magister, albo Towarzysz nie ma bydź żadnemu przepuszczono, ile kroć się doświadczą na kogo, bo P.P. Starsi maią doglądać, ia=koby Ludziom mięso za słuszne Pieniądze przedawane było.

15tum

15tum. Gdy by mięsa niestało, a drudzy mięso chowali, rąbać go niechcieli, a P.P. Starsi rozkazali by rąbać, takowego każdego, ile kroć, ieżeli Magister kamieniem Wosku, ieżeli Towarzysz, tedy ma bydź Siedzeniem karan.

16tum. Panowie Starsi powinni będą doglądać według swych przysiąg, aby ubogi Magister żył wedle bogatego, y aby Magistrowie bogatsi, przez wielość bicia bydła nie niszczyli ubogich.

17mum Aby piiani do Cechu niechodzili, y chałasu nieczynili, pod winą Zło: Pol: 6.

18vum Szacarze ktorzy obchodzą, aby po iednemu z tablicą niechodzili wedle iatek, ale razem dwa, a pilnie doglądali tak cieląt iako y wołowego mięsa, nietylko do Iatki zayrzeć, ale y sztuki policzyć na okníe, a gdzieby potrzeba y w skrzyniach, a dzień w dzień z rana y wieczor obchodzić, aby ktory czego niezataił, Szacarze zaś powinni w Regestr w każdy tydzień zapisywać wiele ktory Magister Wołow, cieląt, baranow, wieprzow wybił, niepowinni czekać, a że im P.P. Starsi rozkażą z tablicą obchodzić, ale się sami do powinności znać powinni pod winą Zło: Poło: 2.

19 Dobrzyk... [illegible]

20 / 19num Kto by się na P.P. Starszych porwał słowy nieuczciwemi, takiego maią P.P. Starszym donieść, a P.P. Starsi maią to uskromić, y karać kamieniem Wosku, ile kroć się tego dopuści.

21 / 20mum Aby do rażu chodzili kogo zastaną, a gdy by nie przyszedł pod winą Zło 2 ile by kroć nie przyszedł, także Szacarze obchodzący niemaią czekać rozkazu, ale sami do rażu maią się znaydować pod winą Zło: 2 ile kroć by niebyli.

22 / 21mum Kto by wyniosł mięso po pytaniu Szacarzow do Iatki, a nie opowiedział go zaraz, taki pod winą Zło. Polskich 4. [illegible] Czynszowey

23 / 22dum. Gdy P.P. Starsi będąc w Iatce poslą po Magistra ktorego, albo by mu sami rozkazali, albo sługę posłali, sługa by go zastawszy rozkazał, a on by nieprzyszedł, albo się wymawiał, takowego każdego maią karać winą Zło: 6, ile kroć by się tego dopuscił.

24 / 23tium Gdy Szacarze chodzą, a zaparł by kto czego przed niemi, albo też przebił nad tygodniowe ustanowienie, a oni by tego doszli, albo znaleźli, takowy ma bydź karan ieżli wołu grzywny 4. a ieżli cielę albo baran po grzywnie iedney.

25 / 24tum. Kto by z domu mięso rąbane pod suknią do Iatki kryomo nosił, tak Magister iako y Towarzysz ile kroć, Rzemiesłem złożonym ma bydź karan.

26 / 25tum. Aby Magister z Towarzyszem po Domach szynkownych niezasiadał, ani kart grał pod winą Zło 4. ile kroć razy tego się dopuści.

27 / 26tum Gdy by Magister za Magistra albo Towarzysza przed P.P. Starszemi ręczył za dług lub za pobicie albo chałasy, y poswarzenie się, a przy pierwszym Cechu zagaieniu, do Sprawy go niestawił, ile kroć razy pod winą Zło: 2

28 / 27mum A iż się za niedbałością niektorych strony niewydawania czynszow Krola JMci wielkie omieszkanie dzieie, tak że Starszych do Urzędow y do Win niepotrzebnie przywodzą, przeto ktory kolwiek z Braci takowych Czynszow y Podatkow na czas y mieysce naznaczone przez Starszych przyniosłszy nieoddał, takowemu in instanti ma bydź Rzemiesło położone, y zabronione, y do tąd niema bydź pozwolone, aże takowy Czynsz, albo Podatki JoK. Mci odłoży wespołek, y z winą Puł kamienia Wosku tyle kroć, ile by się tego ważyć śmiał, coż się rozumieć ma y o Łoiu, Kola JMci, także y o składaniu, ktore by się działo za pozwoleniem Braci.

29 / 28 Ktad też Starsi Rzeźnicy między sobą obierać pewne Osoby, ktorzy by w Post Mięso przedawać mieli, w Iatkach Rzeźniczych, a ktory by się ważył tego nad pozwolenie Starszych, ma bydź karan dwiema kamieniami Wosku.

30 / 29 Czynsz JoK. Mci powinien bydź wypłacony od wołow wybitych przez Rok cały w Regestrze zapisanych, ktory Magister po czemu ma dać od Woła iednego, aby się Summa Roczna Zło: 1200 zebrana do oddania Czynszowego znaydowała, od tychże Wołow.

31mum Kto by z Magistrow przez tydzień więcey nad sześć Wolow według ustanowienia przez konkluzyą Szlachetnego Magistratu przebił, takowy od każdego Wołu ma dać do Cechu po cztery grzywny, to zaś bicie rozumie się y z Czeladzią u Magistra zostaiący, aby Czeladnik pro[z] woł[ow] sześciu na swoię stronę nie niebił.

32mum Ktoryby zaś Magister przez tydzień więcey nad piętnaście Cieląt, także y nad piętnaście baranow więcey przebił, od każdego Cielęcia albo barana nad ustanowienie ma zapłacić do Cechu po grzywnie iedney.

[margin: Sposert Magistrow]

33tium To ustanowienie iest w całym Cechu, aby przez Rok cały od wszystkich wybitych wieprzow, ktore w Roku są spisane w Regestrze, każdy Magister według proporcyi od wieprza wybitego dawał na składkę należącego szmigustu dla JJmc PP. Raycow krak: także osob Duchownych y Officyalistow Swieckich.

34tum Każdy Magister od każdego Wołu lub Krowy wybitych przez tydzień, powinien dać do Skrzynki na potrzeby Cechowe we Czwartek od każdey sztuki po gr. 6 Item od Cielęcia każdego także co tydzień po gr. 2 od Barana zaś każdego wybitego co tydzień gr. 3.

35tum Ktory by Magister przeciw Punktom w tey Ordynacyi przez JKrJMc Pana Naszego Miłościwego approbowanym, y Szlachetny Magistrat Krakowski uznanym sprzeciwił się, albo niemi się nie zachowuiące pogardził, takowy Magister powinien karan bydź kamieniem Wosku y Siedzeniem na Ratuszu Krakowskim dotąd, poki swey złey woli nie poprzestanie, y rękomii nie postawi, iako więcey tego czynić niebędzie się ważył.

[margin: O Przeciw tey Punkt]

36tum Aby się żaden Magister nieważył według ustanowienia Cechowego po wybiciu tygodniowym sześciu wołow od innego Magistra, ktory w tydzień sześciu niewybił by kupowdć resztę wołow od wybicia tygodniowego pozostałe, a ktoryby się Magister po wybiciu sześciu wołow ważył, od innego Magistra niewybite woły kupować, także y ten Magister przedawać, ktory nad ustanowienie Cechowe pozwolone ma wybić a nie wybił przez tydzień, tedy tak kupuiący iako y przedaiący powinien bydź karany po kamieniu Wosku, ile kroć się tego dopuszczą.

37tum A kiedy lub Magister lub Magistrowa Wdowa, lub Sukcessorowie maią do przedania Iatkę, aby iey nie skrycie po Domach Szynkownych, ani innych kamienicach też Iatkę przedawać maią, ale publicznie w Cechu przed PP. Starszemi, przedarzdzney mocy powinni; a to z przyczyny że często na iatkach długi zaciągnione zostaią, o ktore po niewczasie dłużnicy PP. Starszym dopominaią się, a PP. Starsi o tym niewiedzą, kiedy iatka przedana y zapłacona, ktoryby się zaś Magister lub Magistrowa Wdowa lub Sukcessorowie bez wiadomości PP. Starszych ważyli Iatkę przedać, lub ktory kolwiek Magister kupić, tedy tak przedaiący Wosku kamień, iako y kupuiący Wosku kamień ma dać do Cechu.

38mum Aby żaden Magister nieważył się po Domach Szynkownych, y innych kamienicach Czeladzi na roczną służbę przyimować tylko u Oyców Gospodnich w Gospodzie, gdzie wszystka Czeladź powinna się iest naydować, ktora w służbie nie zostaie, a ktory by się Magister ważył gdzie indziey Czeladnika przyiąć procz Gospody, takowemu Magistrowi cały Cech nie przyzna tego mieć za Czeladnika.

[signature]

Starsi y Młodsi Cechu Rzeźniczego Krakowskiego.

Supplement Artykułów od Cechu Rzeznickiego Krak. do Szlachetnego Magistratu Krakowskiego do Approbacyi

Podany.

Productum coram NN et Spblibus Deputatis die 24 8bris 1778

Cech Siodlarski

Contubernium Epiphiariorum.

Zygmunt August z Bożey Łaski, Krol Polski Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki Zmudzki, Pan i Dziedzic.

Oznaymuiemy wszem w obec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy tak na teraz, jako i na wieczne czasy będącym że My z Łaski naszey Krolewskiey i za przyczynami Panow rad naszych i Posłow ziemskich Koronnych na Walnym Seymie Lubelskim będących od nas uczynionemi, chcąc też zabieżeć szkodom wszystkich Poddanych Naszych, tak Rycerskiego, iakoteż i inszego Stanu ludzi, ktorzy przez nie warowne robienie siodeł i innych rzeczy Rzemiosła Sio-dlarskiemu należących szkody nie małe podeymuią. Albowiem niektorzy potrwawszy mały czas u Siodlarzow Szturmych, ledwo Rzemiosła trochę przeyrzawszy do Miasteczek, do wsi przykli się udawai, a tam będąc, robią Siodła nie warowne i po Jarmarkach ie rozprzedawaią, z kąd potym Konie ku Niebezpieczenstwu Wielkiemu w osadnieniu przychodzą: Przeto my pozwalamy i daie-my moc i władzę doskonałą Siodlarzom tuteyszym naszym Krakowskim, na Kazmierzu, na Stradomiu, na Kleparzu i na Przedmieściach, także też w Dworzech Szlacheckich, aby oni byli powinni ze pilnością tego przestrzegai i doglądai, aby żadnemu takiemu nieświczonemu Siodlarzowi roboty żadney takowey nie warowney tak w Kazimierzu w Kleparzu, Stradomiu, po Przed-mieściach w Dworach Szlacheckich i Domach Duchownych

między około tych Miast

przy Krakowie robić nie dopuszczali, aźeby pierwej powinnościom i Artykułom wszystkim niżej opisanym dla dobrego porządku w Rzemieśle tym od Nas nadanym dosyć uczynił, które także się wyrażają. Najprzód Ktoby każdy chciał w Miejscach przerzeczonych Siodlarzem tuteyszym zostać, będzie powinien okazać przed Zgromadzeniem Cechu Siodlarskiego Krakowskiego, List poczciwego rodzaju a drugi świadectwy List od wywierania swego. Potym ma doskonałości Nauki swej Siodlarskiej pokazać, a przed tym niż powinne sztuki robić powinien będzie dwie lecie u Siedlarzów Krakowskich robić, to iest dla lepszego ćwiczenia, toż potym o Sztuki żądać wedlug zwyczaju tego Rzemiesła sztuki takowe swoią własną ręką u Majstra Starszego Przysięgłego będzie powinien robić. To iest Siodło Heskie, drugie Bojowe, trzecie, Poduszkowe, czwarte Woźnicze. Ktoryby tych czterech Sztuk, w wyższ pomienionych robić nie chciał i żeby się od nich wzbraniał tedy powinien za Nie położyć Złotych Dwieście i innym powinnościom zadosyć uczynić. A gdyby na ktorej sztuce, zo tych czterech co uchybił tedy na to miejsce inszą ma znowu robić. A gdy iuż temu dosyć uczyni toż dopiero ma być, i zostać Siodlarzem Statecznym Prawem i Doskonałym, do Cechu ma dać i będzie powinien Kopę Polskiej Monety, i Cech wedlug możności uraczyć. Prawo Miejskie przyimie na zwyczaje i Wilkierze Majstrowskiego zezwoli: potym się też ożeni. Będąc tedy tako iuż Siodlarzem Statecznym godnym ma na uczenie Chłopca przyiąć pod wiadomością

uczciwego rodzaju

którego Chłopca dalej trzech Niedziel próbować nie ma
pod winą Cechową, a ma go przed Cechem na cztery lata wyjednać
i do Cechu sześć groszy ma dać. A gdy już lata cztery wytrwa
ma bydź w Cechu wyzwolony, a na Swiece Kościelne będzie
powinien dać groszy sześć. Także podług innych powinności
Artykułów Starodawnych rzemiosła tego zachować i sprawować się
będzie każdy z nich powinien. A gdyby potem dla lepszego po-
rządku więcej Artykułów z wiadomością i pozwoleniem Urzędu
Miejskiego Krakowskiego w tym Rzemieśle postanowiło i przymno-
żyło, tedy My, iżeby Prawu pospolitemu przeciwne nie były, Tym
przywilejem naszym czynimy, potwierdzamy, niczinaczej jeno takoby to
wpisane były. Jeżliby się też kiedy przytrafiło, żeby który Siodlarz
albo Kupiec wszelaki bądź Żyd albo kto inny z Miast także
Koronny i Państw naszych i postronnych, z Ukrainy Siodła,
Popręgi, Wojnice i Puśliska, Obladry, Poduszki, Homenta, Pasy
do Karet i Kolas i inne rzeczy Rzemiosłu Siodlarskiemu należą=
ce do Miast Krakowskich i innych przerzeczonych i Przedmieścia
przywiózł, a przedawać chciał, tedy my dajemy moc i władzę dosta-
tuczną tymże Siodlarzom tutejszym Krakowskim, iż oni będą
mogli takowe Siodła ze wszystkiemi temi rzeczami wyżej opi-
sanemi i inne rzeczy rzemiosła ich należące z pomocą Zamku
i Wielkorządów także i Urzędu Radzieckiego Krakowskiego
zabierać, których siodeł albo innych rzeczy jedna część Staroście
Naszemu Krakowskiemu, druga Rajcom Krakowskim, a
trzecia Cechowi Siodlarskiemu ma przynależeć. A do tego
Chrzanarze Krakowscy i na Przedmieściach mieszkający, niepowinni

przeszkadzać w

Robotach Siodlarskich, oprócz tylko z chartowań a nie robić tako Poduszek, jako i Płatów, takze nie powinni sobie ciągnąć Siedzeń Misiurskich i innych różnym przezwiskiem nazwanych. Pokrowców tako na Polskie jako i na Niemieckie siodła i Misiurskie różne nazwane aby nie robili tako w Kramach Kupcy jako i Kramarzy. Do tego Korali, Rymarz, Miechowniczy, i Kałmaszy żeby się nie ważyli sobie i komu obijać i wystawiać tako Karet, Wózków, Kolas, Skarbników, Karawanów, i innych skórzanych robót różnie nazwanym sposobem, oprócz takowych pomienionych robót sztucznych Siodlarzów Krakowskich pod zabieraniem takowych robót z pomocą Zamkowej, Wielkorządowej i Urzędowej Miejskiej, takze pod zakładem grzywien połowę urzędowi pod którymby się pokazali a połowę Cechowi Siodlarskiemu. Niesprzeciwiając temu przywilejami żadnemi listy przeciwnemi naszemi jako i którym kolwiek sposobem danym, ieżeliby które przedtym albo potem były wydane. Którem my w niwecz teraz już i na potem kassujemy i w niwecz obracamy. A przeto wszystkim w obec którego kolwiek stanu Przełożeństwa godności, i Urzędu będącym poddanym Naszym ku wiadomości przywodząc rozkazujemy by te Siodlarze Krakowskie wedle opisania tego Przywileju Naszego, im od nas danego nie wszystkim zachowali, od wszystkiego ich przenagabania bronili pod Łaską Naszą. A na lepsze Swiadectwo tego wszystkiego pieczęć nasze zawiesiemy rozkazali. Dano na Sejmie walnym w Lublinie w dzień S. Anny roku pańskiego 1569.

Przywilej ten potwierdził Stefan Król: w Niepołomicach d. 5. Lipca 1585. dalej Zygmunt III. w Krakowie dnia 27. Marca 1588. dalej Jan Kazimierz w Warszawie d. 1. Maja 1667. na ostatku August II. w Warszawie d. 5 Lipca 1700. –

Cech śledziarski

Contubernium halecistarum.

My Rayce Miasta Krakowa obaczaiąc iako skład nasz rybny przez nie opatrzność y niedbałość tych którym należy albo ~~w złym~~ w złym używaniu rządzenia y sprawowania tego to Składu psuie y niszczeie, tak iż iuż iako miarę niemasz żadnego porządku w składaniu, przedawaniu y skupowaniu ryb słonych, iako są Naiprzód śledzie węgorze y wszelakich inakszych ryb, tak iż iuż goście y obcy kupcy iako też y mieszczanie Miasta Krakowa śledzie y wszelakie insze ryby, które nayprzedzey przywiozą okrom Składu albo też mieysca mieysca naznaczonego w Mieście Krakowa śmieią i ważą się tego przedawać ku szkodzie y dawnemu zwyczaiowi tego to składu pospolitego. Chcąc tedy takowym szkodom tak mieyskim iako też pospolitego człowieka mieyskiego kupieckiego zabieżeć y żeby też skład pospolity mieyski starodawny był w dobrym porządku y sprawie iako był przed tym dawno aby stąd rósł pożytek Rzeczypospolitey Mieyskiey względem praw y przywileiów albo też wolności od Królów miastu naszemu z łaski nadanych, tudzież też z Ustaw dawnych Przodków naszych za dobrym naszym rozmysłem za poradą Starszych naszych i przyzwoleniem daliśmy y daiemy ninieyszym listem naszym bractwu śledziownikow y ich Starszym takowe ustawy napisane za któremi y żeby oni przestrzegali praw i zwyczaiów składu rybnego przerzeczonego y żeby też porządnie bractwo swe sprawowali y Rządu w niem doglądali aby też kupi na skład przywiezionych doglądali y żeby każdy według stanu swego miał pożytek y słuszne pożywienie. Naprzód tedy Króla Kazimierza Wielkiego y Królów inszych przywiley opiszę tak chcemy y tak rozkazuiemy aby wobec wszyscy goście albo też kupcy skądkolwiek bądź przyieżdzaiący ryby słone Łososie, śledzie, stokfisy albo iakiekolwiek ryby bądź suche tu przywożące na składzie pospolitym Krakowskim a mięgdzieniczey ~~prze~~ ku przedaniu one maią składać, y one śmieć maią przedawać ku szkodzie y oszukaniu Składu

pon

pospolitego przerzezonego także ani w doma ani na Kleparzu, ani na ża-
dnych skrytych mieyscach składać niemaią pod winą piąci grzywien na ty
ze przywilein wyżey mianowanym opisanych ilebykroć przestępuy tego się
ważyli, albo też byli kim przeświadczeni. Nam rayćom na pożytek mieyski
maią bydź obrócone: a tego w bractwie starsi będący maią doyrzeć. Także
z uchwalenia naszych dawnych Przodków kupcy obcy przyiechawszy do Kra-
kowa z rybami, iako są strakuszy że mogą z niemi na gospodach mieszkać
póki chcą, ale ich tam niewolno przedawać, tylko na składzie pospolitym
iako chcą po iednym, albo iako się trafi, a to tylko przez trzy dni, tak postne
iako y mięsne. Gdy wyidą trzy dni, tedy mieszczanom tylko samym ciwiż
ni po iedney, ale mendelem, albo półkopiem. – A obcym kupcom albo zi-
nąd tylko po cały kopie będzie im wolno przedawać pod winą kopy. –
Nam rayćom, także gdy zinąd kupiec przyiedzie y ryby słone w beczkach
przywiezie, wolno mu ie przedawać na składzie by chciał y po iedney ryb
przez trzy dni, tak postne, iako y mięsne, po których trzech dniach ty-
ko z kłodą albo w czym ie przywiezie będzie mu ie wolno przedawać po
kopą groszy. Wszakoż śledzie węgorze na skład przywiezione tylko pó
kładkiem, albo całą kłodą na składzie a nieinaczey ma przedawać. Także
ryby słone pierwsze które przywiozą o S. Szymonie Judy albo też
po półpoście, to śledziownicy którzy w Jatkach naszych Śledziowych sie-
dzą one maią kupować y pospólstwu przedawać wedle zwyczaiu starego.
Także i którzy przywożą Łososie suche też na składzie na wozach, albo
w beczkach wolno im przedawać na każdy dzień aż do Salwe. A gdy
na Salwe zadzwonią tedy y wozy y sądy, one maią zawrzeć, a więcey
nie śmieć komu przedawać. A tym którzy w Jatkach Śledziowych siedzą
wolno im iest przedawać przez cały dzień aż do wieczora każdemu z nich,
i kudykolwiek iedno chcą. Także Naynogi albo Karpie słone morskie
w Drabiach albo Sędach, tu przywiezione aby żaden ani w domach ani w
gospodach nieśmiał składać, albo też przedawać choćby był mieszczaninem
albo zkądinąd kupiec, tylko na rynku pospolitym, iako się z dawna
zachowało, ma ie składać y przedawać wszakoż nie pierwey, ani drożey,

az

az Panowie postanowią y oszacują, pod winą pięciu grzywien. Takze aby każdemu była czyniona Sprawiedliwość, tak Mieszczanom iako też y inszym w Kupowaniu y przedawaniu Ryb słonych do Krakowa przywiezionych. A przetoż my postanowili, aby Starsi przerzeczonego Bractwa Sledziowniczego, od Nas ustawieni, pilnie oględowali fassy y Kłody Ryb słonych, Sledzi, Węgorzy, y inszych, aby były dobrze napełnione y ułożone alias fugowane, iako starodawny był zwyczay, co by się ludziom godziło, niezgniłe, niesprawiedliwe, ale zdrowe y warowne.
A iżby takowe Beczki słusznemi znaki y Cyrklami [naznaczone] aby kto przez takowe znaki fałszywe nie był oszukany kupuiący.
A gdyby takowe ryby niewarowne były znalezione, tedy się im stanie według prawa z przyzwoleniem P.P. Radziec. Także Starsi maią tego doyrzeć, aby Naymnogi Sledzie, y inne Słone Ryby, czasu postu niebyły z Miasta wywożone, azby Miasto y człowiek pospolity miał zpotrzebę: Ktoby się śmiał tego ważyć, tego P.P. będą karać. Takież przekupki, okienniczki, ktore przedaią Sledzie, Węgorze, w Domach, w Piwnicach, na Oknach, niegdzie indziey, iedno, od tych ktorzy w Jatkach naszych siedzą, takowe Sledzie y Ryby maią kupować. A ilekroć będą się tego ważyć rozkazania przestąpić, tylekroć Starsi z nich maią wziąć winy po groszy Sześć. Takież rozkazuiemy, aby Stroże od ich Starszych postanowieni pilnie strzegli, aby się iaka szkoda niestała Kupcom, ktorzy na Składzie Ryby pod ich strażą zostawią a im ku strzeżeniu porucząią, pod winą Ceny Ryb, ktore przez ich niedbałość zginą. Takież na Składzie, y w Jatkach Sledziowych. A ieśliby się ktorzy swarzyli: albo słowy nieuczciwemi się sromocili, albo bili, lubo Męszczyzna, lub też Niewiasty, takowi maią bydź karani przez ich Starszych winą funtem wosku, albo dwiema według ich występku. Ktoby też iaką złość na Składzie śmiał uporczywie uczynić, tego sami Starsi, według występku maią karać, a ieśliby się niechciał dać karać Rayeom go podać maią. A dla lepszey wiary y świadectwa Pieczęć Nasza do tego listu iest zawieszona. Dan w Poniedziałek przed Swiętą Małgorzatą Roku Panskiego Tysiącznego Pięć Setnego Dziewiętnastego.—

Drugi przywiley tegoż cechu.

Gdyż Pan Bog wszechmogący niciest początkiem, ani sprawcą Nierządu, ale iest zrodło, a Studnia wszelakich cnot, a tym więcey rządu dobrego y porządnych Rzeczpospolitych, a Miesciech sprawić to raczył Duchem swym S. w urzędzie zwierzchnym, a Radą Miasta każdego, że aby sami, w każdey Społeczności, a Bractwiech mieli doyrzeć rządu dobrego, tedy to na pismie daią y poruczaią z zamienia swego, Starszym każdego zebrania, aby imieniem ich iako tych co na Rożym mieysciu siedzą, porządek dobry w Bractwie swim czynieli: Także tym sposobem Ich M.M. zacna Rada

Wżalu

Krakowska Artykuły pewne Śledziowników Krakowskich, albo ich pospolic, dla dobrego rządu, aby odwszech Komu należy trzymane były, postanowić raczyła, Których słowo od słowa początek iest takowy. Naprzód Pierwszy każdy gość, Który tu przywiezie na Skład Krakowski, albo też y takież na Kleparz Śledzie, Węgorze y insze Ryby wszelakie, tedy takich rzeczy nie ma przedawać, nikędy ięndy tylko na Składzie Krakowskim w Krakowie, a to tylko do trzeciego dnia wolno takiemu przedawać, po iedney, po dwoch, po trzech, Ktod, iż potyle po wie, iedno będzie chciał, y mogł przedać, tylkoż to przedawać ma, nie gościom ale tu teyszym Obywatelom, tak JchMM PP. Radnym Koronnym, &c. y inszym wszem Stanu Szlacheckiego Koronnego, tak też Obywatelom wszem Miasta tego Krakowskiego, tedy nie ttuzey z temi Śledźmi, y Węgorzami, tu ma ni szkać na Składzie przedaiąc, tylko podług Prawa y Przywileiow Składowych na Skład Krakowski nadanych od S. pamięci PP. y Krolow Polskich, iako to też ten Skład, y to Depositorium Krakowskie generalne iest, przez wszy kie Stany koronny Polskiey uzymany y potwierdzony &c: A ktoryby się taki Kupiec, gość, podług takowych Praw tego Składu Krakowskiego nie zacho wał, przeciw temu ważyć się śmiał, inaczey, tedy Starsi Przysięgli Bractwa alias Cechu Śledziowego maią takiego każdego opowiedzieć P. Burmistrzowi y Radzie Krakowa Miasta tego. A taki każdy przestępca ma bydź tak karany podług zwyczaiu, praw, Przywileiow Składowych Miasta Krakowa należący. Drugi Kleparzanie, a nizadni inni ludzie Stanu wszelakiego nie maią tu na Składzie Krakowskim żadnych Śledzi, Węgorzy, y inszych Ryb wszelakich przekupować, ani też od Gości ku przedawaniu przyimować pod utraceniem takowych Śledzi, Węgorzow, y Ryb, ktoreby to przekupne, albo przyięte były. Item także też każdy, y wszelaki Gość, y insi wszyscy na Kleparzu, także też y tu na Składzie Krakowskim nie ma, u wszelakiego gościa kupować, ani prze kupować, Śledzi, Węgorzy, Łososy, Cetth, Strakusow, y inszych Ryb wszelakich pod utraceniem takowego kupna, y przekupu, ktoryby to, uczynił. Item ka żdy Gość Kupiec, Ktory iednokolwiek tu na Skład Krakowski, na przedaj przywiezie, Śledzie, Węgorze tłuste, y inne Ryby, tedy iest winien oddać Stro żom Składnym przysięgłym ku opatrzeniu y strzeżeniu, żeby żaden z tąd szkody nie popadł, ani miał, Ktorym to Strożom, od takiego opatrzenia, y

Strzeżenia

strzezenia, kazdy będzie powinien płacić od kazdey Kłody od godziny, do godziny, to iest od iednego dnia, y od iedney nocy od kazdey Kłody Sledzi, albo Węgorzy po dwu pieniądzu, a to winien płacić póty, póki na Składzie takowe kłody lezeć będą, a takowych kłod zaden ze Składu, choćiasz też y swych własnych gdzieby ie też y dobrze przedał, brać niema, okrom wiadomosci Strozow tych to Składowych, a to dla tego, zeby przez nieopatrzne branie, niewiadomosci Struze przy szkodzie niebyli. Item, wszelaki gość w Swięto niema przedawać Sledzi y Węgorzy, ani Kłod odbiiać, podług starodawnego zwyczaiu, y zachowania. Wszakze gdy się przytrafia Certy, Strakusy, Łososie, y insze Ryby wszelakie, ktoreby przywiezione były, a te w Swięta rybne dniby się trafiły, tedy niemaiąc baczenia na takowe Swięta ma bydź zawsze wolno przedawać takowe Certy, Strakusy, Łososie, y insze Ryby wszelakie. Item gdyby się przytrafiło, izby się przebrało na tymze Składzie Krako.[wskim] tak Sledzi, iako y Węgorzy, tedy zaden odinąd takich Sledzi, Kłod i Węgorzy brać y kłaść gdzie indziej wywozać niema, azeby pierwey był dostatek takowey zywnosci opatrzoney Rzeplitey Miastu temu. Item zaden w Mieście po domach sledzi ani Węgorzy przedawać, ani szynkować niema, tylko to ci przedawać y szynkować maią, ktorzy w Jatkach Sledziowych siedzą, a ktoby się tego ważyć smiał, tedy takowe Sledzie y Węgorze maią bydź wzięte, y do Szpitalow maią bydź rozdane, a tak ma bydź karany ktory czyni ubliżenie Czynszow Rzeplitey Krakowskiey a wszakze to postanowienie trwać ma do woli Pańskiey, także odiąć y przydać wedle czasu wolno zawsze bydź ma, odmienić, uiąć, y przydać gdzie takowe postanowienie, ma obwieszczone y obwołane przez Urzędowego sługę, zeby się tak winien sprawować kazdy. — Na co dla lepszey wiary, a świadectwa pieczęć Nasza iest przyłozona. Dan w Krakowie w Poniedziałek przed Gromnicami Roku Pańskiego tysiącznego Pięćsetnego Siedmdziesiątego Piątego. —

Trzeci przywiley tegoż cechu.

Naprzod. Naywiększe wszystkich Braci y Siostr Zgromadzenia Sledziowników ma bydź usiłowanie aby Ich Pan Bog w Ich porządkach y kupiach iako naylepiey błogosławieństwem Swoiem wspierać raczył, niemaią tedy według dawnego zwyczaiu, na kazdy Kwartał Mszy Swiętey w Kościele Nayświętszey

Panny

Panny Maryey w Rynku za Braćią y Siostry zmarłe z wystawieniem Mar, y w swym apparaćie celebrowaney, zdawna na to fundowaney y świe cami swemi spiewaney, zaniedbywać, takze y prżedłekcyą Starszych o Duchu S. Wotywy, na ktore to Msze Swięte, tak Słodziowniczki iako y Rybne Stołkwisarkami Panie winny będą kozda po groszu iednym na każdą składać się, y na nich pod winą groszy Sześći do Skrzynki zgromadzenia tego nieodpuszczenie bywać. Drugi Artykut, kiedy się trafi którenu Bratu, albo Siostrze w to w zgromadzenie wpisanym umrzeć, maią wszyscy ciało tego do grobu wedle zwyczaiu y powinnośći Chrześćiańskiey doprowadźić, y na Mszy Swiętey, albo iako to zowią żałobney być pod winą groszy Sześći. Trzeći aby wszyscy in genere, tak mężczyzna iako y białagłowa w temu zgromadzeniu podległa debitam reverentiam Starszym przy Jch na ganku Sessiach, oddawali y tak nayskromniey sprawowali się. A ieżeliby która osoba niepohamowana gębą na honor lubo to Starszych lubo też siostry albo Brata którego na ganku następiła, winna będźie pod posłuszeństwem na Ratusz do więzienia iść, y stamtąd pokiby trzech Grzywien Nobili ac Sbli Magistratui, a dwoch funtow zgromadzeniu wosku winy nie odłożyła, nieschodźić, Salva actione występku, Salva quoque appellatione, ad Sblem Magistratum. Czwarty iż się to często przytrafia że niektore Siostry tak w Łosiach Rybnych iako też y w Jatkach, podczas y na ganku przy obecnośći y Sessyach Starszych przychodzę do spraw niebardzo trzyzwe, y słowami uraźliwemi, następuią na uczciwe spokoynych, Przeto żeby się Bogu y bliźnich nieobrażało niema żadna na ganek do sprawy piiano przychodźić, y w Łosośiach Rybnych, także y Jatkach gomonow wszczynać, pod winą dwudźiestu y czterech godzin na Ratuszu więzienia, y dwoch funtow wosku do Skrzynki zgromadzenia odłożeniem. – Piąty aby każda za trzećim obwieszczeniem napomnieniem Starszych Czynsz y insze składki bez żadnego uporu y zwłoki, takze y długi Panom kupcom zatrzymane pod winą zamknięcia albo zapieczętowania Jatki oddawały, ktore prżeczy

wan

wanie cum scitu Spblis Proconsulis bydź ma. A ktoraby się osoba wa-
żyła sthu kłodkę albo pieczęć oderwać, ma bydź karana piącią grzy-
wien Nbli ac Spbli Magistratui winy, a cztery funty zgromadzeniu
wosku i nową kłodkę podług ukontentowania Starszych sprawić,
co y na nieposłusznych ściągać się ma idq. irremissibiliter. Szosty
aby podług starodawnego zwyczaiu y teraz unanimibus votis et sententys
wszystkich nemine contradicente braciey ponowionego, od każdey beczki śle-
dzi kupney od P.P. Kupców, a Mieszczan Krakowskich po groszy trzy, a
Szlacheckich obcych y Żydowskich po groszy sześć y od Ryb słonych dwuta
proportione do Skrzynki pod winą zamknięcia Jatki albo zapieczętowania
Rybney faszy oddawały co się na potrzeby tego Zgromadzenia obracać
będzie i z czego Starsi na każdy rok osobliwie o Srzodopościu przy obe-
cności wszystkiey Braci coram Deputatis a Spbli Magrtu rachunek czy-
nić y oddawać powinni będą. Siodmy aby się żadna osoba tak z Rybnych
iako y Śledziownikow nieważyła na Kleparzu y pokątnie ani na Składzie,
takze od Szlachty, furmanow Żydow y innych obcych ludzi, towaru żadnego
bez Starszych wiadomości albo Konsensu oględować, ani targować pod winą
Nbli ac Spbli Magistratui piąciu grzywien a dwóch funtow wosku
Zgromadzeniu odpuszczenia. Osmy aby łożne y ktore nieszą wię
zgromadzenie wpisane do działow żadnych nienależały. Dziewiąty aby
Kowiczine Jatki po cztery z obudwu konow podług Dekretu Nblis
ac Spblis Magistratus de datta Feria Quarta ante Dnicam Oculi
in Anno 1549. o godzinie dwudziestey trzeciey na całym zegarze sprzą-
tały y zawierały: a ktoraby się temu Dekretowi sprzeciwiała y nieposłu-
szna była, aby za każdy przestępek swoy funt wosku zgromadzeniu, pod
zamknięciem Jatki odłożyła, y niema iey bydź Jatka otworzona pokiby
winy nieoddała, ktore pieczętowanie cum scitu Spblis Proconsulis
ma bydź exekwowane. Dziesiąty, aby co rok Elekcya Starszych odpra-
wiona y złożona była, a na Starszeństwo Mężow bonae famae, ne-
mini suspicioni subjectos, y ktorzy podług dekretu Nbli ac Spblis
Mgratus de datta Feria quarta post festum Sancti Matthiae a
Apli in Anno 1597. w Jatkach sami possessie maią obierać, lubo dwuch

cont

confirmowali, a dwoch dla informaciey ~~ze~~ renowowali podług zdania
y upodobania Bractwa Iedenasty. Aby Starsi z działow nad stary
zwyczay, niewięcey od Działu, tylko po płaci na Starszych, a na Stro
po iednemu Szelągow niewyciągali, co się y od kopy Cert rozumieć ma
także od Pan Rybnych tylko od pierwszych beczek Ryb słonych które
po Świętym Szymonie sudy przychodzą, y ostatnich po Srzedo-
poście po pięć groszy brać, a na JMC Pana Burmistrza Rybę naypier-
wszą głowną iedną, a onym po iedney Srzedniey kolendney, a drugi
na wieczerzą Pańską maią. Od revisiey też y taxy nad groszy
dwadzieścia y cztery, a od wymiaru Łossow: nad groszy dwanaście wy-
ciągać nie powinni będą. Dwunasty Artykuł Stróż powinien
będzie wiernym zawsze Starszym bydź y przestrzegać zkąd y wiele
beczek śledzi y inszego iakiegokolwiek towaru iezeliby w po kryiomu
lub też nowym sposobem do Jatek wezto, onym oznaymić pod
winą trzech dni, to iest od wschodu Słońca, aż do zachodu w Kunie
pod Ratuszem więzienia y iezeliby ktorego Brata, albo siostry, lub
do działow lub do brania towaru, lub też ~~a~~ Czynsz albo kupnom
zapłaty Towaru, iakiego zaniedbał za rozkazaniem Starszych ma
ma go także (co y o pijaństwie gdyby w pilnego Starszych napadł
rozumieć się ma) maiąc także przestrzegać iezeliby ktora z Siostr
gotowała sobie w Jatkach osobliwie pod czas lata ieść, albo też ogień do
Jatek choćby y wygaszony od wody grzania na ogorki z płaum przy-
nosić ma, żadney niewchraniaiąc, zaraz Starszym oznaymić pod w
na trzydzieście Woichlonów nieodpuszczoną y więzieniem w Kunie pod
Ratuszem dwunedzielnym, a ktoraby z siostr zakaz ten przestąpiła
ma bydź karana więzieniem trzech dni z Ratusznym y trzema nobili
ac Spectabili Magistratui grzywnami, a trzema zgromadzeniu Fundat
wosku za pierwszym przestępstwem, a iezeliby powtore wszysta do
takowy zakaz ponowi, ma iey bydź Jatka wzięta y czternaście
grzywien Nobili ac Spectabili Magistratui, wina bydź od teyże nie
odpuszczenie. Ale wszystkie Artykuły wyzey wyrażone powinni bydź

Stars

Starsi na kazdy Quartuał po Mszey Swiętey Załobney zaraz na ganku wszystkim Braci y Siostrom czytac y onym naukę y przestrogę dawac by w swych porzadkach y ustawach bez derogacyey onychze trzymali się nienaruszenie. W tym iednak P.P. Starsi maią miec przestrogę aby Appellacyey od Dekretow cechowych Braciom y Siostrom ad Nobilem et Spectabilem Magistratum dopuszczali. — Dan w Krakowie na Ratuszu w Wigilią uroczystosci S.S. Szymona i Judy Apostołów dnia 26 Pazdziernika 1669 roku. Franciszek Mikołay Zaydlic J. K. Mosci Sekretarz Miasta Krakowa Rayca. —

Cech Stoniniarski

Burmistrz i Rajce Miasta Krakowa.

Wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, do wiadomości przywodziemy. Iżmy przypatrzywszy się temu do- brze jakie się pote czasy nieporządki w Bractwie Przekupniów Krakowskich z ubliżeniem y szkodą niemałą nas y obywatelów wszystkich Miasta tego w Koronie Polskiey Stołecznego znajdo- wały, ktore się pod tytułem albo imieniem ich Artaparta- rów i różnych ludzi z różnych Jurysdykcyi, których tu nie mało iest przy Krakowie, ukrywało i bardzo częste to, za- czym nietylko przekupniom, lecz prawie wszystkim Mie- szczanom tutejszym trudno się było w takim nierządzie wszystkich rzeczy mianowicie do żywności należących do- kupić, owszem wszelką żywność drogo zięż opłacać musie- li. Przetoż chcąc temu zabieżeć a takich różnych ludzi umniejszyć y swejwoli pohamować takowe porządki albo raczey Artykuły pomienionemu Bractwu Przeko- pniów Krakowskich dogadzaiąc też w tey mierze i proś- bie zadosyć ich podaliśmy i zawarli do naszej y Sukcesso- rów naszych woli a upodobania. Naprzod Bracia Młodzi Bractwa tego na każdy Rok powinni być według zwyczaiu

innych Cechów cztérech

Wszystkie do JW. Prezydenta jest wyrażone z Cech Stoniniarski, który przynależy dawniej do [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible].

Starszych obierać to jest dwu z Starszych a dwu z Młod-
szych obierać, który przysięgę przed Urzędem naszym Radzie-
ckim czasu zwyczajnego oddać i porządku wszelakiego Bra-
ctwa swego z pilnością doglądać, a sprawy Brackie, które
do nich właśnie należą rozsądzać będą powinni, dla tego, że-
byśmy my y Urząd Nasz nie byli zabawieni, albo molesto-
wani potocznemi sprawami Bractwa tego, wszakże z tem
zamierzeniem, iż gdyby się któremu z Braci Dekret albo u-
znanie Starszych nie podobało, aby mu wolno było do Urzę-
du Naszego Radzieckiego Appellować, której Appellacyi
oni bronić żadnemu nie mają. —

2. Starsi Bractwa tego względem prac i Omieszkania swego
w żywności mają być wolni od podatków wszelakich brackich,
dla tego, aby z tym pilniejszemi y czujniejszemi do przestrze-
gania powinności swej byli, a liczbę dostateczną do rożnej
Młodszej Braciej swej na oddaniu Urzędu czynili za.

3. Każdy Przekupień, któryby chciał Bractwa tego y prze-
kupieństwa wszelakiego używać, powinien będzie na-
przód Miejskie Prawo przyjąć y Cienie ‡eis a do Bra-
ckiej Skrzynki wkupnego dziesięć grzywien polskich
wtóryć, do tego Muszkiet nowy z Prochem pół kamienia
oddać. A kiedy to odprawi będzie mu wolno handlu tako-
wego

wedle przywileiu Bractwa tego używać. A którzyby tu-
tecznego Prawa Mieyskiego niemiał, tak Kleparscy,
iako i Kazmierscy Mieszczanie y insy obcy wszelkiey
niewolno ma przekupieństwa w Mieście tym używać,
pod winą czternaście grzywien Urzędowi przychodzącą. —

4 Żaden Przekupień ieden drugiemu żadney rzeczy wy-
kupować y targu przeszkadzać niema, kiedykolwiek
by iey pod winą groszy cztyrdziestu która wina do Skrzyn-
ki Brackiey ma być obrócona. —

5 Żaden też przekupień Krakowski nie ma tak tu
w Mieście iako y gdzie indziey na Jarmarkach wszelakich
gdziekolwiek będących także y kromia Jarmarków tych
sam, iako też przez faktory swe przed Miasto y na
drogi wychodzić, ani po dworach, albo po Wsiach dla sku-
powania zabiegać, ale ma każdy na Rynku Miasta,
albo Miasteczka każdego towary y rzeczy wszelakie do
żywności należące kupować. A ieśliby się który tego
ważył, a był do Starszych zapewnym świadectwem od-
niesiony, taki ma być karan winą Kamieniem Wosku
tczarniejszy ceny z tym iednak dokładem y przestro-
gą, żeby podług Przywileiu temu Bractwu przed
tym nadanego, żaden z nich Mieszczaninowi którem u-
kolwiek targu przeszkadzać ani żadney rzeczy ku żywnoś-
ci należącey

kupować nie śmiał, asz po targu, gdy reszty proporcyą targu znaczą,

a to pod winą Urzędową Czternastu grzywien.

6 Żeby Bractwa tego przekupniowie, którzy niebiały mianowicie Sery przedaią y kraią według dawnego zapisu w porządku we dwa rzędy na Stragach przed żelaznemi Kramy siadali Od dembnego Środu, który idzie do Panny Maryi Kościoła aż do grzebiennych bud albo Kramników pod winą groszy dwanaście, k temu żeby się ieden drugiemu umykał tak z końca iako i daley, pókiby który na swe mieysce nie postawił straganu pod winą groszy dziesięciu nie rozkładaiąc się po różnych mieyscach, że się łożni zachylać y mnożyć y siedzący niby tez gin..., których każdy siedzący na każdy dzień po groszy Czterech a Wdowa po groszy cztery powinien będzie dawać, jako dawny zwyczai tego iest, a to się tylko do Serów a nie do Smaltzu rozumieć ma, a innych rzeczy to iest, słoniny y Sadeł kraiać niemaią, ale tylko całkiem przedawać, gdyż Sadła y Słoniny kraiać do Jatek Maślnych y Sadelnych z dawna należy, a to pod winą czternastu grzywien.

7 Jeśliby który nie maiąc Bractwa tego chyjartu w Mieście tym żywnością, albo przekupnictwem się bawić, bądź Mieszczanin bądź też Obcy Człowiek, takowemu ma być zabrany towar wszystek, któryby ieno przy nim był znaleziony, z którego towaru połowica Urzędowi tutecznemu Do-

drzecznemu

Radzieckiemu Krakowskiemu przypada a druga połowica na Szpitał ma być obrócona, co dwaj Bracia porządz pisani z pocztem Bractkim Urzędnie zabierać będą.

8 Żaden Bractwa Przekupniów nie ma Krakowie po Ulicach towarów żadnego dozywności przynależącego okrom Rynku pospolitego kupować, y to asz po targu kiedy z ejmą pospolitego targowy, a to podwiną groszy dwadzieścia, ilekroć by się tego ważyć śmiał. —

9. Brat który się do tego Bractwa wstąpił powinien, żądać miejsce od Starszych do zasiedzenia przy sprawach dla tego, aby nie przesiadał tego, który się przed nim wpisze iako y po nim, żeby przez to porządnie odprawowane Sprawy były – bądź kto la Smści bądź z Naszego Urzędu Radzieckiego, albo też uczciwego pospolitego człowieka takiego w Swoich potocznych sprawach Brackich podwiną groszy trzech. —

10 Aby się żaden nieważył taiemnie Brackich wszelakich z Schadzki wynosić, tak przed obcym, po wszelakich miejscach, iako y przed żoną swoią opowiadać, nazjmby jej nienależało, pod przypadkiem puł kamienia Wosku. A gdyby więc młodsi Bracia między sobą iakie poswarki wszczęli, albo się jeden na drugiego słowem nie uczciwym przed Starszemi przy sprawie targnął taki każdy ma być karan według występku swego winą, którą Bracia Wszyscy uznaią, cała jednak appellacya każdemu obciążliwemu do Rady Krakowskiey, w tey mierze zachowawszy

11 Wszyscy Bracia Młodsi maią bydź posłuszni Braciey Star-
szey w rzeczach słusznych na Obesłanie do Schadzki godziny
pewney, którą Schadzkę powinni będą wszyscy na każdy k-
tał trzymać y tamże im wszystkim ten przywiley ma bydź
czytany, aby się każdy umiał według niego zachować, a tam
każdy Brat ma włożyć do brackiey Skrzynki po groszu
iednemu. Także też ilekroć by potrzeba przypadała, maią
sześć młodsi Bracia na obesłanie Starszych pod winą gr-
szy sześci. —

12. Na zatomże takie Brackie gdy Starsi obeślą (: które na
każdy kwartał będą odprawowane :) powinni się będą w-
szyscy zeyść, takie też y na pogrzeby Brackie, kiedy każ-
wich obwieszczeni będą, powinni przybyć pod winą czterey
groszy. —

13. A kiedy by Młodszy Bractwa tego wśród ... między sobą
iakie tumulty y bałuch wszczynali, albo też ieden drugiemu
w rzecz się wrywał przy sprawach Bratskich, tedy ma bydź
karan dwiema funty Wosku teraznieyszey Ceny. —

14 Żaden Brat do Schadzki obesłany przychodzić nie ma z n-
ałcwością, albo z iakim orężem bądź z kordem, albo siekier-
ką, bądź też z iaką kolwiek bronią, ale zgoła bez wszelkiey
Broni ato pod winą funta Wosku. —

15 Któryby też Brat ieden drugim gdziekolwiek y w porządku ty-
w Rynku poswarki niecnotne iakie czynili, takowy każdy
Któryby dał przyczynę do tego, aby był od Starszych odsądzony
y przeświadczony że przyczynę dał, ma bydź przez Starszych
karany

czterema fonty Woskowtak iako w cenie będzie. Toż się tesz we wszystkim na Żony Bractwa tego rozumieć y ściągać ma Appelacyi iednak nikomu niebroniące do Rady Krakowskiey.

16 Jeśliby Brat który z Młodszych do posług Bratskich będzie do Strzelby będz do świec noszenia, albo zapalenia, także do ciał Umarłych noszenia, a nawet do wszelkich inszych spraw y posług Bratskich naznaczony, niebyłby rozkazania Starszych posłuszny, albo ich wolą wypełnić omieszkał, tedy za każdy raz ma być karan winą groszy sześci.

17. Starszy Bractwa tego ile kroćby potrzeba nie zostanie powinni dwa bywać według zwyczaiu inszych Cechów Kupieckiego pospólstwa, a potym braci do schadzki obesławszy onym opowiedzieć, co się tam działo y w czym by kolwiek potrzeba była przestrzec y napomnieć. —

Takie tesz y do Strzelby wszelakiey, iżby po dwu z pośrodku siebie obierali iako powinno iest y iako się z dawna zachowało pod Pańską winą czternastu grzywien.

Na koniec Rusinowie ~~[illegible]~~, którzy się przekupnieństwem bawią a tu do Miasta często okrom targowych dni z pabiaty mianowicie z mędrzykami przyieżdżaią na zniszczenie przekupniów Miasta tego, którzy do podatków y powinności wszelkiego przywiązani, niemaią ani im wolno będzie masłu z mędrzykami y Serkami przyieżdżać krom samych dni targowych to iest we Wtorek y Piątek w które to dni targowe wolno im będzie y będą ma mędrzyki y Sery tak na kopy iako y przez kopy

a nawet pojedynkiem przedawać do którego skupowania przekupniom (: iako się wyzey rzekło :) niewolno ażż po skończeniu targu, to iest gdy proporzec schowan będzie, a w inne dni krom targowych zgoła się im to iest Kraminom y wszelkim obcym ludziom, albo przekupniom przedawać wzwyż opisanych rzeczy niegodzi, pod utraceniem y zabraniem tego towaru Urzędnie, które to Artykuły wzwyż opisane są przez Radę Krakowską z zadostatecznym naradzeniem konkludowane w Sobotę zapustną dnia trzeciego Marca Roku Pańskiego Tysiącznego Szesćsetnego dwunastego a na żądanie starszych natenczas Bractwa pomienionego Jana Gortackiego Sebestyana Golanki Marcina Windaka, y Bartłosa Narwickiego pod pieczęcią naszą większą wydane. Jacobus Hene Civit: Cracov: Secretar

Cech Stolarski
Contubernium Mensatorum. –

Punkta albo Artykuły: które P. P. Stanisław Sapę-
cki alias Madrzeniowczyk, Walenty Liszawczyk Starsi.
Także Jan Przybysławczyk, Jerzy Henkisz, Jan Gra-
bowczyk, Wojciech Brzoskwinia, Krzysztof Hebanow-
czyk, Woyciech Sieńdziowicz i Mikołai Razowicz
stolarze zgromadzenia swego miasta Stołecznego Kra-
kowa, a w zupełney Sessyi swoiey za wyraźnem
zezwoleniem Jmć Pana Woyciecha Słęszkowskiego
Mediciny Doktora na ten czas miasta Stołecznego Bur-
mistrza złożoney, stosuiąc się do przywileiów od Nai-
iaśnieyszych Swiętey pamięci Krolów JchMściow ce-
chowi temu łaskawie nadanych: dla obiaśnienia i
zachowania lepszego porządku, iednostaynie zgodne-
mi i wolnemi głosy swemi, umówili i postanowili, i do
Approbacyi Szlachetnemu urzędowi Radzieckiemu
Krakowskiemu, z powinną obserwacyą podali, które
Punkta są takowe: 1º Jż nie masz opisania w przywi-
leiach wiele starszych w tem w mieście albo raczey
Bractwie bydz powinno, ani czasu Elekcyi naznaczo-
nego, tylko się staradawnym zwyczaiem rządzili: –
Zaczem ten porządek na potem zachować przyna-
leży, aby co rocznie dzień Swiętey Agnieszki dla Elekcyi
P. P. Starszych był naznaczany, w które to święto po
kazaniu Mszy S. o Duchu Swiętym przed Ołtarzem
w Kościele Swiętey Troicy Oycow Dominikanow wy-
słuchawszy: wszyscy panowie Magistrowie Stolarze Kra-
kowscy, do Cechu kędy prawa i przywileie złożone

maią

maią schodzić się powinni, i tam trzeźwo i skromnie
się zachowuiąc, bez wszelakich sprzeczek i swarów w
dług przystoyności, dwóch Starszych z pośrodka swe
zgodnie obierać maią. it. Któryby w tenczas był sp
czny i przeszkadzał wolnéi Elekcyi, ten ćwierć kamien
wosku na świece do Ołtarza Cechowego pro pœna
podpadał powinien. 2° Obrani Panowie Starsi powinn
bydź, przez dwóch z tegóż Cechu deputowanych przed
szlachetnym Urzędem Radzieckim Krakowskiém
prezentowani, i po wykonaniu na Ratuszu przys
gi, maią moc i władzą prawa wszystkie i przywi
leie Regestra, i wszystkie Cechowe ozdoby od P.P.
Starszych przeszłorocznych odebrać, i tak corocznie bez
szkody ~~...~~ cechowey według inwentarza odbierać i oddaw
Starszym następuiącym będą powinni. Dla czego
do przeniesienia Skrzynki, i inszych Cechowych nale
żytości powinni się będą wszyscy Panowie Bracia
Cechu tego obecnie i zupełnie stawić, a tam skro
mnie iako na Mieszczany należy zachować się m
ią pod winą ćwierci kamienia wosku. 3^tio^ Przed zło
żeniem następuiącey Elekcyi, powinni P.P. Starsi
natenczas będący niżeli im Starszeństwa expirowa
będzie Rachunki percepty i wydatków pod czas Star
szeństwa swego na potrzeby Cechowe obroconych
przed całem zgromadzeniem Cechowém w Niedziel
przed Swiętą Agnieszką uczynić i cokolwiek się po
każe na Retentach u którego brata bez odkładania
podać na Regestrze. A tam zaraz ktokolwiek bę
dzie do skrzynki Cechowey co winien, ma bez wy
mówki zapłacić. Dla czego też tacy Retentorowa
nie powinni bydź na Starszeństwa obierani, i owsz

sprzeczni

sprzeczni do urzędu maią bydź odniesieni, i cum poenis bez pozwow nie zchodząc z Ratusza Cechowi dosyć uczynić powinni. 4º Cokolwiek P.P. Starsi na potrzebę Cechową wydadzą i w rachunkach nad percepte słusznie pokażą. takowy ich słuszny wyda„tek całe zgromadzenie przyznawszy, obmyślić za„płatę nie odwłocznie powinno i tam w Xięgach za„pisawszy Cechowych według obligu dosyć uczynią. —
5º Wolno też będzie całemu zgromadzeniu P.P. Star„szych na drugi rok potwierdzić, a za pierwszą pracę podziękować. — 6º Aczkolwiek iest w punkcie pierwszym przywileiów opisano, iako każdy chcąc bydź Mi„strzem wstęp ma do Cechu uczynić, i trzy sztuki robić: iednak, iż temi czasami bardzo cięzkiemi tru„dno o pożywienie, że kosztu bydź ~~[illegible]~~ do robienia trzech sztuk nie może: tedy wszyscy w zupełnym Cechu, ze„zwalaią aby tylko iedne sztukę wstępuiący Towarzysz robił, którą mu P.P. Starsi ze trzech naznaczą: tylko żeby według należytości do cirkla była wystawiona. Za dwie zaś sztuki do skrzynki Cechowey powi„nien dać złotych czterdzieści w ukontentowanie. A który wdowę albo córkę Mistrzowską poymie także i Mistrzowski syn, pół sztuki tylko robić po„winien, a pół sztuki Cechowi zapłacić. Wszem się nie ubliża nic temu punktowi opisanemu. Do te„go powinien list od urodzenia pokazać, i mieyskie prawo przyiąć, Mistrzem zostawszy posługę Cechową według punktu w tórego odprawować: osobliwie świece w kościele w Niedziele i dni Święte zapa„lać i gasić u Ołtarza Brackiego i pod czas Elewa„cyi: a to pod winą wachtomu iednego, to iest dwo

naście

dwunastu groszy). 7º A iż wielka iest oziębłość Brac
kiedy na pogrzebach i żałobnych Mszach nie wiel
ich bywać zwykło, co iest przeciwko pobożnoś
Chrześciańskiey i z pogorszeniem inszych Cechów:
Tedy obiaśniaiąc punkt piąty: Któryby kolwie
Brat lub Towarzysz zaniedbał bydź na pogrzebi
Brata, Małżonki, Wdowy, Dziecięcia, lub też i To
warzysza, także na Mszy żałobney, taki każdy
Brat za to niedbalstwo tak Polski iako i ludzozie
miec powinien dać winy do skrzynki Cechowey dw
naście groszy: a Towarzysz z osoby swey sześć groszy
wyiąwszy żeby który chorował, albo w drodze zosta
wał. 8º Względem roboty: iako się ma każdy Ma
zachować są punkta, trzeci, czwarty, osmy, iedena
sty opisane do których to się przydaie. Poniewarz
z wielką konfuzyą i wstydem przychodzi to ponos
sić Cechowi całemu, gdy który z Braci podeymie
się roboty znaczney a oney według czasu umowione
go dla niedbalstwa nie wystawi i kontraktowi nie
dosyć czyni: Tedy P.P. Starsi zabiegaiąc takowey
konfuzyi, powziąwszy o tem wiadomość powinni
pilnie doglądać i przestrzegać, aby takowego Bra
ta upominali, i roboty iego doglądali, i ieżliby po
trzebowała poprawy, powinni nakazać. Wczem
się żaden nie ma sprzeciwiać, ale rady Starszych
słuchać, Niedbałego zaś i upornego, urzędowi Ra
dzieckiemu Krakowskiemu dla ukarania do
nieść, i w tym wolna inszemu takową robotę
od zaniedbałego odebrawszy kończyć naznaczyć.
9º Do Cechu tak w Niedzielę suchedniową, ia
ko też i w każdą potrzebę gdy za wyraźnym Jmci Pa

na

Jmc P. Burmistrza Konsensem Sessya Będzie od P.P. Starszych złożona, powinien się każdy Brat obecnie stawić, i według punktu szostego i siodmego spokoynie, skromnie się trzeźwo zachowawać rady i namow Cechowych ieden drugiemu nie prze- rywać, przeciw Starszym nie powstawać pod winami w tych punktach, także w dziewiątym i dziesiątym punkcie opisanemi. Nadto iż rzecze i o więzienie Ratuszne na przestępcę P.P. Starsi Szlachetnego urzędu Radzieckiego Konkowskiego prosić będą bez patronow z obojga stron stawiaiące. 10ᵒ. Prywat- nych schadzek oprocz Cechowych nie powinien żaden czynić, ani na gospodach o Cechowych spra- wach rozmawiać, nie powinien, także z Partacza- mi nie zasiadać, ieden drugiego nie obmawiać, roboty nie przeimować ani przemawiać, ani też gamie nie należy żadnemu. Czemu wszystkie- mu P.P. Starsi zabiegać maią, i aby nienawi- ści między Bracią nie rościły się strofować. Nieposłusznych zas do urzędu odnosić dla uka- rania. 11ᵒ. Zaden też nie powinien czeladzi dru- giemu obmawiać, pod winami ~~[illegible]~~ w punktach trzynastym, i dwudziestym dzie- więtym opisanemi. — 12ᵒ. it iż się temi czasy zagęściło bardzo że P.P. Organmistrzowie i ~~[illegible]~~ cerze przeciwko przywileiom Cechowi Stolarskie- mu Krakowskiemu służącym na wielką ruinę i szkodę nie tylko Towarzyszow Stolar- skich na warsztatach swoich osadzaią, ale też sami roboty Stolarzom i stolnice należą- ce wyrabiaią: iakto to: Struktury do organ i po

zytywow

i pozytywów: Także i snycerze Ołtarze stolarskie robią, Przetoż gdy się o tym stolarze starsi dowie, dzą: maią prosić urzędów Gradzkiego, ieżli się tako, we roboty w Dworach szlacheckich albo Duchownych pokażą: a ieżli w mieyskich i cyrkumferencyach do urzędu Radzieckiego Krakowskiego należących to do Szlachetnego Magistratu z prośbą swoią udać się, i swoią w teni krzywdę i przeszkodę opowiedzieć maią, A tak natychmiast wolna bę, dzie takowe roboty od stolarzów nie wyrabione Któreby tylko P.P. Organmistrzowie lub sny, cerze lub też sami Organiściowie /: iako się znaiduią :/ wyrabiali: albo Towarzyszom stolar, skim wyrabiać dawali z urzędów mianowanych zdanemi sobie i zesłanemi pomocnikami w Dwo, rach Kamienicach domach w mieście i na przed mieściach znaiduiące się chociażby też i do Kości, tów od Organmistrzów miesiane były, bez wszel, kiego respektu zabierać, i na potrzebę Cechową konfiskować. A prócz iescze tego: liż wszys, P.P. przeszkodnicy, toties, quoties wszystkiego się bę, dą winą dwudziestą grzywien Urzędowi, i stro, nie tyleż przez dekret karani bydź powinni. —

13° Z osobna czeladź sama albo Towarzysze Stolar, scy, tak li, Którzy się u P.P. Magistrów swoich uczyli, i sposób pożywienia przez Rzemiosło powzię, li, iako też i wędrowni przychodniowie Ich Magi, strów Stolarzów opuszczaiąc do P.P. Organmi, strzów, Organistów, Snycerzów na roboty Stola, rzom służące, swawolnie się udaią, lub też sobie pokątnie podeymuią się robót prywatnie warsztaty

zakładaią

zakładaią i na przeszkodę stolarzów Cechowych partactwem się parają, po Klasztorach się ukrywaiąc, albo też Protekcyą Panów się zastaniaiąc, a co większa, że i chłopiey będąc zapisani lat niewyterminowawszy swowolnie od Maistrów odchodzą, do gospody Towarzyskiey, Towarzysze zaś pokątni według powinności i posłuszeństwa na wzgardę praw postanowionych stawić się nie chcą, Jeżeli takowych wszystkich tak chłopców niewyzwalonych iako i Towarzyszów wędrownych i tuteczniych Swawolników gdziekolwiek się o nich P.P. Starsi Stolarze dowiedzą z pomocią urzędów Grodzkiego i Radzieckiego Krakowskiego na robotach kędykolwiek bezpieczny będą mogli mieć przystęp, także po ulicach spotkanych łapać i do więzienia oddać i zaraz przy tym na nich iako na Rebelizantach karania słusznego żądać będą. 14° A iż między Towarzyszami Swawola się zawzięta taka, że przywędrowawszy do Krakowa i tylko dwie Niedziele u Magistra przerobiwszy, zwykli od roboty odchodzić, a potem się partactwem bawić. Przeto dla pohamowania takowey swawoli maią P.P. Starsi Stolarze za wiadomością obiedaną na takowego każdego tak polskiego iako i Cudzoziemskiego Towarzysza gdy przywędruie a z roboty od Magistra odeidzie skargę przed urzędom należytym przełożyć, aby był za konsensem Urzędowem gdziekolwiek złapany i do więzienia wzięty, i aby się Cechowi według powinności sprawił. 15° Iż Towarzysze wszyscy tak polscy iako i Cudzoziemscy według potrzeby gdy będą

bestawi

obestami, powinni się do Gospody Towarzyskiey scho
dzić, i tam skromnie i przystoynie zachowac się
pod karaniem iednego wochtonu i według wielkości
występku, to surowiey karany bydź ma. A który
by nie chciał bydź posłusznym, i karać się nie dał,
takiego powinni do urzędu odnieść o nie posłuszeń
stwo, aby był dwoiako więcey karany. 16° Gdy
schadzki swoie i radę o potrzebach Cechowych tak
P.P. Magistrowie Stolarze, iako i Towarzysze od
prawować będą powinni, te swoie wszystkie obrady
osobliwie na potrzebę iaką cechową uchwalone
sekretne u siebie mieć, i przed nikiem ich nie
wyjawiać, pod winą na P.P. Magistrów półkamie
nia wosku, na Towarzyszów zaś ćwierć kamienia.
Lecz tylko Panowie starsi, albo ci którym to zaleco
ne będzie, o tym wszystkiem pilnie, staranie ku po
żytkowi Cechowemu mieć będą powinni. 17° Za
szło się i to bardzo, że Panowie, tak Magistrowie
sami, iako i tego Rzemiosła robotnicy albo Towa
rzysze: nadto i niewierni żydzi roboty stolarzom należą
ce, iakoto: stoły, ławy, skrzynie, drzwi, ramy, łóżka,
kolebki, listwy, trumny, i inne roboty Stolarskie
targuią i albo sami wyrabiaią, albo robić parta
czom dawaią. Co z wielkiem ubliżeniem i szkodą
Stolarzom czynią, gdyż ich przez to ~~[illegible]~~ ruyią i prawa
im gwałcą i łamią. Tedy obiaśniaiąc w tym Arty
kut w przywileiu Trzydziesty szósty, takowe wszy
stkie roboty, kędykolwiek się w Kamienicach, Dwo
rach, albo Domach Duchownych Szlacheckich
i Mieyskich, tak w Mieście Stołecznym w Krakowie
iako i na przedmieściach Panowie Stolarze o nich do
wiedzą

dowiedzą powinni takowe wszystkie robaty z wiadomością i pomocą urzędow Grodzkiego albo Radzieckiego Krakowskiego zabierać, i o konfiskacyą ich na potrzebę Cechową prosić. Na przeszkadnikow zaś takowych i gwałtownikow praw Cechowi Stolarskiemu od Naiiaśnieyszych Krolow polskich miłosiwie nadanych osobnego karania żądać. 18.o O panach Malarzach i Szklarzach ponieważ są Artykuły w przywileiach opisane, osobliwie trzydziesty pierwszy i drugi iż nie powinni Tablic do Malowania, komu inszemu dawać robić, ani Szklarze ramow do okien, tylko Panom Stolarzom Cechowym Magistrom, w czem przeswiadczeni powinni bydź zabraniem tych robot do Cechu i winą pieniężną karani. 19.o Poniewaz znaiduią się też i przekupniowie, ktorzy drzewa i materye Stolarzom należące osobliwie Forszty Gruszkowe, Jaworowe, Lipowe, Sosnowe, tarcice Jodłowe, tak wodą spuszczane iako i na Furgi przywiezione zakupuią i furami do siebie składaią, a potem z wielkiem uciążeniem i drogo, się Stolarzom poiedynkiem przedaią. Czego Artykuł w przywileiach opisany trzydziesty siodmy zakazuie. Do ktorego stosuiąc się i zabiegaiąc takiemu przekupstwu, przez ktore i przywileiom Cechowym gwałt się dzieie, i cech Stolarski w niwecz się obracać musi, drogo materyą sobie przepłacaiąc u takowych przekupniow. Za czem wszyscy takowi przekupniowie publikacyi w tym słuchać powinni, aby się nie ważyli na opressyą i ruinę Cechu Stolarskiego, takowey materyi i drzewa

aprocz

oprocz na potrzebę swoią skupować na targach, zaś aby
żaden furami takowych materyi nie ważył się zaku,
powac do południa, ażby sobie każdy Mieszczanin
według potrzeby do budynku wprzod kupił. Lecz
dopiero po południu wolno będzie kupić każdemu
bez zakazu. Przeto z rana spostrzegłszy Panowie
Stolarze, że na przekupstwo kto będzie kupował
takowemu przekupniowi wolna będzie zabrać
do Cechu Stolarskiego, takową materyą, a procz
tego zabrania powinien bydź takowy przekup
iako gwałtownik praw, i przywileiow Krolewsk
Cechowi Stolarskiemu nadanych grzywien dwadz
stą Urzędowi i stronie tyleż, także i inszem ka,
raniem na gwałtowniki przywileiow Krolewsk
w prawie koronnem surowie opisanym skara,
ny toties quoties ważyłby się takiego przekupień
stwa. 20° Nadto, że chłopi prości z gor i z Miasteczek
roznych robot i gotowe stołki, stoły, skrzynie, Loż
ka, kolebki, i insze Stolarskie roboty na przedaż do
Krakowa przywożą i po kamienicach rozwożą. —
Tym wszystkim Prawo i Przywileie Stolarzom Kra
kowskim służące, zabrania takowego przywoże,
nia i przedawania robot Stolarskich w Punkcie
trzydziestym piątem. Przeto te roboty heblowane
podpadać według prawa powinny pod konfiskatą,
cyą i zabierać ie Panowie Stolarze Krakowscy
wolność maią, z pomocą iednak urzędów. Robo,
ty zaś same tylko proste, grube nie heblowane
pod czas Jarmarkow i Targow, takowi przywoźni,
cy wolność maią przywozić i przedawać. 21° Przez

punkta

Insze Punktal do porządku samych panow Magistrow Stolarzow i Czeladzi Towarzyszow, uczniów obrze„ Gdow całego Cechu Stolarskiego, i dobrego w nim Rządu zachowania służące, opisane są osobliwie w konfirmacyi przywileiu Swiętey pamięci Krola Jme Michała specyfikowane, do których ten Cech Stolarski we wszystkiem referować się ma i one wca„ le nienaruszone zachować, także i te w tym tu Przy„ wileiu wzwyż opisane i mianowane bydź powinny w niczem nienaruszone, według porządku swego za„ chowane. 22.° Wszemby iednak ktokolwiek z Bra„ ci, lub z Towarzyszów Cechu tego Stolarskiego Kra„ kowskiego, czuł się bydź od P. P. Magistrów starszych ucizżony i aggrawowany, takowemu każdemu wol„ na appelacya do Szlachetnego urzędu Radzieckiego Krakowskiego, a nie gdzie indziei extra Forum com„ petetens, i powinna mu bydź pozwolona: i tam swoią krzywdę przed mianowanym szlachetnym urzędem Radzieckiem Krakowskiem przełożyw„ szy, bez kosztow wszelkich i Patronow i Termi„ now prawnych rzeczy odsądzoney stać się zadosyć powinna. Niesłusznie zaś appelujący i Cechowy porządek wzruszaiący ma bydź winą pieniężną i więzieniem według uznania urzędowego skarany. 23.° Te zaś wszystkie Artykuły tak dawno w Przy„ wileiach Naiaśnieyszych Królów Polskich specyfi„ kowane i opisane, iako i teraz nowo postano„ wione i od Szlachetnego Magistratu Krakowskie„ go approbowane, aby były w świeży pamięci maią bydź zawsze w Niedzielę Suchedniowe wszystkim Braci pilnie opowiedziane i z uwagą czytane i prze„

i przeszkadniey, albo raczey gwałtowniey tych Praw i Przywileiów temu Cechowi Stolarskiemu Krakowskiemu nadanych, żeby przez pilną obserwacyą Panów Stolarzów Krakowskich ustrzymnieni byli Panom Magistrom Stolarzom Starszym pilny w tem dozor animadwertencyą i staranie od całego Cechu zlecone bydź ma. — 24.to Nakoniec należy i to do zachowania dobrego porządku i zatrzymania Czeladzi osobliwie Towarzyszów, konsztowną robotę umieiących, aby im należytą od roboty postanowić zapłatę. Zaczem według teraźnieyszych czasów należyta ma im bydź płaca na tydzień po złotych Wa= chtowni. Tym zaś co się świeżo wyzwalaią po groszy dwadzieścia, inszym według ich umieiętności i ręki, i według rozeznania Mistrzów. Także i trynkie= li pozwolone im bydź maią według Mistrzowskiego pozwolenia. Nadto każdy Magister za Łaźnią na każde uroczyste Swięto Bożego Narodzenia i Wielkanocne, także i na każde Suchedni Towarzyszowi swoim konsztownym po groszy sześć inszym zaś po groszy cztery dać powinien. Do ktorei Łaźni Towarzysze iść nie powinni tylko za pozwoleniem Magistrów swoich, i tam bawić się dłużey nie maią nad dwie godziny pod winą sześciu groszy do Skrzynki Cechowey Magistrowskiey. —

Te artykuły spisane i od rady miejskiej cechowi do wykonania podane były r. 1695, które August II Król naówczas panujący zatwierdzając też jeszcze dołożył warunki.

1.º Ponieważ ten Cech Stolarski Krakowski mere est Juris dictionis Civilis Civitates autem cum suis Jurisdictionibus, ex ipsa dispositione Juris Communis, directe na

leżą

należą do Sądów naszych Królewskich i mieyskich. Proinde statuimus, azeby żaden cuiuscunq. conditionis et dignitatis nie ważył się pomienionego Cechu Stolarskiego Krakowskiego, ani żadnego tegoż Cechu Magistra, i Towarzysza pociągać w sprawach iakich kolwiek extra forum competens, to iest do Sądów Grodzkich, ani Trybunalskich, ani Kapturowych i żadnych inszych: (wyiąwszy sprawy Duchowne, które directe należą do sądów Duchownych.) Sub nullitate Judicatorum w pomienionych sądach Grodzkich, Trybunalskich, i inszych nie należytych obtentorum et sub poenis contra violatores Privilegiorum Nostrorum et Legis Publicae in Jure Comuni severe sancitis, in quem vis contra hoc statutum nostrum Praesens procedentem irremissibiliter extendendis. Lecz tylko żeby iuxta Legem pomieniony Cech i każdego Magistra Cechowego i Towarzysza każdy w sprawach swoich pozywał do Sądów mieyskich Krakowskich a potem in gravamine do sądów Naszych Królewskich. II° Aże i przezto Cechy niszczeią, kiedy możnieyszy i dostatnieyszy w Cechu Magister roboty walne i wielkie sam na siebie targuie i sam ie robi uboższym Magistrom niedawszy się pożywić, i do takiey roboty ich nie wzywawszy. Zaczem zabiegaiąc takowym ruinom w Cechu Stolarskiem Krakowskiem stanowiemy, azeby żaden Magister

Cechu

Cechu tego tak bogaty iak i ubogi nie ważył się sam ieden walney i wielkiey roboty Stolarskiey iakoto: katafalku i inszych podobnych podeimować robić pod utratą Rzemiosła swego, chyba za wyraznym Konsensem Całego Cechu. Lecz rozkazuiemy, azeby takowa katafalkowa robota i insza podobna na cały Stolarski Cech szła, i azeby wszyscy Magistrowie koło niey robili i zapłatą się należycie i sprawiedliwie dzielili. —

Prawa Cechu Stolarskiego w roku 1547 opisane, Starszym Cechu tego, Zgromadzenia przyświadczało Koła Senatorskie oddane, od nastepnych Królów, kolejno po sobie panuiących zatwierdzane, brzmią w nastepujący sposób:

Primo. Każdy który chce Mistrzem bydź ten ma te
niżey napisane sztuki działać: iako skrzynię ze dwie,
ma dnama ze dwoistemi Ladyszary podług tego iako
cyrkiel ukazuie. A ta skrzynia ma bydź z Drzewa
Jaworowego. Wtora sztuka składana Almaria z szu,
fladami. Trzecia Pisarski stół z ladyszary na trzech
stronach, ażeby ten stół mógł odśrubawać, a gdy
się za się przyciąga, żeby go mógł otworzyć, iako trzy,
nę, które sztuki przerzeczone sam ie tylko ma ro,
bić przy nich inszey roboty nie wyprawiać, wyimu,
iąc tego, iż ieżliby który Towarzysz wdowę poiął
tego Rzemiosła Stolarskiego, tedy iedną sztukę
ma robić z tych trzech, która mu się podobać
będzie, także i tego Rzemiosła, któryby poiął cor,
kę, też iedną sztukę ma odprawować. A gdy
te sztuki będą udziałane, maią ie Mistrzowie
oglądać, a ieżli godne są, uznać. Co ieżliby ina,
czey było a uczyniłby ie nie według cyrkla
i miary, tedy Mistrzowie tych niedostatki ma,
ią uznać, a czym by ich miał naprawić, powiedzieć.
Potem ma Prawo mieyskie przyiąć Szlubną
żonę mieć i własny warsztat przyprawić, pół
kamienia wosku do Cechu dać, tamże a uro,
dzenia na List ukazać. A takowe sztuki ia,
ko w prawie Mieyskiem maią bydź robione.
Item II^do Każdy Mistrzem iuż będąc, a sztu,
kami koniec ku Mistrzostwu uczyniwszy iest po,
winien posługę wszelką działać, tak w Rzeczach
kościelnych, iako też i w Cechowych według aby,

czaiu

obyczaiu starego tak długo, aż się mistrz trafi Mi-
szy załatwieniem przeznaczonych sztuk na tomie
sce. Item III Żaden Mistrz nie ma robić iedno sa-
mopięt: tak ieżliby miał iednego chłopca trzech To-
warzyszów może chować, ieżli dwóch chłopców,
dwoch Towarzyszów, co ieżli trzech iednego Towa-
rzysza powinien mieć, tak w Mieście Krakowie
Cechu Naszego Stolarskiego iako i w innych po-
stronnych miejscach. Item IV° Żaden mistrz
nie ma więcey uczniów przyimować albo cho-
wać iono trzech, a każdy ma się uczyć cztery
lata zupełnie, a ieżliby młody był, może go Mistrz
ziednać iako nailepiey rozumi, to ieżliby Mistrz
umarł maią tacy uczniowie mistrzowey wysłu-
żyć lata uczenia swego. A kiedy który chłopiec
od uczenia odszedł krom Mistrzowskiego pozwo-
lenia, taki każdy lata swoie tracić ma. A gdyby zaś
nazad przyszedł dla skończenia i dla wyuczenia się
skutecznego w Rzemiośle swoim, taki rzemiosła
się znowu począć uczyć ma, nigdzie indziey, ani w
dwom inszem mieiscu, iedno u Mistrza tego od
którego swawolnie i nie apowiednie odszedł. U któ-
rego był zapisany i na lata ziednany. Item V°
Któryby Mistrz nie przyszedł ku pogrzebu ten
grosz winy położyć. Mistrzowa która albo To-
warzysz ieżliby tego nie uczynił maią tą winą ka-
rani być. Item VI° Ma się każdy w zgromadze-
niu Cechowym poczciwie zachować a nie krzą-
bnie i nie starsznie żadnych rzeczy przeciw Mi-
strzom mówić, ani przy sobie broni mieć pod karą-

niem

padkamieniem woskd. Item VIImo Gdyby na rozka,
zaniem Rady Mieyskiey cech był obesłan a nie przy,
szedłszy który z Mistrzów, ten przepadnie sześć gro,
szy, co ieżli na Starszych Mistrzów przykazaniem,
to obesłanie ten funt ieden przepadnie wosku.
Item VIII Gdy ieden ziednaną ma robotę nie ma
mu żaden się Mistrz w nię w ciągać, albo wpadać
okrom żeby ten który taką robotę ziednał zamieszkał
iey był, a nie chciał takowey roboty skończyć, ku,
dziem ku zgodzie albo uciszku. Co ieżliby kto
nad cztery Niedziele robotę odwlokł, tedy ią może
inszy przyiąć i dokonać, ale ieżliby który się sięgnął
okram tey przyczyny ieden drugiemu w ziednaną
robotę ma przepaść wiardunek na zbroię do Cechu.
Item IXno Żaden Mistrz nie ma ieden drugiemu
złey woli okazać, tak słowem niesłusznem iako
i uczynkiem, w Mieście w Domu, w Polu, i na mieś,
scu każdem, co ieżli uczynił kamień, kamień wo,
sku od uczynku, a od słowa wiardunek położyć.
§ Xo Jeżliby się który Mistrz sięgnął na ucz,
wość, coby szkodzić miało na Rzemiośle taki
ma pewną wiadomość i świadectwa urzędownie
pokazać z tamtego Miasta gdzie on ten wy,
stępek miał zbroić, J ma rękoimie stawić, iż
on to nań przewiedzie. Co ieżliby przewiodł
ma bydź złożon z Rzemiosła dla roku albo
do czasu słusznego. Co ieżliby nań nie pokazał
co mu był zadał, takowy też karanie ma po,
iąć albo wosku dziesięć kamieni dla Cechu
bez żadney trudności i odwłoki.

Item

Item XI° Jezliby ktory Mistrz ~~...~~ miał wielką zmawioną robotę, któryby ta-
kową Czeladzią iako wyzey napisane nie mogł sk-
zyć, ten może sobie ku takowey robocie czela-
dzi podług potrzeby nabydź, od którychże od każde-
go z osobna Mistrz wiardunek do Cechu powin-
położyć na ćwierć roku. Item XII^mo Jezliby się przy-
dało Mistrzowi Krakowskiemu Naszego Rzemio-
sła wyiechać do którego miasta, tam chcąc mieszy-
kać, onemu aby było dopuszczono robić za tem
wyprawieniem sztuk Krakowskich. Item XIII
Żaden nie ma drugiemu Czeladzi odudzać, ani prze-
się ani przez dary albo obietnice ani przez Towa-
rzysza pod wiardunkiem przepadnienia na zbroię.
Item XIV^to Każdy Mistrz nie ma Towarzyszowi
dawać przy robocie piwa, iedno po kwarcie iako na
śniadanie, po obiedzie i na *Juzynę. Item XV. Kto-
ryby Mistrz trzymał Towarzysza któryby gdzieindzi
gdzie winien, albo dłużen był, albo by się nieprzy-
stoynie zachował, też iezliby swoich lat nie wysłu-
żył, a nie douczył się, a listyby za nim przyszły
które gdyby Mistrz, albo Towarzysz zatrzymał
taki szemiorsto tracić ma, gdyż to zwielką szko-
dą i winą Cechowi wszytkiemu. Item XVI
Kiedy Mistrz ucznia wyuczy tedy ma iemu po
trzech groszy Wochtonu ustanowić na Tydzień, iezliby ro-
bił potem lepiey tedy według rozeznania Mistrz-

wskiego

* Juzyna podwieczorek.

Mistrzowskiego ma temu wochton ustanowion bydź Item XVII Wszelki Mistrz Cechu Naszego ktoryby nie powiedział, iżby iego Towarzysz świecił, ten ma bydź karany trzecimi groszy na zbroie. Item XVIII° Przeszynki nie maią bydź indziei z według starego obyczaiu iedno w Krakowie Towarzyszom Tym ktoryby się indziei uczyli rzemiosła naszego, którzy też maią położyć groszy dwanaście na wosk według starego zwyczaiu Item XIX Towarzysz wszelki rzemiosła Stolarskiego wędruiąc chciałby Mistrzem w Miasteczku albo w Mieście postronnym zostać taki wespoł z Mistrzami postronnymi listy i Naukę maią brać od Mistrzów Krakowskich według której nie maią się inaczey ze swemi chłopcy i Towarzyszami sprawować i rządzić, iedno iako im iest od pomienionych Mistrzów podana i naznaczona, od którego to listu i nauki ma wosku kamień położyć według obyczaiu Naszego starego. Pomienieni Towarzysze Rzemiosła Stolarskiego każdy z nich nie ma przyimawać ucznia, ktoryby był u Stolarza Krakowskiego zapisany i gdzie indziey z innego Miasta, bo przeto między Czeladzią siła się partactwa naiduie, pod winą trzech kamieni wosku, i każdy takowy chłopiec lata swoie traciłby Item XX° Jeżeliby postronny nie był nie był skutecznie wyuczony w Rzemiośle swoim, a wiadamoby było, iż się on Rzemiosła nie wyuczył, temu mogą na przekazie bydź, czeladź trybować, aż on Naukę swoią ukaże. Item XX° Żaden Towarzysz nie ma nic zwyczaynie od roboty wstawać przed czasem póki zegar nie

wybiia

wybiia. i ma zawrze wstać o dziewiątey od Swiętego Michała ku robocie, a iecie skoro dzień, robić, aż do dwu dziestey i trzeciey godziny, pod straceniem Tydzien„nego Myta, a kromie żeby od swego Mistrza dozwole„nie miał, albo żeby nie mocen był. Item XXII.o Kiedy Towarzysz odstanie bez obyczaiu od Mistrza taki ma bydź karan ćwiercią kamienia wosku. Item XXIII.o Jeżliby który Towarzysz taiemnie co u kogo robił rzemiosłu i Mistrzom ku szko„dzie, to mogą Mistrzowie z pomocą urzędu które„gokolwiek wziąść. Item XXIV.o Żadnemu Towa„rzyszowi nad wyrz nie ma bydź wochtlon płacon iedno po trzeci groszy. Item XXV.o Jeżliby Towarzysze przy„szli do Krakowa a kunsztowne rzeczy umieią robić z takiemi może trzymano bydź w płacy podle Mistrzow rozeznania, ale czeladzi pospo„litey nie ma więcey iedno po groszy trzeci bydź dawano i płacono. Item XXVI.o Gdy który Towarzysz odpuszczenie bierze u Maystra taki ma robić dwie Niedziele w ten sposob żeby iemu tem lepiey Mistrz zapłacić mogł co ieżli iemu da Mistrz odpuszczenie na Tydzień wyrobić a gdy się trafi przed Jarmarkiem tedy nie ma przed Jarmarkiem, i przed każdemi Swięty odstawać na cztery Niedzieli, a po Jarmarku i po świętach dwie Niedzieli. Item XXVII.o Żaden Stolarski Towarzysz nie ma u Snyce„rzow albo u Malarzów robić tey roboty, która na Stolarze przynależy. Item XXVIII.o Żadnemu

Towarzyszowi

Żadnemu Towarzyszowi Rzemiosła Stolarskiego nie ma
więcey bydź dopuszczono trunkiettu przyimowac nad gro
o Klein albo drzewo okrom Mistrzowskiego pozwole
nia nic ma brać pod winą kamienia wosku. XXI
Towarzysz iako wyżey napisano w inszem Miescie Mi
strzem zostawszy i naukę od nas wziąwszy uludzał
Mistrzom Krakowskim Czeladz więcszy wochłon da
iąc też stükwerg kwarg robić dopuszaiąc Stolarzom ku
szkodzie, temu niech złożoną będzie Czeladz tak dłu
go, aż się on Mistrzom Krakowskim za to sprawi.
Item XXX Towarzysz który robi u Mistrzów nie
sprawnych ten karan ma bydź od ćwierci roku ka
mieniem wosku. Item XXXI Malarz nie ma sobie
tablic albo insze rzeczy co na stolarze należy dać
działać, i to przywozić Stolarzom ku szkodzie a
osobliwie też ieżeliby tablice z iednąt działać i potr
zeby ią sobie dał w Jarmark przywieść, iakoby ono
kupił, coby takie podeyrzenie było wszystkie takie
rzeczy mogą Stolarze z urzędu wziąść. Też Stola
rze nie maią Malarzów obciążać ani przedra
żać, ale równo z niemi dzierżeć. Item XXXII
Żaden Malarz nie ma ramow działać do okon szklan
nych iedno stolarze. Item XXXIII Żadnemu par
taczowi nie ma bydź dopuszczono Stolarzom ku
szkodzie nigdzie w okoliczności, ani we dworzech
Duchownych, Swieckich, ani w Klasztorach a
bo w Kamienicach w Krakowie w Kazimierzu
na Kleparzu pod zamkiem na Stradomiu, na
Biskupiu, ani w Folwarkach okrom coby było na potrze

na potrzebę tych dworów albo Folwarków gdzie ro-
bią, co ieżeliby co na przedawanie robił takowego
iemu pomóc ma daé i będzie powinien bez żad-
nych pozwów, i trudności, a zwłaszcza od tych
którzy nie czynią pożytku Królowi Jego Mci
i Miastu. Item XXXIV.o Któryby prawa Mieyskie-
go nie miał, albo lecku, aczby dobrze umiał, a
chciałby nieco w Mieście, albo w prawie Mieyskim
przed Jarmarkiem, albo po Jarmarku prze-
dawać, albo wykładać, co na Stolarze należy no-
gą to Mistrzowie, z pomocą urzędu wziąść
i obrócić podług ich uznania. wyimuiąc łoża
i inne rzeczy grube, które chłopi działaią, a
zwłaszcza nieheblowane te mogą bydź przeda-
wane targowy, ale w inszy dzień nie. Item XXXV.o
Żaden nie ma roboty Stolarskiey, ani nosić
ani wozić do Krakowa z inszych Miast ku prze-
dawaniu Stolarzom, ku szkodzie gdyż takową robo-
tę Mistrzowie z pomocą urzędu mogą brać ale
Naszym Stolarzom Krakowskim ma bydź wol-
no, nosić, wozić robotę ich kiedyby było potrze-
ba. Item XXXVI.o cieśle nie maią Stolarskiey
roboty robić, iako stołów, almarei, skrzyn, ław,
albo ławek, drzwi, ramow, listew, i inszych rzeczy
ku przekazie Stolarzów, zwłaszcza kleianej
roboty. Item XXXVII.o Któryby kolwiek Mie-
szczanin kupował drzewa które służy a zwłaszcza
lipowe, tarcice, deszki na przekup, bądź na Wiśle
iako i na Rynku okrom potrzeby swoiej własney
domowey, takowemu niech będzie dopuszczono
i owszem onego aby karano. ——

Artykuły r. 1419 przepisane potwierdzone zostały r. 1547 w dzień wigilii S. Jana. ustalone

NB. Do Stefana Batorego nadto jeszcze królowie podpisywali na przywilejach dawali je tylko w przytomności świadków tam wyrażonych.

Na podaną prośbę od majstrów cechu stolarskiego, aby te prawa moc miały wydał imieniem króla Zygmunta Augusta postanowienie, że ktokolwiek z majstrów sprzeciwiał by się temu rozporządzeniu ma ulec karze dziesięciu grzywien a czeladnik pięciu. Dano na ~~Zgr~~ Sejmie walnym Piotrkowskim ~~dnia~~ w sobotę po trzech królach ~~1597~~ 1549.

Mikołaj Grabia Kasztelan Chełmski Wicekanclerz Starosta Lubomilski etc. —

~~Stanisław Myszkowski Wojewoda i Starosta Krakowski.~~

Zygmunt Król r. 1565 dnia 4 Maja wydał w Piotrkowie postanowienie, aby partaczom nie wolno było żadnych robót stolarskich wprowadzać do Krakowa, wszakże mogą takowe sprzedawać na przedmieściach za murami Krakowa w dwu miejscach albo na Bielużnie albo na Stradomiu pod zabraniem do Cechu wszystkiego. Zaś tym którzy by do robót Królewskich użyci byli, wolno będzie wszędzie wszystko robić i sprzedawać chociażby do Cechu nie należeli!

Artykuły z roku 1419 potwierdził Batory w Piotrkowie d. 26 Stycznia 1578. i własną podpisał ręką; toż Władysław IV w Krakowie r. 1638 grudnia 12. dalej Michał Korybut 1672 21 Maja w Warszawie.

Patron Trojeat.
Herb man.

Przywilej Cechu Stolarskiego z r. 1419.

My Rayczcze Myasta Krakowskyego młodzy y starzy wisnawamy yawnye
przesz then listh wszythkim y osobliwem, zemy zezwolonym głosem, Stolyarzom
naschego myasta, Czech dalysmy y onych dlya nyechktorich przyczyn, od
naszich malyarzow oddzyelyly. Tem tesz dlya przyczyny yednosczy y
posluszenstwa thy nyzey napyssany articuli y ustawy ku trzyma-
nyu daly, wszythko podlúck naszych potomkow wolyey przemyenyer y
stamacz. Stalossye w ponyedzyalek po poczenczyu Panny Mariey Ro-
ku yako pisano Tyssyącz Styrysta y dzyewyenthnasczye: ~ Na-
przodt Kozdy chtory chce mystrzem bycz, then ma thy nyze napy-
sany sztuky dzyalacz. Napyrszwey Skrzynyą ze dwyema dwoma
ze dwoystymy ladyscharý, podlug cyrckla, a tha skrzynya ma
bycz drzewa yaworowego. Wthory Stol dwoysty wedlug cyrklya.
Trzeczy pysarsky stol ~~stt~~ sladyssary natrzech stronach, aczby then
stol mogl odsybowacz a gdy sye zassye przyczyąga, zeby gy mogl
otworzycz, yako skrzynyą a gdy thy stuky bendą udzyalany, ma-
yą ye mystrzowye oglyendacz, yesly godne są dosnacz, yesly dosta-
tecznye udzyalane. Pothym hneth ma myeskyj prawo przyącz
y czechowy. Slyubną zonę myecz y wlasny warstatt przyprawycz
y trzymaczy, y pulkamyenya wosku do czechu dacz. Item, zadny
mystrz nyema wyenczy ucznyow chowacz albo przymowacz yedno
trzech, a Kozdy massye uczycz styrzy lyatha a yeslyby przydalosye
ysby mlody byl, tedy może mystrz zyedacz yako naylyepy może,
a gdy sye wyuczy, ma przynamny wądrowacz dwye lyeczye,
thedy ma mu bycz placzono wochlonu dwa groscha. ~ yeslyby
mystrz umarl, maią tassy ucznyowye mystrzowscy wysluzycz
roku uczenya, y nyema zadny zony przymowacz w roku uczenya
az gdy sye wyuczy y wyądruye, chczely mystrzem bycz ma poyącz
slyubną zoną. A cto taky trzy ucznye ma, tedy yednego towarzy-
sa chowacz ma a ctory dwu chlopczo dwa thowarzysa a przy ye-
dnym chlopczu trzy thowarzyscze a Kozdy uczen ma do czechu dacz
sescz groschy, ku pomoczy y potrzebye czechowe. Item. yeslyby
nyechtory mystrz rzemyeslo tho okolo Krakowa w malych myasteczk-
Kach robyl a nyewyadomo by bylo, zeby on sye prawye rzemyosla
uczyl albo by nye godną robothą robyl, temu mogą naprzekazye
bycz y czeladz trybowacz, az on swoyą nauką ukaze. Item. yesly-
by nyechtory mystrz z malych myasteczek komu standt yego cze-
lyadz ukradzal albo wyensszy wochlyan dawal nysly my albo do-
puscil.

albo dopuszczył czelijadzij stückwerck czijnijcz Stolijarzom tho ku zkaz
thenw mabyjcz złożona czelijadź, asz sije z nassemij zrowna, tako
dalijcko yako y nadalij może byjcz. Item. Zadnemu parthaczowij ny
mabycz dopuszczono robicz naszym stolijarzom ku skarzye, alye o
mogą tego z naszą pomocą bronycz nassego uznanija. Item. gdy
yeden zyednaną robothą ma, nijemasije żadnij mijstrz wnijesye sy
gacz albo wpadacz, nijslijby tak beło yzeby then ctory taką robo
zyednał, zamijeskalij był a nyechczyałby Koijnczycz lijudziją k
skodzije albo wszytki, tedy ijeslijbij then nad namyenony czasy n
bothą odwlijokł do czterzych nijedzijel, tedy yą może ijnszij pr
iącz y dokonacz, alije ijeslijbij chto drugyemu w yego syednanij
syagnałsye bez tych przyczyn ma przepaszcz vijerdunk na zbroj
Item. Zadnij nyema drugijemu czeladzij uludzacz, anij przez syea
przez kogo ynego towarzyssa, anij przez obijetnijcze, anij przez da
pod wyardunkyem vijnij. Item. Zadny thowarzyjsz nijema nijeszc
czaijnije od robothy wstacz przed czassem mijenijonijm, pokij zeg
nijewijbija a rano odzijczwijąthe ma wstacz, lijeczije gdy ijnsch dobr
wijdzyecz będzije pod straczenyem thydzijennego myyta, krom t
zeby on od swego mijstrza dozwolyeny mijał albo nijemoczen był. I
Zadnemu wolnemu thowarzijssowij, Ktorij myeskyego prawa nye
ma y toze czechu, nyemamu byjcz dopuszczono stülkwerck robyjcz p
XII grosz: wijnij na zbroije. Item. ijeslijbij nyechtory thowarzysch n
czo thayemnego robijł, rzemyosłu y mijstrzom ku zkarzije tho m
mijstrzowije z naszą pomoczą wsyącz. Item. Ktoryby mystrz trzym
chłopicza albo thowarzyssa, ktoryby ijndzije gdzye dłużen był, albo
nije rządnije zachował, albo swoijch lijadt nyewysłużył, albo nije w
uczył alijstij by za nijm przyszły, y mijstrz thij lysthy zatrzijmał
zarazem nijeobijawijł, then przepadnye czechowij, dwa funthy wosk
Item. Jeslijbij ktox, ktorijbij mijeskijego prawa y czechu nijemijał a
chczijałby nyczo w myesczye albo pod naschym prawem krom ya
marku przedawacz albo wykładacz, czo na Stolyarze zalijeżij. m
tho mijstrzowije z naszą pomoczą wzyącz y obroczycz podług na
szego uznanija, wymvyącz Kijlije łoża, ctory chłopij dzijałaiją, y
sche grube rzeczy nye heblyowanij, mogą przedawacz w targowe
dzijen, alye ynegdy nye. Item. ijeslijbij Ktory mystrz albo thowarz
robił w pańskych dworzijch, albo w Kanonijczijch, czechowij ku skodzy
dlija tego, że on nam albo rzemyeslu nijechczijał posłuszen byjcz, ażem
sła ~~myasta~~ ku zkodzije, thego nyemayą foldrowacz, aże on tho słoz

a ~~sz~~ czechem sije oprawij. Item. ijeslijbij mijstrz albo thowarzijsz, dru„
gijemu sije syednal naijego [Jezeli] czesz, czoby mu zkodliwo bijlo na rzemye„
slij, tedy matho takij przez lijstij albo swyadeczstwem przewyesc y
nan przynyesc albo dowadzyc. Stamtego mijasta gdyeby then wystemp
mijal zbroijcz, y ma rąkomije stawycz, ijz on the nan przewijedzije.
Item. ijeslijbij chtory mijstrz thowarzijszowij dawal thydzijennego mytha
wijęczij nijslij wijszej napijssano stoij, żebymu thowarzijsz swyenczijl,
tho ma mystrzom yescze do czechu przepascz wochlon. Item. Zadnij
malijarz nijema sobyje ijndzije tablycz albo ynssech rzeczy, czo na stolya„
rze zalijczij dacz dzyalacz y thu przynozycz stolyarzą ko skodzije, a
osoblywije tez, ijeslijbij tablicze zyednal y dalby dzyalacz, y potemby jo„
bije w yarmarek dal przyvyescz, yakoby on thij kopijl, czoby tedy
zradlijwoscz bijla, wsythkij takij rzeczy mayą stolyarze uzijącz z
naszą pomoczą a stolijarze tez nyemayą malijarze drogoszczyą ob„
cyązacz alye rowno snijemij dzijerzecz. Item. Zadnij sklyarz nyema
ramow dzyalacz do sklyannych blon, alye stolyarze mayą ramy
dzyalacz pod naschym karanijm. Item. gdy ktory thowarzysz
odpusczenij bijerze, tedy takij yescze ma v mijstrza robyjcz dwije
nijedzijelij, żeby yemu mijstrz thym ~~ta~~ lyepij zaplaczycz mogl
y tez ynszej czeladzij dostacz. Item. Zadnij stolijarskij thowarzysz
nijema v snyczarzów albo malijarzow robyjcz, ijeslijbij czij cheycelij do„
pusczijcz robotha dzyalacz, chtora na stolyarze zalijnij, alye yesly
lijepak stolarskij thowarzijsz chczyal sluzycz u snyczarzow dlya na„
ukij obrazow, albo kunstów rzezanya, ma kozdy thowarzysz wdyen„
bycz a nijkt nyema swijązan bycz. Item kozdy ma syę w zgro„
madzenyo czechowym poczcywye myecz anij krnąbrnye albo
nyeslusznye movycz, anij bronij przy sobije mijecz pod funthem
wosku. Item. ijeslijbij na nasze przykazanye czech obeslan bijl
a nyeprzysedlby, then przepadnije sescz grossij a yeslyby nije
przyszedl kyedy starssy obsylayą mijstrowye, then przepadnye
yeden gross. Item. ktoby nye przyszedl ku pogrzebu, then prze„
padnije gross wijnij, toze chtoryby nyeprzyssedl na zalomssą
gross wijnij przepadl a kto przydzije ku Evangelij then pulgro„
ssa przepadnye winy. Item. yesliby ktory mystrz mijal wijelgą
smowijoną robothą, ktoryby sthakową czelijadzyą, yako wyssy wy„
pyssano nyemogl skoynczycz, then może sobye ku thakovej ro„
boczye czeladzij podlug potrzeby nabijcz, thako yzeby on mijstrz

ynschem czeliadzij nye odludzal, yako wyssy namyenyono. Toze ijezolijby thowarzysse przywandrowalij, ktory kunstowne rzeczy umijeyą robijcz stalijemij moze rowno trzymano bijcz wplaczij podlug uznanija mijstrzow skijego alije pospolijthey czeladzij nijema byez ijnak płaczono yedno yako wyschij napijsano ijest:

Anno Domini 1519 Feria Sexta ante festum individuæ Trinitatis.
My Raycze stary ij młodij myastha Krakowa na żądanij starszych stolyarskyego czechu ymyenyem wszysthyego Czechu uczijnijone o nyektory nyezwyczayne y nyepozywane mystrowskij stukij, które młodzy mystrzowye czynije mayą, żebij bijłij przemijenijone w ynsche zwyczaijne stukij a osoblijwije stuky w lysczije namijenijone o dwoijstem stolye, zeby za thij tho stukij młody mystrz myał czijnijć składaną almaryą schufladamij ze dwyema gatrama naspothu y ze dwyema drzwyama na wyrschu y z nyethtorymy przyskrzynky z małemij almariekami przy thym yako Cyrkel ukazuije z kranczem nawierszchu y z nogą nadoleje. Thakye stukij podlug czasu dzyatacz my Raycze dopuszczylijsmy ku nascheij wolij thenu namyenyonemu Czechu ku pożytku y pomoczy, alye ynsche mystrowskij stukij w lysczije namyenyone, mayą nye przemyennye zostacz wsijtko podlug nassego uznanya. ——

Z nyemieczkyego lystu przelozone 1524. a z kopije z papyrowego lystu przepysano dlya trwałosczy Lyatha Bozego 1545 we wtorek po ~~po~~ ~~[illegible]~~ Gromnyczach w then czas gdy na Kazymyerzu stolyarskij Czech załozono było a przedt thym rokyem mor był w Krakowye wyelgi ysch popyssanych było umarłych czterzy ij dwadzyesczya tyssyęcz y trysta. Okrom czo potayemnij w groby myetały: Stego bącz Panu Bogu chwała nawijek wyeków Amen.

Per me Bartholomeum Becha de Byecz scriptum. Vale optime lector, ac si te aliquid offendet non mihi sed fragilitati humanæ ascribe ac corrige. iterum longos in annos valebis: ~

Przywilej Cechu Stolarskiego dla Towarzyszów z. 1639. –

Burmistrz i Rada miasta Krakowa. Oznaymuiemy ninieyszem postano„
wieniem naszem, iż przed nami w Radzie naszey obecznie stanąwszy Starszi
Cechu Stolarskiego z towarzyszami tegoż Rzemiosła podali nam na piśmie pe„
wne artykuły, które oni z pospolnego postanowili zezwolenia, według których
by się Towarzysze mieli między sobą rządzić y sprawować: Prosząc też aby były
z naszego urzędu potwierdzone y umocnione. My tedy baczącz bydź te ich
ustawy słuszne one iżemy uchwalili y potwierdzili do naszego y naszych Successo„
rów zdania, trzymaiące i zachowuiące?

1. Naprzód kiedy się towarzysze do Gospody wespół zschodzą tedy ten porządek
maią zachować, Starsi Towarzysze na swoich mieyscach maią siedzieć, a
każdy według porządku ma na swoiem mieyscu usieść, a któryby w Gospodzie
niebył tak Polak iako y Niemiec ten ma dać grosz winy do skrzynki towarzy„
skiey.

II. Co cztery niedziele towarzysze będą mieli schadzkę zawsze po iednym groszu każdy
z nich do skrzynki ma odłożyć do którey też do skrzynki wszystkie winy
maią być odkładane.

III. Jeżeliby się który towarzysz z niemocy a dostatku w chorobie niemiał,
tedy go Towarzysze powinni założyć ze skrzynki; a on z choroby ozdrowiał
ma im to wszystko, co nań wydali nagradzać a ieżeliby zmarł, tedy
rzeczy iego mogą wziąć y chować ie do roku y sześć niedziel a przez ten
czas ieśliby się żaden z powinowatych tego nieboszczyka nie ozwał
te rzeczy iego mogą przedać towarzysze a za to sobie nagrodę dostatecz„
ki uczynić a ostatek też przez Bóg dać, a ieżeli się przedtym ozwał iaki
powinowaty iego, maią mu te rzeczy wydać a on im powinien to co
~~[illegible]~~ na iego potrzeby wydali zapłacić. Potym maią sprawy od„
prawować, które póki się nieodprawią Piwa niemaią dawać, aż po spra„
wie maią szynk zacząć na którym każdy grosz a więcey nie ma przepić.
A odprawiwszy szynk, dway towarzysze, którym to Starsi zlecą nowo„
przybyłego onego towarzysza do domu mistrza iego będą powinni odpro„
wadzić a co cztery niedziele ten szynk ma bydź y Starsi towarzysze
maią bydź obierani. –

IV. Przy sprawie każdy się ma powściągać od nieuczciwych i wszetecznych
słów, a tego coby mówił słowa nie uczciwe y inszemu cześć uymuią„
ce Starsi towarzysze maią go za to iednym wachlonem skarać. —

V. Żaden z Towarzyszów niema wchodzić do gospody z Kordem albo z iaką inszą bronią, ale owszem taka broń ma być dana Pannu oycu do schowania pod utraceniem iednego wachtlow, iesliby też który sobie brał do mystrzów nie ma mu być broniono, a ieśliby który towarzysz większą winę podpadł albo zastuzył awysz tego wachtlow miesie, takowy niema być Karan bez woli mystrzów ale yowszem ma być do nich odesłany.

VI. Starsi towarzysze dway a trzeci mistrze maią mieć klucze do skrzynki a skrzynka ma być dana oycu do schowania.

VII. Do tego towarzysza który nowotno przywendrował starsi towarzysze maią iść pytaiąc go na którym mieyscu y u którego mistrza się uczył, y iako przez długi czasz, naostatek na którymby teraz mieyscu robić, potem postępek rzemiosła maią mu powiedzieć a warsztat któryby nadłużey między wszystkiemi próżno stał, ma mu być pokazany, który ieśli się mu do dwóch niedziel niepodoba, tedy o inszego mistrza może się postarać.

VIII. Któryby towarzysz w poniedziałki święcył a bez przyczyny nierobieł, takowy ma mystrzom ieden wachtlon odłożyć.

IX. Żaden z towarzyszów niema sobie iedney nowey roboty bez woley mistrza swego a starey roboty droży grosza iednego niema przyimowac, ani też kleju, albo drzewa, bez woley mistrza swego nie ma brać. —

X. Gdyby towarzysz który chciał od mistrza odstać, ma mu przed tym dwie niedziele opowiedzieć, a ieśliby go mistrz chciał odprawić tedy przed tygodniem ma mu także opowiedzieć a on przez tydzień u niego robocie trwać będzie powinien, żeby tym lepszą od niego zapłatę wziął.

XI. Towarzysze do roboty po S. Michale wstawać powinni o dziewiątey godzinie a robić do dwudziestey czwartey godziny a też maią wstać o szwiedzień a robić do dwudziestey trzeciey godziny.

XII. Towarzysz u mistrza robiąc każdy ma do domu chodzić też o pierwszey godzinie w noc a zimie o trzeciey a przez całą noc ma być w doma pod winą jednego wachtlona.

XIII. Każdy towarzysz w domu mystrza swego mieszkaiąc żadney wszetecznosci niema płodzić, ale owszem ma się uczciwie sprawować, do tego też żadnego obcego w nocy przez woli mistrza swego niema wpuszczać

wpuszczać. ani tez żaden z towarzyszów tak ognia, swiecy iako y pochodni słomianney po domu y po górze nosić pod winą takową, którą by mistrzowie postanowili y uznali.

XIV. Żaden z towarzyszów starszych od żadnego towarzysza niema brać przez wolę dwa grosza lezu, a iezliby tego pierwey nieopowiedział Starszym Mistrzom.

XV. Gdy się trafią niemczy towarzysze, tedy jednego z niemców maią obrać starszym towarzyszem a drugiego Polaka.

XVI. Żaden towarzysz niema żony przymować, ieśliby pierwey sztuki nie odrobił y mistrzem niezostał, a ktoryby sztuki niewodrobiwszy poiął żonę ten między mistrzami niemoże mieć mieysca.

XVII. Każdy towarzysz na każde Suchedni powinien dać po groszu iednemu do bractwa na worek. A ktoryby umarł z towarzyszów mistrzowie go tak mają iako iednego z mistrzów pochować.

XVIII. Ktoryby towarzysz iedendrugiego tak w miescie iako y w gospodzie albo w polu iako tez na ktorymkolwiek mieyscu Kordem, Kunciarem, albo inszą bronią obraził będzie powinien do czechu dać mistrzom Kamien wosku winy.

XIX. Ktoryby towarzysz drugiego towarzysza inaczey krzcił przezwiskiem anie wedlug imienia albo przezwiska iego, taki ma byc karany Dzieską wasklonami winy.

Die 9 maij 1639. Nos magistri ex tempore praesidentes
Petrus Dobrodzieycyk
Joannes Głowacki
Notarius Contubernii
Sebastianus Gruszczyna.

Cech Sukienniczy
Contubernium Pannificum.

Punkta i artykuły od Sukienników i mieszczan krakowskich do approbowania i potwierdzenia Urzędowi Krakowskiemu, podane die 10. Aprilis Ao 1660. My starsi i młodsi Sukiennicy, Mistrzowie prostego Sukienniczego Cechu Krakowskiego, życząc Sobie, abyśmy z chwałą większą pana Boga Wszechmogącego i S.S. Jego także ozdobą Tego Miasta stołecznego i pociechą Urzędu naszego, i Ich M.M. P.P. Radziec krakowskich, nie mniey z pożytkiem naszym i dobrą Sławą, Cech nasz sprawować i rządzić mogli, takowe Artykuły między Sobą zgodnie uchwalone, /: które obiecujemy Statecznie i mocno we wszystkim trzymać, postanowiamy a ktoryby z Braciey temu się nayumnniey sprzeciwił ma bydź karany pół kamieniem Wosku, nieodpuszczenie.

Naprzód chcemy, aby w Cechu Naszym na każdy rok naydaley w 2 Niedziele po trzech Królach dway P.P. Starsi, których wszyscy P.P. Bracia zaludzi rozsądnych, trzeźwych, i Sprawnych bydź uznaią obierani, i ich M.M. P.P. Raycom Naszym Krakowskim, do oddania Juramentu prezentowani byli, do których dwoch Starszych, maią bydź obierani, dway Przysiężni z Braci Stołowych z których do Skrzynki Cechowey jeden klucz ma mieć z P.P. Starszych a drugi z P.P. Przysadnich, aby się z temu mniemaniu zabierało. Item przed Elekcyą nowych P.P. Starszych, przeszli Starsi, maią zawsze Braciey co rok porządny, i Spokoyny Rachunek Dochodów i Rozchodów uczynić, i jeżeliby się co przy Nich z Rachunków znaydowało, do skrzynki oddać pod winą urzędową, bez wszelkiey trudności: Item którys by Brat chciał do Cechu za Mistrza bydź przyjęty, takowy naypierwey ma bydź Ich M.M. Panom Raycom na przyjęcie Prawa mieyskiego prezentowany, a potem jeżeliby przyjścia do Cechu affektował, naprzód List przyjętego Mieyskiego Prawa od JP.P. Radziec pokazać, a potym niżey opisane powinności odprawować będzie powinien. Pierwsza powinien się opowiedzieć na co rzemiosło przyimuje, jeżeli na robienie sukna, ma bydź zapisany za Sukiennika, jeżeli na robienie kilimów, ma bydź zapisany za Kilimnika, także jeżeli na Pilśni, ma bydź za Pilśniarza, i na co się wola da, zapisać, to ma robić, drugą się robotą, nieutrącając. – Druga na Doświadczenie jeżeli w tem Rzemieśle jest biegły, i Magisterney godzien, powinien wyrobić Postaw sukna, albo mieć według tego, na co się zapisuje, Kilim i Pilśni, Kapelusz i drugie Rzemiosło, które wełną robią, jako między przerzeczonemi, i Powroźnicy, którzy, gdyby się w mieście Krakowie znaydowali, lub też na Przedmieściach z niemi Cech trzymać będą, każdy według swego Rzemiosła, Robotę wystawić i pod rozsądek P.P. Starszych dać będzie powinien. – Trzecia, Także nowy mistrz powinien dać do Skrzynki cechowey Złotych pół dwanaście, oraz na potrzeby brackie. Także powinien dać wstępnego, albo umówionego z osobna Złoty jeden, gro: [illegible] nadto Wosku Ćwierć jedną kamienia, na ostatek Achtel Piwa dwornego wystawić dla Braci. — Czwarta Posługi tak kościelne jako i Cechowe, póki nie nastanie drugi odprawować powinien, jednak jeżeliby Syn Mistrzowski był, albo by Córkę Mistrzowską, lub Wdowę po mistrzu pozostałą, pojął, tedy połowicę powinności wyżey opisanych

oddać tylko powinien, a posługi cechowe i kościelne, jako inni młodsi Mistrzowie odprawować ma. Item Mistrz ta=kowy żonę mieć ma a który by bez żony chciał robić takowy na każdy rok do Cechu powinien dać dla Braciey Achtel dwuczarnego piwa. – A jeżeli by w sromotnym ży=ciu miał być postrzeżony i znaleziony tedy PP. Star=si mają go PP. Rajcom opowiedzieć i odnieść pod wi=ną nieodpuszczoną pięciu grzywien polskich. – Item Mi=strzowi takowemu ma bydź wolno Chłopców uczyć i wyzwo=lić uczniów powinien, przyjmować na 3 lata każdy chociażby tyl=ko dnia i nocy do trzech lat nie dotrwał ma lata tracić a znowu 3. lata się uczyć. – Po przyjęciu ucznia Mistrz powinien go mieć dwie Niedziele na próbie a potem uczeniawszy go powinien go stawić do cechu dla zapisania; od którego zapisu powinien Mistrz albo Oyciec onego Ucznia dać do skrzynki groszy dwadzieścia całey. [illegible] potym przy wyzwoleniu powinien dać Zł. 2 dwa na piwo dla Braciey 2 funty wosku. – Temuż chłopcu powinien Mistrz sukienkę spa=trować takim sposobem – pierwszego roku gruba – drugiego przedziałowego, dobrey wełny albo kożuch. Item każdy Mistrz do cechu przyjęty ma sprawnie roboty odprawować, to jest postawy dobre równe i jednakie dawać. – Postaw z dobrey i mocney, albo służącey wełny w szeź ma mieć trzydzieści gańków, co wynosi surowego łokci półtrzecia, a stępionego łokieć i pół ćwierci, a wzdłuż zas łokci 30. – Z prostey zas grubey albo gminowey wełny w szeź 26 gań=ków ma mieć, to jest łokci dwa surowego a stępionego łokieć na dłuż zas także łokci 30. – Item u którego by się Mistrza znalazł Postaw fałszywy zwłaszcza z dobrey wełny z krowizną mię=szanie, takowy postaw ma bydź spalony a Mistrz winy powinien dać do cechu pół kamienia wosku, co gdyby się na nowo drugi raz pokazało, sukno zaiste ma bydź zarówno spalone, on jednak in duplo to jest całkiem kamieniem wosku ma bydź karany; jeżeliby się trzeci raz tego poważył, sukno toż samo ma się stać, a on ma tracić Rzemiosło i na 12 mil od Krakowa nie bawić się ani Rze=miosła robić. – Item któryby z mistrzów niepowiedziawszy się w cechu, i słuszney przyczyny nie mając z samey swey woli odszedł od Mistrza, i wędrował a niebyło by go przez Rok i Niedziel 6. tedy ma tracić magisterya, i jeżeliby powróciwszy chciał Rzemiosło robić ma znowu opłacać powinności Mistrzowskie. – Item, wdowie pozosta=łey po inszym Bracie ma bydź wolno Rzemiosło robić, to robiąc ~~lub~~ co może jey robić sukno lub kilimy, lub Pilzni, lub kapelusze, którey wdowie, jeże=liby go nie miała, powinni z Cechu przydać Czeladnika dobrego. – A

jezeliby ~~go nie miała~~ za mąż szła i inszey kondycyiey nie tego Rzemiosła, tedy już swego małżonka Rzemiosła robić niepowinna. Item kiedykolwiek P.P. Starsi cechu wyszlą, któryby się Brat za obestaniem do cechu nie stawił, powinien dać winy do skrzynki grosz tny, co się ma rozumieć o schadzkach pospolitych nie o suchodniowych, i gdyż jezeliby na suchodniową schadzkę się nie stawił, na którą ma także cecha wychodzić, tedy powinien dać funt wosku, chybaby słuszną przyczynę miał, dla którejby się nie mógł stawić, jednakże powinien P.P. Starszym się opowiedzieć. Item ktoby po otwarciu skrzynki przyszedł, za omieszkanie powinien do skrzynki dać grosz 3 różny. Item ieżeliby który sam z liczby P. Starszych wydawszy cechę sam nie przyszedł do cechu, ma bydź karany in duplo groszy szesćią, a na suchodniowych schadzkach dwoma funtami wosku. Także ieżeliby na którego z P.P. Starszych długo Bracia czekali, gdzie kilkunastom osobom, ~~gdzie~~ o omieszkanie przyjścia [kłodę] ma bydź karanym nieodpuszczenie pół fonktem wosku. Item Brata któryby rozumiał się bydź cechowym Dekretem ukrzywdzonym,† P.P. Starsi nie powinni sądzić, ale ie do Urzędu P.P. Rodzice odesłać powinni, pod takowąż winą. Item każdy Mistrz powinien trzeźwo, i skromnie do cechu przyiść, ani żadnych kłopotów, poswarków, i przymowisk nieczynić, pod winą funta wosku, na młodszego. A jezeliby sam Pan Starszy przeciwko temu zgrzeszył powinien bydź in duplo karanym. Item żadnych z Mistrzow tajemnic cechowych nie powinien wynosić ani nikomu obiawiać pod winą pół kamienia wosku. Item kiedy po Mistrzu syn zostanie, Rzemiosła nieumieiący, ieżeliby się chciał Rzemiosła uczyć tedy wolno mu będzie u kogo mu się będzie podobało, na który naukę, ~~a Mistrz~~ tylko rok ma trwać, a mistrz uczeniowi suknią powinien go opatrzyć. Item kiedy brat tego cechu Żona iego albo Dziecię, albo Towarzysz tego Rzemiosła umrze, powinni się Bracia z beladzią stawić. Jezeliby sam Mistrz na pogrzebie nie był powinien, dać winy grosz tny, a towarzysz nie będący półtorak. Ciało też Brata lub Żony jego powinni do grobu nieść dwaj mistrzowie i dway Towarzysze. Towarzysza zaś zmarłego ciało powinni nieść do grobu dway 4. Towarzysze. Item Brat młodszy cechowy będzie służył z powinności który także świece w Kościele na Chwałę Bożą powinien palić, i gasić na każde Święta Niedzielne, i Nieszpory kiedy każą ołtarze, jezeliby nie palił świec ~~[illegible]~~ za każde niedbalstwo funtem wosku karanym bydź ma. A jezeliby przez swoją nieopatrzność

† PP. Starsi niemaią appelacyiey bronić do PP. Radnice pod winą pięć grzywien polskich, także spraw kiedy przyjdą albo wypadnie nie [illegible] zachodzi

szkodę jakową uczynił, powinien sam zapłacić, którą po-
sługę ma odprawować dotąd aże drugi Brat nastanie. — Item
każden Mistrz powinien mieć wagę sprawiedliwą i według tey
gi Czeladzi robotę oddawać także zaś podług wagi odbierać, a u
którego by się fałszywa ~~pokazała~~ znalazłaby waga, taki ma bydź Cechowi od
prowadziany, i karany konfiskowaniem wiastu. — Item każdy
Mistrz Czeladzi swoiey także myto dawać będzie powinien
Towarzyszowi dorocznemu od sześci funtów wełny gręplowaney
półtorak,[F] a bez strawy groszy cztery. — Item prządka powinna
u Mistrza robić od Suchych dni do drugich Suchednii. Item kto
ryby Mistrz któremu Mistrzowi bądź Prządkę, bądź Czeladnika
odmówił, takowy przepada do cechu Achtel piwa dwurażnego, co
przeciw Czeladnik albo Prządka temu u którego przedtym robił
albo robiła ma bydź przysądzona, czemu zapobiegaiąc nie po-
winien Mistrz Czeladnika od drugiego Mistrza przyimować, aż się
pewnie dowie ieźli się dobrze odprawił, i jako się tam zachował.
Item kiedy by się ~~przy~~ trafiło, że Mistrz który zachoruje a Czela-
dnika by nie miał, tedy mu Czeladnika dodadzą z Cechu PP. Bra
cia Starsi i Młodsi dać powinni. — Item żaden Mistrz z partaczami
nie powinien przestawać, i owszem gdziekolwiekby którg z Braci postrzegł
Partacza, bądź na Mieyskim, bądź na Szlacheckim, i Duchownym
Gruncie powinien go Bratt opowiedzieć, a oni opowiedziawszy się
Urzędowi, wszystkie maią starania łożyć, jako i nie tylko ich
samych, ale i roboty ich zabierali i Rzemiosłu swoiemu prze
szkadzać zabraniali. — Item któryby Brat pod Jurisdykcyą
Miasta Krakowa, nie mieszkaiący, a tu Cech trzymaiący znalazł
się, że gdy mu z Cechu pod posłuszeństwem każą na Ratusz albo
żeby był do urzędu PP. Radziec Krakowa zapozwany, a potym
by się z Jurisdykcyi Mieyskiey wyłamował, i nie posłuszny był
i kogokolwiek o to naprawiał i subordynował, takowy ma tracić
Rzemiosło, i maią mu i Czeladzi zabronić, i roboty niedopuścić
robić ani przedawać. — Item zapobiegaiąc temu, żeby dla wygody
ludzi różnych Sukna zawsze dostatek Bracia Cechu tego mieli, ponie-
waż wielką przeszkodę maią od Przekupniów, Żydów i inszych
który im należytą nieprawnie uchwytaią wełnę, i zakupuią
tedy ~~[illegible]~~ kiedykolwiek by Bracia Cechu tego zastali przekupnia z kto
regokolwiek będącego Gruntu, ~~a~~ lub Szlacheckiego, lub z Duchowne
go, albo i mieyskiego, do Cechu tegoż nie należącego, a on by na przekup
wełnę skupywał tak tu w samym Krakowie, iako na Kleparzu
i po inszych Przedmieściach nawet, i w polu takową wełnę
z urzędowym sługą, wprzód się samemu JP. Burmistrzowi opo-
wiedziawszy, powinni na Cech zabrać, toż zarówno i o Suknach gru-
bych.

[F] a od osnowaney groszy dwa, od folowanego postawu groszy dwa. Prządce od sześci funtów wyprzędzenia przy strawie półtorak

bych rozumieją tak białych jako i czarnych, i szarych które z kąd inąd na szkodę Braci Cechu tego Krakowskich Sukienników nie ma bydź tu przywiezione, alioquin zabrane tak Kupującym jak przedającym, w połowicy na Szpitał ubogich, a w pół do Cechu na tych i ma się obracać podawać, bęǳą Sukiennicy, zwłaszcza którzy do tego Cechu nie przyłączeni Naszego Cechu poważą się w Krakowie Nam i Braci Cechu Sukienniczego Krakowskiego należącą wykupywać wełnę tedy i ci kupowną tracić mają nie mniej i Sukno iakiekolwiek grube gdyby ie do Krakowa z ukrzywdzeniem Cechu tutejszego, przewozić i przedawać mieli, zabierać ma bydź wolno, także z inszych którychkolwiek miasteczek, i Przedmieścia Krakowskiego nie mniej wolno nam, i wszystkim Cechu Naszego Sukienniczego Braci będzie kupować wełnę, taką iaką dla wygody wystawienia sukna grubego różnych kolorów, będzie się nam zdało, bez żadnej od nikogo przeszkody, inaczej którzyby z inszego Cechu Rzemieślników niesłusznym pretextem ważył się kupującym nam przysposobioną wygodzie i zabawie Rzemiosła tego wełnę wydzierać i odeymować, takowy winy Grzywien 10. nieodpuszczenie podpadać ma /: które grzywny Ich MM. PP. Urzędowi naszemu Krakowskiemu należeć mają :/ Item kiedy się trafi Brat Cechu tego, który chociaż się za Klinnika albo Ditzmarza zapisze a potem za Łaską Bożą, i swoią pilnością stanie go na wyrabienie sukna, tedy opowiedziawszy się w Cechu mają mu PP. Starsi dwóch Braci wiernych zesłać, którzy oglądawszy materya, ieżli się zgodzi na sukno mają mu wyrobienia Sukna pozwolić. Item któryby Czeladnik źle się zachował, u Mistrza albo jaką szkodę uczynił, albo odszedł nieodprawiwszy się, przystojnie za takim ma iść Trybówka, i przez drugą Czeladź ma bydź wszędzie trybowany, żeby na zad przyszedł, i słuszną dał o sobie sprawę, a któryby Czeladnik o tym wiedząc siedział z nim za takiego iak i On że ma bydź poczytany. Item iż się wielka przeszkoda z zad Cechowi dzieie, iż płócienniey poważaią się robić madzelan na przędzę wełna, co właśnie Sukiennikom należy bo to Czeladź Sukiennica robi przez co, iż i Cechowi szkoda, i Czeladź ich psuią, i naczynia temu Cechowi należącego zażywaią dla tegoż aby się tego zabroniło, roboty takowe u Płócienników zastane i zabierane, i na Cech obracane bydź maią a na Czeladź którąby tam robiła, ma bydź Trybówka i zakazanie roboty. —

Ten przywilej ugody dane za czasów Jana Kazimierza r. 1660 dnia 10 Grudnia a potwierdzone od Jana Sobieskiego Krola Polskiego r. 1677. dnia 17 Lutego w Warszawie. —

Cech Szewski.

Contubernium Sutorum.

My Władysław IV. z łaski bożey Król Polski, Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflandzki, Smoleński, Siewierski, Czernichowski, Szwedów, Gottów, Wandalów dziedziczny Król, oznaymuiemy tym pisaniem naszem, komu to wiedzieć należy wszystkiem wo-bec, i każdemu z osobna. Aczkolwiek na zieździe walnym szczęśliwey Koronacyi naszey w Krakowie wszystkich stanów i ludzi królestwa naszego tak duchownych, jako i świeckich, prawa, przywi-leie, wolności, nadania i prerogatywy wszelakie, przez Nayiaśnieysze S. p. Przodki nasze, Króle i Xiążęta tey Korony Polskiej słusznie i przystoynie nada-ne, nie tylko przysięgą naszą w Naywyższym Ko-ściele Zamku Krakowskiego z znamienicie uczynio-ną, ale też i uniwersalnym Listem na znak prawa wy-danym dostatecznie potwierdziliśmy, i umocnieni, ~~tak~~ tak, iż żaden o pewności i ważności prawa swego oba-wiać się, ani wątpić nie ma: i aczkolwiek te Prawa wszystkie dzierżeć, i świątobliwie chować chcemy, a naru-szać, albo łamać nikomu nie chcemy, iednak tem kto-rzy osobney konfirmacyi praw swoich dla większey pewno-ści od nas proszą z łaski naszey Królewskiey nie zwykli-śmy odmawiać, i to cośmy przed tym wszystkiem w obec uczynili, tegoż też każdemu z osobna uczynić nie wzbra-niamy się, przetoż gdy nas prosili niektórzy z rady Sta-rszey Imieniem Sławnych Starszych i Młodszych Mistrzów Cechu Szewców Krakowskich, abyśmy tegoż Ce-chu Szewskich Krakowskich Prawa, Przywileie, Pre-rogatywy wolności nadania, Uchwały, zwyczaie, także Artykuły wszystkie dla dobrego Rządu Cechowego po-stanowione i spisane, także Dekreta, i nadania, ia-

kiekolwiek

iakiekolwiek iena maią, tym osobliwie Listem i pismem
Naszym potwierdzili, i umocnili; — My upatruiąc bydź rzecz
słuszną, i powinności Naszey należącą, tey prośby Ich nie od-
mowiliśmy i żądaniu ich z mitości [wey] Łaski Naszey wygodzie
umyśleliśmy, ponieważ iest to Swiętey Pamięci Przodkowie
Nasi czynili, których przykładu iako w inszych rzeczach, tak
też i w tych naśladować chcemy. Wszystkie tedy tegoż Cechu Szewców Krakowskich prawa, przywileie, nadania, exemptie,
koncessye, kupna, zapisy, Donacye, uchwaty, postanowienia Ce-
chowe, także zwyczaie dawne, ordynacye, artykuty wszystkie
do Dobrego Rządu tegoż Cechu należące, Osobliwie iednak
porządki pewne, i artykuty na papierze opisane, i przez U-
rząd Mieyski Krakowski świeżo potwierdzony, i Nam autentice
produkowane, które od słowa, do słowa tak w sobie
maią: Burmistrz i Rada Miasta Krakowa. Chcąc Cech Prze-
mieśta Szewskiego w iaknaylepszym porządku zachować, aby
w nim będący, pożywienia swego zażywali, i Urzędowi Nasze-
mu więcey tych trudności, do iakich dotąd przychodziło nie
nie zadawali, także im porządki z Dekretów Naszych i Ich
porządków także z Zwyczaiów wzięte do tych, które przed
tym od Nas nadane, i od Królów Ich Mci potwierdzone
maią, którym nic przez teraźnieyszą ordynacyą derogowa-
nie chcemy, przydaiemy. Naypierwszy z Strony Elekcyi Starszych
w tym Cechu to mieć chcemy, ażeby co rok inszych obieran
także żadnego po niewolnie na drugi rok obierać nie mai
którzy obierani Starsi, nie ex pluralitate Kresek, ale z da-
wności Cechu mieysce otrzymować maią, oprócz Pryma
który z obranych Starszych rzeczy na bydź ten którego la-
rzeczy między sobą naysposobnieyszego ad res gerendas
obiorą, gdzie przy obraniu Starszych Nowych przeszłego
Roku, Starsi Rachunki z swey Administracyi Starsze-
stwa wedle dawnego zwyczaiu czynić będą powinni, o
których słuchania wolno będzie zestać Swego Wie-

Deputo

i Deputata Urzędowi Naszemu. 2do Chcąc aby w tym Cechu
przystoyność wszelka była zachowana, postanawiamy, że
ktoby po Katalogu i propozycyi Starszych nieprzystaynie
się zachował, słowem nieprzystoynym na Brata się porwał
Starszych w czymkolwiek znieważył, do tego Cechu po Pro-
pozycyi pijany przyszedłszy iakie nieprzystoyności czynił,
taki każdy ma bydź karany przez Cech zaraz winą pięcią
grzywien, ktorey winy połowica Urzędowi Naszemu,
a połowicę na potrzeby Cechowe cedere ma. A komu
by na ustęp kazano, a tegoby uczynić nie chciał, za
rozkazaniem w ktorym ma bydź karany winą połkamie-
nia Wosku. Nie ma też żaden z 12stu mężow drugiemu w iego
watum się wrywać, ale ma czekać, aż nań koley przy-
idzie, chyba, że mu tę Prymas pozwoli. A młodsi po
cichu namowiwszy się przez iednego, ktoremu to zlecą,
maią uczciwie swoie zdanie Starszym opowiedzieć. A
ktoby się inaczey ozwał, ma dadź winy na trzy funty
wosku. Gdzieby też komu w tymże Cechu, co uczynić
albo pod winą do więzienia iść, o co kazano, a on
nie appellowawszy do Urzędu Naszego, wynalazek Cecho-
wy lekkomyślnie wzgardził, każdego takiego Cechu
tegoż zaraz P. Burmistrzowi donieść maią, i prosić
aby go kazał zarazem bez wszelkiego processu poimać
i tak długo w Więzieniu trzymać, aż się Dekretowi Ce-
chowemu dosyć stanie. 3tio A iż większey przystoy-
ności w Jatkach kiedy roboty swe sprzedaią, dla Lu-
dzi przemiiaiących potrzeba, gdzieby który Brat albo Sio-
stra Cechowa w tychże Jatkach z drugą się poważyła,
i co nieprzystoynego uczyniła, a to ma bydź zaraz
wzięta bez processu Prawnego na tydzień Siedzenia

do

do więzienia Ratusznego i pięć grzywien do tego ma winy
odłożyć, Urzędowi naszemu niż wyidzie z więzienia tegoż.
Toż się ma rozumieć, gdy Starsi Cechu tego według powin-
ności swoiey do Jatek na oglądanie warownych robót
przyidą, a onychby która Siostra albo Brat iakiem pr-
krem słowem przytym znieważył, nawet i sługę Ratusz-
nego, albo Cechowego, powinność swoię z rozkazania
Pana Burmistrza, albo Starszych Cechu czyniącego, gdy-
by która Siostra, albo Brat w tychże Jatkach znieważył
pod toż karanie podpadać będzie. 4o I kogoby też Star-
si Cechu tego niewarowną robotę znaleźli, taki każdy m-
dać winy pięć grzywien, toties, quoties Urzędowi, która
nam w Cechu salva appellatione do Urzędu Naszego
z kazana bydź ma, i onę robotę poprawiwszy znowu prz-
robić 5o Niegodzi się też żadnemu Mistrzowi Cechu te-
go więcey towarzyszów chować i stołków osadzać, tylk
trzy stołki, a czwartego chłopca mieć do posługi pod wi-
ną trzech grzywien, wolno iednak przy trzech towa-
rzyszach, i 4tym chłopcu Synów swoich mieć do Rzemiosła
tegoż każdemu Mistrzowi, i ile ich kto ma w małżeń-
stwie porządnym spłodzonych, wyimuiąc od tegoż Arty-
kułu z ~~[illegible]~~ Zjazdy Rzepolitey, iako seymy, koronacye, wesel-
pogrzeb Krola Jego Mci, i Jubileusz wielki, w który czas
wolno każdemu mieć towarzyszów ile ich dostać może.
6o Któryby na rzemiosło przyiętego w dwóch niedzielach tegoż chłopca też mistrz ~~chłopca~~ do Cechu nie wpisał, ~~przy-
iętego na Rzemiosło w dwuch Niedzielach~~, ma przep-
dać winy do Cechu kopę i 12 groszy, a w pisaniu tego
chłopca ma bydź takowe, żeby List od urodzenia poka-
zał i do skrzynki Cechowey dał, ieżeli na pieniądze się
iedna rzecz Złto. ieżeli na wysługę kopę, a gdy wyuczy
od wyzwolenia Starszym, każdy taki co na wysługę
się był uiednał, powinien dać złotych cztery, a ten co na
pieniądze złotych ośm. — 7o Po Towarzyszu żaden Mistrz

nie ma

Żaden Mistrz nie ma do Gospody pod czas rachowania chodzić, ale przez posła cechowego według dawnego Przywileiu ma go dostawić pod winą grzywien pięci, toż się rozumi, i o tym który by przed Rachunkiem Towarzysza drugiemu odmówił. 8º Niepowinien też tebzie żaden Mistrz Partacza chować, ani czeladnika od Partacza bez wiedzenia, i pozwolenia Starszych przyimować pod winą grzywien pięci. —

9º Który Mistrz obesłany przez posła cechowego, ale do cechu albo na Zalecza, albo na pogrzeb iaki tak rano, iako i po obiedzie nie stawi się, ma przepadać za każdy raz, winy sześć groszy polskich. 10º Który by Mistrzowic, który by Mistrzem zostawał, za sztuki któ, reby opłacał, nie powinien dać do szkrzynki, tylko Dziesięć złotych: toż się rozumie, o tym który by Mistrzowną, albo Wdowę tego Rzemiosła, choćby Mistrzo, wną nie była, poimował według zdania Starszych Ce, chu tego. 11º Który by Mistrz Czeladnika swego star, szym w czem zastąpił, a takowego Czeladnika na termin naznaczony do cechu by nie stawił, Sam ma zań to, o co szło zapłacić pod winą dwóch grzy, wien polskich. 12º Który by Towarzysz chciał zostać Mistrzem, ma trzy lata nie odchodzić u iednego Mistrza za Towarzysza robić, Okrom Mistrzowiców, i tego co Mistrzownę ma poiąć, a Mistrzem zostaiąc, ma przy Mistrzach Starszych u Prymasa, sztukę z Wołowey skóry, którą mu starsi liż za iego pieniądze obiorą robić, to iest tę skórę dobrze wyprawiwszy, parę skórni wraz uszytą parę papuci, parę Baczmag, parę cizem z ordyńskim, z Węgierskim, albo z okrą głym wysokim napiętkiem: takową sztukę ten co białogłowską robotę robi, ma zrobić z skóry, iaką

mu także

iaką mu także Starsi obiorą, też skórę wyprawiaiący, parę trze-
wików męzkich, parę Białogłowskich, a ludzaziemiec robo-
tę robiący, parę butów z sprzązkami, parę na kraflikach,
parę trzewików na korku, parę na klockach wysokich, i ia-
kiey roboty, lubą to slusarskiey, lubą białogłowskiey, lubo lu-
dzaziemskiey, sztukę kto wyprawi, taką się iuż żywić, i
bawić ma, i do inszey się nie wdawać bez pozwolenia
Starszych pod winą zabrania roboty inakszey. A tym
Mistrzom Starszym co przy sztukach cięgą będą, za fatygi
Jch, ma takowy Mistrz młody dać każdemu na
garniec wina, a na Prezentacyą dla przysięgłych, i
Starszych dwa garca wina także powinien dać. I do
ciey młodszey dwie beczek piwa przewoźowego, a do
skrzynki złotych Dziesięć. A ieźliby który chciał ku-
pić takie sztuki, tedy każdy okram Mistrzowica i Mi-
strzową, albo Mistrzowną poimuiącego powinien dać wszystkie-
go Polak złotych trzydzieści do skrzynki, a cudzoziemiec
złotych polskich czterdzieści, a partacz gdyby chciał do ce-
chu wstąpić, powinien wprzod za partactwo swoie nayi-
mniey pięć grzywien winy do Skrzynki odłożyć, a potem
sztukę, iako się wyżey rzekło, odprawić. - 13.° Jeden drugie-
giego w towarze iakimkolwiek co do tego Rzemiosła
przynależy, nie będzie podkupował pod winą kamienia
wosku, według rozsądku Starszych, a kiedyby lubo skupo by-
ło, albo iakiego towaru do tego Rzemiosła należącego
tam ieden kupiący powinien udzielić drugim według
rozsądku Starszych. A gdzieby też pudlarz albo Ko-
mach, albo Sadelnik, albo przekupień lub w mieście
albo za miastem wykupił, takiemu każdemu wol-
no będzie zabierać Urzędem, albo Grodzkim, albo Mie-

skim

albo Miejskim pod zatraceniem tego tubu. 14º Któryby trzy razy raz po raz obesłany o retenta Cechowe do Cechu nie przybył, takowemu Starsi tego Cechu w Jat=kach przez sługę Cechowego zabierać mają robotę i nie wracać iey, aż do Cechu przyidzie, i odda to, co nakażą. 15º Któryby Brat albo Siostra u czeladnika cudzego iaką robotę na przekup kupiła, za każdem razem o to ma popadać winę dwie Grzywnie, a która by takową robotę kupowała na przekup od Partacza w dupla ma być karana. – 16º Któryby Brat w kostki, w karty, albo grę iaką inszą, Suknią albo co z Siebie przegrał, albo zastawił, albo też przepił, więc gdzie by też czeladź w iaką grę zaprawił, i z partaczami przestawał, taki każdy o takowy występek ma być karany więzieniem przez Tydzień i winą pieniężną według uznania Cechowego. A czeladnik gdy=by co z rzeczy pomienionych uczynił, ma być karany starem obyczajem. Któryby Czeladnik w Gospodzie po=łożony w którą schadzkę nie był, nie wziąwszy wentley u Starszego, i nie oddał tey do Towarzyszów ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ co przynależy, takiego każdego na Warsztat rzedtrzy karać starem obyczajem, i zarazem powinien oddać co winien. A ieżeliby Mistrz, którego czeladnika nie dopuścił karać i zniewarzył by tych, którzyby Towarzysza karać przyszli, takiego Mistrza kopą pienięzniey winy. – 17º Któryby Bratważył się nie Rząd w Domu swoim chować abyłby w tem od Starszych do urzędu odmówionym, i przyświad=czony, za każdem razem powinien dać winę grzywien czter=naście ~~[illegible]~~, połowicę Urzędowi Naszemu, a dru=gą połowicę do Cechu na potrzeby. 18º A iż na

każdy

każdy rok przy obieraniu Starszych, obieraią się, i ci, którzyby
z imieniem Cechu strzelbę iakąkolwiek, palenie świec w Kości-
le, noszenia umarłych, i insze potrzeby pogrzebowe, tak-
że, i insze powinności Cechowe odprawiali, tacy, którzy-
by tey powinności na się włożoney zaniedbali, za każdy
raz maią popadać winy sześć groszy. A któryby z Brac-
i obrania do zawierania Jatek, a nie zamknął Jch, oso-
bą swoią za każdy raz ma być karany winą półka-
mienia Wosku, a ieżliby był tak dalece zatrudnionym
może użyć drugiego Kollegi swego do tego. – 19º Które-
mu by też młodemu Mistrzowi, Starszy co na prędce u-
czynić, albo kędy iść po potrzebie Cechowey, lub roz-
kazał, lub sam oczewiście, lub przez posła Cechowego,
a nie uczyniłby tego, taki za każdy raz ma popadać
winę trzy funty Wosku. 20º Którzyby też naznacze-
ni byli na piętnowanie partaczów, a na godziny na-
znaczone omieszkaliby, za każdy raz każden ma
przepadać winy sześć groszy a Dziesiętnik dwana-
ście groszy. – 21º Każdy w Cechu będący, choćby
bez wyrażonego terminu nie miał, powinien się bę-
dzie drugiemu Bratu o co nań skarżyć będzie, w Ce-
chu zaraz sprawić, bez wszelakiey kontumacyi, i te-
mu Dekretowi od którego by nie appelował, ma do-
syć czynić, gdzieby który Brat appelacyą o mnieyszą
rzecz nad summę o złoty interponował, i takową spra-
wę u Urzędu Naszego przegrał, takowy każdą winą
grzywny iedney Urzędowi płaconą być ma, a drugą Ce-
chowi. – A gdyby przyiąwszy Dekret, prosił sobie do
drugiey Sessyi ~~nie stanął~~ o Dylacyą, to dosyć uczy-
nia, a nie stanąłby na tey drugiey Sessyi, tedy oprócz
tego, co na nim skazane iest, powinien na trzeciey Ses-
syi winę dać dwa funty Wosku, a gdyby na trzeciey

Sessyi

Sessyi nie stanął, powinien dać na czwartey cztery funty wosku, a gdyby na czwartey nie stanął, taki ma być za od, niesieniem Starszych za rozkazaniem P. Burmistrza bez wszelakiego processu zaraz poimany, i do dosyć uczynienia w więzieniu Ratusznym zatrzymany. 22.º Któryby uczeń u tuteczznego Mistrza zapisał się, a niedotrwałby do czasu według zapisu, a odszedłszy od niego zapisałby się na Kazimierzu, na Kleparzu, i kiedy indziey, takowy mieysca nie może w Krakowie, w Kazmirzu, w Kleparzu i indziey, i wolno go Urzędem Grodzkiem wziąść, aż się do, syć stanie w wszystkiem Mistrzowi według zapisu jego. 23.º Któryby Towarzysz u Partacza któregokolwiek czasu, i w którymkolwiek Mieście, lub pod Seym, lubo na wjazd Króla Jego Mci, lubo też na wesele, albo pogrzeb owo zgoła, pod którymkolwiek Ziazd, albo też sobie par, tacko robił, i byłby w tym przeświadczony, potem mię, dzy inszemi Towarzyszami chciałby mieć mieysce, albo do Sztuk Mistrzowskich aspirował, za to sam a odło, żyć ma wprzód winy złotych Dziesięć. — 24.º Który, by Brat Trybownemu czeladnikowi, wiedząc, że za nim jest Trybowka bez pozwolenia Starszych dał ro, botę, ma dać winy pięć grzywien, połowięc do Urzę, du Naszego, a drugą połowięc do skrzynki Cechowey, którzyby też czeladnik, nie od czasu z Miasta powędrowa a Mistrz ten u którego robił, nie dałby Trybowki za niem, kiedyby zaś ten czeladnik nazad przywędrował ten Mistrz nic do niego nie będzie miał, i wolno mu będzie sięść na robotę do inszego Mistrza bez wszel, kiey pierwszego Mistrza trudności. N.º 25.º Któraby Siostra Cechu tego w Jatkach, iakiemkolwiek spo, sobem odwabiała kupca, gdy targuje u drugiey, ma przepadać winy do Skrzynki dwa funty wosku, to, ties, quoties. — 26.º Wolno też w Bramach Mieyskich, na

na Wendycye, i inszych mieyscach tego, ktoryby roboty tego Rzemiosła na mistrze tuteczne nawoził, albo nanosił, rewidować, i one według osobnego Przywileiu Krola Jego Mci zabierać. — A ktoby takowe roboty nawozne, albo partackie w kramach iakichkolwiek, albo w Sklepach tu w Krakowie przedawał, taki podpada winę dziesięć grzywien toties, quoties Urzędowi Naszemu, i zabranie takowych robot na potrzebę Cechową nie niewracaiąc, obracać. — 27.º A iż ten Cech iest tak ludny, że potrzebom Miasta tego i przychadzącym robotami swemi wystarczyć może i potrzeba, aby ich inni przychadniowie czasu żadnego nie niszczyli, przeto, ani w Jarmark, ani pad Seym, lubo na w Jazd Krola Jego Mci, lubo też na wesele, albo pogrzeb, owo zgoła pod ktorykolwiek ziazd nie ma żaden robot przychadzień, ani Mieszczanin tuteczny na nich nawozić, i nanosić, pod utraceniem takowych robot. — 28.º Ktoryby Brat był co do Cechu winien, a Jatkę by sprzedawał, sprzedawanie Jatki ma zaraz wszystkie długi Cechowe płacić, w co Starsi Cechu tego maią potrafiać, i nikomu Possessyi, Jatki niedopuszczać, azeby się Cechowi w retentach i długach sprzedawania Jatki dosyć stało, o ktorych też długach ten co zapis chce na Jatkę otrzymywać, i niż wyda pieniądze, ma się dowiadawać. — 29.º Nie ma też Młodszy starszego Brata w Cechu podsiadać, ale tak iako wstąpił do Cechu, ieden po drugiem siedzieć, pod winą, gdzieby to chcąc, wiedząc, kto uczynił, dwunastu groszy do Skrzynki Cechowey. 30.º Na poprawę Kamienicy Cechowey, i Jatek, także na poratowanie ubogiey Braciy na każdą Niedzielę, powinien każdy Mistrz Cechowy do Skrzynki dać ieden grosz. N.º 31. Ktoryby czeladnik nie według czasu, to iest przed rachonkiem porwał się lek

komyślnie

lekkomyślnie z warsztatu od Mistrza, i szedł albo na Kle-
parz, albo na Kazmierz, albo gdziekolwiek indziey, ta-
kiego Mistrz za wiadomością Starszych przez czeladź
Grodu Krakowskiego, może dać poimać i w więzie-
niu tak długo trzymać, aż mu zarzeczy, że i do czasu
i nakład, który za poimanie jego uczynił wróci albo odrobi.
dorobi. 32° A iż czeladź Cechu tego każden tydzień
biorąc pieniądze zwykłe każdy tydzień kotrować i w ro-
bocie mistrzom owym nie wygadzać, od tego czasu nie
mają im Mistrzowie Wochtanu płacić, aż razem w rachu-
wanie wielkie, i kiedyby którego dnia w tydzień omie-
szkał, roboty zwyczayney, takowey roboty w temże te-
go dniu ma powetować pod utraceniem wochtanu
na tydzień. 33° Któryby Towarzysz którey nocy
u Mistrza swego bez przyczyny słuszney nie spał,
bądź Starszy, bądź stołowy, bądź młodszy, × o to ma być
odnieśiony przez porta Cechowego do tych Mistrzów
co przy Towarzyszach do sprawy siadają aby starym
obyczaiem był karany. — 34° A iż nie powinien
nikomu żaden darmo służyć, a Starszy Cechu tego
prace rozmaite dla Braci inszych ponoszą muszą,
za konsolacyą tedy, maią mieć. — Najprzód od wyzwo-
lenia chłopców to co się wyżey napisało, do tego
skrzynki, Cech pobory ich zastępować powinien,
wedle Dekretu Naszego, więc i za każde porpolstwa,
mają mieć groszy piętnaście, po każdym Cechu, gro-
szy sześć, a po każdym generalnym rachunku doro-
czny m Złotych Dziesięć, a nakoniec Starszy maią
w przód opatrzeni być czeladzią, lub w rachowa-
nie, lubo kiedy przywędruje z pola. — 35° Nie ma też
żaden Mistrz przed rachowaniem przesadzać w po-
darunkach czeladzi, ale tylko według dawnego zwy-

czaju

zwyczaju, za podarunek, to iest: na obówie, albo parę cizem, albo najwięcey parę Baczmag, ma czeladnikowi i to dobrze zachowałemu dawać, a ktoby inaczey uczynił, y tym czeladź inszym Mistrom psował, aby byłby w tem przeświadczony, ma bydź karany do skrzynki kamieniem wosku. 36.ᵒ Nie ma też żaden Mistrz żadnemu Mistrzowi czeladnika z warsztatu brać, krom wdowy, tey wolno u którego icy się podoba, pod winą kamieniem wosku, wyiąwszy od tego chorych, i Starszych, tedy y tym, powinni będą dać z miłości Braterskiey. — 37.ᵒ Powinni też starsi Cechu tego doglądać, aby roboty partackie pod Jatkami, nie były, i znakować robotę każdego Brata, tu, bo w Jatkach, lubo w Domu przez Bracia, których cech dopuszczać będzie. A ieżeliby który Brat, którego Brata, przyznaczeniu tey roboty znieważył, i roboty nie dopuścił znaczyć, takiego każdego karać kamieniem wosku, toties, quoties. - Nie ma też żaden Brat Brata pozywać do inszego Urzędu, aż pierwey w Cechu skarżyć powinien, pod winą kamienia Wosku. Od których wszystkich punktów, i skazanych win zostawuiemy wolną appellacyą do Urzędu Naszego, każdemu obwinionemu. — Który iednak Brat albo Siostra na Dekrecie przestanie Cechowym, temu dosyć czynić powinni zostaią. Actum et Datum in Praetorio Cracovien: feria quinta pridie Festi exaltationis Sanctæ Crucis, die decima tertia Septembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo trigesimo quinto. C. Joannes Porayski Civit. Cracovien. Secretarius, et Actorum Notarius, iż zgoła wszystkie, a wszystkie prerogatiwy, i wolności, także przywileie, którekolwiek iena od Nayiaśnieyszych

Swięcky

Świętey pamięci, przodków Naszych krołów i Xiążąt Pol-
skich, łaskawie nadane maią, iakiekolwiek ima
słowa w sobie zamykaią, żadnego prawie nie wyi-
muiąc w wszystkich punktach, klauzulach i Kon-
dycyach, a obowiązkach wszelkich, potwierdzamy
umacniamy, uchwalamy, odnawiamy, całe zupełnie
doskonale, i dostatecznie, nic nie odmieniaiąc
ani umnieyszaiąc, i chcemy, aby te wszystkie pra-
wa, i Przywileie, i porządki, takowe wagi, były
iakoby tu od słowa, do słowa pisane były, to
uznawaiąc i nakazuiąc, iż te wyżey opisane
wszystkie ich prawa trwałe, gruntowne, i ważne, i nieod-
mienne bydź maią wiecznemi czasy, ani ich napo-
tem żaden łamać, i ~~[illegible]~~ Kazić nie będzie mogł, z tem
iednak dokładem, ieżli w czym prawu pospolitemu
nie są przeciwne, i ieżli ich pod te czasy w używ-
waniu byli. A dla lepszey wiary, i pewności, te-
go wszystkiego, pismo to ręką własną podpisaliśmy
i pieczęć Koronną, przycisnąć rozkazaliśmy. Dan
w Warszawie dnia XX Miesiąca Listopada Roku
Pańskiego M. D. C. XXXV. Panowania Królestwo
Naszych polskiego III a Szwedzkiego Czwartego
roku. —

Wladislaus Rex.

Przywiley ten cechu Szewskiego iest jednym z naydawnieyszych przywileiów wydawanych od rady mieyskiey dla cechów Krakowskich. Sięga on iuż czasów Kazimierza Jagiellończyka r: 1468 następnie przez Króla Zygmunta pierwszego potwierdzony roku tysiąc pięćset czterdziestego piątego, nazajutrz po święcie Świętey Anny, w którym na początku ten iszcze dodany iest warunek aby Rzemieślnicy tego samego zatrudnienia nie przedawali obuwia na straganach wystawionych tylko po Ulicach, jako też i pod Zamkiem przez co Maystrów ponoszących miastu ciężary i opłacaiących podatki wystawiaią na stratę; a przeto takich ścigać na Ratusz oddawać, i towary ich zabierać należy, z których przedania połowę na Ratusz, a połowę do cechu oddać prawo nakazywało. Po Władysławie czwartym równie ten przywiley aż do ostatniego Króla Stanisława Augusta był potwierdzony

1524. w piątek przed niedzielą Iudica Zygmunt 1. wydał urządzenie, aby garbarze za granicę skór i podeszew wyprawnych nie wywozili — bo ktoby z cechu z swoli pragnął mieć własną garbarnię — a Garbarze Krakowscy dowiedli przywilejami, iż żadnemu nie uchodzi w cechu działać na szkodę drugiego nie mówiąc obc

1468 w czasie oktawy Bożego Ciała feria 5ta Kazimierz Jagiellończyk dał postanowienie aby szewcy od dawna będących w Krakowie zeum ... cechu mogła być odbywana. —

1669. 19 Listopada — aby roboty

Cech jest dwie jedna z r. 1647. po prawej stronie passya pod spodem but Kirysyjerski — w zwierzchu napis: „Do cechu pod pańską winą" kto passyi

„P. Jakób Dobranowicz

„P. Jan Gochórowicz

P. Jendrzey Hohul

po lewej stronie „But i Grzyp" na wierzchu „Do cechu pod braćką winą"

pod spodem: Marek Słonkowicz

Drugi: po prawej stronie but węgierski koło niego r. 1658. na wierzchu „Do cechu pod winą cechową." po drugiej stronie „But, grzyp i drugi grzyp na wierzchu napis: Stefan Hofmajster, Grigier Nowak, Krysztof Zagba, Woyciech Maczkiewicz" —

1608 d. 8 Lipca Burmistrz i Rada miejska wydała ustawy o towarzystwach.

Arty: I. Żaden ktoryby się u majstra wyuczył i wyzwolił niechaj się nie waży robić u Partaczów, gdyżby jego uczenie w niwecz się obróciło. —

II Ktokolwiek by przybył do miasta nie ma odchodzić wyjąwszy tylko w stawney gospodzie — posłu powinien oznajmić majstrom jego przybycie — czeladnik nie ma sobie wybierać majstra latam gdzie go starszy przeznaczy.

VI. Czeladnik przedniejszy gr. 6 drudzy podług ugody.

VIII. Powinnością ich będzie co dnie niedziele na schadzkach bywać, a którykolwiek niebył ma być karany bierem a starszy słodowy zadowanym miesięcznie tak Polaków niemców, w ktorej oddają starszego wybierają.

IX. Ktoryby był chory mają go towarzysze odwiedzać, starsi brać i szynkarze wolni od tego.

X. na processyach z świecami chodzić do Baldakimu i razem na wielkanoc do spowiedzi i stołu pańskiego. — na podniesienie z świecami

XVII. Do winiarczyków nie mają wnijść pod karą 4 groszy.

XXIII Mistrz czeladnikowi powinien dwa razy dać na łaźnię raz na Boże narodzenie drugi raz na wielkanoc

1531-1578-1661.

(Sutorum Casimiriensis)

W Imie Panskie Amen

Burmistrz y Rayce Miasta Kazimierza przy Krakowie

Oznaymuiemy Wobec y kazdemu zosobna komu wiedziec nalezy, y na czasy przyszłe będzie należało do wiadomosci podaie my. Iz do Zwyczayney Residentiey Vrzedu Naszego Radzieckiego Kazimirskiego przy Krakowie tu na Ratusz Kazimirski mieysce Sądom y Consultatiom Zwyczayne, dnia dzisieyszego przez Cedułę według dawnego zwyczaiu Krakowskiego y w inszych Miastach dotąd się zachowuiącego, szczegulnie osoblicie dla nizey opisaney sprawy, zgromadzonego oblicznie y obecznie przyszedszy Sławny Woyciech Macelowicz y Stefan Hoff Magistro Mieszczanie natenczas y Starsi Mistrzowie Cechu Rzemiosła Szewskiego Kazimirskiego tu przy Krakowie będącego, przy obecnosci y przytomnosci inszych wszytkich tegoz Cechu y Rzemiosła Szewskiego Braci Młodszych do sprawy nieyszey przez Sługę swego Cechowego zwyczaynie obesłanych y do Cechu zgromadzonych, a na nizey opisaney Vchwały y Ordinatiey Concessie y Artykuły zgodnie y zobopulnie dla siebie samych y Następcow na potym swych zezwalaiących, Załosną przed Nami querimonią y Vskarzeniey

Zemięcy, abo oświadczanie Artykułowy niżey opisany sposob
przełożyli. Iż oni początek Cechu y Congregacyi swey
Rzemiosła przerzeczonego Szewskiego tu w Mieście prze
rzeczonym Kazimierzu przez pozwolenie Antecessorow
Naszych oddawnych czasow Zasadziwszy, oraz Pra
wami, Przywilegiami, Concessiami, Ordinatiami, y Ar
tykułami ku przestrzeganiu dobrego rządu z słuszności
y sprawiedliwości postanowionemi, od Świętey y Szczęśli
wey pamięci Krolow Polskich, po sobie szczęśliwie
panuiących y następuiących potwierdzonymi, przez Kto
ktore dobrze opatrzywszy, ku czci y chwale Pańskiey
y pospolitemu dobremu, aż do Roku Pańskiego Tysią
Sześcset Pięćdziesiątego Piątego nienaruszenie
dzierżyli, y z pochwałą sprawowali, teraz czasow nie da
wno przeszłych Rebelliey pomienionego Tysiąc
Sześcset Pięćdziesiątego Piątego, przez wtargnie
nie za Wolą y dopuszczeniem Bożym Nieprzyiaciela
Polskie Nieprzyiaciela Koronnego Szwedzkiego
przez Nagłe tak Krakowa Stołecznego, zaleo tez
pomienionego Kazimierza przy nim będącego Mia
przez tegoż Nieprzyiaciela opanowanie, od tychże Pra
Przywileiow, Ordinaciey, Concessiey, Artykułow, Dekre

Krolew

Krolewskich, Ksiąg swych publicznych Cechowych, tak daleze
że iedna tylko Copia, Przywiley Nayiaśnieyszego Niegdy Zyg-
munta Pierwszego Krola Polskiego na Dwadzieścia
Kunow albo Jatek Rzeznickich tu w Kazimierzu na swym My-
scu leżących z kupą Artykułow dawnych w Roku Tysiąc
Piecset Siedmdziesiątym Pierwszym otrzymaniy, a przez
Nayiaśnieyszego niegdy Stefana Krola także Polskiego
w Roku Tysiąc Piecset Siedmdziesiątym Osmym, Zwyż
danem iescze dwu Jatek Rzeznickich potwierdzony, Spa-
lo contextey Oryginału Zamkowego na Polskie
z dawna przetłumaczony, (przeto że Urzędem Naszym pro-
duowany do siebie wiadczy) zatym leżaca w Archi-
wum ich w dobrym sporządzonym zostawa, ktory to Przy-
wiley z przerzęcowney Kopiey (salvis ipsius et substan-
tialibus) z Polskiego a za czasy z łacinskiego stylu
na [illegible] sposobnieyszy iest zdozwoleniem y
Powagą Naszą przetłumaczony cale y zgoła odpada
y tęż pomieniony Cech swoy bez żadnych na piśmie
wyrażnych Praw, Przywileiow, Dekret, Artykułow, na
pamięc tylko (a dlategoż nie totaliter ieśli miałby
z pomienionych według dawnych obrzędow y obyczą-
iow byc) rządem sprawuią, am też przeciw prze-
szłodom wszelakim Cechu tegoż y Rzemiosła swego

Czyniąc

czym się zaszczycać maią. Przeto aby nie tylko się pownnym porządkiem zdawna zawziętym, ale że rządzić a wszelakiey poczciwości y sprawiedliwości zatrzymać mogli, wprzód pomienione nadanie swe Szewskie Przywiley, oraz y pewne Artykuły z ordynaciey Cechu Szewskiego Krakowskiego ktore nam authentice z Ksiąg Cechowych Szewskich Krakowskich wybrane, y wydane, także nie które z przerzeczoney Copiey swey ktore sobie y następcom swoim potrzebne y do rządu dobrego Cechowego pożyteczne według obaczenia ich y uwagi, oraz Kunsztellnemu Skutkowi Cechowego przeformowawszy nie które nowo przydawszy y przysposobiwszy aby my na nie y potwierdzenie ich przez powagę Maiestatu Krolewskiego pozwolili, oraz do Ksiąg Naszych Radzieckich Kazimierskich przyięli, y Sentencyą Urzędu Naszego Radzieckiego potwierdzili z pilnością przystoiności prosili. Ktorego to Przywileiu przerzeczonego albo Concessyi nadania przerzeczone Szewskie Krakowskiey danego y pozwolonego o takowy słowo do słowa Context następuie

Stephanus Dei Gratia Rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae Russiae Prussiae

-nae Masoviae Samogitiae, Kijoviae, Voliniae, Podla-
chiae Livoniaeq[ue] etc. Princeps. Significamus prae-
sentibus literis Universis quorum interest universis et singu-
lis. Exhibitas Nobis fuisse Nomine et pro parte Ma-
gistrorum et totius Contubernii Sutorum Civitatis Nostrae Ca-
simiriensis de Cracoviam Literas Privilegii Pergamenas
Sub titulo Serenissimi Sigismundi Primi Regis Po-
loniae Praedecessoris Nostri Sigillo Regni Majoris
Cancellariae munitas sanas, salvas, omniq[ue] macula
et suspicionis nota carentes Provisionem et Con-
cessionem certi loci seu fiendi super viginti Ca-
meras seu Institas Sutorias in perpetuum me-
morato Contubernio Sutorum Casimiriensi in Civitate
praefata Casimiriae existen[tium], sub certo Censu
annuo prout praelibatum Serenissimum Sigismundum
Regem Poloniae benigne obtinuisse continentes,
Supplicatumq[ue] est Nobis quatenus easdem au-
thoritate Nostra Regia approbare confirmare
et ratificare dignaremur. Quarum quidem
Literarum Privilegii tenor de Verbo ad Verbum
est talis. In Nomine Domini Amen. Ad perpe-
tuam Rei Memoriam. Nos Sigismundus
Primus

Primus Dei Gratia Rex Poloniae Magnus
Dux Lithuaniae et Terrarum Cracoviae, San-
domiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae, Russiae, et totius
Prussiae, Masoviae Culmen. Elbing. Pomeraniae &
Hereditarius Princeps. Significamus hisce praesentibus
literis Nris quorum interest, modernis et futuris. Recom-
do Gnsus Severinus Boner de Balice in Ogrodzieniec
et Kamieniec Dominus Zupparius, Burgrabius, et Ma-
gnus Procurator Noster Cracovien. Biecen., et Rabsztyn.
Capitaneus Fidelis Nobis dilectus, exposuit Nobis quod pro-
ventum et emolumentum Nrum augere et promovere
cupiens, demonstravit certum locum seu fundum supra
viginti Cameras seu Institas Sutorinas, in Civitate Nra
Casimirien ad Cracoviam, per Magistros Sutores Casim-
irien modernos, suis propriis sumptibus et impensis,
exaedificandas et extruen. prout iam ad praesens exaedi-
ficatae et extructae sunt. prout cum iisdem memora-
tis Magistris Sutoribus Casimirien supplican. qua-
tenus eisdem nunc et pro tempore existentibus Magi-
stris Sutoribus Casimirien super praefatis Viginti Came-
ris seu Institis Sutoriis Privilegium Nrum dare
et

et concedere dignaremur. Nos itaq tam Memorati Reverendissimi
Doner quam Supradictorum Magistrorum Sutorum Casimirien.
supplicationibus inclinati, iisdem Memoratis Magistris
Sutoribus Casimirien., nunc et pro tempore existentibus, cle-
menter concessimus, concedimusq effectualiter Sutoribus
praedictas Viginti Cameras seu Institas in loco et fundo
per praefatum Reverendum Doner designato et declarato,
ipsorum sumptibus et impensis propriis exaedificare et
extruere extructas et exaedificatas iure hereditario
cum omnibus et singulis earum fructibus, proventibus, redi-
tibus et emolumentis Vniversis omnibusq ipsarum attinen.,
pertinen., cohaerentiis adiacen., libere et pacifice pos-
sidere, ad habendum, tenen. dandum, donandum, Vendendum
Vtifruendum, obligan., ita quemadmodum Magistri Sutores
Cracovien. easdem Cameras et Institas Sutorias in
Civitate Nostra Cracovien. consisten., tenere, habere, posside-
re Vendere, obligare, inuadiare, illisq Vti frui soliti sunt.
et quoniam praedictas Cameras seu Institas Sutorias in Ci-
vitate Nostra Casimirien. consistunt Ideo easdem ab omnibus
et singulis oneribus Regalibus et Civilibus eximen-
das et liberandas esse duximus Vti quidem eximimus
et liberamus per praesentes in perpetuum, respectu qua-

rum

rum Viginti Camerarum seu Institarum supranominatarum iidem Magistri Sutores Casimirien[ses] Nobis Nostrisq[ue] successoribus Viginti florenos monetæ polonicalis triginta grossis quemlibet florenum computatos annui Census "Terragii" singulis vero Anni Quartualibus florenos quinq[ue] realiter et effectualiter ad manus Magnifici Procuratoris Nostri Arcis Cracovien[sis] pro tempore existentis pendere et solvere tenebuntur. Hoc itaq[ue] præsens Nostrum Privilegium super dictas Viginti Cameras seu Institas Sutorinas ad submissam "eorundem" Sutorum præfatorum supplicationem dandum et concedendum esse duximus, prout damus et concedimus per præsentes. In quorum quidem præmissorum fidem et evidentius testimonium Sigillum Regni Nostri præsentibus est appressum. Datum Cracoviæ Feria Sexta ante Festum Translationis Sancti Stanislai proxima Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Primo Regni vero Nostri Anno Vigesimo Quinto, Præsentibus Reverendis ac Magnificis in Christo Patribus et Dominis Petro de Tomice Cracovien[si] Regni Nostri Vicecancellario, Joanne Karnkowski Vladislavien[si], Joanne Chocen[si] Præmyslien[si] Episcopis

necnon

necnon Generosis ac Magnificis Christophoro de Szydłowiec Castellano et Capitaneo Generali Cracovien et Regni Nostri Cancellario, Andrea Comite de Tęczyn Pallatino Cracovien, atque aliis multis Dignitariis Officialibus Secretariis, et Aulicis Nostris testibus fide dignis sin-cere et fideli nobis dilectis. Datum per manus Illustris ac Magnifici Christophori de Szydłowiec in Szczmie-low et Magna Opatowica Castellani Capitanei Generalis Cracovien et Regni Nostri Poloniae Cancellarii, Nostrarum Cruitatum Kowczyn, Sochaczew, Gostynin, Zielonien Capi-tanei fideli Nobis dilecti Christophorus de Szydło-wiec Castellanus et Capitaneus Cracovien Relatio Illustris ac Magnifici Christophori de Szydłowiec Castellani Generalis Capitanei Cracovien et Regni Nostri Cancellarii. Nos igitur Stephanus Rex supplicationibus Fratrum Intercessorum pro memoratis Magistris Petitionibus benevole factis inclinati praesertas Privilegii literas et Conditiones in eis expressas in omnibus earum punctis clausulis, et conditionibus, approbandas et confirmandas esse duximus. Uti quidem approbamus confirmamus et ratificamus praesentibus. Concedimus interea memorato Contubernio Sartorum Civitatis Nostrae Cracoviensis

Casimiriae, Ut eo melius et efficacius augmentum habere
et robur suum retinere valeat, ducatus Camerales seu
Institoriatorias per Memoratum Spectabilem Dicto-
rem Casimiriensem Suis propriis Sumptibus in eodem
loco et fundo Separatim erectas Cameras seu Institas
in Specto Privilegio expressas ex actu exaedifi-
catas ut Iuri et more Vetito ac consuetudine antiqua
possidere absque ulla Censuris ex eisdem Stactis du-
catus Institis solvere ea nihilominus Conditione
ut iuxta obsequeantur praeinserto Privilegio erecti
Camerarum seu Institoriarum Census annuum
quolibet Anno a qualibet Institia per florenum
Unum Poloniae Respective pendatur et efficaciter
Solvatur. In quorum fidem et testimonium praesentes
manu Nostra Subscripsimus et Sigillo Regni commu-
niri iussimus. Datum Cracoviae Die Vigesima Se-
cunda Mensis Decembris Anno Domini Millesimo
Quingentesimo Septuagesimo Octavo. Regni Nostri
Anno Tertio. Stephanus Rex mpp. Arty-
kułów zaś dawnych wyżey wspomnionych z Co-
piey dawney powziętych takowy Porządek na-
stępuie. Naprzod żaden z tego Cechu nie może
Iatki Szewskiey przedać drugiemu Bratu tylko
aż

az wprzod Vczynią odpowiedź w Generalnym Cechowym
Zgromadzeniu. Dla lepszey też zgody miedzy Mi-
strzami Rzemiosła Szewskiego Miasta Naszego
Krakowa y Mistrzami nazwanego Miasta Kazimie-
rza wskazuiemy y postanawiamy tym pisaniem Naszym
aby Szewcow Kazimierskich Rzemiosła Szewskiego sie-
dząc Vczaca się była rowna Towarzystwom y Czeladzi
Szewskiey Miasta Krakowa, y inszych Wszytkich
Miast y Miasteczek Krolestwa Naszego, także
Żaden z tymi Braci młodszych nie powinien być
przyięty do Stołu ażeby z tey Braci młodsi kto-
rey wzięli Mąż a ktorey Swiecie Itm aby sklo-
pieta albo Młodzieńcy y Vczniowie po wszytkie
Lata tymi Conditiami Rzemiosła Vczyli Szew-
cow Kazimierskich zaś się Vczą Młodzieńcy
albo Vczniowie V Mistrzow tegoż Rzemiosła
w Mieście Naszym Krakowie. Także aby Vczniowie
mieli w powinnym poszanowaniu y Vczciwości
Mistrza y Żonę iego także y Dzieci ich, a ieżeli-
by co przeciw temu wykroczyli, karami zwykłe-
mi maią być karani. Powinni też Towarzysze
y Młodzieńcy wstrzymywać się od słow nie Vczci-
wych, y piesni ktoreby mogły obrażać Vszy ustydliwie

którzy

białychgłów y Panien, á Ozuwie się maią we wszystkich
sprawach swe Mkrami Zyskiemi Zachowac. Wolno
też będzie Szewcom Kazimirskim według Zwycza-
iów w Miesciech y Miasteczkach inszych Koronnych
Zachowanego Skory surowe albo swieże niewyprawne
ani nagotowane kupowac y gotowac, y podeszwy
z tych Skor do robot ich należące czynic y kraiac.
Atoli iż skory wyprawnej gotowej y podeszwy
iakie kolwiek tak v Garbarzów Krakowskich Wie
Jatkach iako y inszych na Rynku Krakowskim
albo gdzieindziey przedawaiących bez wszelakiego im-
pedimentu tymże Szewcom Kazimirskim wolno
będzie kupowac Artykuły Zas Cechu Szewskie-
go Krakowskiego iako wszczywyięte, owrze tychże
Szewców Kazimirskich dla siebie y Następców swych
przyięte z przydaniem niektórych Nowych y odmie-
nieniem niektórych te są Pierwszy Artykuł
Ponieważ każdego Rzemiosła Cechy Congre-
gatia z prawa Pospolitego y Zwierzchnosci Miey-
skiey którym się Iurisdictie rządzą początek swoy
maią Tedy każdy Towarzysz Rzemiosła Szew-
skiego

skiego ktoryby Cech chciał przyiąć, ten przed ~~będzie~~ po-
ćciwiey list od Urzędu swego pokazawszy Urzędo-
wi Radzieckiemu Kazimierskiemu, Mieyskie Prawo
przez Przysięgę Wierności Miasta y posłuszeństwo
Zwierzchności Urzędowey przyiąć, a przyiąwszy Mu-
szkiet Lantony dwa funty Prochu y dwanaście
Kulwersaków abo Kulek na swoich do Skarbu
pospolitego na Ratusz Kazimierski oddać, czemu
Wszytkiemu ten przed dosyć uczyniwszy dopiero do przy-
ięcia Cechu ma y powinien będzie przystępować.
2. Poniewasz Bracia y Mistrzowie Rzemiosła
Szewskiego Kazimierskiego zdawna od początku,
swego, z dozwolenia Magistratu tuteysznego Kaz-
mirskiego y z powagi Krolow JJMM Miłościwych
mieli moc y Władzą Sądowych tak potocznych,
iako też gaiowych w Cechu swoym odprawowania, tedy y
teraz przy teyże Swobodzie, niederoguiąc żadnym Iu-
ribus et Annulesus Grodzkim zostawać się maią Wie-
cznymi Czasy y Wolno im będzie obyczaiem dawnym
Czasów zwyczaynych takowesz Sądy gaić, przed Za-
gaiwnym Kontrakty wszelakie uczyniwszy żadnych zpra-
wa

twa doprowadzone, iako Venditie, Emptie, obligatie, Re-
signatie, Inwadiatie, Exemptie, Inscriptie, Quity,
y inne temu podobne Akty, wzgledem iednak tylko
Osob Samych, y wzgledem dobr swoich Dziedzicznych,
przy Zachowaniu wszelakiey Ostrożności czynnego przyi-
mować, w Księgi swe publiczne wpisować, oraz
z Ksiąg wyimować, pod Pieczeciami Cechowemi wy-
dawać, które takowey wagi bydź powinny y będą ia-
ko wszelakie Sądowe authenticzne przed którem kol-
wiek Urzędem albo Sądem uczynione, Sprawy także
wszelakie iakiey kolwiek materyiey y okazyiey
miedzy sobą tylko zachodzące (exceptis Crimina-
libus) które Civiles mere się nazywaią, wcale
Appellatią stronie obciążoney a Dekretu, do Urzędu
Dziedzicznego Kazimierskiego "zostawuiąc" według Prawa y po-
trzeby stron sądzić będą. 3. Iż w każdym zgro-
madzeniu na Starszenstwie wiele należy, tedy z stro-
ny Obraney Starszych w tym Cechu ti mieć chcemy
aby co Rok osob inszych obierano także żadnego ponowol-
nie nad dwa Roki obierać nie maią, którzy obrani
starsi nie ex pluralitate Vocum, ale z całowności

Cechu

w Cechu Mieysce otrzymawac maią, o przo Pierwszego starszego
ktory z obranych Starszych Sześci ma bydz tyn ktorego ci sześć
miedzy sobą naysposobnieyszego ad res gerendas obiorą
gdzie przy obieraniu starszych nowych, przeszłego Ro-
ku Starsi rachunku swey Administratiey Starszen-
stwa wedle dawnego Zwyczaiu czynic będą powinni, do-
ktorych słuchania wolno będzie zesłac swego Wydzą
Deputata Vrzędowi Radzieckiemu Kazim[ierskiemu] chcząc aby w tym
Cechu wszystkiego scisła wszelaka była zachowana, postana-
wiamy że ktoby po Catalogu z przyiętiey starszego
nie przystoynie się zachował, słowym nie przystoynym na
strata się porwał starszych wczymkolwiek zniewaŹył
do tegoz Cechu po przyiętiey przysięgi przy sprawach zeliè
nie przystoynosci czynił, taki każdy ma bydz karany przez
Cech zaraz winą naznaczoną grzywien, ktorey winy poło-
wica Vrzędowi Radzieckiemu Kazimierskiemu, a połowi-
ca na potrzeby Cechowe cedere ma, A ktoryby na ktore
karanie a tego by vczynic niechciał za ws[zy]tko skazanym
ktorym ma bydz karany winą na ułamania woli
nie ma też żaden z młodszey braci swego vo-
tum się wywac, ale ma czekac aż nań koley przydzie
chyba że mu tego starszy pozwoli. a młodzi po cechu
na mowiec, się ktoremu to zleca, maią oczekiwanie.

ie zdanie Starszym opowiedziec, a ktoby sie inaczey ozwał
ma dac winy na trzy funty wosku. Gdzieby tez komu w tym
ze Cechu co uczynic abo pod winą do więzienia isc, oto
kazano, a on nie appellowawszy do Urzędu Radzieckiego
Kazimierskiego, przynalezeli Cechowi, lekkomyslnie wzgar-
dził każdego takiego Starsi Cechu tegoz Panu Burmi-
strzowi odniesc mają y prosic aby kazał zarazem bez
wszelakiego procesu poimac, y tak długo w więzieniu
trzymac aż się Dekretowi Cechowemu dosyc stanie.
§. A iż większey przystoynosci w Jatkach kiedy
roboty nie przedaią dla ludzi przemiaiących po-
trzeba gdzieby ktory Brat abo Siostra Cechowa w tychze
Jatkach zdrugą sie porwazgła y co nieprzystoynego
uczyniła ma byc zaraz wzięta bez wszelkiego pra-
wnego na przyczynę wiedzenia do więzienia Ratusznego
go, y nie przyimuię do tego ma winy dołożyc Urzędo-
wi Radzieckiemu Kazimirskiemu niz winie dziesiąc grzy-
wnatego. Co się ma rozumiec gdy Starsi Ce-
chu tego według powinnosci swoiey do Jatek na
oglądanie wszelkich robot przychodzą, a onych by kto-
ra Siostra abo Brat zelżył przy tym słowem zby-
tym znieważył nawet y sługę Radzieckiego abo
Cechowego powinnosc swoią zobowiązana Pana
Burmistrza

Burmistrza albo Starszych Cechu czyniącego gdyby kto-
ra sztuka albo Beat w tych że Jatkach znaleziona by-
ło też karaniu podpadać będzie. 6. Gdyby też
Cechu tego Starsi niewarowną robotę znaleźli tako
każdy mając winy grzywien trzy toties quoties
Urzędowi którąby w Cechu takowa przyjmowane
do Urzędu Radzieckiego Kazimierskiego karana być
ma y one robotę poprawszy znowu przerobić 7.
Będzie się każdemu Mistrzowi Cechu tego Towarzyszów
każdego przechowywać według potrzeby jego także
Chłopców do uczenia bez przyjmowania jednak drugich
Mistrzów. 8. Ktoryby też Mistrz Chłopca na Rze-
miosło przyjąwszy we dwu Niedzielach tegoż Chłopca
do Cechu nie wpisał ma podpadać winy do Skrzynki
Cechowey z dwunastu grosz, a wpisanie tego Chło-
pca ma być takowe żeby list od Rodzica [illegible] położył
z do skrzynki Cechowey lub na wysługę lub na
pieniądze każdy jednak złotych dwa, (oddał) a gdy się wy-
uczy od wyzwolenia Starszym każdy także tyleż co
na wysługę ziało y ten co się za pieniądze jednak
złotych polskich dwa. [illegible] 9. Towarzysz żaden Mistrz nie ma do gospody, podczas rachowania
chodzić albo przez Stoła Cechowego według dawnej

Zwyczaju

Zwyczaiu ma go dotawać pod Winą Grzywien piąci toz
się ma rozumieć o tym ktoryby przed rachunkiem Powarzy-
sa dengiemu odmowił 10 Nie powinien tez bedzie
Zaden Mistrz Partacza chować ani Czeladnika od Par-
tacza bez wiedzenia y pozwolenia Starszych przyi-
mować pod Winą piącią grzywien 11. Ktoryby Mistrz
obesłany przez Posła Cechowego abo do Cechu abo
na Załamszą abo na Pogrzebiali towarzw ciało
po obwiedzeniu nie stawił się ma przepadać Za kazdy
raz Winy szesc groszy polskich 12 Ktoryby Mi-
strzowie Mistrzem zostawał Za sztuki ktoreby opła-
cał nie powinien dać do Skrzynki tylko Dziesięc
złotych toz się rozumie o tym ktoryby Mistrzowne
abo Wdowę tegosz Rzemiosła chciałby Mistrzo-
cena niebyła pojmował Według zdania Starszych
Cechu tego. 13 Ktoryby Mistrz Czeladnika swego
Starszym to czym zaskarżył a takowego Czeladnika
na Rowni naznaczony do Cechuby nie stawił tylem
ma za nie to o co szło zapłacić pod Winą dwuch
Grzywien polskich 14. Ktoryby Towarzysz chciał
Zostać Mistrzem ma trzy Lata nieodchodząc ziedne-
go Mistrza za Towarzysza robić okrom Mistrzo-
wicza y tego co Mistrzowne ma pojąc, a Mistrzem
Zostaięi

Zostaiąc, ~~Uczniem~~ ma wszechu ~~w~~przód groszy przydzie-
ści y dwa położyc à potym przy Mistrzach Starszych
v Pierwszego Sztukę z wołowey skóry którą mu starsi
tesz zaraz zaiego pieniędze obiorą robic pozwolą tedy kiedy
dobrze wygrawiwszy parę Mizni wraz Wszytą pa-
ac pa[illegible], parę baczmaki, parę Cizem zordin-
skim abo z Węgierskim abo z okrągłym wysokim
na spiętkiem takowysz Sztukę tyn co białogłowską
robotę robi ma zrobic z skóry iako mu starsi obiorą
tez skóre wygrawiwszy parę trzewików męskich parę
białogłowskich parę pantofli. A co do Ziemskiey roboty
wbiący parę botów z przechami ~~parę~~ na knafliach, parę
parę trzewików na kurku parę na klockach wysokich,
y iakiey roboty labo to Warskiey labo białogłowskiey labo
co do Ziemskiey, Sztukę ~~kto~~ wygrawa takąć się iuz żywic
y bawic ma, y do inszey się nie udawac bez pozwolenia
Starszych pod Winą zabrania roboty inaleszey. A tym
Mistrzom Starszym co przy Sztukach tego będą za faty-
gi ich ~~ma~~ takowy Mistrz Młody ~~dac [illegible] na [illegible]~~
~~[illegible] Wina, a na prasentatią [illegible]~~
~~[illegible] albo chłopców; [illegible]~~
~~Młodszy [illegible] piwa [illegible], à do~~

ma dac każdemu na garniec Wina à na prasentatią dla starszych
braci ~~[illegible]~~ albo chłopców a do skrzynki Cechowey złotych
Dziesięc. a ieśliby zas ~~[illegible]~~ra

~~i kto chcialby~~ ~~złotych Węgierskich~~ ... Ktory jeslibyś ktory chciał
okupić takie sztuki tedy każdy (okrom Mistrzowica
z Mistrzową abo Mistrzowną pojmującego) powinien
dać wszystkiego Kolak złotych trzydzieści do Skrzynki
a Rzemiosła złotych czterdzieści ~~...~~ a Kar-
tacz gdyby chciał do Cechu wstąpić powinien pierwej
za kartacztwo swoie, namniej piec grzywien winy
do Skrzynki złożyć, a potym sztukę za wyższey
rzeczo odprawić, 15 Jeden drugiego co towarze zalem
kolwiek co do tego Rzemiosła przynależy nie będzie przed
kupował pod winą kamienia wosku według rozsąd
ku starszych. A kiedyby który zakupił tylko abo ia-
kiego towaru do tego Rzemiosła należącego tam że-
den kupiłby powinien dzielić drugim według
rozsądku starszych. A gdzieby też który Kartacz albo
Kalmach abo Sadelnik, abo Rzezalnik, lub w Mie-
ście, abo za Miastem wykupił, takiemu każdemu wol-
no będzie zabierać Urzędem abo Grodzkim albo Miey-
skim pod utraceniem tego skupu. 16 Ktoryby trzy
razy raz po raz obesłany o retenta Cechowe do Cech
nie przyszedł takowemu Starsi tego Cechu usad karać

przez

przez tegoż Cechowego zabierac mają robotę nie wra-
cac iey, aż do Cechu przyidzie y oddatu co nakaza
17 Ktoryby Brat albo Siostra v Czeladnika cudze-
go robotę żabą na przeluż kupita za każdym razem
oto ma popadac Winę dwie grzywnie, à Ktoraby tako-
wy robotę kupowała na przelużą od Partacza, indu-
plo ma bydz karana. 18 Ktoryby Brat woło do tei Wal-
ty albo grę iaką inszą sumnie albo co z siebie prze-
grał, ~~albo~~ zastawet, albotez przepił, Więc gdzieby
tez Czeladz Wiaką gre zaprawił y z Partaczami
przestawał tako każdy o takowy występek ma bydz
karany Więzieniem przez tydzien y Winą pie-
nieżną według Uznania Cechowego. A czeladnik
gdyby co z rzeczy pomienionych uczynił ma bydz kara-
ny starym obyczaiem. Ktoryby Czeladnik w Gospodzie
położoney kolleyką schadzkę nie był nie wziawszy
Veniey Starszego y nie oddałby do Towarzystw co
przynależy takiego każdego na Warsztat wszedszy
karac starym obyczaiem, y zarazem powinien oddac
co Winien. A ieżeliby Mistrz ktorego Czeladnika
nie dopuscił karac, y zniewazyłby tych ktorzyby
Towarzysza karac przyszli takiego Mistrza karac
kopą pieniężney winy. 19 Ktoryby Brat

Ważyłaę

ważył się nie rząd w Domu Sędzim ozwać, abyłby w tym
od Starszych do Urzędu odniesiony, y przez Mądrzy
za każdym razem powinien dać Winy Czternaście grzy-
wien połowice Urzędowi Naszemu Kazimirskiego a
drugą połowicę do Cechu na potrzeby. 20. Aiż na
każdy Zbór przy obieraniu Starszych obierają się
y i którzyby imieniem Cechu strzelbę z iaką kolwiek
paleniu Swiec Kościele, na Zeręm Umarłych, y insze
potrzeby pogrzebowe, taliże y insze powinności Cecho-
we odprawiali, tacy którzyby tey powinności na się
włożonej zaniedbali za każdy raz mają popadać
winy Trzecz groszy. A Którzyby Brat obrany do zawie-
rania idatku, a nie zamknął by ich osoby swoią, za
każdy raz ma być karany Winą pułkamienia Wo-
sku, a rzeczby był tak daleco zatrudniony może Uży-
onego Collegi swego do tego. 21. Któremu by też
Młodemu Mistrzowi Starszy co na potrzebę Uczynić
abo tędy iść do potrzebie Cechowey rozkazał lubo
sam obecznie lubo przez Sługa Cechowego a nie
uczyniłby tego tak za każdy raz ma popadać
winę trzy funty Wosku. 22 Któremu by też na

znaczy

ozeni byli, na pilnowanie Bartaków, a na godziny na-
znaczone omieszkaliby za każdy raz ma przepadać
każdy winy sześć groszy a Dziesiątniku dwana-
ście groszy. 23. Każdy w Cechu będący choćby też wy-
rażonego terminu nie miał powinien się będzie dru-
giemu Bratu o co nań skarżyć będzie w Cechu zaraz
sprawić bez wszelakiej Contumaciey y temu Decre-
towi od którego by nie appellował ma dosyć uczynić.
A gdzieby który Brat appellatią o mniejszą
rzecz nad summę o złoty interponował y takową
sprawę u Urzędu Radzieckiego Kazimierskiego
przegrał, takowy każdy winę Grzywny iedney Urzę-
dowi płaconą być ma a drugą Cechowi. A gdy-
by wziąwszy Decret prosił sobie do drugiey
Sessiey o dilatią do dalszego uznania a nie stanął-
by na tey drugiey Sessiey, tedy okrom tego co na nim
skazano iest powinien na trzeci Sessiey winę
dać dwa funty Wosku, a gdyby na trzeciey Ses-
siey nie stanął powinien dać na czwartey czte-
ry funty Wosku, a gdyby y na czwartey nie sta-
nął takie ma być za odmierzeniem Starszych a za
wskazaniem P. Burmistrza bez wszelakiego

Swecchu

Processu zaraz poimany y do dalszego Uczynienia w Więzie-
nij Ratusznym zatrzymany. 24. Ktoryby Uczeń
U tuteczniego Mistrza Zapisał się, a niedotrzymałby
do czasu według zapisu, a odszedłby od niego, Zapi-
sałby się tolerowanie, na tele czasu, y tedy indziey
takowy mieysca mieć nie może, to Kazimierzu w Kraku-
kowie tolecz czasu y indziey, y wolno go Urzędowi Ra-
dzkim wziąć aż się dosyć stanie kunsztownym Mi-
strzowi według Zapisu iego. 25. Ktoryby Towarzysz
Partacza ktoregokolwiek czasu y w ktorymkol-
kolwiek Mieście lubo przed Seym lubo na Zjazd Kro-
lewski lubo też na Wesele albo Pogrzeb, owo przy ta-
kowey kolwiek zjazd, albo też sobie Partaczko w-
ział y był by tylko spółuradliwy, przy tym między in-
szemi Towarzyszami chciałby mieć Mieysce albo do
sztuki Mistrzowskiey aspirował, za to samo ma
założyć do Skrzyni Win złotych Dziesięć. 26. Kto-
ryby Brat Inbownemu Czeladnikowi nie dał Zapła-
ty na nim zaś przyrobił bez pozwolenia Starszych
dał robotę, ma dać Win złotych Trzy, iedną połowę
do Urzędu Radzieckiego Kazimierskiego, a drugą
połowę do Skrzynki Cechowey. Ktoryby też Cze-
ladnika nie od Pana z Miasta przewendował,

a Mist-

à Mistrz ten u ktorego by robił nie dałby Przybawki za
nim, kiedy by za to ten Czeladnik nazad przywędrował,
ten Mistrz do niego nic nie będzie miał, y Wolno mu bę-
dzie chcieć do inszego na robotę Mistrza bez wszela-
kiey pierwszego Mistrza trudności 27. Ktoryby
Mistrz Cechu tego w Jatkach zakimkolwiek sposobem
odwabiało Kupca gdy targuie u drugiego, ma przepa-
dać winy do Skrzynki dwa Funty Wosku 28. Wol-
no też w Jatkach mieyskich także w Ulicy abo
Mieście Żydowskiem y inszych Mieyscach tego ktory-
by roboty tego Rzemiosła na Mistrze tuteczne na-
kozał abo nanosił, rewidować y one zabierać, A kto-
by takie roboty nawożne abo partacke w Jatkach
iakichkolwiek abo Kramach tu w Kazimierzu prze-
dawał taki popadać winy Dziesięć grzywien tute-
eyszego Urzędowi Rzeczonemu Kazimierskiemu,
y Zabranie takowych robót na potrzebę Cechową nie
nie tracąc obracać. Ktoby też w Kamienicy
Domie abo Ogrodzie swoim abo na tym chował
partaca Rzemiosła tego takowy ma popadać Urzę-
dowi Winy Dziesięć grzywien 29. A iż ten Cech
iest tak ludny że potrzebom Miasta tego y przycho-
dzącym robotami swiemi dostarczyć może z potrzeba-
ali

aby ich inni przychodniowie Czasu Zadnego nie mieszyli
Przeto ani w Jarmarki ani pod Seym lubo na Wiazd
Krola JeoMci lubo tez na Wesele abo pogrzeb owdo
Zgola pod ktorykolwiek Ziazd nie ma Zadny robot
przychodzien ani Mieszczanin tuteczny na nich na-
kłoniac y nanosic pod Vtraczeniem takowych robot
30. Ktoryby Brat byl co do Cechu Winyna Jatki
by przedawal z przedania Jatki ma zaraz wszytkie
Długi Cechowe płacic wiec Starszi Cechu tego maią
potrzimac y nikomu przedawac Jatki niedopuszczac
azby sie Cechowi w Retentach y długach z przeda-
nia Jatki dosyc stalo, o ktorych tez długach tym
co zaprzat chcą na Jatki otrzymawac nie wyda
pieniadze ma sie dowiadowac. 31 Nie ma
tez mlodszy starszego Brata w Cechu podsia-
dac ale tak iako wstapil do Cechu yeden po dru-
gim tedy zrec pod Winą gdyby to ktoczego nie dzie,
ktu Vczynil, Dwunastu grosy do Skrzynki Cecho-
wey 32 Na poprawe Jatek Cechowych takze
na poratowanie Vbogiey Braci na kazda Niedzie-
le powinien kazdy Mistrz Cechowy do Skrzynki
kłasc yeden gros 33 Ktoryby Cielanki niewedly
Praw

Czasu to iest przed rachunkiem porzucaią lekkomyslnie
Z Warsztatu od Mistrza y ieżeli albo na Kleparz albo
do Krakowa albo gdziekolwiek indziey takiego Mistrz
Za wiadomoscią Starszych przez Czeladz Grodu Krakowskiego
może dac poimac, y w więzieniu tak długo trzymac, azsię
Zaręczy że y do Czasu dorobi, y nakład który na poima-
nego uczynię swoi albo dorobi. 34. Aiż Czeladz Cechu
tego w każdy Tydzień bierąc pieniądze zwykła co ka-
żdy Tydzień łotrować y wrobocie Mistrzom swym nie wy-
gadzac od tego Czasu nie maią im Mistrzowie Wochłonia
płacić aż razem wrachowane wielkie. y kiedyby który-
go dnia co dzien omieszkał roboty zwyczayney, takowey
roboty co tym że tego dniu ma powetowac pod utraceniem
Wochłonia za tydzień 35. Ktoryby Towarzysz ktorey
Nocy u Mistrza swego bez przyczyny słuszney nie
spał bądz Starszy bądz Stołowy bądz Młodszy o to ma
być obwiniony przed Pisarza Cechowego do tych Mistrzow
co przy Towarzystach do sprawy Tradaią, aby starym
zwyczaiem był karany. 36. Aiż nie powinien nikto-
mu żaden darmo służyc a starsi Cechu tego prace
rozmaite dla inszey pracy zmusic muszą za Consola-
tią

tią tedy maią mieć naprzod od wyzwolenia Chłopcow to co
się wyżey napisało, także iż Starsi maią naprzod opa-
trzeni być Czeladzią lubo wychowanie lubo kiedy przy-
chodnie z pola. 37. Nie ma też żaden Mistrz przed
radowaniem przewadzać Gospodarunkach Czeladzi, ale
tylko według dawnego Zwyczaiu Gospodarunek, to iest
na Obowie abo parę Czyżem abo nawięczey parę baczmali
ma Czeladnikowi to dobrze zachowałemu dawać. à kto
by inaczey uczynił y tym Czeladz inszym Mistrzom
psował, àbyłby tym przewradczony ma być karany
do Skrzynki Kamieniem Wosku 38. Nie ma też
żaden Mistrz żadnemu Mistrzowi Czeladnika z War-
sztatu brać kiedy wolen tey wolno u ktorego się iey
podoba, pod Winą Kamienia Wosku Czyrawszy
od tego ktorych starszych tedy tym powinni będą
dać z miłosci Braterskiey. 39. Powinni też
starsi Cechu tego doglądać aby roboty partacko pod
Jatkami nie były, y znalowac robotę każdego Bra-
ta lubo w Jatkach lubo w Domu przez Bracią

ktorzy

ktorych Cech deputowac będzie. à rezeliby ktory Brat kto-
rego Brata przy znaczeniu tey Roboty zniewazyl ty
Roboty nie dozwalał znaczyc, takiego każdego karac
Kamieniem Wosku toties quoties. Niemaiez zaden Brat
pozywac Brata do inszego Vrzędu az pierwey w Cechu
skarzyc powinien pod winą Kamienia Wosku à to in
Casibus Levioribus. 4o Od ktorych wszytkich Spraw
do tyzey opisanych [Ar]tykułow w Cechu przeciwko
przestępnym rostrzy[go]wanych y z kazanych Win Wolna
appellacia do Vrzędu t[eraźnie]yszego Radzieckiego Ka-
zimierskiego przy Krakowie kazdemu obwinionemu
albo tyzey zostawac ma y zostawa, iednak
ktorykolwiek Brat albo Siostra tego Cechu
na Dekrecie Cechowym przestanie, temu iuz De-
kretowi dosyc powinni czynic. My tedy
Konsulowie Burmistrz y Rayce przerzeczonego Mia-
sta Kazimierza przy Krakowie wszystkich opisanych
Ordynatiey, Punktow, Artykułow, na Instantią prze-
rzeczonych Starszych, y Młodszych Cechu Szew-
skiego Kazimierskiego przeczytania pilno prze-

Suchański

Auchowszy a prozbe ich y affectatią szczerą byc Zwrzemiasłdzy. to na baczeniu dobrym maiąc iż Cech tęn y Congregatio zdawna od Vrzędu Naszego w przy Ordinatiach początek swoy wziąwszy w swoich obrzędach przy porzadney Magistratu Naszemu Vczarości, posłuszenstwie zawsze zostawał y dotąd zostawac chce y nato maiąc wzgląd, iż przez znaczne Szkody maiętnych, oczym przez powietrze przeszłe, oczęsc przez Nieprzyjaciela Szwedzkie wyruszeniey na Substantiach [illegible] zgwałtu ratowanie w nim sięc ta to Vmniegszenie, y przez rozliczne Rzęsłey pod te Czasy podatki zwozeni, a nadto iż pomienione Artykuły Nam podane prawu y Dobru pospolitemu nie są przeciwne. Aby tedy tenze Cech y Congregatio bez Prawa y Ordinatiey ktore niu inszego nie są tylko Przyb y wyzerunk zycia miedzy ludzmi porządku Cialłoy bezrządnie nie zostawał, ale aby wprzod ku czci y chwale Panskiey, rozszerzeniu Miasta, ku wygodzie pospolitey, nakoniec ku zachowaniu dobrego porządku na tez ktorych wyrazne Artykuły y Ordinatie rednostainie zgodnie, zobopolnie zezwo

lelismy Sententią Vrzedu Naszego Vtwierdzielismy y do
Xiąg Naszych Radzieckich Kazimirskich ku wieczney
pamięci dla pomienionych Cechu przerzeczonego Szew-
skiego Kazimierskie Mistrzow y Braci takze Na tego
ich przyielismy a naostatek na potwierdzenie onych the
przez powage Maiestatu J.K.M.ci Pana Naszego
Szczesliwie Nam teraz panuiącego pozwolelismy iako
niniejszym tym prawa[illegible] Naszym zezwalamy Vtwier-
dzamy y do Xiąg Na[illegible]ch Publicznych przyimuie-
my dla wiekszey [illegible] z pewnosci pieczęc Vrzedu
Naszego Radzieckiego [illegible]yczaina przy podpisie
reki Pisarza Naszego przysieglego przycisnelismy
Actum et Datum ex Pretorio Casimiriensi ad Cracoviam
Feria secunda post Festum S. Agnetis Virgi-
nis et Martyris proxima Die Vigesima quar-
ta Januarii Anno 1661

Articuli inherenti di

[illegible] Camera [illegible]

1661

1661

[illegible] 24 Gennaio 166.

640

Cech Tokarzy.

Tłumaczenie z niemieckiego.

1. Ktoby chciał zostać majstrem Cechu Tokarskiego, ten do Skrzynki będzie musiał zapłacić ośm dukatów złotej monety. II. Każdy cudzoziemiec pragnący w tuteyszém mieście osiąść i prawo majstrowstwa uzyskać dla okazania biegłości swego rzemiosła ma dwie sztuki własnemi rękami wykonać, pierwszą Kołowrot a drugą szachy do grania. III Syn majstrowski albo córkę majstrowską biorący w małżeństwo z tych dwóch sztuk jednę tylko wykona. IV. Pozostała wdowa może daléj rzemiosło swego męża prowadzić, ani jéj zgromadzenie P. Tokarzy czeladnika w robocie zostającego odmawiać niepowinno. V. Na każde Suchedni majstrowie obowiązani będą składać do Skrzynki cechowej po jednym Szylingu, jako już na ten pierwszy raz złożyli. VI. Przy zapisie do Cechu każdego chłopca powinien majster zapłacić dwa Szylingi a przy jego wyzwoleniu Szylingów pięć i grajcarów trydzieści. VII. Kommissarzowi Cechowemu za każde posiedzenie ma być dane cztery szylingi i trydzieści grajcarów zaś Cechowemu Pisarzowi Szylingów dwa. VIII. Jeżeli który czeladnik majstrem zostać pragnie ma pierwéj złożyć dowody czyli trzy lata wędrówki odbył, a jeżeliby tego udowodnić niepotrafił w takim przypadku winien 15 Złotych Szylingów do Skrzynki złożyć. Dano na Ratuszu miejskim w Krakowie dnia 19 Stycznia 1809 roku. ——

Tokarze długo stanowili cech jeden razem z Konwisarzami dopiero r. 180~~9~~8 dnia ~~4~~30 ~~4~~ ~~[illegible]~~ Listopada N^{ro} $\frac{9573}{1142}$ Rząd Austryacki ~~[illegible]~~ dozwolił im stanowić Cech oddzielny i nato osobny Reskrypt wydał.

Kiedy się handel z zakrzędu austryackiego rozszerzył a przynajmniéj rozszerzać zaczął, Fabrykanci rzeczy Krajów którzy dawno Polski nieodwiedzali przybywali na jarmark z towarami, i że w budach koło Sukiennic wystawionych zalegną umiarkowana chętnie pozbywali; Zawiem zgromadziły się tłumne stada czeladzi, te osiadały w Krakowie i potajemnie bez wiedzy cechów rzemiosła partolili. Zgromadzenie Tokarzy podało prośbę, ta od Magistratu przyjętą została i choć żydom przedawania sprowadzonych na Kazimierzu towarów zbronić niemogli, ale trzem Partaczom Wincentemu ~~[illegible]~~ murzynia zabrali i samych Billińskiemu, Twardowskiemu, i Majewskiemu z miasta wypędzili. —— r. 1806 — 19 Lipca.

Zgromadzenie Włóczków.

Congregatio Defluitatorum.

Roku 1723 w czasie nocnym dom Stanisława Błoczyńskiego Starszego Włóczków przypadkowym ogniem zayęty spalił wszystkie ustawy tego Zgromadzenia razem ze wszystkiemi ozdobami i godnosci cechowey tudziez chorągwią do uroczystosci używaną pozostały się tylko niektore kopie tych ustaw u Sebastyana Ciepłowskiego tegoż Zgromadzenia Podstarszego które nam do zatwierdzenia podane zostały; z których był pierwszy Władysława IV. dany w Krakowie na Seymie walnym koronacyynym dnia 20 Marca 1633 r. Drugi zachowany w kopii Jana Kazimierza datowany w Warszawie dnia 9 Lipca r. 1667. Trzeci Michała Korybuta dany w Krakowie dnia 9 Listopada r. 1669 na ziezdzie koronacyynym, czwarty Jana Sobieskiego dany w Krakowie na ziezdzie koronacyynym dnia 16 Kwietnia 1676 r. Te wszystkie przywileie z kopii godnych wiary wzięte i do zatwierdzenia Krolowi Augustowi II^mu podane były w Warszawie dnia 5° Grudnia 1724 r. Oto ich brzmienie dosłowne.

Na pamiątkę wieczną Amen.

Iż po te czasy przez niedozor Panów Starszych wodnych w dobrach i dziesięcinach J. K. Mci porządku nie było, zabiegaiąc tedy temu aby ten nierząd więcey nie był y w dobrach J. K. Mci szkody się nie działy podatkom (Czeladzi wodney to jest włóczkom :) ktory ex antiquo na to porządku są wysadzeni y przysięgą dla wierności y dozoru większego obowiązani w ten niżey opisany sposób. Naprzód starać się maią y po-

winni aby wiernosc swoię y życzliwosc przeciwko J. K. Mci y
Jm Panu Wielkorządcy Zamku Krakowskiego w całe zachowali.
Druga aby drzewa na kollegiackij brzeg y przed Domy swoie po-
ki dziesięcina na Grzytaniu odprawiona niebędzie, niezpuszcza-
li. Przestępca tego przepadać ma winy do Brackiey Skrzynki
puł grzywny. Trzecia gdyby pilna potrzeba była do zpuszczania
Drzewa, mianowicie na Krola J. Mści iak Żupnego, iako y dzie-
sięciny powinni wszyscy iako na gwałt przybywać, pod winą
puł grzywny. Czwarta aby żaden z Włoczkow nieważył kupca od
roboty szukać, ani z niem porozumienie mieć, gdyby przez to
szkoda Krola J. Mci była, Przestępca doswiadczony ma być z
Bractwa wyrzucon. Piąta Żaden się tego ważyć nie ma, aby
miał drzewa wszelakiey roboty zpuszczać, raniey nad dwie go-
dzinie na dzien, takze pozniey nad dwie godzinie przed wie-
czorem; Przestępca Dwanascie groszy do Skrzynki odłożyć
powinien. Szosta aby się żaden z inszych ludzi nieważył tak
na Grzytaniu, iako y w Ogrodach, lubo na ktorychkol-
wiek mieyscach, drwami przekupowac, oprocz samych Włocz-
kow, ktorzy na to do Skarbu J. K. Mci do zpuszczania tak
dziesięcinnego, iako y Żuppnego Drzewa, do Wieliczki są
obowiązani. Siodma z nakazu wolnosci aby się żaden z Włoczk-
kow na Dziesiątkach, iako y Drzewa rozmaitego nieważył wyi-
mowac bez dozwolenia Dziesiątnikow, pod straceniem Łotodztwa
i Obey pod straceniem ręki. Osma ktorybykolwiek z Włoczkow
ważył się kupiecką robotę bez wolnosci pusić, taki każdy ma
podpaść pod winę Starszych ktorą Hanskaia Dziewiątą ciez-

liby ktory z Młodszych Włoczkow, Starszych w Uczciwości nie miał
y niechciał słuchać na robocie wodney, tedy Bracia wszyscy z-
szedłszy się do schadzki, maią takowego za nieposłuszeństwo
tego z Włoctwa przez wyrzucie. Dziesiąta ktoby się odzywał bydź
Włoczkiem, y z Wisły ‡ na pożytek, aby się w krzywdach swych,
mianowicie ktoreby mu się koło Wisły działy do Pana ~~mmm~~
Dziedzicznego, ani też gdzie indziey na skargę, y pod obronę
niczyią nie uciekał, ale do J. K. Mości tylko samego Pana
Wielkorządce Zamku Krakowskiego. Iedynasta aby się do
robot żaden z Włoczkow nie ubiegali ieden przed drugim,
gdyż tem ubieganiem ludziom szkody czynią, Przestęp-
ca przepada groszy Dwanaście Winy. Dwanasta zwykli
niektórzy z przystania nazbyt roboty biorąc, a niemo-
gąc ich ~~...~~ do mieysca oraz zpuscie, zostawuią ich na
brzegu Kollegiackim, a potem powoley zpuszczaią, co
dla Łakomstwa czynią, czego aby na potem nie było,
miarą zwyczayną robotę przyymować maią, Przestęp-
ca przepada do Skrzynki Brackiey pułgrzywny Winy.
Trzynasta ktoryby też Towarzysz ~~...~~ Towarzyszowi zatrzy-
mał Myto do trzeciego dnia przy sobie, a ukrzywdzo-
ny uskarżył by się przed Starszemi, iako tedy Winę Pano-
wie Starsi na Niem skarzą, pod taką podpaść powi-
nien będzie, y Zapłatę przywrócić. Czternasta ukrzyw-
dzony każdy tak z Starszych, iako y Młodszych krzywdę
swoię na Schadzce przed Starszemi opowiedzieć ma, tak-
że Excessy, ieżeliby się iakie działy w Towarzystwie,

tedy co miesiąc przez Starszych examinowany, i przez żnich
karane bydz maią, oczem żaden nialiey wzmianki na żadnem
posiedzeniu wspolnym przez Obeymi Kudrami czynic nie ma; Prze-
stępca obowiązkowy przepada Winę od Starszych uchwaloną. Ul-
timo za Instancyą niektorych Włochow Starszych, ktory
między sobą zgodnie uchwalili, pozwoliłem, i pozwalam im, po-
rządku tego, upatrując iż kaźdy podlega śmierci, a chcą-
cze aby Bracia takoiako umarli, pochowani bydz mieli, tak
postanowiłem: Maią mieć przy Skrzynce swoiey świece zat-
bne cztery, tak Zwierzynieckie, iako y Smoleńskie, spólne
Starzi Włochowie u siebie, a gdy ktory z tych Włochow
umrze, wszyscy na pogrzebie bydz i po ciało iść powin-
będą; a ktoryby sam przybydz dla pewnych Przyczyn nie
mogł, tedy małżonkę swoię, albo młodzieńca posłać powin-
nien; ieżeliby zaś z tych Włochow przy Domie będący ktory
nie chciał bydz, iak na pogrzebie, tak na Msze Święte Suche-
dniowe, takowy każdy nie postąpiony przepadać ma do Skrzyn-
ki Bractwiey Winy nieodpuszczoney groszy Sześć; a takowe
Msze Suchedniowe maią bydz odprawowane za Dusze Bra-
ci zmarłych; to iest Dwie na Zwierzyńcu, a drugie Dwie
na Smoleńsku, naco Bracia na każde Suchednie po groszy
Cztery do Skrzynki składać się maią; a ta Skrzynka u
Starszych Włochow na gruncie Wielkorządowym mieszkaią-
cych bydz ma, Klucz zaś od tey Skrzynki, ieden u Star-
szych, Drugi u Młodszych Włochow będzie; czego wszystkie

ięzo wszystkiego aby ci Włoczkowie pilnieysi byli, y Starsi
Sich dozor lepszy w Spuszczaniu Drzewa Zuppnego za mnieyszą
Zapłatą niż inszym czynili y życzliwość swoię w Odprawowa-
niu roboty Wislney S. K. Mci oswiadczali, za takową ich
tedy życzliwość, i Zapłatę małą Dwie Beczce soli na kar-
de Swiebodni z Wieliczki, ktore im z dawnych czasow nale-
żały według Regestrow Drzew Zuppnych, ktore do Szy-
bow zpuszczaią, przy teyże Zapłacie mieć maią, ażeby
tem pilniey y skuteczniey powinność swoię odprawowa-
li, wdzięczność y życzliwość swoię pokazali, przysięgą tego
każdy Włoczek potwierdzić ma; Zosobna Starsi Włoczko-
wie tego z pilnością przestrzegać maią, aby do Brac-
twa swego ludzi podeyrzanych, y z tego to za Synow będą-
cych nie przyymowali; ktore takie postanowienie, albo
raczey porządek, pomienionych tych Włoczkow, dla
lepszey mocy, y utwierdzenia, ręką się swą podpisuię,
i pieczęcią moią własną utwierdzam. Stało się na Zam-
ku Krakowskim dnia 29 Stycznia, roku Pańskiego
Tysiącznego Szesćsetnego Trzydziestego Trzeciego Stani-
sław Witowski Chorąży Łęczycki Wielkorządzca Zamku
Krakowskiego manu propria

August II Król Polski cały ten przywiley za poprzednich Królów Zgromadzeniu Włóczków udzielony w zupełności zatwierdził, z tem jednak zastrzeżeniem, aby te przywileje i ozdoby cechowe do uroczystości służące, nie gdzieindziey, tylko w domu, i pod dozorem Wielkorządcy Zamku Krakowskiego spoczywały; tudzież izby pod karą dosyć znaczną pieniężny te przywileja nie były z domu wynoszone chyba w razie gwałtowney i ważney przyczyny. —

III Konik Zwierzyniecki

Pamiątka odpędzenia Tatarów

1240.

Cech Zegamistrzów!

My Prezydent Rada Ces: Król: głównego Miasta Kra-
kowa uwiadomiamy, niniejszem Iż, Luba Zegarmistrze Krakowscy, dla ma-
łey liczby do tych czas z Cechem Słusarskiem, złączeni by-
li, iednakowoż, gdy teraz za pomnożeniem się ich liczby
o ustanowienie własnego Cechu prosili, przeto My Pre-
zydent i Rada Cesarska Królewskiego głównego Miasta
Krakowa, słuszną rzeczą uznaliśmy, do ich prośbey
przychylić się, ich od Cechu Słusarskiego odłączyć, i pozwo-
lenie ~~do~~ ustanowienia takowegoż Cechu do Nayższe-
go Rządu udawać się.

Ponieważ tedy I.E.G.O Ces: Król. Apost. Mość przez
Dekret nadworny pod datą 13 Września 1797 od Ces:
Król: pełnomocny w Galicyi zachodniey ustanowioney
Kommissyi, w dniu 29 Września pod Liczbą 13991 oz.
naymionym, tak na odłączenie Zegarmistrzów od Cechu
Słusarskiego, i ziednoczenia wielkich i Małych Zegar-
mistrzow w ieden Cech, zezwolić, iako też i ułożone przez
Magistrat dla tego nowego Cechu Artykuły do Artyku-
łów Cechu Zegarmistrzów Wiedeńskich stósowne, nay-
łaskawiey potwierdzić raczyła, przeto temże wielkim
i małych Zegarów Maystrom Krakowskim w jeden
Cech złączonym Niniejsze Artykuły dla przyszłego nay-
ściśleyszego zachowania, w następuiącey treści wydaią się:

Najprzod. ponieważ pomnożenie chwały Boskiey przy każ-
dym dobrze uregulowanym cechu nayprzyneypalnieyszym
iest zamiarem, dla tego powinni wszyscy Zegarmistrze na
uwiadomienie przez Panow Starszych, i za obesłaniem
się przez Magistra Młodszego w święto Swiętego Pio-
tra i Pawła w Kościele na to przeznaczonym, o godzi-
nie siodmey na Nabożeństwie kosztem cechu odprawo-
wać się maiącym, przystaynie i trzeźwo znaydować
się. Ow Mayster ktoryby bez ważney i wprzod Starsze-
mu doniesioney przyczyny na to Nabożeństwo, albo
pozno, to iest dopiero po Ewangelii, albo w cale nie
przyszedł, ma bydź bezwzględnie iednym złotym Ry-
skiem do Skrzynki cechowey ukaranym. Ow zaś któ-
ryby na to Nabożeństwo nieprzystoynie, albo piianym
przyszedł, winien będzie za karę dwa złote Ryńskie
złożyć pod exekucyą, ktorą panowie Starsi w przypad-
ku sprzeciwienia się od Magistratu prosić maią. —

Powtóre Prócz tego Nabożeństwa w dzień Swiętego Piotra i
Pawła powinni będą przy każdym pogrzebie Maystra albo
Maystrowey dwoch cechowych, których Starszy wyznaczy
asystować i na Nabożeństwie znaydować się. Gdyby który
Mayster, albo przez kontraktową robotę, albo inną wa-
żną przyczynę zatrudniony był, takowy powinien przy-
czynę swego zatrudnienia Starszemu oznaymić, który
do tey asystencyi innego wyznaczy. Ow Mayster który-
by po obesłaniu siebie ani na pogrzeb nie stanął, ani u

Starszego

Starszego nie exkuzować się, karze dwunastu Graycarów do skrzynki cechowey podlega. — Jednakowo maystrowie do asystencyi pogrzebu, zmarłego czeladnika lub ucznia obowiązani nie są. Za każdego zmarłego Maystra lub Maystrową ma bydź kosztem skrzynki cechowey iedna Msza Swięta odprawiana. —

Patrzecie Przy tym cechu ieden Starszy i ieden podstarszy znaydować się ma, których elekcya w pierwszą Niedzielę po Nowym Roku następuiącym sposobem odprawiona bydź powinna. Wszyscy Maystrowie zgromadzą się w przytomności od Magistratu delegowanego Gminnego, każdy potem w porządku lat swego Maystrowstwa, dać wota na Kandydatów Starszego i podstarszego. Wota te zbiera przytomny z Magistratu delegowany Gminny, podpisuie one wraz z wotuiącemi Maystrami i przekłada ie Magistratowi, który potem obydwóch starszych obierze i tym przysięgę innym starszym cechowym zwykłą wykonać nakaże. Pierwszy raz Starszy i podstarszy na ieden Rok obrany będzie, w następuiącym zaś Roku podstarszy, iezeli przeciw niego żadne wątpliwe i zastanawiaiące okoliczności nie zaydą, postępuie na Starszego dla czego tylko elekcya innego podstarszego odprawiać się będzie, a tak co rok postępowana bydź ma. Nowo przysięgły Starszy powinien potem od swego poprzednika skrzynkę przy

przywileiu i Rząd Cechu wspolnie z nowo obranym podstarszym odebrać. — — —

Każdy Starszy i podstarszy obowiązanym iest po wyiściu swego Rocznego przełożeństwa przed zgromadzonymi Maystrami i w przytomności Gminnego Rachonki z wszystkiey percepty i wydatku złożyć, które potem Maystrowie roztrząsnąć, a gdy za dobre uznane będą wraz z Gminnym pod pisać, i składaiących Rachonki ~~Cechowe po ich~~ na sessyi zakwitować maią. ~~zakonkludowaniu~~ Te roczne ~~xxxxxx~~ Rachonki Cechowe po ich zakonkludowaniu powinny bydź przez Magistrat tes: Królewskiemu Cyrkularnemu Urzędowi do weyzrenia podane. — —

Wspomniony wyżey Gminny od Magistratu delegowany, czyli Kommissarz Rzemieślniczy nie tylko rocznym Elekcyom i Rachonkow składaniu ale też i Sessyom w następuiącym punkcie oznaczonym i zgoła wszystkim Sessyom przytomnym bydź powinien. — — —

poczwarte przez tey Elekcyiney Sessyi cztery Sessye w roku na każdą Niedzielę Suchedniową po południu w Domu Starszego odprawiać się będą na których wszyscy Maystrowie, iako i na wszystkich extraordynaryinych za Konsensem szlachetnego Prezydenta pozwolonych sessyach trzeźwo znaydować się powinni, tamże przystoynie bez ha

łasu

bez hałasu i bez przerywania ieden drugiemu mowy,
to przekładać mogą co dla dobra cechu za potrze,
bne uznaią.

Na tych Suchedniowych Sessyach wszystkie mię,
dzy Maystrami zachodzące spory, iako to względem
odmawiania, roboty czeladnika lub ucznia i in
ne, ostatnie załatwiane, a winny stosownie do wię,
go występku karany będzie, która cechowa kara ię,
dnak Dwoch złotych Rynskich przewyższać nie po,
winna, gdyby zaś występstwa takowego gatunku było,
żeby cięższey kary godnym bydź zdawało się na ten
czas zaraz Magistratowi doniesione bydź powinna
Gdy ieden Mayster od drugiego pokrzywdzonym zo,
stanie, takowy ma skargę swoią stoiący bez krzyku
i bez uszczypliwych wyrazow przystoynie przełożyć.
Oskarżony zaś rownie stoiący i skromnie tłomaczyć
się będzie.

Jeżliby ktory Mayster bez ważney przyczyny na tę
Suchedniową Sessyą nie przyszedł i składki Suche,
dniowey w następuiącym punkcie oznaczoney nie od,
dał, tedy ma bydź na karę trzydziestu Graycarow ska,
zany i procz tego do złożenia składki przyciągnio,
ny.

Pojięte ponieważ każde zgromadzenie cechowe nie
uchronne podatki ponosić musi, przeto tym koń,
cem następuiące składki do skrzynki cechowey stano

wią się

Każdy Mayster co Suchedniowa Sessya zapłaci zapł[…]
ci składki kwartalney siedmnaście Graycarow. —
Każda zaś wdowa robotę utrzymuiąca, siedm i pół
Graycarów do Skrzynki Cechowey. —
Każdy Czeladnik bądź to wyterminowany bądź
przychadzień bądź to Syn Maystra ⸗ żeniąc się z ⸗ panną
ła lub nie, gdy Mayster chce zostać, obowiąza,
ny iest procz wykonania niżey wyrażonych kon,
dycyi czterdzieści Reńskich Taxy od Maysteryi zapłac[…]
Każdy Chłopiec od wpisania do terminu zapł[…]
ci Reński ieden Graycarow trzydzieści, i równie
tyle przy swoim wyzwoleniu od wypisu gdy czela,
dnikiem zostanie. — — —
Obcy Mayster któryby w Krakowie osiąść zechciał winien ro,
wnie czterdzieści złotych Reńskich Taxy od May,
steryi, procz wypełnienia Kondycyi niżey oznaczo,
nych zapłacić. Po takowym do Skrzynki Cecho,
wey zapłaceniu, Żaden Mayster ani Czeladnik ani
Chłopiec do żadney inney expensy iako np. do czę,
stowania obowiązanym nie iest. —
Wszystkie te dochody Cechowe powinni przełożeni
Cechu w Rachunki Cechowe porządnie zapisy,
wać, na żadne częstowania lub Konsolacye nie uży,
wać, lecz szczególnie na zapomożenie podupadłych
Maystrów, i wdow, na utrzymanie przepisanego Na,
bożeństwa i na inne nieuchronne wydatki Cechowe

obracać

⸗ lub nie, czyli on z wdową lub córką majstra

obracać, dla czego Skrzynka Cechowa dwiema rożnymi Klu-
czami zamykana bydź powinna, z których ieden
u Starszego drugi u Podstarszego znaydować się ma.

po Szoste Gdy Czeladnik tu wyterminowany, lub przy-
były, lub syn tuteyszego Maystra, lub też nakoniec aby
Maystr prawo Maysterstwa w Krakowie dostąpić będzie
chciał, tedy powinien nayprzod u Zgromadzonego Ce-
chu nadgłosić się, tam autentyczne pisemne dowody ia-
koto: Metrykę urodzenia, i świadectwo swey zwierzchno-
ści, pod którą się dłużo znaydował uczciwego swego za-
chowania złożyć, Każdy zas Czeladnik prócz tego ieszcze
świadectwa, iako u tuteyszego Maystra przez Rok
cały na robocie zostawał, okazać. —
Gdy te dowody za ważne uznane będą, tedy starający się
o Maysterstwo powinien u Szlachetnego Magistratu
o zezwolenie przypuszczenia go do prawa Maystorji
i Mieyskiego dopraszać się. Szlachetny Magistrat
wyznacza potem podług proiektu od Cechu sobie
przełożonym bydz maiącego, Maysterstuk czyli sztu-
kę Maystrowską, którą starający się o Maysterstwo
pod dozorem dwoch na to wyznaczonych May-
strów w Domu iednego Maystra zrobić będzie powi-
nien. Zrobioną sztukę Maystrowską, zgromadze-
ni Maystrowie na Sessyi examinować, i rzetelne
świadectwa względem niey do Szlachetnego Ma-
gistratu

Magistratu oddać maią. — Gdy potem ta sztuka Maystrowska za dobrą uznana, i starający się o mayster porządne udzielenie prawa Maysteryi i Mieyskiego od Szlachetnego Magistratu otrzyma, tedy po gotowym złożeniu Taxy czterdziestu Reynskich zaraz do cechu iako wspołmagister przyiętym i po ośmiu dniach Szlachetnemu Magistratowi do złożenia przysięgi Mieyskiey prezentowany bydź ma. —

Gdyby zaś zegar na probę zrobiony za niedoskonały uznany był, tedy takowemu udzielenie prawa Maysteryi odmowione, i iemu zalecone będzie aby się u dobrego Maystra doskonalił i zdatnym uczynił. Zegar na Maystrowską sztukę doskonale zrobić. —

W przypadkach, żeby starający o Prawa Maysteryi nie z lubogą Magistratu, tak w udzieleniu prawa Maysteryi i Mieyskiego iako też w wyznaczeniu sztuki Maystrowskiey uciążonym się bydź mniemał. Takowemu wolny iest Rekurs do ces: Krol: Cyrkularnego Urzędu, daley do Kraiowego Gubernium także i do samego Nayiaśnieyszego Maiestatu. — — — —

Okupowanie sztuki Maystrowskiey w pieniądzach ninieyszemi zakazuie się, i iako każdemu ktoryby sztuki Maystrowskiey zrobić w stanie nie był. Prawo Maysteryi udzielone bydź nie może, tak też żadnemu ktoryby tuteyszego Prawa Maysteryi nie posiadał, dozwolono

Pozwolono nie będzie roboty Zegarmistrzowskiey w Mieście Krakowie i iego cyrkumferencyi podeimować się pod karami od Szlachetnego Magistratu wyznaczyć się maiącemi.

Po Siodme Ponieważ ninieysze Artykuły tylko na przyszłość dzielność swoię mieć mogą, przeto owi Zegarmistrze, którzy po opłaceniu należytości pod czas złączenia Cechu Zegarmistrzowskiego z Slusarskiem Prawa Maysteryi dostąpili, od robienia nowey sztuki Maystrowskiey, uwalniaią się. lecz owi którzy prawa Maysteryi ieszcze nie opłacili, wspomnioney maysterszztuki robić są obowiązani. —

Po Osme Iże podług dawnego zwyczaiu Zegarmistrze Krakowscy czeladź podług każdego potrzeby sobie zapisywali przeto też sama wolność także i teraz onym zostawuie się. — — —

Lecz gdy który czeladnik nie zapisany do Krakowa przybędzie, takowemu Mayster powinien bydź dodany u którego robotę przyiąć ma od Starszych Cechowych wyznaczony, bez którego wyznaczenia żaden Mayster przybytego czeladnika przyimować nie może. —

Starsi powinni takowych przybytych czeladników, naiprzod wdowom potem chorym i podupadłym Maystrom na robotę dodawać, owszem gdyby przybytego czeladnika nie było, a Wdowa czeladnika potrzebowała takowego umyślnie zapisać. —

Po Dziewiąte Atopiee w przypadku śmierci iwego Maystra

powinien

powinien u tego Uczniowie ieżeli tą professyą daley utrzymywać zechce, aż do ostatniego kwartału swego terminu zostawać, i dopiero przed ostatniem kwartałem potrzeba go do innego Maystra dla doskonałego uczenia i wyzwalenia oddać.

Po Dziesiąte Gdy dla małey liczby znayduiącey się teraz w Krakowie czeladzi, ani ordynacya, ani osobna gospoda dla niech przepisaną bydź nie może, dlatego maią się Maystrowie względem swey czeladzi i ci względem swych tym czasem, i nim ieżeli własna dla niech ordynacya nastąpi podług zwyczaiu cechu Wiedeńskiego obchodzić, i tym końcem, gdyby który czeladnik u swego Maystra dłużey zostawać nie chciał, lub też który Maystr swego w robocie maiącego czeladnika, daley trzymać nie chciał, na ten czas Maystr czeladnikowi na ośm dni, czeladnik zaś Maystrowi czternaście dni w przód, a to obydwa w Niedzielę robotę wypowiedzieć maią. czeladnik iednak winien będzie robotę przed wypowiedzeniem zaczętą, gdy Maystr żądać będzie w przód skończyć. czeladnikowi od Maystra odprawionemu wolno iest potem po wyściu czasu wypowiedzenia, u innego Maystra robotę przyiąć. Owemu zaś czeladnikowi, który się sam odprawił niezbroniono zostaie daley wędrować, któremu Kondszaft bez bezpłatnie wydany bydz powinien.

po iedenaste

Po iedenaste Żadnemu Maystrowi niewolno więcey iakie-
dnego chłopca trzymać, i dopiero wtenczas będzie mógł
drugiego przyiąć, gdy pierwszy połowę swego terminu
skończy. Przy każdym przyiętym bydź maiącym chłopcu powi-
nien wprzód u Maystra przez Kwartał na próbie zostą-
wać w którym gdy się okaże potrzebna do professyi zdol-
ność, tedy w zgromadzonym cechu za złożeniem Metry-
ki urodzenia swego z zapłaceniem do skrzynki cecho-
wey iednego Reynskiego trzydziestu Grayczarów ma bydź
przyjęty do terminu przyięty, i zapisanym, a te gdy
przez czas Terminu swoim kosztem odziewać się będzie
na Lat pięć, gdy zas onego Mayster przyobiecnie odzie-
wać na Lat sześć, iednak tak temu iako i owemu
próba kwartalna z czasu terminowania potrącana bydź
powinna. Po wykonanym terminie ma bydź chło-
piec gdy się przez ten czas dobrze sprawował,
i od Starszych za zdatnego uznanym, znowu w zgro-
madzonym cechu za złożeniem iednego Reynskiego
trzydziestu Grayczarów od terminu wyzwolony i za
prawdziwego ~~[illegible]~~ czeladnika uważany.

Po dwunaste Gdyby który z czeladzi ślusarskiey lub
Rusznikarskiey nauczonai się roboty Zegarmistrzow-
skiey sobie życzył, takowy w sposobie uczniów tyl-
ko na trzy lata do terminu zapisany bydź ma.

Po trzynaste procz sessyi wyżey wyznaczonych żadne
schadzki Maystrów nie dozwalaią się. Maystrowie powin-
ni zgodę względem siebie i iedność zachowywać ie-
den drugiemu, ani roboty ganić, ani czeladzi lub chło-
pców

Chłopców odmawiać, unikaiąc kar od Cechu wyznaczonemi bydź maiących. Owi którzyby na Kary Cechowe nie uważali, maią bydź Magistratowi dla surowszego ukarania donieśieni. ——

Czternaste. Niniejsze Artykuły powinny bydź przy mniey raz w Roku Zgromadzonemu Cechowi przeczytane aby każdy podług nich zachować się umiał. Gdyby się przypadki zdarzyły, które by się w tych Artykułach nie znaydowały, takowe maią bydź podług wszystkich albo wyiść maiących Nayważnieyszych rozporządzeń rezolwowane, a w Niedostatku tych Zwierzchności doniesione. Prócz tych Artykułów obowiązany będzie Cech także przyszłe powszechne rzemieślnicze Przepisy ściśle wykonywać ——

Na dowód i utwierdzenie tego niniejsze od Nayważnieyszego Rządu potwierdzone Artykuły tutay wypisać i zwyczayną Mieyską pieczęć przyłożyć kazaliśmy. Działo się w Krakowie dnia dwudziestego Października Roku Tysiącznego Siedemsetnego dziewięćdziesiątego Siódmego. ——

Tu następuią podpisy.

Z Strony Magistratu Cesarsko Królewskiego Głownego Miasta Krakowa. Odwołuiąc się do rzeczonego punktu Artykułów dla nowego Cechu Zegarmistrzowskiego pod dniem dwudziestym Października roku bieżącego wydanych Magistersztuki, czyli sztuki Maystrowskie, przez staraiących się o Maysterya zrobionemi być maiące, stosownie do proiektu przez tenże Cech w tey mierze uczynionego następuiącym sposobem, iako dodatek do Artykułów Cechowi wydanych wyznacza się. —

Dla Zegarmistrzów małey roboty, zegarek repetuiący z cylindrem kieszonkowy. Dla Zegarmistrzów zaś wielkiey roboty zegar ścienny Astronomiczny z sekundami, kwadransami, godzinami i z sztucznym repetyierwerkiem. —

Każdy staraiący się o Magisterya, czyli on tuteyszy był, obcy czeladnik, lub też nakoniec obcy Magister gdy w Krakowie maystrem zostać będzie chciał, ad to obowiązany będzie, Zegar wyżey przepisany naydaley w sześciu Miesiącach bez żadney excepcyi i tym pewniey zrobić, albowiem inaczey do prawa Magisteryi Krakowskiey, a zatem i do żadnych robót zegarmistrzowskich, iako iuż w Artykułach wyrażono, przypuszczony nie będzie. —

Na wykonanie tego postanowienia Cechowi przy examinowaniu zrobionych maysterrsztuków powinni

ściśle

powinni ściśly mieć dozor i ninieyszą ordynacyą przy Artykułach Cechowych zachowywać. —

Dan na Sessyi Magistratualney w Ratuszu Krakowskiem dnia 13 miesiąca Grudnia 1797 Roku

Tu następują podpisy.

Magistrat Miasta Ces: Krol: Stołecznego Krakowa Rezolucyą Nayiaśnieyszego Monarchy Zegarmistrzostwo o milę od Krakowa praktykuiących nayłaskawiey do Zgromadzenia Zegarmistrzow Krakowskich przyłączaiącą przez doniesienie prześwietnego urzędu Cyrkularnego Cesarsko Krolewskiey Mości odebrawszy. Przeto Magistrat rezolucyą podaną w kopii Zgromadzeniu Zegarmistrzow Krakowskich przyłącza w treści następuiącey: —

No 6416. Z względu że w Mieście Kazimierzu Cechu Zegarmistrzowskiego ani porządnych Majstrów, a ztąd żadnego porządku tey professyi nie masz, Nayiaśnieyszy Maiestat podług wydanego dekretu Nadworney Kancelaryi de dto 27 Września t. r. Porządek Cechowy Zegarmistrzów Krakowskich zabezpieczaiące publiczność od uszkodzenia niedouczonych Zegarmistrzow, także na Miasto Kazimierz i na okrąg iedney mili ko-

Koło Krakowa nayłaskawiey rozciągnąć raczył, któ-
re Naywyższe zezwolenie Magistratowi stósownie
do nadeszłego Dekretu Kommissyi Nadworney
de dto 18 t. m. dla dalszego uwiadomienia Rzemieślników
mistrzow oznaymię z Urzędu Cyrkularnego
Dnia 28go Października 1798.

Tu następuią podpisy

Złotnictwo.

1677

Joannes III Dei Gratia Rex Poloniae.

Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae Severiae Czerniechoviaeque.

Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest universis et singulis. — Cum esse mentem nostram illudque institutum, ut viros industrios et in arte aliqua honesta excellentes libenter non modo complectamur, sed promoveamus quoque et ornemus. Cum itaque Egregii Laurentii Hanlikowicz Aurifabri singularem virtutem et in Arte Aurifabrili peritiam in omnibus vero Actionibus dexteritatem fidem integritatem ac servitio Nostro addictum studium et promptitudinem commendatam, ac perspectam habeamus; faciendum Nobis esse duximus, ut eundem in Numerum Servitorum nostrorum Curialium adscriberemus et cooptaremus, prout quidem adscribimus et cooptamus praesentibus nostris literis. Dantes et concedentes eidem plenam et omnimodam facultatem, artem suam aurifabrilem, tam in auro, quam et argento cujus professionis optime gnarus est, in Regno et Dominiis nostris ubique tam tempore Praesidentiae nostrae, quam et absentiae v si contigerit Aulam nostram sequi et sociis suis in sua absentia exercendi, socios quotquot voluerit alendi, tyrones instruendi eosque instructos dictae Artis, tam per se elaboratas, quam aliunde advectas libere distrahendi et divendendi absque quorumvis personarum et contubernii impedimento. Eximentes insuper eum ex benignitate Nostra Regia ab omnibus oneribus et exactionibus, extorsionibus quibuslibet exceptis, nihilominus publicis, nec non a Jurisdictione quorumvis Magistratuum, tam Castren. quam Civilium in genere omnium solummodo Jurisdictioni Nostrae, ipsum adscribimus et incorporamus, ita ut coram nullo alio judicio seu officio, praeterquam nostro, et Marschalcorum nostrorum in omnibus causis et actionibus, fundi tantum et Contractus exceptis — comparere et respondere, et se se unicuique iustificare et executionem pati teneatur. Quod ad notitiam omnium quorum interest praesertim vero Magnificis Supremis Regni et M.D. Lithvaniae Curiaeque Marschalcis, nec non Magistratuum Contuberniorum Aurifabrorum quorumvis Civitatum nostrarum in Regno Dominiisque nostris existen. deducen., mandamus, ut praefatum Laurentium Halinkowicz Aurifabrum pro vero legitimo Servitore Nostro habeant et agnoscant eumque omnibus Juribus praerogativis et libertatibus ceteros Servitores Nostros competen. gaudere et uti frui permittant, pro gratia Nostra. In cujus rei fidem praesentes manu nostra

etc.

130

§. M.D.C.L.X.X.V.II. §.
Pr. Chrzynaski

...stra subscriptas sigillo Regni communiri jussimus. Datum Varsaviae in Comitiis Regni Generalibus die XXIV. Mensis Martii Anno Dni MDCLXX[illegible] Regni Nostri III Anno.

~~[illegible]~~ — Joannes Rex

§ Witwicki §. — Joan Stanis. Albas Rosen. Juss. Oliven. Gnes. Vars. Can. Regens Cancel. Regni

Pr. Chrzynaski — (Locus Sigilli pensilis) ————

Kopiią nineyszą wierzytelną z oryginałem swoim na pargaminie niestęplowanym napisanym urzędowi swemu okazanym co do słowa zgodną bydź zaświadczam — w Krakowie Dnia Dwudziestego Szostego Marca, Tysiąc Ośmset Szesnastego Roku. ——

[illegible] Chrzynaski Pisarz
Aktowy Departamentu Krakows.